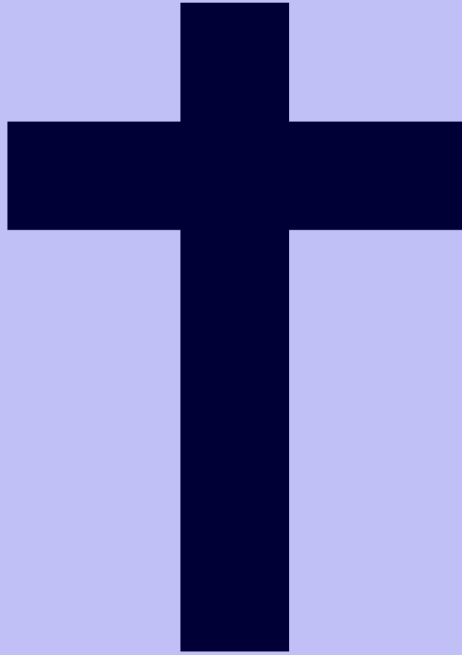

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfiḍa Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	48
Lukwa	78
Yuhwana	124
Slna gwal ghunay	157
La Ruma	200
1 Kwarent	221
2 Kwarent	240
Galat	253
Afisu	260
Filip	268
Kwalus	273
1 Tesalunik	278
2 Tesalunik	282
1 Timute	285
2 Timute	291
Titus	295
Filimun	298
Hebru	300
Yakubu	316
1 Piyer	322
2 Piyer	328
1 Yuhwana	332
2 Yuhwana	338
3 Yuhwana	339
Yuda	340
Suna Yuhwana	342

Gwada ta sabi da Mata

Mndara dzidzifa Yesu
Luk 3:23-38

¹ Wya ka tva saba mndara taɗ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma taɗ,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasuɗ, Nasuɗ ta yata Salmuɗ, ⁵ Salmuɗ ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumuɗ (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumuɗ ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uzias, ⁹ Uzias ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amuɗ, Amuɗ ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta haɗ ta hadika Babila, ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iliyakim, Iliyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Mataɗ, Mataɗ ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka za'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hga lu ka Kristi*.

¹⁷ Zrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanɗaƊa fwaƊ da mida. Zrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanɗaƊa fwaƊ da mida. Zrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi ka'a ya. † **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu ka'a ya. ‡ **1:23** Ngha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanɗaƊa fwaƊ da mida.

Yakwa Yesu
Luk 2:1-7

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta haɗ ta vgha, ka zlganavata Sulkum nda ghuɗa ta huɗi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwanja midzani Yusufu ya ná, haɗma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta makumidzani wa. Ka kuma tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zlaɗ ka ta kla Mari ha nzakway ka markwa ghuni. Tsa huɗi zlg haf tsi ya ná, Sulkum nda ghuɗa ta zlganavata. ²¹ Zwanja zgun dza'a tsi yata, ha tsanafta gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanafata mnduhani ma dmakuha taɗ,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ha dzanaghatá ghaha skwi ya mnigina Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlg haf zlg ha daghala makwa ta kul sanafta zgun ta huɗi, ha yatani ta zwanja zgun, ha tsanafta hgani ka Emanuwel,» manda mnay kazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu† ka'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka sanatá tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klafta tsi ta Mari ha nzakway ka markwa taɗ. ²⁵ Walaɗ a Yusufu ta ksanta tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zla tsi ta ksanta. Ka tsanafta tsi ta hga tsa zwanja ya ka Yesu.

2

Sli'agafata gwal ma mndara luwa da vla glaku ha Yesu

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yata lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridu ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'afata gwal nda sna ta skwi ta ghaha tekwatsa daga ma mndara luwa ka safi da luwa Ur-salima. ² Ka dawanta haɗ: «Ga tsa zwanja yaga lu ka lfiɗ Mghama la Yahuda ya na?

Nda ngha ηni ta tekwatsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ηni ka safi da tsəlbu ta kəmani.»

³ Snaŋta mgham Hiridus ta tsa gwada ya, tsibak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka dawu tsi da həŋ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda. Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu, kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a ngha mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya ma kdek ma kdek, ka dawantá tsi da həŋ: «Yawu zlagapta tsa tekwatsa ya na?» ka'a. ⁸ Ka ghunaftá tsi ta həŋ da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwada ta tsa zwan ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mniyata ŋa dza'a vərda i'i guli da tsəlbu ta kəmani,» ka'a.

⁹ Kdakwa taŋ ta snamtá tsa gwada mgham ya, ka sli'aftá həŋ ka dza'a. Ka nghəglantá həŋ ta tsa tekwatsa si nghan həŋ daga ma mndəra luwa ya kay ta mbada ta kəma taŋ. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwan ya, ka sladata tsi. ¹⁰ Nghay taŋ ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ŋudufa taŋ da rfu katakata. ¹¹ Ka lamə həŋ da həga. Ka slanaghatá həŋ ta tsa zwan ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsəlbatá həŋ ta kəma tsa zwan ya, ka vlantá həŋ ta glaku. Ka palanaptá həŋ ta zlibiha taŋ, ka mbəhatá həŋ nda dasu, nda urdi ŋa dray nda dra, nda mandaɓaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta həŋ nda ma suni kazlay: Yahayaha həŋ da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá həŋ ka vraghata da luwa taŋ nda ta sana tvi.

Kdikintá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa taŋ, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu.

* **2:4** Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi. Huseya 11:1. § **2:18** Ngha ta Irmiya 31:15.

Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslia, kla ta na zwan na nda mani ka hwayaghata ka nda həŋ ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwan na ŋa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa kə'a maguta ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadika Masar‡ hgagapta yu ta zwanja da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəŋa tekwatsa ya. Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kəl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəŋa gwada ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama. Ta snaku lili nda ŋada ghəŋ.

Rahila ya ta tawa zwanani, va a ta ləbanatá ŋuduf wu kabga rwurwa həŋ§,» ka'a.

Sli'afta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka ləglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afslia, ka kla ka ta na zwan na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwan na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snaŋtani kazlay: Zwanja Hiridus ta nzakway ka Arki-layus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zləŋaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananŋta Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili.

²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta

† **2:6** Ngha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42. ‡ **2:15** Ngha ta

hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada ya mana la anabiha, ka həɲ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həɲ.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa: ² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa: «Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak.

Ka'a mantsa: “Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*» ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ɲalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afta ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdeɲ, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigintá həɲ ta dmakuha taɲ, ka maganaftá tsi ta batem ta həɲ ma ghwa Zurdeɲ.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ɲa maganaftani ta batem ta həɲ ná, ka'a nda həɲ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ɲudufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a marantá mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ɲni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviɲlava Lazglafta ta mbədanaftá na palaha na ɲa nzakwa taɲ ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpada mista fuha ɲa ratsiɲta nda slrəɲ nda slrəɲ. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsiɲtsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ɲa marantá ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ɲani glaku ka ɲa da. Slaghu a yu dər ɲa hlaptá baabah ma səlani

* **3:3** Ngha ta Isaya 40:3. * **4:2** Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † **4:4** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3.

wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuḅa nda ya nda yu. ¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ɲa vihaptá hyani, ɲa dganatá sabatbat nda hənzila hya ɲa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ɲa driɲtani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli'aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeɲ slanaghatá Yuhwana ɲa maganaftani ta batem. ¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaɲ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kdəkwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwan, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghəɲani. ¹⁷ «Nanana zwanə da ya dvu yu, ya ta zdigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghaɲta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɲa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwad mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanə Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbədavaftha həɲ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†”» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuḅa. Ka kladaftá tsi ta bəma həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwanə Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta hadik. Ka

lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “dza’a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani na tsu’afta kagha ma dzva tan na kwala sela gha da gruntá pala†,”» ka’a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: “Ma dzaghə ka ta Mgham Lazglafta § gha kə’a,”» ka’a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bdəma sana ghwá nda slra, ka maranata za mgham ma ghəna hadik nda gadghəlani tani. ⁹ Ka’a nda tsi mantsa: «Ka tsələba tsələba ka ma ghuva da ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda tan demdem,» ka’a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Halaway! Laghula gha ta vata i’i. “Na Mghama gha Lazglafta dza’a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza’a skwa ka ta htsin*,”» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka’a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli’adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlantá hən ta skwa zay.

Zrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snanra Yesu kazlay: Wa’a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə’a, ka sli’aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali. ¹⁴ Mantsa ya magata tsi na dzanaghatá ghəna gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun nda Naftali ta nzakway ta wa drəf tvə sana bla ghwa Zurdeŋ,

nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza’a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadək. Lanagha la tsuwadək ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta hən†,» ka’a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta mna gwada, ka’a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka’a.

Hgafta Yesu ta tanjana duhwalhani
Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghaná tsi ta zwanamaha his, i Simun ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wda kadəna tan hən da drəf na tuma klipi kabga tuma klipi slna tan. ¹⁹ «Mbadwa mista da na naghunafta da ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka gi zlanavatá hən ta kadəna tan ka laghu mistani.

²¹ Mbadapta tan dau’, ka nghaná tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga hən nda da tan Zebedi ma kwambalu ta paya kadəna tan. Ka hgaftá Yesu ta hən. ²² Ka zlanavatá hən ta tsa kwambala tan ya nda da tan tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi na mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghəna ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha tan, nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghəna Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta nra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa sela tan. Ka mbambə Yesu ta hən. ²⁵ Ka sli’i dəmga mistani, gwal ta sli’afta ta hadika Galili, nda gwal ta sli’afta ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana bla ghwa Zurdeŋ.

5

Vərdə zdaku sura 5 ka labə ta 7
Luk 6:20-23

¹ Nghay Yesu ta sli’adaghata dəmga da tsi, ka sli’aftá tsi ka lafi ta kuđunur ka nzata. Ka sli’adaghatá duhwalhani tavatani. ² Ka zraftá tsi ta tagha skwi na tan, ka’a mantsa: ³ «Rfu da gwal nda sna ta pdá tan ma Sulkum, kabga na tan ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza’a

† 4:6 Ngha ta Zabura 91:11-12. § 4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * 4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † 4:16 Ngha ta Isaya 8:23—9:1

l6ana l6a Lazglafta ta nɔdɔfa taŋ.

⁵ Rfu da gwal le6tekwa ghəŋa taŋ, kabga dza'a vlanɔvla Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga skwi ta kumə Lazglafta ta həŋ, kabga dza'a baghaku həŋ.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta həŋ.

⁸ Rfu da gwal hezle' a nɔdɔfa taŋ, kabga dza'a nghanɔnɔgha həŋ ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zdaku mataba mnduha, kabga zwana da kuni ka Lazglafta dza'azlay nda həŋ.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ ta ghəŋa magay taŋ ta skwi tɔdukwa, kabga ŋa taŋ ga mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəŋa gwaɔa ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni waɔah, kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəŋa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəŋa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglanaf ta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəŋa pghidinta ŋa dinlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəŋa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzu6amta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ŋa tsuwadakayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadakakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghanɔta həŋ ta nərma slna ta magə kuni, ŋa zləzlvay taŋ ta da ghuni ta luwa.»

Nlanaf ta Yesu ta inda zlahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərɔɔinta zlahu Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərɔɔinta a yu wu, sa da nlanaf ta yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had sana skwi dər ned, dər ndəhed dza'a wudanaghuta lu mataba zlahu Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta.

²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had kuni dza'a walanɔta lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa nɔdɔf

²¹ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu ghalya kazlay: Yaha ka walanɔta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a.

²² Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá nɔdɔf ta zwanamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

²³ «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwaɔa ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwanama gha katsi, ²⁴ zlanɔla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanɔta tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵ «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavanɔta ka dzrafta kuni ma kdaku

* 5:21 Nɔgha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanjta la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. ²⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had'ka dza'a sabi hada kata kfinj a ka ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

²⁷ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. ²⁸ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ŋudufani. ²⁹ Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwaslinj tsakwasla ka wudidinjta ka di'inj. Dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. ³⁰ Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinjtsa ka wudidinjta ka di'inj, dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw *Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18*

³¹ «Ka lu mnata guli na: “Ka ghzlinjghzla mndu ta markwa tanj katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡.” ³² Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzlinjghzla mndu ta markwa tanj, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klafkla mndu ta marakw ghzlinj lu guli, hliri ta hle tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wadu

³³ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walanja wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta MghamŦ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walanja wadutá vli, dər nda luwa, kabga vla nza-kwa Lazglafta ya. ³⁵ Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶ Yaha ka da wadu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanaf ta ka ŋuslinj dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷ Gwada ya

ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka anj tsi, anj. Ka mantša a tsi wu, mantša a wa. In da ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu *nda ŋaslu*

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'inj dza'a plamta lu ta sli'inj* kə'a. ³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlaḅa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta hudá gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghaf-pgha gha ka meli his. ⁴² Ka dawandawa mndu ta skwi da kagha vlanjta gha. Ka laghala mndu da 6la nzawa da kagha, ma sdanaf ka.»

Gwada ta ghəŋa dva ghuma *Luk 6:27-28,32-36*

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvudva ta zwanama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zdaku ghəŋa tanj, nda ya ta ghəŋa gwal zda ghəŋa tanj. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tdukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwadaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kuni laghu dvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəlta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantša ya a ta maga həŋ guli ra? ⁴⁷ Ka ŋa zwanama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantša ya a ta maga gwal kul snanja Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərda mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərda mndu‡ ya.»

† 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24. * 5:38 Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † 5:43 Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ 5:48 Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13.

6

Tva vla skwi ɲa pɔuɦa

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tɔukwa, yaha kuni da magay ɲa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ɲa pɔu ya, ma ghubu ka ta ghəɲa gha ta ghəɲani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmadgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ɲa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa hən ta nisəla taɲ. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pɔu ya, ma snaɲ dzva zlaɓa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. ⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda dɪfa. Dza'a plaghampɪla Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta magə ka ma dɪfa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ɲa gwal ta maga madgwirmadgwir zɔɔgana maga du'a ta hən ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madədga tvi* ɲa nghanɔta mnduha ta hən ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa hən ta nisəla taɲ. ⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampɪla Da gha ta nzakway ta nghay ma dɪfa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gɔa kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ɲa gwal kul sanɔta Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'ənnafta kə'a ya. ⁸ Ma taghə kuni ta skala taɲ, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kɔaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama: «Da ɲni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuɓa.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

* 6:5 Ngha ta Lukwa 18:10-14.

¹¹ Vlaɲnavla ta skwa zay prək zay ɲni gita.

¹² Plaɲnapla ta dmakuha ɲni, manda ya ta plinista aɲni ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³ Ma zlaɲna ka tawa skwi dza'a dzəghaɲnata. Klapkla ta aɲni ma dzva halaway, [kabga ɲa gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, ɲa kɔekedzen. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ɲa ghuni guli. ¹⁵ Ama ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, had Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma psɪaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta psɪafpsɪa hən ta kuma, kabga ɲa nghay mnduha kazlay: Ta suma hən kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa hən ta nisəla taɲ nda tsaya.

¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masamma ta rdɪ ma ghəɲa gha ka payanata ka, mbaziɲ ka ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəɲa Da gha hada ta nzaku ma dɪfa yeya nda ngha. Dza'a plaghampɪla tsa Da gha nda ngha ta skwi ta magə ka ma dɪfa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zraghata ghaliha guli. ²⁰ Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zraghata. ²¹ Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ɲudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək

Luk 11:34-36

²² «Iri ná, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsididira gha, tsuwadək inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tɔikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴ «Had mndu dza'a laviŋta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magay-magay ŋa ya, ta magaymagay ŋa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husaŋta sani, ta d'vutá tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudíŋtá tsi ta sani. Laviŋta kuni ta gwaftá maga slna ŋa Lazglafta, ta magaymagay kuni ŋa tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶ Nghawangha ta dyak ta ndaraku ta luwa 6a. Had həŋ ta sləgu wu, tska a həŋ ta skwi ta vwah wu, had həŋ ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zunťá skwi ta həŋ. Malaghumala a kaghuni piw ka hahəŋ wu ra?

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata həŋ wu, had həŋ ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl† ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá dínakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantša ya ta sudanavata Lazglafta ta lgut dína ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vžamta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlgħay nda ŋudufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snaŋtá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tđukwa ta wa irani karaku,

dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda dāŋwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu

Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka lagħwi da nghan slimbítsa udzu ma ira zwanama gha, kul nghanťa kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanama gha «Yaha ka kləgaghata yu ta slimbítsa udzu ta ira gha kə'a,» wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa madgwirmadgwira gha ya. Tiŋəl ká ka klintá dughusl ma ira gha karaku, kada nghanťa ka ta vli ŋa kligiŋťá slimbítsa udzu ma ira zwanama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghu6a ŋa kriha, da mbədavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da diŋlanaptá tsi, ka mbədavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawanťa, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbanťa, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlanťá zwanani dawanər tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawanťa tsa zwanťa ya, ka klaftani ta nahadik ka vlanťa na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá nərma skwiha ka vlanťá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snaŋta

† 6:29 Nghan ta 1 Mghamha 10.

klaftá skwiha dínadína, ka vlanjtá gwal ta dawañta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəŋ, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

Tviha his *Luk 13:24*

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha *Luk 6:43-44*

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'amta da taba ghuni manda tuwak, ama ma ndufu taŋ ta sidi həŋ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna taŋ dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta dagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zda ná, zda yakwani. Ala, ka zda a fu ná, zda a yakwani guli wa. ¹⁸ Had fu zda ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zdaku wa. Manda tsaya guli ná, had fu kul zdaku ta yaftá yakwa fu zda guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zdaku yakwani, ta tsinŋta lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsatsafta lu ta həŋ.»

Vərda duhwalha Yesu *Luk 13:25-27*

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama da, Mghama da! kə'a a dza'a lami da ga mghama da wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da da ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndgha gwal dza'a mnay ŋa da badu tsa kazlay: Mghama da, Mghama da! Anŋi a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Anŋi a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Anŋi a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həŋ banluwa na: «Ta walaŋ a yu ta snanjtá kaghuni wu.

Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha†.»

Həgaha his *Luk 6:47-49*

²⁴ «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snanjtá na gwada ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hida ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Dər wati ma mndu ta snanjtá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga, ka saf falak guk grunŋta, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdinŋta Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa taŋ ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rda mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmgə mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rda mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama da, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksanta, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ya-hayaha ka mnananjta mndu! La ka dza'a ka da marananŋta vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada snanŋta mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

* 7:12 Ngha ta la Ruma. 13:8-10. † 7:23 Ngha ta Zabura 6:9. * 8:4 Ngha ta Zlahu 14:2-23.

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantša: «Mghama da, wa'a kwalva da ta hani mint-gha gəzəmbła' a ta ghuya danwa katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanaftha,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva da. ⁹ I'i guli ná, mista maliha nzinta yu, mamu sludziha mista i'i guli. “Ka la!” ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka “saghasa!” ka yu nda sani, gi saghani. Ka “maga ta ya!” ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantša: «Kah-wathwata ká yu ta mnaghunata, dər mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlghay nda ndufu mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zlghay nda nduf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹² Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za həga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta hən ka pghidinta da grum ma bli, ma vli nja taw nda hpađa sli'in,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantša: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlghaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanaftha Yesu ta midza Piyer
Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta basa ndudidar. ¹⁵ Ka ksantá tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ndudidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganata skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hladaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazlignitá tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul dughwanaku. ¹⁷ Mantša ya magata tsi

na dzanaghatá ghənja gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

«Tsatsi ka ghəjani ta hlaghutá danwaha mu, ka mbambanafta ma kwala mu kul dughwanaku‡ kə'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸ Nghanata Yesu ta dənga ta wanafta ná, «mbadma ta a 6lu a,» ka'a. ¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantša: «Maləma da! Ta dza'a mista gha yu dər dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Gərhanha ná, mamu ghurumha tan. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha tan. Ama Zwanə mndu ná, had dər vli nja fadatani ta ghəjani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantša: «Mghama da! Zlihazla ka dza'a yu da padamtá da da karaku,» ka'a. ²² Ka Yesu nda tsi mantša: «Mbadka kagha mista da! Zlanzla ta gwal nda rwa ka pada hən ta mbliha tan,» ka'a.

Ləanata Yesu ta falak ta drəf
Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴ Tata ndəru hən ta drəf, ka sli'avaftá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. ²⁵ Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anaftha. Ka hən nda tsi mantša: «Mghama da, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka hən. ²⁶ Ka Yesu nda hən mantša: «Nu ta kəl kuni ka zlən. Kay! Nda hta zlghay nda ndufu ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli təkəw. ²⁷ Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snəš dər falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka hən.

Mbanaftha Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma hən

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸ Bhadapta tan ta tsa sana 6la drəf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha hən da guyay. Ta zlənay lu ta hən

† 8:11 Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dədəkwa fitik. ‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4. § 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

katakata, laviŋ a mndu ta walaŋta labə nda tvə tsa wa. ²⁹ Ka gi dzə həŋ ta lawlaw. Ka həŋ mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwaŋa Lazglafta? Sagha da ghuyaŋnaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həŋ.

³⁰ Tsaw manda a nda həŋ, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. ³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Ka ta ghzla aŋni ka ná, ghuna ta aŋni da a bra ghuvazuha a,» ka həŋ. ³² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamtá həŋ mida.

³³ Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha həŋ ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanŋa taŋ ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ nda tsi.

9

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

¹ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka ɓhadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativiŋ ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlgħay nda ŋudufa taŋ, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəŋ! Navaŋa gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ma ghəŋa taŋ mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta†,» ka həŋ. ⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həŋ, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afslí'a gha ka mbađaka ta mbađa kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plinŋá dmakwa mnduha ta na

ghəŋa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afslí'a gha, kla ta kativiŋa gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'afslí'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸ Nghanata dəmgə ta tsaya, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta vlanŋá mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafsta Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afta Yesu ka zluŋtá tsa vli ya, ka nghanŋá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbađa mista đá!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani.

¹¹ Nghay la Farisa ta tsa zay taŋ ta skwa zay kawadaga ya, ka həŋ nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka həŋ.

¹² Slrew lami da sləməŋa Yesu, ka'a mantsa: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa tsatsa klatá ghəŋa gwada ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata

pla ghəŋ nda riniš a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴ Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawəŋta da Yesu, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aŋni nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a laviŋlava gwal hagan lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwaŋa midzi nda həŋ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanagħutá həŋ

* **8:30** Ngha ta Markus 5:11. * **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ **9:11** Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2. § **9:13** Ngha ta Huseya 6:6.

ta zwanja midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma hən ta suma.

¹⁶ «Had mndu ta tsa'atá lfidá lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mdfukwinta tsa halatani ya. ¹⁷ Had lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ɲa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl hən his his ka nzata dina.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwanja makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Tata mna tsa gwada ya Yesu ɲa taŋ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzɔdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəɲani ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹ Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰ Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanɲɔdɔ his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lguta Yesu nda ga muhul hul. ²¹ Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəɲani na: «Dər wa lgutani yeya ksən yu tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²² Ka mbəɔdavata Yesu, ka nghanavata tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «ɲavanja gha makwa ɔa! Zlghay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka ɔhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya siɲlak, nda gwal ta vaza vgha. ²⁴ Ka'a nda hən mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghuɔbasu hən. ²⁵ Manda mbiginɲa lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksafatá tsi ta tsa zwanja makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdid ma luwa.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷ Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha

his mistani nda hagaku. «Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni!» ka hən.

²⁸ Ka lamə Yesu da həga, ka lagha hən slanaghata. Ka Yesu nda hən mantsa: «Grafgra kuni kazlay: Dza'a laviɲlava yu ta mbaghunafta kə'a ra?» ka'a nda hən. «Aɲi Mghama ɔa,» ka hən nda tsi. ²⁹ Ka kasantá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlghafta ghuni nda ɲuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda hən. ³⁰ Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaɲta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ɲɔaɲɔa nda hən. ³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu hən da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

³² Ta mbəɔd hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsin ghwadaka sulkum ka rgha. ³³ Ka ghzligintá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zraftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsəlen. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmgə ka ndərmimay. ³⁴ «Mghama ghwadaka sulkum ta vlanɲá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ɲa taŋ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmgə

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagal-adagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ɲa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfidá Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda ɔaɲwaha, nda inda ya ta raghwa mndu. ³⁶ Kə'a ka Yesu waftá dəmgə ná, ka ksantá tsi ka hidahida, kabga nda hərfa hən, ta had mbraku ma hən wu, nda nza hən manda tuwakha kul had mndu ɲa nghay†. ³⁷ Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Dagala skwi ɲa ts kay ta vwah, slaghu a gwal ɲa ts kay wa. ³⁸ Ndəɔbawa ndəɔba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ɲa ts kanatá skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanɲɔdɔ his
Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

* 9:34 Ngha ta 12:24. † 9:36 Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanjpdə his. Ka valantá tsi ta mbrakwa ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda danwaha, nda ya ma inda danwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta həŋ. ² Wya hga tsa gwal ghwanjpdə his ya: Tanjanani, Simuŋ ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanamani, nda Yakubu zwanja Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanamani, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanja Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simuŋ mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanjpdə his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanjpdə his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda həŋ ma kdaku tsi ka ghuna həŋ mantša: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahəŋ ná, nda nza həŋ manda tuwak nda zadá. ⁷ Lawa ka mna kuni ŋa taŋ kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafta kuni ta gwal nda ksa da rda mndu, ka ghazliŋta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlghaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tsemi, dər skwi ŋa da manaka tsemi ma zliba ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni klaftá ba'ah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanja luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ŋa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afta ghuni. ¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, “ka nza zdakwa Lazglafta nda kaghuni†,” ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya ŋa tsu'a zdaku katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya ta ghəŋa taŋ. Ala, ka fa a vgha taŋ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya

da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiŋta kuni ta rgitik ta səla ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, badu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dər dər ŋa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ŋa mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶ «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hida manda nahadik, manda ghər bu' kul had gwada ta ghəŋani ya ká kuni da nzata guli. ¹⁷ Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay həŋ ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa taŋ. ¹⁸ Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma ŋumna nda ya ta kəma mghamha. ŋa nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma taŋ, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. ¹⁹ Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hlada ghata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya ŋa gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. ²⁰ Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya ná, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

²¹ «Zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwanani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, ŋa vlatá həŋ ŋa pslata. ²² Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kfanakta ná, dza'a mbaku. ²³ Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kdaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwanja mndu.

²⁴ «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danahəgani guli wa. ²⁵ Lavinlava mndu ta taghanata lu ta

* **10:10** Ngha ta 1 La Kwareŋt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. Yahuda ta lagha həŋ da mndu.

† **10:12** Ka nza zdaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la

skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinlava kwalva ta nza-kway ka guram nda danahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəj ta Yesu

Luk 12:2-7

²⁶ «Yaha kuni da zləja həj. Had skwi buk-wana lu dza'a kwal kul sabi ta daʒi wa. Had skwi difana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. ²⁷ Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməj ma sləməj ya guli ná, gugudawa guguda ta wa lilwa. ²⁸ Ma zləj kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadánatá† slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ɲa zləjay katək. ²⁹ Had lu ta skwaptá tiyti his ta kwaʒu ra? Kulam nda tsa ná, had ya dər turtuk ma həj dza'a zadavaghuta kul dvaftá Da ghuni wa. ³⁰ Nduk nda swidi ma ghəja ghuni tani ná, mbədaf mbəda Lazglafta demdem. ³¹ Yaha kuni da zləj, mal kaghuni sgítani ka ndəghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ɲa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ɲa da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa. ³³ Ala, ka ɲa Yesu aŠ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ɲa da a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.»

Zdaku a klagagha Yesu wa

Luk 12:51-53, 14:26-27

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zdaku klagagha i'i da ghəja hadik kə'a. Kafay klagagha yu. ³⁵ Saghasa yu da dganatá i zwan nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. ³⁶ Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəj manda ɲa Yesu

³⁷ «Ka malaghumala dvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ɲa da wa. Ka malaghumala dvafta mndu ta zwanjani ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza

a tsa mndu ya ka ɲa da guli wa. ³⁸ Ka kla a mndu ta udza zləjayni ka dza'a mista da wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ɲa da wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa da yu ka mndu katsi ná, dza'a zadinjada tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadintá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'aftsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tdukwa, kabga nzakwani ka mndu tdukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa mndu tdukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləjləja yeya tsi ɲa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala da ná, kah-wathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza'a zwaɗuta wa.»

11

Ghunaftha Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kdakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ɲa tsa duhwalhani ghwanpdə his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwí da ra luwaha ma tsa hadik ya ɲa tagha skwiha, nda ya ɲa mna Lfida Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snantá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaftha tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da dawantá da Yesu kazlay: Kagha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a. ⁴ Ka Yesu nda həj mantša: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snan kuni nda skwi ya nghan kuni. ⁵ Nda nghan gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaɗa gwal si nda raghwa səla tan. Nda mbamba gwal si nda rda mndu ta həj. Nda sna gwal si

† **10:28** Ngha ta Yakubu 4:12. § **10:33** Ngha ta 2 Timute. 2:12. * **10:36** Ta ghəja aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

* **11:5** Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1.

ka matghəm ta sləməŋ. Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu*. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlgraftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ŋa dəmga ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghay ma mtak na? Gagadak ta vyə falak rki laghu kuni da nghay na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghay ba? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta sudavatá lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghay tama? Anabi rki laghu kuni da nghay? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda dá ka kagha ŋa payaghatá tvi† kə'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta snaŋta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ŋa graha taŋ ¹⁷ kazlay: Vyanafha ŋni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta ŋada ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya həŋ. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghəŋani!" ka mnduha nda tsi.

¹⁹ Saghaha Zwaŋa mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka həŋ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlgraftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta taŋ ta mbədanaftá nzakwa taŋ. Ka'a mantsa: ²¹ «Daŋwa ŋa gha luwa Kwarizin! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduŋ lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanaftá həŋ ta nzakwa taŋ ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha‡ wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ dza'a nzakwa tsi ka ŋa ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tdəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita naŠ. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ŋa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantsa.

† **11:10** Ngha ta Malatsi 3:1. ‡ **11:21** Kwarizin, Betsayda, Tir, Siduŋ: Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwareŋt 1:17-29.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Had sana mndu nda sna ta Zwan wa, ba Da yeya nda sna. Had sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwan yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwan ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu na mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hārfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwanja mndu Mgham ta ghəna sabat Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanaftá maya ta duhwalhani. Ka bala'atá hən ta ghəna alkama* na dghaday. ² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə hən ya ná, ka hən nda Yesu mantsa: «Ngha ta duhwalha gha ba! Wa'a hən ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka hən nda tsi. ³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzanaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə hən da həga Lazglafta ka zuta hən ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Had sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi na Lazglafta‡ yeya ta zay. ⁵ Ari ta dzanaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Bađu sabat ná, ta zluŋzla gwal dra skwi na Lazglafta ta zlahu sabat ta magə hən ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta hən ka dmaku§ wu kə'a na? ⁶ Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. ⁷ Ka má nda sna kuni ta klatá ghəna skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghən nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga hən ta

dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had dmakwa tan ya wa. ⁸ Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəna fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹ Ka sli'aftá Yesu ka zlanťá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁰ Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawanta da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi na mbanaftá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka hən nda tsi na mutsaftá rutsak tida. ¹¹ Ka'a nda hən mantsa: «Waya mataba ghuni, ka dədaghatá kdakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvruŋ bađu sabat, dza'a kwal kul kligintá tsa tuwakani ya na? ¹² Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zdaku bađu sabat wa,» ka'a. ¹³ Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tdap dzva gha,» ka'a. Ka tdaptá tsi, gi yəmad vrvavfva tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

¹⁴ Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dzrəku na zba tvi na zadintá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

¹⁵ Tsatsafta Yesu ta tsa ndana tan ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmgə guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma danwa. ¹⁶ Ka zlahanaghatá tsi ta hən ka ndanđá kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. ¹⁷ Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza na dzanaghatá ghəna gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

¹⁸ Wya kwalva da ya zbap yu, ya dvu yu, ya ta zdigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

¹⁹ Zbəta a ta zlərdawi wa. Dzəta a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a snanta ta gugudaku ta pazlala wa.

²⁰ Had dza'a kdəglinťá banaptá sulam nda ghada natani wa. Had dza'a kdinta mtəglinťá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi

* **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † **12:2** Ngha ta Sabi 34:21. ‡ **12:4** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. § **12:5** Ngha ta Mbsak 28:9-10. * **12:7** Huseya 6:6, nda Mata 9:13.

ha ka vlanjani ta za ghwa ta skwi tdukwa.

²¹ Na fafta mndera mnduha ta ghəja tan ta hgani† kə'a ya.

Ghziŋta Yesu ta ghwadaka sulkumha
Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpin̄ta, ka tsin̄ta ka rgha guli. Ka mbanaf̄ta tsi. Ka gwadə tsa mndu ya ta gwadə tsəlen̄, ka nghan̄tá tsi ta vli tsidid̄ guli. ²³ «Zlah zwan̄a Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndərmimay.

²⁴ Na snan̄ta la Farisa ta tsa skwi ya, ka hən̄ mant̄sa: «Nda mbrakwa halaway† ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka hən̄.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu hən̄. Ka'a nda hən̄ mant̄sa: «Ka ta lmu-vuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmu-vustalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma həga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had̄ ya dza'a sladglata ma hən̄ guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, vərđa hahən̄ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, bhavaghunaḅha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a lavin̄tá lami da həga ga mndu nda mbra ka hlugudun̄tá huzlani ta kul habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kəl tsi ka hlugudun̄tá huzlani.

³⁰ «Mndu kul had̄ mista da ná, ghuma da tsa mndu ya. Mndu kul had̄ ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidin̄tá na tsa mndu ya ta kwizay. ³¹ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gə mndu, nda rutsak ya ta pghə tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta hən̄. Ama mndu ta vzaftá

rutsak ta Sulkum nda ghuḅa ná, had̄ lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafta mndu ta rutsak ta Zwan̄a mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuḅa ná, had̄ lu dza'a walan̄tá plinistá dmakwani, dər ta na zamana na, dər ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zda ya fu ya, ka lu ná, zda yakwani. Ka si zda a ya fu ya wu, ka lu ná, zda a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndera la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mna-gaptá skwi dina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndəghatá skwi ma ṅudufa mndu ta mnigin̄ta wubisima mndu. ³⁵ Nərma mndu ná, ma tsa nərma skwiha ma ṅudufani ya ta kligista tsi ta skwi dina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ṅudufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa tan̄ dza'a mnəgin̄ta mnduha bad̄u guma ta inda ṅaslu ya brəfəgin̄ hən̄. ³⁷ Nda gwadə ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ṅa kwala dmakwa gha kul had̄ tsi, ka ṅa nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ṅa gwal ta dawamazənzəm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mant̄sa: «Mghama da, ta kumay ṅni ta magata gha ta mazənzəm ṅa grafta ṅni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kə'a,» ka hən̄.

³⁹ Ka Yesu nda hən̄ mant̄sa: «Ghwadək mnduha ta na fitik na. Had̄ hən̄ ta zlən̄a Lazglafta wa. Ta dawamazənzəm hən̄. Had̄ sana mazənzəm dza'a maganata lu ta hən̄, ka tsa ṅa anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkən̄ nda rvidik̄ hkən̄ ma huḁa mghama klipiṢ ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwan̄a mndu ta vaghu hkən̄ nda rvidik̄ hkən̄ ma had̄ik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hən̄ ta

† 12:21 Ngha ta Isaya 42:1-4. ‡ 12:24 Ngha ta 10:25.

§ 12:40 Ngha ta Yunusa 2:1. * 12:41 Yunusa 1-4.

gwada anabi Yunusa*, ka mbəđanaftá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, “ŋa ghuni dmaku,” ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'inj nda ga sud†, ka lagha da sna difla Salumuŋ. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuŋ nda difil. Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, “ŋa ghuni dmaku,” ka tsa marakw ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

*Vradamta ghwadaka sulkum da mndu
Luk 11:24-26*

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa ka zba vli ŋa mbi'a vghani. Ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ “ka vra yu da tsa həga da sabə yu mida ya gra,” ka'a dza'azlay, ŋa sli'aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghata tsi nda tsukwa vli mida, nda paya dina katsi, ⁴⁵ yawa da! kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfəŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi. Na lama taŋ da tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza'a nzakway badzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

*Vərdaka mnduha Yesu
Mak 3:31-35, Luk 8:19-21*

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmgə ná, ka bhadaghata i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həŋ ma bli, ka zbə həŋ ta gwadganata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ŋani ya mantsa: «I wa i ma da nda zwanama da na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadapta tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da. ⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kumaŋ Da da ta nzakway ta luwa ná, tsa

mndu ya ta nzakway ka zwanama da, nda mukuma da, nda ma da,» ka'a.

13

*Gwada ta wutsa hulfa
Mak 4:1-9, Luk 8:4-8*

¹ Bađu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga* ka laghwi nzata ta wa drəf. ² Ka tskadaghatá dəmgə ŋərəbisl ta vgha ta vatani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ŋa taŋ ka mahdihdi, ka'a mantsa: «Mbađa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá dyakha ka daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghata teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəŋ ka zwaŋ dze'dze', bərləzla ghəŋa sanlaha, selesa ghəŋa sanlaha, midida ghəŋa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghata Yesu, ka'a mantsa: «Mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ŋa taŋ ka mahdihdi katək na?» ka həŋ. ¹¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snəŋtá vərda difatá ga mghama Lazglafta, ama vlaŋ a lu ta hahəŋ wa. ¹² Na mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ŋa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihdi ŋa taŋ, kabga dər nghanha həŋ, nghanha həŋ wa. Dər snəŋha həŋ nda sləməŋa taŋ katək, sna a həŋ wu, graf a həŋ guli wa†.

† 12:42 Ngha ta 1 Mghamha 10:1-10. * 13:1 Ngha ta Markus 3:1. † 13:13 Ngha ta Markus 4:12. ‡ 13:14 Ngha ta Isaya 6:9-10.

¹⁴ «Ta ghəŋa taŋ dədafta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya† kazlay:

“Dər dza’a nda sna kuni nda sləmənja ghuni, grafta a kuni wa.

Dər dza’a nda ngha kuni nda ira ghuni, nghan̄ta a kuni wu kə’a ya.

¹⁵ Təŋu tənja ghəŋa na mnduha na.

Dərzlaf dərzla həŋ ta sləmənja taŋ, hafha həŋ ta ira taŋ,

kabga va a həŋ ta nghan̄ta wa,

yaha həŋ da snaŋta nda sləmənja taŋ,

yaha həŋ da grafta ma ŋudufa taŋ,

yaha həŋ da mbədanaf̄ta nzakwa taŋ,

da mbanaf̄ta yu ta həŋ§.”

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəŋa kaghuni, kabga nda ngha ira ghuni ta vli, nda sna sləmənja ghuni ta sləmən̄.

¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tdukwatdukwa nzakwa taŋ si ta dvan̄ta nghan̄ta na skwi nghan̄ kaghuni na, lay ngha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta na skwi snaŋ kaghuni ná, sew sna* a həŋ wa,» kə’a ya.

*Klatá ghəŋa tsa gwada ta wutsa hulfa ya
Mak 4:13-20, Luk 8:11-15*

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghəŋa gwada ta ghəŋa tsa mndu ta wutsa hulfa ya. ¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snaŋta gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta həŋ ya, həŋ. Ka sagha halaway zlu’ugudunustá həŋ ta tsa skwi wutsam lu ma ŋudufa taŋ ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snaŋta gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu’aftá tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, had slrəŋ mistani wu, nzdava a wa. Ka gi grungra ghuya dan̄wa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋta gwada Lazglafta, ka laghu həŋ da ndana skwiha ma ghəŋa hadik, nda skwa gadghəl, ka raghwanatá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma həŋ, ka niŋta həŋ ka ksubaŋ. ²³ Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋta gwada Lazglafta ka snatá həŋ, ka magaftá

həŋ: Ghərmbəts ghərmbəts sanlaha, salala sanlaha, midida sanlaha.»

Ghwadaka kuzuŋ

²⁴ Ka’a nda həŋ nda sana mahdihdi mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamta vərda hulfa hya ma vwahani. ²⁵ Girvidik, sli’aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani.

²⁶ Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəŋ, ka zlagaptá rira guli. ²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa dan̄ahəga ya mnay ŋani, ka həŋ mantša: “Mghama da! vərda hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?” ka həŋ. ²⁸ Ka’a nda həŋ mantša: “Ghuma da ta magatá tsa,”

ka’a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantša: “Ta d̄vay ka ka dza’a ŋni rətiŋta rki na?” ka həŋ. Ka’a nda həŋ mantša: ²⁹ “Zlan̄wazla,

ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gaŋiŋta nda vərda hya. ³⁰ Zlan̄wa həŋ ka glakwa həŋ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ŋa driŋta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza’azlay nda gwal tska skwi ta vwah,»

ka’a.

ka’a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantša: “Ta d̄vay ka ka dza’a ŋni rətiŋta rki na?” ka həŋ. Ka’a nda həŋ mantša: ²⁹ “Zlan̄wazla,

ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gaŋiŋta nda vərda hya. ³⁰ Zlan̄wa həŋ ka glakwa həŋ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ŋa driŋta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza’azlay nda gwal tska skwi ta vwah,»

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

ka’a.

§ 13:15 Ngha ta Isaya 6:9-10. * 13:17 Ngha ta 1 Piyer 1:10, 12.

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dɛmga. Had sana skwi mnanan tsi ta hɛn kul had ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghɛnɔ gwadɔ anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwadɔ yu ta gwadɔ nda hɛn.

Dza'a mniginmna yu ta skwiha nda difa daga ka ya wu zraftá ghɛnɔ hadik† kɛ'a ya».

Klatá ghɛnɔ gwadɔ ta ghwadaka kuzun

³⁶ Mbada Yesu ka zliŋtá dɛmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da hɛga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka hɛn nda tsi mantsa: «Pslan nap psla ta klatá ghɛnɔ tsa mahdihdi ta ghɛnɔ rira ya,» ka hɛn. ³⁷ Ka'a nda hɛn mantsa: «Tsa mndu ta slɛgamtá vɛrdá hulfa hya ya ná, Zwanɔ mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghɛnɔ hadik tsa. Vɛrdá hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka nɔ ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka nɔ halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta slɛgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kɛakwa ghɛnɔ hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tska rira nɔ drinɔ nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi badu kɛavakta ghɛnɔ hadik guli. ⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwanɔ mndu ta duhwalhani nɔ talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, nɔ hliŋtá hɛn di'in nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá hɛn da dudu vu. Nɔ wahay tan ta wahu, ka hpadá sli'inɔ† tan hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tɛukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wudakwa hahɛn ma ga mghama DaŒ tan. Ka mamu mndu nda slɛmɛnɔ snay, ka sna tsi.»

Gadghɛl ma difa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghɛl ta difa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka diflanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawinɔtá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

† 13:35 Ngha ta Zabura 78:2. ‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata 8:12. † 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16. ‡ 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42.

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawinɔtá inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadɛn

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadɛn ta wudadata lu da drɛf nɔ tumagaftani ta inda mndɛrga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndɛghafta tsa kadɛn ya, nɔ tdagafta ta wa sgam. Tahula tsa, nɔ nzata ka dagaptá ya dinadina, ka pghamta ma tughuba, nɔ pghinɔta ghwadakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza'a nzakwa tsi ma kɛakwa ghɛnɔ hadik. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta nɔ galapta tan ta ghwadaka mnduha mataba tɛukwani, ⁵⁰ nɔ pghaghata tan ta hɛn da dudu vu, nɔ wahay tan ta wahu ka hpadá sli'inɔ* tan hada.»

Lfida gadghɛl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da slɛmɛnɔ ghuni rki na?» ka'a nda hɛn. «Ani!» ka hɛn zlganafta wani. ⁵² Ka'a nda hɛn guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danahɛga ta mutsa skwa gadghɛlani ma skwiha ka lfid ka lfid, nda ya ma skwiha nda kɛa fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlglaftá Yesu Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kɛinɔta Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada ka laghwi. ⁵⁴ Ka ɛhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghɔ tsi ta skwiha nɔ mnduha ma hɛga tagha skwa tan. Ka ndɛrmim hɛn, ka hɛn mantsa: «Wa ta vlanɔtá mndɛrga na ma difil? Wa ta vlanɔtá mbrakwa maga mndɛrga na ma mazɛmzɛm? ⁵⁵ Zwanɔ tsa mndu ta fidí ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simun, nda Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba amu a ta

nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlanťá na difil na, nda na mbraku na tama 6a?» ka həŋ. ⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta həŋ ka zlgħafta Yesu. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həgaš ga taŋ yeya ta hərtətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlanťvla lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəmzəm magan Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlgħaf a mnduha nda nđuf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanagħatá gwađa ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka nđumna ta hadika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidifwa ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksaftá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəŋa gwađa ta Hiridiya markwa zwanamani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta għa ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zləŋaftá tsi ta dəmga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagħa fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagħa makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagħa lu da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanaftá tsi ta nđuf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantsa: «Dər nahgani dawan ka da i'i ná, ta vlagħavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanafťa mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidiftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga għadagħada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagħa lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagagħata ka vlanťa kuni,» ka'a. ¹⁰ Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagagħatá ghəŋa Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka

vlanťá tsa zwanja makwa ya, ka klanťá tsi ta mani. ¹² Ka lagħa duhwalha Yuhwana da klagħatá mblani ka lagħwi da padamta. Ka sli'aftá həŋ ka lagħwi mnanatá Yesu.

Zunťa Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snanťa Yesu ta tsa gwađa ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, ŋa lagħwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka sninťá dəmga, ka sli'aftá həŋ nda səla ka lagħwi da zbinťa. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksanťá həŋ ta Yesu ka hidahida, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadagħata duhwalhani tavata Yesu. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, lagħula fitik guli, vrinťra ta na mnduha na ka dza'a həŋ da luwaha da zba skwi ŋa zay taŋ,» ka həŋ.

¹⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zbanťa hahəŋ ta sli'i wa, vlanťwavla kaghuni ta skwa zay ta həŋ, ka za həŋ,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həŋ nda tsi. ¹⁸ «Hligidighawa hla,» ka'a.

¹⁹ «Nzawanza nda nza ta kuzunť,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanagħatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valanťá duhwalhani ŋa dğay ŋa dəmga. ²⁰ Ka zə inda mnduha. Ka babagħutá həŋ. Ka tsakaftá lu ta padakwani‡ ma vəl zay taŋ ka ghwanak ghwanpďə his. ²¹ Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hutaf, mbəďa a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbaďa ta drəť

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²² Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ŋa dza'a ta sana 6lu, ta nzagħutá tsatsi ŋa vrinťá tsa dəmga ya. ²³ Manda vrinťani ta həŋ, ka sli'afta tsi ka lagħwi nzata ta ghwá ŋa maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. ²⁴ Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəť na kwambalu ta takada

§ 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44. * 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21. ‡ 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵ Ta tsughbura sərđək tama, ka sli'aftá Yesu ka mbađa ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani. ²⁶ Nghay duhwalhani ta mbađani ta drəf ná, ka ksaftá zləŋ ta həŋ. «Aya halalay!» ka həŋ ka wahu nda zləŋ nda zləŋ. ²⁷ Gi ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama da, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbađa ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksaftá zləŋ. Gi səlikw zraftani ta dəđaku da huđa imi tsa. «Mghama da, kata ta i'i!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadapta Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zlgəhay nda ŋudufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'aftá həŋ ka lami da kwambalu, ka ləbata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vərda Zwaŋa Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbu ma ghuva Yesu.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadapta taŋ ta drəf, ka bhadaghata həŋ ta hadika Genazaretš. ³⁵ Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku. ³⁶ Ka ndəbə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanəzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lguta gha kwenkwen,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambaftá həŋ.

15

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza taŋ

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha daga ma luwa Ur-salima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantsa: ² «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul

had həŋ ta mbazintá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahu Lazglafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na? ⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ŋa mnduha na: Lavinlava ka ta mnay ŋa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vlanťá Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vlanťa gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantsa ya zadánata kuni ta gwada Lazglafta ka mbəđapta nda ŋa ghuni. ⁷ Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay: ⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ŋa da, ama ma ŋudufa taŋ ná, di'inj həŋ nda i'i. ⁹ Ka bətbət ta tsəlba həŋ ta tsəlbu ŋa da, gwada Lazglafta ya ka həŋ ta tagha zlahu mnduha ŋa mnduha‡ kə'a ya.

Skwi ya ta ŋrintá mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hgadaghatá Yesu ta dəmgə da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Fawafa ta sləməŋ ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ŋrintá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ŋrintá mndu,» ka'a.

¹² Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá həŋ. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlaŋ kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həŋ. ¹³ Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ŋəbata Da da ná, dza'a tđintđa lu. ¹⁴ Zlanwazla ta həŋ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həŋ. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka həŋ his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsislaŋnap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantsa: «Had

§ 14:34 Ngha ta Markus 6:53. * 15:2 Ngha ta Lukwa 11:38. † 15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9. ‡ 15:9 Ngha ta Isaya 29:13.

mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katək ra?
¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da hudī, ŋa dza'a thidin̄ta ma dra kə'a ra?
¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuduf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋriŋtá mndu. ¹⁹ Tazlay ná, ma ŋudufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'ŋsli'ŋ, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta ŋriŋtá mndu. Had' za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ŋriŋtá mndu wu,» ka'a.

Zlghay nda ŋudufa sana marakw
Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta hadika Tir nda ya nda ta hadika Siduŋ. ²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa hadik ya da wahu da tsi. «Zwan̄a Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama da. Halaway ta ksuta makwa da, ta ghuya dan̄wa ŋani katakata,» ka'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dər te'. «Vriŋ na marakw ta wahu mista mu na 6a!» ka duhwalhani gavadaghata mnay ŋani ka ŋdan̄da. ²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaga ŋa la Isra'ila§ nda zada manda tuwak lu ta i'i, ŋa sanlaha a wu,» ka'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlbata ma ghuvani: «Mghama da, kata ta i'i,» ka'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama da, tsaw ta dagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay dan̄ahəga taŋ,» ka'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ŋudufa gha makwa da, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumar̄ ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal dan̄wa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kuđunur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndəghata dəmgā slanaghata. Ka hlanaghata hən̄ nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa

səla taŋ, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma dan̄waha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta hən̄. ³¹ Ka ndərmim tsa dəmgā ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka buđuduŋ fawaya taŋ, ta gwal nda rwa səla taŋ ta mbađa, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hən̄ mantsa: «Ŋa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hən̄.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu'fwad

Mak 8:1-10

³² Tahula tsa guli, ka hgan̄tá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hən̄ mantsa: «Ta ksihata ka hidahida na dəmgā na, kabga mahkəna fitika taŋ na kawadaga nda i'i, had' skwi dan̄ hən̄ wa. Va a yu ta vriŋtá hən̄ nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa taŋ ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ŋa zuŋtá ndəghata dəmgā mandana na?» ka hən̄. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hən̄. «Ndəfəŋ hən̄, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hən̄ nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tsa ndəghata dəmgā ya mantsa: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a. ³⁶ Ka hlaftá tsi ta tsa buradi ndəfəŋ nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani. Ka balanaptá tsi ka vlan̄tá duhwalhani. Ka daganaptá hahən̄ guli ta tsa ndəghata dəmgā ya. ³⁷ Ka zə inda taŋ, ka baghawtá hən̄. Ka tskaftá lu ta pdakwani ka ghwanak ndəfəŋ. ³⁸ Dəmbu'fwad na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbədaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vriŋtani ta tsa dəmgā ya dzagha taŋ, ka lamə tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika Magadan̄*.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maran̄namara ta ŋizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hən̄ dawan̄ta da tsi ŋa dzəghay. ² Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Nghay ghuni ta dvata

§ 15:24 Ngha ta 10:5-6. * 15:39 Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

vli laghar vli ta fitik hawu ya na: “Ka mandaha dza’a nzakwa vli mahtsim,” ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta nra ta vli ma mndara luwa gasardak ya guli na: “Dza’a ghubugwa vli gita,” ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganata skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganata njizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴ Ghwadak mnduha ta na fitik na, zlnja a hən ta Lazglafta wa. Mazəmzəm yeya ta dawu hən. Had sana mazəmzəm dza’a maganata lu ta hən ka nja anabi Yunusa* a tsi wu,» ka’a nda hən. Ka sli’afta tsi ka zlanja hən ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu

Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drəf ná, zanap za hən ta klafta skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghənja ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hən. ⁷ «Tsəna kwala mu kul klafta skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantša,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghənja tanj.

⁸ Ka Yesu nda hən snənər tsi ta tsa ndana tanj ya mantša: «Slaghwa a zlgay nda nɔdɔf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Hadu skwa zay da amu wu kə’a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Had kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dəmbu’ hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta padakwani na? ¹⁰ Had kuni ta havakta ka buradi ndəfənj zunus lu ta mnduha dəmbu’ fwaɔ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta padakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata da kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə’a ná, waka kaghuni kwal kul snənja kazlay: Ta ghənja buradi a ta gwaɔa yu wu kə’a na?» ka’a. ¹² Ka tsatsafta duhwalhani kazlay: Ta ghənja is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay tanj ta dasuwa wu, ama ta ghənja tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza’a maga hən ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

* **16:4** Ngha ta 12:15-21. † **16:9** Ngha ta 14:15-21. ‡ **16:10** Ngha ta 15:32-38. § **16:18** Piyer: Tsaya ta hgə lu ka Pala. * **16:18** Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † **16:19** Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23.

¹³ Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwanja mndu na?» ka’a nda hən. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka hən nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka’a nda hən. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwanja Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyer nda tsi.

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantša: «Simuj zwanja Zunas, nda tfawi ta ghənja kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwaɔa ya wu, Da da ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i’i ta mnaghatá kagha na: Piyer§ ka. Ta tsa pala ya dza’a bafta yu ta Igliza* da. Had sana skwi dza’a lavintá mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza’a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza’a ka da hbafta ta ghənja hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza’a ka da plinjta ta ghənja hadik guli ná, dza’a plinjpla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walanja mnanantá dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə’a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghənjani.

Mnanja Yesu ta gwaɔa ta dza’ani mtaku nda sli’agaptani

Mak 8:31—9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza’a dza’a yu da luwa Ursalima, dza’a ghuydipghuya la galata mndu, nda la mali ta ghənja gwal dra skwi nja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu nja mnduha ta danja katakata. Na dzata tanj ta i’i. Baɔu mahkən ya, nja sli’agapta da ma mtaku nda hafu,» ka’a. ²² Lagha Piyer ka ksaghutá Yesu nda ghənjani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinkla Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walan tsaya ta slaghaghata,» ka’a. ²³ «Laghula gha tavata i’i, halaway na. Tuthun ta fə ka nja da. Manda nja Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda nja mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbəɔavata nda Piyer.

Gwada ta ghəŋa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vziŋtani ta ghəŋani ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadīŋzadā tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadīŋtá hafani ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəŋa hadik na demdem ka ŋani, ka nda zadā hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviŋta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwanja mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŋa dganaftani ta nisəla inda mndu taŋta magatá slnani† ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanjá hən ta sagha Zwanja mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanja i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta
Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwanamani Yuhwana nda ghəŋa taŋ, ka laghu hən ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədaftá Yesu ta wa ira taŋ, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira taŋ ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Mghama dá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

⁵ Tata tsa gwada ya Piyer, gi ka saha kusay ka ŋusliŋ tilil bukwamtá hən. Gi ka snaŋtá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwanja dá ya dvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəŋani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi snaŋta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zluzlumbruh ta hadik. Ka ksutá zləŋ ta hən katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksantá

hən. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda hən. ⁸ Kə'a ka hən nghanaghta ná, Yesu turtukwani yeya nghan hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Yahayaha kuni mnanaŋtá dər wati ma mndu ta skwi ya nghan kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwanja mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰ Ka duhwalhani dawanta da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka hən. ¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tiŋəl Iliya dza'a sagha ŋa payanata inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta daŋwa manda ya kumaŋ hən. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hən ta daŋwa ta Zwanja mndu guli,» ka'a nda hən. ¹³ Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwan ksu seteni
Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndusadaghata taŋ tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlbata ma ghuya Yesu, ¹⁵ ka'a mantsa: «Mghama dá! Tawatá hidahida ta zwanja da ksu seteni†, ta ghuya daŋwa ŋani katakata. Da vu kə'a ta dədamta bađu ma sani, da imi bađu ma sani. ¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hən ta mbanafta,» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had zlgħay nda ŋuduf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ŋa yawu dza'a gdavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwanja ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwanja ya, gi ka mbaftá tsa zwanja ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəŋa taŋ, ka gavadaghatá hən da dawanta da tsi: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzliŋtá tsa seteni ya katək na?» ka hən. ²⁰ «Hta ta zlgħay nda ŋudufa ghuni

† 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6. * 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24.

ta magay,» ka Yesu nda həŋ. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlgħay nda ŋuɖuf ki'a da kaghuni manda hya kramasa† katsi ná, laviŋlava kuni ta mnanatá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslí'a. Haɖ sana skwi dza'a trəgadhunaghuta wa. ²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzligiŋtá lu,]» ka'a nda həŋ.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwan̄a mndu ma dzva mnduha. ²³ Ŋa dzata taŋ, baɖu mahkəna fitik ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghəŋani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

²⁴ Manda ɓhadaghata taŋ da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həga§ Lazglafta katək na?» ka həŋ nda tsi. ²⁵ «Ta play,» ka'a.

Ka sli'aftá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simuŋ, kinawu ndana kagha ta ghəŋa tsa gwada taŋ ya na? I wa raŋ pla dzumna nda dzumna luma ŋa mghamha ta na ghəŋa hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. ²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play taŋ nda tsa tama wa. ²⁷ Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun ŋa taŋ. La da drəf, ka vzadata ka ta ŋalum. Tsa taŋtaŋa klipi dza'a ka da ksafu ya, ka gunan̄ta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlan̄ta ka ta həŋ ŋa platá ŋa u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghəŋ manda zwan̄ kwitikw
Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

† 17:20 Ngha ta 13:32. § 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka həŋ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka həŋ. ² Ka hgaktá Yesu ta sana zwan̄ kwitikw ka sladanata ta kəma taŋ. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, haɖ kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghəŋani manda na zwan̄ kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'aftá zwan̄ manda na zwan̄ wana tsi na ta ghəŋa gwada ta i'i ná, vərda i'i tsu'af tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbiŋtá lu ta mndu
Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbiŋzləmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlgħaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma ŋurzulŋ ka vzaghata da drəf. ⁷ Dəŋwa ŋa ghəŋa hadik ta nzakway ta zlazlambiŋtá mndu! Aŋ mndani, nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha ta zlambiŋtá mndu. Ama dəŋwa ŋa mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsiŋtsa gha ka wuɖiŋta ka di'ij. Ta dər lama ka da hafu ŋa kɛkedzeŋ nda səla gha slŋ turtuk, ka dzva gha slŋ turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səlaha gha yipa' ka dzvuha gha yəmad a tsi, ka vzamtá kagha da həga vu ŋa kɛkedzeŋ. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwasliŋ tsakwasla gha ka wuɖiŋta ka di'ij. Ta dər lama ka da həga hafu ŋa kɛkedzeŋ nda ira gha guzliŋ turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da həga vu.»

Tuwak nda zada
Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hərtətátá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gdata ta ngha kuma Da dá ta nzakway ta

* 18:11 Ngha ta Lukwa 19:10.

luwa ta ngha hən. [¹¹ Sa da mbanaftá gwal ya si nda zaɗa na Zwanja mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dərmaək ka tuwaka mndu, tsa zaɗavaghuta ya turtuk katsi ná, haɗ ta zlanɗá tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwaɗuta ya ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghənani ka malaghuta ta ghənja tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwaɗuta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zaɗavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanjama ta gaghatá dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanjama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranɗa kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanjama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ɗa da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.” ¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ɗa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanɗá Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza'a kwalaghuta kuni ta haɗik ná, dza'a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza'a hbanata kuni ta haɗik ná, dza'a hbaɗhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghən ka maga du'a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ɗa ɗawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza'a tsu'anaf tsu'a Da ɗa ta luwa ta hən. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga ɗa ná, mataba taɗ yu,» ka'a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli'aftá Piyer ka gavadaghata ɗawanɗa da Yesu, ka'a mantisa: «Mghama ɗa! Ka ta giha ga zwanjama ɗa ta dmaku ní,

kidaghi səla dza'a planata yu ta dmakwani na? Ndəfán səla rki dza'a planata yu na?» ka'a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantisa: «Ndəfán səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfán mbsak, ndəfán mbsak, ndəfán səla. ²³ Tsaya dza'a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbəɗaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəɗay, ka klanaktá lu ta sani ya nda dmənja mlenwi mlenwiha tseɗi da tsi. ²⁵ Haɗ skwa tsa mndu ya ɗa plata wa. Ka tsa mgham ya mantisa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa taɗ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ɗani tani, ɗa pla tsa dmən ya, ka'a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta haɗik ka tsəlɓata ta kəmani, ka'a mantisa: “Wya dzvu, ksa ta ɗuduf, dza'a plagha pla yu demdem,” ka'a. ²⁷ Ksanɗa tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa ɗanahəgani ya, ka zlananɗá tsi ta tsa dmən ya ka zliɗta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliɗtá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə hən ta slna kawadaga, nda dmənani da tsi ka suley dərmaək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanaftá ɗurzulɗ. “Plihapla ta skwa ɗa gita gita!” ka'a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta haɗik, ka ndəɓa dzvu da tsi. Ka'a mantisa: “Wya dzvu, ksa ta ɗuduf dza'a plagha pla yu,” ka'a nda tsi. ³⁰ “Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka'a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dmənani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta hən ta ɗuduf katakata. Ka laghu hən rusanaftá ɗanahəga taɗ ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hgaɗaghata tsa ɗanahəgani ya, ka'a nda tsi mantisa: “Ghwadaka kwalva ka, zlaghanɗla yu ta inda dmənja ɗa ta kagha kabga ndəɓata gha ta dzvu da i'i ná, ³³ haɗ kagha guli má dza'a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka'a. ³⁴ Huf safi ta ɗudufa ɗanahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dmənani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul haɗ ta planatá dmakwa zwanjamani ma hyahya

† 18:16 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. ‡ 18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23. § 18:35 Ngha ta 6:15.

nuɖufaniſ wu katsi ná, manda va tsaya dza'a maga Da ɗa ya ta luwa nda kaghuni,» ka'a.

19

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw *Mak 10:1-12*

¹ Manda kɗiŋta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'afta tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta ɓla ghwa Zurdeŋ. ² Ka sli'afta dɛmga rutut mistani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay hən ta tsanamtá matsavada. Ka hən nda tsi mantsa: «Lavinɓlava mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka hən. ⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuɓa ra? «Ma zrafta inda skwi ná, zlagigiŋ zлага Lazglafta ta i zgun nda marakw*.» ⁵ Ka Lazglafta mantsa: «Tsaya dza'a kəl zgun ka zlaŋtá i dani nda mani, ka laghwi da ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ɗa nzakway tsa hahən his ya ka mndu turtuk†.» Mantsa ya tama, ⁶ nzəgla a hən ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta ɗelewera gh-zliŋtani‡ kə'a ɓa?» ka hən nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzliŋtá marakw. Ma zraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walaŋtá ghzliŋtá markwa taŋ, ka taghəŋa hliriſ a tsi. Nzakwani ná, ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka hən. ¹¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Inda mndu a dza'a laviŋtá ɗaftá tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlaŋ Lazglafta

ta mbrakwa ɗafta kasi'i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuɓitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psala, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviŋtá ɗaftá tsa gwada ya, ka ɗa tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa zwani *Mak 10:13-16, Luk 18:16-17*

¹³ Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ɗa fanaghatani ta dzvu ta hən ka maga du'a ta ghəŋa taŋ. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha hən da i'i, ma pyə kuni ta hən, kabga ɗa gwal ta gara vgha nda hahən* na ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl *Mak 10:17-31, Luk 18:18-30*

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Maləma ɗa, nahgani skwi dza'a yu magata ɗina, ɗa nzakwa ɗa nda hafu ɗa kɗekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka ɗawihata ta ghəŋa ɗərma skwi na? Turtuktuk ɗərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ɗa kɗekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ɗa i da gha nda ma gha, ɗvuɗva ta mnda səla manda va ghəŋa gha†,» ka'a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pɗakwani ɗa magəgəta ɗa na?» ka'a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi ná, la ka dzawiŋta ka ta inda skwa gha, ka daganaf ta ta tsedani ta gwal ka pɗu. Dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista ɗa,» ka'a. ²² Na snanɗa tsa duhwal ya

* **19:4** Ngha ta Zrafta 1:27 nda 5:2. † **19:5** Zrafta 2:24. ‡ **19:7** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31.

§ **19:9** Ngha ta 5:32. * **19:14** Ngha ta 18:3-5. † **19:19** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18.

‡ **19:21** Ngha ta 5:48.

ta tsa gwada ya, ka basaftá tsi ta nɔdɔf ka sli'afɔa ka laghwɔ, kabga gadghəl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghəɲani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrəglɔntá mnaghunata na: Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəɲani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na sɲaɲta duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' hən katakata, ka hən mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a lavɔnta mutsaftá mbaku tama?» ka hən. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta hən, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana aɲni, zlanavazla aɲni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda aɲni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbədavafɔa§ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwanja mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwanɲɔdə his kaghuni, ɲa tsa guma ta ghəɲa mndəra la Isra'ila ghwanɲɔdə his guli. ²⁹ Dər wati ma mndu ta zlanavatá həɲani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghmani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəɲa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay hən ta dərɲəkātani, ka malaghuta a tsi, ɲa mutsay taɲ ta hafu ɲa kdekedzen guli ta ghəɲani. ³⁰ Ama nda ndəgha gwal ta nzakway taɲtaɲ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway taɲtaɲ,» ka'a.

20

Gwada ta ghəɲa kwalvaha ma vwaha inabi

¹ «Wya skwi ɲa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həɲani, wrək sərɔdək, da zba gwal ɲa ksanaɔá slna ma vwaha inabani. ² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta

planatá hən ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha taɲ. Ka ghunaghatá tsi ta hən da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzlazlaɲ, ka nghəglanɔá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴ Ka'a nda hən mantsa: «Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba da, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,» ka'a nda hən. ⁵ Ka sli'afɔa tsa gwal ksa slna ya ka laghwɔ da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəɲ vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda hən mantsa: «Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwɔ maga slna na?» ka'a nda hən. ⁷ Ka hən nda tsi mantsa: «Had' mndu ta klaftá aɲni ɲa maga slna wa,» ka hən. Ka'a nda hən mantsa: «Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha da,» ka'a.

⁸ «Gahawu tama, «hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla taɲ ka zrafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ɲa kdɔnta gha nda gwal taɲtaɲ,» ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlanɔá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zraftá ksa slna taɲtaɲ. «Mali dza'a aɲni zlgəɲ» ka hahəɲ si ta gray. Ama ka vlanɔá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən. ¹¹ Ta zlgəɲ hən ya, ta dza'a nda ɲuɲuraku hən ta ghəɲa tsa danahəga ya. ¹² Ka hən mantsa: «Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kwenkwen maga hən ta ksa slna ná, waka kagha planatá hən guram nda ɲa aɲni na? Aɲni, hərɔ hərɔfa ɲni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,» ka hən. ¹³ Ka'a nda hən mantsa: «Gra da, nənɔap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴ Zlgəɲ ta nisəla gha, ka sli'a ka. Manda va ya kumaɲ yu vlanɔa yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ɲa gha. ¹⁵ Lavɔɲlava yu ta maga skwi manda ya kumaɲ yu nda tseda da, mantsa a kasi'i

§ 19:28 Ngha ta Daniyel 7:14. * 20:2 Ngha ta Mata 5:26. † 20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

wa? Ari zdəgagha a wa a na skwi dina maga yu na ta wa ira gha na?» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza'a nzakway gwal nda hul, ka gwal tanjan. Na nzakwa gwal tanjan, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnanja Yesu ta gwađa ta mtakwani nda sli'agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka nlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbađa hən ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwanpdə his ya, ka'a nda hən mantša: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta nlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlanťá la mali ta ghəja gwal dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha, na tsanaghata tan ta guma dzata. ¹⁹ Dza'a vlanvla hən ta gwal kul had ka la Yahuda, na gagay tsaha ya, na sləvay tan nda krupi, na zlanjafta tan ta udza zlanjay. Bađu mahkəna fitik, na sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlbata tsi ta kəmani na đawa skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana đa his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, na nzata na zwana đa na, nda ga zəghwa gha ya, nda ga zlađa gha ya, ka yu,» ka'a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta đawu kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya đanwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say nni!» ka hən nda tsi. ²³ Ka Yesu† nda hən mantša: «Mantša nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya đanwa đa ya, ama ta ghəja gwađa ta nzaku nda ga zəghwi nda ya nda ga zlađa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da đa dza'a vlanťá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta hən,» ka'a.

²⁴ Snanťa tsa pďakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwađa ya, ka basanavatá hən ta nđuť ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagamaghatá Yesu ta hən, ka'a nda hən mantša: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəja mnduha ta má mgham mghama tan ta ghəja tan. Gwal dagaladagala guli,

ta maray hahən ta mbrakwa tan ta ghəja tan. ²⁶ Ama mantša ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka đər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanja mndu na maganata lu ta slna wa. Ama sasa na maganatá slna ta mnduha, na vlatani ta hafani na mbanafťa ndəghata mnduha§,» ka'a.

Mbambanafťa Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá đənga rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka sanťá hən ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá hən ta lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta anni,» ka hən. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa đənga ya, ka đava hən. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta anni,» ka hən. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hgadaghatá tsi ta hən. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata đa na?» ka'a nda hən. ³³ «Mghama đa, gwananagwana ta iriha nni!» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka sanťá hən ta Yesu ka hidahida. Ka kasanťá tsi ta iriha tan. Ka gi nghanťá hən ta vli nzidid. Ka laghu hən mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hən nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytuŋ*, ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda hən mantša: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka bhadaghađa kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kdih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta hən. ³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghəjani katsi ná, "Mgham ta kumay,"

† 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2. § 20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6. * 21:1 Ngha ta Markus 11:1.

ka kuni da zlgħanaftá wani. Dza'a gi zlgħunanɔzla hɛɲ.»

⁴ Kɛl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ɲa dzanagħatá ghɛɲa gwada ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama

gha ta sagha da kagha,

leótekw nzakwani katakata, ta sagha ta kdih,

ta vuvu'ukwa kdih,

ta nzakway ka zwanɔa kdih†,» ka'a.

⁶ Ka sli'aftá tsa duhwalha ya ka lagħwi magata manda ya mnanaf Yesu ta hɛɲ.

⁷ Ka hlaktá hɛɲ ta tsa mana kdih ya nda zwanani, ka pghaftá hɛɲ ta lgutha taɲ ta hɛɲ, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸ Ka zla-

zlatə ndəghata mnduha ta lgutha taɲ ta tvi. Sluhwa ɲa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi† guli. ⁹ Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda

gwal nda hulani tani ta wi, ka hɛɲ mantsa: «ɲa Zwanɔa Dawuda glaku, ka tfanagħatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga

Mgham Lazglafta! ɲa Lazglafta ta luwaS glaku!» ka hɛɲ.

¹⁰ Manda bhadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kbutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka hɛɲ. ¹¹ Ka tsa dəmga mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa

Nazaret ta hadika Galili ya,» ka hɛɲ.

Lama Yesu da hɛga Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da hɛga Lazglafta. Ka gh-zligiɲtá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa hɛga Lazglafta ya.

Ka zlabidiɲtá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'.

¹³ Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, hɛga maga du'a ya kə'a, ka niɲtá kaghuni ka galigha la gənda*.»

¹⁴ Ka gavadagħatá gwal nda ghulpa nda gwal nda ragħwa səla taɲ tavatani ma tsa hɛga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta hɛɲ. ¹⁵ Nghay la mali ta ghɛɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagħa

zlahu ɲa mnduha ta tsa mandərmima skwi

ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma hɛga Lazglafta kazlay: «ɲa Zwanɔa Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta hɛɲ ta ɲuduf. ¹⁶ Ka hɛɲ nda Yesu mantsa:

«Nda sna ka ta na skwi ta mnə hɛɲ na ra?» ka hɛɲ. «Aɲi! Nda sna yu,» ka Yesu

nda hɛɲ. «Ta walaɲ a kuni ta dzanagħatá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a

na: «Kagħa ta payaftá zləzlvə kagħa nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana

vzi'uwa, manda ya kumaɲ ka†,» ka'a.

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka zlanɲtá hɛɲ ka sagħwi ma tsa luwa ya, ka lagħwi da luwa

Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afta Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanaftá maya. ¹⁹ Ka

nghaɲtá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagħa tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had ka dza'a walglaɲta

yəglafta wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzun ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa

duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi hɛɲ nda ndərmima. Ka hɛɲ mantsa: «Waka na ghuraf na gi

ghwaluta hadahada kay ka na?» ka hɛɲ. ²¹ Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlgħafzlgħa kuni ta Lazglafta nda ɲuduf dgaɲ a kuni ta ghɛɲ

dəkdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: «Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha

da drəf,» ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawanɲta kuni nda zlgħay nda ɲuduf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlanɲtá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da hɛga Lazglafta ka tagħə tsi ta skwi ɲa mnduha. Ka gavadagħata la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu da dawanɲta da tsi. «Mutsu ga kagħa ta na mbraku ta kəl kagħa ka maga na skwiha na na? Wa ta vlagħata na mbraku na?»

† 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25.

* 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmija 7:11. † 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

ka həŋ. ²⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlgħidifzlgha kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana ŋa maga batem† na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda həŋ. Ka laghu heŋ da dzray mataba hahəŋ hahəŋ.

Ka həŋ mantsa: «“Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlgħafta 6a? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zləŋay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həŋ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka həŋ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aŋni ka wa ta ghunafta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I'i guli ná, had' yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa zwanaha his

²⁸ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani taŋtaŋ mantsa: “La ka dza'a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəŋ,” ka'a nda tsi. ²⁹ “La a yu wu,” ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'aftha ka laghwida vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan ya manda va tsaya guli. “Aray, ta dza'a yu da,” ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwanaha his ya, ta magata skwi ya kumə da taŋ ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa taŋtaŋ ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tinlaghutinjla gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tdukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlgħafta. Ama ka zlgħaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghanja ghuni ya tani, mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlgħafta wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihdi ta ghəŋa gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi 6a: Mamu sana mndu ta ŋabaftá fwa inabiha ma vwahani. Ka ŋamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ŋa ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ŋa nzagata ka nghanj. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'aftha tsi ka laghwida luwa. ³⁴ Magatá fitika daga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ŋa mutsanafta taŋ ta ŋani ma dagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka dgaptá həŋ nda dga ta sani ka dzata həŋ nda dza ta sani. Ka zlertsatá həŋ nda zlertsata sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taŋtaŋ ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəŋ guli manava ŋa tsahaya. ³⁷ Kdavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həŋ ta vərda ŋani ma zwan nda mnay kazlay: Dza'a vlanvla həŋ ta glaku ta zwanja da kə'a. ³⁸ Na nghanj tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwan ya, ka həŋ mataba taŋ mantsa: “Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Ŋa zay mu ta həgani,” ka həŋ. ³⁹ Ka valaftá həŋ tida. Ka tshidinja di'in nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həŋ. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksanja a həŋ ka hidahida wa. Ŋa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. Ŋa vlay tsahaya ŋani nda fitikani ta ŋani mataba dagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həŋ.

⁴² Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Ta walaŋ a kuni ta dzanaftha skwi vindaf lu ma defteri ra?

“Tsa pala wufidin gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga. Tsaya ná, Lazglafta ta dvaftá nzakwani mantsa.

Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu*.”

† 21:25 Ngha ta 3:6. § 21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2. * 21:42 Ngha ta Zabura 118:22-23.

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ɲa vlanɲá mndəra mnduha dza'a snanata gwadani dina kə'a ya. ⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurbə. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† ɲərdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá hən kazlay: Ta ghəɲa tan ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a. ⁴⁶ Ka zbə hən ta ksafatá Yesu. Ama ka zləɲaftá hən ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ghəɲa kla makwa

Luk 14:15-24

¹ Ka Yesu mnəglanata hən nda mahdihdi mantse: ² «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwanani ta makwa. ³ Ka ghwanaftá tsi ta kwalvahani ɲa hagaktá gwal hagan tsi ɲa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ɲa dza'a "mnanatá tsa gwal hagan tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslapsla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda hən. ⁵ Ndanan a tsa gwal hagan lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta hən, ka pslatá hən. ⁷ Ka kuzlanaftá tsi ta ɲuduf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka drinɲá luwa tan. ⁸ Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantse: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagan lu ya, ran ta hən a zay wa. ⁹ Lawala ta madəga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyunɲa kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda hən. ¹⁰ Ka sli'afta tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá hən ta inda mndu ya guyun hən. Nda ghwadaka mnduha tani, nda ɲərma

mnduha tani, ka ndəghanafatá həga ma tsa vla kla makwa ya.

¹¹ «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghanɲá tsi ta sana mndu kul had'lguta kla makwa tida. ¹² Ka'a nda tsi mantse: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul had'lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi ɲa mnay wa. ¹³ Ka mgham nda kwalvahani mantse: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wufidinɲa dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpaɲa sli'inani* hada," ka'a. ¹⁴ Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ɲa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka hən dza'a ksafatá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. ¹⁶ Ka ghunafatá hən ta sanlaha ma duhwalha tan kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata tan, ka hən nda Yesu mantse: «Mghama da, nda sna ɲni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata ɲa mnduha. Had' kagha ta zləɲa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. ¹⁷ Mnanamna ta ɲa gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ɲa mgham Sezar na?» ka hən.

¹⁸ Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwadaka ndana tan ya. Ka'a nda hən mantse: «Tsa madgwirmaɲwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? ¹⁹ Marihawa tsa kwaɲu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaɲu† ya. ²⁰ Ka'a nda hən mantse: «ɲa wa na fwatu nda hgu ta na kwaɲu na ná,» ka'a. ²¹ «ɲa mgham Sezar ya,» ka hən. «Ka mantse tsi ya ní, vlanɲavla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ɲa mgham Sezar. Vlanɲavla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ɲa Lazglafta,» ka'a. ²² Snanɲa tan ta tsa gwada ya, ka ndərmim hən nda ndərmima. Ka zlanavata hən ta Yesu ka laghwa tan.

† 21:44 Ngha ta Lukwa 20:18. * 22:13 Ngha ta Mata 8:12. † 22:19 Ngha ta Mata 20:2.

*Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu
Mak 12:18-27, Luk 20:27-40*

²³ Bađu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Had lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. ²⁴ Ka həŋ nda Yesu mantša: «Mghama da, ka Musa na: “Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwanj katsi, klay zwanjamani ta tsa wadgani ya ka markwa tan ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwanjamani ta mtuta† ya,” ka'a. ²⁵ Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfáŋ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwanj wa. Ka wunanaghatá sagəŋani ta tsa marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tsa mahisa zwanj ya guli, ya a ta zwanj wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfáŋ, had ya ta yatá zwanj ma həŋ nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta tan demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²⁸ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza'a nzakway ka zə'ala tsa marakw ya mataba tsa zwaniha ndəfáŋ ya, ya wya klukla həŋ demdem ka marakw na?» ka həŋ. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuḅa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had lu dza'a kləgəltá vgha ŋa nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghəŋa sli'agapta ma mtaku ná, ta dzanaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: ³² I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu§ kə'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka'a. ³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima katakata.

*Wati mali mataba zlahuha na?
Mak 12:28-34, Luk 10:25-28*

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kə'a, ka tskavatá həŋ. ³⁵ Lagha sani mataba tan ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka

kuma tsanamtá matsavada ta Yesu. Ka'a nda tsi mantša: ³⁶ «Mghama da! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «“Dvudva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ŋudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya tanŋa zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvudva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha†” kə'a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həŋ,» ka'a.

*Daway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda
Mak 12:35-37, Luk 20:41-44*

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həŋ mantša: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwanj wa ya na?» ka'a. «Zivra Dawuda ya,» ka həŋ nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa kazlay: Mgham kə'a ba? Ya wya ka Dawuda na: ⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama da na: Sawi nzata nda ga zeghwa da, ha ka nanafta da ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay səla gha§”, ka'a. ⁴⁵ «Ka si “Mghama da”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza'a nzakway ka zivrani tama?» ka'a. ⁴⁶ Trid, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga bađu tsa, had mndu ta walglaŋta dawutá vli da tsi wa.

23

*Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda
Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46*

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantša: ² «Dzanaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga had hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴ Ta hbafhba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta

† 22:24 Ngha ta Zrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16. * 22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Ngha ta 7:12. § 22:44 Ngha ta Zabura 110:1.

ksañta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa.
⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ
 ɲa nŋhay wa ira mnduha. Mantsa ya ná,
 bərzləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ɲa taŋ
 ayaha ta funta ta wa bizlbizla kuma, nda
 ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva
 lguta* taŋ. ⁶ Vli nda paya ta kəma ɲa taŋ ta
 zbay ɲa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay
 ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə
 həŋ ɲa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa
 la Yahuda. ⁷ Ta kumay həŋ ta ganaghata
 mnduha ta zgu ta həŋ ma vla tsakata
 vgha mnduha, ka hga həŋ ka “maləm.”
⁸ Ama kaghuni ya, ma đvaf kuni ta hga
 kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma
 ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹ Ma
 hgə kuni ta mnda səla ta ghəŋa hadik ka
 “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway
 ta luwa. ¹⁰ Ma đvaf kuni ta hga kaghuni
 ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta
 nzakway ka Kristi. ¹¹ Ka kwalva ghuni
 ká mali mataba ghuni nzakway. ¹² Inda
 mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza’a
 dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá
 ghəŋani guli ná, dza’a kapanafkapa lu,»
 ka’a.

*Daŋwa ɲa gwal tagha zlahu nda la Farisa
 Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47*

¹³ «Daŋwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu
 ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa
 madgwirmadgwira ghuni ya. Mbađa ka
 kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta
 ta mnduha. Lamə a vərda kaghuni wu,
 zlanəŋ a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami
 guli wa.

¹⁴ «Daŋwa ɲa ghuni gwal tagha
 zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. Tsa
 madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni
 ta hluguduntá skwa mi’a wadgu. Ka va
 slriŋtá maga du’a ɲa nŋhay wa ira mnduha.
 Tsaya tama dza’a kəl lu ka tsaghunaghatá
 guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Daŋwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu
 ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa
 madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku
 kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik
 ɲa mutsaftá dər mndu turtuk ɲa da dina

ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ɲa niŋta
 ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka
 malaghutá ɲa ghuni mantsa ya mantsa ya
 his.

¹⁶ «Daŋwa ɲa ghuni gwal nda ghulpa ta
 kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay
 tazlay na: “Ka wadawada mndu ta wadu
 nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama
 ka wadawada mndu ta wadu nda dasu ma
 həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe’ ka
 magatani ta skwi wada tsi ɲa magay ya,
 ka kuni.” ¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa!
 Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal
 həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda
 ghuɓa ya a ka na? ¹⁸ Ka kuni guli ná,
 “ka wadawada mndu ta wadu nda gwir ná,
 bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu
 ta wadu nda skwi ya vlan tsi ta Lazglafta
 ta gwir ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta
 tsa skwi wada tsi ɲa magay ya,” ka kuni.
¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida.
 Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari
 gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda
 ghuɓa ya a ná? ²⁰ Wya tsi, mndu ta wada
 ta wadu nda gwir ná, wadawada ta wadu
 nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta wada ta
 wadu nda həga Lazglafta ná, wadawada
 ta wadu nda Lazglafta ta nzaku mida ya
 tani. ²² Mndu ta wada ta wadu nda luwa
 ná, wadawada ta wadu nda dughurukwa
 nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡
 tida ya tani.

²³ «Daŋwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu
 ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa
 madgwirmadgwira ghuni ya! Ta ɲavaŋa
 kuni ka vla zaka nidali§, ka zluŋtá mali
 ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku
 tdukwa, nda maga zɗaku, nda nzaku ka
 ɲərma. Tsahaya skwi ma ɲa magay nda
 kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha.
²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta
 dızapɗiza kuni ta imi ɲa klinŋta miyaun
 mida, ka laghwa ghuni da ndutá ɲalibwa.

²⁵ «Daŋwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu
 ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa
 madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa
 ta sa imi nda hliba ɲa ghuni ta laghwi da
 mbaziŋta, ama ma huɗani, nda ndəgha

* 23:5 Ngha ta Mbsak 15:38-41. † 23:14 Ngha ta Markus 12:40. ‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34.
 § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla'uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tinjəl ma ka kuni ghuḅintá huḁa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuḁa.

²⁷ «Danwa ṅa ghuni gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ḅap lu ka ṅusliṅ nzakwa ghuni. Ká ka nda ḁinakwani nda ta hulani, ama nda ma huḁani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ṅḁḁak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tḁukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəṅa madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwada da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Danwa ṅa ghuni gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ṅa la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanató gwada Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay ná, “ka má si mamu aṅni ta fitika dzidziha ṅni ná, ma gwafta a aṅni ta wi nda həṅ ka pslatá la anabi wu, ka kuni.” ³¹ Ma tsa mnay ta mnə kuni mantasa ya ná, maranmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadánatá la anabi ya kuni kə'a. ³² Dina tsa, lawa ta kəma ta kəma nda maga tsa ghwadaka slna zlraf dzidziha ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mndəra la mupuha! Had wa ghuni ṅa ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama ná, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda ḁifil da həṅ, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psila kuni ta sanlaha, dza'a zleṅafta nda zleṅa kuni ta sanlaha, dza'a sləvapta nda sləva kuni ta sanlaha ma həga tagha skwa ghuni, dza'a zbiṅzba kuni ta həṅ ma inda luwaha, ka giri ṅa taṅ. ³⁵ Tsaya tama, ta ghəṅa ghuni dza'a vrafta usa gwal tḁukwa psila kuni. Zlrafta ta Abel mndu tḁukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwaṅa Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuḁa ma həga Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghəṅa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəṅa Ursalima *Luk 13:34-35*

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghunadaggha Lazglafta. Nda kḁa fitika zbaṅta ḁa ta tskanatá zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlabakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta həga ghuni ka kufik†. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza'a nghəglantá i'i wa, ha ṅa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghəṅa mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta kə'a,» ka'a.

24

Gwada ta ghəṅa tasiṅtá həga Lazglafta *Mak 13:1-2, Luk 21:5-6*

¹ Mbaḁa Yesu ka sabi ma həga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ṅa maranata batá həga Lazglafta. ² Ka Yesu nda həṅ mantasa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiṅtasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pḁata wa,» ka'a.

Ma kḁaku kḁakwa ghəṅa hadik ka sagha *Mak 13:3-13, Luk 21:7-19*

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zaytuṅ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata həṅ nda ghəṅa taṅ kawadaga nda tsi. Ka ḁawaṅtá həṅ da tsi: «Mnaṅnamna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ṅni dza'a snanť fitik dza'a kəl ka ka sagha, nda fitika kḁakwa ghəṅa hadik na?» ka həṅ. ⁴ Ka Yesu nda həṅ mantasa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunaf. ⁵ Wya nda ndəgha mnduha dza'a klafta hga ḁa ka sagha: “I'i Kristi,” ka həṅ dza'azlay ṅa nanaghata taṅ ta ndəghata mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwada ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'ṅ di'ṅ. Dasuwa ka kuni, yaha ṅudufa ghuni tḁu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kḁakwa ghəṅa hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham

* 23:35 Ngha ta Zlrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † 23:38 Ngha ta Irmija 22:5. ‡ 23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigdavafgigda hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya ná, dza'a nzakway manda zlrakwa basa yaku.

*Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu na mnduha, na gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husanhusa kuni ta inda mndera mnduha ta ghəna hadik kabga gwada ta i'i. ¹⁰ Ta ghəna tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlgħay nda nɔdɔfa tan. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwadaka anabiha dza'a sagha na nanaghata tan ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dvu ma nɔdɔfa ndəghata sanlaha ma gwal zlgħay nda nɔdɔf. ¹³ Ama mndu ta su'afra ha ka lagha ta kdavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu na mnduha ta ghəna hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghəna ga mghama Lazglafta ya, na snanta gwal kul snanta Lazglafta. Tahula tsaya tama, na sagha fitika gwada ta kdakwa ghəna hadik.

*Dza'a ghuyay mnduha ta danwa
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana "ghwadaka manzakdaway ta vla mbida" manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuba ya, dina ka snanta mndu ta dzanay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwa. ¹⁷ Ka ta ghəna həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgəlta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Danwa tan na mi'aha nda hudi nda ya nda mi'aha nda zwan ta ghuvu tan ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndəba kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya badu sabat, ²¹ kabga dagala ghuya danwa dza'a slaku ma tsa fitik ya.

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1. ‡ **24:29** Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. § **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

Ta walan a mndərga ghuya danwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəna hadik wa. Had mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. ²² Ka má had ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantisa: "A! Wana Kristi hadna." "A! Wa hada a," ka'a ná, yaha kuni da tsu'afra. ²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, na magay tan ta skwa mandərmimiha nda mazəməmha katakata na nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal dagap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantisa: "A! Wa a Kristi ta wa mtak kə'a," yaha kuni da dza'a. "A! Wana difaghuta hadna kə'a," yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwan mndu ná, dza'a sagha manda wudakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranafá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

*Dza'a vragavra Zwan mndu
Mak 13:24-27, Luk 21:25-28*

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danwa ya, gi tdiik dza'a nzata fitik, had tili dza'a tsuwadəkəltá vli wu, dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza'a gigdavafgigda‡ skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwan mndu ta luwa na wahay mnduha ta ghəna hadik ka wahu, na nghay tan ta Zwan mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani§. ³¹ Na ghunaftani ta duhwalha Lazglafta na vyata tan ta duli ta taw katakata, na tsakakta tan ta gwal ya dagap tsi ta slərpa luwa fwad, sli'afra ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

*Tagha skwi ta ghəna ghuraf
Mak 13:28-31, Luk 21:29-33*

³² «Mamu skwi na taghay ghuni ma nza-kwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta dakudaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay:

Ndusa duwiŋ tama kə'a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanja mndu, manda skwi ta watgha nza-kwani kə'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa nda hadik, ama gwada da ná, walanja a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwada ta ghəŋa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, had mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwan, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kdaku tsa ima mabudbud ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamta ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həŋ da hamta ghəŋ ma kla makwa, nda valanta kwagha tan ja zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†. ³⁹ Had sana skwi ndanan həŋ wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghatá həŋ demdem‡. Bađu tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ja klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, ja klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantša tsi, nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³ Wya skwi dina ja sanja ghuni: Ka má nda sna danahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanja hzleŋa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ ya, dza'a sagha Zwanja mndu.

Njərma kwalva ya nda hida

Luk 12:41-48

⁴⁵ «Wa na njərma kwalva nda hida fanam danahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ja nghaptani ka həŋ ka dgayni ta

skwa zay ja tan nda fitikani na na? ⁴⁶ Rfu ja tsa kwalva dza'a sagha danahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa danahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu. ⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, «saghata a danahəga da misim-misim wu» ka'a dza'azlay ma ghəŋani, ⁴⁹ ja lintani ta psła grahani ta ksə həŋ slna ka skwa turtuk. Ja laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku. ⁵⁰ Nda sagha danahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghəŋ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹ Dza'a dgapdga danahəgani, ja tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ja taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpadá sli'injani§ hada,» ka'a.

25

Gwada ta ghəŋa ku'aha ghwan

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan ta klaftá pitirla tan ka dza'a da gəma zwanja midzi. ² Mataba tan, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla tan ná, tana a həŋ ta rdí ja sgray da tsa pitirla tan ya wa. ⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahəŋ ta rdí ma hwarak ja sgray da ja tan. ⁵ Ka gərdatá zwanja midzi ka sagha misimmisim. Ka zunur hani ta həŋ, ka pslatá hani ta həŋ demdem.

⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: «Wa'a zwanja midzi kay ta sagha! Lawala da gmay,» ka lu. ⁷ Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla tan. ⁸ Ka tsa ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantša: «Tanafwata ta na rda ghuni na, wana na ja njni ma pitirla na ta mtaku,» ka həŋ. ⁹ Ka tsaha nda hida ya mantša: «Kay! Slaghwa a ka dgray mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ja ghuni,» ka həŋ. ¹⁰ Ta laghu hahəŋ da skwa rdí ya ná, ta bhagaghatá zwanja midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha tan ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha.

† 24:38 Ngha ta Zlrafta 6:9—7:6. ‡ 24:39 Ngha ta Zlrafta 7:7-24. § 24:51 Ngha ta Mata 8:12.

¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka hən mantša: “Mghama dá, mghama dá! Gunanaguna ta watgha,” ka hən. ¹² Ka'a nda hən mantša: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,” ka'a. ¹³ Ka Yesu sganaghata mantša: «Nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

*Gwada Yesu ta ghəŋa kwalvaha hkən
Luk 19:11-27*

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahanani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta hən ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talaŋ* hutaf, ka vlaŋtá sani. His kə'a klafta ka vlaŋtá sani. Pal kə'a klafta guli ka vlaŋtá mahkənani. Tađta mbrakwa taŋ kə'a dganaftá hən. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli'afta tsa ta zlghaftá talaŋ hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ hutaf guli. ¹⁷ Ka sli'aftá tsa ta zlghaftá talaŋ his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ his guli. ¹⁸ Tsa ta zlghaftá talaŋ turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda danahəgani ya.

¹⁹ «Nzdavanzdá lu katakata tama, ka vraktá danahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da hən ta skwi maga hən nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlghafta talaŋ hutaf ya, ka kladanaghata nda talaŋ hutaf guli. Ka'a mantša: “Mghama dá, talaŋ hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ hutaf guli,” ka'a. ²¹ Ka danahəgani nda tsi mantša: “Dina tsa, nərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka nərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i,” ka'a. ²² Ka lagha tsa ta zlghaftá talaŋ his ya guli, ka kladanaghata nda sana talaŋ his. Ka'a mantša: “Mghama dá, talaŋ his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ his guli,” ka'a. ²³ Ka danahəgani nda tsi mantša: “Dina tsa, nərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli.

Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i,” ka'a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talaŋ turtuk ya guli. Ka'a mantša: “Mghama dá, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə'a. Ta tskay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihanťa ka. ²⁵ Ka zləŋaftá yu ta zləŋ, ka laghu yu da difanatá tsa talaŋa gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha,” ka'a. ²⁶ Ka danahəgani nda tsi mantša: “Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tskay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihanťa yu kə'a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda dá ya ma ban'kiť, ma na vragaghata dá na ná, má saghasa yu da kla skwa dá nda imi ta ghəŋani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talaŋ ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talaŋ ghwan ya,” ka'a.

²⁹ «Mantsa ya ná, ŋa mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi ŋa nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wudidinťa kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpada tsi ta sli'inaniť hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwanja mndu da tsa guma

³¹ «Badu sagha dza'a sagha Zwanja mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəŋa hadik ta kəmani, ŋa dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda nga rini ta tuwak nda gu ya. ³³ Ŋa pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlabani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantša: “Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da dá ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zrafta ghəŋa hadik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi ŋa say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa dá ka

* 25:15 Talaŋ: Tsaya tsedi ta klaftá zlibi hutaf. † 25:27 Ban'ki: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa. ‡ 25:30 Ngha ta Mata 8:12.

fərđi'u, sudıdıva suda kuni ta lğut. Ma nzakwa da kul dughwanaku, nghapngħa kuni ka i'i. Ma nzakwa da ma gamak, nghadighangħa kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantša: "Yawu ngħanta ħni ta kagħa ta dzə maya, ka vlagħatá ħni ta skwa zay? Yawu ngħanta ħni ta kagħa ta dzə ndala, ka tagħaftá ħni ta imi ħa say? ³⁸ Yawu ngħanta ħni ta kagħa ka matbay, ka tsu'aftá ħni ta kagħa? Yawu ngħanta ħni ta kagħa ka fərđi'u ka sudavagħatá ħni ta lğut? ³⁹ Yawu ngħanta ħni ta kagħa kul dughwanaku? Yawu ngħanta ħni ta kagħa ma gamak ka lagħa ħni ngħagħata?" ka ħəĵ ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantša: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiħa ya ħa zwanama da gwal ya nda hta katakata ya ná, magiħatá i'i kuni nda tsa."

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaḅani ya mantša: "Lagħwala tavata i'i, kagħuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da ħəga vu ya ħa kḁekedzeĵ, payaf lu ħa i halaway nda duħwalħani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliħa a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ħa say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa da ka fərđi'u, sudıdıva a kuni ta lğut wa. Ma nzakwa da kul dughwanaku nda ya ma nzakwa da ma gamak guli, nghadigha a kuni wu," ka'a. ⁴⁴ Ka ħəĵ dza'azlay guli na: "Mghama da, yawu ngħanta ħni ta kagħa ta dzə maya? Yawu ngħanta ħni ta kagħa ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu ngħanta ħni ta kagħa ka fərđi'u? Yawu ngħanta ħni ta kagħa kul dughwanaku? Yawu ngħanta ħni ta kagħa ma gamak kul katagħata ħni na?" ka ħəĵ. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda ħəĵ mantša: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganatá kuni ta tsa skwiħa ya ħa gwal ya nda hta katakata ya, ħa da kwalagħuta kuni ta magay nda tsaya." ⁴⁶ ħa sli'a tsaha ya da vla ghuya ḁəĵwa ħa kḁekedzeĵ, ta sli'i gwal ta snatá gwada Lazglafta da vla hafu ħa kḁekedzeĵ§ guli," ka'a.

26

Dzrawi ħa dzatá Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kḁiĵta Yesu ta inda tsa gwadaħa ya, ka'a nda duħwalħani mantša: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ħa vlatá Zwanə mndu ħa zləĵafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghəĵa gwal dra skwi ħa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma ḁəḅa ħəga ga mali ta ghəĵa gwal dra skwi ħa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá ħəĵ ta ksafatá Yesu ma ḁifa ma ḁifa ħa dzata. ⁵ Ama ka ħəĵ mantša: «Yaha da nzakway baḁu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anafatá ĵuḁufa mnduha,» ka ħəĵ.

Pghəganata sana marakw ta rđi ta Yesu ma ghəĵ

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma ħəga ga Simuĵ, sana mndu nda rḁa mndu tida ma luwa Be-tani, ⁷ ta za skwa zay ħəĵ, ka lagħa sana marakw tavata Yesu nda klatá ħwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəĵ. ⁸ Ngħay duħwalħani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zḁəgana a ta ħəĵ wa. «Kabgawu ta kəl lu ka ḅadza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ħa skwapta na urdi na ka tseḁi ḁagala, ka ḁaganafatá la ka pḁu ná,» ka ħəĵ. ¹⁰ Snaĵta Yesu ta tsa gwada taĵ ya, ka'a nda ħəĵ mantša: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya ḁəĵwa ħa na marakw na na? Dina skwi magiħa tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kagħuni* nda la ka pḁu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gḁavata a yu kawadaga nda kagħuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ħa dza'a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnə lu ta na Lfida Gwada na ta ghəĵa hadik tender ná, dza'a gḁagḁa lu ta rusa skwi maga na marakw na ħa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afatá sani mataba duħwalħani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka lagħwi

slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlanťa həŋ ta suley hkən mbsak.† ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ŋa vlatani ta Yesu.

Payafťa Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Bađu tanťaŋa fitika skala buradi kul had is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ŋni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka həŋ. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da hudá luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: “Wana ndusakndusa fitika dá, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha dá, ka Mghama ŋni, ka kuni dza'azlay,”» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta həŋ. Ka payafťa həŋ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanpďə his ka za skwa zay. ²¹ Ta zə həŋ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda həŋ. ²² Rmasas ka vgha inda tanť. «I'i a wu su'u ní Mghama dá! I'i a wa su'u ní Mghama dá!» ka inda hahəŋ. ²³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hlibaŠ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwanja mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghəŋani*. Ama ďanwa ŋa mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta dran ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlatá ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama dá?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha dá, ka Yesu

Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²⁶ Ta za skwa zay həŋ, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka 6lanaptá tsi ka vlanťa duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha dá ya,» ka'a. ²⁷ Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanťa tsi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa dá ya, usa slərba zughu† dza'a pghinťa lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a səglanťa na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da dá,» ka'a.

Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer

Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

³⁰ Tahula fafanafta tanť ta laha skala Pak, ka laghu həŋ ta ghwá Zaytuŋ. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na: Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlata tuwakha demdem ta bra†.

³² Ama tahula sli'agapta dá ma mtaku, dza'a tinlaghutiŋla yu ta 6hata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had i'i dza'a walanťa hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a. ³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər ŋa mtuta dá kawadaga nda kagha tsi, had yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene

Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Ma va tsaya, ka 6hadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

† 26:15 Ngha ta Zakari 11:12. § 26:23 Ngha ta Markus 14:20. * 26:24 Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53.

† 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34. † 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tdata nɔdɔfani ka ksay ka zɔɔɔ. ³⁸ Ka'a nda hɔɔɔ tama mantsa: «Tɔɔtɔɔ nɔdɔfa ɔa manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a. ³⁹ Zadaptani daw' ta kɔma, ka zɔɔɔbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da ɔa, ka ta magaku tsi, di'inɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta na leghwa ghuya ɔaɔɔɔɔ na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumɔ i'i a wu, manda ya ta kumɔ kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'afɔa tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslapsla hani ta hɔɔɔ. Ka'a nda Piyer mantsa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i ɔa ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndɔɔɔa kuni ta dzvu, kada nɔɔɔta kuni ta skwi dza'a dzɔghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi ɔina mndani, ama had mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zɔɔɔgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndɔɔɔɔɔɔɔtá dzvu, ka'a mantsa: «Da ɔa, ka va a ka ta di'inɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta na leghwa ghuya ɔaɔɔɔɔ na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi nɔ say ɔa ná, ka maga tsi manda ya kumɔɔ ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrɔɔɔglagaghatá tsi ka slɔɔɔlanaghatá hɔɔɔ ta hani, nda ghɔɔɔɔa hɔɔɔ da hani.

⁴⁴ Ka zɔɔɔɔɔɔɔtá tsi ta hɔɔɔ ka zɔɔɔgladaptá daw', ka ndɔɔɔɔɔɔɔtá tsi ta dzvu ka ma hkɔn, ka vrɔɔɔɔɔtá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrɔɔɔgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda hɔɔɔ mantsa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni ɔa? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kɔl lu ka vlata Zwanɔa mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbadma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i nɔ dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksaftá Yesu nɔ dza'a dzata

Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda ɔhakta Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanɔɔɔɔ his ya. Kawadaga hɔɔɔ nda ndɔghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghɔɔɔa gwal dra skwi nɔ Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. ⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a

vlata ya kɔ'a dza'a magay nda tsi, ta hɔɔɔ. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantsa: «Zgu tsa nɔ gha Mghama ɔa,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra ɔa, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafta. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta slɔmɔɔɔa§ sani ma kwalva mali ta ghɔɔɔa gwal dra skwi nɔ Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta hɔɔɔ guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviɔ a yu ta hɔɔɔta Da ɔa, nɔ gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanɔɔɔɔ his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghɔɔɔa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kɔ'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya nɔ sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi nɔ ksa gɔnda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma hɔɔa Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kɔl na skwiha na ka magaku ná, nda nza nɔ dzanaghata ghɔɔɔa skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kɔma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksafta ya ta Yesu da mali ta ghɔɔɔa gwal dra skwi nɔ Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu nɔ mnduha nda la galata mndu ya tani. ⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da ɔaɔa hɔɔa ga tsa mali ta ghɔɔɔa gwal dra skwi nɔ Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kɔavaktani.

⁵⁹ Ka zbɔ la mali ta ghɔɔɔa gwal dra skwi nɔ Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta

§ 26:51 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 26:56 Ngha ta 26:31.

tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu præk ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a həj wa. Anj mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hładagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, laviŋlava yu ta tasiŋtá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta da badu mahkən‡, ka'a. ⁶² Ka sli'aftha mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantša: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantša: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawə yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantša: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəjani ná, daga ndanana, dza'a nda nghan kuni ta Zwanja mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda nghan kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəja gwal dra skwi ya ka kuhinjtá lgut ta vghani. Ka'a mantša: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəja Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgəlta mu, ya wana nda sna sləmənja ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na? ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka həj hlafta wi.

⁶⁷ Ka gi tafə həj ta sərdək ma kuma ŋa Yesu, ka dənəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka həj.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daəa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əj, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'aftha tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghanjtá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əj, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəlta.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həj nda tsi mantša: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka həj nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'aftha tsi ka laghwi dzibil ka hərəa taw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadəkwa vli gasərdək, ka tskavata la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəja Yesu, ŋa dzata. ² Ka habaftá həj, ka klaghatá həj vlanjtá Pilat ta nzakway ka ŋumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nghan tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ŋa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had dmakwani ŋa dzata,» ka'a nda həj. «Nu gwada anj! Dzik nda kagha tsaya,» ka həj nda tsi. ⁵ Ka pghidinjtá Yuda ta tsa tsemi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamtá ketsin ma ŋurzlujani, ka dzuvtá htsinani. ⁶ Ka hlafta la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta tsa tsemi ya. «Ra a ka gwafta na tsemi na nda tsemi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseda nasa ya,» ka həj.

† 26:60 Nghan ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Nghan ta Yuhwana 2:19. § 26:64 Nghan ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 26:66 Nghan ta Zlahu 24:16. † 26:67 Nghan ta Isaya 50:6. ‡ 26:75 Nghan ta 26:34.

⁷ Ka dzraftá hən, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ɲa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghəɲa skwi ya mna anabi Irmija kazlay: Ka klaftá hən ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsemi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá hən ɲa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantsa ya mnidifta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus
Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ɲumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ɲumna dawanta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəɲa hamata tsakalawa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagha ta inda na skwi ta gwadə hən ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbədanagha a Yesu dər te' ta inda tsa daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim ɲumna Pilat katakata.

Tsanaghata lu guma mtaku ta Yesu

Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna ɲumna ta zligintá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawən mnduha da tsi ta zliɲta tsi. ¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snaɲ lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani. ¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, kə'a nda hən mantsa: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» kə'a nda hən. ¹⁸ Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata hən ta Yesu kə'a ya kay.

¹⁹ Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa taɲ ta mndu ɲa mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəɲa gha ma gwadə ta na mndu kul had dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta danwa katakata ta ghəɲa na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na kə'a.

²⁰ Lagha la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu,

ka liɲtá bara mnduha ɲa daway taɲ ta slinjtá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. ²¹ «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda hən. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka hən hlaftá wi. ²² «Nu dza'a yu magay ɲa Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawanta da hən. «Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu!» ka hən hlaftá wi. ²³ «Nahgani va skwi maga tsi?» ka ɲumna nda hən. «Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu!» ka hən hlaftá wi nda mbraku. ²⁴ Nghay Pilat ná, zlamta a mataba taɲ wu, ta sgaku nda sga sli'avafɲa ɲudufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» kə'a mbazintá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghəɲa gwadə ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» kə'a. ²⁵ «Ka la usani ta ghəɲa aɲni nda zwana ɲni tani!» ka hən hlaftá wi. ²⁶ Lagha Pilat ka zlinistá Barabas ta hən. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi ɲa zlənəfta ta udzu.

Ghubasay sludziha ta Yesu

Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

²⁷ Ka kladamtá la sludza ɲumna Pilatu ta Yesu da daɓi ma hudə həga, ka hagdaghata hən ta inda la sludzi demdem ka tskanaghatá ghəɲ. ²⁸ Ka sudatá hən. Ka sudanavatá hən ta lguta dva ma mgham mgham. ²⁹ Ka daftá hən ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghəɲ, fanamha hən ta dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha hən da tsəlbu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa ɲa gha mghama la Yahuda,» ka hən.

³⁰ Ka tafa sərɲək tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghəɲ. ³¹ Manda kdakwa taɲ ta gagay, ka sudaghutá hən ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa ɲani ma lgut ya. Ka klə hən ɲa dza'a zlənəfta ta udza zlənəy.

Kla Yesu ɲa zlənəfta

Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

³² Ta sap hən ma hudə luwa, ka guyatá hən nda sana mnda la Sireɲ, ta hgə lu ka Simuɲ. Ka mblanaftá hən ta kla udza zlənə

* **27:10** Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmija 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15. † **27:24** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8.

Yesu. ³³ Manda bhadaghata taŋ da vli ta hɔ lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya, ³⁴ ka vlanɔ́ta hən ta ima inabi nda skwi ya dāh dāha†. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

³⁵ Tahula zlanɔ́afta taŋ, ka vzə hən ta vindimaŦ, ɲa daguvustá lguthani. ³⁶ Tahula tsa, ka nzatá hən ka nghay.

³⁷ ɲa maranɔ́ta skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafuta nda ta ghəŋani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» ³⁸ Ka zlanɔ́aftá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaɓani.*

³⁹ Ka rarazə gwal ta mbada ta tvi ka kəktsa ghəŋ†. ⁴⁰ «Kagha dza'a tasiŋtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən† ná, mbanafmba ta ghəŋa gha tama ɓa, ka si Zwanɔ́a Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zlanɔ́ay na tama ɓa,» ka hən.

⁴¹ Ka gagə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu guli, ka hən mantsa: ⁴² «Mbanafha ta sanlaha ná, trid trapta ma mbanafuta ghəŋani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zlanɔ́ay na kada grafta mu. ⁴³ Faffa yu ta ghəŋa dá ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndanaŦ tama, ka si ta dɔvay tsi. "T'i ná, Zwanɔ́a Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka hən. ⁴⁴ Ka rarazə tsa gəndaha zlanɔ́af lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

⁴⁵ Zlrafta ta fitik dək ma ghəŋ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tɔ́ik ka grum ta ghəŋa hadik demdem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da dá! Da dá! kabgawu kəl ka ka zlidivata* na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taŋ,

ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbunɔ́ta ta wa udzu, ka vlay ɲani ɲa sayni†. ⁴⁹ «Zlanɔ́zla ka ngha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafuta,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga† Lazglafta his, daga ta ghəŋ dikw ta mndəŋ, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahən ma kulu, ka laghu hən da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuɓa. Nda ndəgha mnduha ta nghanɔ́ta hən hada.

⁵⁴ Nghay mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta ngha Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zlanɔ́ ta hən katakata. «Kahwathwata ná, Zwanɔ́a Lazglafta na mndu na,» ka hən. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ɲ ka nghay. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afuta hən mista Yesu ɲa maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hɔ lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbala Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ɲa vlanɔ́ta. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ɲusliŋ. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfid, si lap tsi ma kluluh ɲa ghəŋani. Ka taŋwalunɔ́ta tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'afuta tsi, ka laghwi. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbən nda tsa kulu ya.

Nghay la sludzi ta kula Yesu

† 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura 22:19. * 27:38 Ngha ta Isaya 53:12. † 27:39 Ngha ta Zabura 22:8. † 27:40 Ngha ta 26:61, Yuhwana 2:19. § 27:43 Ngha ta Zabura 22:9. * 27:46 Ngha ta Zabura 22:2. † 27:48 Ngha ta Zabura 69:22. † 27:51 Ngha ta Sabi 26:31-33.

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa bađu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³ Ka həŋ nda tsi mantša: «Mghama dá, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a yu nda hafuŦ,” ka'a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həŋ nŋha tsa kulani ya, ha bađu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə həŋ ŋa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa tanjan ya,» ka həŋ. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza'a kuni da nŋhay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka nərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ŋa nŋhay.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luta Sabat, wurək tŋha bađu Dəmas, ka sli'afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka tanwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wudaku manda wudá luwa. Ka ŋusliŋ lŋutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta nŋha tsa kulu ya da zləŋ. Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantša: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a. ⁶ Ta had hadna wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nŋhanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza'a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa'a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

⁸ Ka gi sli'afta tsa mi'aha ya ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ŋa duhwalha Yesu. ⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həŋ. «Zguwa tsa!» ka'a nda həŋ. Ka gavadaghatá tsa mi'aha ya tavatani, ka ŋanjanatá səlahani, ka tsəlbu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala da mnanata zwanama dá, ka dza'a həŋ da luwa Galili, hada dza'a gmakwa ŋni nda həŋ,» ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi'aha ya, ta sli'amtá sanlaha ma tsa gwal si ta nŋha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ŋa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka tsakatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá həŋ ta klafta tsedi dəmblək ka vlaŋtá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka həŋ nda həŋ mantša: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani‡ aŋni ná, ki6a” ka kuni dza'azlay, ka həŋ. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ŋumna ya, dza'a nda sna aŋni ta skwi ŋa mnanata, had sana skwi dza'a ksaghunata wu,» ka həŋ. ¹⁵ Ka zlghaftá tsa la sludzi ya ta tsa tsedi ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta həŋ. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə həŋ ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwá *Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8*

¹⁶ Ka sli'afta tsa duhwalha Yesu ghwanpdə ndeŋ ya ka laghwi da luwa Galili ta ghwá ya mnanafŦ Yesu ta həŋ. ¹⁷ Na gi nŋhay tan ta Yesu, ka tsəlbatá həŋ ta kəmani. Ama ta dga ghəŋ sanlaha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka'a nda həŋ mantša: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəŋa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* dá, ka maganafta kuni ta batem ta həŋ ma hga Da, ma hga Zwan, nda ya ma hga Sulkum nda ghu6a. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta həŋ ta snatá inda

§ 27:63 Nŋha ta 16:21, 17:23, 20:19. * 28:1 Nŋha ta 27:56. † 28:7 Nŋha ta 26:32. ‡ 28:13 Nŋha ta 27:64.

§ 28:16 Nŋha ta 26:32. * 28:19 Nŋha ta Slna gwal ghunay 1:8.

skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu
kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəja
hadik,» ka'a.

Gwada ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem

Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Zrafta Lfida Gwada ta ghana Yesu Kristi Zwanja Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghajani ma deftera anabi Isaya kazlay:

Ii Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghu-naftá mndu ka kagha karaku, ja dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ja Mgham ka lele'anata* kuni ka'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbadanafwa mbada ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maniginjá hən ta dmakuha tan, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta hən ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeñ. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ñalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷ Wya ka'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ñani mbraku ka ja da, slaf a i'i dekdək dər ja bukwa data ka plaptá zu'a baah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ja da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuá dza'a magaghunafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi

Mat 3:13—4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeñ. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanjá tsi ta gunatá luwa buwan, ka saha Sulkum nda ghuá manda gherbu' ta ghajani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga

* **1:3** Ngha ta Isaya 40:3. † **1:6** Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ **1:11** Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1. § **1:14** Ngha ta sura 6:17.

ta luwa kazlay: «Kagha zwanja da ta dvu yu, ma hyahya ñudufa da,‡» ka'a.

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuá ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwađ mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimitak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

Tanjanja hgay Yesu ta duhwalhani

Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbadanafwa nzakwa ghuni, ka zlghafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanjá tsi ta i Simuñ nda zwanjamani Andre ta wda kadəña tan da drəf ja tuma klipi, kabga tuma klipi slna tan. ¹⁷ Ka Yesu nda hən mantsa: «Saghawasa, mbadwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla hən ta kadəña tan, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta tan daw', ka lagha hən slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanjamani Yuhwana ta paya kadəña tan guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta hən, «mbadwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da tan Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta hən.

Ghzgliginjá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

²¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá hən da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ja mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim hən nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ñani tagha skwi ya. Nza a manda ja gwal tagha zlahu Musa ja mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba tan ta lami da tsa həga

tagha skwa taŋ ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantša: ²⁴ «Yesu zwaŋa la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni, sagha ka da zada aŋni? Wya nda sna ŋni kazlay: Mndu nda ghuḅa daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka daḁawu hən mataba taŋ, ka hən mantša: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! lfiḁa skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna hən,» ka hən. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghəŋa Yesu wdíd ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuŋ
Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta taŋ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá hən ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuŋ nda Andre. ³⁰ Tata lamə nda la hən da həga, ka gi mnə lu ŋa Yesu ta gwada ta midza Simuŋ ta hani ta basa ŋudidar. ³¹ Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ŋanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlaŋ mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganata skwa zay ta hən.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku
Luk 4:42-44

³² Tahula daḁata fitik baḁu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³ Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ŋərḅisl ta watgha tsa həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma daŋwaha taŋ kavghakavgha, ghazligiŋha ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlaŋ a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ŋa gwada guli wu, kabga nda sna hahən guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵ Na tsadaḁa vli ta tsughbura sərdaḁ, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəḅu tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aftá i Simuŋ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi

da naghay. ³⁷ Ka naghə hən, ka slaftá hən tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka hən nda tsi. ³⁸ «Mbaḁma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnananťá gwada Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda hən. ³⁹ Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazligiŋha ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rda mndu tida tsəlbata ta kəma Yesu. Ka'a mantša: «Nda zḁakatahuda gha, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹ Ka ksaŋťá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapaŋťá tsi ta dzvani ka ksaŋta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴² Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəḁ vghani. ⁴³ «La tama,» ka Yesu vriŋta. ⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantša: «Yahayaha ka da walaŋta mnananťá mndu, ka dza'a ka da marananťá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta. Ka plata ka ta ghəŋ manda ya vindaf Musa, ŋa maranťá ghuḅatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,*» ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdíd. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa baŋluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Tsəakw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda snaŋta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha ŋərḅisl ndaghaganaptá vli nduk ta daḁitgha, haḁ vli ŋa nzaku wu, ta mna lfiḁa Gwada Yesu ŋa taŋ. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwaḁ mataba mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay taŋ ta tvi ŋa

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32.

6hanavatá Yesu ná, tríd mutsaf a həj wa. Ka ɲladaftá həj ta ghəja tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá həj ta ghəjani, ka hbaftá həj ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá həj nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tsa zlgħay nda ɲudufa taɲ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəj,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagħa zlahá Musa ɲa mnduha ma tsa vli ya, ka həj ma ghəja taɲ mantša: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta lavinjtá* pla dmakwa mndu ta ghəja Lazglafta turtukwani na?» ka həj. ⁸ Snaɲta Yesu ta tsa skwi ta mnə həj ma ghəja taɲ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həj mantša: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ɲa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ɲani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snaɲta kuni kazlay: Mamu Zwaɲa mndu nda mbrakwa plinjtá dmakwa mndu ta ghəja hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i ta mnaghata gra wa, "Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagħa gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afsta, zləɲal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim həj nda ndərmima, ka zləzlvu həj ta Lazglafta. Ka həj mantša: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həj.

Hgafsta Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tsa ka sli'afstá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adagħatá mnduha dliwis slanaghata hada, ka tagħə tsi ta skwi ɲa taɲ. ¹⁴ Tata gra mbaďa Yesu, ka nghanjtá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwaɲa Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbaďa mista ďa,» ka'a nda tsi. Ka sli'afsta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna,

nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndəgha mndərga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá həj ka za skwi ma həga ga Levi.† ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagħa zlahá Musa ɲa mnduha ta nza-kway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha‡ ya. Ka həj nda duhwalha Yesu mantša: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na 6a?» ka həj. ¹⁷ Slrew, lamla tsa gwada ya da sləməja Yesu. Ka'a mantša: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagħa da psa gwal dmaku i'i, sagħa a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aɲni kə'a wa,» ka'a nda həj.

Gwada Yesu ta ghəja suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha ďawanja da Yesu. Ka həj mantša: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ɲa gha ma duhwalha suma ka na?» ka həj nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda həj mantša: «Ka ta kawadaga graha zwaɲa midzi nda tsa zwaɲa midzi ya katsi ná, ta sumay həj ta suma ra? Ka ta kawadaga həj katsi ná, had həj ta suma wa. ²⁰ Dza'a sagħasa fitik, ɲa klagħutá zwaɲa midzi. Baďu tsaya tama, dza'a sumay həj ta suma. ²¹ Mantša guli, had lu ta tsaktá lfida gərzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantša tsi katsi ná, dza'a kďinjdá tsa lfida gərzan ya ta mdukinjtá tsa halata lgut ya. ²² Had lu ta dīhamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta dīhamta lu. Kabga tawaf-tani dza'azlay ná, dza'a zlukiginjz lukwa ta tsa halata huta ya, ɲa tinjani. ɲa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghəja sabat

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Baďu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tvi§ ma vwaha nimaya, ka 6ala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantša: «Ngha

* **2:7** Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25. † **2:15** Ngha ta Lukwa 5:29. ‡ **2:16** Ngha ta Lukwa 15:1-2. § **2:23** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

6a gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay badu sabat* na?» ka həŋ. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ta dzaŋaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanaf ta maya ta həŋ nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghəŋa inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ná, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pđar tsi ta skwi ŋa zaŋta, tsatsanafha guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay‡ ya ná, had hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kweŋkweŋ ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «Kabga ŋa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ŋa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwaŋa mndu ka nzaku ka mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a.

3

Mbanaf ta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na badu sabat, ká mnduha nzata ka nghan Yesu tiritiri, kabga ŋa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda həŋ tama mantša: «Nu skwi nda ra ŋa magay badu sabat na? Maga skwi dīna re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanaf tá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həŋ. Tsitsrid, ka həŋ nzata. ⁵ Ka kuzlanaf tá tsi ta Yesu ta ŋuduf manda waftani ta həŋ, kabga tsa təŋa ta ghəŋa taŋ ya. Huf safi ta ŋudufa Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliŋ mbatani tsa. ⁶ Ka gazlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi həŋ dzraku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus* ŋa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba taŋ, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaŋta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta həŋ daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pđakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika Idume, nda gwal ta bla ghwa Zurdeŋ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduŋ tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ŋa payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da bisla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal dāŋwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta həŋ nghan Yesu guli ná, ka sli'adaghatá həŋ da tsələu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwaŋa Lazglafta!» ka həŋ nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋdanđa. «Ma mnaŋ kuni ta i'i» ka'a nda həŋ.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpđə his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kudunur. Ka haga'atá tsi ta gwal kumaŋ tsi, ka sli'adaghatá həŋ slanaghatá. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanpđə his ŋa nzaku tavatani, ŋa ghunayni guli ta həŋ mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵ Vlaŋha ta mbrakwa ghazligintá duhwalha halaway ma mnduha ta həŋ. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanpđə his dagab tsi ya: Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga taŋ, manda mnay kazlay: Zwana ŋəzla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwaŋa Alfe, Tade, Simuŋ mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Rzanaftá Sulkum nda ghuba

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá həŋ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dliwis slanaghatá həŋ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ŋa zaŋta skwa zay. ²¹ Snaŋta la taŋ ma Yesu ta skwi

* **2:24** Nghan ta Sabi 34:21. † **2:25** Nghan ta 1 Samuyel 21:2-7. ‡ **2:26** Nghan ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9. * **3:6** Hiridus Antipas. † **3:16** Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ **3:17** Gray nda Lukwa 9:54.

ta mnə lu kazlay: Nda hwađa ghunislakani kə'a ya, ka sagha həŋ da klay.

*Zlghawa Yesu ta ghəŋa razay ta razu lu
Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10*

²² Ka gwal tagha zlahu Musa ŋa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantša: «Nda ksa na mndu na da Belzebulš, kabga nda mbrakwa halaway ta gha-zligiŋta tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ŋa taŋ nda mahdihdi. Ka'a nda həŋ mantša: «Waka halaway dza'a ghzligiŋtá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəŋani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ŋani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga taŋ ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispila Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuđa, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəŋani ŋa kdekeden,» ka'a nda həŋ, ³⁰ kabga «nda ghwađaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwađa ya ŋa taŋ.

*I wa vərđa zwanamani ma Yesu?
Mat 12:46-50, Luk 8:19-21*

³¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamtá həŋ ta mndu da həga ŋa hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ŋani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantša: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

4

*Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa
Mat 13:1-9, Luk 8:4-8*

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ŋa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋərbisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ŋa taŋ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həŋ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu ba! Mbađaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantša, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida, ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwana pghaf a ta ghəŋ wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka dayafta tsahaya, ka galafta, ka pghaftá ghəŋ ka zwan dze'dze'. Midida ghəŋa sanlaha, selela ghəŋa sanlaha, bərzləzla ghəŋa sanlaha. ⁹ Mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi,» ka'a nda həŋ.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwađa nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawantá həŋ ta ghəŋa tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta sənəntá dīfa ta gwađa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ama ŋa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnanəŋta lu ta həŋ, ¹² kabga ŋa nghay taŋ, nghanəta a həŋ wa. ŋa snay taŋ, sənənta a həŋ dekdek wa. Ka má nda sna həŋ katsi ná, má dza'a mbəđakmbəđa həŋ ta vgha da Lazglafta ŋa plinistani ta dmakuha taŋ*,» ka'a nda həŋ.

*Klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya
Mat 13:18-23, Luk 8:11-15*

¹³ Tahula tsa, ka'a nda həŋ guli mantša: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni

§ 3:22 Ngha ta Mata 10:25. * 4:12 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

dza'a snan̄ta inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa tañ. Na gi snan̄ta tañ ta gwada Lazglafta ma n̄dufa tañ, ndadaghata hal-away hlugudunustá hən, manda dagay ta daguta dyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida hən. Ka snan̄sna hən ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka hən ta tsu'afta nda rfu, ¹⁷ ama had hən ta zlan̄ta vli ña dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma n̄dufa tañ wa. Ka grungra ghuya dan̄wa nda giri ta hən kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata tañ ta zlghay nda n̄dufa tañ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida hən. Snan̄sna hən ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula hən da ndana nzaku ma ghəña hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka niñta hən ka ksuba. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək hən. Ta snan̄sna hən ta gwada Lazglafta, ta zlghafzlgha hən nda n̄dufa tañ, ta magay hən ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata hən, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va n̄ulum n̄ulum magatá ña tañ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda hən guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ña dzubamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ña fiñta mista ghzləñ na? Ta klafta ña fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta dañi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul maravata banluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmənə snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda hən guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snan̄ta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ña ghuni, ña sgaghunaghatá ña ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmənəni dina ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta

snan̄tani. Ama mndu ta dərzlaftá sləmənəni ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanaf ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda hən guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi gifik, ta dyutá dyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dygintá hulfa ña nzakwani ka kuzun. Tahula tsa, ña pghaftani ta ghən ña ksayni ta zwan. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləñ tama, nda maga fitik ña tsay, sagha fitika kla vdu ña tsay† tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda hən guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəña hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviñta dyakha ta baba həga tañ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnanan̄ta tsi ta gwada ta hən prək ka snan̄ta tañ. ³⁴ Inda ñani ma gwada nda hən ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata tañ nda ghəña tañ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta hən.

Ləanata Yesu ta mativirau'

Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'afta hən ka zlanavata tskata mnduha, ka lamə hən da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə hən ma kwambalu, ka sli'afta mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanaf ta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghənəni ta skwa fa ghən. Ka sli'anaf ta

† 4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33. ‡ 4:29 Zuwel 4:13.

həŋ. «Mghama dā! Ndana a kagha ta na zwađuta dza'a zwađuta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantša, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L6al6a ka nzata ka t6ekw!» ka'a nda drəf. Ka l6atá falak, ka nzatá vli t6ekw. ⁴⁰ Ka mbəđavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda heŋ mantša: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, hađ zlgħay nda ŋuđuf da kaghuni dekdek katək ra?» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwada!Š» ka həŋ.

5

Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway *Mat 8:28-34, Luk 8:26-39*

¹ Manda laba taŋ ta tsa sana 6la drəfa Galili ta hađika Geraseni* ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Hađ mndu ta laviŋtá ksafta ŋa habafta dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zida, ama ta ratsiŋ ratsa tsatsi ta tsa zidaha ya, ta 6aliŋ 6ala ta tsa tsuhwalha ya. Hađ mndu ta laviŋtá zlahafta wa. ⁵ Inda fitik ta vagħə nda vagħa, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanŋtani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagħa tsəl6ata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa: Nya mataba dā nda kagħa na? Ta ndə6a dzvu yu da kagħa nda həga Lazglafta, ma ghuyđip ka ta đanwa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwađaka sulkum! Sabša ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka đawanŋtá tsi da tsi. «Wa hga għa na?» ka'a nda tsi. «Də6a'» hga dā, kabga nda tska ŋni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghziŋnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ŋđanđā nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay taŋ tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwađaka sulkum ya

mantša: «Kdəkkdək, ghuna ta aŋni da a ghuvazuha a, ka sli'amta ŋni da həŋ,» ka həŋ nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda həŋ. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkagħata da drəf. Ta magay mbsaka taŋ ta dəmbu' his ta zađamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta həŋ nda hwaya ka lagħu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adagħata taŋ tavata Yesu, ka nghanŋtá həŋ ta tsa mndu si sli'amə ghwađaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlan nda suđatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zləŋ. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ŋa taŋ. ¹⁷ Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hađika ŋni,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista għa,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantša: «La dzagħa għa, ka dza'a ka slanagħatá la ga ghuni. Ka rusanaftha ka ta inda skwi maga għa Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagħa,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka lagħwi da manay ma kuragħuta hađika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda taŋ nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta pagħaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradagħata Yesu nda kwambalu ka lagħa ta sana 6la drəf, ka sli'adagħatá mnduha ŋər6isl slanagħata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagħa sana mndu tekw mataba maliha ma həga tagħa skwa la Yahuda slanagħata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanŋtani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka ŋavatá tsi ka ndə6a dzvu da tsi, ka'a mantša: «Wa a makwa dā ta kala ghəŋ ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksantā nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda

Š 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28. † 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbadá mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka bislay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tanj ta maga vaku ghwanpde his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta danwa katakata ta dza'a da takay da duhurha. Zadinzada ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa danwani ya. ²⁷ Na sanja tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kfikadamta tsi mataba mnduha, ka lagha ksantá lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghajani: «Tsa ksant yu ta der lgutani tafa ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksantani ya, gi tarsiu' lbata tsa paghkwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wder nda mba. ³⁰ Gi ta sné Yesu ma nani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbadavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantisa: «Wa na mndu ta ksantá lgutha da na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantisa: «Nda ngha ka ta tskata mnduha ta bisla kagha ná, wa ta kshata na» ka ka? ka hən nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksanta ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zlanj, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zlambatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnanantá kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Nda mba ka makwa da, kabga zlghafta gha ta i'i nda nudufa gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandalan,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay na Zayrus kazlay: Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, na danwazlgelta gha najaw ta mgham na? ka hən. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tanj ya ka gwada wa. «Ma zlanj ka, fafta kagha ta ghajana gha ta i'i kwenkwenj na gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanamani ma Yakubu na dza'a mistani. ³⁸ Ka bhadaghatá hən da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga.

«Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwanj wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda hən. ⁴⁰ Ka ghubasu hən ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwanj ya, nda tsa gwal lagha hən kawadaga ya, ka lamə hən da tsa dzuguvi nda zwanj mida ya. ⁴¹ Ka nanatá tsi ta dzvu, ka'a mantisa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa da, sli'afslia, i'i ya ta gwada nda kagha ka'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afta ka gi mbadá. A', ghwanpde his ima tsa makwa ya. Ka nzata hən ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbadaka Yesu ka zlanaghatá hən ka ndanja kazlay: Yahayaha kuni da mnay der na wa tsi, ka'a. Ka'a nda hən guli mantisa: «Vlanjwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlghaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'aftá Yesu ka zlanj tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Badu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi na mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Kaka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim hən nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlanj mndərga nana ma difil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəzməha na? ³ Tsa mnda fidi ta nzakway ka zwanja Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwanamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simun a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka hən. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da hən. ⁴ Ka Yesu nda hən tama mantisa: «Ta vlay lu ta glaku na anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tanj nduk nda ya ma həga ga tanj† ná, had lu ta vla glaku nani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul magantá mazəzmə hada. Ka laghu tsi ksanta nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta hən. ⁶ Ka ndərmim

* 6:1 Ngha ta Mata 13:54. † 6:3 Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ 6:4 Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

Yesu nda ndərmima ta tsa kwala taŋ kul zlgħaftá tsatsi nda ŋuduf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanŋpda his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwí da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ŋa mnduha. ⁷ Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwanŋpda his ŋa ghwanaftani ta həŋ his his his da luwaha. Ka valaŋtá tsi ta mbraku ta həŋ ŋa ghazligiŋtá ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanagħatá tsi ta həŋ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kweŋkweŋ dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsemi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afta ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afta kaghuni ta kwalagħutá sna gwada ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. ¹² Ka sli'aftá həŋ ka laghwí da mnay ŋa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mnigiŋta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³ Ka ghazligiŋtá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdí ta həŋ§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanagħatá tsa gwada ta gwadə lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəməzəma,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ŋa taŋ. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta snaŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,»

ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksaftá Yuhwana ná, kabga gwada ta Hiridiya ta nza-kway ka markwa zwanamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ŋa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwanama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksaftá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta ŋuduf ta Yuhwana kabga tsa gwada ya, ka zbə tsi ta tvi ŋa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərda dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuəa Yuhwana, ŋərma mndu ya ka'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwada ta gwadə Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má dʷafdʷa tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ŋa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, badu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Badu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Badu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta ŋudufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, dawiha dawa dza'a vlaghavla yu,» ka'a. ²³ Ka wadanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawanŋta kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má sləhwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwí mnay ŋa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlgħaftá wani mantsa: «Dawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglagħutá tsi slanagħatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sdanafta wu, kabga nda ghada wadanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka

§ 6:13 Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwida gamak, ka tsagaghatá ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwemblem. ²⁹ Manda sŋaŋta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha həŋ klaghata mblani ka laghwipadamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbadá tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá həŋ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga həŋ, nda skwi ya si ta taghə həŋ ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Mbadma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had fitika taŋ ŋa mutsaftá dər zaŋta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavadaŋ katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahəŋ hahəŋ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i həŋ, nda ndəgha mnduha ta nghintá həŋ, ka tsəmaftá həŋ. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tinlaghutá həŋ ta bhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahəŋ. ³⁴ Manda bhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá həŋ katakata ta Yesu ka hidahida, kabga nda nza həŋ manda tuwakha kul had mnda ngha† həŋ, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa taŋ. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka həŋ mantša: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a həŋ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a həŋ skwa skwiha ŋa zay taŋ,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka Yesu nda həŋ mantša: «Vlaŋwavla kaghuni ba ta skwa zay ta həŋ,» ka'a. Ama ka həŋ nda tsi mantša: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagma mnduha his dərmaek ta maga slnaš, ka valaŋtá həŋ ŋa zay taŋ rki?» ka həŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ mantša: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagma» ka'a. Naghanata taŋ, ka həŋ mantša: «Buradi hutaf nda tsulhwa

klipi his ya,» ka həŋ. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata həŋ ka ghuβu ka ghuβu ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nzanzata dərmaek dərmaek ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantša, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Mantša guli, ka daganaptá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. ⁴² Inda taŋ demdem ka zazutá həŋ, ka babaghawtá həŋ. ⁴³ Ka tskaftá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwanpdə his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dambu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbadá ta drəf
Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a taŋ ta sana bla drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrintá dəmga ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həŋ. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwida ghwa da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, bhatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takadaŋ duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həŋ. Wər ta tsughbura sərdək vli, ka sli'aftá tsi ka mbadá ta drəf nda səla, ŋa dza'a nda da həŋ, ka kumə tsi ta klatá wa taŋ. ⁴⁹ Kə'a ka həŋ ná, mamu skwi ta mbadá ta imi, zlah halalay ya, ka həŋ ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda taŋ demdem, ka ghudzaku həŋ ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwadganatá Yesu ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həŋ. Ka gi lbata tsa falak ya tbekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵² Ma ŋa sŋaŋta taŋ ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi

† 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6. § 6:37 Ngha ta Mata 20:2. * 6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

nda buradi ya ná, lanamə a ta həj wu, kabga tən̄təna ghəja tan̄.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadapta tan̄ ta drəf, 6hadaghar həj ta hadika Genazaret, ka hbanata həj ta kwambala tan̄ ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba tan̄ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta tan̄, ka sli'aftá həj nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həj nda ghzləna tan̄ nda ghzləna tan̄ ta gwal kul dughwanaku, da inda vli snəj həj kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huda luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta da6i. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi, ɲa ksənta dər wa lgutani tsi kwen̄kwen̄. Inda gwal ta ksənta ná, nda mbamba həj.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəja tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. ² Ka nghan̄tá həj ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ɲratá dzvu, mbazinj a həj manda ya taghanaf dzidziha tan̄ ta həj wa. ³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had̄ həj ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva tan̄ tsuwedek dina, manda ya taghanaf dzidziha tan̄ ta həj wa.* ⁴ Ka vragaghavra həj ta luma, had̄ həj ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həj ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha tan̄ ta həj ta magə həj manda: Tva mbazapta dina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka dawənta da Yesu. Ka həj mantša: «Nu kul had̄ duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl həj ka za skwa zay kul mbazinjá dzvu na?» ka həj. ⁶ Ka Yesu nda həj mantša: «Tsa

mad̄gwirmad̄gwira ghuni ya. A ta ɲa Isaya ta mnay ta ghəja ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva həj ta i'i. Ma ɲudufa tan̄ ná, d̄va a həj ta i'i wa. ⁷ Zləzləva i'i ta zləzlvu həj ná, ka bətbət. Ma ɲa taghay tan̄ ta zlahu dá ɲa mnduha ná, ka laghu həj da ɲanatá zlahu mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahu Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hida kuni kahwata ta wudinjá zlahuha Lazglafta, ka ɲanatá ɲa ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: «Vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a guli na: «Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu,» ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ɲa mnduha ná, laviɲlava mndu ta mnay ɲa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ɲa kataghata, daw laviɲ a yu wu, kabga kwarban̄ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlan̄tá Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantša ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ɲa kwal kul katan̄ta i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantša ya tama ná, ta mbədiɲmbədə kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ɲa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda d̄aslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ɲrin̄ta mndu

Mat 15:10-20

¹⁴ Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmgə da tsi. Ka'a nda həj mantša: «Gunawa guna ta sləməna ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had̄ skwi ta zadata mndu nda za ta ɲrin̄ta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ta ɲrin̄ta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləməna snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka laghwɪ da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmgə, ka dawəntá duhwalhani da tsi ta ghəja tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda həj mantša: «A'a, had̄ difil ma ghəja kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had̄ skwi ta zadata mndu nda za ta laviɲtá ɲrin̄ta mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had̄ tsa skwi ta

* **7:3** Gray nda Lukwa 11:38. † **7:7** Ngha ta Isaya 29:13. ‡ **7:10** Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

zadata mndu nda za ya ta dza'a da ɲudufa mndu wu, da huɗi ta dza'a tsi ɲa dza'a thidiɲta ma dra,» ka'a. Tsa gwaɗa Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuɓa inda skwa zayſ kə'a. ²⁰ «Skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ná, tsaya ta ɲriɲta mndu, ²¹ kabga ma ɲudufa mndu ta sli'agabta ghwaɗaka ndanuha, nda sli'ɲsli'ɲ, nda ghali, nda psila mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nənɓa mndu, nda kakraɲaku, nda ghudzaku, nda vza rut-sak ta mndu, nda gəla ghəɲ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwaɗaka skwiha ta sli'agapta ma ɲudufa mndu ya ta ɲriɲta mndu,» ka'a nda həɲ.

*Zlghay nda ɲudufa sana marakw
Mat 15:21-28*

²⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Tir nda Siduɲ. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snaɲta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama laviɲ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaɲtá tsi ta mna gwaɗa ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndəbu tsi ta dzvu da tsi ɲa ghzligiɲtá tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlaɲzla ta zwani karaku ka baghafta həɲ. Dina a ka klaftá dɯvula zwani ka vlaɲtá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa nzakwani mndani mghama ɗa, ama ta ɗagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwaɗa gha ya, la makwa ɗa dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzləɲ. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

*Mbanafta Yesu ta sana rgha kul snaɲta
zləməɲ*

ſ 7:19 Gray nda Slna gwal ghunay 10:9-16.

³¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduɲ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ɲa vru nda tvə drəfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləməɲ wu, sna a ta gwaɗa guli wa. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ɲa ksaɲta nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'ɲ nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfiɲa dzvuhani da sləməɲha tsa mndu ya, ɗanafta ta sərɗəkani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwaɗa luwa taɲ. ³⁵ Gi wuzlaɲ guna guna sləməɲha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwaɗa tsi ta gwaɗa tsələɲ. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha həɲ da mnay ɗər ɲa wati ma mndu tsi. Ka dɯv Yesu ta həɲ ya ná, ka sgə hahəɲ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndərmim həɲ katakata, ka həɲ mantsa: «Inda skwi ta magə na mndu na na, ɗina. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləməɲhani, ka gwaɗayni ta gwaɗa. Kay! Skwi ɗina ta magə na mndu na,» ka həɲ.

8

*Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha
ɗəmbu' fwaɗ*

Mat 15:32-39

¹ Ma tsa fitik ya, ka tsəkəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, had skwa zay ɲa zay taɲ wa. Ka hgəɲtá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hiɗahiɗa na mnduha na, kabga ma hkəna fitika taɲ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf həɲ ɲa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda həɲ katsi, mutsafta a həɲ ta mbraku ɲa mbaɗa ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ɲ sanlaha mataba taɲ guli,» ka'a nda həɲ. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ɲa vlaɲtá na mnduha na ɲa baghanaftá həɲ na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda həɲ. «Ndəfáɲ həɲ,» ka həɲ nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta hadik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá

həŋ. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfáŋ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka ɓalanaptá tsi, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganafá tsa mnduha ya. Ka daganafá hahəŋ ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da həŋ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valaŋtá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá həŋ. Ka tskaftá lu ta pɗakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfáŋ. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay həŋ ta dambu' fwaɗ. Mantsa tama, ka vriŋtá Yesu ta həŋ dzagha taŋ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu həŋ ta hadika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazənzəm da Yesu

Mat 16:1-4

¹¹ Manda ɓhadaghata taŋ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə həŋ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay həŋ ta mutsaftá ghurum ŋa ksafá Yesu, ka həŋ nda tsi mantsa: «Magaŋnamaga maga ta mazənzəm ŋa maraŋta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ŋa gha ma mbraku kə'a,» ka həŋ. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka dawa magatá mazənzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazənzəm dza'a maraŋta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ŋa dza'a ta sana ɓla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taŋ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da həŋ ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taŋ. «Zlah na kwala buradi kul had da amu na yeya,» ka həŋ. ¹⁷ Fslek ka tsa gwaɗa ya lamə da sləməŋa Yesu. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul had da kaghuni na? Ha gita, had mahizl ma ghəŋa ghuni

ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni katək ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghanjá kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul sraŋtá kuni ta sləməŋ*? Had kaghuni ta havaktá skwi katək ra? ¹⁹ Ma fitika daganafá da ta buradi hutaf ta mnduha dambu' hutaf, kidaghi ndaghanafá kuni ta ghwanak nda padakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda həŋ. «Ghwanpɗə his həŋ,» ka həŋ.† ²⁰ «A ki ma fitika daganafá da ta buradi ndəfáŋ ta mnduha dambu' fwaɗ, kidaghi ndaghanafá kuni ta tughuba nda padakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ,» ka həŋ.‡ ²¹ «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni sraŋta tama?» ka'a nda həŋ.

Mbanafá Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

²² Mantsa tama ka ɓhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksarŋa. ²³ Ka ksafá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanafá tsi ta sərɗək ta iri, ka pghanafá dzvu, ka daw tsi da tsi kazlay: Nda ngha ka ta skwi ra? kə'a. ²⁴ Ka gunaŋtá tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda ngha yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta ngha yu ta həŋ,» ka'a. ²⁵ Ka pghəglaftá Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nghanjá tsa mndu ya ta vli tsuwadək. Nda mba tama, nda ngha ta dagatá skwiha. ²⁶ Mantsa tama, «Yaha ka lami da huɗa luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

²⁷ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə həŋ ta tvi, ka daw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka həŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» ²⁹ «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda

* **8:18** Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyel 12:2. † **8:19** Ngha ta 6:35-44. ‡ **8:20** Ngha ta 8:1-9.

i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantsa: «Kagha na: KristiŠ ka,» ka'a nda tsi. ³⁰ Ka zlanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋdaŋda. Ka'a nda həŋ mantsa: «Yahayaha kuni da walaŋtá mnay mantsa ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantsa tama, ka zlaftá Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwaŋa mndu ta daŋwa katakata. Dza'a wuđidiŋ wuđa la galata mnduha, nda maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, bađu mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnə tsi ta tsa gwadaha ya baŋluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. ³³ Ka mbədavatá Yesu, ka ngha duhwalhani. Ka ŋruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantsa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Had ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəŋa taŋ manda ŋa Yesu

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vziŋtani ta ghəŋani, ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa da ka mndu katsi ná, dza'a zadŋzada tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadŋtá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfida Gwada ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəŋa hadik na tender, ka nda zadá hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'in ŋa sli'in həŋ da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnantá hga da nda gwada da guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwaŋa mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnantá tsa mndu ya bađu vragata da kawadaga nda duhwalha nda ghuđa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ŋa nghaŋta taŋ nda ira taŋ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ŋlaghatá həŋ ta sana ghwá nda slra. Lafa taŋ ta tsa ghwá ya, ka mbədavaftá tsi ta kəma taŋ. ³ Ka wuđaku lguthani tilil katakata. Had mndu ta na ghəŋa hadik na dza'a laviŋtá ghuđaptá skwi ŋa banafta ŋa laf tađ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafita zləŋ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ŋa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma da, dina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tđik bukwamtá həŋ. Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwaŋa da ta dvu yu nda ŋuđufa da. Snawa ta gwada da tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá həŋ. Kə'a ka həŋ ná, Yesu turtukwani yeya nghaŋ həŋ kawadaga nda həŋ. ⁹ Ka sli'aftá həŋ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha həŋ, ka zlanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnantá skwi nghaŋ kuni ŋa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwaŋa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá həŋ ta tsa gwada ya, ama ka laghu həŋ da dadawaku mataba taŋ «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka həŋ. ¹¹ Mantsa tama, ka dawantá duhwalhani da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tinəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka həŋ. ¹² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ani, dza'a tinlaghutiŋla Iliya ta saha ŋa payanata inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəŋa Zwaŋa mndu

Š 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu. * 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11. ‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

kazlay: Dza'a ghuyay ta danwa katakata, d̄veta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá hən̄ ta danwa manda ya kuman̄ hən̄. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghənjani,» ka'a nda hən̄.

*Mbanafta Yesu ta sana zwan̄ ksu seteni
Mat 17:14-21, Luk 9:37-43*

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zana hən̄ ya, ka nghan̄tá hən̄ ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta zler̄d̄utawi nda hən̄. ¹⁵ Na ghur, nghay tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da hən̄. Ka sli'afta hən̄ nda hwaya ka dza'a ga zgu ŋani. ¹⁶ Ka Yesu dawanta da hən̄ mantsa: «Ta ghəjja wu ta zler̄da kuni ta wi nda hən̄ na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlgħanaftawi mantsa: «Maləma da, zwan̄a da ksu seteni, vlan̄ a ta tva gwada wu kəl̄ yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta hadik. Gi pghay tsa zwan̄ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'in̄ ka hpaday, gi dzən̄ vghani. Tsaya kəl̄ yu ka ndəba dzvu da duhwalha gha, kambəl̄ ka ghzligin̄tá hən̄ ta tsa seteni ya ma tsa zwan̄a da ya mazlay, ama ka traptá hən̄,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul had̄ zlgħay nda ŋuduf da hən̄! Na kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? Na kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwan̄ ya,» ka'a nda hən̄. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghay tsa zwan̄ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwan̄ ya: «Daga Yawu zrafta na skwi na ta na zwan̄ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwan̄ani ksaf̄ta tsi. ²² Bađu ma sani, klaftani wudamta da vu, dər da imi tsi, gi wudamtani ma ŋa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka lavin̄lava ka, kdəkkdək katan̄na kata, tawa ta hidahida ta an̄ni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka lavin̄lava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu lavin̄ta magata ka zlgħafzlgħa mndu nda ŋuduf na?» ka

Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapan̄tá dani ma tsa zwan̄ ya ta lwi, «Zlgħafzlgħa yu, sawi katihata ma hta ta zlgħay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghay Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snan̄tá sləmən̄. Sabsa ma na zwan̄ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan̄ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka nin̄tá tsi ta tsa zwan̄ ya gzəmb̄la' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ŋanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəjja tan̄, ka daw hən̄ da tsi. Ka hən̄ mantsa: «Kabgawu kəl̄ an̄ni ka traptá ghzligin̄tá tsa seteni ya katək na?» ka hən̄. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda hən̄.

*Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda
sli'agaptani*

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá hən̄ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄ta mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi ŋa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ŋa tan̄: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu ka vlata ma dzva mnduha ŋa dzata tan̄. Bađu mahkən̄, ŋa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zlan̄ hən̄ guli nda dawanta da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali

Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka bhadaghatá hən̄ da luwa Kafar-nahum. Ta nzaku hən̄ ma həga, ka dawantá Yesu da hən̄: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda hən̄. ³⁴ Sriw nzan̄a hən̄, pslaf a hən̄ ta wa tan̄ wa, kabga si ta zba snan̄tá mali mataba tan̄ hən̄, na skwi si ta uwa'uwal hən̄ ta tvi. ³⁵ Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda hən̄. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vrganatani ta ghənjani ka sagən̄ gudzekw mista lamndu, ka nza-kwani ka kwalva tan̄ guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwan̄ kwitikw, ka sladanata mataba tan̄. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani,

ka'a nda həŋ mantsa: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'af tá sani turtuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'af tá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

*Mndu ta vla zdaku ŋa amu ná, ŋa amu tsa
Luk 9:49-50*

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma da, nda nŋha ŋni ta sana mndu ta gh-zla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: “Yesu ta vlihatá mbraku,” ka'a. Ka lmə ŋni, kabga hađ ta dza'a mista amu wu,» ka'a. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga hađ mndu ta maga mazəməzəm nda hga da, dza'a vza rutsak ta i'i wa. ⁴⁰ Mndu kul hađ ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghunaf tá imi rau' ŋa say, kabga nzakwa ghuni ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, hađ nisəla tsa mndu ya dza'a zwađuta dekdek wu,» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴² «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlghafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta daŋwa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ŋurzlun, ka vzaghata da drəf, ka'a. ⁴³ Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka bududun, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul hađ ta mtavata dekdek. ⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋədməts, rwava a həŋ wa. Hađ tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁵ Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun turtuk, ka nzakwa gha nda səlah gha yipa' his his, ŋa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋədməts, rwava a həŋ wa. Hađ tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl

ka ka dədamta da dmaku katsi, tsakwaslin tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzlin turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ŋa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋədməts, rwava a həŋ wa. Hađ tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. § ⁴⁹ Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ŋa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi dīna ya, ama ka ta hađ zdaku mida dekdek wu katsi, nu dza'a magəglamta kuni mida ŋa vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

10

*Tagha skwi ta ghəŋa ghzlințá marakw
Mat 19:1-12, Luk 16:18*

¹ Tahula tsa, ka sli'af tá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghwı ta hađika Zudiya nda tvə drəfa Zurdeŋ. Ka tskəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi ŋa taŋ manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ŋa hla səlani. Ka dawəŋtá həŋ da tsi, ka həŋ mantsa: «Mamu re hađ wa a tvi ŋa ghzlința mndu ta markwa taŋ na?» ka həŋ. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzlințá markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka ghzlințani* kə'a,» ka həŋ. ⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwada zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zraftani, manda kdința Lazglafta ta magaftá inda skwi, “ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†” ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanțá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa taŋ, ⁸ ŋa nzakwa tsa hahəŋ his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a həŋ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa taŋ.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta taŋ, ka lamə həŋ nzata ma həga,

§ 9:48 Nŋha ta Isaya 66:24. * 10:4 Nŋha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Nŋha ta Zrafta 2:24. ‡ 10:8 Nŋha ta Zrafta 1:27 nda 2:24.

ka dawantá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ghziŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa taŋtaŋa markwa taŋ ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'afslí'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatawi ta həŋ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həŋ. Ama ka ghziə duhwalha Yesu ta həŋ. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, zdəgana a wu, ka kulanaftá tsi ta ŋuduf. «Zlanwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ na ga mghama Lazglafta§. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdek wa,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həŋ, ka tfanaghatawi ta həŋ.

I Yesu nda sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka mbada ta tvi, ka sli'aftá sana mndu ka hwayakta tsələata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari ŋərma mgham, nu dza'a magə yu ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdekeden na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ŋərma na? Had sana ŋərma tafta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənba mndu, ka vla ka ta glaku ŋa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanə da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvtutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi

ta pdugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganaftha ka ta gwal ka pdu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snanəta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda basatá ŋuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliŋtá Yesu ta mnay guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəŋa taŋ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgəta duhwalhani, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həŋ. ²⁷ Ka nghanavatá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Had mndu dza'a laviŋtá mbanaftá ghəŋani wa, ama laviŋlava Lazglafta ta mbanaftá mndu, kabga laviŋlava ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana aŋni, zlanavazla ŋni ta inda skwiha ŋni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had mndu ta sli'afta ka zlanəta hgani, nda zwanamani, nda kwaghmani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda hadikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fəta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda hadikha tani, ama dza'a ghuyay ta danəwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ŋa mutsayni ta hafu ŋa kdekeden da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda həŋ.

Mahkəna mnənəta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbada həŋ ta tvi ŋa ŋlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taŋ. Hluhlə zləŋ ta duhwalhani, nda gwal ta

§ 10:14 Gray nda 9:37. * 10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

dza'a mista tanj tani. Ka tskəglanata Yesu ta tsa duhwalhani ghwanjpdə his ya tavatani, ka zraftá tsi ta mnay nja tanj ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna 6a! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafata lu ta Zwanja mndu, nja vlanťa maliha ta ghənja gwal ta dra skwi nja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu nja mnduha, nja tsanaghata tanj ta guma nja dzata, nja vlanťa tanj ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ³⁴ nja ganapta tsahaya tiri, nja tafay tanj ta sərdək tida, nja sləvay tanj nda krupiha, nja dzata tanj, ama badu mahkən, nja sli'agaptani nda hafu.»

Dawutá vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama dá, ta kumay nji ta magananta gha ta skwi dza'a dawanta nji da kagha,» ka həj nda tsi. ³⁶ «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata dá na?» ka'a nda həj. ³⁷ «Badu lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta anji, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zla6a gha ná, ki6a,» ka nji. ³⁸ Ka Yesu zlghanafawani ta həj mantse: «Sna a kuni ta skwi ta dawə kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya danwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda həj. ³⁹ «Ani, dza'a laviŋlava nji,» ka həj. Ka Yesu nda həj mantse: «Mantse nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya danwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a lu ghuydipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghənja skwi ta nghanantá tsa nzaku nda ga zeghwa dá nda ya nda ga zla6a dá ya ná, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka nja gwal payanaf Lazglafta ta həj,» ka'a nda həj. ⁴¹ Na sanťa tsa pdakwa duhwalha ghwanj ya ta tsa gwada ya, ka basanavata həj ta ndufuf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda həj. «Nda sna kuni ta gwal ta nghə lu manda mghamha ta ghənja mndəra mnduha ná, ta gay həj ta ma mgham mghama tanj. Gwal kulanj lu guli, ta maray hahəj ta mbrakwa tanj ta ghənja

tanj. ⁴³ Ama mantse a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kəma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya tsi, sa a Zwanja mndu kabga nja maganata lu ta slna wa, ama nja nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani nja vara ndəghata mnduha guli,†» ka Yesu zlghanafawani ta həj.

Gunanata Yesu ta ira Bartime

Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka bhadaghatá həj da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwanja Time. ⁴⁷ Manda sanťani kazlay: Yesu zwanja la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantse: «Yesu zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mbadə mnduha ka nrhway. «Ma gwadaf ka,» ka həj. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ndanda: «Zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantse: «Hga-gaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá həj ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka həj nda tsi mantse: «Ŋavanja ka sli'afta ka, wya ta hga kagha,» ka həj. ⁵⁰ Ka slurtidiŋťa tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. ⁵¹ Ka dawantá Yesu da tsi. Ka'a mantse: «Nu ta kumə ka ta magaghata dá na?» ka'a. «Maləma dá, ka nghəglanťa yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlghafta gha ta i'i nda ndufufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəglanťa tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Taghwanj a həj ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə həj nda mista ghwá zaytunj, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunafá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na.

† 10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2. ‡ 10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

Ka ḡhadaghaḡha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwanja kḡih hbana lu ta kul walaḡta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka "ḡaw kuni ta tsa na" ka mndu ḡawanḡta da kaghuni katsi, "Mgham ta kumay," ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunanzla hḡḡ ḡa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda hḡḡ. ⁴ Ka sli'aftá hḡḡ ka labḡ, ka slanaghatá hḡḡ ta zwanja kḡih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá hḡḡ. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda hḡḡ mantsa: «Nu tsa ta magḡ kuni na? Ta plḡ ḡaw kuni ta tsa zwanja kḡih ya na?» ka hḡḡ. ⁶ Ka zlgħanaftá hḡḡ ta wa taḡḡ manda ya mnanaf Yesu ta hḡḡ. Ka zlanḡta lu ta hḡḡ, ka laghu hḡḡ. ⁷ Ka klḡdanaghatá hḡḡ ta tsa zwanja kḡih ya ta Yesu, ka pghaftá hḡḡ ta lguta taḡḡ, ka ḡladaftá Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka liḡtá mnduha ta zlazlatá lgutha taḡḡ ta tvi, slḡhwa fuha ḡa sanlaha ta ḡalakta ma vwah† ka pghay ḡa tsu'ay. ⁹ Mbadaka gwal ta dza'a ta kḡma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «ḡa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. ¹⁰ Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ḡni! Glaku ḡa Lazglafta ta luwa!‡» ka hḡḡ. ¹¹ Ka ḡhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamḡ tsi da hḡḡ Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'aftá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwanḡḡḡ his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'afḡta Yesu ta fwa ghuraf

Mat 21:18-19

¹² Gamahtsimani, ta sabḡ hḡḡ ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanaftá maya ta Yesu. ¹³ Ka nghanḡtá tsi ta sana ghuraf manda a nda slḡhwa tbukw tida. Ka labḡ tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwanḡ tida kḡ'a. Laghani tavata tsa fu ya, kḡ'a kḡ'a ná, slḡhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walḡlanḡta a mndu ta tsagatá yaku

ta kagha ḡa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghzagaptá gwal dzawa skwi ma hḡḡ Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵ Tahula tsa, ka ḡhadaghatá hḡḡ da luwa Ursalima, ka lamḡ Yesu da ḡaḡa hḡḡ Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liḡtá tsi ta ghzligiḡtá hḡḡ dzibil, ka zlambiḡiḡtá tsi ta tabḡlha gwal ta mbḡḡ, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghḡrbu' tani. ¹⁶ Zlana a ta mndu ḡḡr turtuk ḡa tsughwadadapta nda ma tsa ḡaḡa hḡḡ Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷ Ka mnḡ tsi ḡa taḡḡ. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: Hḡḡ ḡa ná, dza'a nzakway ḡa hḡḡ maga ḡu'a mndḡra mnduha demdem kḡ'a ra? Ama mbada kaghuni ka niḡta ka galigha gwal ḡḡnda§,» ka'a. ¹⁸ Manda sanḡta la mali ta ghḡḡa gwal ta dra skwi ḡa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ḡa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbḡ hḡḡ ta tvi ḡa dzatá Yesu. Ama ta zlḡḡ hḡḡ guli, kabga ksanḡksa tsa skwi ta taghḡ tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹ Manda ḡḡḡḡ fitik, ka sabḡ i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa taḡḡ.

Maga ḡu'a kul had ḡga ghḡḡ

Mat 21:20-22

²⁰ Ga sḡrdḡk ta labḡ hḡḡ ta tvi ka vru da Ursalima, kḡ'a ka duhwalha Yesu ná, dzunḡḡḡ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrḡḡhani tani. ²¹ Ka havaktá Piyer ta ghḡḡa skwi ta luta. «Malḡma ḡa, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay ḡa!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghḡḡa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ḡḡr ya ghwá ya mnḡ mndu kazlay: Sli'afslí'a ka vzamta ka ta vgha da drḡf! ka'a nda tsi katsi, ka ḡḡḡ a tsi ta ghḡḡ ta ghḡḡani wu, faffa ta ghḡḡani ta skwi ya mna tsi ḡa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kḡl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni ḡawanḡta nda maga ḡu'a ná, fafwafa ta ghḡḡa ghuni tida manda skwi

* **11:7** Gray nda Zakari 9:9. † **11:8** Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ḡa vla glaku ya. ‡ **11:10** Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § **11:17** Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmíya 7:11.

nda ghada mutsatani, dza'a nghanay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ndufu fahuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plinista dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunista dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda han.

Ga mutsa Yesu ta glaku

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Ta mbađa han, ka vrəgladaghatá han da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma həga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəna gwal ta dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi na magay?» ka han nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawandawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlgidifzlgaha kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda han. ³⁰ «Wya tsa daway da ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlgidifwa zlgaha ta wani,» ka'a nda han. ³¹ Ka laghu han zlerday mataba tan. «Waka mu dza'a zlgaha wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlgahafta 6a,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantasa guli wu, ka han, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərda anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zlanay han ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantasa tama: «Sna a anni ta mndu ta ghunakta wu,» ka han. Ka Yesu nda han tama mantasa: «Mantasa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi

Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

* **11:26** Ngha ta Mata 6:15. † **11:30** Ngha ta 1:4-5. 118:22-23.

¹ Mantasa, ka nzatá Yesu ka mna gwada na tan nda mahdihdi, ka'a mantasa: «Mamu sana mndu ta sli'afuta ka laghwi da nabafta fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka nantá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli na ditsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida na nzakwa mnda nghanay*. Tahula kdintani ta payanata tsa vwahani ya dina, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'afuta tsi ka laghwi dista luwa. ² Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya na mutsanafuta tan ta nani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, din ksafksa han ka dgaptá, ka vrinta kul vlantá. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá han guli, ka tatanaghatá han ta ghan ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkana kwalva, ka dzatá han nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dgaptá han nda dga ta sanlaha, ka psalatá han nda psala ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pdakwa zwanani turtuktuk ta dvu tsi ma hya ndufufani, ka kdintá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay han tahula ta na zwaná da na kə'a. ⁷ Ka sli'afuta tsa zwan ya ka lagha slanaghatá han. «Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, na zay amu ta tsa həga ya!» Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba tan. ⁸ Din ksafksa han ka dzata, ka vzidintá han ta mblani di'in nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, na zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, na vlantani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? «Tsa pala wudidin gwal ta ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta dvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərda palaka tughwa həga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghan tan

* **12:1** Gray nda Isaya 5:1-2. † **12:11** Ngha ta Zabura

ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə hən ta tva ksafuta, ama ka zlanatá hən ka laghwa tañ kabga zləña gwada da mnduha.

Gwada ta ghəña pla dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunaftá hən ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,† na dza'a gwada nda Yesu, kada dakwatsafuta lu ta gwada ma wani na ksafuta. ¹⁴ Wya ka hən lagha mnay nani: «Maləma da, nda sna nni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zləña ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta ghərɔakwani wa. Vərda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay nni ta dawantá gwada da kagha: Ma zlahá Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna na mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa nni na?» ka hən. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlgħanaftawi ta hən, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira tañ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɔu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá hən turtuk. Ka dawantá Yesu da hən. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? Na wa na hgu tida na guli?» ka'a nda hən. «Na mgham Sezar ya,» ka hən. ¹⁷ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vlanwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka na mgham Sezar, vlanwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka na Lazglafta,» ka'a nda hən. Ka ndərmim hən katakata ta tsa zlgħawani ya.

Daway ta ghəña sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahən ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu\$ kə'a ya hən. Ka dawantá hən da tsi, ka hən nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma da, wya ka Musa vindaŋnafta: “Ka mamu mndu mtu zwanamani ka zlanatá markwa tañ, ya a ta zwanə nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, na yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta ya,»* ka'a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfán hən ma da tañ. Si ka klaftá zumali ma hən ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanə wa, ²¹ ka wunanaghatá tsa mahisa zwanə ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanə wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwanə ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndəfán ndəfán, ka raftá hən ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwanə nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfán ndəfán, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ní, baɔu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, na wa na wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba tañ baɔu tsaya tama, ya wya klafla hən demdem ta tsa marakw ya ka markwa tañ?» ka hən nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlgħanaftawani ta hən mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəñ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta had klutá vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza hən manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəña gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzanaf a kuni ta tsa vli ta ghəña mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: “Ti Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†” ka'a. ²⁷ Hahən ná, ta nda hafu hən, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəña ghuni katakata,» ka Yesu nda hən.

Daway ta ghəña mali mataba zlahu

Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu na mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dina tsa zlgħatá wa Yesu na tañ ya. Ka sli'afuta tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawanta. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa ɔa la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta

† 12:13 Ngha ta Mata 3:6. § 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zrafta 38:8. † 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantsa tama, ka d̄vuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ɲudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha. † ³¹ Wya mahisani: “Ka d̄vuta ka ta mnda s̄la manda va d̄vuta gha ta gh̄ɲa gha. §” Mataba inda zlahuha ná, had̄ zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka’a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zdá tsa mghama dá. Kahwathwata tsa mn̄a ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta k̄a ya, had̄ sani d̄ekd̄ek ta gh̄ɲa tsatsi* wa. ³³ Had̄ taβta d̄vuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ɲudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda d̄vutani ta mnda s̄la manda va d̄vutani ta gh̄ɲani wa. Malaghumala tsaya ta gh̄ɲa skwi nda s̄la ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá gh̄ɲ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta v̄laɲta lu manda ya d̄awan zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlgawani ya ná, mamu d̄ifil mida. Ka’a nda tsi mantsa: «Di’ɲaghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka’a. Had̄ mndu ta d̄erglaftá ɲuduf ka d̄awgaltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwan̄a Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kd̄a Yesu ta tagha skwi ɲa mnduha ma h̄aga Lazglafta. Wya ka’a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwan̄a Dawuda ya ka’a na? ³⁶ Ya wya ka v̄rd̄a Dawuda pghaf̄er Sulkum nda ghuβa mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama dá na:

Nzanza gha nda ga zeghwa dá ha ka sagha fitik dza’a ɲiɲta

yu ta ghuma gha ka skwa diɲlay gha, †” ka’a.

³⁷ Ya “Mghama dá ka,» ka v̄rd̄a Dawuda ta h̄gay ní, wa k̄a a nz̄aglaku ka zwan̄ani tama?» ka’a guli. Tsa skwi ta tagh̄a Yesu ya na, zd̄aganazdá ta tsa d̄amga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka’a nda h̄ɲ ma tsa skwi ta tagh̄a tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha! Hah̄ɲ ná, nda lgutha zutututa zd̄aganata wawaku ta h̄ɲ. Zd̄aganazdá ganaghatá zgu ta h̄ɲ ta luma. ³⁹ Ta zbay h̄ɲ ta vla nzaku ta k̄ema ma h̄aga ta k̄al lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku d̄ina ta zb̄a hah̄ɲ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hah̄ɲ gwal ta dghwad̄gudun̄tá skwa la wadgu. Zd̄aganazdá slriɲtá maga du’a ta h̄ɲ ta k̄ema mnduha ɲa ghuban̄tá h̄ɲ. Dza’a tsanaghat̄sa lu ta guma ta h̄ɲ katakata,» ka’a.

Vla skwa markwa wadgu ka p̄d̄u

Luk 21:1-4

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mb̄ɲ nda akwata pgha t̄sedi ma h̄aga Lazglafta, ka n̄hay ka mnduha ta pgha t̄sedi dida. Nda nd̄agha la gadgh̄al ta va pghadatá t̄sedi.

⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka p̄d̄u guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama, ka hagan̄tá Yesu ta duhwalhani, ka’a nda h̄ɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata, t̄sedi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ɲani ka ɲa p̄dakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma f̄erta tani da h̄ɲ kla’ata h̄ɲ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kd̄avakta skwi ma ɲa zayni ga taɲ klaf tsatsi ka pghadata,» ka’a.

13

Tasiɲtá h̄aga Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

¹ Ma fitika saba i Yesu ma h̄aga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama dá, ngha ta glakwa na pala na βa! Nghana ka ta glakwa bata na h̄aga na βa!» ka’a. ² Ka Yesu nda h̄ɲ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na h̄aga na ki’e, had̄ nzugwatá pala d̄er turtuk dza’a p̄data wa, dza’a tasiɲtasa lu tesne’» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza’a magaku ma kd̄a kd̄akwa gh̄ɲa had̄ik sagha

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³ Tahula tsa, ka sli’aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuɲ, ta nzakway mb̄ɲ

† 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § 12:31 Ngha ta Levi 19:18. * 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35.

† 12:33 Gray nda Huseya 6:6. † 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

nda hęga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghęja taŋ ta Yesu ka dawanta da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, njizla wu dza'a maranta magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwanana mna,» ka hęj nda tsi. ⁵ Ka zraftá Yesu ta mnay ęa taŋ, ka'a nda hęj mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶ Kabga nda ndęgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga da kazlay: "Ti Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ęa nanaghata taŋ ta ndęghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'ęj, yaha njudufa ghuni tdu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kdavakta kdakwa ghęja hadik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zra ghęja hadik ta basay manda marakw ta basa yaku. ⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a dğay lu ta kaghuni nda sarak ma hęga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta kama la njumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da. Hada dza'a maranta kuni ta nzakwa ghuni ka maslęmtsaka da ta kama taŋ. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananta mnduha ta ghęja hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuduta ghęja hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghęja ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaday wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuđa skwi dza'a kuni gwaday. ¹² Ma tsa fitik ya ná, zwanamani dza'a vlatá zwanamani ęa dzata, zwanani ęa da dza'a vlata ęa dzata, ta mbadavata zwani tvę dadaha taŋ nda mamaha taŋ ęa vlatá hęj ęa ps-lata.* ¹³ Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha

da, ama mndu ya dza'a kfanakta su'afra dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdawaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakdawaya ta njinta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaņa. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya hęj ta ghwa. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta bđama hęga, yaha da ndana valagata ęa vru da hęga‡ kabga ęa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁶ Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ęa klaftá lgutani. ¹⁷ Ghuya danwa dza'a slanaghatá mi'aha nda huđi nda gwal nda zwani ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndabawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghęja hadik ka sagha ta gita, ta sla a mndęrga tsa ghuya danwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, slęglata a vani guli wa.§ ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi ęa nzaku ka ęani. ²¹ Ka "wana Kristi hadna," "a' wa'a Kristi hada a," ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay hęj ta njizla sana skwiha nda mazęmzęmha ęa nana dagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, daswa ka kuni. Wya mnaghumna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa danwa ya, dza'a mtumta fitik, had tili dza'a bęglafra wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghanęa lu ta saha Zwanęa mndu nda mbraku ma

* **13:12** Gray nda Mika 7:6. † **13:14** Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ **13:15** Ngha ta Mata 24:17. § **13:19** Gray nda Daniyel 12:1. * **13:25** Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.

ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, na sli'a tanj ta kdavakta ghəŋa hadik tender,† kulam ta slrəŋa luwa, na tsakaktá mnduhani dagab tsi.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf
Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf 6a! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta daku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dəwiŋ tama kə'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snaŋta kuni kazlay: Ta tvi səla Zwanja mndu ka saha tama kə'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta dekdek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik ná, dza'a kdu kda. Ama gwada da ná, had dza'a kuduta wa. Nzawanza hzleŋa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:36-44

³² «Ta ghəŋa gwada ta tsa fitik ya ná, had mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwanjani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzleŋa nda fatá ghəŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanťa tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna tanj ta həŋ. Ka ngha ka ta həga, ka'a nda mnda ngha həga, ka nzata ka hzleŋa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzleŋa fata ghəŋa ghuni kabga snaŋta a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdək a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu na ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu na inda mnduha kazlay: Hzleŋa ka kuni fata ghəŋ,» ka'a.

14

Dzra skwi na ksafta Yesu na dzata
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had is mida,* ka zbu gwal dra skwi na Lazglafta nda gwal tagha zlahu na mnduha ta hidaku na ksaftá Yesu ma kdek ma kdek na klay dzata. ² «Yaha da nzakway badu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka badu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaabaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəŋ na Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuŋ si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɔlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bəzrləganatá tsa urdi ya ma ghəŋ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanatá tsi ta sanlaha ta ɲuduf, ka ruruŋwaku həŋ ta ruruŋwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má na klafta ka skwapta na mutsaftá suley hkən dərmək†, ka daganatá gwal pdu ná,» ka həŋ ka ɔasanavatá ɲuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya danwa na tsa marakw ya? Zlanawa zla, ɲərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pduha ná, kawadaga həŋ nda kaghuni inda fitik,‡ laviŋlava kuni ta vla skwi na tanj dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gdavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kdavaxta ɲərma skwi kura tsi, maga tsi. Rdí má na masadivata badu dza'a da da hadik, tsaya na masadiva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfidá Gwada Lazglafta ma ghəŋa hadik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, na hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu
Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

† 13:27 Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9. * 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekwa mataba duhwalha ghwanjpdə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ŋa Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla anji ta tsemi guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ŋavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanťá Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ŋa skala Pak

Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹² Bađu tsa tanťanja fitika skala skwa zay kul had is mida ya, bađu tsaya ta hna lu ta tuwak ŋa maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ŋa maga skala Pak na?» ka həŋ. ¹³ Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da huda luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na? ka mghama ŋni, ka kuni dazlay nda tsi, ŋa maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghu-namara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ŋa za skwa zay ŋa skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'afta tsa duhwalha ya, ka laghwi da hudluwa, ka slafta həŋ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka datá həŋ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanjpdə his. ¹⁸ Nda nza nzakwa tanťama ta za skwa zay həŋ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduhaŤ,» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha tanť. «I'i a wu su'u na?

I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanjpdə his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwanja mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwada Lazglafta.† Ama danwa ŋa mndu dza'a vlata Zwanja mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuba

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaftá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha da ya, zlgawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka zlghaftá həŋ ka ŋanja'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa da ya. Nana usa da ná, dza'a pghupgha ŋa slərba zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had yu dza'a səglanťá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fanaftá həŋ ta lahaŤ zləzlvə Lazglafta, ka sli'aftá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytun.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zlidivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay: Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta da, dza'a tinlaghutinla yu ta bhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu dekdek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka

§ 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53.

‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. § 14:26 Ngha ta Zabura 113-118. * 14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

† 14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kdaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərda kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.»³¹ Ama ka Piyer vrəgliŋtá zlgħanaftawi nda mbraku nda mbraku mantša: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pdakwa sanlaha nda tsi guli.

Ndəba dzva Yesu ma Getsemani
Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka bhadaghatá hən da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.† Lagha taŋ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbədap a hən ta səla wu ná, ka ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda hən mantša: Tdátđa ŋudufa da katakata ta kuma dzihata, nza-wanza hadna ndiri, ka'a nda hən. ³⁵ Tahula tsa ka mbəđaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya đanwa na ta ghəŋa da, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had' skwi kul laviŋtá ka ta magay wa, klinkla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta hən ta hani. Ka'a nda Piyer mantša: «Simuŋ, ta hani ka ra? Laviŋ a ka ta nzđavata ta nzaku ndiri dər ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəba kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer: «Nda sna yu ta kumay ŋudufa ghuni ta maga skwi dina, ama had' mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda hən. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá hən. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani hən kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta hən. Trid traptra hən ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya hən da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ŋa

mahkəna səla, ka'a nda hən mantša: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama ba? Nda kda, nda maga fitikani tama. Wana vlanvla lu ta Zwanja mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbađma guya hən, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda hən.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanpdə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da hən da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanťa hən. Tinlaghutinla ta mnanatá hən kazlay: Ka nda ŋgha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walaŋta zlinťa, ka'a nda hən. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma da,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləməŋa§ sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda hən mantša: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galađay ka mbađa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafta, ⁵² ama ka slurtiŋtá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərdi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klaghatá hən ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá

† 14:32 Ngha ta Mata 26:36. § 14:47 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 14:50 Gray nda 14:27.

inda gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha tani, ka tskavatá həŋ. ⁵⁴ Ta klə həŋ ya, mbaɖaka Piyer ka mbaɖa ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daɖa tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaɖa maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəŋa Yesu, kabga ɲa mutsaftá dzata, trid mutsaf a həŋ wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada taŋ ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaftá sanlaha ta gwada ta ghəŋani. Ka'a nda həŋ mantša: ⁵⁸ Sniŋsna ɲni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiŋtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranaf ta da ta bafta baɖu mahkən kul ksantá mndu, †» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada taŋ ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantša: «Nu kul zlgħə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlgħa a ta wani wa. Ka dawuglantá tsa mal ta ghəŋa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta nda tfawi ta ghəŋani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlgħanaftá mantša: «Ani, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwaŋa mndu ta nzaku nda ga zəghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghay kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. ⁶³ Na sŋanta tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahintá tsi ta lgutani. Ka'a nda həŋ mantša: «Nu tata zbəgəлта mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ɲaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka həŋ demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərdək tida, ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma, ka dəŋəzlay. Ka həŋ nda tsi mantša: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həŋ nda tsi. Ka vlantá həŋ ta la kwalvaha, ka

dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma daɖa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghanťá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghəglantá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzda, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantša: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka həŋ nda tsi. ⁷¹ Ka zraftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka waɖu. Ka'a mantša: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Sŋanta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərəba taw.†

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadəkwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həŋ ta Yesu. Ka klaftá həŋ ka laghwi vlantá Pilat ka ɲumna. ² Tahula kladaghata taŋ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantša: «Kagha mghama la Yahuda

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. † 14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ngha ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6. † 14:72 Ngha ta 14:30. * 15:2 Ngha ta Mata 27:11.

ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglanťá Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə hən ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid nzanza Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlanťá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta hən. Mndu dawan hən ta zlinista tsi ta hən. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata taŋ ta mndu ma vla zlərdəwi nda ŋumna. ⁸ Mbada dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliŋniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta maganata,» ka hən. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda hən, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka ŋavata, ka bara mnduha ŋa mnay taŋ kazlay: Zliŋnis Barabas, zliŋnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliŋťá Pilat ta daway da hən: «Ka si mantša tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda hən. ¹³ Ka hləglaftá hən ta wi: «Zləŋafzləŋa ta udzu, ka hən nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda hən guli mantša: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá hən ta wi nda mbraku, Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka hən nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdanafta ŋuduf ta dəmga. Mantša, ka zlinistá tsi ta Barabas ta hən, ta vlanťá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ŋa slvanapta. Tahula tsa, ka zlananťá tsi ta hən ŋa zləŋafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlgħagħutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá hən, ta daŋi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka ha-gadaghatá hən ta inda sludziha demdem, ka ts kavata hada. ¹⁷ Ka sudanavatá hən ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá hən ta teki ka wanamta ma ghəŋ manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə hən ta zgu ŋani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən nda tsi. ¹⁹ Mbada ka hən ka dzay ta ghəŋ nda sarak guli, ka tafa sərđək tida. Ka tsəlbu hən ta tsəlbu ta kəmani, manda skwi ŋa vla glaku ŋani. ²⁰ Tahula hərfuta taŋ ta gagay, ka sudagħutá hən ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudglanavatá hən ta vərda ŋani. Ka klagapta ka klagħata ŋa zləŋay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu

Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə hən ta tvi, ka guyatá hən nda sana mnda la Sireŋ ta hgu lu ka Simuŋ, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá hən ta kla tsa udza zləŋa Yesu ya. ²² Ka klagħatá hən ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya. ²³ Bhadaghata taŋ da hada, ka kumə hən ta sunustá ima inabi laəbanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ŋa htanagħutá kuzlakwa tsa ghuya dənwa ya, ama ka kwalagħutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləŋaftá hən ta udza zləŋay, ka vzə hən ta vindima‡ ŋa daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghəŋani, ta ghəŋa skwi kəl lu ka tsanagħatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlananťá hən ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaəbani. ²⁸ [Mantša ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mb-saka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbada mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghəŋ ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasinťasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəŋa għa kagħa ka ghəŋa għa, ka

† 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19. § 15:28 Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12.

* 15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19.

saha ka ta na udza zləŋay na!» ka həŋ nda tsi. ³¹ Mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama triđ laviŋ a ta mbanafhá ghəŋani wu,» ka həŋ mataba taŋ. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləŋay na ndana tama, ka nga ŋni, kada zlglafta ŋni nda ŋudufa ŋni!» ka həŋ. Mbada tsa gwal zləŋaf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik dək da ghəŋ, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zlidivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həŋ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həŋ. ³⁶ Ka gi sli'afhá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbunŋta ta wa sarak. Ka tsughumamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama nga ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləŋay na tsi, kaki tsi,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuəa ma həga§ Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəŋ nda tsi. Manda nghanŋtani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwaŋa Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'inj ka nga tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya

ŋa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Bađu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dədə fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuduf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa dawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganŋta tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka dawaŋta da tsi kazlay: Nda kda fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananŋta tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka taŋwalaktá mghama klam, ka hunŋta ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka nga vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Manda luta sabat, ka sli'afhá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rda urdi ŋa dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afha həŋ, ka bhadaghatá həŋ mbessa vzlazlaŋ ta kulu gasərdək bađu dəmas. ³ Ta labə həŋ ta tvi, ka həŋ mantsa: Wa dza'a taŋwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka həŋ. ⁴ Ndusadaghata taŋ, kə'a ka həŋ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa mghama klam ya di'inj nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə həŋ da tsa kulu ya. Ka slanaghatá həŋ ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghanŋta taŋ, mbadaka həŋ ka ghudzafta da zləŋ. ⁶ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna

† 15:34 Ngha ta Zabura 22:2. ‡ 15:36 Gray nda Zabura 69:22. § 15:38 Ngha ta Sabi 26:31-33. * 15:43 Ngha ta Mata 27:57.

yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta hađ hadna wa. Sli'afsl'i'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tiŋəl tsatsi dza'a 6hata ma Galili. Hada dza'a nghan̄ta kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda həŋ. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku həŋ da zləŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta mna tsa gwada ya ŋa mndu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ.

Maran̄ta Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək bađu dəmas, tiŋəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzligiŋ tsi ta duhwalha halaway ndəfáŋ mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ŋa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku həŋ sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira da, ka'a nda həŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta zlgħaftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his

Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbada ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá həŋ da Ursalima, ka rusu həŋ ŋa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlgħaftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwan̄pdə ndeŋ

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwan̄pdə ndeŋ ta zə həŋ ta skwa zay. Ka davanagħatá tsi ta həŋ: Nu kul zlgħaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghan̄tá i'i ta sli'agapta ya, təŋtəŋa ghəŋa ghuni, ka'a nda həŋ. ¹⁵ Ka'a nda həŋ tama mantsa: Lawala ta ghəŋa hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlgħafta nda ŋuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlgħafta, dza'a tsanagħatsa Lazglafta ta

guma. ¹⁷ Wya ŋizla dza'a maran̄tá gwal ta zlgħaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay həŋ ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwadaŋ həŋ ta sana Lfida Gwada. ¹⁸ Dər ksafha həŋ ta nahadik nda dzvu, dər suha həŋ ta gruma, hađ sana skwi dza'a maganata tsi ta həŋ wa. Dza'a fafanaghafafa həŋ ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ŋa mbambafta taŋ, ka Yesu nda həŋ.

Vraghuta Yesu ta luwa

Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta həŋ, ka klagħatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.‡ ²⁰ Hahəŋ guli, ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta həŋ ma mna tsa gwada ya, ŋlanaghaha ta tsa gwada ya ta həŋ nda ma magay taŋ ta mazəmzəm.]

* 16:7 Ngha ta 14:28. † 16:15 Slna gwal ghunay 1:8. ‡ 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari n̄orma Tawfilus, nda nd̄agha mnduha ta n̄avata ka vinda gwada ta gh̄nja skwiha ta luta mataba n̄ni. ² Ka vindafta h̄nj manda va skwi n̄ghaj gwal ta nzakway ka masl̄amts̄aka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tan̄taj. ³ Ka n̄avatá i'i guli ka psa sn̄ajta d̄ina ta skwiha ta luta daga tan̄taj n̄a vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴kada sn̄ajta ka ta kd̄avakta v̄ard̄a skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta gh̄njani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta had̄ika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta, Zakari hgani mataba mnd̄era la Abiya mnd̄era gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta. Elizabet hga markwa tan̄ ta sabi nda ma mnd̄era la Haruna. ⁶ Tud̄ukwa mndu h̄nj his his ta wa ira Lazglafta. Ta sn̄ay h̄nj ta zlah̄a Lazglafta nda skwa dzahayhani, had̄ maslivinza ta ks̄ant̄á h̄nj wa. ⁷ Mutsaf a h̄nj ta zwan̄ dekdek wa, kabga ka dz̄agh̄nj Elizabet, lula ima tan̄ guli.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga sl̄na tsa dra skwi ya Zakari ta k̄ama Lazglafta, kabga mb̄ad̄agagha mb̄ad̄a fitik n̄a magay mnd̄era tan̄ ta tsa sl̄na ya, ⁹ ka zbaptá lu nda vindima ta Zakari n̄a lami da h̄ga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatá tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftá tsi ka lami da h̄ga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta maḡe d̄amga ta du'a ma bli. ¹¹ Má tsa tama, gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta k̄ama Zakari, ka sl̄adata nda ga zeghwa tsa gwir ta dr̄e lu ta urdi ya. ¹² Na gi n̄ghajta Zakari, ka ghudzaftá tsi da zl̄nj, sraw vghani. ¹³ «Ma zl̄nj ka ta zl̄nj Zakari, wana tsu'aftsu'a Lazglafta ta nd̄aba dzva gha.

Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwan̄a zgun n̄a tsanaftá gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta gh̄njani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta k̄ama Lazglafta. Had̄ dza'a sa ima inabi d̄er skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a nd̄aghund̄agha nda Sulkum nda ghūba daga ma hūda mani. ¹⁶ Dza'a nda nd̄agha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama tan̄. ¹⁷ Ta k̄ama ta k̄ama dza'a dza'a tsi nda sl̄nani ta k̄ama Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda n̄a Iliya n̄a dzranaftá* nzaku mataba dadaha nda zwana tan̄, n̄a vranaktá gh̄nja gwal ta maga ghwad̄aka skwi ka n̄orma mnduha. Mantsa ya dza'a payafta† tsi ta mnduha n̄a fata tan̄ ta vgha n̄a Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a sn̄ajta skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlganaftawi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta k̄ama Lazglafta n̄a maganatá sl̄na. Tsatsi ta ghunigihata n̄a gwadgaghata, ka mnaghatá tsa Lfida Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Lav̄nja a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlg haf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sab̄e a wa. Ka ndanu h̄nj ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma h̄ga Lazglafta tama?» ka h̄nj. ²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tskatá mnduha, gi ka tsatsaftá h̄nj kazlay: Mamu maz̄amz̄am ta slanaghata ma h̄ga Lazglafta k̄'a. Lav̄nja a ta gwada nda wi nda h̄nj wu, mbada ka mnay nda dzvu n̄a tan̄.

²³ Tahula kd̄uta fitika maga sl̄nani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nz̄dava a tahula tsa wu, ka zlg haftá markwa tan̄ Elizabet ta hūdi. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta d̄ifa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Z̄dakatahūdi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa da ta k̄ama mnduha da, kabga ta ya a yu ta zwan̄ wa. Ama ka tawatá Lazglafta

* 1:17 Ngha ta Malatsi 4:6 † 1:17 Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ 1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəŋa da,» ka'a.

Dza'a ŋatsay ka ta zwanj, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ K6anafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəŋani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ Mari, zbpzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlghafzlgħa ka ta hudí, ŋa yata gha ta zwanja zgun, ŋa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwanja Lazglafta ta luwa ŋa vlanja Lazglafta ta ga mgham manda ŋa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kdekeden, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghu6a dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwanj nda ghu6a dza'a yata ka ya ka Zwanja Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwanj ná, wa'a nda hudí ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snanja Elizabet ta ga zgwa Mari,

gi ka skalavaftá zwanj ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghu6a ta Elizabet. ⁴² Ka klanjá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwanj ma hudá gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zdaku kəl mani ma mghama da ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləməŋa da, ka skalavaftá na zwanj ma hudá da na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlghaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa: «Ta zləzlvay yu ta Lazglafta. ⁴⁷ Ta taku ŋudufa da da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i, ⁴⁸ kabga dvafdva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i, ⁴⁹ kabga dagala ŋərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra. Nda ghu6a həga Lazglafta. ⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ŋa dekdek ta ghəŋa gwal ta zləŋay. ⁵¹ Nda dzvani maranja tsi ta mbrakwani, ka ghzliŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghər6aku ma ŋudufa tanj. ⁵² Ka slisliŋwiŋtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta, ⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdazda, ka ghzliŋtá tsi ta gwal gadghəl b6adar. ⁵⁴ Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta dzidziha mu, ka katanjá tsi ta la Isra'ila mnda maganata slna, ⁵⁵ ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ŋa Abraham nda inda zivrani tani ŋa dekdek,» ka'a. ⁵⁶ Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

⁵⁷ Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwanja zgun. ⁵⁸ Ka snanja sləvdahani nda la tanj ta tsa ŋərma zdaku

magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá hən gwaftá rfu kawadaga nda tsi. ⁵⁹ Bađu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá hən ɲa tsanatá fafađa zwan. Ka kumə hən ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani. ⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. ⁶¹ «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka hən nda tsi. ⁶² Ka dawantá hən nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka hən nda tsi. ⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vindaftá hga tsa zwan ya. Inda tan demdem ka ndərmim hən.

⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwađa tsəlen, ka zləzlva Lazglafta. ⁶⁵ Ka ksafá tsi ka zlən ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwá ma hadika Zudiya. ⁶⁶ Inda mndu ta snantá tsa gwađa ya, ta ndanu ta ghəjani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan ya tama kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan ya,» ka hən.

Zləzlvay Zakari ta zdakwa Lazglafta

⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwan ya kay, ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuđa, ka zraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: ⁶⁸ «Zləzlvama Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katantá mnduhani, ka varatá tsi ta hən.

⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani, ⁷⁰ manda ya mniginj tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni, nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.

⁷² Mantsa ya, marananmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu, ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuđa ya, §

⁷³ manda ya wadana tsi ta dzidza mu Abraham,

⁷⁴ «Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni,

kada lavinja kuni ta ksanatá slna kul had zlən,

⁷⁵ ɲa nzata ghuni ka gwal nda ghuđa, gwal tdúkwa ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.»

⁷⁶ Kagha zwanja da, anaba Lazglafta ta luwa dza'a hga lu ta kagha.

Kagha dza'a tinlaghuta ka mgham ɲa fadanatá tvi,

⁷⁷ ɲa snanamtá mnduhani kazlay: dza'a mbay ta hən ma platá dmakwa tan kə'a.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwadəkani manda fitik ta safi gavzlažlan, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ɲa tsuwadəkaku ta ghəja gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hdak ma sulkuma mtaku,

nda ya ɲa pgha səla mu ta tva zdaku,» ka'a.

⁸⁰ Mbađa tsa zwan ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka marantá nzakwani banluwa da la Isra'ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Augustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə'a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka ɲumna ta hadika Siri zrafta tsa tanjanja mbədaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli'i hən da vinda hga tan ma luwa tan. ⁴ Ka sli'afra Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ɲladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda hudí ya, da vinda hga tan. ⁶ Manda ɓhadaghata tan da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwanja zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu'an, kabga mutsaf a hən ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ɲa gwal ngha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina tañ. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma tañ, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta həñ. Ka ksaftá zləñ ta həñ katakata. ¹⁰ «Ma zləñ kuni ta zləñ, kabga Lfida Gwada dza'a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya njizla dza'a kəl kuni ka tsəmafta: Dza'a slanaghasla kuni ta vzi'uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu'an,» ka duhwala Lazglafta nda həñ. ¹³ Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa nərβisl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu həñ ta Lazglafta. Ka həñ mantša:

¹⁴ «Glaku nja Lazglafta ta luwa, zđaku ta ghəña hadik mataba mnduha đvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba tañ mantša: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka həñ. ¹⁶ Ka sli'aftá həñ ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá həñ ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwanja vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'an*. ¹⁷ Tahula nghanja tañ, ka rusu həñ ta skwi mnana lu ta həñ ta ghəñ tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini nja tañ ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka njanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəñani ka ndanu ta ghəñani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha tañ nda vla glaku nda zləzlvu nja Lazglafta ta ghəña inda skwi snan həñ, ka nghanjá həñ manda va skwi ya mnana lu ta həñ ya. ²¹ Ta matghasa fitik nja tsanatá fafada tsa zwanja ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kdaku mani ka zlghaftá huđani ya.

Maranťa Yesu ma həga Lazglafta

²² Kdatá tsa fitika ghuβata Mari manda ya ta mnə zlahu Musa ya, ka klaghatá i Mari

nda Yusufu ta tsa zwanja ya da Ursalima nja vlanťa Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwanja zgunť ná, nja Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá həñ ta Lazglafta nja pla ghəñ ta «kukuha his ka zwana ghərbu' † his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahu Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tđukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnanañmna Sulkum nda ghuβa kazlay: Had dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunaftá Sulkum nda ghuβa da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu nja kdinja magatá skwi manda ya mna zlahu nja magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwanja ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantša:

²⁹ «Ndana tama mghama da, nda kda magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha, ka bhata tsi nda vghata zđaku manda ya mna ka, ³⁰ kabga nda ngha yu nda ira da ta mbaku vla ka, ³¹ mbaku ya payaf ka nja inda mnduha demdem. ³² Tsuwadək ya nja inda mndəra mndu. Tsatsi dza'a klaktá glaku nja mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadə lu ta ghəña tsa zwanja ya. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta həñ. Ka'a nda Mari mantša: «Nana zwanja na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afta nja ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka njizla daga da Lazglafta, nja husanjani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a tuzigin tuza ta skwi ma nđufu mnduha. Vərdə kagha guli nja nza-kwa nđufu gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwanja ya.

* 2:16 Ngha ta Lukwa 2:7. † 2:23 Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ 2:24 Ngha ta Zlahu 12:8.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəŋa Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndəra la Asira. Ndəfəŋ yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmbusak fwaɗ mida imani. Ma həga Lazglafta ta nza-kwa tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma. ³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwada ta Yesu ŋa inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kdīŋta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlahə Lazglafta, ka vraghutá həŋ da luwa taŋ ma Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwaŋ ya, ka sifaku tsi, dagala difil ma ghəŋani, kawadaga zɗakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwaŋ ya ghwanɗɗə his, ka ŋlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu həŋ ta magay. ⁴³ Tahula kdatá tsa skalu ya ta vru həŋ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda həŋ ka nzaghuta ma Ursalima kul sŋaŋtá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbada həŋ kawadaga nda grahani ka həŋ sizlay. Tekulemes vagha taŋ ta mbada, ka zbə həŋ mataba mndəra taŋ nda grahani, lay ngaha a həŋ wa. ⁴⁵ Trapta taŋ ta pahay, ka vraghutá həŋ pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Baɗu mahkəna fitik, ka slanaghatá həŋ ma həga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ta sna skwi ta mnə həŋ, ta dza'a nda ɗawanɗa da həŋ guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlghawi ta zlghə tsi nda tsa sŋaŋtá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nghanɗá i dani nda mani, ka ndra'u həŋ nda ndra'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka maganɗatá skwi mandana? Hərfa ta aŋni nda da gha na təkək ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ŋaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma həga da ɗa yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda həŋ. ⁵⁰ Tsərid, sna a həŋ ta tsa skwi ta mnə tsi ŋa taŋ ya

wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada taŋ, ka sli'aftá tsi kawadaga nda həŋ, ka valaghata da Nazaret. Ka ŋanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zɗəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədānafwa mbəda ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanɗɗə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəs Pilat ka ŋumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanamani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəŋ gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghəŋa Yuhwana zwaŋa Zakari ma mtak. ³ Ka sli'aftá Yuhwana ka laghwi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeŋ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədānafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafu lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay:

payanawa paya ta tvi ŋa Mgham, ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanamta lu ta inda vli ka didiŋa, ka tasiŋta lu ta inda ghwá nda kuɗuŋurha, ka ɗayapta lu ta skwi ka ghuluŋud, ka payanata lu ta hurabasl ta tvi,

⁶ ŋa nghanɗa inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi ŋa tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta basa ŋuduf ta sagha ta kəma kə'a na? ⁸ Magawamaga ta slna ya ta maranɗa mbədatá nzakwa ghuni, ka zlanɗa kuni ta mnay ma ghəŋa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ŋni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, laviŋlava Lazglafta ta

* 3:6 Ngaha ta Isaya 40:3-5.

nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ña tsiñtá fu daga ta slrəñ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsiñtsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmgá nda Yuhwana mantša: «Nu ta raku ña magay ñni tama?» ka həñ. ¹¹ Ka'a nda həñ mantša: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantša ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ña maganafta Yuhwana ta batem ta həñ, ka dawə həñ da tsi: «Maləm, nu ta raku ña magay añni guli?» ka həñ. ¹³ Ka'a nda həñ mantša: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həñ. ¹⁴ «A ki añni, nu ta raku ña magay ñni?» ka La sludzi dawəñta guli da tsi. Ka'a nda həñ mantša: «Ma mbrəh kuni ta mndu ña vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəña tañ ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda həñ mantša: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plintá zu'a 6a6ahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghu6a nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ñatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ña tskamtani ma gvurani, ña drintani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həñ demdem. ¹⁸ Mantša ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwada ña mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ña tañ.

Tsamta Hirudus Anjipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəña klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəña ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəña tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu

Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəbu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwañ, ²² ka saha Sulkum nda ghu6a ta ghəñani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantša, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwaña da dvu yu ma hyahya ñudufa da†, ka'a.

Mndəra la tañ ma Yesu

Mat 1:1-17

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwaña Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra tañ: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayina Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natan, Natan Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasun, ³³ Nasuna Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwaña Lazglafta.

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

4

Dzəghan̄ta halaway ta Yesu
Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurdeŋ, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwad mb-sak zaŋ a ta skwa zay wa. Ka dzəghan̄tá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantša: «Ka Zwaŋa Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenkweŋ yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghəŋa hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantša: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ḁa. Lavinlava yu ta vlan̄tá mndu ya ta ḁvu yu guli. ⁷ Ka tsəlḅa tsəlḅa ka ma ghuva ḁa, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlḅa ka ta tsəlḅu, ka maganató slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bḁəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantša: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa ng-hapta ka kagha kə'a. ¹¹ Ka'a guli na: «Ŋa tsu'af̄ta taŋ ta kagha ma dzva taŋ, yagha pala da dzughusta ta səla»» ka'a†. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha ḁekḁek kə'a,» ka'a. ¹³ Kḁakwa halaway ta dzəghan̄ta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa baḁu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret
Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴ Ta sli'af̄tá Yesu ka laghwi ta hadika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum

nda ghuḅa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. ¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zrafta Yesu ta slnani ma Galili
Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'af̄tá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda baḁu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'af̄tá tsi ŋa dzaŋaftá skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlan̄ta. Ka plan̄tá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ŋa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi ŋa mnanató Lfida Gwada ta gwal ka pḁu,

ghunafghuna ta i'i ŋa mnanató gwal habaf lu kazlay: Palaghunispala lu kə'a,

ŋa gwanin̄tá ira gwal nda ghulpa,

ŋa zlu'agapta ḁa ta gwal raghwana lu,

¹⁹ ŋa snanamta ḁa ta mnduha ta vaku

dza'a sagha zḁakwa Lazglafta†» kə'a.

²⁰ Manda kḁin̄tani ta dzaŋafta, ka mbsaftá tsi ka vlan̄tá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nana gwada Lazglafta snaŋ kuni nda sləməŋa ghuni gita na ná, nda kḁa magatani ka ŋa ghuni,» ka'a. ²² Inda tsa hahəŋ ma tsa vli ya ka zḁəganató tsi ta həŋ, ka ndərmim həŋ ta tsa gwada zḁaku ta sabə ma wani ya. Ka həŋ mantša: «Zwaŋa Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həŋ. ²³ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəŋa i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəŋa gha kagha ka ghəŋa gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, «magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snaŋ ŋni ta magə ka ma Kafar-nahum ya»» kə'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'af̄ta hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həŋ. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila,

* 4:4 Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † 4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14. ‡ 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12.

§ 4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16. * 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2.

ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má ɲa ghunafta lu ta Iliya ɲa katanɲa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanɲá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Siduɲ. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rɔ́a mndu ta hən ma Isra'ila, had' ya mbanaf lu dər turtuk mataba taɲ wu, Na'ama mnda la Siri† yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka ɓasaftá hən ta ɲuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snanɲa taɲ ta tsa gwada ya. ²⁹ Ka sli'aftá hən, ka ksagaptá Yesu ma huɔa luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf hən ta luwa taɲ tida ya, ma ɲa sliɲwidinɲa, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba taɲ ka laghwani.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Baɔu sabat, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. ³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa həga tagha skwa taɲ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taɲ. Ka sli'aftá tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwanɲa la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni sagha ka da zadá aɲni? Wya nda sna yu mndu nda ghuɔa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem, ha ka dáɔawu hən mataba taɲ kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taɲ, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku
Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta taɲ ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simuɲ. Ta lagha hən ta ɓasa ɲudidar midza

Simuɲ katakata. Ka ndəbu lu ta dzvu da Yesu ɲa katanɲá tsa marakw ya. ³⁹ Ka ɓukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliɲzla!» ka'a nda ɲudidar, ka zliɲtá tsi. Gi hadahada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta hən.

⁴⁰ Manda dəɔdata fitik, ka hladaɲghatá gwal nda mnduha taɲ kul dughwanaku da ɔaɲwaha kavghakavgha ta hən da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hən, ka mbambanaftá hən. ⁴¹ Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agaptá hən, ka hən mantse: «kagha ná, Zwanɲa Lazglafta ka,» ka hən nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hən, ɲa hanaftá wi ta hən, kabga nda sna hahən kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa Zudiya

Mak 1:35-39

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwani da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hən, ka kumə hən ta ɲanata yaha lavaghwi tavata hən. ⁴³ Ka Yesu mantse: «Dina guli ka mnananɲa ɔa ta Lfida Gwada ta ghəɲa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghunigihata,» ka'a nda hən. ⁴⁴ Ka sli'aftá tsi ka laghwani. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafa Yesu ta tanɲanɲa duhwalhani

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghata dəmgə ddivis slanaghata ɲa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka ngħanɲá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaɔa kadəɲa taɲ. ³ Ka sli'aftá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ɲa Simuɲ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huɔa drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ɲa mnduha.

⁴ Manda kɔ́akwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wuɔadanta kuni nda graha gha ta kadəɲa

† 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

ghuni ɲa tuma klipi,» ka'a nda Simuɲ.
⁵ Ka Piyer mantša: «Mghama da, kurzliɲ hana ɲni ta tumay, lay mutsaf a ɲni wa. Yaw, dza'a vzadavza ɲni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadata hɛɲ, ka wafta tsi ta ndəghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiɲtá kadəɲa taɲ. ⁷ Ka kəməts hɛɲ ta sanlaha ma graha taɲ ma sana kwambalu ɲa sagha katanɲtá hɛɲ. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá hɛɲ ta tsa kwambaluha taɲ ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha taɲ ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuɲ Piyer tsəlbata ma ghuvu Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zləɲ ta i Piyer nda grahani ta ghəɲa tsa mandərmima tuma klipi maga hɛɲ ya. ¹⁰ Mantša ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuɲ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuɲ mantša: «Ma zləɲ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta taɲ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sɔfak zlanavazla hɛɲ ta inda skwiha taɲ ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi nghanɲani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndəba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka laviɲlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuɓa,» ka'a. ¹³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksaɲta. Ka Yesu mantša: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuɓa. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantša: «Yahayaha ka da walaɲtá mnananɲtá mndu, la da marananɲtá vgha gha ta mndu ta dra skwi ɲa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ɲa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dəmga da sna gwada da tsi nda ya ɲa mutsaftá mbaku ma daɲwaha taɲ guli. ¹⁶ Ama ta gɔata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ɲa dəmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pɔakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma daɲwaha taɲ. ¹⁸ Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlani. Ka zbə hɛɲ ta ɔhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. ¹⁹ Ka traptá hɛɲ ta tvi ɲa lami, kabga hiɓa ta mnduha. Ka kladaftá hɛɲ nda ta bɔdema həga, ka gunaptá hɛɲ ta ghəɲa tsa həga ya, ka fadatá hɛɲ sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzləɲani nda ghzləɲani mataba tskata mnduha. ²⁰ Nghanata Yesu ta zlgħay nda ɲudufa taɲ ná, «nda pla dmakwa gha sagəɲ,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ɓa? Wa ta laviɲtá pla dmakwa mndu ta ghəɲa Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghəɲa taɲ. ²² «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ɓa! ka Yesu nda hɛɲ, kabga nda sna tsatsi ta ndana taɲ. ²³ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ɲa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afslia ka mbaɔa ka ta mbaɔa kə'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwaɲa mndu nda mbrakwa plinɲtá dmakwa mndu ta ghəɲa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afslia, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afsta tsa mndu ya tsa ta nghanay mnduha demdem, zləɲal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvu Lazglafta. ²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu hɛɲ ta Lazglafta. «Nda ngha ɲni ta skwa mandərmimi gita,» ka hɛɲ nda zləɲ nda zləɲ.

Hgafsta Yesu ta Levi ɲa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghanɲtá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta

nzaku ma hęga ksa slnani. «Mbadā mista da,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'aftá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magę tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka mag-anatá skwa zay ga' ga tan. Ka nzata hęj ka zay kawadaga nda ndęghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba tan. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha tan ta tagha zlahu ęa mnduha ta rurunwaku. Ka hęj mantisa: «Kab-gawu ta kęl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka hęj nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Had gwal dughwana ta zba duhur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa anęi kę'a wu, sa da haga gwal ta sanęta kazlay: Gwal dmaku anęi kę'a yu, ęa mbędanafu tan ta nzakwa tan,» ka'a nda hęj.

Mnay Yesu ta gwada ta suma
Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantisa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha anęi ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay tan nda sa skwa say tan ęa duhwalha kagha,» ka hęj. ³⁴ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Dza'a laviņlawa kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kę'a nda graha zwanęa midzi ka ta kawadaga zwanęa midzi nda hęj badu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ęa klęgędanaghutá zwanęa midzi ta hęj. Ma tsa fitikha ya dza'a suma hęj ta suma,» ka'a nda hęj. ³⁶ Ka'a nda hęj nda mahdihdi guli mantisa: «Had mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ęa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, ręta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tinęta ta tsa zlibi ya, ęa mbęzutani ta bęghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfida ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba sęgęltá ima inabi ta ka nuni guli wa. «Mal zdakwa ya nda tawa» ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanęa mndu mgham ta ghęņa sabat
Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Badu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ęala'atá duhwalhani ta ghęņani. Ka vęrdę hęj ma dzvu ka dghadę. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanętá hęj. Ka'a nda hęj nda hęj mantisa: «Kab-gawu ta kęl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay badu sabat na?» ka hęj. ³ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Ta dzanęaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafęr maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da hęga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, anę mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ęa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanęa mndu ná, tsatsi mgham ta ghęņa sabat,» ka'a nda hęj.

Mbanafu Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamę Yesu da hęga tagha skwa la Yahuda, ka taghę tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zęghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ęa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ęa razay. Ka nzatá hęj ka ngha Yesu ta iri ta iri ęa nghanę ka dza'a mbęr mba a wa tsi ta mndu badu sabat, ka hęj. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tan. Ka'a mantisa: «Sli'afslia gra, ka sagha ka sladata ta nghanę mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Nu skwi mna zlahu mu ęa magay badu sabat na? Maga skwi dina ta raku re, ari maga skwi kul dinaku a na? Mbanafu hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawęnta da tsa gwal tagha zlahu ęa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta hęj turtuk turtuk. Ka'a mantisa: «Tdaptda ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tdaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi

* 6:3 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Ngha ta 1 Samuyel 26:6. ‡ 6:7 Ngha ta Irmija 36:4 nda Izra 8:1.

yəmad. ¹¹ Ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuduf, ka laghu həŋ dzədžerkaku mataba taŋ ŋa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwí tavata ghwa da maga du'a. Ka hani tsi kurzliŋ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagdaghata Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghata həŋ. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanpda his mataba taŋ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta həŋ ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwanpda his zaba a tsi ya: Mamu Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simuŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simuŋ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta damga sna gwada da Yesu

Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha həŋ kawadaga, ka sladavatá həŋ ta sana vli ka dandar tskava ŋəddəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ur-salima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Siduŋ. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu həŋ, nda ya ŋa mutsa mbaku ma đarwa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta həŋ. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ŋa ksanta dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba həŋ.

Nda zdakwani nda kuzlakwani

Mat 5:1-12

²⁰ Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pdu,

kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanta maya ndanana,

kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuḅasay kuni ta ghuḅasu.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husanhusa kuni ta mnduha,

ka ta vzighunivza həŋ,

ka ta razay həŋ ta kaghuni,

ka ta vazay həŋ ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlgħafta ghuni ta Zwanja mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu,

ka vavalakwa kuni da rfu bađu slaghu-naghata tsa skwiha ya,

kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantsa ya si ta ghuya dzidziha taŋ ŋa la anabiha ghalya.

²⁴ Daŋwa ŋa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,

kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ŋa ghuni zdaku.

²⁵ Daŋwa ŋa ghuni!

Kaghuni gwal nda bagha,

kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Daŋwa ŋa ghuni!

Kaghuni gwal ta ghuḅasu ndanana,

kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶ Daŋwa ŋa ghuni!

ka ta mnay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,

kabga mantsa si ta mna dzidziha taŋ ta ghəŋa la ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷ «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná, đvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku ŋa gwal ta husanta kuni.

²⁸ Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta ksi'a kaghuni. Ndəḅawa dzvu ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ²⁹ Ka dzughunus dza mndu ma lagəŋ katsi, mbədanawa sana lagəŋ guli.

Ka kləgadaghawkla mndu ta lguta huḅa gha katsi, ma pyə ka ta kləgadaghawta dawra gha. ³⁰ Vlaŋvla ta skwi ta mndu ta đawanja da kagha. Ka kləgadaghaw kla mndu ta skwa gha ŋa ŋani katsi, ma đawugəl ka da tsi. ³¹ Ka nu skwi dina ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəŋ guli. ³² Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta đvuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgelta kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta đvutá hahəŋ ta đvuta həŋ?

³³ Ka ɲa gwal ta magaghunatá zɔ́aku yeya ka kaghuni maga zɔ́aku katsi, mndɛra wati ma nisɛla ta kzlɛgɛlta kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka ɲa gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni ɓla nzawa katsi ní, mndɛra wati ma nisɛla ta kzlɛgɛlta kuni guli ya mantsa ya ta ɓla gwal dmaku ta nzawa ɲa gwal dmaku guli, ɲa planamtá hɛɲ manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya ná, ɔ́vuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zɔ́aku ɲa taɲ. Blawa nzawa ɲa mnduha, ma faf kuni ta ghɛɲ ta vraghunamta, dza'a mamu nisɛla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zɔ́a ghɛɲani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsɛ kuni ta guma ta sanlaha
Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma ɲam kuni ta mndu ma ɲuduf, had Lazglafta dza'a ɲamtá kaghuni ma ɲuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ɲa ghuni guli. ³⁸ Vlawa vla ta skwi ɲa mndu, dza'a vlay Lazglafta ɲa ghuni guli, ɲa ndɛghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gɛgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndɛghanafata ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kɛl kaghuni ka gra skwi ɲa mndu ya dza'a gra Lazglafta ɲa ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda hɛɲ nda mahdi-hdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbaɔa ta tvi ra? Had hɛɲ dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwan ta taghɛ lu ta skwi ɲani malaghutá Malɛmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwan ya dza'a kɛl tsi ka nzakway manda Malɛmani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kɛl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwanama gha, kul had kagha ta nghapta ka dughusl ma ɲa gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay ɲa zwanama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kɛ'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ɲa gha iri na? Mndɛra wani ma madgwirmadgwir tsa? Kligin kla karaku

ta dughusl ma ɲa gha iri, kada nghapta ka ta vli ɲa lavintá kligintá hiwir ma ira zwanama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu
Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zɔ́a ta yaku ta fu kul zɔ́aku yakwani wa. Had yakwa fu kul zɔ́aku yakwani ta yaku ta fu zɔ́a yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzɛfdzɛf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli, mataba ndɛghata skwiha ɔ́nadina ma ɲudufani ta mniginta ɲɛrma mndu ta skwi. Mataba ndɛghata ghwadaka skwiha ma ɲudufani ta mniginta ghwadaka mndu ta ɲani guli, kabga skwi ma ɲudufani ma mndu ta mniginta wubisim.»

Hɛgaha his
Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama ɔ́a! Mghama ɔ́a!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ɓa. Tsa mndu ya ná, ta snajsna ta gwada ɔ́a, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hɛgani. Ma zlayni ta bay, ka ladatá tsi ta mndɛrani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa hɛga ya ma ɲa zlinta, trid, traptá zlinta kabga nda diha mndɛrani. ⁴⁹ Mndu ya ta snantá gwada ɔ́a, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hɛgani ta hadik, kul ladatá mndɛrani da hadik. Ma saha zala vlundud dista tsa hɛga ya, gi krip zluta tesne' dekdek,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma
Mat 8:5-13

¹ Tahula kdinta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ɲa tsa ndɛghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya ɔ́vu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snanta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghɛɲa la Yahuda,

ɲa guyata nda Yesu, ɲa ndəbanatá dzvu ɲa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá hən ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá hən ta dzvu katakata. Ka hən mantša: «Kdakkdæk nda ra katanɲa gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta dɔvay ta mndəra amu, tsatsi ta banɲaftá həga tagha skwi,» ka hən. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda hən. Ndusa Yesu ka ɓhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ɲa mnanatá Yesu. Ka hən mantša: «Mghama ɔa, yaha lu da danwazlaghafta, ra a yu ka ɲlata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərɔa i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva ɔa tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nzinɲa yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka "la," ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka "saghasa," ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka "magamaga ta ya skwi ya," ka yu nda kwalva ɔa, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbəɔavata tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlghay nda ɲuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá hən ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwanja sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dəmga guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ɲa paday. Tsa mbli ya, kdakwakɔakwa zwanja sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghanɲa Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativinɲa ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksantə. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galaɔay ɔa, sli'afsl'i a

gha!» ka'a. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwanja gha makwa ɔa,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tanɲa ka zlənɲ. Ka zləzlvu hən ta Lazglafta guli. «Nda zлага mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta ngahanaghatá mnduhani,» ka hən. ¹⁷ Ta ghənja tsa skwi ya, ka tuta gwada wdid ta ghənja Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸ Ka snanamta duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá hən da Mgham Yesu. Ka'a nda hən mantša: «Lawala ɔawanɲa! Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli'aftá hən ka ɓhadaghata da Yesu. Ka hən mantša: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganɲaghata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a?» ka hən.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwa tanɲ, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda hən mantša: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghanɲ kuni, nda inda skwiha sananɲ kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha hən ta vli, ta mbada gwal si nda raghwa səla tanɲ, kwandlanɲkwandlanɲ mbambatá gwal si nda rɔa mndu ta hən, nda gwana sləmənja gwal si ka rgha si kul snanɲtá sləmənɲ. Gwal si nda rwa, varamvara hən nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pɔu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlanɲtá zlghay nda ɲudufani ta i'i,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zlraftá Yesu ta mna gwada ta ghənja Yuhwana ɲa tsa ndəghata mnduha ta tskavata ya. Ka'a mantša: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghanɲ? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigɔu falak rki laghu kuni da nghanɲ? ²⁵ Ka tsa a tsi wu,

nahgani laghu kuni nghay 6a? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama tan hən ka nzaku ma həga ma mgham mgham.

²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? Anji mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghəna tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ɲa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, sənəta tan ta gwada Yuhwana, ka hən mantsa: "Ta kumay Lazglafta ta mbamafta," ka hən. Ka dawu hən ta maganaftá batema Yuhwana ta hən. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, ka kwalaghuta hən ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ɲa tan. Ka kwalaghutá hən ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən? ³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba tan kazlay: Vyanafha ɲni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ɲni ta laha ta taw, tawan a kuni ta taw wu kə'a ya hən. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, "a' nda ksa da halaway" ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwanə mndu guli, ka zay ka say, "a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya," ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghəna tan ná, tsatsaftsatsa hahən ta vərdaka difla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simun mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ɲa za skwa zay ga tan. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi.

³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka sənəta tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata.

³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksafatá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghanəta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəni mantsa: «Ka ma vərda anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksənəta na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zlaftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simun, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Anji Mghama da mna,» ka'a zlganaftá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagha mnduha hutaf dərmək kə'a vlanəta sani, prək ka tseda vagha mnduha hutaf mbsak kə'a vlanəta sani guli. ⁴² Ka traptá hən ta palata kabga had skwi da hən prək ka palata tan wa. Ka zlanəntá tsi ta tsa dmən ya ta hən his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta dvutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanə lu ta ɲani dagala ya ya,» ka Simun. «Ta ɲa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbədavata Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ɲa Simun: «Nda ngha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walan a ka ta tidiftá imi ɲa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zлана a ta brusa səlaha da wa. ⁴⁶ Walan a ka ta pghighihatá rdí ma ghən manda ya snu lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rdí ta səlaha da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maranəta dvutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a dvu maranə tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

inda dmakwa gha makwa dá» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantsa: «Wa va na mndu na katæk na? Ta uwala pla dmaku na?» ka hən. ⁵⁰ «Zlghay nda ɲudufa gha ta mbaghafta makwa dá, la nda vghata zɔakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligin lu ta ghwadaka sulkumha ma hən, ka mbambanaftá hən ma danwaha tan. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfán mida, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba tan. Inda tsa mi'aha ya ná, katankata hən ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva tan.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hul-fani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantsa tama, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbadá sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsay-wutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata dyakha da daguta. ⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi dyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga had nasa mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka dyaftá tsi, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka dayaftá hən, ka glafta ka pghaftá ghəŋ ghərməts ghərməts. Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani *Mat 13:10-17, Mak 4:10-12*

* 8:10 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

⁹ «Nu klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani dawanta da tsi. ¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snantá difatá gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Nə sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnananta lu ta hən kabga «ta nghay hən, trid' ngha a hən wu, ta snay hən, sew sna a hən wa.*»»

Gwada ta ghəŋa mndu ta wutsa hulfa *Mat 13:18-23, Mak 4:13-20*

¹¹ «Wya klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. ¹² Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida hən. Hahən ná, gi santa tan ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá hən yaha hən da zlghafta ma ɲudufa tan da mbafta hən. ¹³ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida hən, santa tan ta gwada Lazglafta, gi zlghafta tan nda rfu, ama had hən ta zlantá vli ɲa dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma ɲudufa tan wa. Ka dzghanɔdzgha skwi ta hən, gi suwak zanta tan ta zlghay nda ɲudufa tan. ¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya hən, santa tan ta gwada Lazglafta ka laghu hən da ndana nzaku ma ghəŋa hadik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka ninta hən ka ksuban. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək hən, santa tan ta gwada Lazglafta, ka zlghaftá hən nda ɲuduf tur-tuk, ka ɲanatá hən ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni *Mak 4:21-25*

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu 6a! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuɔamta ma tughuba wu, had ta finta mista ghzlən guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada ng-hanta gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadək. ¹⁷ Inda skwi nda difa ná, dza'a maravamarara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a santsna lu, ɲa zlagaptani bənanay ta dabi. ¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva santa skwi ta santa kuni, kabga ɲa mndu nda guna sləmənəni ɲa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu,

dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsaya ya.»

*Vərda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35*

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra həŋ ta 6hanavata, tskutska mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

*Ləanata Yesu ta mativirau' ta ghəŋa imi
Mat 8:23-27, Mak 4:35-41*

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana 6la drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'aftha həŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru həŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avaftha mativirau' ta ghəŋa drəf, ka dza'a imi ndəghanaftha kwambalu. Ta wa hək həŋ. ²⁴ Ka lagha həŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zadá mu!» ka həŋ nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka ləatá vli ka nzata t6ekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mantsa? Kulam ndana had' zlgħay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» kə'a mbədavata tvə duhwalhani. Ka ksafthá zləŋ ta həŋ, ka ndra'u həŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka həŋ mataba taŋ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka 6hadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta sála ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kda fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had' ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwaŋa Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá danwa,» ka'a wahata nda lwi

dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kda fitika ksaftha tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksafthani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsiŋtá tsi ka 6abalŋta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «D6a' hga da,» ka'a zlgħanaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzuvrūŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndə6a dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlanŋa tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Aray,» ka Yesu vlanŋtá tvi ta həŋ. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá həŋ ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'afthá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha həŋ slanaghatá Yesu, ka slaftá həŋ ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlanŋ. Nghaŋta taŋ, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. ³⁶ Mbadá tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa taŋ ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ katakata. Ka sli'afthá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani.

† 8:31 Gudzuvrūŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwanja makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana 6la drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlgħafta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbada da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdəkwakdəkwa makwani ta kla imi ghwanpədə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbada Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba taŋ Maghwanpədə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdīnkda ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba taŋ ta mbanafta wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksantá wa lgutani. Na tsa gi ksantani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbədə vgha gha ná, wa ta kshata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta kshata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanta nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa da, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbaghaftha, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'afta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa danwazlgelta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tdu ŋudufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snanər tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda bhadaghata taŋ da taŋ, ka pyaftá Yesu ta

mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə həŋ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka həŋ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həŋ ka ghubasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafatá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslia gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afta. «Vlanwawla ta skwa zay,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanpədə his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanpədə his, ka vlantá tsi ta həŋ ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá danwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta həŋ tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kdaku həŋ sli'afta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá həŋ ta 6asa ŋudufa Lazglafta ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ.

⁶ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfidá Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Antipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snanta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka

traptá tsi ta skwi ña ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəña Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəñani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghantá Yesu.

Zuñta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan, ka rusu həñ ña Yesu ta inda skwi maga həñ. Ka hlaghatá Yesu ta həñ mistani, ka laghu həñ nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəña tan. ¹¹ Snañta dəmgə kazlay: Laghula həñ kə'a, ka sli'aftá həñ zbiñtá həñ. Ka lagha həñ slanaghatá həñ, ka zlgəftá Yesu ta həñ, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ña tan. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá həñ ma dāñwa tan.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ñani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a həñ da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ña dza'a tan zba skwa zay nda vli ña hana tan, kabga ma mtak mu hadna,» ka həñ. ¹³ Ka Yesu nda həñ mantsa: «Vlanwawla kaghuni 6a ta skwi ña zay ta həñ,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ña dza'a ñni da dzawagaghatá skwa zay ña zuñtá inda na mnduha na rki?» ka həñ nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dambu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta həñ ka tsakavata həñ hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aray!» ka həñ ka tsakanatá həñ ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəñani, ka 6alanaptá tsi ka valantá duhwalhani ña daganaptá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá həñ.

Ka tskaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanpədə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghatá. Ka'a dawanța da həñ mantsa: «Wa i'i ka dəmgə ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka həñ nda tsi. ²⁰ Ka'a nda həñ guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnañta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30—9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá həñ ka ñdāñdā mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ña wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghatá guli na, «dza'a ghuyay Zwanja mndu ta dāñwa katakata, dza'a wdīñwda la galata mndu nda gwal mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ña mnduha. Dza'a dzadza lu, ña sli'agaptani nda hafu badu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda həñ demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista dā katsi, ba zlanțani ta ndanu ta ghəña ghəñani, ka vlatani ta ghəñani ka kla udza zlanayni † inda fitik, ka dza'a mista dā,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa dā ka mndu katsi, dza'a Zadiñzadā tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadiñzadā mndu ta hafani ta ghəña i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katanța mutsafta mndu ta inda na ghəña hadik na ka ñani ka Zadiñzadā tsi ta hafani, ka ghəñani a tsi na? ²⁶ Ka ta 6asa zlan mndu ka mnañtá hga dā, nda gwada dā guli katsi, i'i Zwanja mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnañtá tsa mndu ya badu sagha dza'a sagha yu ma glakwa dā, nda ya ma glakwa Da dā nda duhwalhani nda ghu6a, ta luwa.

* 9:14 Ngha ta Mata 14:21. † 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha hən nda ira taŋ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ŋlaghatá hən ta ghwá da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka ŋusliŋ. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kdɪŋta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghərɓa i Piyer nda grahani da hani, sli'avata taŋ, ka nghanjá hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantse: «Maləma dá! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga ŋni ta həga tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwamtá hən, ka ksafá zləŋ ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukwamtá hən. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantse: «Nanana zwanja da ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanaŋ hən ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən ta ghwá, ka sli'afá ndəghata dəmgə ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma dá! Ta ndəɓa dzvu yu da kagha, nghanava na zwanja da na ɓa! kdakwakdakwa zwanja da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafá. Na ksafani, gi wahayni

ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri ŋani, zlah kə'a ta zliŋta.

⁴⁰ Ka ndəɓu yu ta dzvu da duhwalha gha ma ŋa ghzligiŋtá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi. ⁴¹ Ka Yesu mantse: «Gwal tənɤŋa ghəŋa taŋ kul had zlgəhay nda ŋuduf da hən, kulam ŋa yawu dza'a nzavaghu-nata yu? Kulam ŋa yawu dza'a nzata yu ka su'aghu-nata? Klak tsa zwanja gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanj ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanafá tsi ta tsa zwanj ya, ka vlanjá tsi ta tsa dani ya. ⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglaŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwal-hani mantse:

⁴⁴ «Fawafa ta sləməŋ dɪna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda dɪfa klatá ghəŋa tsa gwada ya da hən, kabga ŋa kwala taŋ kul snanja. Ta zləŋay hən ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghəŋ taŋ, ka zlərdə hən mataba taŋ. Ka hən mantse: «Wa mali mataba mu na?» ka hən. ⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka hgaftá tsi ta zwanj kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸ Ka'a nda hən mantse: «Dər wa ta tsu'afá na zwanj kwitikw na nda hga dá, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'afá i'i guli, tsu'aftsu'a ta tsa mndu ta ghunigihata ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani ka zwanj gudzekw dekdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husanja ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantse: «Maləma dá! Nda ngha ŋni

ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ḡni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «ḡaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlanťa ghəḡa hadik, ka klaftá tsi ta ghəḡani ḡa dza'a ḡhata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ḡa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksafťa tvi, ka ḡhadaghatá həḡ da sana zwanḡ luwa la Samari ḡa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaḡta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma da! Va a ka ta dawanaḡ ḡni da Lazglafta ḡa zliginťani ta vu ta luwa, ka zadanata tsi ta həḡ ra?» ka həḡ. ⁵⁵ Ka mbədavata Yesu ka davanaghatá həḡ: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwanḡ mndu da zadanatá mndu wu, saghasa ḡa mbanaftá həḡ,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'afta həḡ ka laghwi da sana zwanḡ luwa.

Zlanťa inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbaďa həḡ ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərhanḡa, mamu həga dyakha, Zwanḡ mndu ná, had vli ḡa fadatani ta ghəḡani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantsa: «Mbaďa mista da!» ka'a nda tsi. «Mghama da! Zliha-zla ka dza'a yu padamtá da da karaku,» ka tsaya zlghanaftá wi. ⁶⁰ «Zlanťzla ta gwal nda rwa ka pada həḡ ta ghəḡa tan, sli'afslia kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama da. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'afta mndu ka dza'a mista da, ka ləglaghwani nḡa vli

nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani dekdek ḡa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəfəḡ mb-sak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfəḡ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta həḡ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a ḡhata tsatsi. ² Ka'a nda həḡ mantsa: «Dagala skwiha ḡa tskay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ḡa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ḡa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tsi, dər zlibi, dər baḡah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ḡa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zdakwa Lazglafta ta ghəḡa na həga na,” ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zdaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. “Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta,” ka kuni dza'azlay nda həḡ, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həḡ na: ¹¹ “Wana ḡni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ḡni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a.” ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Baďu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəḡa mnduha ya ná,

* 10:12 Nḡa ta Zlrafta 19:1-29.

ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya,» ka'a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlgħafta nda ŋuduf

Mat 11:20-24

¹³ «Daŋwa ŋa gha luwa Kuraziŋ! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kda fitika mbəđanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantša: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunighata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfəŋ mbsak his midaya

¹⁷ Manda lagħwa tsa gwal ndəfəŋ mb-sak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham da! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwada davanagħar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda ngha yu ta halaway ta dəđagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa ba! Vlagħunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a bal-aghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zđanaftá Sulkum nda ghuba ta ŋuduf ta Yesu, ka'a mantša: «Əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranantá ka ta gwal kul snantá skwi. Kahwathwata mantša nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa đvafata gha mantša, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta marananta,» ka'a. ²³ Ka mbəđavatá Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghaná skwi ya nghan kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghaná skwi ya nghan kaghuni, trid ngha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snanta, sew, sna a həŋ wa,» ka'a nda həŋ.

Dvuđva ta Lazglafta, đvuđva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagħa sana mnda tagħa zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghaná Yesu, ka'a mantša: «Maləma da, nu dza'a yu magata ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdekedzeŋ na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantša: «Waka lu vindafata ma deftera zlahu na? Nu dzanaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka đvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kdavakta ŋudufa gha, nda kdavakta hafa gha, nda kdavakta mbrakwa gha, nda kdavakta ndana gha guli, ka đvuta ka ta sləvda gha manda va ghəŋa gha† kə'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantša ya nzakwani, la magay mantša dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantša: «Wa ya ta nza-kway ka sləvda da na?» Ka tsa mnda tagħa zlahu ya kabga ta kumay ta nza-kwa gwada ta ŋani. ³⁰ Ka Yesu mantša: «Mbađa sana mndu ka sli'afta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dəđamtá tsi mataba la gənda, ka zlu'atá həŋ ta tsa mndu ya ka dgata ka pđanamta hafu hafu, ka lagħwa taŋ. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ŋa Lazglafta ta va tsa tvi

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

ya, ka dukwaftá tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur kə'a ná, ka ksantá tsi ka hidahida. ³⁴ Ka gavadaghatá tsi, ka maganaftá tsi ta rdi nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kdihani. Ka klaghata da həga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani, ka klaftá tsi ta tseda vagha mndu his ta maga slna ka vlanťá mndu nda tsa həga ya, ka'a nda tsi mantša: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghəjani ya, ŋa mnihata gha vragaghar yu, ŋa plaghata da,"» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hkən ya, ta nzakway ka sləvda tsa mndu ta dədamta mataba la gənda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatá hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantša,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afťa i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbaďa i Yesu nda duhwalhani, ka bhadaghatá həj da sana luwa. Ka tsu'afťa sana marakw ta hgə lu ka Marta ta Yesu ga taŋ. ³⁹ Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwadə tsi, ⁴⁰ ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantša: «Mghama da! Tha a kagha ta na zlidinťa mukuma da ta slna na katək ra? mnanamna ba ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəjə gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghəjə ndəghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vərďani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a ŋa duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawantá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantša: «Mghama da! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda

ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda həj mantša: «Ta magə kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

«Da ŋni ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuďa, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlanťavla ta skwa zay prək zay ŋni inda fitik,

⁴ planťapla ta dmakwa ŋni, manda ya ta plinista aŋni ta dmakuha gwal ta maganťata guli.

Ma zlanťa ka tawa skwi dza'a dzəghanťata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda həj guli mantša: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'afťa tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. «Zwanama da, katihakata nda kanaya buradi hkən. ⁶ Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ŋa vlanťa da wu,» ka'a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma həga, ka'a mantša: «Ma gərzlə ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha da, nda ghada ŋni ta ghzləj nda zwana da, lavgliŋ a yu ta sli'afťa ŋa vlaghatá buradi wu,» ka'a. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má lavinťa a tsi ta sli'iglafta ŋa vlanťá skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afšli'a ka vlanťá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgəłta.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta dawantá ta mutsay, ka dər wa ta zbanťa ta slafsla tida, ka dzanťa mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlanťá zwanani, dawantər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawant tsi, ŋa klaftani ta nahadik ka vlanťa ka zlanťá klipi na? ¹² Ari ka slislik a dawant tsi ná, ŋa klaftani ta rda ka vlanťa na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi đina ŋa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlanťá Sulkum ta mndu ta dawantá rki na?» ka'a.

Ghazlay Yesu ta duhwalha halaway
Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzligintá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zraftá tsa mndu ya ta gwada tsalen, ka va ndermim dǎmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dǎmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghǎṇa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hǎṇ. ¹⁶ «Maganamaga ta mazǎmzǎm dza'a marantá kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kǎ'a,» ka sanlaha nda tsi ṇa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana tan, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ṇa zlazlakwa hǎga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gdavata tama, "ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway" ka kaghuni nda i'i? ¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahǎṇ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta marantá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hba fhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hǎgani ka tsi ná, had skwi dza'a ksantá skwihani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwtsehwehw ka hlǎgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghǎṇani tida ya katsi, ta had mbrakwani wa. ṇa hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgintá.

²³ «Mndu ya kul had mista dá ná, nda i'i gwadani. Mndu kul had ta katihata ka tskanata ná, kwizintá ṇani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabǎ tsi
Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ṇa dza'ani da ra vli tuhwayan tuhwayana, ṇa zba vli ṇa mbi'a vghani, ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ṇa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa hǎga dá ma vǎl sabi yu ya

gra," ka'a, ṇa sli'aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa hǎga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kǎ'a dza'azlay ṇa vraghutani, ṇa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndǎfǎṇ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ṇa lama tan da tsa hǎga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kǎl nzakwa tsa mndu ya ka ǎwadzuta ka malaghutá nzakwani tantan,» ka'a.

Tfawi ta ghǎṇa gwal ta sna gwada
Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma hudí ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klanjá lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katǎk ná, rfu da mndu ta fata slǎmǎṇ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ṇa gwal ta daw
mazǎmzǎm da tsi
Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadak mnduha ma na fitik na, má maganamaga lu ta mazǎmzǎm ta saha daga da Lazglafta, ka hǎṇ ta dáway. Had sana mazǎmzǎm dza'a maganata lu ta hǎṇ, ka mndǎrga ṇa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ṇizla ṇa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwanja mndu, ṇa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'in ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuṇ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuṇ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghǎṇa mnduha, ṇa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hǎṇ ta gwada anabi Yunas, ka mbǎdǎnaftá hǎṇ ta nzakwa tan. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghǎṇa mnduha, ṇa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ṇa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwadak
Mat 5:15, 6:22-23

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

³³ «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirla na fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi na nghan̄ta mnduha ta lami da hɛga ta tsuwadák. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dínadina ira gha, ma tsuwadák vgha gha. Ka nda ɓadza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadák ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadák inda vgha gha, had pdákwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadák manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghɛɲa dina
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kdákwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa na dza'a za skwi ga taɲ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbazintá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantse: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya na ghuni ta mbazinta, ama ma nɗudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huɗani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni na gwal ka pdu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Daɲwa na ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwan̄ ta nzakway mataba nidali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay na Lazglafta, ka zlan̄ta nzaku tɗukwa, nda dɗutá Lazglafta. Tsaya skwi má na magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Daɲwa na ghuni la Farisa! Ta laghula kuni dɗaftá tan̄taɲa vla nzaku ma hɛga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu na ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Daɲwa na ghuni! Manda kulu ta zwaduta ta mbaɗə mnduha ta mbaɗa tida kul snan̄ta ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama ɗa, an̄ni ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu na mnduha nda tsi. ⁴⁶ «Daɲwa na ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a

kaghuni ta hin̄ta ɗər ndəfiɲa dzva ghuni na katan̄ta hən̄ ka klay wa.

⁴⁷ «Daɲwa na ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya na ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantse ya ná, ta maray kuni kazlay: Zɗəgaghunazɗa tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsla hahən̄ ta la anabiha, baba kuluha taɲ na ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta hən̄, dza'a pslapsla hən̄ ta sanlaha, dza'a ganapga hən̄ tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghɛɲa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanan̄ta iri ta gwal ta na fitik na kabga psłata taɲ ta inda la anabiha daga zrafta ghɛɲa hadik, ⁵¹ na zrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuɓa ma hɛga Lazglafta ya. Mantse tsaya, dza'a ghuzlananghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghɛɲa vəl psłata taɲ ta tsa mnduha ya.

⁵² «Daɲwa na ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snan̄ta skwi, lamə a vərɗa kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlan̄ta Yesu ta tsa vli ya, ka zraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka ɗakwats hən̄ na ksafata nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, na fanamtá tɓan̄ ma lwi.

12

Gwada ban̄luwa
Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha nɗəɗəm tavata Yesu ka ɓisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantse: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magə hən̄ ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta ɗaɓi wa. Had skwi kɗekkɗek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta ɗaɓi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləmən̄ ma sləmən̄ ma dzuguvi dza'a tuta wdid ta ɗaɓi.»

Fafwa ghɛɲ ta Lazglafta
Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nzakway ka graha ɗa: Ma zlan̄ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwen̄kwen̄,

kul laviñtá hən ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləñay. Zləñawa zləña ta Lazglafta. Tsatsi ta laviñtá dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nza-kwani, tsatsi dza'a kuni zləñay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had'lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma hən wa. ⁷ Mbədaf mbəda lu nduk nda swidi ma ghəña ghuni tani, ma zləñ kuni ta zləñ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnañtá Yesu banluwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a marañtá ghəñani ta dañi ka mnay: «Na Yesu i'i» ka'a ná, ka Zwaña mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Na da na mndu na,» ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: «ña Yesu a i'i wu» ka'a, ka Zwaña mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Na da a na mndu na wu,» ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ñazlu ta ghəña Zwaña mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḅa dza'a razanafta mndu katsi, had'lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ñumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ña kata ghəña ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuḅa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ña mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma da, mnanamna ta zwanama da kada dganapta ñni ta skwa za hga ñni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ña tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ña dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda hən nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva

dagala. ¹⁷ «Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had'vli ña pgha na nimaya da na wu?» ka'a ma ghəñani. ¹⁸ «Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzañtá guvurha da yu, ka tahanaghata ña tskamta da ta inda nimaya da, nda hamata skwiha da mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dər ña vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha da,» ka'a. ²⁰ «Rghargha vgha na, kudəñ hafa gha ta na rvidik gita u na, ña wa inda na skwiha papayaf ka na tama?» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəñani, ka zlañtá tskanatá skwi ta ghəñani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ña ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta «He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní,» kə'a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu ḅa, had' ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had'wbani wu, had' guvurani guli wu, Lazglafta ta zunťa skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza'a laviñtá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəña hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

²⁶ «Ka si laviñ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kəl kuni ka mna he' nda pďakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah ḅa, had'hən ta maga slna wu, had'hən ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuñ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ña sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuñ ma vwah ná, gi gamahtsimani ña driñta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nah-gani ta htinťa zlgħay nda ñudufa ghuni? Nu kul laviñtá kuni ta faťtá ghəñ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snañtá Lazglafta ma ghəña had'ik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvyay kuni ta tsa skwiha

ya kə'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghuvanavla Lazglafta ta pđakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zləŋ kuni ta zləŋ kaghuni gwal ta nzakway ka ŋa da manda zwanja bra. Zđəganazda ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dginja kuni ŋa gwal ka pdu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul badzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanja a ghali wu, ksanja a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskata gadghəla gha ya ná, hada ŋudufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanja mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ŋa maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzanja danjahəga tan ta watgha vrakar tsi ma vla kla makwa ŋa gunanata tan. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danjahəga tan slanaghatá hən ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ŋa nzanatani ta hən ma vla za skwi, ŋa saghani vlanja skwa zay ta hən. ³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta hən ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləmən dina. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da tan katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanja a ka zlatani ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndananja kuni dza'a sagha Zwanja mndu,» ka'a.

Ŋərma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanta mantsa: «Mghama da! ŋa anji nda ghəŋa ŋni re, ari ŋa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu tdukwa nda mahizl ma ghəŋani na na? Tsaya a mndu dza'a danjahəgani mnay ŋani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ŋa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha danjahəga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta

mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəŋa inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəŋani mantsa: "Wana nda gərda mghama da katək na," ka'a ka linja psala sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snanja tsi, ŋa ghuyaghunaptani ta danja katakata, ŋa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snanja skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunja lu. Ka dagala vlanja lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawalu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanja lu ta mndu katsi, fərta tani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaḅa ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danja manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulun yu ta magatani. ⁵¹ Zđaku klagagha yu ta ghəŋa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwanja, dza'a nda dma i zwanja nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta njatá ghwayak nda ga mazu ná, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirma d gwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta

dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snantá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dina? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'aftha kuni ka dza'a da guma katsi, ŋavaŋa ka dzray nda tsi ma kdaku kuni ka bhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, «had' ka dza'a walaŋtá sabi hada ka ta kdin a ka ta platá kdavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,» ka'a.

13

Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psila Pilat ma fitika dray tanj ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda hən mantsa: «Mal ŋa tsa la Galili psila lu ya glakwa dmaku ka ŋa pďakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl hən ka ghuytá tsa đanwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ŋa tanj wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahən. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpďə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta hən ya ná, mal ŋa tanj glakwa dmaku ka pďakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa tanj wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahən guli,» ka'a.

Fu ya kul had' ta yaku

⁶ Wya ka'a nda hən nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu đyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli'afthá tsa mndu ya ka lagha da đaga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdek wa. ⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: «ngha

ba ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta sagha da đaga yakwani, lay had' ta yafta wa. Ŋaw ŋa zlənɟutani ta vli ka bətbət na, tsințsa!» ka'a nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghința yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdəghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsința gha,» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul dughwanaku bađu sabat

¹⁰ Bađu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwanpďə tghas ŋin sulkuma halaway kutsuvud, laviŋ a ta sladata ndədap wa. ¹² Nghanța Yesu ta tsa marakw ya, ka hganța tsi. «Nda mba ka ma đanwa gha makwa da,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndədap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu bađu sabat ya. «Mamu fitik mku' ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, bađu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Had' inda kaghuni ta pla slani ka kdihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi bađu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanpďə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plința tsəna marakw na ma tsa zida ya bađu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlghawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka đyafthá tsi ka glafta gədiz, ka babaftá đyakha ta hga tanj ta zligamahani nzakwani,» ka'a.

* 13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

*Gwada ta għana is**Mat 13:33*

²⁰ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka gura nda is klaf sana marakw ka laḡanamta ma gratá darama hupu hkən ja nlanaftha inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

*Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?**Mat 7:13-14,21-23*

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ja mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham dá! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda həj mantša: ²⁴ «Ḥawawaja ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ja trapta tan.

²⁵ «Ka sli'afslia danahəga ka nərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ja kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama dá! Mghama dá! Gunanaguna ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni. ²⁶ "Taw kay Mghama dá! Ta va anji si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ja mnduha ta inda pazlala ma luwa nni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'in nghanər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwađ, ja nzata tan ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway həj ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway həj nda hul,» ka'a.

*Yesu nda Ursalima**Mat 23:37-39*

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həj mantša: «Ta psa kagha Hiridus ja dzata, sli'afslia hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həj. ³² «Lawa mnanatá tsa gərhan ja kazlay: Ta

ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma danwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ja kdinta da ta slna da, ka'a nda həj. ³³ Ka kda yu ta mbada da gita, nda ya mahtsim, nda ya badima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanťa mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həj nda pala. Kumanakuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunantá həga ghuni. Had kuni dza'a nghəglantá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda həj.

14*Mbanafta Yesu ta mndu badu sabat*

¹ Badu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghay ndeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi ja mba mndu badu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu ja mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanja həj kul zlghanaftá wi. Ka lagha Yesu ksantá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuninta dzaghani. ⁵ Ka'a nda həj tama mantša: «Wa mataba ghuni ka dədaghadəda zwanani, ka slani a tsi da vəvrəm badu Sabat dza'a kwal kul tdiginťa misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra həj ta skwi ja zlghanaftá wani.

Dasuwa kaka nda vli ja nzata gha

⁷ Na nghay Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dinadina, ka'a nda həj nda mahdihdi mantša: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli dina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagha hgaf lu ja da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ja gha kazlay: Sli'afslia, zlananzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ja ksutani ta kagha ka hula ta dza'a

nzəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, “bay gra! sli'afslí'a, sawi da nzata hadya,” ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəñani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganata ghəñani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həñ.

Hagaftá gwal ka pđu ŋa za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ŋa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həñ ta kagha ŋa plaghamta manava tsaya bađu ya ga taŋ guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlahə taŋ, nda gwal nda ghulpa, ŋa zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had' fitik dza'a plaghamta həñ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta bađu fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala

Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka haganá tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hagan tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. “Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, kiḃa, wya dzvu,” ka sani taŋtaŋ nda tsi. ¹⁹ “Mamu slaha hva dzawa yu ghwan dza'a yu dzaghaná” ná, kiḃa, wya dzvu, ka sani. ²⁰ “Klafta da yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu ḃhata,” ka sani nda

ŋani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwal ya dza-gha, ka rusanafá tsi ta mghamani. Ka basafá tsa danahəgani ya ta ŋuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantsa: “La misim-misim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pđu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlahə taŋ,” ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. “Mghama da, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a.” ²³ “La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ŋaŋatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danahəga ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had' mndu mataba tsa gwal hagan lu ya dza'a daná skwa zaya da wa,» ka'a.

Dina zlanja duhwalha Yesu ta inda skwi Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbađa mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbədavata Yesu, ka'a nda həñ mantsa: ²⁶ «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta đvutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa taŋ, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərda ghəñani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala da. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zləŋayni*, ka kwalaghutá dza'a mista da, laviŋ a ta nzakway ka duhwala da wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had' ta nzata ka mbədaftá mbsaka skwi dza'a zadința tsi karaku ŋa nghanani ka mamu re had' wa a tsedani prək ka kdința tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kdința bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghuḃasay həñ. ³⁰ “Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kdința,” ka həñ dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had' ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dəmbu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dəmbu' ghwan yeya ŋani ma mnduha. ³² Ka kə'a

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

kə'a nghanapta laviṅta a tsi wu, ta ghu-nafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul ḡhadaghatá tsi ndusa, ṅa ḡawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, haḡ mndu dza'a laviṅtá nzata ka duhwala ḡa mataba ghuni, ka zliṅ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul haḡ zḡaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zḡa slughul, ka nda kḡa zḡaku mida katsi, ndaw dza'a vrəḡlanamta lu ta zḡakwani na? ³⁵ Zḡəḡla a ṅa pghafta ta vwah ḡər ṅa rgwa wu, dza'a pghidiṅpgha lu ta haḡik. Ka mamu mndu nda sləməṅa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zaḡa

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbaḡa la Farisa nda gwal tagha zlahu ka ruruṅwaku. «Niṅna na mndu na ta ghəṅani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda həṅ,» ka həṅ. ³ Ka mnə Yesu ṅa taṅ nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka ḡərmək tuwakhani, ka zaḡavaghuta ya turtuk mataba taṅ, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pḡakuha taṅ təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaḡuta ya, ha ka nghanṅani na? ⁵ Manda nghanṅani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganṅá tsi ta grahani nda sləvdahani. “Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka ḡa si ta zwaḡuta kay,» ka'a nda həṅ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghəṅa mnda dmaku turtuk ta mbəḡanaftá nzakwani, ka ṅa tḡukwa mnduha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbəḡanaftá nzakwa taṅ,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwaḡani si ta zwaḡuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwaḡugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa həḡa ka psay ḡasuwa ha ka nghanṅani na? ⁹ Manda nghanṅani,

ṅa haganṅani ta magrahani nda sləvdahani. “Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley ḡa si ta zwaḡuta kay, ka'a.” ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghəṅa mnda dmaku turtuk ta mbəḡanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanani si ta zwaḡuta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² “Ari ḡa! Vlihavla ta ṅaḡa ma skwa za həḡa má dza'a yu mutsay,» ka sagəṅ nda dani. Aray, ka ḡa taṅ. Ka ḡganaptá tsi ta ḡaḡghəḡani ta həṅ. ¹³ Tsəḡakw fitik tahula tsa, ka dzawiṅtá tsa sagəṅ ya ta ṅani demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana haḡik di'iṅ. Hada, ka ḡadziṅtá tsi ta skwani ma maga sli'iṅsli'iṅ. ¹⁴ Manda kuḡuta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa haḡik ya. Lay, ta haḡ skwi ḡəkḡək ḡa tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəṅani ṅa maga slna ḡa sana mndu ma tsa haḡik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya ḡa ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay haḡ mndu ta vlanṅa wa. ¹⁷ Ka zraftá tsi ta ndanu: “Kidaghi gwal ta ksa slna ḡa ḡa ḡa, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku ḡa maya! ¹⁸ Dza'a vru yu ḡa ḡa ḡa. Vradaghata ḡa ya, ḡa! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rḡla a yu ka hḡay ka zwanṅa ḡa wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna,» ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta ḡa dani.

«Ta ghwa a ka ḡhadaghata dzagha wu, ka nghanṅá dani. Ka ksafṅá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay. ²¹ “Ari ḡa! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rḡla a yu ka hḡəḡelta ka zwanṅa ḡa wu,» ka tsa zwanṅa ya nda tsi. ²² “Klagapwa kla misimmisim ta tsa lḡut ḡina katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta ḡaḡah ma səla. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwanṅa ḡa wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda

hafu, si nda zaɗa ka nghavata tsi,” ka dani nda kwalvahani. Ka zraftá hən̄ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda həga, ka sanjta tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga tan̄. ²⁶ Ka hganjta tsi ta sani ma kwalva tan̄, ka dawanta da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ «Zwanama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghanjani ta dughwana,” ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka basaftá tsi ta n̄uduf, ka kwalaghutá dza’a da həga. Ka sabə dani gatay na lamani da həga. ²⁹ «Má kidagha vakwa da na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdek ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər biza biza gu ka vlihata na hnata da, ka rfay n̄ni ta rfu nda graha da wa. ³⁰ Na vrakta zwanama gha ya ta zadanatá gadghəla gha na gwal ta hliri ná, n̄ni ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,” ka’a nda dani. ³¹ «Sagən̄, kawadaga kagha nda i’i inda fitik. Inda skwa da ná, na gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwanama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zaɗa, ka nghavata tsi,”» ka dani nda tsi.

16

Nərma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mantša: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu na nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa’a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə’a. ² Ka hganjta tsi. Ka’a nda tsi mantša: “Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna kaka ta maga slna gha. Ndanana na, n̄əglanaghata a ka ta ghəna huzla da wa,” ka’a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantša: “Waka yu dza’a magay tama? Wana hlaghuhla danahəga da ta inda huzlaha ma dzva da? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa da wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza’a ksay ta i’i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza’a yu magay dza’a kəl mnduha ka tsu’aftá i’i ghzlədsrə lu dazlay,” ka’a. ⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda

huzla danahəgani da hən̄. “Kidaghi skwi ta dza’a ka vlay na danahəga da na?” ka’a nda tanjana mndu. ⁶ “Garwa rdī dər mək ya,” ka’a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak,” ka’a nda tsi. ⁷ “Ki da kagha, ta kidaghi na gha na vlay?” ka’a nda sani guli. “Buhwa hya dər mək ya,” ka’a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmbak,” ka’a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəna hadik na nzakwa tan̄ mataba tan̄, ka zwana tsuwadək,» ka’a.

Lavin̄ a mndu ta gwaftá danahəga his wa

⁹ «Ka i’i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghəl ta na ghəna hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Bađu kdaghutani da kaghuni ya, na tsu’ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani na kdekedzen̄. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta njanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta njanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta njanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta njanatá skwi dagala wa. ¹¹ Ka lavin̄ a kuni ta njanatá ghwadaka skwa gadghəla na ghəna hadik na wu katsi, wa dza’a mnay kazlay: Zlgħa ta vərda skwa gadghəl kə’a? ¹² Ka lavin̄ a kuni ta njanatá skwa gadghəl wu ní, wa dza’a vlaghatá vərda na gha ma skwi tama.

¹³ «Lavin̄ a kwalva turtuk ta ga kwalva danahəga his wa. Nda husanta sani turtuk, nda dvutani ta sani. Ka mantša a tsi wu, dza’a ndi’anava ndi’a ta vgha ta sani, na husanta tsa sani ya. Lavin̄ a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsemi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga dvudva hahən̄ ta tsemi. ¹⁵ Ka Yesu nda hən̄ mantša: «Ka tdukwa mndu an̄ni ka kaghuni ta mara ghəna ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta n̄udufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zraftá lu ta mna gwada ta ghəna skwi vindaf lu ma deftera zlahā

Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zraftá lu ta mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. ¹⁷ Tsaw mal ndəkweđata hərduta luwa nda hadik ka dəđavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzliŋ zə'ala taŋ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

Isana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga taŋ. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pđu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pđu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta daŋwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanťá ghəŋ ná, ka nghanťá tsi ta Abraham di'ŋ kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da da Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfiŋa dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya daŋwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantša: «Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəŋa hadik, ta ghuyə Lazar ta daŋwani ya. Ndana tama nda ləa ŋudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta daŋwa gha. ²⁶ Zlanha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruŋ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'afta hadna da aŋni ŋa dza'a da kaghuni ná, laviŋ a həŋ wa. Laviŋ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aŋni guli wu,» ka'a. ²⁷ «Ka si mantša tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la

ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da snanamťá həŋ, da sagha hahəŋ guli da ghuya daŋwa ma na vla ghuya daŋwa na,» ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹ «Mamu vindatá deftera zlahu Musa nda vindatá gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna həŋ,» ka Abraham nda tsi. ³⁰ «Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həŋ ka tsi ná, hadahada həŋ dza'a mbəđanaftá nzakwa taŋ,» ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹ «Ka va a həŋ ta sna tsa zlahu Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'afta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həŋ, had fitik dza'a snata həŋ wu, ka Abraham nda tsi,» ka'a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantša: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dzintá mnduha ka tuthun. Ama daŋwani ma mndu ta zləmbiŋtá sani. ² Ta draŋ ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəŋa ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnanaŋmna dar. Ka mbəđanaf mbəda tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfəŋ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghanťa kazlay: Bgadaya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlgħay nda ŋuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantša: «Sganŋagha zlgħay nda ŋuduf,» ka həŋ. ⁶ Ka Yesu tsu'anaftá wani ta həŋ mantša: «Ka mamu zlgħay nda ŋudufa ghuni tađta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ŋa ya babala ya kazlay: Tđaftda ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, ŋa snaghunatani.»

Vərda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghanťa tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, «sawi misimmisim da za skwa zay» ka'a dza'azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza'a tsi mnay ná, «diha skwa zay, ka

mbədapta ka ta lgut ɲa vla skwi ɲa da, ta zə yu. Tahula tsa, ɲa zay gha ta ɲa gha kə'a." ⁹ Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, "nu hayhaya kwalva ma aɲni 6a, skwi ya laviɲ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,"» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rda mndu

¹¹ Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwan hlu rda mndu ta həɲ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həɲ kətsau'. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aɲni,» ka həɲ kapaɲtá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta həɲ, «lawa la maranaɲtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka'a nda həɲ. Tata mbaɲa həɲ ka dza'a, gi kləwəd nda mbamba həɲ. ¹⁵ Na gi nghanɲá sani turtuk mataba taɲ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlvə Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuvə Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwan a həɲ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kweɲkweɲ ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəɲani. ¹⁹ «Sli'afslia gha ka dza'a ka, zlgħay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza'a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həɲ. Ka'a nda həɲ mantsa: «Ghur a dza'a nghanɲa lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. ²¹ «Had lu dza'a mnay kazlay: A! "Wana tsi," a! "Wa'a tsi" kə'a wa. Dina ka sɲaɲta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həɲ.

²² Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ɲa kumaɲta ghuni ta nghanɲá fitika Zwanɲa mndu dər turtuk səla tsi, nghanɲa a kuni wa. ²³ Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A! Wa a hada a," "a! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda daslakwa wudə luwa ta sli'afta ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwanɲa mndu baɲu ɲani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta daɲwa katakata ɲa vziɲta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwanɲa mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha taɲ ɲa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud zadanaɲtá həɲ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ɲaɲay, ka babay, ²⁹ vagim baɲu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zadanaɲtá həɲ tendərzlele'. ³⁰ Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi baɲu tsa fitik dza'a zlagapta Zwanɲa mndu ya.

³¹ «Baɲu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dədəmatá ghəɲa həga, dər ma mamu huzlani ma hudə həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. ³² Havakwa markwa Ludu‡ 6a! ³³ Mndu ta kuma mbanaftá hafani ka ghəɲani ná, dza'a zadɲzadə. Ama mndu ya ta zadɲɲtá hafani dza'a mutsafmutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləɲa turtuk, ɲa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ɲa klaghutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha his ma vwah, ɲa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həɲ. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama da?» ka həɲ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həɲ.

18

Fitik dza'a sagha Zwanɲa mndu

Sana ghwadaka mnda tsa guma

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ɲa taɲ, ɲa gɔavata taɲ nda maga du'a, yaha malandugwa taɲ da rwaku, da zlanatá hən. ² Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləɲa Lazglafta, haɔ ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gɔata ta lagha da mnay ɲani kazlay: Dgaɲna guma mataba ɲni nda ghuma ɔa, ka'a tazlay. ⁴ Nda kɔa fitika kwalaghutani ta tsanata tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəɲani mantsa: «Dər ma zləɲa a yu ta Lazglafta wu, haɔ ghuya ɔa nda mnda səla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata ɔa ta na gumani na, yaha da gɔata ta sagha da ghuya ghəɲa ɔa,» ka'a. ⁶ «Fawa sləmən ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya ɔa! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganata zɔaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ɲa gərɔa hən rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zɔaku ta hən gi hadahada. Nziya nza tsi, baɔu vragata dza'a vragata Zwaɲa mndu ni, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlglafta nda ɲuɔuf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəɲa taɲ ka gwal tɔukwa ta kəma Lazglafta ka ghuɔasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ɲladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəɲani. Ka'a mantsa: «Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ɲa gha ma skwiha ɔa ghwaɲ kə'a.» ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kətsau', walaɲ a ta kapaɲta ghəɲ nda ta luwa wa. Mbaɔa kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuya. Ka'a mantsa: «Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na,» ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata,

ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ɲani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ɲa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapaɲta ghəɲani, dza'a gwitsaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəɲani, dza'a kapaɲfaka lu,» ka'a.

Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbaɔa mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ɲa tfaɲaghatani ta wi ta hən guli, Na nghanɔa duhwalhani ta tsa hladaɲatá zwani ya, ka ghzlə hən ta hən. ¹⁶ Ka hganɔa Yesu ta hən, ka'a mantsa: «Zlaɲwazla ta zwani ka sagha hən da i'i! Ma pyə kuni ta hən. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ɲa gwal ta gara vgha nda hən. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaɲ kwitikw ná, haɔ dza'a walaɲta lami dida ɔekɔek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka ɔawaɲta sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «ɲərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ɲa kɔekedzen na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ɲərma na? Lazglafta turtukwani ɲərma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: «Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ɲa i da gha nda ma gha*, kə'a,» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwaɲa ɔa ra,» ka'a. ²² Na snaɲta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pɔagəɔaghawta. La dzawinɔa skwiha gha, ka daganafu ka ta tsedani ta la ka pɔu, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista ɔa,» ka'a. ²³ Na snaɲtani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ɲuɔufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta draɲ lama ɲalibwa nda ta ghuruma

* 18:20 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantša tsi, waya dza'a mbafta 6a?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlgšanaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantša: «A'a! Wana aŋni ta zlaŋtá inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlaŋzla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kdekedzen dazlay wu,» ka'a.

Mnəgəta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hgadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanpɔdɔ his da tsi, ka'a nda həŋ mantša: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kdafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwanja mndu. ³² Dza'a vlanjla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərɔdɔk tida. ³³ Tahula sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndusadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaŋtani ta dəmgə ta sli'adaghatá, ka dawanaŋtá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantša: «Yesu zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanaftá wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawanaŋta da tsi. «Maləma da, ka nghəglanŋta

yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantša: «Nghəglanŋ ngha gha, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbağhafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid' irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvə Lazglafta. Inda mndu ta nghanŋta ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka 6hadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəŋa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviŋ a ta nghanŋta wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ŋladafta ta sana fwa babala, ŋa nghanŋta Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda 6hadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapaŋtá tsi ta ghəŋ, ka nghadafta. Ka'a mantša: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həŋ da taŋ, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanŋta mnduha ta tsaya, mbada həŋ ka ruruŋwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həŋ. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantša: «Sna 6a Mghama da! Dza'a daganafatá sləahwa gadghəla da yu ta la ka pɔu. Ka mamu mndu si hulgudunus yu ta skwani, fwaɔ səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantša: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zadá ŋa mbambanaftá həŋ Zwanja mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkən

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay həŋ ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihdi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzлага ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra taŋ ta laghwi ta sana hadik di'in, ŋa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kdə tsi kada laghwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá sina ghwanŋ ka daganafatá tseda

* 19:13 Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

dasu* pal pal pal ta həŋ. “Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,” ka’a nda həŋ. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanhusa ta tsa mnduha ta tsa hadík ya. Ka ghunaftá həŋ ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ŋni ta gayni ta mgham ta ghəŋa aŋni wu kə’a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadíkani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsemi ya, ŋa dawəŋta da həŋ ta skwi mutsanagha həŋ. ¹⁶ Ka lagha sani taŋtaŋ. Ka’a mantsa: “Mghama dá! Ghwan mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’a nda tsi. ¹⁷ “Dina tsa, vərda kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vərda mndu ma skwi ki’a ya, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha ghwan ta famta yu ta kagha,” ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. “Mghama dá! Hutaf mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’a nda tsi. ¹⁹ “Kagha guli, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka’a.” ²⁰ Ka sagha sani. Ka’a mantsa: “Mghama dá! A’a tseda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zlənafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta ts kay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka,” ka’a nda tsi. ²² “Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i’i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta ts kay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu kə’a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tseda dá ya ma baŋki? Ma na vrakta dá na ná, ma ŋa klagapta dá nda zwan ta ghəŋani?” ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: “Kləgədanaghwa tsa tseda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwan ŋani ya,” ka’a. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: “A’a! Ghwan a ŋani tsa mghama dá wa!” ka həŋ nda tsi. ²⁶ “Ka i’i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ŋani ta sganaghata lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, kləgədanaghutá va tsa ki’atani ta fə tsi ta ghəŋ tida ya, ka’a zlghanaftawi ta həŋ. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa dá ka ga mgham ta ghəŋa taŋ ya, hlagaghawahla ta həŋ ka pslata kuni ta həŋ tawa ira dá, ka’a nda həŋ,” ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli’aftá tsi ka mbađa ta kəma taŋ ŋa dza’a

da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytuŋ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka’a nda həŋ mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza’a slanaghasla kuni ta zwanə kdih ta hba, ta kul walaŋtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ “Ka ŋaw ta pla kuni na?” ka mndu nda kaghuni ya, “Mgham ta psay”» ka kuni dazlay nda tsi, ka’a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá həŋ manda va ya mnana Yesu ta həŋ. ³³ Tata playplay həŋ, «ŋaw kuni ta zwanə kdih na?» ka tsa gwal nda kdih taŋ ya. ³⁴ «Mgham ta psay» ka həŋ zlghanaftawi ta həŋ. ³⁵ Ka klanaktá həŋ ta tsa zwanə kdih ya ta Yesu. Ka pghaftá həŋ ta lgutha taŋ tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu həŋ ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbađa inda ts kata duhwalhani ka rfu, ka zləzlvə Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəməŋ ya nghan həŋ. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zdəku ta luwa, glaku ŋa Lazglafta ta luwa nda gaftək» ka həŋ. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na ba, ka ləata həŋ» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i’i nda kaghuni wa, ka hafha həŋ ta wa taŋ ná, pala dza’a wahay» ka’a nda həŋ.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka’a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zdakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nghəglanəta a ka wa. ⁴³ Dza’a saghasa fitika ksaghaghata, ŋa dzəbafəta ghumaha gha ka waghafəta, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ ŋa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a həŋ ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu» ka’a.

Ghazlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma hęga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamę Yesu da hęga Lazglafta, ka zraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala.

⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Hęga da ná, hęga maga du'a ya kę'a ra? Na kaghuni ná, ka ninęta ka galigha la ghali†?» ka'a nda hęj. ⁴⁷ Ka taghę Yesu ta skwi ęa mnduha ma hęga Lazglafta inda fitik. Mbađa gwal dra skwi ęa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghęja mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a hęj ta tvi ka hęj dza'a ęhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vlanęta tvi ta Yesu ęa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ęa mnduha ma hęga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghęja gwal dra skwi ęa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka hęj mantsa: «Mnanęnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka hęj nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawa mna,» ka'a nda hęj. ⁵ Ka nzatá hęj ka dzrakay mataba tanę. «"Ka Lazglafta ya ta ghunagata" ka mu, "nu kul zlglaftá kuni ta gwadani ęa," ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ "Ka mnduha ya" ka mu guli, dza'a zlrętsaku mu nda pala da inda mnduha ęa pslatá amu, kabga nda sna inda tanę kazlay: Anabi Yuhwana kę'a.» ⁷ «Sna a anęni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka hęj nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, had yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda hęj.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi ęa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha

sana mndu ka ęabatá fuha inabi ma vwa-hani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ęa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwal-vani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ęa hlanaftá mayaka ęani ma yakwa fu. Ka mbędanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzę kul klanafta. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka ręhaptá hęj ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrinęta kul klanafta. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkęna kwal-vani, ka balanatá hęj ta tsaya guli ka vzidinęta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: "Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanę da dvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlę hęj ta glaku ęani," ka'a. ¹⁴ Na ghur nghanę tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanę ya, gi ka hęj mantsa: "Ya wana tsa mndu dza'a za hęga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ęa mu," ka hęj. ¹⁵ Ka tsęhaghatá hęj di'inę nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta hęj? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá hęj. ęa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda hęj. «Had tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma tanę, ka'a mantsa: «Nu klatá ghęja tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wufidinę gwal ta ba hęga ya,

ta nuta ka palaka tughwa hęga* kę'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafu ta tsa pala ya, dza'a huruęu huruęa. Ka tsa pala ya ta dędanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a ęerdęk,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ęa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbę la mali ta ghęja gwal dra skwi ęa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksafatá Yesu, kabga nda sna hęj kazlay: Ta ghęja tanę ta mna Yesu ta

† 19:46 Nghanę ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. * 20:17 Nghanę ta Zabura 118:22.

tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləŋaftá hən ta mnduha.

²⁰ Ka va ďakwats hən ta Yesu, ka ghu-nadaghatá hən ta sana mnduha ta nzak-way manda va ya nərma mnduha ya, da ďawa gwada da Yesu, ƚa ďakwatsa gwada da tsi, ƚa ksafita ka vlaŋtá ƚumna. ²¹ Ka ďawaŋtá hən da tsi: «Mghama ďa! Nda sna ƚni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka tďukwa nzakwani kə'a. Had' ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka hən. ²² «Mnaƚnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ƚa mgham Sezar na?» ka ga ƚni. ²³ Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira taŋ ya, ka'a nda hən mantsa: ²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaďu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ƚa mgham Sezar ya,» ka hən. ²⁵ «Ala plawa ƚa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ƚa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid' traptra hən ta ksafitá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgħawani yeya ta vlaŋtá ndərmimay ta hən katək, ka nzatá hən faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tawatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had' sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka ďawaŋtá hən da Yesu. ²⁸ «Mghama ďa! Ka Musa vindaŋnafta na: “Ka mamu sana mndu nda zwaŋamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwaŋ kati, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ƚa yanatani ta zivir ta zwaŋamani‡,» ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəfáŋ hən. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwaŋ. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantsa ya mahkən, ka raftá hən ndəfáŋ ndəfáŋ tida ka rwuta hən, had' ya ta yatá zwaŋ nda tsi wa. ³² Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantsa tama ní, ƚa wa ƚa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya baďu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya

klukla tsa mnduha ya ndəfáŋ ndəfáŋ ka markwa taŋ na?» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəŋa had'ik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal nghadap Lazglafta kazlay: Nda ra hən ka vragapta ma mtaku nda hafu, ƚa nzaku nda hafu ma mbəďakwa luwa dazlay kə'a ya, had' hən dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had' hən dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza hən manda duhwalha Lazglafta. Nda nza hən ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a hən ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kďiŋkďa Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ƚa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəŋa mubukw ta zlgħaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubu§.” ³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taŋ demdem ƚani ta nzakwa hən nda hafu.» ³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka hən mantsa: «Zďa tsa gwada gha ya Mghama ďa,» ka hən, ⁴⁰ Walglaŋ a hən ta ďawglaŋtá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərďa Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama ďa ná, nzanza nda ga zeghwa ďa,

⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha*” kə'a.

⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwaŋa Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hgaŋ?» ka'a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zďəgana wawaku ta hən nda lgut zutu-tuta ta kuma gagay lu ta zgu ƚa taŋ ta

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6. * 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ɲa taŋ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahəŋ gwal ta tskugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋslra həŋ ta maga du'a ɲa ghubu. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

21

Sana markwa wadgu ka pđu

Mak 12:41-44

¹ Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta. ² Ka nghanťá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pđu ta pgha aneni his dida. ³ Ka'a mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pđu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ɲa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

Dza'a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbada sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa dínakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ɲa Lazglafta. Ka Yesu nda həŋ mantasa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza'a saghasa fitik ɲa kwal kul nghəlanťá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama dá! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati ɲizla dza'a kəl lu ka snanťá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka həŋ nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga dá ka mnay kazlay: "I'i Kristi, ndusakndusa fitik," ka həŋ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista taŋ. ⁹ Bađu da snanťa kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazenzen ɲa ghazenzen lu ya, yaha ɲudufa ghuni da tđu, ya kdakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a.

¹⁰ «Dza'a vulay mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. ¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu danwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zləŋ, nda ɲizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kdaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta danwa ɲa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ɲa tsaghu-naghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda ɲumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ɲa dá. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ɲa maranťa ghuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka dá. ¹⁴ Wya skwi ɲa famta ghuni ma ghəŋ: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghəŋa ghuni. ¹⁵ I'i, dza'a ndanaghunaktá tva gwadaha nda difil ɲa ɲarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ɲa trapta taŋ ta skwi ɲa mbəday. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbəha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ɲa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanhusa kuni ta həŋ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ɲa dá. ¹⁸ Ama dər turtuk had ya dza'a dədavaghuta ma swida ghəŋa ghuni wa. ¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsinja ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Bađu da nghanťa kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kdakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantasa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da hudá luwa. ²² Mantasa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, ɲa hđanamťa ghəŋa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ Danwa ɲa mi'aha nda hudí dza'azlay, nda gwal nda zwan ɲa ghuya taŋ ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya danwa dagala ma tsa

fitik ya. Dza'a marananjara Lazglafta ta basa ndufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a pslapsla lu ta hən nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hən da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasiŋtasa gwal kul snanŋá Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kdaghuta fitika gay tan ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwanja mndu
Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku njizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghəŋa hadik guli, dza'a ghudzaga drəf, ŋa vavalakwa imi, ŋa ksutani ta mnduha ka zləŋ katakata, snanŋa a hən ta skwi ŋa magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zləŋa vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəŋa hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanŋa lu ta Zwanja mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlarafzira tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapanŋa kuni ta ghəŋ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghəŋ ghuraf
Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granafŋa hən guli: «Ng-hawangha ta ghuraf nda inda fuha 6a. ³⁰ Ka nda nŋa kuni ta zrafta tan ta daku, gi nda sna kuni ndusa dəwiŋ kə'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda nŋa kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snanŋa kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makdaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwada da ná luta a dekdek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəŋ ma skwi ŋa zay nda za, nda skwi ŋa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəŋa hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwanja mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵ Manda vza kadəŋ ya dza'a sagha tsi ta ghəŋa inda mnduha ta ghəŋa hadik tender. ³⁶ Hzlenja ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni

ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ŋa sladata ghuni ta kəma Zwanja mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytuŋ. ³⁸ Tsadakwa vli gasərdək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwada ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu
Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul had is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksafŋa Yesu ŋa dzata. Kəl hən ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay hən ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanpdə his. ⁴ Ka sli'afŋa Zudas ka laghwani dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta nŋa həga Lazglafta kə'a dza'a laviŋŋá ksanaftá hən ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla anŋi guli ta tsedi, ka hən nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta tan, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanŋa hən ta Yesu kul snanŋá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak
Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul had is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaəba manazak ŋa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda hən. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka hən nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda hən mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvu dagala ta ghəŋa sana

həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ɲa skala Pak,» ka'a nda həɲ. ¹³ Ka sli'aftá həɲ ka laghwí, ka slanaghatá həɲ ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həɲ. Ka payaftá həɲ ta skwa zay ɲa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda həɲ mantsa: «Ndada a kumafta yu ta zay dá ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kɗaku yu ghuya ɗaɲwa wa. ¹⁶ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had' yu dza'a zəglantá na skwa zay na dekdək ha ka sagha fitika dzatá ghəɲani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapaɲtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say ɗa nana ta ima yakwa inabi dekdək, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya vla lu ɲa ghuni, ka maga kuni manda nana ɲa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanťá tsi ta həɲ.

²⁰ Tahula zuta taɲ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slərbatá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa ɗa ta pghuta ɲa ghuni. ²¹ Nghawa ɓa! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanja mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ɗaɲwani ma mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ɲa dzata!» ka'a.

²³ Ka zraftá tsa duhwalha ya ta ɗaɗaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taɲ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avaftá gwada ɗuk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka

mali mataba mu na? ka həɲ zlərdanafta. ²⁵ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taɲ mghamha kul snantá Lazglafta ta ghəɲa mnduha taɲ. «Nərma mnduha,» ká lu má hga aɲni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəɲa taɲ ya. ²⁶ Yaha ɲa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwan kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ɲa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dɗaydɗay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dɗaydɗay. ²⁸ Kaghuni, wana ɗɗavagɗa kuni kawadaga nda i'i ma ɗaɲwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da ɗa ta vla ga mghamani ɲa ɗa ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ ɲa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama ɗa, ɲa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ɲa tsay ghuni ta guma ta ghəɲa mndəra la Isra'ila ghwanpɗə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simuɲ Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simuɲ! Simuɲ! Nda sna ka ra? ɗawafɗawa halaway ta mbraku ɲa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela*. ³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəɲa gha, kada kwala zlghay nda ɲudufa gha htuta dekdək. Baɗu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama ɗa, ɗər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, ɗər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ɲa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makɗaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ɲa lmay

³⁵ Ka'a nda həɲ guli mantsa: «Ma fitika ghwanaghata ɗa ta kaghuni da vəl di'ɲ da mna gwada, kul had' tsedi, kul had' zlibi, kul had' ɓaɓah ya kay ní, mamu skwi pɗa kuni ra?» ka'a. «Had' wa,» ka həɲ zlghanaftá wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba

* 22:31 Ngha ta Lukwa 3:17.

mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta hudani na skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† ká'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama dá, wana kafayha his,» ka hən. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda hən.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwí ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda bhadaghatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata hən ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa dá! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlanťá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tdata nudufani ka ghuyay ya, ka n'avatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurda nudufa taŋ katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlundud slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpɔdə his ya kay ta kəma taŋ. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanə mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka hən mantsa: «Mghama dá! Ka tsa nni ta hən nda kafay

ra?» ka hən. ⁵⁰ Ka gi tsanamťá sani mataba taŋ ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi na Lazglafta, ka tsaghutá sləmənə zəghwani. ⁵¹ «Zlanwazla prək tsa!» ka Yesu nda hən. Ka ksantá tsi ta sləmənə tsa mndu ya, ka mbanafťa.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi na Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra? ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zban a kuni ta ksaftá i'i wu, na ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda hən.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafta taŋ ta Yesu, ka klaghatá hən da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi na Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula taŋ tahula taŋ. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daɓa həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghanťá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba taŋ tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va rɔats nzda tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹ Ka mbədavatá Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makdaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na

† 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərbə taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbada tsa mnduha ta njanatá Yesu ya ka gagay, ka dənžlay. ⁶⁴ Ka hbanamtá hən ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dənžlughusta,» ka hən ka daway da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə hən ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadakwa vli, ka tskavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá hən ta Yesu da vla tsa guma taŋ. ⁶⁷ Ka hən mantša: «Kagha Kristi ra? Mnanəŋ mna,» ka hən. Ka Yesu mantša: «Dər ki mnaghunata yu, zlgəta a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgħanaftawani ta hən. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka hən hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda hən. ⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəta mu, ya wya mnamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənə amu?» ka hən.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'aftá hən demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ² «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazlaḅa mnduha ŋni. Ma plə kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hən ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantša: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawəŋta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgħanaftá wani. ⁴ Ka Pilat mantša: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. ⁵ «Ta hwazlaḅa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zrafta tsi

ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hən ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawəŋta snər tsi ta kuləŋtá Galili. ⁷ Snaŋta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vriŋtá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Anŋipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kda fitika zbayni ta nghanəta, ta ghəŋa skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghanəŋgha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dadawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgħanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka va njavatá hən ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbada i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hən ta lgut káka nda dínakwani, ka vriŋta da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ¹² Daga baḅu tsa, ksatá gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa taŋ.

Habaftá Yesu ŋa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39—19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda hən mantša: ¹⁴ «“Wana na mndu na ta hwa-zlaḅa mnduha,» ka kuni klakta da i'i, ka dawəŋtá yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sləvapta nda krupi ŋa zliŋta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hən.] ¹⁸ Ka hən mantša: «Dzadza ta na mndu na ka zliŋnista ka ta Barabas,» ka hən hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avaftha hwazlaḅaku nda ŋumna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zliŋtá Yesu, ka gwadgəlgəŋanatá tsi ta hən. ²¹ Ka hən mantša: «Zlənəfzləŋa ta udzu! Zlənəfzləŋa ta

udzu!» ka hən̄ hlaftawi. ²² Ka Pilat nda hən̄ ka mahkən̄ mant̄sa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, ŋa zliŋta da,» ka'a. ²³ «Zlən̄aftá Yesu ta udzu,» ka hən̄ va sganaghatá hl̄awi. Ka ŋraptá tsa hl̄awa taŋ ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganatá Pilat ta hən̄ ta tsa skwi kumaŋ hən̄ ya. ²⁵ Ka zliŋtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl dzatá mndu ma hwazlaḅaku nda ŋumna, ta dawu hən̄ ya. Ka vlan̄tá tsi ta hən̄ ta Yesu manda ya kumaŋ hən̄.

Kla Yesu ŋa dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay hən̄ ta Yesu ka guyatá hən̄ nda Simuŋ mnda la Sireŋ ta vrakta ma vwah. Ka ŋanatá hən̄, ka fanaghatá tsa udza zlən̄ay ya ŋa klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ŋada ghəŋ guli. ²⁸ Ka mbəḁavatá Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda hən̄ mant̄sa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəŋ, kul tatá mndəŋ, kul san̄tá zwan̄ ta u'a taŋ kə'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghəŋa aŋni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «buk-waŋnawa bukwa,» ka hən̄ dza'azlay nda kuḁuŋurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghatata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá hən̄ kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zlən̄ay

³³ Bhadaghata taŋ da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zlən̄aftá hən̄ hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlaḅani. ³⁴ Ka Yesu mant̄sa: «Da! planapla ta dmakwa taŋ, kabga sna a hən̄ ta skwi ta magə hən̄ wu,» ka'a. Ka vzə hən̄ ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək

ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama ḅa?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuḅasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuḅasu hən̄. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka hən̄. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mban̄nafta ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlan̄af lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mant̄sa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zlən̄a a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ ŋa u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mant̄sa: «Ka havapta ka ka i'i baḁu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mant̄sa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mant̄sa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa dá*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghan̄ta taŋ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Paḁamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana ŋərma mndu tḁukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda

* **23:46** Ngha ta Zabura 31:6.

la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsiñ lu ta ghəñani ma guma ɲa magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ɲumna da dawaftá tvi ɲa dza'a kla mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləɲay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huprap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Bađu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwanj a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá hən ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghatá hən da luwa. Ka payaftá hən ta rdí nda urdi ɲa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá hən bađu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf hən ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká hən ná, tanjwalaghutanjwala lu ta tsa klam kəl lu ka hunja ya. ³ Ka lami hən dida, ngha a hən ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴ Tridí, traptra hən ta skwi ɲa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma tanj nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha tanj. ⁵ Ka ksafatá zləɲ ta hən katakata, ka dzadzata hən ta ghəɲa tanj nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən mantsa: «Ta zbə ɲaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ɲa dzata ta udza zləɲay, ɲa sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya.»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən. ⁹ Sli'afta tanj ta kulu, ka laghu hən da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanjpdə nden ya nda

pdakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya ɲa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tanj ya hən. ¹¹ Ta nghə ka tsabaku hən ta tsa gwada ya, zlg haf a hən ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka bukwardatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghanj tsi ɲufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

¹³ Bađu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanjpdə nden matakataka tanj nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a hən nda ghwa yiva ta ghəɲa skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəɲa tsa skwi ta maguta ya hən, ka ksafatá Yesu ta hən ka mbađa kawadaga nda hən. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta hən, tsəmaf a hən wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəɲa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda hən. Gagərdzək sladaslada hən, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba tanj ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda hən. ¹⁹ Ka hən nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá hən ɲa dzata, ka zləɲaftá hən ta udza zləɲay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ɲani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Anj mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ɲni ta gwada sana mi'aha mataba ɲni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha hən, slanagha a hən ta mblani wu, ka vraktá hən da mnay: "Mar-avamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ɲni, ka mnə hən ɲanji kazlay: Sli'afslí'a nda hafu kə'a." ²⁴ Ka sli'aftá sanlaha mataba ɲni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá hən

ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a həŋ wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Mnduha kul had' mahizl ma ghəŋa taŋ, ta daramay nda darama ta zlgħa inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa dāŋwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həŋ. ²⁷ Ka zlraftá Yesu ta rusa gwada ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata taŋ nda tsa luwa ta dza'a həŋ ya, mbađa Yesu ka kda mbađa manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ŋ. ²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda aŋni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həŋ nzafta tida, ka ŋanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həŋ. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həŋ, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanagħatá Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi*, ka valaŋtá tsi ta həŋ. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá həŋ, gi lay nghəgla a həŋ tavata həŋ wa. ³² «Burburbur a ŋudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka həŋ mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá həŋ ka vragħuta da Ursalima. Bħadaghata taŋ, ka slanagħatá həŋ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpɔdə ndeŋ ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həŋ tsəmaftá Yesu, ma fitika ɓalanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya həŋ, ka gi maravata vərɔdaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantša: «Ka vlagħunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganagħatá zgu ta həŋ. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta həŋ ka zləŋ, ka ghudzaku həŋ katakata, ba glamglam ya ka həŋ si-zlay. ³⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəŋ? ³⁹ Nghawangħa ta dzvuha da nda səlahə da ɓa, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa,

ka vitsidivata kuni. Had' slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ. ⁴¹ Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantša: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ. ⁴² Ka vlaŋtá həŋ ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlgħaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka'a nda həŋ mantša: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: "Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,"» ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Ka gunanaŋtá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋtá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda həŋ guli mantša: «Wya ka lu vindafta: Dza'a ghuyay Kristi ta dāŋwa, ŋa sli'agaptani ma mtaku nda hafu badu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbəɔanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tinəl ma luwa Ursalima dza'a zlrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghun-gaghunatá tsa skwi tagħunaf Da da ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huɔa luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

Sli'a Yesu ka zlaŋtá duhwalhani
Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huɔa luwa, ka lagħu həŋ nda tvə luwa Betani. Bħadaghata taŋ da hada, ka kapafatá tsi ta dzvu ka tfanagħatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgagħutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klagħatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda kdakwa taŋ ta tsəlɓanatá tsəlɓu, ka vragħatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gdatá həŋ ta lagħa da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

* **24:30** Ngha ta Lukwa 22:19.

Gwada ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwada Lazglafta ya

¹ Daga tãntã mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tãntã, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Had skwi magaf Lazglafta kul had tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadaku ya ta tsuwadaku ma grusl, walaŋ a grusl ta ksafta dekdek wa.

⁶ Ka zlagaptã sana mndu ta hgã lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi ŋa nzaku ka maslãmtsãka tsuwadaku, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadaku ya wu, zlagap ŋa ga maslãmtsãka tsuwadaku tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadaku ya ná, vãrdã tsuwadaku ya. Ma saghani ta ghãŋa hadik ka tsuwadaku tsi ta mnda sãla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nza-kwani ma ghãŋa hadik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghãŋa hadik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afã. ¹² Lagha gwal ta tsu'afã, ka zlglaftã hgani. Ŋa tsahaya, ka vlaŋtã tsi ta hãŋ ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a hãŋ ka zwanani manda ya ta yagata mnda sãla, manda ya ta kumã mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumã tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mnã lu ya kay ná, ka mbãdavaftã tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndãgha nda zãkatakahudã, nda kahwathwata. Nda ngha mu ta glakwani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zãkatakahudã nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadatã Yuhwana ta nzakway ka maslãmtsãkani banluwa. «Wana tsa mndu mnã yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula dã ya ná, malaghuma ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kdãku lu ka yatã i'i kã'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zãkatakahudãni katakata,

tfamaghatfa ta wi demdem, ta gdãgdã ta vlamatã zãkatakahudãni. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zãkatakahudã nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Had mndu ta kdã walaŋtã nghanã Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnanãnzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha hãŋ da dawanã da tsi: «Wa kagha na?» ka hãŋ. ²⁰ Ka mnatã Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta hãŋ wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistã ghãŋani ta hãŋ. ²¹ «Tsa wa kagha ba? Iliya ka rki?» ka hãŋ nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda hãŋ. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kagha ka ŋni dza'azlay nda gwal ta ghunaganãghata ba? Wa i'i ka va kagha na?» ka hãŋ nda tsi kay guli. ²³ «I'i ná,

“Iwi ta gugudaku ma mtak yu,

lele'anawa tvi ŋa mgham†”» ka'a nda hãŋ, manda ya mnã anabi Isaya. ²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. ²⁵ Ka dawglãntã hãŋ da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ŋaw ta maga ka ta batem ba?» ka hãŋ nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magã yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snãntã kuni. Tsatsi ta sagha nda hula dã. ²⁷ Ra a yu ka plaptã zu'a baãahani wu,» ka'a nda hãŋ. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta bla ghwa Zurdeŋ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwanã Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghã Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwanã tuwaka Lazglafta ta klaghutã dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnã yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula dã ta malaghutã i'i, mamu tsatsi ma kdã lu ka yatã i'i kã'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si

* 1:1 Ngha ta aya 14. † 1:23 Ngha ta Isaya 40:3.

sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ɲa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantša: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunaftá i'i ɲa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanɲa ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghuɓa, ka'a. ³⁴ Ka nghanɲá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwanɲa Lazglafta ya, ka yu ta ghəɲani.»

Taɲtaɲa duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantša: «Wa a zwanɲa tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snaɲta tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu həɲ mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbəɗavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani həɲ. «Nu ta zbə kuni ɓa?» ka'a nda həɲ. «Maləma ɗa! Ga ta nzakwa ka na?» ka həɲ nda tsi. ³⁹ «Saghawasa ka nghanata kuni ɓa!» ka'a nda həɲ. Ka laghu həɲ mistani, ka nghanatá həɲ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwad vli nda tsa. Ka kdɲntá həɲ ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snaɲta gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwanɲamani ma Simuɲ Piyer. ⁴¹ Tiɲəl ɲa zwanɲamani Simuɲ sli'afta tsi ka laghwi da mnay. Ka'a mantša: «Slafsla ɲni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanɲa Yesu, ka'a nda tsi mantša: «Simuɲ! Zwanɲa Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. ⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista ɗa,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ɲni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəɲani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəɲani ya kay. Yesu zwanɲa Yusufu mnda la Nazaret

ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya dina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka ɓa!» ka Filip. Ka sli'aftá tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərɗa mnda la Isra'ila kul had sana skwi ɲa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snaɲta ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kdə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma ɗa! Kagha ná, Zwanɲa Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zray kagha ta zlghay tsa ɓa, kabga mnay ɗa kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan ɲa ɲla duhwalha Lazglafta, ɲa saha taɲ ta ghəɲa Zwanɲa mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kdutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantša: «Nda kdá ima inabi da həɲ,» ka'a. ⁴ «Nahgani ɲa gha nda i'i katək ní a ma! Ta maga a fitika ɗa wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, dərmək nda hisambsak hisambsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuɓa səlahə taɲ. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda həɲ. Ka ndaghanaftá həɲ te'te'. ⁸ «Ndana tama, taɲwatá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda həɲ, ka taɲtá həɲ. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbəɗanaf lu ka ima inabi ya ná, zdakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghəɲa tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hganɲá tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantša: «Tiɲəl ima

inabi ya zďa ta dgə lu ƚa mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta taƚ ná, ka laghwa kagha dıfanatá ya zďa, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya taƚtaƚa mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta hadıka Galili. Mantsa ya maraƚta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghəƚ tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá həƚ ta fitik tsəbakw hada.

Ghzlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da daďa həga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərbu'ha, nda gwal mbada tseđi ta nzaku tavata tabəla taƚ hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta tbaƚ ƚa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa daďa həga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidıƚtá tsi ta tseđa gwal mbədu, ka zlambidıƚtá tabəla taƚ. ¹⁶ «Hlıƚwa na skwiha na hadna, ma niƚ kuni ta həga Da da ka həga mbəda dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərbu'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafďva* yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ƚa maraƚtá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlaftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiƚwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda həƚ. ²⁰ «Ta skwi vaku fwaď mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa həga ta gwadə Yesu ya ná, ta gwadə ta ghəƚa ghəƚani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlghaftá həƚ ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

Nda sna Yesu ta skwi ma ƚudufa mnduha

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlghafta nghər həƚ ta mazəmzəmha ta magə tsi. ²⁴ Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta həƚ tsidıď. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghəƚa nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ƚudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekw mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'aftá tsi nda rvidik ka lagha slanaghatá Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Nda sna ƚni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga had mndu ta laviƚtá maga tsa mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka had Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviƚ a ta nghanťa ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yəglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huda mani, ƚa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviƚ a ta walaƚtá lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ƚa Sulkum tsa ya. ⁷ Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata da: "Tkwe' ka yagatá kaghuni ka mahis" kə'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'afta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantsa ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantsa dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kagha mndu ta tagha skwi ƚa la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snəƚ ƚni ta mnə ƚni, skwi nghan ıra ƚni ta gwadə ƚni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ƚni wa. ¹² Gwaday da ta skwi ta magaku ta hadik ƚa ghuni, zlgha a kuni wu, waka

kuni dza'a zlgħaftá skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Had' mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dər wa ta zlgħaftá hafu ŋa kdekedzenj.

¹⁶ «Dvudva Lazglafta ta ghəŋa hadik, kəl tsi ka vlatá Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlgħafta, zwaduta a wu, mutsafmutsa ta hafu ŋa kdekedzenj. ¹⁷ Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ŋa tsanaghatá guma ta mnduha ta ghəŋa hadik wu, ama ŋa mutsafta mnduha ma ghəŋa hadik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatá Zwanjani ta ghəŋa hadik. ¹⁸ Mndu ta zlgħaftá Zwanja Lazglafta, had' guma ta ghəŋani wa. Mndu kul zlgħafta, nda ghada tsatá guma ta ghəŋani, kabga kwalani kul zlgħaftá Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹ «Wya ghəŋa tsa guma ya: Ma saha tsuwadək ta ghəŋa hadik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadək ka laghwi dvatá grusl, kabga slnaha tanj kul dinaku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husanhusa tsuwadək. Had' tsa mndu ya dza'a walanja sagha da tsuwadək wu da maravata slnani duway ta daŋi. ²¹ Ka ŋərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadək kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsidid kazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadika Zudiya. Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda hən hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. ²³ Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inun, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta hən. ²⁴ Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anaftá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuŋa səla. ²⁶ Ka sli'aftá

hən ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma da! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta 6la ghwa Zurdenj si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka hən. ²⁷ Ka Yuhwana mantsa: «Had' mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanja wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda sləmənja ghuni ta mnə yu tazlay «Kristi a i'i wu» kə'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹ ŋa zwanja midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanja midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanja midzi. Snanjani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ŋa da ta rfay. ³⁰ Ka ŋla tsatsi nda ŋla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəŋa inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəŋa hadik guli ná, ŋa ghəŋa hadik tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadik ŋani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi nzanaghata tsatsi]. ³² Gwada ta ghəŋa skwi nghanj tsi nda ya sanj tsi ta gwadə tsi. Had' mndu ta tsu'aftá gwadani wa. ³³ Mndu ta tsu'aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a. ³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanj Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwanj, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. ³⁶ Mndu ta zlgħaftá tsa Zwanj ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlgħaftá tsa zwanj ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa basa ŋudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka sanjta la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a. ² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ŋa mndu wu, duhwalhani zlananj tsi ta magay. Snanja Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya, ³ ka sli'aftá tsi ta hadika Zudiya ŋa vrə ta hadika Galili. ⁴ Wya nda ma hadika

Samari ta laba tsi ya,⁵ ka 6hadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlanťá zwanani Yusufu bamma, ta hadika Samari.⁶ Ma tsa vli ya, mamu vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbada, ka nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wə ma ghəŋ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi. ⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. ⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta dawā imi ŋa say da i'i ta nza-kway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. ¹⁰ Ka Yesu mantša: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta dawā imi ŋa say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a dawā imi ŋa say, má ŋa vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantša: «Mghama dá! wana had skwi ŋa tagafta da kagha wu, nda la na vəvrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? ¹² Mal kagha ka dzidza ŋni Yakubu si ta sa ima na vəvrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanťanťá tsi na ra?» ka'a. ¹³ Ka Yesu nda tsi Mantša: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlanťkuzla ndala, ¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlanťa yu na ná, walglanťa a ndala ta kuzlanťa wa. Tsa imi dza'a vlanťa yu ya ná, dza'a nuna ka dzuəbay, ŋa mbəzagapta hafu ŋa kdekedzeŋ mida,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Mghama dá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had zə'ala dá wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantša: «Ta ŋa gha ta mnay kazlay: Hadu zə'ala dá wu kə'a, ¹⁸ kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga taŋ ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantša ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama dá! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidzihā ŋni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həŋ ta du'a ŋa Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a

ŋa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Marakw na, zlgħafzlgħa ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ŋa Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ŋa skwi kul snanťá kuni ta maga kuni ta du'a. Anŋi la Yahuda, ŋa skwi snanť ŋni ta maga ŋni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku. ²³ Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ŋa tsəbay taŋ ta tsəlbu ŋa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəba tsa tsəlbu ya ta zbə Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ŋani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga həŋ,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnanťnamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

²⁷ Tata gwada həŋ, ka vraktá duhwalhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsit-siriď, nzanza həŋ, had ya ta pslanaftawi, ka dawantə da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwadə ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ŋa mnduha. ²⁹ Ka'a mantša: «Sawa ŋha mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu 6a, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu. ³¹ «Maləma dá! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya dá kul snanťá kaghuni,» ka Yesu nda həŋ. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba taŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kđinistá slnani, skwa zaya dá. ³⁵ «Ta fwad pďakwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, ng-hadapwangha ta ndəhatá nimaya ta vwah 6a, ta ghwanť a lu ka ts kay wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta muts ay ta nisəlani, ŋa ts kanatani ta hulfani ŋa

hafu ŋa kdekedzen. Mantsa ya, ŋa rfay mndu ta sləgafu nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihdi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ŋa sani, tskatá tskaytskay ŋa sani kə'a ya ná, kahwathwata nza-kwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafta yu. Ghuyghuya sanlaha ta danwa ma slna, ka lagha kaghuni da ŋatsa ndela tsa slna tan ya,» ka'a. ³⁹ Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa tan ya ta zlghaftá Yesu ta ghəŋa tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəbə hən ta dzvu da tsi ŋa nzatani kawadaga nda hən. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da hən. ⁴¹ Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəŋani ta mna gwadani ŋa tan. ⁴² «Zlghafzlgha aŋni ndanana tama makwa na, kabga gwada gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda aŋni nda sləməŋa ŋni. Grafgra ŋni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəŋa hadik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwanja sana mnda ksa slna ŋumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'afu Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku ŋa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadaghatani ta hadika Galili, ka tsu'afu gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afu ya ná, gwal ta nghanu inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahən guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədanafu ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ŋumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul dughwanaku zwanjani ta kala ghən. ⁴⁷ Snanjani kazlay: Sli'afu Yesu ta hadika Zudiya, ka sagha ta hadika Galili kə'a, ka sli'afu tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdakkdək, mbada mbanafta zwanja da kul dughwanaku, ta kala ghən,» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngaha a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgha a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga

slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama da! Mbada ma kaku zwanja da mtuta,» ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwanja gha wdərdə,» ka'a.

Ka zlghaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'afu tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ŋlu da mnay ŋani kazlay: Wa'a nda mba zwanja gha wdərdə kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantsa: «Ta wati luwa lenavata tsi na?» ka'a dawanta da hən. «Ki'a hdzikata fitik ma ghən dahawu, ta lavaghuu tsa ŋudidarani ya,» ka hən nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ŋani kazlay: Wdərdərdə zwanja gha kə'a ya. Daga badu tsa ka zlghaftá tsatsi nda gwal ga tanjani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəmzəm maga Yesu ta hadika Galili manda zlanjani ta hadika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda raghwa səlani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwada Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda rwa səla tanjani nda dzva tanjani ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa duhwala Lazgafu tazlay da tsa imi ya ŋa gigdanafta. Ka gigdavafgigda tsa imi ya, ka tinəl wa ta gi laha dida tahula gigdavafu ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa danjani ya. ⁵ Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma danjani ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kda fitikani ta basa tsa danjani ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da ŋa fadihata da imi gigdavafər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tinlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afu a gha kla ta skwa hana

gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləjad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, bađu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantša: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həj. ¹¹ «“Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka” ka tsa mndu ta mbadifta ya nda i'i,» ka'a nda həj. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həj dawənta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanaf lu ya wu, kabga zadamzadá Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daba həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walglənta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay na la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbiđifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsiņa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya bađu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həj mantša: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantša i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəņa tsa gwada gwada tsi ya, ka zbəgəltə la mali mataba la Yahuda ta Yesu na dzata. Ta ghəņa vəl 6lanaptani ta zlahə Sabat kwenkwen a ta zba həj wu, kabga mnayni kazlay: Vərdə Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəjani nda Lazglafta guli ya.

Vlanța dani ta inda mbrakwani ta zwanjani

¹⁹ Ka Yesu vrəgliņtá gwadani nda həj mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, lavin a zwanj ta magatá skwi gaghəj gaghəjani, ka ngha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantša ya ta maga zwanj guli. ²⁰ Ta đvay Da ta zwanj. Tsaya ta kəl tsi ka maranəntá inda skwi ta magə tsi, na maranəntani ta slnaha ta malaghutá nana, kada nghanjta kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantša ya ta vlanța zwanj ta hafu na mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəņa mndu wu, ma dzva zwanj

fanamta tsi ta inda guma na gumay, ²³ kada vla inda mndu ta glaku na zwanj, manda ya ta vlə həj ta glaku na Da ya. Ka vla a mndu ta glaku na zwanj wu katsi, had tsa mndu ya ta vla glaku na Da ta ghunagatá tsa zwanj ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlghaftá tsi ta mndu ta ghunigihatá, mamu hafu na kdekedzen ma tsa mndu ya. Had lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwi da hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snəntá lwa Zwanja Lazglafta. Tsa gwal dza'a snənta ya dza'a nzakway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanța tsi ta zwanj na mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlanța tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanja mndu. ²⁸ Tsaya a skwi na ndərmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snəntá lwani ²⁹ na sli'agapta tanj. Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta na nzata nda hafu hahəj. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a sli'agapta na tsanaghatá guma ta həj hahəj.»

Nzakwa Zwanj ka masləmtsək

³⁰ Ka Yesu mantša: «Had sana skwi dza'a magata i'i gaghəj gaghəņa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu ta skwi ta kumə ghəņa da wu, skwi ta zďəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəņa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəņa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəņa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zbanj a yu ta mndu na mna gwada ta ghəņa da wa. Tsaya kwenkwen mnaghuna yu na mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlghaku ka tsuwadaka vli ya. Kumənkuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu ɲa da ma gwada ta ghɛɲa da ta malaghutá ɲa Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da ɲa kɛanafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kɛa yu ta magay ya, ta maraɲta tsidid kazlay: Da ya ta ghunighata kɛ'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunighata ya, ta mnaɲtá gwada ta ghɛɲa da. An mndani ta walaɲ a kuni ta snaɲtá lwani wa. Ta walaɲ a kuni ta nghanɲtá kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ɲuɛufa ghuni wu kabga zlg haf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ɲni ta hafu ɲa kɛkedzen ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghɛɲa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagha da i'i ɲa mutsa vɛrda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda sɛla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni ta Lazglafta wu kɛ'a. ⁴³ Da da ta ghunighata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghɛɲani ka ghɛɲani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlg haf ta na?»

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kɛ'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghɛɲ tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlg hafzlg ha kuni ta Musa katsi ná, má zlg hafzlg ha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghɛɲa i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlg haf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlg haf tá gwada da na?» ka'a.

6

Zuɲta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwu ta sana bla tsa ghwa Galili ta hgɛ lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dɛmga rutut mistani nghɛr hɛɲ ta mazɛmzɛm, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka ɲlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la

Yahuda. ⁵ Kɛ'a ka Yesu klanɲtá ghɛɲ ka ng-hadapta ná, rutututa dɛmga ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ɲa zunustá na ndɛghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ ɲa tsakwasla gwada da tsi kɛl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dɛr tseda vagha mnduha his dɛrmɛk* ta maga slna klaf lu ɲa dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dɛr ɲa valaɲtá hɛɲ ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwanamani ma Simuɲ Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwan hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw ɲa slafta kawu mataba ndɛghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta hɛɲ ka nzanzata hɛɲ nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu dyatá kuzuɲ ksif ma tsa vli ya, ka nzanzaf tá mnduha ta maga dɛmbu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghɛɲani, ka daganaf tá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganaf tá tsi ta tsa klipiha ya ta hɛɲ guli manda ya ta kumɛ hɛɲ. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa padakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tsakftá hɛɲ, ka ndaghanaf tá hɛɲ ta ghwanak ghwanɲdɛ his nda pdakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta taɲ demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vɛrda anabi dza'a sagha ta ghɛɲa hadik mnɛ lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghanɲtá mazɛmzɛm maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksaf ta nda mbraku ɲa nzakwani ka mgham kɛ'a, ka kɛɲta Yesu ta ɲlaglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbaɛa ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drɛf. ¹⁷ Ka sli'adamtá hɛɲ da kwambalu ɲa tsughwada drɛf ɲa dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá hɛɲ wa. ¹⁸ Tata ndrɛ hɛɲ, ka sli'avaftá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drɛf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta

* 6:7 Ngha ta Mata 20:2.

kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghanjá hən ta Yesu ta mbađa ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksaftá zləŋ ta hən. ²⁰ «I'i ya tane! Ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka Yesu nda hən. ²¹ Si ta kumay hən ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda ǂhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a hən ya.

Zbay dəmga ta Yesu

²² Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Tur-tuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra hən guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəŋa taŋ laghwa duhwalhani. ²³ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana kwambalu ma luwa Tiberiya, ka ǂhadaghatá hən ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴ Nghay mnduha ná, had Yesu hada wu, had duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá hən da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafar-nahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵ Ka ǂhadaghatá hən ka zbə hən, ka slánaghatá hən ta wa sana ǂla tsa drəf ya. «Maləma da! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka hən nda tsi. ²⁶ Ka Yesu nda hən mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl nghanja ghuni ta mazəmzəm a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. ²⁷ Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a ǂadzuta. Ŋavawaŋa ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kǂekedzen. Tsa skwa zay ya ná, Zwaŋa mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlanjani ta mbraku,» ka'a nda hən. ²⁸ Ka hən nda tsi mantša: «Nahgani dza'a aŋni magay ŋa kǂiŋtá magatá slna Lazglafta na?» ka hən. ²⁹ Ka Yesu nda hən mantša: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰ Ka hən mantša: «Mndərga wati mazəmzəm laviŋ ka ta maganata ŋa nghanja ŋni, kada zlghafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a

ka magata na? ³¹ Zuza dzidziha ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: «vlagavla ta buradi daga ta luwa† ŋa taŋ, ŋa zay taŋ,» ka hən nda tsi. ³² Ka Yesu nda hən mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da da ta vlatá buradi ta saha ta luwa. ³³ Tsa Buradi vliga Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik yeya,» ka'a nda hən. ³⁴ Ka hən mantša: «Mghama da! gǂagǂa ta vlanjnatá mndərga tsa buradi ya,» ka hən.

³⁵ Ka Yesu nda hən mantša: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglanja a maya ta kuzlanja wa. Ka zlghafzlgħa mndu ta i'i, walglanja a ndala ta kuzlanja wa. ³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda nghanja kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlghaftá i'i. ³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa hən da i'i. Had i'i guli dza'a zlanjá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. ³⁸ Sa a i'i ta luwa ŋa maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata. ³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala da kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ŋa sli'aganapta da ta hən bađu kdakwa ghəŋa hadik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da da, dər wati ma mndu ta nghanjá zwaŋ ka zlghaftá tsi, nda mutsa hafani ŋa kǂekedzen. Dza'a sli'aganapsli'a yu bađu kdakwa ghəŋa hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka ruruŋwaku la Yahuda ta ghəŋani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwaŋa Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snaŋ amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəŋa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a ǂa?» ka hən. ⁴³ Ka Yesu nda hən mantša: «Zlanawazla ta ruruŋwaku mataba ghuni, ⁴⁴ had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya bađu kdakwa ghəŋa hadik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: “Dza'a taghanaf-tagħa Lazglafta‡ ta skwiha ta hən.” Dər wa ta snaŋ, ka zlghaftá tsa skwi ta tagħə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda nghanja

† 6:31 Nghanja ta Sabi 16:13-15, 31. ‡ 6:45 Nghanja ta Isaya 54:13.

tša mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda ngha ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlgħaftá i'i, nda mutsa hafani ŋa kdekedzenj. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidziha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tša, rwurwa inda tanj. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tša buradi ya, dza'a nzaku tša mndu ya nda hafu ŋa kdekedzenj. Tša buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha dá ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəŋa hadik nda hafu,» ka Yesu nda həŋ.

⁵² Ka həŋ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ŋa zay na?» ka la Yahuda zlgħanafta ta ghəŋani. ⁵³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwanə mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had hafu dekdek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá, mamu hafu ŋa kdekedzenj ma tša mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tša mndu ya badu kdakwa ghəŋa hadik. ⁵⁵ Vərda skwa zay ná, slu'uvgha dá ya. Vərda skwa say guli ná, usa dá ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá ná, ma i'i ta nzamta tša mndu ya, ma tša mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tša Da ta ghunighata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda ŋa dzidziha ghuni ta zutá mana ka rwutá həŋ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu ŋa kdekedzenj,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tša gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani snaŋər həŋ ta tša gwada ya mantsa: «Dukdukwa na gwada na, wa dza'a lavinjá snay na?» ka həŋ. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta ruruŋwaku duhwalhani ta ghəŋa tša tagha skwi ya kə'a, «nda ŋra ŋudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tša nghanj kuni ta Zwanə mndu ta ŋlu da vli si hada tsi

ghalya, waka ŋudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had sana skwi lavinj mnda səla ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlgħafta dekdek,» ka Yesu nda həŋ. Tsaw nda sna Yesu daga zlaftani ta gwal kul zlgħafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Had mndu dza'a lavinjá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tša gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agelta mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantsa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tša gwal ghwanjpdə his ya. ⁶⁸ Ka Simuŋ Piyer mantsa: «Mghama dá! Da wa ta dza'a ŋni? Ya wana mamu gwada hafu ŋa kdekedzenj da kagha. ⁶⁹ Zlgħafzlgħa ŋni, nda sna ŋni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuḅa ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantsa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwanjpdə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda həŋ. ⁷¹ Ta ghəŋa Zudas Iskaryut zwanə Simuŋ ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tša gwal ghwanjpdə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlgħaftá Yesu

¹ Tahula tša, mbaḅa Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay maliha ta ghəŋa la Yahuda hada ŋa dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. ³ «Sli'afsl'i'a gha ka dza'a ka ta hadika Zudiya kada nghanja duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had mndu ta kuma maranjá ghəŋani ta difa ghəŋani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maranjmara ta ghəŋa gha banluwa ŋa nghanja inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlgħafa zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta sagha a fitika dá wa. ŋa kaghuni ya

ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had kaghuni ta husaṅtá mnduha wa. I'i ná, husaṅhusa yu ta mnduha, kabga ta mnananmna yu ta slna taṅ kul dínaku ta hən. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kda a sagha fitika da karaku wu,» ka Yesu nda hən. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hən, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwanamani da vla skalu, ka sli'aftá tsatsi ka ghəṅani ka lafi ma difa ma difa, kul maraṅtá ghəṅani banluwa.

Taghay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantsa: «Ga tsatsi tama!» ka hən ka zba Yesu ma vla skalu. ¹² Ka sli'avaftá zlarđutawi ka ṅdaṅda ta ghəṅa tsatsi mataba mnduha kazlay: Nərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zadinṅa tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya ná, had mndu ta klanṅtá lwi ka gwada ta ghəṅa Yesu wu, kabga zləṅa la mali ta ghəṅa la Yahuda.

¹⁴ Dəgatá tsa fitikha ṅa skalu ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ṅa mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Taghaf ga na mndu na ta na ṅani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a sṅaṅtá skwi ma gwada Lazglafta mandana na?» ka hən ka ndərmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghə yu, ta sabə da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghəṅani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghə yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəṅa da a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwada ta ghəṅa ghəṅani ná, ghəṅani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlanṅtá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərda mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə ṅaw kuni ta i'i ṅa dzata tama?» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka hən mantsa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ṅa dzata na?» ka hən nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Turtuktuk yeya slna magan yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ṅa datsa fafad, an mndani Musa a ta zrafta wa. Daga ta dzidzi ta zrafta

lu. Ta datsay a kuni ta fafada zwani badu sabat rke? ²³ Ka si laviṅlava kuni ta tsa fafada zwan badu Sabat, kabga yaha lu da ḡlanaptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta basa kuni ta ṅuduf ta ghəṅa i'i, kabga vəl mbanafṅa da ta mndu dzahuma' badu sabat tama? ²⁴ Ma tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda hən.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantsa: «Nana mndu na a ta zbə hən ṅa dzata kay ra? ka hən. ²⁶ Ngha ḡa ta platá vghani ta gwada, gwadanaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kə'a kana? ²⁷ An mndani nda sna mu ta vli sabə tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, had mndu nda sna ta vli dza'a sabə tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta taghə Yesu ma daba həga Lazglafta ya, ka klanṅtá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabə yu dardar guli ra? Gaghən gaghəṅa da a sagha yu wa. Vərda mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksay. Sew had ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Badu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazəməzəmə ka malaghutá ṅa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dəmgə ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ṅa ksaftá Yesu

³² Ka sniṅtá la Farisa ta tsa skwi ta mne mnduha makdek makdek ta ghəṅa Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ngha həga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantsa: «Ta teke'a nzda da kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, laviṅta a kuni ta ḡhata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda hən. ³⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Dza'a laghu diga ṅa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a

laghu da taba la Yahuda ta widamta vgha ma sala la Grek, ka tagha skwi na la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, sladighata a kuni wu, lavihta a kuni ta bhata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a na, nu klatá ghəna tsa gwadani ya na?» ka həŋ ta ghəjani.

Mnay Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Bađu kdavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Ka ta kuzlan kuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlhafz lgha mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzu bay ma ndufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantsa ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwadə ta ghəna Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlhafatá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul had ma falma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dənga ya snaŋər həŋ ta tsa gwada ya mantsa: «Vərda anabi na mndu na,» ka həŋ. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəna gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksaf ta, sew had ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal ngha həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda la Farisa ya. Ka həŋ mantsa: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda həŋ. ⁴⁶ Ka həŋ mantsa: «Kay! Had mndu ta kdə walaŋtá gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwadə tsa mndu ya wu,» ka həŋ nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantsa: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli ba? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlhafatá tsa mndu ya ta nghə

kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlhafatá ta nghə kaghuni ya ná, sna a həŋ ta zlahá Musa wu, gwal nda ksi'a həŋ!» ka la Farisa nda həŋ.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba taŋ si ta sli'afta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda həŋ mantsa: ⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snaŋtá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanaghatá zlahá mu ta guma ta ghəjani ra?» ka'a. ⁵² Ka həŋ mantsa: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzaŋa ta gwada Lazglafta ba ka ngha ka, ka dza'a slanaghasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka həŋ nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá həŋ dzagha taŋ.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

¹ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta ghwa Zaytuŋ. ² Wrək tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da da ba həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi na taŋ. ³ Mbadá gwal tagha zlahu na mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka həŋ mantsa: «Mghama da! Wana na marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlabata nda pala, ka zlahá Musa mnaŋnata. Waka kagha nda na gha na?» ka həŋ nda Yesu.

⁶ Tsaw na tsanamta matsavada, kada mutsafta həŋ ta rutsak tida lagha həŋ mna tsa gwada ya nani. Lagha Yesu ka dzamtá ghəŋ ka vinda skwi ta hadik nda ndəfiŋa dzvu. ⁷ Ka gdavatá həŋ ka va daway da tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya mataba ghuni kul walaŋta gatá dmaku ya, ka zlafz lra tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapaŋtá ghəŋ. ⁸ Ka dzəglamtá tsi ta ghəŋ ka vindgəltá skwi ta hadik. ⁹ Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá həŋ turtuk turtuk, zlafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlaŋtá həŋ ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰ Kə'a ka Yesu kaplaŋtá ghəŋ ná, tsa marakw yeya nghan tsi. Ka Yesu mantsa: «A', gazlagha diga həŋ kay

* **7:42** Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmiya 23:5, Mika 5:1.

ní makwa na? Had mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya mantisa: «Had mghama da wa,» ka'a. Ka Yesu mantisa: «Tsa a i'i ta guma ta ghəŋa kagha guli wa. La! Yaha ka magəgəltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəŋa hadik

¹² Ka Yesu nda həŋ guli mantisa: «I'i tsuwadaka ghəŋa hadik, mndu ta dza'a mista da ná, had dza'a mbađa ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³ Ka la Farisa mantisa: «Ghuba ghəŋa gha ta ghubu ka, vərda gwada a na gwada gha na wu,» ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁴ Ka Yesu nda həŋ mantisa: «Dər má ghuba ghəŋa da ta ghubu yu ná, vərda gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghəŋa mndu wa. ¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərda guma na guma da, kabga turtukwa da a yu wu kawadaga ŋni nda Da ta ghunigihata. ¹⁷ Nda vinda ma zlahu ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya* kə'a. ¹⁸ Ghuba ghəŋa da ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da da ta ghunidikta guli,» ka'a nda həŋ. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka həŋ nda tsi. Ka Yesu mantisa: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da da guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da da guli,» ka'a nda həŋ.

²⁰ Ta tagha skwi ma dađa həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tsemi. Sew had mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnaŋta Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantisa: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviŋta a kuni ta bhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həŋ guli. ²² Ka la Yahuda mantisa: «Vghani rki dza'a tsi dzu-vta kəl tsi ka mnay kazlay: Laviŋta a kuni ta bhata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka həŋ ta ghəŋa tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantisa: «Gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, la

ta luwa i'i, ŋa gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, ŋa na ghəŋa hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya tsa kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: «I'i ná, i'i ya kə'a ya wu,» ka'a nda həŋ. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantisa: «Wa kagha katək na?» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantisa: «Tsa i'i mnaghuna yu daga taŋtaŋ ya, ya. ²⁶ Ta traku skwiha ŋa mnay da ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vərda mndu ya. Skwi snaŋ yu da tsi ta mnə yu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik,» ka'a nda həŋ.

²⁷ Sew sna a həŋ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwada ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda həŋ mantisa: «Bađu kapadafta ghuni ta Zwanja mndu ya, bađu tsaya dza'a snaŋta kuni "ta i'i." Bađu tsaya guli dza'a snaŋta kuni kazlay: Gaghəŋgaghəŋa da a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwada da† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ŋni nda tsi. Turtukwa da a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zdəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlghafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlghafta ya mantisa: «Ka gdavagda kuni ma skwi ta taghə yu ŋa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha da. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ŋa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantisa: «Zivra Abraham aŋni, ta walaŋ a aŋni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ŋa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantisa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had vu'a ta gdavata ma həga ga mndu wu, zwanj yeya ta gdavata ŋa dekdek. ³⁶ Ka zwanj ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ŋa dzata, kabga tsu'a a kuni ta

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15. † 8:28 Ngha ta Yuhwana 3:14.

gwada da wa. ³⁸ Skwi nghan yu da Da da ta mnə yu. Kaghuni, skwi taghaghunaf da ghuni ŋa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka hən nda tsi mantsa: «Abraham da ŋni ta aŋni,» ka hən. Ka Yesu nda hən mantsa: «Ka má vərda zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunatá kahwathwata skwi ya snay yu da Lazglafta kuni. Ta walaŋ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə kuni,» ka'a nda hən. Ka hən mantsa: «Masagwa a aŋni wa. Turtuktuk Da ŋni ta nzakway ka Lazglafta,» ka hən. ⁴² Ka Yesu nda hən mantsa: «Ka si Lazglafta vərda da ghuni katsi ná, má dza'a dɔvudva kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagha, gaghəŋgaghəŋa da a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviŋ a kuni ta snantá gwada da wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləmən ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganatá skwi ta zdəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zrafta. Ta walaŋ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had kahwathwata da tsi wa. Vərda ŋani ma gwada ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay da ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mniyata kazlay: Ta6 magamaga ka ta dmaku dər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlghay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ŋa Lazglafta ná, ta snay ta gwada Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwada Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ŋani wu,» ka Yesu nda hən.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantsa: «Ta ŋaŋni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka hən nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantsa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ŋa da ta vlay ŋa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlantá glaku ta ghəŋa da a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ŋa da, tsatsi ta tsa guma guli. ⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə

yu, had dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda hən.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantsa: «Ndanana grafta ŋni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. «Ka snasna mndu ta skwi ta taghə yu ná, had dza'a mtuta dekdek wu,» ka ka ná, ⁵³ mal kagha ka tsa da ŋni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka hən. ⁵⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ka vla glaku ta vlə yu ŋa ghəŋa da katsi ná, bətbət tsa glakwa da ya. Da da ta vlihatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ŋni ya kə'a ⁵⁵ kul snantá kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghanjá fitika da. Ka nghanjá tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda hən. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngha yu ta Abraham ka ka?» ka hən nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «“Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makədlu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i,» ka'a nda hən. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá hən ta pala ŋa zlertsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da daba həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

¹ Ta labə Yesu ta tvi, ka nghanjá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. ² «Maləma da! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katək na?» ka duhwalhani dawanja da tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza'a kuzuta ŋa kwal kul laviŋta ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka tfatá tsi ta sardæk, ka hwada'atá hadík nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. ⁷ Manda kdintani ta masanaftá, ka'a nda tsi mantisa: «La mbazinta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya. Ka sli'aftá tsi ka laghwi mbazintá kumani. Mbazintani, tsidíd irani, ka sli'aftá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gdata ta nghanja ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantisa: «An! vada ya,» ka'a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka nghanjá vli 6a?» ka həj nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwada'atá hadík, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha da. «La mbazintá kuma gha ma ima Silwe,» ka'a nda i'i, ka sli'aftá yu ka laghwi yu mbazinta, kəl yu ka nghanjá vli,» ka'a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həj nda tsi. «Sna a i'i wa,» ka'a nda həj.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá həj ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw badu Sabat hwada'ata Yesu ta tsa hadík ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafata ya. ¹⁵ Ka dawgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka nghanjá vli. Ka'a mantisa: «Hadík hwada a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha da. Ka mbazinta yu ta kuma da, kəl yu ka nghanjá vli,» ka'a nda həj. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlahá sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəməzə na?» ka sanlaha, ka həj ta ghəjani. ¹⁷ Ka həj nda tsa mndu ya mantisa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həj ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həj.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəja la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanjá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həj hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həj. ¹⁹ Manda sagha tan, «zwanja ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda

ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanjá vli ndana 6a?» ka həj nda həj. ²⁰ Ka dadahani mantisa: «Nda sna anni kazlay: Zwanja nni ya kə'a. Ta yagatá nni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a anni kə'a magaku kəl tsi ka nghanjá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlgəhawani tsatsi ka ghəjani,» ka həj. ²² Ta zləjay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəja la Yahuda, kəl həj ka mnay mantisa. Tsaw la mali ta ghəja la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta tan. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a talinjala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəjani ka zlgəhawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəglanjá la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka həj nda tsi mantisa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Anni ná, nda sna anni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həj. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantisa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snəj i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda ngha yu ta vli tsidíd,» ka'a nda həj. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanjá vli ka ka?» ka həj nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata da tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?» ka'a nda həj. ²⁸ Ka rarazə həj. Ka həj mantisa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, anni ná, duhwalha Musa anni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwada Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a anni ka sagha ga tsi wu,» ka həj. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantisa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tada tsa. ³¹ Skwi ya snəj amu ná, zlgə a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vla glaku nani, ta snanatá nani, ta zlgə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanatá ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi lavinj tsi ta magata wa,» ka'a nda həj. ³⁴ Ka həj nda tsi mantisa:

«Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghægáltá skwi njaní,» ka hən, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərdaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snan̄ta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlghafzlgha ka ta Zwan̄a mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wayá ní mghama dá! Mnihamna ka zlghafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghə ka, ta gwadā nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlghafzlgha yu mghama dá,» kə'a tsəlōata ka ndəba dzvu n̄ani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋa hadik na n̄a dganatá nzakwa mnduha. N̄a nghan̄ta gwal kul nghan̄tá vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda ngha ta vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpghulpa an̄ni guli ra?» ka hən nda tsi manda snan̄ta taŋ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ka má ghulpghulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda ngha an̄ni ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gđavata,» ka'a nda hən.

10

Yesu vərđa mnda ngha tuwak

¹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda ngha tuwakha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda ngha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, n̄a hgayni ta tuwakhani nda hga taŋ nda hga taŋ. N̄a zligin̄tani ta hən dzibil. ⁴ Zligin̄tani ta inda tuwakha ta nzakway ka n̄ani ya, n̄a dza'ani ta kəma taŋ, ta dza'a hahən mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahən ta lwani. ⁵ La a hən mista mndu kul snan̄tá hən wu, dza'a hwayaghuhwaya hən di'in̄ nda tsi, kabga tsatsaf a hən ta lwani wa.»

⁶ Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta hən, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəŋa tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərđa mnda ngha tuwak

⁷ Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. ⁸ Inda gwal ta sagha ka tinlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda hən guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa taŋ. ⁹ I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a lavin̄lava ta lami ka sabi, n̄a mutsaf-tani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali n̄ani ta sagha da ghalay, n̄a dzata, n̄a zadanata. I'i ná, saghasa yu n̄a mutsafta mnduha ta hafu ka haslay, n̄a nzakwa taŋ kul had sana skwi ta pđugudunustá hən. ¹¹ I'i vərđa mnda ngha tuwak, vərđa mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani n̄a tuwakhani. ¹² Mndu ta ngha tuwak ta plə lu nda pla n̄ani ná, n̄ani a tuwakha wu na, nghan̄ni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavatá tuwakha, n̄a valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá hən. ¹³ Tsaya skwi ta magə mndu ta maga slna n̄a tseđi, had dan̄wani nda tuwakha wa. ¹⁴ I'i ná, vərđa mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha dá, hahən guli nda sna hahən ta i'i, ¹⁵ manda va ya snan̄ Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha dá guli n̄a tuwakha dá. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakha dá guli, kul had ma na gamak na. Dza'a nda sna hən ta lwa dá, n̄a hlaktá dá ta hən, n̄a nzata taŋ tuts, turtuk mndu ta ngha hən. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha dá n̄a mtuta, n̄a mutsəglafata dá. ¹⁸ Had mndu ta lavin̄tá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəŋa dá ta vlata. Lavin̄lava yu ta vlata, lavin̄lava yu ta mutsəglafata. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da dá nda i'i.»

¹⁹ Ka dagəglavaptá la Yahuda kidaghi gamndər ta ghəŋa tsa gwadā ya. ²⁰ Ka sanlaha ma hən mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, n̄aw ta sna kuni ta gwadā ta gwadə tsi na?» ka hən. ²¹ «Had mndu nda ksa da halaway ta gwadā manda tsaya wu, lavin̄lava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghafa sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglafata ma Ursalima.

²³ Mbadá Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa hēga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta dlivis. Ka hən nda tsi mantša: «Ŋa kulam yawu dza'a zlanata ka ma dga ghən ta dgə ŋni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaŋna ka dardar 6a?» ka hən nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantša: «Mnaghunamna yu, zlgħa a kuni wa. Na slnaha ta magə yu nda hga Da dā na ta mnaŋtā i'i, ²⁶ zlgħa a kuni wu kabga had kuni mataba tuwakha dā wa. ²⁷ Nda sna tuwakha dā ta lwa dā. I'i nda sna yu ta hahən, ta dza'a hən mista dā guli. ²⁸ Ta vlanvla yu ta hafu ŋa kdekedzen ta hən. Had hən dza'a walanta zwaduta wu, had mndu dza'a hlaptā hən ma dzva dā guli wa. ²⁹ Tsa Da dā ta vliha ta hən ya, malaghumala ta inda sanlaha. Had mndu dza'a laviŋtā hlaptā hən ma dzva Da dā wa. ³⁰ Aŋni nda Da dā ná, ka skwa turtuk ŋni,» ka'a nda hən.

³¹ Lagha la Yahuda ka hləglaftā pala ŋa zlertsay. ³² Ka Yesu nda hən mantša: «Wya nda ndəgha slna dīnadīna si da Da dā magaghuna yu, ta ghəŋa wati ta kuma kuni ta zlertsā i'i na?» ka'a nda hən. ³³ Ka hən mantša: «Ta ghəŋa magata gha ta skwi dīna a ta zlertsā ŋni ta kagha wu, ta ghəŋa vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda sēla ná, ta gra ghəŋa gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantša: «Vinda a ma deftera zlahā ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* kə'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had mndu dza'a laviŋtā hərdīŋta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu kə'a. Tsaw lazglaf-taha kuni ka Lazglafta tsanaftā hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani ŋa taŋ. ³⁶ I'i, Da ta zbaptā i'i, ka ghunigihata ta ghəŋa hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka kə'a kabga mnay dā kazlay: Zwaŋa Lazglafta yu kə'a? ³⁷ Ka slna Da dā a ta magə yu ta nghə kuni wu, ma zlgħaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlgħaf a kuni ta i'i wu, zlgħafwazlgħa a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, ŋa snaŋta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli kə'a,» ka Yesu

nda hən. ³⁹ Ta ghəŋa tsaya ka zbəgaltā hən ta ksaf, ka zadanağhatā tsi rək ta hən. ⁴⁰ Ka vrəglagħutā Yesu ta 6la ghwa Zurden, ma vla taŋtaŋa magay Yuhwana ta batem ŋa mnduha, ka nzatā tsi hada. ⁴¹ «Had mazəməm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəŋa na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adaghata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlgħaftā Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf dāŋwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftā urdi ta sēla ta Mgham Yesu ka takaday nda swida ghəŋani ya. Zwaŋamani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghagħatā tsa kwaghamani ya ta lwi ŋa Yesu kazlay: Mghama dā, dughwana a tsa gra gha ya kay wu kə'a. ⁴ Ka Yesu mantša: «Dzata a tsa dāŋwa ya ta Lazar wa. Ŋa maraŋtā glakwa mbrakwa Lazglafta tsa dāŋwani ya, kada maravata glakwa Zwaŋa Lazglafta guli,» ka'a manda snaŋtani ta tsa gwadā ya.

⁵ Tsaw ta dvay Yesu ta i Marta nda muku-mani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snaŋta Yesu kazlay: dughwana a Lazar wu kə'a ya, ka magəglatā tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma dā, kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlertsā ta kagha nda pala ŋa dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantša: «Ghwanpdə his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbadə gifitik mndu ta mbadā ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadək vli ta wa irani gifitik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbadā mndu ta mbadā katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hən. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anafta,» ka'a nda hən tahula mnatani ta tsa gwadā ya. ¹² «Mghama dā! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta

* 10:34 Ngha ta Zabura 82:6.

dzata kahwathwata ka hahəŋ sizlay nda ŋa taŋ. Tsaw ta ghəŋa mtatani mna Yesu ta ŋani. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəŋani ta həŋ mantša: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəŋa kwala dá kul had hada. Dina tsaya ka ŋa ghuni, ŋa fafta ghuni ta ghəŋ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pďakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkən nzakwani nda luwa Ursalima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwaná i Marta nda Mari, ta ghəŋa mtatá zwanama taŋ. ²⁰ Manda snaŋta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyay ta tvi, ta nzutá nzakwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantša: «Mghama dá! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanama dá wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanta da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantša: «Dza'a sli'agapsli'a zwanama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantša kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kďakwa ghəŋa hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantša: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ŋa nzəglata taŋ nda hafu ya. Mndu ta zlglaftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlglaftá i'i had dza'a mtuta dekdek wa. Zlglafta ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantša: «Ani mghama dá, zlglafta yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwaná Lazglafta ya dza'a saha ta ghəŋa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ka laghi mnanatá mukumani Mari makdek makdek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi snaŋta Mari mantša ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu

da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa taŋ nda Marta ya. ³¹ Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta lba ŋuduf ŋa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həŋ mantša: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həŋ ka sabi mistani. ³² «Mghama dá! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanama dá wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghanər tsi manda bhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ŋudufa Yesu ka kbanaftha. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda həŋ. «Mghama dá! Sawi nghanata ba,» ka həŋ nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dıvay ba!» ka la Yahuda ta ghəŋani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanafthá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba taŋ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka ləglagha tsi ta ŋudufa Yesu. Ka sli'aftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fuŋ lu ta klam ta wani. ³⁹ «Taŋwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama dá! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwada fitikani na manda padamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlglafta ka ná, dza'a nda nga ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka taŋwalaghatá həŋ ta tsa klam ya. Ka nghanafthá Yesu nda ta luwa, ka'a mantša: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlglafta ka ta tawa dá. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gdagda ka ta zlglafta ka kə'a. Nziya nza tsi ná, ŋa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlglafta həŋ,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliŋwapala, ka mbada tsi ta mbada,» ka Yesu nda həŋ.

Baray mghamha ta vgha ŋa dzatá Yesu Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlglaftá Yesu nghanər həŋ ta skwi maga

tsi. ⁴⁶ Ka sli'aftá sanlaha mataba tan, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanafá skwi maga Yesu ta hən. ⁴⁷ Lagha la mali ta ghəna gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka hən mantša: «Dagala mazəmzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlgħaftá tsatsi, ŋa sagha la Ruma da zadanatá həga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka hən. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəna la Yahuda, ya zbap lu ka mali ta ghəna gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hən mantša: «Kaghuni wa, had skwi snən kuni wa. ⁵⁰ Had kuni ta ndanu ra? Drən mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadanata lu ta mndəra mndu nekwnekw,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwada mnə tsi ya ná, nda dṽayni a wa. Ma vəl tsa nzakwani ka mali ta ghəna gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. ⁵² Ŋa la Yahuda nda ghəna tan a wu, nda nza guli ŋa tskanatá inda zwana Lazglafta ta wídatá vgha.

⁵³ Daga badu tsa ka dzraftá hən ta wi ŋa dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margəltá vghani banluwa mataba la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndəghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, ŋa ghuḡintá vgha tan. ⁵⁶ «Ta ndanə kuni ná, dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka hən mataba tan, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghəna gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snəntá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ŋa ksafata, ka hən.

12

Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

¹ Ta pdakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa

luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. ² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ŋa za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgə lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaday nda swida ghəŋani. Ka vərtikanaftá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. ⁴ Ka Zudas Iskaryut zwanə Simun, ta nzakway tekw mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantša: ⁵ «Had lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagha mnduha hkən dərmeək* ka daganafá gwal ka pdu ra?» ka'a. ⁶ Vərdə gwada ta la pdu a gwadə tsi wa. Vərdə tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskə lu ma zlibi da tsi ya. ⁷ Ama ka Yesu mantša: «Zlanazla! Ka fata tsi ŋa badu pada i'i. ⁸ Gwal pdu ná, tavata kaghuni hahən. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ŋa dekdek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi ŋa Lazglafta

⁹ Snənəta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá hən. Tsa sli'adaghatá sli'adagha hən ya ná, ta ghəna gwada ta Yesu nda ghəŋani a wu, ta kumay hən ta nghaná tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. ¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəna gwal dra skwi ŋa Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba tan ka laghwi da zlgħaftá Yesu ta ghəna gwada ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Gamahtsimani, ka snəntá dəmgə ta sli'adaghatá da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³ Ka bal hən ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka hən mantša: «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka hən ka hla wi. ¹⁴ Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwanə kdih, ka laf tsi tida. ¹⁵ «Ma zlən kuni ta zlən mnduha ma luwa Ursalima,

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

wa'a Mghama ghuni ta sagha
ta zwanja kdih†,» ka'a.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghənjani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá hən kazlay: Ta ghənja tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwada Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghənja Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan hən, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga snan̄ta tan̄ ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa ba ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba tan̄.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek‡ mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ŋa tsəlbu da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹ Ka hən mant̄sa: «Mghama da! Ta kumay ŋni ta guyata nda Yesu,» ka hən nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'aftá hən kawadaga ka laghwi mnanatá Yesu. ²³ Ka Yesu nda hən mant̄sa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwanja mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndlen̄w manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dədəm a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta d̄va ghənjani ná, dza'a zad̄inzada. Ala, ka malaghumala d̄vafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghənja hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ŋa kdekeden̄. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista da, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna da ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ŋlanaf̄ŋla Da da ta tsa mndu ya,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷ Ka Yesu mant̄sa: «Ndanana ná, wana nda tsa ŋudufa da. Sna a yu ta skwi ŋa mnay

da wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya dan̄wa na ka yu, tsaw ta ghənja tsa ghuya dan̄wa ya klə yu ka saha ta ghənja hadik da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maran̄mara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maran̄tá glakwa da, dza'a kd̄ay yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta ŋəzlata,» ka dəmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mant̄sa: «Tsa lwi ta gwadagata ya ná, ka ŋa da a wa, ka ŋa ghuni gwadagata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghənja hadik na. Ndanana dza'a wud̄idin̄ta lu ta mghama na ghənja hadik na. ³² I'i, bad̄u kapadifta§ lu ta na ghənja hadik ya, dza'a td̄akt̄dak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ŋa kdekeden̄ Kristi, ka an̄ni taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwanja mndu kə'a. Wa tsa Zwanja mndu ya?» ka tsa dəmga ya. ³⁵ Ka Yesu mant̄sa: «Ta b̄ats nz̄da tsuwad̄ak karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwad̄ak na ná, Mbad̄awambada ta mbada ma tsuwad̄ak, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlḡhafwazlḡha ta tsuwad̄ak ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwad̄ak,» ka'a nda hən. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'ŋ nda hən, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlḡhaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa mazəmzəmha mamaga tsi ta wa ira tan̄ ya, ka kwalaghutá hən ta zlḡhafta. ³⁸ Mant̄sa ya dza'a kəl tsi ka nza-kway ta b̄ ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama da, wa ta zlḡhaftá gwada ya gwada ŋni?

Wa maranan̄ Mgham Lazglafta ta mbrak-wani*?»

³⁹ Skwi kwal hən zlḡhafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulp̄in̄tá ira tan̄, ka tan̄anaftá ghənja tan̄,

† 12:15 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35. § 12:32 Ngha ta Yuhwana 3:14. * 12:38 Ngha ta Isaya 53:1.

ña kwala tañ nghan̄ta nda ira tañ,
ña kwala tañ tsatsafta da mbəḁaktá hən̄ ta
vgha tvə i'i

ña mbanaf̄ta ḁa ta hən̄† kə'a,» ka Lazglafta.
⁴¹ Ma tsa fitika nghan̄ta Isaya ta glakwa
Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəñani‡ ya,
mnata tsi ta tsa gwada ya. ⁴² Ma va tsaya ná,
mamu ndəghata la mali ta ghəña la Yahuda
ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá hən̄
ta marantá ghəña tañ, kabga zləña gwada
da la Farisa, da talintá lu ta hən̄ ma həga
tagha skwa tañ. ⁴³ Malaghumala ḁvafta tañ
ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwad̄ak ya

⁴⁴ Ka Yesu klan̄tá lwi mant̄sa: «Mndu ta
zlghaftá i'i, i'i a zlghaf tsi wu, tsa mndu
ta ghunighata ya zlghaf tsi. ⁴⁵ Mndu nda
ngha ta i'i, nda ngha ta mndu ta ghunigi-
hata. ⁴⁶ I'i ná, tsuwad̄ak ya, ka saha ya
ta ghəña had̄ik kada kwala mndu ta zl-
ghaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda
sna mndu ta gwada mna ya, ka kwalaghutá
tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a
tsa guma ta ghəñani wu, kabga sa a ya ta
ghəña had̄ik ña tsa guma wu, sasa ya ña
mba mnduha ta ghəña had̄ik. ⁴⁸ Mndu ta
vzid̄ta ka kwalaghutá tsi ta zlghaftá gwada
ḁa, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa
gwadaha gwada ya dza'a tsanaghatá
guma bad̄u kd̄akwa ghəña had̄ik. ⁴⁹ I'i ná,
gaghəñ gaghəña ḁa a ta gwada ya ta gwada
wa. Tsa Da ta ghunighata ya ta mnihatá
gwada ña gwad̄ay ḁa, nda ya ña ta taghay
ḁa ña mnduha. ⁵⁰ Nda sna ya kazlay: Skwi
ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ña kd̄ekedzen̄
kə'a. Inda skwiha ta mnə ya ná, manda va
skwi mniha Da ḁa ta mna ya,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

¹ Ta kd̄avakta fitik lu, gamahtsimani
dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna
Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi
ka zlanatá na ghəña had̄ik na, ka laghu
da Da kə'a. Dvud̄va tsatsi ta gwal ta zl-
ghafta ma na ghəña had̄ik na, had̄ kd̄avakta
ḁvutani ta hən̄ wa. ² Ka zə Yesu ta skwa
zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza

tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas
zwan̄a Simuñ Iskaryut ña skwaptá Yesu.
³ Nda sna Yesu ka ghəñani kazlay: Sa daga
da Lazglafta ya, dza'a vru da Lazglafta
ya kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa
Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka
sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá
tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka
hbivta misti. ⁵ Ka tamtá tsi ta imi ma glifin̄,
ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka
ta takad̄ tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti
ya kay. ⁶ Ka lagha tsi ta Simuñ Piyer. Ka
Simuñ Piyer mant̄sa: «Mghama ḁa! Kagha
ná, ña mbaza səla ḁa!» ka'a nda tsi. ⁷ «Ta
kd̄a a snan̄ta gha ta na skwi ta magə ya
na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,»
ka Yesu nda tsi. ⁸ «Kadzen̄kadzen̄, had̄ ka
ta walan̄tá mbaza səla ḁa wu,» ka Piyer
nda tsi. «Ka mbazagha a ya ta səla gha
wu, had̄ ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda
tsi. ⁹ Ka'a mant̄sa: «Mghama ḁa! Səlahā
ḁa kwen̄kwen̄ a dza'a ka mbazihata tama
wu, nda dzvuha ḁa nda ghəña ḁa tani,» ka
Simuñ Piyer nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu mant̄sa: «Ka
nda mbazambaza mndu, had̄ ta zbəgəltá
mbaza wa. Ba səlahā kwen̄kwen̄ dza'a
mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwed̄aka
vghani. Tsuwed̄aka vgha ghuni, tsaw
kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi.
¹¹ Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta,
tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni dem-
dem a tsuwed̄aka wu kə'a ya.

¹² Tahula mbambazanatani ta səlahā
tañ, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka
nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda hən̄
mant̄sa: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə
ya ña ghuni ya ra? ¹³ “Mndu ta tagha
skwi” ñan̄ni ka, “mghama ñni” ka, ka kuni
ta hga i'i. Ta ña ghuni tsaya, manda va
tsaya ya. ¹⁴ Ka si i'i ta nzakway ka mgham,
mndu ta tagha skwi ña mndu, mbaza
ghuna mbaza ya ta səla ya ní, kaghuni guli
ña mbazay ghuni mant̄sa ta ña sani nda
sani. ¹⁵ Maraghunatá tsaya maraghuna
ya, ña magay kaghuni guli manda tsa
magaghuna ya ya. ¹⁶ Kahwathwata ka ya
ta mnaghunata, had̄ kwalva ta malaghutá
mghamani wu, had̄ mnda ghunay guli ta
malaghutá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷ Ka

† 12:40 Ngha ta Isaya 6:9-10. ‡ 12:41 Ngha ta Isaya 6:1.

nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. ¹⁸ Nda kaghuni demdem a ta gwada yu ta tsa gwada ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwada nda vinda ma defteri ya ná, dina ka magatani mantasa. "Mndu ta zə ɲni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.*" ¹⁹ Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kdaku skwi ka slata. Mantasa tama ka slasla skwi ya, ɲa zlghafta ghuni kazlay: "T'i ná, i'i ya" kə'a. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu'aftsu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta yu katsi ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'aftsu'a tsi ta i'i, tsu'aftsu'a guli ta mndu ta ghunighata,» ka'a.

Sli'a Zudas skwaptá Yesu

Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

²¹ Tahula kdɪnta Yesu ta mana tsa gwadaha ya, ka ghudzavaftá ɲudufani, ka'a mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnananɲta həɲ baz. ²² Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taɲ. Sew sna a həɲ ka ta wa ta mna tsi wa. ²³ Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. ²⁴ «Wa na mndu ta gwadə ka ta ghəɲani na na? ka ka dawanta da tsi ɓa?» ka Simuɲ Piyer nda tsi nda dzvu. ²⁵ Mantasa ya tama, «Waya ní mghama da,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəɲ da ghuva Yesu ka daway. ²⁶ Ka Yesu mantasa: «Tsa mndu dza'a ni'agafta yu ta ndurzla dafa ka vlanɲta ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftá tsi ta ndurzla dafa ka vlanɲta Zudas zwanɲa Simuɲ Iskaryut. ²⁷ Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. ²⁸ Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ɲani mantasa wa. ²⁹ Zlah la skwaktá skwi ɲa za skalu, ka la valanɲta skwi ta gwal ka pɸu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taɲ. ³⁰ Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

* 13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

Dvuwadva ta vgha ghuni

³¹ Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantasa: «Ndana na ɲlanafɲta lu ta Zwanɲa mndu. Ka ɲlanafɲta lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. ³² Ka nda ma tsatsi zlagiginɲta Lazglafta ta glakwani ya, dza'a mariginɲmara ma vərda tsatsi ta glakwa zwanɲ guli, dza'a gi magay ndana ndana. ³³ Zwana da, ta ɓats yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Lavinɲ a kuni ta ɓhata ma vli ta dza'a yu wu kə'a ya, manda tsaya ta mnaghunanɲta yu ta kaghuni guli ndana. ³⁴ Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya, dvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. ³⁵ Ka ta dvuɸva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza'a snanɲta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni kə'a,» ka'a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

³⁶ Ka Piyer mantasa: «Mghama da! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Lavinɲ a ka ta ɓhata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza'a ɓhaɓha ka mista da,» ka Yesu nda tsi. ³⁷ Ka Piyer mantasa: «Mghama da! kabgawu dza'a kwal yu lavinɲta ɓhata mista gha ndana na? Dər ɲa dzatá i'i tsi, fafa yu ta vgha da ka ɲa gha,» ka'a nda tsi. ³⁸ Ka Yesu mantasa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ɲa da ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kdaku vazak wahata ná, hkən sɛla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

14

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

¹ Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantasa: «Yaha ɲudufa ghuni da tɸu, fafwafa ta ghəɲa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghəɲa ghuni ta i'i. ² Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da da, ka má had tsi mantasa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunatá vli. ³ Tahula laghwa da ka payaghunatá vli, dza'a vragavra yu, ɲa hlay da ta kaghuni

tavata i'i. Na mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴ Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵ Ka Tuma mantisa: «Mghama da, sna a nni ta vli ta dza'a ka wu, waka anni dza'a snantá tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantisa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had' mndu dza'a laviñtá lami da hōga ga Da, ka nza a tsi nda tvə i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da da. Ndanana ná, nda sna kuni, nda ngha kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantisa: «Mghama da! Maraṇnamara ta tsa Da ya, ka zďafta ṇudufa ṇni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Nda kďa fitika da kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda ngha mndu ta i'i ná, nda ngha ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maraṇnamara ta Da kə'a na? ¹⁰ Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghəṇa da a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghəṇa ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghəṇa ghuni dər ta ghəṇa tsa slnaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da da. ¹³ Mantisa tama, inda skwi dza'a kuni dawarṇta nda hga da, dza'a magay yu, kada mararṇta Da ta glakwani nda ma zwan. ¹⁴ Ka dawarṇdawa kuni ta sana skwi nda hga da, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuba

¹⁵ «Ka d'vud'va kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha da. ¹⁶ I'i, dza'a daway yu da Da ta sana mndu ṇa ghunəgaghunatani ṇa nzatani ṇa dekdek kawadaga nda kaghuni ṇa kata kaghuni. ¹⁷ Tsa mndu ya ná, Sulkuma kliginṇtá kahwathwata ya. Lavinj a mndu ma ghəṇa hadik ta tsu'afu wa. Lavinj a həṇ ta snarṇta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gďata kawadaga

nda kaghuni, dza'a gďavagďa ṇa dekdek ma ṇudufa ghuni. ¹⁸ I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹ Ta bəts nzďa da, nghanṇta a mnduha ma ghəṇa hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda ngha kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. ²⁰ Badu tsaya dza'a snarṇta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

²¹ «Ka ṇanaṇa mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta d'vutá i'i. Dza'a d'vud'va Da da ta tsa mndu ta d'vutá i'i ya. I'i guli dza'a d'vud'va yu ṇa maranarṇta da ta nzakwa da,» ka'a.

²² «Kinawu ka kagha dza'a maravata da anni, kul maravata ka da mnduha ta ghəṇa hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Ka d'vud'va mndu ta i'i, dza'a ṇanaṇa ta gwadá da, dza'a d'vud'va Da da ta tsatsi guli. Na sagha ṇni nda Da da tani ṇa nzakwa ṇni ga tar. ²⁴ Ka d'vu a mndu ta i'i wu katsi, ṇana a ta gwadá da wu, nana gwadá ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəṇa da a yu wu, tsa Da da ta ghunigihata ya ta mniyata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuba ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, ṇa havaghunaktá inda gwadá managhuna yu.

²⁷ «Zďaku ya ta zlaghunarṇta yu*. Zďakwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ṇa ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəṇa hadik wa. Yaha ṇudufa ghuni da tďu, yaha kuni da zləṇ. ²⁸ Nda sna kuni ta gwadá mnaghuna yu kay, "nda sli'a yu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni." Ka ta d'vay kuni ta i'i katsi ná, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghəṇa má snarṇta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunatá tsa skwiha ya ndanana ma kďaku həṇ ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. ³⁰ Had' gwadá ta dagala ta ṇa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəṇa hadik na ya ta sagha. Tsaw lavinj a ta

* 14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

nraptá i'i wa. ³¹ Dina ka snan̄ta mnduha ta ghə̄ŋa hadik kazlay: Dvudva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta magə yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbadma,» ka'a.

15

Yesu vərda fwa Inabi

¹ «I'i vərda fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsin̄tsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta sladaflada ŋa sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladaftá kaghuni. ⁴ Gdávawagda nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Lavin̄ a dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwan̄ wa. Mantsa kaghuni guli, lavin̄ a kuni ta magatá sana skwi ka gdava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gdavata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i'i wu, lavin̄ a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gdava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wudidin̄ wuda lu manda dzva fu ŋa ghwalutani, ŋa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ŋa drutani. ⁷ Ka gdavagda ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gdavagda gwada da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani an̄ni kə'a, tsaya dza'a maran̄tá glakwa Da da. ⁹ Dvudva i'i ta kaghuni manda va ya dvu Da da ta i'i ya. Gdávawagda ma dvutá mnda da. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlahá da, dza'a gdavagda kuni ma dvutá mnda da. Manda tsaya snata i'i ta zlahá Da da, kəl i'i ka gdavata ma dvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa da ma kaghuni, ŋa ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlahá da ta mnaghunata yu, dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Had sana dvutá mndu ta malaghuta ta ghə̄ŋa vlata mndu ta hafani ŋa grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha da. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka

kwavaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə danahəgani wa. Graha da ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da da ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zabaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna ŋa magay, ŋa yafta ghuni, ŋa gdavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da da ta inda skwi dza'a kuni dawanta nda hga da. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka dvuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghə̄ŋa hadik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husan̄husa kuni ta mnduha ta na ghə̄ŋa hadik na katsi, tin̄əl i'i ta husan̄tá hən̄ ka kaghuni. ¹⁹ Ka má ŋa na ghə̄ŋa hadik na ka ghuni katsi, má dza'a dvafdva mnduha ta na ghə̄ŋa hadik na ta kaghuni, kabga ŋa tan̄ kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hligin̄tá kaghuni mataba mnduha ta ghə̄ŋa hadik. Ta ka ŋa mnduha ta ghə̄ŋa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husan̄tá hən̄. ²⁰ Havakwahava ta gwada mnaghuna yu. "Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa." Ka si ghuydipghuya mnduha ta dan̄wa, dza'a ghuyay hən̄ ŋa kaghuni guli. Ka si snasna hən̄ ta gwada da, dza'a snay hən̄ ta ŋa ghuni guli. ²¹ Ta gwada ta i'i dza'a maga hən̄ ta tsaya ŋa ghuni, kabga sna a hən̄ ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had gwada walan̄ yu ta mnanatá hən̄ wu, má had dmakwa tan̄ wa. Ndanana tama, lavglin̄ a hən̄ ta mnay kazlay: Had dmakwa ŋni wu kə'a wa. ²³ Ka ta husan̄husa yu ta mndu, ta husan̄husa Da da ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba tan̄ ta slnaha ya kul walan̄tá sani ma mndu ta magata wu katsi, má had dmakwa tan̄ wa. Ndanana, nda n̄gha hən̄ ta slnaha da, ka husan̄tá yu ta hən̄ nda Da da tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ŋa nzakwa tsa gwada nda vinda ma deftera zlahá tan̄ ta mnay kazlay: Ka bətbət husan̄ta* yu ta hən̄ kə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza'a saha ya, Sulkum ta kligin̄tá kahwathwata ya dza'a saha daga da Da. Dza'a mnay ta gwada ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, dza'a mnay kuni ta

* 15:25 N̄gha ta Zabura 35:19, 69:5.

gwada ta i'i, kabga kawadaga kuni nda i'i, daga ka yawu zrafta mu ta nzaku,» ka'a.

16

¹ Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavata zlg hay nda nudufa ghuni. ² Dza'a taliŋtala lu ta kaghuni ma hoga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza'a kəl mnduha dza'a ps-latá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdəganatá Lazglafta kə'a. ³ Mantsa ya dza'a maga hən, kabga sna a hən ta dər Da, dər i'i wu,» ka'a.

Dza'a sasa Sulkum nda ghuba

⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga tanŋan. ⁵ Ndanana dza'a da mndu ta ghunigiha yu. Sew had ya mataba ghuni ta daway kazlay: Dza'a da wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunanŋa da, ka gurdutá nudufa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwi dza'a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəŋa hadik ta krughuva tanŋa ghəŋa skwi ka dmaku nda ya ta ghəŋa skwi tdukwa, nda ya ta ghəŋa skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tanŋa ghəŋa skwi ka dmaku, kabga kwala tanŋa kul zlg haftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tanŋa ghəŋa skwi tdukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəglanŋa a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tanŋa ghəŋa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanaghatá guma ta ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na.

¹² «Ta dagala skwi má ŋa managhunata da, tsaw laviŋta a kuni ta ŋafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mnigiŋtá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwada ma ghəŋani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a

snanŋa tsi, dza'a tsi mnay, ŋa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a maranŋtá glakwa da, kabga skwi da i'i dza'a tsu'afra tsi ŋa mnay ŋa ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da da ná, ŋa da ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ŋa mnay ŋa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantsa: «Ta bəts nzda, nghəglanŋa a kuni ta i'i wa. Bats nzda guli, dza'a nghəglanŋa kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahən hahən mantsa: «“Ta bəts nzda nghəglanŋa a kuni ta i'i wu, bəts nzda guli ná, dza'a nghəglanŋa kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,» ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸ «“Ta bəts nzda” ka'a ya ní, nu ghən tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka hən. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə hən ta daway da tsi, ka'a nda hən mantsa: «Ta dadawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta bəts nzda nghanŋa a kuni ta i'i wu, bəts nzda guli, dza'a nghəglanŋa kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ŋadafay kuni ta ghəŋ, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadik ta rfu. Dza'a gurdaku nudufa ghuni, ŋa nutá tsa gurdatá nudufa ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta danŋwa ta basay. Na gi yatani ta tsa zwanŋ ya, gi zanaptani ta tsa ghuya danŋwani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghanŋani ta mnda səla ta saha ta ghəŋa hadik. ²² Mantsa ya ta basa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, ŋa rfay ghuni ta rfu. Had mndu dza'a laviŋtá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³ «Ka saghasa tsa fitik ya, had kaghuni dza'a dawənŋa skwi nda dawə da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawənŋa nda hga da. ²⁴ Kulam gwatna had sana skwi ta kdə dawənŋa kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta nudufa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəŋa hadik

²⁵ Ka'a guli mantša: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnagelta mantša na ghuni, na mnaghunanta da ta skwi tsidid ta ghena Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghena ghuni dza'a dawa skwi da Da nda hga da, der maga a i'i ta du'a da tsi na ghuni. ²⁷ Verda Da kaghonani na, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i na, sa daga da Lazglaftha yu ka'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghena hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'aftha ta ghena hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantša: «Had mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligintá ghena gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna nni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi ka'a. Ma kdaku mndu ka dawantá skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl anni ka zlghaftha kazlay: Sa daga da Lazglaftha kagha ka'a,» ka hən nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda hən mantša: «Ndanana zlra kaghuni ta zlghaftha ba? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək na wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, na zlidivata ghuni turtukwa da. Tsaw kahwathwata na, turtukwa da a yu wu, kabga kawadaga nni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga na mutsafta ghuni ta zdfaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghena hadik ta danwa na ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghuḅasapghuḅasa yu ta mbrakwa na ghena hadik na,» ka'a.

17

Ndabay Yesu ta dzvu ta ghena duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantša: «Da, nda maga fitik! Maranmara ta glakwa zwanja gha na maranta zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanjla ka ta mbraku ta ghena inda mnda sála, na vlantani ta hafu na kdekeden ta gwal pgham ka ta hən ma dzvani. ³ Hafu na kdekeden na, tsaya sananta tan ta kagha. Kagha verda Lazglaftha turtuktuk, nda sananta tan ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi.

⁴ Maranmara yu ta glakwa gha ta ghena hadik, kdinkda yu ta magatá slna ya vliha ka na magay. ⁵ Ndanana tama Da na, nlidif nla da kagha manda nzatá nzakwa da si ta kul zraftá ghena hadik ya. ⁶ Snamamsna yu ta hga gha ta gwal hligin ka ma ghena hadik ka vlihata ya. Si ka na gha hən, ka hlaftá ka ta hən ka vlihata. Ka snatá hən ta gwada gha. ⁷ Ndanana na, nda sna hən kazlay: Inda skwi ya vliha ka na, sagha da kagha ka'a. ⁸ Mnamamna yu ta hən ta gwada ya mniha ka, tsu'aftsu'a hən. Nda sna hən dar kazlay: Daga da kagha sagha yu ka'a, zlghafzgha hən guli kazlay: Kagha ta ghunighata ka'a.

⁹ «Ta ghena hahən ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghena pdakwa mnduha ma ghena hadik wa. Ta ghena hahən ta maga yu ta du'a, kabga na gha hən. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka nada ya na, na gha hən. Inda tsaha ta nzakway ka na gha ya guli na, na da hən. Ta maravamara glakwa da ma hən.

¹¹ «Ta had i'i ma ghena hadik wa. Hahən na, tata ghena hadik hən. Ta dza'a da kagha i'i. Da da, kagha ta nzakway nda ghuḅa, nanana ta hən nda mbrakwa gha. Nda mnderga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa hən ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nzakwa da kawadaga nda hən ma ghena hadik ya na, si ta nghay yu ta hən nda mbrakwa gha ya vliha ka. Nanana yu ta hən, had ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa na zwaduta, na kdintá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa da tata ghena hadik na, kada ndeghafa rfa da ma hən. ¹⁴ Mnamamna yu ta gwada gha ta hən. Tsaya kəl hən ka husantá mnduha ma ghena hadik, manda nzakwa i'i kul had ka na ghena hadik ya. ¹⁵ Ndəba a yu ta dzvu da kagha na hlaptá hən ma ghena hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha hən da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had ka na ghena hadik ya na, manda tsaya nzatá nzakwa hahən, nza a hən ka na ghena hadik wa. ¹⁷ Niḅna ta hən ka na gha, nda ma kahwathwata. Gwada gha na, kahwathwata

nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghəŋa hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahəŋ ta ghəŋa hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta ghəŋa da ka ŋa taŋ, kada nzakwa hahəŋ guli ka ŋa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghəŋa na hahəŋ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəŋa gwal dza'a zlgħafta i'i nda ma gwada taŋ, ²¹ kada nzakwa həŋ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza həŋ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza həŋ ka mnda turtuk ŋa mnay mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

²² «I'i, ŋlanafŋla yu ta həŋ, manda tsa ŋlidifta kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³ i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada snanŋta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata, dvuđva kagha ta həŋ manda ya dvu kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴ Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa taŋ ma vli ya nza i'i, ŋa nghay taŋ ta glakwa da ya vliha kagha, kabga dvuđva ka ta i'i daga ta kul zraftá ghəŋa hadik. ²⁵ Da da! Tudúkwá nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a. ²⁶ Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa dvu đvaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-

53

¹ Tahula kdíŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka laghwi ta 6la lika Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantša vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanafŋta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta

sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantša: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantša: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawglanŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vadā nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantša ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had ya dər turtuk zadānaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamtá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləmənani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantša: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say da ta leghwa ghuya danwa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tskatá sludziha ya nda mghamha taŋ tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlanŋta hidaku ta la Yahuda kazlay: Draŋ mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadānata lu ta inda mndəra mndu* kə'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

* **18:14** Ngha ta Yuhwana 11:49.

15 Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da daβi ma huda həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, 16 ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snan mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hgadamtá tsi ta Piyer. 17 Ka'a nda tsi mantša: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba tan wu,» ka Piyer.

18 Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha həga Lazglafta ta vu, ka slinə hən, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá hən.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

19 Ka'a nda tsi mantša: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghə ka ŋa mnduha na?» ka tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, nda Yesu. 20 Ka Yesu nda tsi mantša: «Banluwa si ta mna yu ta gwada ŋa inda mndu ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma həga Lazglafta. Ma vli ta tska-vata inda la Yahuda si ta gdata yu ta tagha skwiha. Had sana skwi mna yu kdekdek wa. 21 Kabgawu ta kəl kagha ka dawaya da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnə yu ŋa tan ya 6a. Nda sna hahən dinadina ta skwi mnana yu ta hən,» ka'a nda tsi. 22 Na tsa mnata Yesu mantša ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta ngha həga Lazglafta ya, ka lagha dgharuntá Yesu. «Mantša ta zlgha ka ta wi ŋa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. 23 Ka Yesu mantša: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mnamanmna. Ala ka si tdukwa gwada mna yu, kabgawu ta kəl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. 24 Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

25 Ma tsa fitik ya, hada Simun Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! had i'i mataba tan wu,» ka Piyer ka wadutá vli. 26 «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsəna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la tan ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta sləməŋani ya, ya. 27 «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wadutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

28 Gasərdək, ka klaftá hən ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da həga dagala ga ŋumna la Ruma. Lamə a vərda hahən da tsa həga ya wu, da ŋrintá hən ta vgha tan makəd hən ka za skala Pak. 29 Tsaya kəl Pilat ŋumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá hən. Ka'a nda hən mantša: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. 30 Ka hən mantša: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ŋni wu,» ka hən nda tsi. 31 «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahaghuni,» ka Pilat nda hən ta ghəŋani. «Vlaŋna a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlghanaftawani.

32 Mantša ya dza'a magakwa skwiha na ya gwadə Yesu ta ghəŋani kə'a dza'a mtaku ya. 33 Ka vraghatá Pilat da daβa həga, ka hgadamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawanta da tsi. 34 Ka Yesu mantša: «Kagha ta ndanapta ma ghəŋa ghare, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. 35 «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. 36 Ka Yesu mantša: «Ga mghama da ná, ŋa na ghəŋa hadik na a wa. Ka má ŋa na ghəŋa hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha da, má ŋa kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ŋa na ghəŋa hadik na a ga mghama da wu,» ka Yesu. 37 «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ŋa sagha mnanjta

kahwathwata ma na ghəŋa hadik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwada da,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu

Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prək ŋa dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həŋ. ⁴⁰ Ka həŋ mantsa: «Tsatsi a ŋa zliŋta wa, Barabas katsi,» ka həŋ hləgləftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka daftá teki, ka fanamta ma ghəŋ manda zewzewa, ka sudanavatá həŋ ta lguta má mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prək ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəŋ, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həŋ. ⁶ Na gi nghay la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həŋ hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdek prək ka dzata wu,» ka Pilat nda həŋ. ⁷ «Mamu zlahə ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghəŋani,» ka la Yahuda zlgħanaftawi. ⁸ Snaŋta Pilat ta tsa gwada ya, ka ksəgləftá zləŋ katakata, ⁹ Ka lamə tsi da daḅa həga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawəŋta da Yesu. Sew zlgħanaf a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgħa a ka ta wa da wu? sana a ka kazlay: Lavinlava yu ta zlighista, lavinlava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi laviŋ ka ta ghəŋa i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl

dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ŋa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ŋa zliŋta. «Ka zliŋzla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snaŋta Pilat ta tsa gwada ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəŋ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «Ŋa dzatá! Ŋa dzatá! Zləŋafta ta udzu» ka həŋ hlaftá wi. «Ka zləŋaghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda həŋ. «Had sana mghama ŋni ta ghəŋa Sezar wu, ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.» ¹⁶ Lagha Pilat ka vlanťá həŋ ta Yesu ŋa zləŋafta ta udzu.

Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zləŋay

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá həŋ ka klaghata. ¹⁷ Ka klə Yesu ta udzu ŋa zləŋa ghəŋani, ka sabi ma huḅa luwa ŋa dza'a da sana vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸ Ma tsa vli ya zləŋafta həŋ ta Yesu ta udzu. Ka zlanənavatá həŋ ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka həŋ zləŋamtá Yesu. ¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghəŋa tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafwa. ²⁰ Nda ndəgha la Yahuda ta dzaŋaftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Lateŋ, nda gwada Grek vindafwa lu ta tsa skwi ya. ²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "I'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafwa,» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. ²² «Skwi ghada i'i ta vindafwa ná, nda vinda,» ka Pilat zlgħanaftawani ta həŋ.

²³ Tahula zləŋafta la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá həŋ ta lguthani, ka da-

ganapta fwaď ta həŋ ta həŋ. Ka klaftá həŋ ta dzampani ya gaf lu mantša daga ta ghəŋ dikw ta hadík kul had iri tida ya guli. ²⁴ «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ŋa nŋha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahəŋ hahəŋ. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga həŋ manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá həŋ ta lgutha ǵa,
ka vzə həŋ ta vindima ta ghəŋa dzampa* ǵa
kə'a ya,
tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵ Ndusa nda tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. ²⁶ Nŋhay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta đvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantša: «Ma! Wya zwaŋa gha,» ka'a. ²⁷ «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da taŋ.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tahula tsa, manda sŋaŋta Yesu kazlay: Nda kǵa inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri. ²⁹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbunŋta ta wa dafa, ka tsghadafta funŋta ta wa wubisima Yesu. ³⁰ «Nda dza ghəŋa inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghəŋ, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹ Bađu luma madagala ŋa gi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mŋhama fitik ya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da đaway da Pilat ŋa ǵalanaptá səlaha taŋ ŋa hligiŋtá həŋ ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da ǵalanaptá səlaha tsa mnduha his zlanəŋava lu tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha həŋ ta Yesu, kə'a ka həŋ ná,

nda ghada mtatani. Ka zlanŋtá həŋ ta ǵalanaptá səlahaŋi. ³⁴ Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ŋwazliǵ nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. ³⁵ Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda nŋha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwadani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlghafta kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantša, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Had ghudzifani dza'a ǵlanapta‡ lu đər turtuk wu kə'a ya. ³⁷ Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nŋhanavangha həŋ ta tsa mndu sliglanava§ həŋ nda gupa ya» kə'a.

Paďamtá Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makđekmakđek kabga zləŋa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi đawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanəŋtá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghata Yesu girvidík ya kay. Ka lagha tsi nda klatá laǵatá urdi ka hpuppu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá həŋ ta mbla Yesu, ka masanavatá rđi ka urdi, ka mbsamtá həŋ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta paďə həŋ ta mnda taŋ. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləŋafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walaŋta lu ta paďamtá mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka həŋ ka paďamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ŋa lami da Sabat.

20

Ta had Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Wrək tgha gasərdək bađu đəmas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'aftá tsi nda hwaya ka laghwi

* **19:24** Nŋha ta Zabura 22:19. † **19:28** Nŋha ta Zabura 22:16, 69:22. ‡ **19:36** Nŋha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. § **19:37** Nŋha ta Zakari 12:10.

slanaghatá i Simuḡ Piyer nda tsa sana duhwal ta dṽu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ḡni ta vli fam lu wu,» ka'a. ³ Ka sli'aftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'aftá həḡ his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta ḡhadaghata ta kulu. ⁵ Bḡhadaghatani má ḡa lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka ngḡ dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik. ⁶ Ka ḡhadaghatá Simuḡ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghəḡ ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ḡusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta ḡhadaghata tanḡanḡ ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlghaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a həḡ ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagha tanḡ.

Maranḡta Yesu ta ghəḡani da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzaghutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta bukwatá tsi ka ngḡ da tsa kulu ya. ¹² Ka nghanḡtá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghəḡ, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka həḡ nda tsi. «Mghama dá ya klagha lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda həḡ. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbədavátá tsi. Ka nghanḡtá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama dá, ka si kagha ta klaghata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hganḡta, ka mbədavátá tsi. «Rabum» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda taghadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma ḡiha ka, ta laf a yu da Da dá karaku wu, la da mnay ḡa zwanama dá kazlay: Ta dza'a da Da dá ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda

ngḡa yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'afta ka laghwi da mnay ḡa duhwalha. Ka rusu tsi ḡa tanḡ ta skwi mnana tsi.

Maranḡta Yesu ta ghəḡani da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu badu va tsa dəmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma həga. Ka ḡərzlaftá həḡ ta watgha kabga ta zləḡay həḡ ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tanḡ. ²⁰ Mnatani mantsa ya, ka maranḡta tsi ta dzvuhani nda ḡwazliḡani ta həḡ. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghanḡəḡ həḡ ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantsa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda həḡ guli. ²² Tahula mnatani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuba,» kə'a vusludanaghatá həḡ. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tanḡ, dza'a planapla lu ta dmakuha tanḡ. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha tanḡ, hadlu dza'a planatá dmakuha tanḡ guli wa,» ka'a.

Maranḡta Yesu ta ghəḡani da Tuma

²⁴ Tsaw had Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekwa mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngḡa ḡni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pdakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngḡa a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka ksənḡta dá nda ndəfiḡa dá ta vla tsa pusaha ya, ksənḡha yu guli nda dzva dá ta ḡwazliḡani wu, had yu ta zlghafta dekdek wa,» ka Tuma nda həḡ.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma həga, kawadaga Tuma nda həḡ badu tsa. Ka ḡərzlaftá həḡ ta watgha. Ka lamə Yesu da taba tanḡ. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda həḡ. ²⁷ «Wya dzvuha dá ksənḡksa nda ndəfiḡa gha, wya ḡwazliḡa dá guli, ksənḡksa nda dzva gha, ka zlanḡta ka ta dga ghəḡ, ka zlghafta ka nda ḡuduf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama dá, kagha ta nzakway ka Lazglafta dá guli,» ka Tuma zlghanafawi.

²⁹ «Zlray gha ta zlghaftá tsa 6a kabga ng-hañta gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul ngñañtá hən ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kal lu ka vindaftá na defteri na?

³⁰ Ta traku mazəmzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na defteri na. ³¹ Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ɲa zlghafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwanja Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlghafzlgħa kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Marañta Yesu ta ghəñani da duhwalhani

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: ² Ta nzaku i Simuñ Piyer nda Tuma ta hgə lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simuñ Piyer nda hən. «Nda sli'a aɲni mista gha guli,» ka hahən guli nda tsi. Ka sli'aftá hən ka lagħwi, ka lamə hən da kwambalu. Kurzliñ hana tañ ndiri badu tsa, ksaf a hən ta klipi dər ka turtuk wa. ⁴ Tsadəkwa vli gasərdək, ka lagħa Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda hən. «Had wu,» ka hən nda tsi. ⁶ «Wudadawa kadəɲa ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zegħwi ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda hən. Ka wudadatá hən. Ka traptá hən ta tdagaftha kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta dvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi sñañta Simuñ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sudinšuda ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tda tsa kadəɲ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'inagħu a hən katakata wa. Ka mitir dərək yeya ri kaki nzakwa tañ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá hən ma kwambalu, kə'a ka hən ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda

hən. ¹¹ Ka lamə Simuñ Piyer da kwambalu, ka tdagaptá tsi dzibil ta tsa kadəɲ nda ndəghatani nda klipi 6ərzləzla ya. Dərək nda hutaf mbsak hkən mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mantša ya ná, ratsanap a ta tsa kadəɲ ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda hən. Had ya mataba tsa duhwalha ya ta walañtá dawanja kazlay: Wa kagħa na kə'a wu, kabga nda sna hən kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagħa Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganaftha hən, daganaftha ta klipi ta hən guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta tañ ta skwa zay, ka Yesu mantša: «Simuñ zwanja Yuhwana! Dvudva ka ta i'i, ka malaghutá ɲa nanaha na ra?» ka'a dawanja da Simuñ Piyer. «Añi Mghama da, nda sna kagħa kazlay: Ta dɲay yu ta kagħa kə'a,» ka'a zlghanaftá wani. «Ka ngħa ka ta zwana tuwakħa da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simuñ zwanja Yuhwana! Dvudva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «Añi Mghama da! Nda sna kagħa kazlay: Ta dɲay yu ta kagħa kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ngħa ka ta tuwakħa da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simuñ zwanja Yuhwana! Ta dɲay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən. Ka kuzlanaftha tsi ta Piyer ta ɲuduf na tsa daway Yesu ka mahkən kazlay: Ta dɲay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama da, nda sna kagħa ta inda skwi, nda sna kagħa guli kazlay: Ta dɲay yu ta kagħa kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ngħa ka ta tuwakħa da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa għa ka duhwal, kagħa ka ghəɲa għa ta hba banava għa misti, ka dza'a għa da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha għa ɲa nzdagħafta sana mndu ta banava għa, ka kla kagħa da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwadaha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ɲa vla glaku ɲa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbadá mista da,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya dvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbədavata ná, ta sagħasa tsa duhwal dvu Yesu ya mista tañ. Tsatsi

tsa duhwal ta fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata taŋ ka za skwa zay, ka daw tsi kazlay: Mghama dá! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama dá, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simuŋ Piyer nda Yesu, nghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta dá, ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na? Sli'a kagha mista dá ŋa gha 6a,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwada ya mataba gwal zlgħay nda ŋuduf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ŋa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwadaha na ta vindafta. Nda sna mu guli kazlay: Kah-wathwata gwadani kə'a.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ŋafŋa ghəŋa hadik ta tsa defteriha má dza'a vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Njorma da Tawfilus,

Ma tanɗa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi ɗa mnduha daga ma zraftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kɗaku tsi ka ɗlaghatá ta luwa na, vlanɗla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ɗa tanɗa tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha marananɗ tsi ta hən ɗa granafá hən kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwadɓsak fitikani ta marananɗá vgha ta hən, ka mna gwada ta ghəɗa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'ɗɗi nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləmən, manda ya snan kuni ma wa da,» ka'a vlanɗa zlahu ta hən ma sana fitik ta zə hən ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunaf-maga lu ta batem nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a nda hən.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanaf ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta ts kavata tavatani ya dawanta da tsi.

⁷ «Nghaghunanɗ a snanɗa ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafɗa. Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuɓa ta ghəɗa ghuni. Nja nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya ta kɗavakta ghəɗa hadik demdem,» ka Yesu nda hən. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahən demdem, ka zamɗa tsi ma ghwayak ta wa ira tanɗ. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata tanɗ ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata hən nda sudata lguta ɗusliɗ ta vgha tanɗ. ¹¹ Ka hən nda hən mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl

kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka hən.

¹² Ka sli'afɗa tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuɗ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənɓsak ta magata lu ta mbada manda sli'afɗa hada. ¹³ Bhadaghata tanɗ da Ursalima, ka ɗlaghatá hən da sana dzuguvi banagha lu ta ghəɗa sana həga, ma vli sunə hən ta tska vgha. Wya tsa hahən ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwanɗa Alfe, nda Simuɗ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwanɗa Yakubu, na hən. ¹⁴ Hahən demdem, ta ts kay hən ta vgha inda fitik ɗa maga du'a. Kawadaga hən nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Baɗu sana fitik, ma tsa fitik ta ts kə hən ta vgha ya, ka ts kavatá gwal zlg hay nda ɗuduf ta magay hən ta dərɓək nda hisamb-sak. Ka Piyer sli'avata mataba tanɗ mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuɓa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəɗa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ɗa mnduha ya ta ksafɗa Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tseɗi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dəɗagatá tsi nda ga ma ghəɗghəɗ ka pslutá huɗani pɗah. Mbəlaɓaɓ, ka harani saghwi ta daɓi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl hən ka tsanafɗa hgu ta tsa vwah ya nda gwada tanɗ ka «Hakəldama,» manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə'a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzanə lu ma deftera Zabura: «Dza'a nuna həgani ka kufik, had mndu dza'a nzamta mida wa.» Ka'a guli na:

«Sana mndu dza'a klafta slnani* kə'a,» na skwi nda vinda ma defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, dɗina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ɗa nzakway

* 1:20 Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † 1:20 Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

ka maslæmtsæka sli'agapta ya sli'agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza'a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zrafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kæl lu ka klægadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka'a.

²³ Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həŋ. ²⁴ Ka ndəbə həŋ ta dzvu, ka həŋ mantsa: «Mghama dá, nda sna kagha ta ɲudufa inda mnduha. Maraŋnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ɲa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaŋ tsi ya,» ka həŋ. ²⁶ Ka vzə həŋ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanɲdə ndeŋ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuba

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ɲa ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həŋ ya. ³ Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəŋa taŋ turtuk turtuk. ⁴ Ka ndaghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuba. Ka gi gwadə həŋ ta gwadə nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlan Sulkum ta həŋ ɲa gwaday.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi'amta ma dina la Yahuda ta sli'akta ta inda hadikha ta ghəŋa hadik. ⁶ Snaŋta taŋ ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli'adaghatá həŋ ɲərβisl, ka ndərmim həŋ katakata, kabga inda taŋ ta sna skwi ta gwadə gwal zlgay nda ɲuduf nda gwadə taŋ ya ta gwadə həŋ. ⁷ Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həŋ mantsa: «Inda na mnduha ta gwadə na gwadə na ná, la Galili a həŋ kay ra? ⁸ Wa kə'a magaku ta kæl inda amu ka snaŋtá skwi ta gwadə həŋ nda vərda ɲa mu ma gwadə ɓa? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli'akta ta hadika Partes, nda ya ta

hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli'akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Pun, nda hadika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireŋ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli'afta daga ta hadika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həŋ ta ghəŋa glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həŋ. ¹² Ka ndərmim həŋ katakata, snəgla a həŋ ta skwi ɲa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həŋ mataba taŋ. ¹³ «Nda ghuya həŋ,» ka sanlaha ka ghubasa həŋ.

Mna gwada Piyer

¹⁴ Ka sli'aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanɲdə ndeŋ ya, ka klanjtá tsi ta lwi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməŋ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. ¹⁵ Na mnduha na ná, ghuya a həŋ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlan vli. ¹⁶ Gwada anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

¹⁷ «Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta:

Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma dá ta ghəŋa inda mnda səla,

ɲa nuta zwana zgwana ghuni

nda kwagha ghuni ka anabiha.

Ka mazəmzəm dza'a gwada yu ta gwada ɲa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwada yu ta gwada ɲa la halata mnduha ghuni.

¹⁸ Mantsa ya nzakwani,

dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma dá

ta ghəŋa kwalvaha dá ka zgwana

nda la ka mi'aha tani.

Ma tsa fitik ya,

dza'a nzakway həŋ ka la anabi.

¹⁹ Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi

ma ghuvanata luwa,

nda ɲizla mazəmzəmha ta hadik.

Dza'a mamu us,

dza'a mamu vu nda dukwakwa din,
²⁰ tɔdik dza'a mbəɖavafta fitik.
 Ma kdaku fitik dagala ta nzakway ka fitika
 Mgham Yesu ka sagha,
 ghəw manda us dza'a mbəɖavafta tili.
²¹ Mantsa tama,
 inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
 nda fatá ghəj tida ná,
 dza'a mbaku*, » ka'a.

²² «Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a
 mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret
 na tsa mndu maraghunan Lazglafta ta ga
 Mghamani, ma magayni ta mandərmimi,
 nda njizla mazəməzəmha kavghakavgha
 mataba ghuni, manda va ya snañ vərɖa
 kaghuni ya. ²³ Vlaghunavla lu ta tsa mndu
 ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta
 manda va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta
 kuratá tsi. Ka zləñaftá kuni ta Yesu. Ma
 zləñafta ghuni nda ma dzva gwal kul zləña
 Lazglafta. ²⁴ Ka sli'aganaptá Lazglafta, ka
 kligin̄ta ma ghuya ɖaŋwa mtaku, kabga haɖ
 mbrakwa mtaku ŋa ŋanata wa. ²⁵ Wya ka
 Dawuda mnta ta ghəjani:

“Ta nghay yu ta Mgham inda fitik ta kəma
 ɖa, ta nzaku nda ga zəghwa ɖa.

²⁶ Tsaya ta ghunanaftá ŋuɖufa ɖa,
 kəl yu ka fa laha rfu.
 Dər má nda nza yu ka mndu dza'a mtaku
 ná,
 dza'a mbi'ay yu ta vgha nda fatá ghəj,
²⁷ kabga zlanata a ka ta hafa ɖa ma vla gwal
 nda rwa wu,
 zlan̄ta a ka ta i'i ta nzakway ka ŋərma mnda
 gha ŋa rwuta ma kulu wu,
²⁸ kagha ta marihatá tva hafu.
 Dza'a ndəghidifndəgha ka nda rfu
 ma nzakwa gha tavata i'i†» ka'a, ka'a.

²⁹ Ka Piyer sganaghata mantsa:
 «Zwanama ɖa, mutsafmutsa yu ta na fitik
 na ŋa mnaghunata tsidid ta gwada ta
 dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka
 paɖamta lu. Ta teke'a kulani dər gitana.
³⁰ Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay:
 Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda
 waɖanata kazlay:

Dza'a fafa ta sana mndu mataba zivrani

ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi†
 ya kə'a.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza'a
 magaku. Tsaya kəl tsi ka mna gwada ta
 ghəj sli'agapta Kristi kazlay:
 Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa
 wu,

rwu a slu'uvghani ma kulu wu\$ kə'a ya.

³² «Tsa Yesu gwada yu ya ná, Lazglafta ta
 sli'aganapta ma mtaku. Nda nza aŋni dem-
 dem ka masləm̄tsəkani. ³³ Ka kapanaftá
 Lazglafta ka nzanata nda ga zəghwani.
 Ka zlghafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda
 ghuɖa tamaf lu ta imi ta zləməŋ ya, ka
 pghaŋnaghatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni
 nda ya ta snə kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda
 ka ghəjani a ta lafi ta luwa mndani wa.
 Tsaw wya skwi mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama ɖa ná,
 sawi nzata nda ga zəghwa ɖa,

³⁵ ha ka nanafta ɖa ta ghumaha gha
 ka skwa ta dinlay səla gha,* » ka'a.

³⁶ «Ka snaŋsna la Isra'ila kahwathwata
 kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta udzu ya kay
 ná, tsatsi fa Lazglafta ka Mgham, ka Kristi
 kə'a guli,» ka'a.

*Sgavaghata mnduha Kristi ka dambu'
 hkən*

³⁷ Na snaŋta tsa mnduha ya ta tsa
 gwadaha gwada Piyer ya ná, ka kəbanaftá
 tsi ta həj. «Zwanama, nu ka ŋni dza'a magay
 tama?» ka həj nda i Piyer nda sanlaha ma
 gwal ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həj mantsa:
 «Mbəɖanafwambəɖa ta tva nzakwa ghuni,
 ka magafta inda kaghuni ta batem ma
 hga Yesu Kristi, ŋa plighunista Lazglafta
 ta dmakuha ghuni, ŋa vlaghunatani ta
 Sulkum nda ghuɖa. ³⁹ Tsa ta ta imi
 ta sləməŋ taghunaf Lazglafta ya ná, ŋa
 kaghuni nda zwana ghuni, nda gwal
 di'in̄di'in̄, nda ndəghata mbsaka gwal dza'a
 hagakta Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndadá a sanlaha ma gwadaha manan̄
 Piyer, ka vla hidaku nda mbraku ŋa tan̄ wa.
 «Tsu'afwatsu'a ta mbaku ka sli'apta kuni
 mataba gwal nda zada,» ka'a nda həj.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlghaftá tsa gwada
 Piyer baɖu tsa ya. Ka maganaftá lu ta

* **2:21** Yuwel 3:1-5. † **2:28** Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ **2:30** Ngha ta Zabura 132:11. § **2:31** Ngha ta Zabura 16:10. * **2:35** Ngha ta Zabura 110:1.

batem ta hən̄. Tsa mnduha ta sgavaghata ta ghə̄na gwal zlḡhay nda ɲuduf baɗu tsaya ná, ta magay hən̄ ta dəmbu' hkən̄.

Nzakwa gwal zlḡhay nda ɲuduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta ḡdata ta ɲavata ka sna skwi ta taghə̄ gwal ghunay hən̄. Ta ɲavaɲa hən̄ ka guya vgha nda zwanama. Ta ɲavaɲa hən̄ guli ka guya ghə̄n̄ ta ghə̄na skwa zay†, nda ya ma vla maga du'a. ⁴³ Ka zlən̄ inda mnduha ta zlən̄, kabga nda ndəgha mandərmimi nda mazəmzəmha ta magata Lazglafta nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal zlḡhay nda ɲuduf ná, tets ka skwa turtuk guya ta ghə̄na taɲ. Inda skwa taɲ guli ná, ka skwa turtuk ta dguvusta hən̄ ta vgha taɲ. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa hən̄ ta skwiha taɲ ɲa daguvusta taɲ ta tsedani, taɓ ta ɗaɲwa dər wa mataba taɲ. ⁴⁶ Inda fitik hən̄ ta tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata hən̄ ka za skwa zay ma watgha taɲ. Nda rfu nda rfu, nda ɲuduf turtuk ta za hən̄. ⁴⁷ Ta zləzlvay hən̄ ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta hən̄. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta mbanaf ta tsi ta ghə̄na ghuɓa taɲ.

3

Mbanaf ta sana mndu nda raghwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli'af̄ta i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da həga Lazglafta da maga du'a ta nzemndi hkən̄ ta fitik hawu. ² Ndusa nda watgha tsa həga Lazglafta ta hgə̄ lu ka «watgha dina» ya, mamay sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ɲa gatá skwi da gwal ta lami da tsa həga Lazglafta ya. ³ Ka nghan̄ta tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa həga ya. Ka gatə̄ tsi ta skwi da hən̄. ⁴ «Ngha ta aɲni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵ Ka nzatá tsi ka ngha hən̄, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da hən̄, ka'a ma ghə̄n̄ani. ⁶ Ka Piyer nda tsi mantse: «Dər tseɗi, dər dasu, haɗ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'af̄sli'a gha, ka mbaɗa ka ta mbaɗa!» ⁷ Ka'a ka

ksafta ta dzva zeghwi, ka sli'anafta. Gi hadahada, mutsafta səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸ Gi vɗuk, sli'af̄tani tsa ka sladata. Ka mbaɗə̄ tsi ta mbaɗa. Ka lamə̄ hən̄ kawadaga da həga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlvay Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha ta mbaɗayni ta mbaɗa, ka dza'a nda zləzlvay Lazglafta. ¹⁰ Tsəmafta taɲ kazlay: Tsa mndu ta ḡdata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha həga Lazglafta ta nzakway dina yeya kə'a, ka hluta zlən̄ ta hən̄, ka ndərmim hən̄ nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma həga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta hən̄ ma rmak, ta hgə̄ lu ka «Rmaka Salumuɲ.» Ka ndərmim hən̄ nda ndərmima demdem. ¹² Na nghay Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantse: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aɲni, manda skwi aɲni ta mbanaf ta na mndu na nda mbrakwa ɲni? Ndi'a ta vgha ɲni nda Lazglafta ta mbanaf ta na mndu na ra? ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maraɲta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghə̄na ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliɲwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziɲvza kuni ta mndu ya nda ghuɓa, mndu ya tɗukwa, ka laghu kuni ɗawaftá zlighunista mndu ya ta psalatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaf̄ta Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza aɲni ka masləmtsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghə̄n̄ ɲni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaftá na mndu ta nghə̄ kuni snaɲ kuni ta sladu na. Mantse, ma fatá ghə̄n̄ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindiliɲ, manda ya ta nghə̄ kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal

† 2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snan̄ta magata kuni. ¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghə̄ja skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta dan̄wa kə'a. ¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. ²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ɲa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana karaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavafuta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuḅa. ²² Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ɲa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnan̄namna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ɲa ghuni taghunafuta Lazglafta ta imi ta sləmə̄j nda ma wa la anabi. Ka ɲaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunan̄tá kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ɲa tfaghunaghatawi, ka mbədaghunafuta ɲa zlan̄tá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghə̄ja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kulzlan̄ta ta ɲudufa tan̄ tsa skwi ta taghə i Piyer nda Yuhwana ɲa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku

kə'a ya. ³ Ka hlaftá həj ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ɲa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snan̄tá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha həj ta zlglafta. Ta magay mbsaka tan̄ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba tan̄, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghə̄ja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá həj ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hlagaghatata kəma tan̄. Ka həj mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka həj dawanta. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuḅa. Ka'a nda həj mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghə̄ja mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu da an̄ni ta ghə̄ja skwi dina magana ɲni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da an̄ni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dina ka snaghunamta, mantsa ya ɲa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zləj, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wuḏidin̄ kaghuni gwal ba həga ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghə̄ja tsatsi vlaga Lazglafta ta ghə̄ja hadik tender ɲa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə həj guli ná, má si ka gratá mndu həj, dzaɲa a dzaɲa tan̄ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahəj ta gray. ¹⁴ Ta nghə həj guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma tan̄, had sana skwi lavin̄ həj ta mbəday wa. ¹⁵ Ka

* **3:23** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † **3:25** Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4. * **4:11** Ngha ta Zabura 118:22.

ghuniginjá hən dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá hahən hahən ka dzra gwada ta ghəŋa taŋ. ¹⁶ Ka hən mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahən ta magatá tsa mazəməzəm ya kə'a, laviŋ a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta hən, yaha hən walglan̄ta gwada ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,» ka hən.

¹⁸ Ka hgəgladamtá hən ta i Piyer, ka davanaghata hən. Ka hən mantsa: «Yaha kuni walglan̄ta gwadan̄tá gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,» ka hən nda hən. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ŋaghuni ka zlan̄ta ŋa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ŋa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəŋa ghuni ta gumani. ²⁰ An̄ni ta ŋni, laviŋ a an̄ni ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəŋa skwi ya nghan̄ an̄ni nda ira ŋni, nda ya snan̄ an̄ni nda sləmən̄a ŋni wu,» ka hən. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta hən ka zlin̄tá hən, had skwi mutsaf hən prək ka hamtá hən ta ghəŋa skwi maga hən wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəməzəm ya ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ŋuduf

²³ Tahula zlin̄tá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá hən ka laghu slanaghatá graha taŋ ma ghuḅa taŋ. Ka rusanaf t́ hən ta inda skwi mnana la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ta hən. ²⁴ Na snan̄ta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta hən ya, ka gwaftá hən ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka hən mantsa: «Mghama da, kagha ta zlaganaptá luwa nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma hən. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa, nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?

Kabgawu ta kəl hən ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghəŋa hadik ta vgha ŋa vulu.

† 4:26 Ngha ta Zabura 2:1-2.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi ta ghəŋa Mgham Lazglafta nda ya ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi ta wi†” kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha ya nda ghuḅa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kuman̄ ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga hən. ²⁹ Ndanana Mghama da, ngha ka hən ta lma an̄ni ba. Vlan̄vla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwada gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maran̄ mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku, maga ta mazəməzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghuḅa,» ka hən. ³¹ Manda kdakwa taŋ ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaf t́ tsa vli tskava hən ya. Ka ndəghaftá hən demdem nda Sulkum nda ghuḅa, ka mnə hən ta gwada Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguyta gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwa taŋ

³² Inda tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ya, ka skwa turtuk ŋudufa taŋ, ka skwa turtuk ndana taŋ guli. Had mndu ya ta mnay kazlay: Ŋa da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa taŋ. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwada gwal ghunay ta gwada ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfə Lazglafta ta wi ta ghəŋa taŋ demdem. ³⁴ Mataba taŋ, had ya ta pdata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da hən, nda həga da hən mataba taŋ ya ná, ta dzawin̄ dzawa hən ka hlaktá tseda skwi ya dzawin̄ hən ³⁵ ka vlan̄tá gwal ghunay. Mbadá lu ka dğay ŋa inda mndu taḅta skwi ya dvan̄ mndu ŋa maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwan̄a ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka klaktá tsedani ka vlan̄tá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa taŋ Safira.

Ka skwaptá hahəŋ ta vwaha taŋ guli.
² Ka dzraftá həŋ nda markwa taŋ, ka dífanaghutá tsa tsemi ya, ka klaktá pdakwani, ka vlanťá gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlananťá ŋudufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuḃa, ka dífanaghutá tseḃa tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tseḃani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» ka'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwada ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snanťá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka dáhamta, ka klaghata paḃamta.

⁷ Tahula luta awa hkən manda paḃamta, ka lamə markwa taŋ, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantša: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseḃa tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «Ani, mantša ya skwapta ŋni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantša «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta paḃamťá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá həŋ, ka laghwí da paḃamta tavata zə'ala taŋ. ¹¹ Ka ksafťá tsi ka zləŋ ta gwal zlghay nda ŋuḃuf, nda hamata sanlaha ta snanťá tsa skwi ya.

Mazəməzəma kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəməzəm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlghay nda ŋuḃuf ta ts kavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ. ¹³ Had sana mndu ta guya vgha nda həŋ wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta həŋ. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgha Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəŋa taŋ. ¹⁵ Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá həŋ ta wa tvi ta kativiŋ nda ya ta pəta, ŋa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma həŋ ta labə tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha

gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanafťá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta həŋ demdem.

Giri ŋa gwal ghunay

¹⁷ Mbada mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'aftá həŋ ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá həŋ ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwaninťá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hliginťá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda həŋ mantša: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəŋa tsa lfida hafu ya ŋa mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'aftá həŋ bit tgha ka laghwí da həga Lazglafta ka tagha skwi ŋa mnduha hada.

Ka ts kavata i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ŋa dzra gwada. Ka ghunafťá həŋ ta mnduha ŋa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had həŋ ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata həŋ da mnay ŋa taŋ. ²³ Ka həŋ mantša: «Ta lagha anni kay ná, tseḃa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghanay ya guli ma vla taŋ. Buts ka ŋni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka həŋ. ²⁴ Na snanťa taŋ ta tsa gwada ya ná, nda ndərkawa ka i mghama nghanə həga Lazglafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nzata. Snəgla a həŋ ta skwi ŋa mnay wa. Ka həŋ mantša: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka həŋ dáḃawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya həŋ, ka sagha sana mndu da mnay ŋa taŋ. Ka'a mantša: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi ŋa mnduha,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka sli'afta tsa mali ta ghəŋa gwal nghanə həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ŋa hlakta həŋ. Ka mbraku mbrakwa a hlakta həŋ ta həŋ tama wu, kabga ta zləŋay həŋ ta zləzlərtsata mnduha ta həŋ. ²⁷ Hlakta taŋ ta həŋ, ka hladaghatá həŋ ta həŋ ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

mantsa: ²⁸ «Lmaf a ηni ta kaghuni ka taghægəltá skwi ηa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tintá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzaηnamtá t6aη ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda həη. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləηafta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, ηa vla tvi ηa mnduha la Isra'ila ηa mbədanafta taη ta nzakwa taη, ηa mutsafta taη ta platá dmakwa taη. ³² Aηni, kawadaga nda Sulkum nda ghu6a, ya ta vlə Lazglafta ηa gwal ta sna gwadani ya ná, masləmtsəka tsa skwi ya aηni,» ka həη.

³³ Ka kuzlanaftá tsi ta ηuduf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay həη má ta zadanaftá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ηa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ηa na mnduha na. ³⁶ Di'ηaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had' mndu ta6ta i' i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwad dərmək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had' lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghata tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magan kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa həη ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagma da Lazglafta tsi katsi ná, laviηta a kuni ta l6anata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda həη.

Ka snanata tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamtá həη ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá həη.

«Yahayaha kuni walglanηta gwadaηtá gwada nda hga Yesu,» ka həη nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya danwa ta ghəηa Yesu, ka Lazglafta nda aηni, ka həη. ⁴² Inda fitik tama, zlana a həη ta tagha skwi ηa mnduha, nda mna gwada ta ghəηa Lfida Gwada ta ghəηa Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfáη ηa katanηtá gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka ηad la Grek ta ghəη ta ghəηa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha taη. ² Ka hgaftá tsa gwal ghwanpədə his ya ta inda gwal zlghay nda ηuduf. Ka həη mantsa: «Ra a ka zlanata aηni ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfáη mataba ghuni, gwal nda difil ma ghəηa taη, ka zlananηta ηni ta tsa slna ya ta həη. ⁴ Aηni ya, ka dihavata ηni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka həη. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá həη ta i Atiyen, ta nzakway ka vərda mnda zlghay nda ηuduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghu6a ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Anηakiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá həη ta həη marananηtá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəηa taη nda fanaghatá dzvu ta həη.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda ηuduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi ηa Lazglafta katakata ta faftá ghəηa taη ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdənanηtá Lazglafta ta hudi ta Atiyen, ka vlanηtá mbraku, ka magə tsi ta mazəməmha nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avaftá sana mnduha, ka zlərdawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda həη. «Gwal

hlap lu ma ga vu'a,» i la Siren, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən. ¹⁰ Tsaw laviñ a hən ta nrapta nda gwaða wu, kabga vlanvla Sulkum nda ghuða ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka baraftá hən ta sanlaha ma mnduha, ña mnay tan kazlay: Nda sna anñi ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anaftá hən ta ghən ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá hən ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha tan. ¹³ Ka hlaftá hən ta tsakalawi. Ka hən mantsa: «Had na mndu na ta zlanťá raza həga Lazglafta mu nda ghuða, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna ñni ta mnayni kazlay: Dza'a dzañinđzaða tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbədanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka hən. ¹⁵ Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay hən, ka mbədavaftá kumani manda ña duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwaða Lazglafta

¹ Ka mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwaða lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, marananmara Lazglafta dagala ta ghənani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezaputami ya, ma kdə tsi ka laghwi da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: «Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*,» ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanťá hadika Kaldiya ka laghwi da nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwi da nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had vli vlan Lazglafta ka ñani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadik na, ña nzakwani ka ña gha, nda ya ña zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwan karaku

wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadik ma mayəm, ña dulay lu ta hən, ka ga vu'a ña tan hada ka vaku fwad dərmaq. ⁷ I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula hən ya guli. Tahula tsa, ña sli'afta tan ka saghwi da tsəlbu ma ghuva da ma na vli nať,» ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsintá fafad, na ñizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanatá fafaða zwanani Izak bađu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta ña Yakubu. Yakubu guli, ka datsanatá tsi ta ña zwanani ghwanpdə his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka drə dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá hən. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma danwani, ka vlanťá difil ña gwaða nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdəganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ñumna hadika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda hadika Masar nda ya ta hadika Kan'ana. Ghuyan ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ña zanťa. ¹² Ka snanťá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda tanťanťa səla tan. ¹³ Ka ləglap hən nda mahisa səla, ka mnananťá Yusufu ta ghənani ta zwanamani. Ka snanťá Fir'awna ta mndəra tan guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ña hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tan tani. Ta magay mbsaka tan ta ndəfan mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbla tan ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá hən hada, ma vli ya skwa Abraham nda tse di da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ña magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nənəaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha

* 7:3 Ngha ta Zrafta 12:1. † 7:7 Ngha ta Zrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

mu, ɲa vlata taŋ ta zwana taŋ tkwe' ɲa rwanatá hən. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dínakwani, zdəganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kdákwa dadahani ta klafta ka laghwi dífanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanani. ²² Mantša, ka taghanaftá lu ta Musa ta dífla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviŋtá gwađa, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la taŋ la Isra'ila magafər imani ta fwad mbsak. ²⁴ Ka ng-hantá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya daŋwa ɲa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi kantaŋta. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ɲa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama da kazlay: I'i fa Lazglafta ɲa mbanaftá hən kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahən wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá hən. Ka'a nda hən mantša: "Graha da! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanamani nda lmu ya slinwidinjtá Musa mantša: "Wa ta faghamta ka mghama ɲni ɲa tsa guma ta aŋni na?" ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snantá Musa ta tsa gwađa ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwad mbsak hada, ka maranaŋtá duhwala Lazglafta ta ghəŋani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghay, nghər tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ɲa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snantá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantša: ³² "I'i Lazglafta dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zləŋ, Walglaŋ a ta nghay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantša: Hlaphla ta baabah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghuđa ya.

³⁴ Nghadap ngha yu ta ghuya daŋwa ɲa mnduha da ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna ɲada ghəŋa taŋ, kəl yu ka saha da hlaptá hən mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,†" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziŋ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ɲa tsa guma ta ghəŋa aŋni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ɲa nzakay ka mgham, ɲa mbanaftá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghan Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwađa ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəməzəm nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá hən ta vaku fwad mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghanghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuniš ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tsavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwađa nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafta tsi ta gwađa hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vziŋtá hən, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ "Magaŋnafmaga ta Lazglafta ɲa mbađa ta kəma ɲni, kabga sna a ɲni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu," ka hən nda Haruna. ⁴¹ Mantša fitik ya, ka tsaftá hən ta skwi manda zwanə sla ka pla ghəŋ ɲani, ka skalu ɲa skwi ya tsaf hahən nda dzva taŋ. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta hən, ka zlinjtá hən ɲa tsəlbu ɲa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay: Ari la Isra'ila, ɲa da plihata kuni ta ghəŋ ma zata ghuni ta vaku fwad mbsak ma mtak ya ra?

⁴³ Na da a wa. Na həga tumpula Mulku, nda fwata tekwatsa Refaŋ hlaf kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra.

Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni

† 7:34 Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14—3:10. § 7:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15. * 7:40 Ngha ta Sabi 32:1, 23.

† 7:43 Ngha ta Amus 5:25-27.

ka tsughwadaghunaptá hadíka Babilá†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidziha mu ma mtak ná, mamu si hëga tumpul pgham lu ta huzla dzratawi nda Lazglafta mida, da hëñ. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta Musa ña magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghan tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlghaftá dzidziha mu guli da dadaha tan. Ka pghaftá Dzesuwa ta hëñ ka hlamta da tsa hadík ghzlaf Lazglafta ta mnduha mida ta këma tan ya, kawadaga nda tsa hëga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zdanan Lazglafta ta hudí, ka dawantá da Lazglafta ña vlantá tvi, ña banaftá hëga nda ghuá, ta tsatsi Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumun ta baftá tsa hëga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma hëga baf mnda sála manda va ya mna Anabi kazlay: ⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa da, vla fa sála da ya guli ná, hadík ya. Mndëra wati hëga ya dza'a kuni bidífta na? Wati vli ya prak ka lama da dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra kë'a ya†.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantse: «Kaghuni ná, tãntãña ghëña ghuni. Ta hgë Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuá manda va tsa nzakwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni ta iri na? Ta pslapsla hëñ ta gwal ya ta mna gwada ta ghëña mndu ta nzakway tdukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tdukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghëña ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay tan ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hëñ manda binzaun ta ghëña Atiyen, ka hi'idë hëñ ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndëgha nda Sulkum nda ghuá, ta luwa. Ka nghanatá tsi ta glakwa Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zëghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hëñ kay guli mantse: «Wana nda ngha yu ta gunatá luwa. Wa'a Zwanja

mndu ta sladu nda ga zëghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hëñ ta wi katakata, ka dzadzamtá dzvu ma slëmëñ, ka vavalaftá hëñ tida. ⁵⁸ Ka tsëhaftá hëñ ka klaghata tahula luwa, ka zlërtsay nda pala ña dzata. Ka pghatá la ka maslëmtsëka tsa skwi ya ta lguta tan da sana galaáay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zlërtsë hëñ ta Atiyen nda pala ya, ta magë tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantse: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa da,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsëlbatá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantse: «Mghama da, ma mbëdanaf ka ta hëñ ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabë hafu sref mida.

8

¹ Ka zdëganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zlraftá ghuya ñanwa ña gwal zlghay nda ñuduf

Badu tsa fitik ya zlrafta ghuya ñanwa katakata ta slanaghatá gwal zlghay nda ñuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlghay nda ñuduf da sana vliha ta hadíka Zudiya, nda ya ta hadíka Samari. Gwal ghunay yeya ta pdata hada. ² Mamu sana mnduha ta zlëña Lazglafta, ka padamtá hëñ ta Atiyen, ka tawamtá hëñ katakata.

³ Ña Sawulu ya tani, kuma zadanatá gwal zlghay nda ñuduf ñani. Ka dza'a tsi da hëga da hëga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hëñ da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa ña tan ta magay ka mna gwada ta ghëña Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnë tsi ta gwada ta Kristi ña mnduha hada. ⁶ Zdëganazda tsa gwada ta mnë Filip ya ta hëñ. Tets ka skwa turtuk ndëghata dënga ta sna tsa gwada ta mnë tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazëmzëmha ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndëghata mnduha. Nda ndëgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu sála tan ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

† 7:50 Ngha ta Isaya 66:1-2.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuŋ ma tsa luwa ya. Nda kɔ́a fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zləŋ nda zləŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghəŋani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani dem-dem, zɔ́aganazɔ́a tsa mndu ya ta həŋ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka həŋ tazlay. ¹¹ Zɔ́aganazɔ́a tsa mndu ya ta həŋ, kabga nda kɔ́a fitikani ta maganatá slna ta həŋ nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlglafta taŋ ta tsa gwada Filip ta mnay ŋa taŋ ta ghəŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta həŋ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simuŋ ya guli, ka zlglaftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha ta Filip, ka nghə tsi ta mandərmimiha nda mazəməzəma ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlglafta gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da həŋ. ¹⁵ Lagha tsahaya da həŋ, ka magə həŋ ta du'a ta ghəŋa taŋ, kada mutsafta həŋ ta Sulkum nda ghuɔ́a. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuɔ́a ta ghəŋa ya dər ka turtuk ma həŋ wa. Batem kwenkwen yeya maganaf lu ta həŋ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta həŋ, ka mutsaftá həŋ ta Sulkum nda ghuɔ́a. ¹⁸ Na nghay Simuŋ ta tsa vla Sulkum nda ghuɔ́a ŋa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta həŋ ya, ka klaftá tsi ta tseɔ́i ka vlay ŋa taŋ. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ŋa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuɔ́a,» ka'a nda həŋ. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zada tseɔ́i gha nda kagha tani, ka si nda tseɔ́i ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had ŋa gha ma na skwi na wu, had ima gha mida guli wu, kabga slada a ŋuɔ́ufa gha dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vzinyza ta tsa ghwadaka ndana gha ya, ka dawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya,

ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta nghadaptá yu ná, ksuxsa ghwadaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simuŋ ya nda həŋ mantsa: «Kɔ́akwɔ́akɔ́ak, magawa vərɔ́a kaghuni ta du'a ta ghəŋa ɔ́a, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnaŋta taŋ ta gwada ta ghəŋa Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghatá həŋ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afli'a ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima ŋa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'afli'a tsi ka laghwɔ́i. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwɔ́i da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya ná, ka kuɔ́itik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mantsa: «Waka yu dza'a snaŋta ka mndif a mndu na?» ka'a zlglaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klaghata lu. Manda nzatá nzakwa zwaŋa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanaghatá lu ta guma, ka dzata. Had mndu dza'a kulaŋtá mndəra taŋ wu, kabga zadanazada ta hafani ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawanta da Filip mantsa: «Kɔ́akɔ́akɔ́ak, mnihamna ka

* 8:33 Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

ta ghəŋa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zlaftá Filip ta gwada ta ghəŋa tsa vli dzanaf tsi ya, ka mnanantá tsi ta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu. ³⁶ Tata mbada həŋ ta tvi, ka lagha həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantasa: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlg hafzlg ha ka nda nɔdɔfa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantasa nzakwani, zlg hafzlg ha yu nda nɔdɔfa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwanə Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftá Filip ta batem. ³⁹ Manda kdakwa tan ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudatanə nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá danwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ² ŋa dawaftá delewer ŋa dza'ani vlantá la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlantá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlg hay nda nɔdɔf hada, ŋa kasaftani ta həŋ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbada həŋ ta tvi, ndusadagha ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak wanaftá Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantasa: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagha ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ŋa da yeya, ⁶ Sli'afslí'a gha, ka dza'a ka da huda luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ŋa magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna həŋ ta lwi mndani, ama ngha a həŋ

ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afta Sawulu ta hadik. Kə'a ka ngha yu ta vli kə'a, ngha a ta vli wa. Ka ksaftha lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkən, ngha a ta vli wu, zan a ta skwi wu, san a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlg hay nda nɔdɔf ta hgə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantasa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afslí'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgə lu ka tvi nda ga zeghwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghanatá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəŋani, kada nghəglanta tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantasa: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəŋa tsa mndu ya, ka rusiftá həŋ ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ŋa kasa inda gwal ta hganatá hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantasa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ŋa ghunay da, ŋa mnanantá hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ŋa mghamha, mantasa ya guli ŋa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a maranəŋmara i'i ka ghəŋa da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəŋa hga da,» ka'a. ¹⁷ Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantasa: «Sawulu! Zwanəma da ka. Tsa Mgham Yesu ta maraghanatá ghəŋani ta tvi ya, ta ghunidikta ŋa nghəglanta gha ta vli, nda ya ŋa ndəghaghafta nda Sulkum nda ghuba,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda nulan manda nulan ta ira Sawulu, ka nghəglantá tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹ Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zlafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlg hay nda nɔdɔf ma Damas.

²⁰ Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma hëga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantsa: «Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndërmim inda gwal ta snay nda ndërmima. Ka hëj mantsa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa hëj ña hlanjá la mali ta ghëja gwal dra skwi ña Lazglafta a tsi kay ra?» ka hëj. ²² Ka gdavatá Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka këanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a hëj ta skwi ña zlganaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ña zba dzatá Sawulu. ²⁴ Ka nzatá hëj ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka ðakwatsay ña dzata. Ka slramtá tsa skwi dzraf hëj ya da slëmëja Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famtá gwal zlg hay nda ñuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbë tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlg hay nda ñuduf. Ka zlëj hëj nda zlëja, kabga graf a hëj kazlay, vërdá mnda zlg hay nda ñuduf ya k'a wa. ²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadaghata slanaghatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta hëj ka Sawulu nganjá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta hëj guli, kinawu ka Sawulu fatá ghëjani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga baðu tsa ya, ka ksafatá tsi ta nzaku nda hëj. Ta labla hëj, ta vrakvra hëj ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlerday ta gwadaha nda hëj. Ña tan tani, zba htsinjani ña dzata ña tan. ³⁰ Snanja zwanama, ka pghaghatá hëj da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá hëj da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefðekw nzata nza-kwa guyatá ghëja gwal zlg hay nda ñuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray hëj ta vgha ka nzaku nda hanatá ghëj mista

Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga hëj nda zdakatahuda Sulkum nda ghuëa.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlg hay nda ñuduf ñani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlg hay nda ñuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgë lu ka Ayniya ta hani ta ghzlëj. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afslí'a ka payanata ka ta ghzlëja gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. ³⁵ Nganja inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma ðabi ma luwa Sirun ta tsa mndu ya ná, ka zlg haftá hëj ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgë lu ka Tabita mataba gwal zlg hay nda ñuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva k'a ya. Daga ñerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksafatá ðanjwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghëja sana hëga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snanjá tsa gwal zlg hay nda ñuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida k'a. Ka ghunadaptá hëj ta mnduha his da tsi. Ka hëj nda Piyer mantsa: «Kðækkðæk sawi misimmisim da anji,» ka hëj. ³⁹ Ka sli'aftá Piyer ka labë kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda bhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghëja sana hëga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ñani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta hëj ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma hëga mantsa: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu hëj. Tahula tsa, ka tsalbatá Piyer ka maga du'a. Ka mbëdavata tsi tvë mbli. Ka'a mantsa: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunanjá Tabita ta iri. Nganjanani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ñanató Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamtá tsi ta gwal zlg hay nda ñuduf, nda tsa la wadguha ya, ka marananjá hëj ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlg haftá ndëghata

mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kba huta, Simun hgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəja sana ghuḅa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuḅa la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga taŋ tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzemndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazənzəm. Ka nghanjá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga taŋ ka hganja. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantsa: «Nya ní Mghama dá!» ka'a. «Bhadafbha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simun ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kba huta Simun hgani tawa drəf hga taŋ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda nərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta hən ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta hən da luwa Yafa.

Mnananja Sulkum nda ghuḅa ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa hən ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəja həga da maga du'a. Ta ghwan a fitik ma ghən nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanafatá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazənzəm. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habun lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimitak fwad səla mistani, nda skwiha ta mbaḅa nda huḅi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi

gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama da wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdə walaŋta lami da wa da wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranafatani mantsa ya, ka vrinjá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəja tsa mazənzəm ta slanaghata ya, nda ḅhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa taŋ ta dawantá vla həga la Simun. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simun ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka hən gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəja tsa mazənzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afslí'a ka laha ka, ŋa dza'a gha kawadaga nda hən. Yaha ka da dga ghən, kabga i'i ta ghunaghatá hən,» ka Sulkum nda ghuḅa nda tsi. ²¹ Ka sli'afatá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda hən. ²² «Kwarney ka mali ta ghəja ghuḅa sludzi, ta nzakway ka nərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunanakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da taŋ ŋa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka hən nda tsi. ²³ Ka hladamatá Piyer ta hən, ka hanə hən hada.

Sli'afatá Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'afatá tsi ka laghu mista taŋ. Ka sli'afatá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá hən. ²⁴ Ka ḅhadaghatá hən da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga taŋ tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi ya, ta hən. ²⁵ Manda ḅhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. ²⁶ «Sli'afslí'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafatá. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva hən nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiḅatá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, ḅalavakata lamə da həga ga taŋ. Tsaw had mnda səla ya ŋa mnay kazlay: Nda

ghuḅa yeya, ghuḅa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dganṭá ghəṅ ka sagha hganṅər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snaṅtá ghəṅa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantša: Ma fwadā fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga ḁa ta nzəmndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta ṅusliṅ tilil ta vghani ta kəma ḁa. ³¹ Ka'a nda i'i mantša: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simuṅ ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simuṅ hgani, mnda kḁa huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aṅni demdem ta kəma gha ṅa sna skwi ya mnagha Mgham ṅa mnanṅata,» ka'a.

Piyer ta gwadā ga Kwarney

³⁴ Mbadā Piyer ka zlraftá gwadā. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləṅa hgani, ka maga skwi tḁukwa ná, zdəganazḁa. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ṅa zwana la Isra'ila ma mnanṅtá Lfida Gwadā ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta hən. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlrafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kdakwa Yuhwana ta mna gwadā, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaftá inda vli ka maga zdaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta hən, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Aṅi, nda nza aṅni ka masləmtsəka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləṅafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu badu mahkən. Ka vlanṭá tsi ta tva maraṅtá ghəṅani. ⁴¹ ṅa tsa aṅni tinlaghu Lazglafta ta zbapta ṅa nzakway ka masləmtsəkani ya. ṅa tsa aṅni si ta za skwi, ka sa skwi

kawadaga nda tsi ya maraṅta tsi ta ghəṅani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. ṅa inda mnduha demdem a maraṅta tsi ta ghəṅani wa. ⁴² Tsatsi ta mnanṅata, ka mna kuni ṅa mnduha, ka sladanafṭa kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəṅa gwal nda hafu, nda ya ta ghəṅa gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna hən ta ghəṅani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlghafta dza'a mutsai ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa inda tsa gwal ta sna tsa gwadā ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlghay nda ṅuduf nda tsa fafadā taṅ ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə hən ta gwadāy tsa mnduha ya ta gwadā nda sanlaha ma gwadā. Ka zləzlvu hən ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantša: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa hən ta Sulkum nda ghuḅa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantša: «Maganafṭa batem ta hən nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata hən ta dzvu ṅa nzdavatanani tsəbakw fitik da hən.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snaṅtá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlghafzlgha gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwadā Lazglafta guli kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlghay nda ṅuduf nda ḁatsa fafadā taṅ nda gwadā nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga ga gwal kul ḁatsaku fafadā taṅ, ka za skwa zay kawadaga nda hən,» ka hən nda tsi. ⁴ Ka zlraftá Piyer ta rusay ṅa taṅ turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantša: «Ma nzakwa ḁa ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighatá sana mazəməm. Ka nghanṭá yu ta sana skwi dagala manda

gatá gwada nzakwani n̄an̄ana lu ta wa kuz-ibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusadivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka nghan̄tá yu ta skwiha fwađ fwađ s̄ela mista tan̄, nda nimtak, nda skwiha ta mbađa nda huđi, nda zarakha mida. ⁷ “Sli’afslí’a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta h̄əj,” ka sana lwi gwad̄gihata. ⁸ “Va a yu Mghama đá wa, had̄ skwa mbida nda skwi kul raku ta kđə lami da wa đá wu,” ka yu. ⁹ “Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi kul raku,” ka tsa lwi ya gwad̄glagata ta luwa ka mahis. ¹⁰ Hkən kə’a vrəglan̄afta manda va tsaya. Ka vrin̄tá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa ya, nda ɓhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta h̄əj daga ma luwa Sezare, n̄a slidighata ma tsa h̄əga ta nzaku yu ya. ¹² “Ka dza’a ka mista tan̄, yaha ka da dga gh̄əj,” ka Sulkum nda ghūba nda i’i. Ka pghaftá na mnduha wana h̄əj hadna na ta i’i da luwa Sezare, ka lamə n̄ni demdem da h̄əga ga Kwarney. ¹³ Ka rusan̄naftá tsa mndu ya kə’a nghan̄tá duhwala Lazglafta ta sladu ma h̄əga ga tan̄. Ka’a nda tsi mant̄sa: “Ghuna ta mndu da luwa Yafa n̄a hgaktá Simun̄, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ n̄a mnaghunatani ta gwad̄aha ya dza’a klaghaktá mbaku, n̄a kagha nda h̄əga gha tani demdem,” ka’a. ¹⁵ Ta zrayz-ray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghūba ta gh̄əj tan̄ manda va ya ta magaku nda amu tan̄tan̄ ya. ¹⁶ Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghūba dza’a magaghunafta lu ta batem kə’a ya. ¹⁷ Ka si Lazglafta ta vlan̄tá tsa Sulkum nda ghūba ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlgħafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i’i tama n̄a dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka’a. ¹⁸ Tahula snan̄ta tan̄ ta tsa gwada ya, ka lbatá h̄əj demdem, ka zləzlvu h̄əj ta Lazglafta «ta vlan̄tá tva mbəđanaftá nzakwa tan̄ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta h̄əj ta vərđa hafu tama,» ka h̄əj.

¹⁹ Tsa ghuya đan̄wa ta slata ma kđə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlgħay nda n̄uduf. Ka sli’aftá san-

laha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da An̄takiya. Ka mnə h̄əj ta gwada Lazglafta n̄a la Yahuda ka zlan̄tá mnay n̄a sanlaha ma mnduha. ²⁰ Mbađa sanlaha ma gwal zlgħay nda n̄uduf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sirej, ka sli’afta ka laghu da luwa An̄takiya, tvə la Grek. Ka mnə h̄əj guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu n̄a tan̄. ²¹ Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda h̄əj, kəl ndəghata mnduha ka zlgħafta, ka mbəđaghutá vgha tvə Mgham Yesu. ²² Ka snanaghata tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá h̄əj ta Barnabas da luwa An̄takiya. ²³ Manda ɓhadaghata, ka nghan̄tá tsi ta zđakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlan̄tá tsi ta mbraku ta h̄əj n̄a gđavata tan̄ nda fatá n̄udufa tan̄ ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, n̄erma mndu ya, mnda zlgħay nda n̄uduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghūba. Ka sgavaghata ndəghata mnduha ta zlgħaftá Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli’aftá Barnabas ka laghwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagaghata tsi da luwa An̄takiya. Təj vakwa tan̄ hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə h̄əj ta skwi n̄a ndəghata mnduha guli. Ma luwa An̄takiya zlafta lu ta hga gwal zlgħay nda n̄uduf, ka la krista. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli’aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa An̄takiya. ²⁸ Mamu sani mataba tan̄ ta hgə lu ka Agabus. Ka’a mant̄sa: «Dza’a slaku maya ta gh̄əj had̄ik demdem,» ka’a manda ya mnana Sulkum nda ghūba. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlgħay nda n̄uduf sladanata mant̄sa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya laviñ tsi ta vlay n̄a tsəghay n̄a kata zwanama ta nzaku ma had̄ika Zudiya,» ka h̄əj. ³⁰ Ka tskaftá h̄əj, ka vlan̄tá i Barnabas nda Sawulu, n̄a klan̄tá la galata mnduha ma had̄ika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zlaftá mgham Hiridus ta ghuya đan̄wa n̄a Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwan̄amani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná, zđəganazđá

tša skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. ⁴ Tahula ksaftani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuḅa sludzi fwad fwad ṅa mbaḁay taṅ ta vgha ta nghay. Tahula kḁata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma baṅluwa. ⁵ Ma tša ṅatá Piyer ma gamak ya tama, ka ṅavata Igliz ka maga du'a ka ṅḁaṅḁa ta ghəṅani.

Zliṅtá Piyer

⁶ Ta tša rvidik ṅa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal nga watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakaanaptá vli ma tša dzuguvi ya. Ka nduhudantá tsi ta Piyer ma ṅwazliḁ. «Sli'afslí'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tša tsuhwalha ya tša ta dzvani. ⁸ «Hbana ḁanava gha ka sudamta ka ta ḁaḁaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista ḁa,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tša duhwala Lazglafta ya. Zbaṅ a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá həṅ ta taṅtaṅa ghuḅa tša gwal ta nga mnduha ya, tsughwadapha həṅ ta mahisani. Ka lagha həṅ tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huḁa luwa. Ka gunutá tša watgha ya ka ghəṅani ta wa ira taṅ. Ka sabə həṅ, ka ksaftá həṅ ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tša fitik ya zrafta Piyer ta snaṅtá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snaṅtani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiḁa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzaṅtá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta

hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ṅa gunatani ta tša watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huḁa həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka həṅ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəṅani. «Ba sulkumani ya,» ka həṅ. ¹⁶ Mbaḁa Piyer ka gdavata ta dza watgha. Manda gunata taṅ ta watgha ka nghanṅtá həṅ ta Piyer. Ka ndərmim həṅ. ¹⁷ Kḁkəḁkḁ, ka Piyer nda dzvu ka lḁanatá həṅ. Ka rusanaptá tsi ta həṅ ka Mgham Yesu kligiṅta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanaptá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda həṅ guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadakwa vlani, ka kḁutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka həṅ. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, nga a wa. Laghani ka ḁadawanaptá vli ta tša gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ṅa pslatá həṅ. Tahula tša, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ṅa nzdavata ka fitik tsəḁakw hada.

²⁰ Ka ḁasaftá mgham Hiridus ta ṅuduf katakata ta ghəṅa gwal ma luwa Tir nda Siduṅ. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ṅa lagha ta kəmani. Ka sutá həṅ ta ghəṅa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha həṅ ḁawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tša mgham ya ta saba skwi ṅa zay taṅ. ²¹ Baḁu tša fitik tsaf həṅ ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ṅəzlatá tsi baṅluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzunṅtá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanṅtá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbaḁa gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlgħay nda ṅuduf nda sga. ²⁵ Manda kḁiṅta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta həṅ da Ursalima, ka vraghutá həṅ. Ka kliṅtá həṅ ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista taṅ.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ṅa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anṭakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ṅa mnduha. Hahəṅ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ṅra ya, nda Lukiyus mnda la Sireṅ, nda Manahəṅ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka ts kavatá həṅ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ṅa maga slna ya hgan yu ta həṅ,» ka Sulkum nda ghuḅa, nda həṅ. ³ Tahula kdīnta taṅ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá həṅ ta dzvu ta həṅ ka zliṅtá həṅ.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghu-nafər Sulkum nda ghuḅa ta həṅ, ka laghu həṅ da luwa Selusi. Hada ṅlafta həṅ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵ Manda ḅhadaghata taṅ da luwa Salamina, ka mnə həṅ ta gwada Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda həṅ ṅa zlgħaṅtá həṅ. ⁶ Ka tadaptá həṅ ta tsa hadik ya ka ḅhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá həṅ ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niṅtá ghəṅani ka anabi. ⁷ Tavata ṅumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ṅumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghəṅani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanatá gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa taṅ ka zba mbədiṅtá zlgħay nda ṅudufa tsa ṅumna ya. ⁹ Mbadá Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuḅa, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslembembera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwaṅa halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlanṅta kagha ta mbədiṅtá tva Lazglafta ta nzakway ka tdukwani na? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ṅa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, hadka dza'a nghanṅtá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tđik vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ṅa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ṅumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ṅudufani. Lanafla

tsa skwi ta taghə lu ta ghəṅa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Anṭakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda həṅ, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá həṅ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Anṭakiya ta hadika Pisidi. Baḅu Sabat, ka lamə həṅ nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzanafta lu ta vli ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda həṅ mantsa: «Zwanama da, ka mamu gwada da kaghuni ṅa vlanṅtá mbraku ta mnduha, laviṅlava kuni ta gwaday ndana,» ka həṅ. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlbu ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ṅa ṅlanaftá həṅ, ma fitika nza-kwa taṅ ta hadika Masar. Ka hliṅiṅtá tsi ta həṅ ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwaḅ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda həṅ ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadānatá tsi ta mndəra mnduha ndəfāṅ ta hadika Kan'ana, ka vlanṅtá tsi ta tsa hadik ya ta həṅ, ṅa ṅatan. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta taṅ ya ná, ta klay ta vaku fwaḅ dərmaḅ nda hutafmbsak.

«Ka vlanṅtá tsi ta gwal ṅa tsanatá guma ta həṅ, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu həṅ ta fanamtá mghama taṅ ta həṅ. Ka fanamtá Lazglafta ta həṅ ta Sawulu zwaṅa Kis, ta sabi ma mndəra la Benzamen. Fwaḅ mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəṅa taṅ.

²² «Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəṅa taṅ. “Slafsla yu ta Dawuda, zwaṅa Yesay. Zdəgihazda, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,» ka'a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməṅ ya. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila kazlay: Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a.

25 Ndusakwa fitika kdayni ta slnani, ka'a mantsa: "Dunwa wa ya ka kaghuni nda i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slaghwa a yu dər ka plaptá zu'a baḅah ma səlani wa,"» ka'a.

26 «Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zləṅa Lazglafta tani, ṅa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. 27 Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a həṅ ta tsa gwada la anabi ta dzaṅə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghatá həṅ ta ghəṅa skwi mna la anabi, nda ma dzata taṅ ta Yesu. 28 Dər ma slanagha a həṅ ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka həṅ nda Pilat. 29 Tahula kdīṅta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəṅani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá həṅ dzata ta udza zləṅay. Ka klagatá həṅ ka famta ma kulu. 30 Ama ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. 31 Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ṅa gwal ta sli'afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra'ila. 32 Vərda aṅni, tsa Lfidá Gwada ya ta mnaghunata aṅni. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləməṅ ta dzidziha mu ya ná, 33 magama ta amu, ta nzakway ka zivra taṅ ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his:

“Zwanə da ka,

gita yata yu ta kagha,”* ka'a.

34 Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walḡaṅta a ta mtuta ṅa fəḡladamtá mblani da kulu ṅa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay:

Dza'a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuḅa, nda fa ghəṅ tida,

ya tanaf yu ta imi ta sləməṅ ta Dawuda† kə'a ya.”

35 Ka'a ma sana vli guli na:

“Haḍ ka dza'a zlanatá mnda gha ṅa rwutani ma kulu wu,”† ka'a.

* 13:33 Ngha ta Zabura 2:7. † 13:34 Ngha ta Isaya 55:3. ‡ 13:35 Ngha ta Zabura 16:10. § 13:41 Habakuk 1:5. * 13:47 Ngha ta Isaya 49:6.

36 Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya. Maga-namaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lamtá lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi.

37 Ama tsa mndu sli'aganap Lazglafta nda hafu ya, walaṅ a rwaku ta ksantá tsatsi wa.

38 Mantša tama zwanama, dina ka snanṅa ghuni kazlay: Əṅka'a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunanta nda pla dmakwa ghuni kə'a. Traptra zlahā Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. 39 Ama inda mndu ta zlghaftá Yesu ná, falau' vghani. 40 Daswa ka kuni tama, da slaghunaghatá skwi mnə la anabi kazlay:

41 “Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta,

nghawangha, ndərmima wa ndərmima, ka zwadutá kuni, kabga dza'a magay yu ta fitika ghuni ta mandərmimi, ya dər ma kinawu rusaghunafu lu ná, grafta a kuni dekdek wu kə'a yaS”».

42 Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagha skwi, «Kdəkwəkdək, ka vrakta kuni baḍu sana Sabat da mnəḡlaṅnatá na gwada na,» ka lu nda həṅ. 43 Tahula gazlata mnduha, ka sli'aftá ndəghata la Yahuda nda gwal ta lami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghū həṅ ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ṅa taṅ. «Dihavawa diha ma zdakatahuda Lazglafta,» ka həṅ nda həṅ.

44 Sagha tsa sana Sabat ya, ka tsakatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ṅa sna gwada Lazglafta. 45 Nghay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə həṅ nda draku, ka dzadzə həṅ ta wa i Pwal, ka raraza həṅ. 46 Zlənəṅə a i Pwal nda Barnabas ta həṅ wa. Ka həṅ mantša: «Nda ra má ka tinlaghutá mna gwada Lazglafta ṅa kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a aṅni ka mutsa hafu ṅa kdekədzəṅ wu ka kuni ya, dza'a mbəḍaghutá vgha ṅni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. 47 Wya skwi mnaṅna Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul nzakway ka la Yahuda,

ṅa mnay gha ta gwada ta mbaku*»

ta ghəŋa hadik tender,» ka'a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu həŋ ta rfu, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka zlgħaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ŋa kđekedzen, ta həŋ.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zləŋa Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá həŋ ta giri ŋa i Pwal nda Barnabas, ŋa ŋawaftá həŋ ma hadika taŋ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika səla taŋ ta həŋ, ka lagħwa taŋ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndagħutá ŋudufa gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Aŋtakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda għuá tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda 6hadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə həŋ da həga tagħa skwa la Yahuda, ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taŋ ya, ndadá a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlgħafta nda ŋuduf wa. ² Ama mbada tsa la Yahuda kul zlgħafta nda ŋuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa gwaftawi nda həŋ ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzdavata i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ka ŋdaná nda fatá ghəŋ dar ta Mgham Lazglafta. Vərdá gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda həŋ nda ma vlanťani ta mbrakwa maga mazəməm, nda mandərmimi ta həŋ. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda mal-ihata ta wi, ŋa liŋtá i Pwal nda Barnabas nda pala ŋa pslatá həŋ. ⁶ Ka snanagħatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka lagħu həŋ da didifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə həŋ ta Lfida Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walaŋta mbadaŋta mbada daga yagata, ta nzakwani hada. ⁹ Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlgħay nda ŋuduf da tsi prək ka mbanaf. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda səla għa,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vđuk kə'a valavata, ka mbada tsi ta mbada. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá həŋ ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taŋ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda səla tsakwam tsakwam da slamaghata*,» ka həŋ. ¹² «Zeyus» nana, ka həŋ nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka həŋ guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagagħatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəŋha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəŋ ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snaŋta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahinťá həŋ ta lgut ta vgha taŋ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka həŋ mantsa: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aŋni manda va kaghuni tane. Lfida Gwada ŋa aŋni ta kləgaghunaghata, ka zlanťa kuni ta skwa wuyayha ka mbəđakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ŋa ksa tvi ya ta kumə həŋ. ¹⁷ Aŋ mndani, ta kwalagħu a Lazglafta ta maranťá ghəŋani nda maga zdaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ŋudufa ghuni da rfu,» ka həŋ. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay taŋ mantsa ŋa taŋ ya, zlahzlah ka həŋ pyaftá həŋ ta dza'a pla ghəŋ ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya həŋ, ka sli'adagħatá la Yahuda ma luwa Aŋtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzłərtsə lu ta

* 14:11 Nghanata tsa tskata mnduha ya ta kumə həŋ.

Pwal ma ɲa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidɪnta tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zlgħay nda ɲuduf wanagħatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huɗa luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vragħata da Aɲtakiya ta haɗika Siri

²¹ Ka mnə hən ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá hən ta ndəghata gwal ta zlgħafta nda ɲuduf. Tahula tsa, ka vragħatá hən da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta haɗika Pisidi ya. ²² Ka vlanɲtá hən ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ɲuduf ya, ɲa dihavata taɲ ma zlgħay nda ɲudufa taɲ. «Nda ma ghuya ɗaɲwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka hən, nda hən. ²³ Ka pagħanamtá hən ta gwal ɲa ngha mnduha ta hən ma inda vla guya ta ghəɲa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata taɲ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá hən ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlgħaf hən.

²⁴ Ka sli'aftá hən ka laghwi nda ta haɗika Pisidi, ka bhadagħatá hən ta haɗika Pamfali. ²⁵ Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá hən ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá hən nda kwambalu hada guli, ka laghwi da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta haɗika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta hən ta zɗakatahuɗa Lazglafta ɲa maganatá slna ya kɗa hən ta magay. ²⁷ Manda bhadagħata taɲ, ka tskanatá hən ta Igliz, ka rusu hən ɲa taɲ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda hən, nda ya kə'a guninistá tva zlgħay nda ɲuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aɲtakiya kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta haɗika Zudiya, ka lagha da Aɲtakiya da tagħay ɲa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafaɗa ghuni manda ya mna zlahu Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zɗəgana a tsa tagħa skwa taɲ ya ta i

Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə hən ta wi nda hən ta ghəɲani ka ɲɗaɲɗa. Ka lu tama mantša: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanagħatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsɪnta hən ta gwada ta ghəɲani, ka hən. ³ Ka klaftá gwal zlgħay nda ɲuduf ta skwi ɲa mbaɗa taɲ. Ka ksafatá hən ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma haɗika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlgħaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəɲani. ⁴ Bhadagħata taɲ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hən. Ka rusu hən ɲa taɲ ta skwi magə Lazglafta nda hən. ⁵ Mbaɗa sanlaha mataba la Farisa ta zlgħaftá Yesu, ka sli'avafta. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafad, ka maga hən ta skwi ya mna zlahu Musa guli,» ka hən. ⁶ Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ɲa ngha gwada ta ghəɲani. ⁷ Ka gwadanagħatá hən ta gwada katakata ta ghəɲani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantša: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ɲa mnanaɲtá Lfida Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snaɲta hən ɲa zlgħafta taɲ kə'a. ⁸ Ka maraɲtá Lazglafta ya nda sna ta ɲudufa inda mndu, ka tsu'aftá hən nda ma vlanɲtani ta Sulkum nda ghuɓa ta hən manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahən manda ghuɓɪntani ta ɲudufa taɲ, ma zlgħafta taɲ wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanagħatá gwal zlgħay nda ɲuduf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəɲa amu ta mbaku manda va hahən guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tskatá vgha ya nzata. Ka zlaftá i Barnabas nda Pwal ta ruša mazəməzəmhə nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahən mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kɗakwa taɲ ta gwada ta gwada, ka zlaftá Yakubu ta gwada, ka'a mantša: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simuɲ ká Lazglafta zlaftá ngħapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba taɲ ta gwal

ña nzata ka ñani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwadafa la anabi ta gwada tañ, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶ “Tahula tsaya dza’a vragavra yu, ña bæglafata da ta hëga Dawuda ta zluta ya. Ña payafata da ta tsa badzatani ya, ka sladanafata.*

¹⁷ Mantsa ya dza’a kæl hamata mnduha, ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hægaf yu ña nzakway ka ña da ya ka psa i’i,

ka Mgham Lazglafata ta maga tsa skwiha ya ¹⁸ mnata daga manda ghalaya.”

¹⁹ Ka kdë Yakubu ta mna gwadani. Ma vlan lu ta ghuya danwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbëdaktá vgha da Lazglafata, ka i’i nda ña da. ²⁰ Skwi ña vindanaf hëñ na: Zlanja tañ ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi bërtá lu nda bërtat†, nda za us, kabga ²¹ daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwada Musa ma inda luwa. Ta dzadzanay lu guli inda fitika Sabat ma hëga tagha skwa la Yahuda,» ka’a.

Tsgaha ta lwi ña gwal kul nzakway ka la Yahuda

²² Mantsa tama, ka ndanatá gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlg hay nda ñuduf, ta pasaptá mnduha mataba tañ ña ghunay da Antakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá hëñ ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta hëñ his his mataba zwanama. ²³ Wya ka hëñ vindanamta delewer ta hëñ ma dzvu:

«Anni gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu ña ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la Antakiya, ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²⁴ Snañnagha sna gwada ta ghëña sanlaha ma mndu ta sli’afata da anni, ka lafi da kbaghunafata kawadaga nda graha ñni i Barnabas nda Pwal. ²⁵ Ka nzanaghatá ñni demdem ta ghëñani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ñni ta mnduha ña ghundaghunafata kawadaga nda graha ñni i Barnabas nda Pwal. ²⁶ Hahëñ gwal ta vlatá hafa tañ ña maganatá slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷ I Yuda nda

Silas ta ghunëdaghunafata ñni mista tañ, ña rusaghunafata tañ nda wubisima tañ ta va na skwi vindaghunaf ñni na. ²⁸ Skwi ta zëdaganatá Sulkum nda ghuëa nda anni tani ná, va a ñni ta faghunaghatá ndëgaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe’ ka magay wa. Wya skwi ña magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu’a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu’a skwi bërtá lu nda bërtá, yaha kuni hliri‡. Ka zlanja kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dina. Lëñlëñ ka kuni nzata,» ka hëñ.

³⁰ Ka zlanja i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta hëñ ka laghwida Antakiya. Ka tskanatá hëñ ta gwal zlg hay nda ñuduf, ka vlanja hëñ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta hëñ. ³¹ Tahula dzanafata, ka rfu hëñ demdem ta rfu nda mbraku ya vlan lu ta hëñ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzëdavata hëñ ta mna gwada ña tañ ña lëa ñuduf ña tañ, ka mbra hëñ ma zlg hay nda ñuduf. ³³ Tahula nzëdavata tañ tsëbakw fitik hada, «ka ghata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlg hay nda ñuduf nda hëñ, ña vra tañ slanaghatá gwal ta ghunafata hëñ. [³⁴ Sli’af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Antakiya. Ka taghë hëñ ta skwi ña mnduha, ka mnë hëñ ta gwada Mgham Lazglafata kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsëbakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwada Mgham Lazglafata, ka dza’a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nzakwa tañ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta klijntá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista tañ. ³⁸ Lanaf a tsa dza’ani mista tañ ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kda dza’a maga slna kawadaga nda hëñ. ³⁹ Ka zlerëdanafata hëñ katakata, ka dgatá hëñ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ñlafatá hëñ ta kwambalu ka laghwida hadika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba’atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafata!» ka zwanama nda Pwal,

* **15:16** Ngha ta Amus 9:11-12. † **15:20** Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16. ‡ **15:29** Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

ka sli'aftá tsi ka laghwi. ⁴¹ Ka rə tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka vla mbraku ɲa Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka ɓhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlghay nda ɲuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlghay nda ɲuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanatá tsi ta fafad, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴ Ma inda luwa ta ɓhadaghata həŋ, ta mnay həŋ ɲa inda gwal zlghay nda ɲuduf ta skwi ya tsin gwal zlghay nda ɲuduf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ɲa snata ghuni ka həŋ ta mnay ɲa taŋ. ⁵ Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlghay nda ɲuduf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghuɓa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndusadaghata taŋ ta hadika Misiya, ka kumə həŋ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlaŋ a Sulkuma Yesu ta tvi ta həŋ wa. ⁸ Ka kdantá həŋ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanjá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ɲani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ɲni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ɲni kazlay: Ta hga aŋni Lazglafta ɲa kla Lfida Gwada da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksafatá ɲni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ɲni da luwa Nyapulis. ¹² Ka sli'aftá ɲni hada ka laghu ɲni da luwa

Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ɲni gerger ma tsa luwa ya. ¹³ Bađu fitika Sabat, ka saghu ɲni ma huɗa luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ɲni ta vla ndəba dzva la Yahuda hada ka ɲni sizlay. Ka slaftá ɲni ta tskata mi'aha. Ka mnə ɲni ta gwada ɲa taŋ. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba taŋ, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləŋay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna gwada ɲni. Ka gunanantá Lazglafta ta ɲudufani, ɲa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taŋ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgaha yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aŋni da taŋ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a ɲni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ɲni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlanjá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tseɗi ta tsanakta tsi ta danahəgani, nda tsa ma slayanşlayanani ya. ¹⁷ Ka gi mbadə tsi mista ɲni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata həŋ!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghay la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taŋ kul fəglafatá ghəŋ ta mutsa tseɗi, ka hlaftá həŋ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hladaɗaghatá həŋ ta həŋ da mnda tsa guma la Ruma. Ka həŋ mantsa: «Gwada ɲa kətsida mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghamata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka həŋ.

²² Ka pghaftá dəmga ta vgha ta həŋ. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa həŋ nda krupi,» ka həŋ. ²³ Tahula sləvaptá həŋ, ka hlaghatá lu ta həŋ da gamak. «Ka ngha ka ta həŋ

dina,» ka lu nda mnda ngha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta hən da huda həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlahə taŋ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlva Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavafťá hadík, ka gigđavafťá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha hən ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ŋa dzuvťá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ŋni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamťá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləŋ. ³⁰ Tahula tsa ka hligintá tsi ta hən. Ka'a nda hən mantša: «Mghamha dá, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantša: «Zlghaf-zlgha ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka hən. ³² Ka mnanatá hən ta gwada Mgham Lazglafta, ŋa tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta hən ta va tsa rvidík ya ka laghwi ghuḃinistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunustá skwi ta hən. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlghafta taŋ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadakwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zliŋzla ta hən kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal mantša: «Zliŋzla ta hən, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagha lu ya mantša: «Tsaŋnagha a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aŋni ta kəma mnduha, ka pghamtá aŋni ma gamak, ta aŋni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdekdek ka lu nda aŋni ra? Magava a tsaya mantša wa! Sagha hahən kaghəŋa taŋ zliŋnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksafťá zləŋ ta hən, snaŋər hən

kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha hən da ndəba dzvu, ka hən mantša: «Ga ghunaga ŋni ta dmaku,» ka hən. Ka hligintá hən ta hən ma gamak. Ka ndəbanatá hən ta dzvu ta hən ŋa sli'apta taŋ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu hən da Lidiya. Tahula nghanaghata taŋ ta zwanama, ka vlanťá mbraku ta hən ka sli'aftá hən ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá hən ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka ḃhaghata hən da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghən ta ghən manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda hən ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ŋa taŋ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta đaŋwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ŋa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu hən mista i Pwal nda Silas. Mantša ya ndəghata la Grek ta zləŋa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ŋudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta hən ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta hən ta ŋudufa mnduha. Ka sli'adaghata hən da Yasuŋ, ka zbə hən ta i Pwal nda Silas ŋa hla hən ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a hən ta hən wa. Ka ksaghatá hən ta Yasuŋ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka hən mantša: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəŋa hadík, ka sagha hən da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afta Yasuŋ ta hən ga taŋ. Had hən ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka hən ta mnay,» ka hən. ⁸ Snaŋta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avafťá hən. ⁹ Ka platá i Yasuŋ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliŋta gwal ta tsa guma ta hən.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kɔ́ikintá gwal zlg̃hay nda ɲuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taɲ da hada, ka lamə hən̄ da həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zɔ́akwa ghəɲa taɲ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahən̄ ta ghəɲa taɲ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik hən̄ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ɲa nghay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ɲa taɲ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlg̃hafta nda ɲudufa taɲ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taɲ tani. ¹³ Snaɲta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata hən̄ da tsa luwa ya sli'anafatá ɲudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kɔ́ikintá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nza-ghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klaghatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taɲ ka vru, ka mnanatá Pwal ta hən̄ kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghanjá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanafatá tsi ta ɲuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləɲa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda hən̄ ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzana tva mbaɔa gwada ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbaɔa gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katak na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taɲ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klaghatá hən̄ ta Pwal mista taɲ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudunur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaɲnamsna ka ta na lfidá skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na ná, ka lfidani nzakwani da aɲni. Ta kumay ɲni ta snaɲta klatá ghəɲani,» ka

hən̄ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la mat-bayha ma tsa luwa ya, tsa lfidá skwi yeya ta gwagwadu lu, ta snə lu kwenkwen. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ɲanaɲa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafta ɔ́a ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ɲa taɲ. Ka slafatá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: ɲa Lazglafta kul snaɲta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ɲani kul snaɲta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magafatá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəɲa luwa nda hadik. Had ta walaɲta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psaɲ a ta katu da mnda səla ɲa vlanjá skwi wa. Had skwi pɔ́a tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagaginjá tsi ta inda mnduha, ka pghata hən̄ təbsa' ta ghəɲa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taɲ ta hadik ɲa nzakwa taɲ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ɲa zbay taɲ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taɲ ta zbay. Aɲ mndani, di'ɲaghu a nda amu wa. ²⁸ Əɲka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku. Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: «Kahwathwata mndəra taɲ amu guli,» ka hən̄. ²⁹ Ka si mndəra taɲ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəɲani ta magafta ya wa. ³⁰ ɲaw lu ɔ́a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taɲ kul snaɲta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbədanafta hən̄ ta nzakwa taɲ, ³¹ kabga fafa ta fitik ɲa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəɲa hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ɲa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranaɲta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vərɔ́a mnda tsa guma zbay yu,» ka'a.

³² Na tsa snan̄ta tan̄ ta mnay Pwal ta gwada ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghubasu sanlaha nda ghubasa ta Pwal. «Ŋa snəglanavata ŋni badu ma sani ta tsa gwada ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'af̄ta Pwal mataba tan̄ ka laghwi.
³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlghafta, ka laghu hən̄ mistani. Mataba tan̄, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwada ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda hən̄.

18

Pwal ma luwa la Kwarent̄

¹ Tahula tsa, ka sli'af̄ta Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwarent̄. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Pun̄. Sli'af̄tani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa tan̄ Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda hən̄. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə hən̄. Həga tumpul ta dadah hən̄. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda hən̄. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlerda gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdaktá hən̄ ŋa zlghaftá gwada Lazglafta.

⁵ Manda zlan̄ta i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəŋani ka mna gwada. Ka paslə tsi ŋa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grun̄tá la Yahuda ka rarazay. Mbadá Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta hən̄. Ka'a nda hən̄ mant̄sa: «Ta ghəŋa ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'af̄ta tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zlan̄ay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda həga tan̄. ⁸ Ka zlghaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mant̄sa ya la ga tan̄ guli. Nda ndəgha gwal ma Kwarent̄ guli ta snan̄tá gwada Pwal, ka

zlghaftá hən̄, ka maganaftá lu ta batem ta hən̄.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mant̄sa: «Yaha zlan̄ da ksaftá kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdan̄ gwaday. ¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had' mndu dza'a walan̄ta faftá dzvu ta kagha ŋa ghuya dan̄wa ŋa gha wa. Nda ndəgha mnduha da ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ŋumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grun̄tá Pwal. Ka kladaptá hən̄ da vla tsa guma. ¹³ Ka hən̄ mant̄sa: «Nana mndu na ta bara mnduha ŋa tsalbu ta kəma Lazglafta, ka zlan̄tá skwi mna zlahu,» ka hən̄. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mant̄sa, ama ka gi tsu'af̄ta Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mant̄sa: «Ka had' mndu dza lu wu katsi, had' sana dmaku ta bluta wu katsi, had' yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəŋa zwana gwadaha, nda ya ta ghəŋa hgu, nda ya ta ghəŋa zlahu ghuni ta zlerda kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəŋa tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta hən̄ ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá hən̄ ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafta, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalan̄ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa An̄takiya

¹⁸ Ka nzdəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwarent̄. Tahula tsa, ka sli'af̄ta tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlan̄tá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəŋani ma luwa San̄kre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka 6hadaghatá hən̄ da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'af̄ta tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə hən̄ ta dzvu da tsi, má ŋa nzdavatani da hən̄, ama dvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta dvay Lazglafta,» ka'a nda hən̄.

Ka nlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka bhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Antakiya. ²³ Tahula nzdavatanani gerger ma luwa Antakiya ta hadika Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwi da ranafatá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku na inda gwal zlgay nda nuduf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwarent

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghena Yesu nda tvani na mnduha. An mndani, maga batema Yuhwana yeya sanan tsi. ²⁶ Ka mné tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma hoga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mné tsi, ka hgaghatá hén na sganaghata taghanafatá skwi nda tvani ta ghena gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumafatá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanafatá hén ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya na tsu'afatá tan nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanatá tsi nda zdaku ya vlan Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlgahfa. ²⁸ Ka gwadé tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá hén ta skwi na nrapta. Ka marananatá tsi ta hén ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya ká'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwarent, ka ranafatá Pwal ta vli ta ghwaha ta hadika Asiya, ka bhadaghatá tsi da luwa Afisus ka slafatá tsi ta sanlaha ma gwal zlgay nda nuduf hada. ² Ka'a mantse: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda ghuá ma zlgahfa ghuni ra?» ka'a dawanta da hén. Ka hén nda tsi mantse: «Ta sna a nni ta skwi ta hgé lu ka Sulkum nda ghuá wa,» ka

hén. ³ «Mnderga wati batem magaghunaf lu na?» ka'a nda hén. «Mnderga na Yuhwana maganaf lu,» ka hén nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantse: «Gwal ta tsu'afatá ka mbadanafatá nzakwa tan, maganaf Yuhwana ta batem ta hén. Ka Yuhwana nda hén na: Zlgahfawzlgahfa ta tsa mndu ta sagha nda hula da ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula sananta tan ta tsa gwada ya, ka maganafatá lu ta batem ta hén nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta hén, ka saha Sulkum nda ghuá ta ghena tan. Ka gwadé hén ta gwada nda sanlaha ma gwada, ka klé hén ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpda his.

⁸ Tahula tsa, ka gdatá Pwal ta dza'a da hoga tagha skwa la Yahuda. Hkén tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka navata na tdaktá ghena gwal ta sna skwi ta mné tsi. ⁹ Ka tananafatá sanlaha mataba tan ta ghén, ka kwalaghutá hén ta zlgahfa, ka ghuásé hén ta tsa tagha skwi ta ghena tva Yesu ya ta kama tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'afatá Pwal ka zlanatá hén, ka hlaghatá gwal zlgay nda nuduf, ka laghu hén da hoga dzana Tiranus, ka taghé tsi ta skwi na tan inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa tan ta taghay. Ma tsaya sananta inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwada Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magé Lazglafta ta mazémzém na ndermimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kal lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanatá gwal kul dughwanaku na ksantá hén, na saghwa tsa danwa nda ghwadaka sulkum ya tani ma hén. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, na ghazligintá ghwadaka sulkum ma mnduha. Ka dzaghanatá hahén guli ta ghzla ghwadaka sulkum nda hoga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka hén mantse: «Nda hga tsa Yesu ta mné Pwal ya ta mnaghunata nni: Sabwasa,» ka hén. ¹⁴ Ndéfán zwana sana mndu ta hgé lu ka Seva ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghena gwal ta dra skwi na Lazglafta la Zudiya, ta maga mnderga

* 18:27 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

tša skwi ya mantša. ¹⁵ Ma sana fitik, ka tša ghwadaka sulkum ya nda hən mantša: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda hən. ¹⁶ Ka valaftá tša mndu ksu halaway ya ta hən ka mbranaghatá hən demdem. Ka ndandagaptá hən ma tša həga ya nda hwaya ka fərđi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka snanaghatá tša skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksaftá zləj ta hən demdem, ka vlə hən ta glaku ŋa Mgham Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zlgħafta, ka sagħa hən da mnay nda wa taŋ ta ghwadaka skwi ya mamaga hən. ¹⁹ Nda ndəgha gwal si ta mbađaku ta hlaktá defteriha taŋ ka dariŋta ta kəma mnduha demdem. Ka mbađaftá lu ta tseda tša defteriha ya ná, ta klay ta tšedi ka dəmbu' hutaf ²⁰ Mantša ya kəl gwada Mgham Yesu ka ŋluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹ Tahula tša, ka Pwal ndanata mantša: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka 6hadagħa6ha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka 6hadagħata da da luwa Ruma guli,» ka'a. ²² Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanŋta ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vərđa tsatsi ka nzđavata ta hadika Asiya. ²³ Ma tša fitik ya, ka sli'avaftá gwada katakata ta ghəŋa Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw mamu sana dəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ŋa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganatá slna. ²⁵ Ka tskanatá tsi ta tša mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tša slnahani ya guli. Ka'a nda hən mantša: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. ²⁶ Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva taŋ ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tđagħatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kweŋkweŋ yeya a wu, nduk ma inda vli

ta hadika Asiya tani. ²⁷ Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwada ta ghəŋa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgəлта a mnduha ta glaku ŋa Deyes ka tsəlbu ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta hadika Asiya nda ya ta ghəŋ hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸ Snaŋta taŋ ta tša gwada ya, ka gufaftá ŋudufa taŋ ka gugud hən ta gugudaku. «Ya dagala gwada ta Deyes Artimis la Afisus,» ka hən. ²⁹ Ka sli'avaftá vli kuđukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá hən ta graha Pwal ta nza-kway ka i Gayus nda Aristarkus, tša hahən his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰ Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá hən, ama ka pyaftá gwal zlgħay nda ŋuduf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ŋumna ta hadika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tša vla katskatsu ya,» ka hən tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³² Ta tša luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguday, ka nu ŋa ya laha ta gugday. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanatá hən. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tša gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantša: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnananŋtá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá hən ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka hən mantša: «Dagala gwada ta Deyes Artimis la Afisus!» ka hən hlaftá wi.

³⁵ Ka ləbanatá mnda vindi ma tša luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantša: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanatá tša həga Deyes Artimis dagala ya, nda tša tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had mndu dza'a zlərday wa. Ləbanatá ŋuduf ka dzatá ghəŋ skwi ŋa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagħa kuni da hadna na ná, had sana rutsak vzaf hən ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Demetriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tša guma, ka kla hən

* **19:21** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

da gwal tsa guma, ka dza'a hən dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəna na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlerdawi, kabga had'skwi prəkka tskamata mandana ná, ɲa mnay mu kazlay: Ta ghəna ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kdawkani ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

¹ Tahula ləatá tsa sli'avafta sli'avaf lu ya, ka tskanata Pwal ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka vlaŋtá mbraku ta hən. Ka dgatá tsi ta vgha nda hən, ka lagħwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valaŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka ɓhadagħatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ɲa dza'a ta hadika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəɲani ɲa pghanatá budukwa. Ka ksəglagħatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'aftá i Supater zwaɲa Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka lagħu tsahaya ta kəma kzla aɲni ma luwa Truwas. ⁶ Aɲni ya, ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagħa ɲni slanagħatá hən ma luwa Truwas, ka zatá ɲni ta luma hada.

Kwanaha lagħa Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu badu luma gwasi, ka tskavatá ɲni ɲa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zlraftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlgħay nda ɲuduf, ka nzdavata tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadakwər vli. ⁸ Ma dzuguvi ma həga ta ghəna həga tskavata ɲni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghəna həga

tskava ɲni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwaɲ ta hgu lu ka Fewtikus ta nzunɲa tawa finitir. Ka dziŋtá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərɓanafta hani ya, ka dədagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəna həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadagħata tsukwafta. «Ma tɔ ɲudufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaftá Pwal ka ɓla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed vli. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagħwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaɓay ya ta klagħatá lu dza-gha. Ka rfu hən ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Miteleɲ

¹³ Ka sli'aftá ɲni ka lagħwi ta kəma ta kəma da ɲlaftá kwambalu ɲa kla aɲni da luwa Asus. ɲa dza'a ɲni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda lagħani slanagħatá ma Asus, ka klamtá ɲni da kwambalu, ka lagħu ɲni da luwa Miteleɲ. ¹⁵ Ka sli'aftá ɲni hada nda kwambalu, ka ɓhadagħatá ɲni gamahtsi-mani mbəɲ nda luwa Kiyus. Gamahtsi-mani, ka ɓhadagħatá ɲni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka ɓhadagħatá ɲni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta ɓhadagħata da Ursalima, ka ma kdə fitika skala Pentakwat† ka sagħa a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ɲa hgaktá gwal ngħa Igliz. ¹⁸ Manda ɓhadagħata taɲ da slanagħata, ka Pwal nda hən mantsa: «Daga badu lagħa da ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leɓtekwa ta ghəɲ mataba ghuya daɲwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá budukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had sana skwi prək ka katá kaghuni

* **20:7** Ngħa ta Slna gwal ghunay 2:42. † **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda għuɓa ta ghəna duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngħa Zlahu 23:16.

difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunaf ta banluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalantá yu ta la Yahuda nda la Grek, na mbədavata tvə Lazglafta na zlgħafta tan ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuḅa ta tinwa i'i na dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mnidinta Sulkum nda ghuḅa kwenkwen ná, dza'a sladighasla ghuya danwa, dza'a vzdimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa da, dər má kinawu dinutani ka na da wa. Dza'a kdanaktá tsa nərma slna vliha Mgham Yesu na magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghəna zdakatahuda Lazglafta ya skwi ta zdəghata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəlanja a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunata gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma da dekdek wa. ²⁶ Tsaya ta kal yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kdavakta mbrakwa da. Ka dza'a zluŋzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had ya difanaghu yu wa. ²⁸ Nghawangha ta ghəna ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḅa na nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəjani nda usa zwanani. ²⁹ Tahula laghwa da ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had həŋ dza'a zlanja tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afslia sanlaha da tsakalawi, na baraghata tan ta sanlaha ma duhwalha mista tan. ³¹ Ka nzata kuni hzleŋa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa da ta nāvata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku na inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zdakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a nla kaghuni, na zay ghuni ta həga kawadaga nda inda gwal nda ghuḅa. ³³ Ma nzakwa da ná, gvalan a yu ta dər tseda mndu, dər dzin-

dara mndu, dər lguta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərda kaghuni kazlay: Nda dzva da si ta maga yu ta slna na kata ghəna da, nda ya na kata gwal ta dza'a mista da tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, na maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna na katanja gwal ka pdu kə'a. Na havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlgħay kə'a ya,» ka'a.

³⁶ Ta kdaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəlbata tsi ka maga du'a nda hahəŋ tani demdem. ³⁷ Rəb həŋ demdem nda taw, ka lagha tekweise' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəlanja a kuni ta həga kuma da wu kə'a ya na skwi ta ganafta taw ta həŋ. Ka sli'afja həŋ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata nni ta vgha nda həŋ, ka lamə nni da kwambalu. Ka sli'afja nni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afja nni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afja nni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta nni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə nni dida, ka laghu nni. ³ Nghay nni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya ta tsavata ma drəf, ka zluŋta nni nda ga zlaḅa nni ka laghu nni nda tvə hadika Siri. Ka ḅhadaghatá nni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá nni ta gwal zlgħay nda nuḅuf, ka zata nni ta fitik ndəfəŋ da həŋ. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka həŋ nda Pwal, manda kdakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnananta həŋ. ⁵ Ma kdavakta tsa mandəfəŋa fitik ya, ka sli'afja nni ka sli'i. Ka pghafta həŋ demdem ta anni, nda mi'a tan, nda zwana tan tani, ha ka zluŋta huda luwa. Bhadaghata nni ta wa ghwa, ka tsəlbata nni, ka magatá du'a. ⁶ Manda dgata nni ta vgha nda həŋ, ka nlafta anni ta kwambalu, ta vraghuta hahəŋ dzagha tan.

⁷ Ka kdinta nni ta mbada nni nda kwambalu. Sli'afja ma luwa Tir ka ḅhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta nni ta zgu nda zwanama. Ka zata nni ta fitik turtuk kawadaga nda həŋ.

⁸ Ka sli'aftha ηni gamahtsimani ka dza'a, ka ḡhadaghata ηni da luwa Sezare. Ka sli'aftha ηni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwaḡa Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekw mataba tsa gwal ndəfáj ya kay*. Ka lamə ηni da həga ga taη ka hanay ga taη. ⁹ Mamu kwaghani fwad ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ηni ηulum hada tama, ka sli'afthá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slanaghata. Ka klaftá tsi ta banava Pwal, ka habanató tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantsa: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuḡa: Ka ηa wa nana banava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ηa klafta taη ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taη,» ka'a.

¹² Na snaηta ηni ta tsa gwaḡa ya, nda aηni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəbə ηni ta dzvu ηa Pwal ηa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda aηni mantsa: «Ta ghəηa wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləη ra? I'i ta dá ná, ηa habaftá i'i yeya a wu, dər má ηa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəηa hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha dá,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ηni mida ya ná, ηəvglan a aηni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumaη tsi,» ka aηni ta ghəηani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ηni ta vgha, ka ηlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'afthá sanlaha ma gwal zlghay nda ηuduf ma luwa Sezare guli mista ηni. Ka pghadaghata həη ta aηni da vli ya dza'a hani ηni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasuj, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kḡa fitika tsa mndu ya ma zlghay nda ηuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata ηni da Ursalima, ka tsu'aftha zwanama ta aηni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'afthá Pwal kawadaga nda aηni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həη, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta

mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taη ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həη ya, ka zləzlvu həη ta Lazglafta. Ka həη nda tsi mantsa: «Zwanama, nda ngha ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta zlghafta ya ki'e, ta ηavanja həη ka sna zlahu Musa. ²¹ Ka lu nda həη nda gwaḡa ta kagha ná, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma dátsə kuni ta fafaḡa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ηa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həη kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agaghasli'a həη. ²³ Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ηni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwad mataba mu ta waḡana ta waḡu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta həη ka dza'a ka da tsalapta ghəηa gha kawadaga nda həη. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahəη da play. Tahula tsa, ηa htsineta taη ta ghəηa taη. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snaηta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ Na gwal kul had ka la Yahuda ya, tsineta mu ta ghəηani ka vindanafta mu ta həη kazlay: Yaha həη da za slu'a skwa wuyay, yaha həη da za us, yaha həη da za skwi bəarta lu nda bəarta, yaha həη da maga sli'inəslin'† kə'a,» ka həη.

²⁶ Mantsa tama, ka sli'aftha Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəηani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ηa mnata fitika dzata ghəηa tsa tsalatá ghəη, nda vlata skwa pla ghəη dza'a vlə lu ta həη ta həη ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷ Baḡu kdavakta tsa mandəfáηa fitik ya, ka nghanatá la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá həη ta dəmga, ka ksafta həη ta Pwal. ²⁸ Ka dzata həη ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ηrineta

* 21:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40. † 21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

na vli nda ghuḅa na,» ka həŋ. ²⁹ Tsaw si nghinŋha həŋ ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka həŋ si ta gray.

³⁰ Kdúkuts sli'avafslí'a vli ma luwa, ka gازلادaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksaftá həŋ ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksiginṭa dzibil, ka gi hahunṭá tghaha. ³¹ Ta naghay naghay həŋ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ṅa mghama sludzi kazlay: ya nda ḅadza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəŋa la sludziha, ka sli'afṭa həŋ ka ndadaghata slanaghata həŋ. Nghay taŋ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlanṭa həŋ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi ka ṅanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ṅa ya ta gwaday, ka nu ṅa ya ta gwaday, ka tsa tskata ghəŋa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksaftá ghəŋa gwada, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghata Pwal tavata dzatá tva ṅlu da həga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ṅəddəma ta mnduha ta mbaḁa mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Waday Pwal ta ghəŋani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanṭa yu ta gwada ḁa ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlərdəwi ka ma taŋ, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwaḁ da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanə sana luwa ta klu lu ya yu. Kdəkkdək, vlihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanṭá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlraftá Pwal ta gwada nda həŋ nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ṅa wadapṭá ghəŋa ḁa,» ka'a. ² Na tsa snay taŋ ta zlraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata həŋ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzaṅadiftá ta dzaṅa, ka taghadifta snanṭá zlahá dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Nəvanə i'i guli ka sna ṅa Lazglafta manda va na ta magə kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka psilatá həŋ. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá həŋ da gamak. ⁵ Masləmṭsəka ḁa na la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahəŋ zlgħafta yu ta ḁelewer ṅa klanṭá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ṅa dza'a ḁa kasa gwal zlgħay nda ṅuduf ma tsa luwa ya, ṅa hlaktá həŋ da luwa Ursalima, ṅa tsanaghata guma ta həŋ.»

Mnay Pwal ta tva zlgħaftani ta Yesu Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbaḁa yu ta tvi, wur ma ghəŋ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək katakata daga ta luwa ka tsuwadəkanaftá vli ta widifta. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ṅa ḁa na?» ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama ḁa!» ka yu nda tsi. «I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri ṅani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda ngha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadək ya, ama sna a hahəŋ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi ṅa magay ḁa ní Mghama ḁa?» ka yu nda tsi. «Sli'afslí'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi ṅa magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudəkwa tsa tsuwadək ya kay, nghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka ḅhididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləṅay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlahá Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa

Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantse: "Zwanama da Sawulu, nghaglangha ta vli," ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nghanjá yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantse: "Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya na snanjá skwi ta kumə tsi, na nghanjá gha ta tsa tdukwa mndu ya, na snanjá gha ta gwada vərda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzakway ka masləmtsəkani da inda mnduha ta ghəna skwiha ya snan ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had sana skwi na kzləgəta gha wa. Sli'afslí'a, sawi ka magghafta lu ta batem, ka ghuḅata dmakwa gha nda ma hganjá gha ta Mgham Yesu," ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma həga Lazglafta, ka maridinjá Mgham Yesu ta ghəjani. ¹⁸ Na tsa nghanjá da ya, ka'a nda i'i mantse: "Sli'apsli'a misimmisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afata a hən ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. ¹⁹ "Mghama da, nda sna vərda hahən kazlay: Si ta ray yu ta həga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlgħaftá kagha, ka hla hən da gamak, ka sləva hən nda krupi kə'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masləmtsəka gha ya ná, hada vərda i'i. Zdigihazda tsa dzata dza hən ya. I'i ta njanatá lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. ²¹ "Sli'afslí'a, la! Ta ghunə da vli di'inj yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda," ka'a.

Pwal nda mali ta ghəna sludza la Ruma

²² Ka fata hən ta sləmən ka sna gwada ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi snanjá tan ta tsa gwadaha ya, «zadinjá mndərga nana ma mndu ta ghəna hadik, dzawa dza! Ra a ka zlanjá nda hafu wu!» ka hən hlaftá wi. ²³ Ka kwahu hən ta wi ka vaza lguta tan nda ta luwa, ka tsada hadik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya kəl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da həga, ka dawanafta kuni ta vli nda sləvu, kada snanjá lu ta skwi ta kəl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghəjani na, ka'a.

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27.

²⁵ Manda habafta lu na sləvay tama, ka Pwal nda mali ta ghəna la sludzi ta sladu hada mantse: «Vlaghunavla lu ta tvi na sləva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katək ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snanjá tsa la mali ta ghəna la sludzi ya ta tsa gwada ya, ka sli'afata tsi ka laghwí da mnanata mghama tan. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'afatá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Ani!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tse di dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i ɓuzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwál vraghuvra tsa gwal si dza'a sləva Pwal ya nda hul, na sagha nda sa dawanaftá vli. Na tsa snanjá tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zlan.

Pwal ta kəma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərɗaka skwi kəl la Yahuda ka ksafatá Pwal. Ka palinjá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, na tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma tan.

23

Pwal ta kəma ηumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantse: «Zwanama da, had sana skwi dəmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had sana skwi guli na tsadivata wu,» ka'a. ² «Dzuɗwadza ta wubisim,» ka mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka vata həga ɓap lu nda ɓa* na. Nza na tsa guma ta ghəna i'i manda ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zlanjá ka ta zlahu, ka laghwí da mnay kazlay: Dzuɗwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta

ghəŋa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Hadu ka dza'a raza mgham ta ghəŋa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, labatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantisa: «Zwanama da, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanə mnda la Farisa yu guli. Ta ghəŋa fafta da ta ghəŋa da, nda ya ta ghəŋa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəŋ i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zraftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Had gwal nda rwa dza'a walaŋta sli'agapta wu, had duhwalha Lazglafta wu, had Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ŋa taŋ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ŋa taŋ. ⁹ Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aŋni ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka həŋ. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata. Duŋwa həŋ da datsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləŋaftá zləŋ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ŋa klaptá Pwal mataba taŋ, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantisa: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga masləmtsək gə ka ta ghəŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masləmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəŋa Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ŋa dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá həŋ ka mnay kazlay: Had mu dza'a zaŋtá skwi nda za, nda saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həŋ. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwaď mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi

da slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həŋ mantisa: «Wadawada ŋni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma na gwada na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ŋa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aŋni ŋa gi dzata,» ka həŋ.

¹⁶ Snaŋta zwanə mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá budukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantisa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdəkkdək, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksafatá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mnihata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantisa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghatá dzvu, ŋa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həŋ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantisa ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həŋ. Ya mamu gwal ta malay ta fwaď mbsak dza'a pghatá budukwa. Wada nda wada həŋ kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, had ŋni dza'a saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taŋ, ya gwada da kagha kwenkwen ta kzlə həŋ,» ka'a nda tsi. ²² Ka tsa mghama sludzi ya mantisa: «Nana gwada mnidīŋ ka na ná, yaha ka walaŋta mnananəta sana mndu,» ka'a, ka ghuniŋtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ŋumna Feliks

† 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

²³ Tahula tsa, ka hagaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəŋa sludziha. Ka'a nda həŋ mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzem-ndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dərmək, nda sludziha ndəfán mb-sak ta ŋla plis, nda sludziha his dərmək nda huzla vulu da həŋ. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ŋa kla Pwal, ŋa bhadanaghata dughwana da ŋumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ŋa mghamani ŋumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafra ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza da ka zlu'agapta ma dzva taŋ sənəŋer yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Ŋa zba sənəŋtá ghəŋa skwi ya kəl həŋ ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanatá guma ta həŋ. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəŋ skwi ta ksənəŋtá zlahə taŋ həŋ. Ama had skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu sənəŋimta kazlay: Ta pgha budukwa həŋ ŋani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ŋa lagha hahəŋ ka ghəŋa taŋ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləŋləŋ ká ka nzata mghama da,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaf lu ta həŋ, ka klaghata da luwa Antipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa taŋ, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá həŋ ta tsa delewer ya ka vlanəŋtá ŋumna, zlanəŋha həŋ guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzanəftá ŋumna ta tsa delewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawanəŋta da Pwal. Sənəŋtani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «ŋa sna yu ta gwada gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ŋumna ya nda mnduha.

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka bhadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vida ma gwada. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. ² Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zlaftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama da, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zdaku. Sənəŋta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway dughwana. ³ Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama da! Yaha ŋni da gərdaghata. Kdəkəkək, kabga zdakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwanə gwada ŋni dza'a mnaghata ŋni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ŋni ta hwađa ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlanəŋtá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksafra. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ŋni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, ⁸ ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka dawanəŋdawa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

Waday Pwal ta ghəŋani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata ŋumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəŋa mnduha ŋni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəŋa da ta kəma gha. ¹¹ Ka psənəŋpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanəpdə his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlbu ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazlaəba ghəŋa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahəŋ ta i'i ndanana

ná, graghafta a vərđá hahəŋ wa. ¹⁴ Skwi ya grafi i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha ŋni nda ta tsa tvi mnə hahəŋ kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlghafzlgħa yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahá Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i i guli ta ghəŋ ta Lazglafta manda va ŋa hahəŋ ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ŋavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷ «Nda kđa fitika đa manda dgata đa ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tredi ŋa katanťa mnduha đa, nda ya ŋa planatá ghəŋ ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kđakwa đa ta tsala ghəŋa đa tsa, ta had' tskata mnduha hada wu, hwazlabanaf a yu ta ghəŋa mnduha guli wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má vərđá la Yahuda ta hadika Asiya ta sagħa wlatá i i da kagħa tama. ²⁰ Ka mantša a tsi wu, ma mnanmna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i i nda tsi ma fitika lagħa đa ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, "dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəŋa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəŋa đa gita,"» ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamťa wi ta həŋ. Ka'a mantša: «Sagħa mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay đa ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda həŋ. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəŋa la sludzi kazlay: Hamħa ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta sagħasa graħani da katanťa katsi, yaha da pya həŋ, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka sagħa Feliks kawadaga nda markwa tan Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghəŋa zlghaftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zraftá Pwal ta zwa gwada ta ghəŋa nzaku

ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghəŋani, nda gwada ta ghəŋa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zləŋ mantša: «La tama, badu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgelta đa ta kagħa tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi i ta tredi da Pwal ka ŋumna Filiks sizlay, ta kəl tsi gđata ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səđ səđ his ka vaku luta ta magay mantša. Tahula tsa vaku his ya, ka mbəđapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zdəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanťa tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagħa Pwal ta kəma Festus

¹ Tahula fitik hkəŋ manda klafta Festus ta slna nzanagħatá hadikani, ka sli'afťa tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima.

² Ka sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatá həŋ ta Pwal da tsi. ³ «Kđəkkđək, kləgəŋnagħa kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka həŋ ndi'ata ka ŋđanđá nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa tan ŋa pghata budukwa ŋa dzata ma tvi ta lafi tsi. ⁴ Ama ka Festus nda həŋ mantša: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Vərđá i i guli ná, nzđavata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afsl'i'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista đa ka dza'a ŋni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul đinaku katsi, ŋa wlata tan,» ka Festus nda həŋ.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwan a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'afťa tsi, ka lagħa da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagħa Pwal. Ka sli'adagħatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya ddivis da wamtá Pwal. Ka mnə həŋ ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama had' hya gwada kligin həŋ wa. ⁸ Ka Pwal mantša: «Had' sana dmaku maga yu wu, đər tvə zlahá la Yahuda, đər tvə həga Lazglafta, đər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadaptá ghəŋani.

⁹ «Ta đvay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma tan ra?»

Ka Festus nda Pwal ɲa zɔanafta ɲuɔuf ta la maliha ta ghɛɲa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadighatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vɛrdá kagha ka ghɛɲa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gɛ yu, magamaga yu ta skwi præk ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnɛ hɛɲ ta i'i na wu katsi, laviɲ a mndu ta vlanɲá i'i ta hɛɲ wa. Ta ndɛba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kɛma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbanɲa gha ta dza'a na guma na ta kɛma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kɛma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlanɲá hidaku.

Lagha Pwal ta kɛma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsɛbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ɲumna Festus. ¹⁴ Ka zata hɛɲ ta fitik tsɛbakw hada. Ka rusanafɲá ɲumna Festus ta gwadá ta ghɛɲa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantsa: «Mamu sana mndu zlidɲ Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha ɔa da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghɛɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slidighata. Ka wlata hɛɲ. Kdɛkkɔk, tsanɲa tsa ta guma ta na mndu na, ka hɛɲ nda i'i. ¹⁶ Ta snu a anɲi la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantsa ya wa. Tinɛl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ɲa zlananɲa tvi ɲa wadayni ta ghɛɲani ta kɛma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda hɛɲ. ¹⁷ Ka saha hɛɲ da hadna mista ɔa. Gɛrdava a yu guli wu, ka gi nzata ɲni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwadaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had tɔukwa skwi mna hɛɲ wa. ¹⁹ Ta ghɛɲa zlerɔa gwadá ta dina tanɲ nda gwadá ta sana mndu ta hgɛ lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ɲani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta ɔa ta tsa ghɛɲa mndɛrga skwi mantsa ya, ka yu nda Pwal mantsa: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu

nda tsi. ²¹ Ama ka ɔawanɲa Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kɛl yu ka ɲanata ma gamak ɔasudasu ma kdɛ yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. ²² Ka mgham Agripa nda ɲumna Festus mantsa: «Ta kumay i'i ka ghɛɲa ɔa ta snanatá gwadá ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka ɲumna Festus mantsa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamɛ hɛɲ da hɛga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka ɲumna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka ɲumna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlɛ na kawadaga nda anɲi. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: «Ra a ka zlanɲá na mndu na nda hafu wu,» ka hɛɲ hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi præk ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma ɔa ta kɛma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kɛl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vɛrdá gwadá ya ɲa vindanaftá mghama Ruma ta ghɛɲani wa. Tsaya kɛl yu ka klagaghata na mndu na ta kɛma ghuni, katkatatani ta kɛma gha mgham Agripa, ɲa ɔawanaptá vli, kada snanɲa yu ta skwi ɲa vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snanɲá lu ta vɛrdá skwi kɛl lu ka ksafɲa ná, tsabaku tsaya ta nghadaptá yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghɛɲani ta kɛma Agripa

¹ «ɲagha gwadá tama Pwal, gwadá ta gwadá ɲa wadapɲá gha ta ghɛɲa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zlaftá tsi ta gwadá. Ka'a mantsa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafta ɔa ta tvi ɲa mnanɲa gwadá ta kɛma gha ɲa wadapɲá ghɛɲa ɔa ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kɛl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid ta nzakwa la Yahuda nda ghɛɲa skwi ya ta zlerɔa hɛɲ tani. Kdɛkkɔk, ka ksa ka

ta nɔdɔf, ɲa fihata gha ta sləmən ka sna na gwada da na.

⁴ «Daga ma ga zwanɔ da, nda sna la Yahuda ta nzakwa da. Nda sna hən ka yu nzakwagapta daga tanɲan mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahən ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay hən katsi, laviɲlava hahən ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghənɔ dina ɲni ta nzakway ka ɲa la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghənɔ fafta da ta ghənɔ da ta tatá imi ta sləmən ya tanaf Lazglafta ta dzidziha mu. ⁷ Tsa mndəra amu ghwanɲdə his ya guli ná, nda fa ghənɔ tan ɲa nghanɲa magatá tsa tatá imi ta sləmən ya. Tsaya ta kəl hən ka ɲavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghənɔ tsa fafta da ta ghənɔ ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghanɲa manda skwi laviɲ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərdá i'i guli ná, si maganmaga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ɲa zadánatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghənɔ gwal ta gra skwi ɲa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlgħay nda nɔdɔf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psu lu ta hən. ¹¹ Ma fitika ray da ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ɲa gwal zlgħay nda nɔdɔf katakata ka mbəl raza hən ta hga Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza ɲa zbiɲta hən nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlgħafta Pwal ta Yesu Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'afta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ɲa Lazglafta ɲa dza'a kasa gwal zlgħay nda nɔdɔf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghənɲa tama a mgham Agripa, ka nghanɲa yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista da tani. Malaghumala wudakwa tsa tsuwadək ya katakata ka ɲa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ɲni demdem ta hadik. Ka snanɲta yu ta sana lwi ta gwadgihata nda

gwada Hebru: “Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ɲa da na? Ghuya danɲa ɲa ghənɔ gha na pgha ghənɲa ta pghə ka nda i'i na,” ka'a. ¹⁵ “Wa kagha ní mghama da,” ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantse: “Ti tsa Yesu ta gə ka ta iri ɲani ya. ¹⁶ Sli'afslí'a ka sladata ka. Kəl yu ka maraghanɲa ghənɔ da ná, zbpzba yu ta kagha ɲa magihata slna da, ɲa nzakwa gha ka masləmtsəka da, ɲa mnay gha kinawu ká ka nghanɲa i'i gita, ɲa mnay gha ta skwi dza'a maraghanɲa yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ ɲa gwananata gha ta iri ta hən, ɲa sli'agapta tan ma grusl ka lamə da tsuwadək, ɲa kwala halaway ka gəgəltə mgham ta ghənɔ tan. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghənɔ tan. Mantse ya dza'a kəl hən ka mutsafta planata dmakwa tan, ɲa mutsafta tan ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlgħaftá Lazglafta,”» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantse ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghanɲa i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, “mbədánaf wa mbədə ta nza-kwa ghuni, ka mbədəakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ɲərma slna ɲa maranɲa tsa mbədəta nzakwa ghuni ya,” ka yu zrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghənɔ tsaya kəl la Yahuda ka ksafɲa i'i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ɲa dzihata. ²² Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kdənkdə yu ta nzakw ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwanɲ tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghənɔ skwi dza'a magaku, mna hən kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta danɲa, tsatsi ta nza-kway ka tanɲan mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ɲa mnananɲtani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlgħafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ɲa wadapta ghəɲani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantša: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaɲa ta dzaɲa gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantša: «Mghama da, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ɲa ndanay ta gwada yu. ²⁶ Nda ghada snaɲta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantša ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantša: «Va gi ndukuɗ dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantša: «Dər ma ndukuɗ fitikani, dər ma di'ɲ tsi, manda ya kumaɲ Lazglafta, kagha nda ghəɲa gha yeya a wu, ɲa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'afta i mgham Agripa nda ɲumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həɲ. ³¹ Tahula saghwa taɲ ma vla tsa guma, ka həɲ mantša: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həɲ. ³² Ka mgham Agripa nda ɲumna Festus guli mantša: «Ka má zbaɲ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliɲzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ɲa dza'a ta hadika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəɲa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəɲa la sludza Agustus.» ² Ka lamə ɲni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sli'aftá ɲni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aɲni. ³ Gamahtsimani,

ka ɓhadaghata ɲni da luwa Siduɲ. Ka maganata Zuliyus ta zdaku ta Pwal. Ka sliɲtá tsi ɲa dza'a naghanaghatá grahani, ɲa katanatá həɲ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá ɲni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aɲni. Ka mbədaghatá ɲni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ɲni ta drəf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka ɓhadaghata ɲni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aɲni mida. ⁷ Tsəbakw fitika ɲni ta ndəru dasuwa. Zlahzlah ka ɲni ɓhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aɲni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədaghata ɲni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ɲni labə hada, ka ɓhadaghata ɲni da sana vli ta hgə lu ka Nərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiɲ na mbaɗa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ɲa taɲ: ¹⁰ Ka'a mantša: «Zwana amu, ta ng-hadaptá yu ná, his nda htsiɲ na mbaɗa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a ɓadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiɲa mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəɲa la sludzi ya ta sna tsa gwada Pwal ya, ka laghwɪ da sna ɲa dani ma Kwambalu, nda ɲa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, dɪna a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaɗma, ka wayaka skwi ɓhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həɲ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaɓa dəɗakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaɗaku na mbaɗa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həɲ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta həɲ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzɗava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku

nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlagun̄ta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta n̄afta, ka nzata aṅni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tin̄wu tsa falak ya ta aṅni. ¹⁶ Ka tin̄waghata aṅni nda tahula sana zwan̄a vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ṅni ta hafu hada. Zlahzlah ka ṅni katsakta sana zwan̄a kwambalu tavata ṅa ṅni. ¹⁷ Tahula tdakta tan̄ ta tsa zwan̄a kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta hən̄ nda t̄ban̄ ta tsa kwambalu dagala ya, ṅa katay yaha hwanzuḅta. Ka zlən̄aftá hən̄ ta traku dza'a trata hən̄ ta d̄aba wutak ndusa nda Libiya. Ka zlin̄tá hən̄ ta wupay ta tin̄wa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tin̄wu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aṅni katakata. Ka zlraftá ṅni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Badu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahən̄ nda dzva tan̄ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ṅni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa. Fərtufərtá tsa falak ya katakata. Ta had̄ mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ṅni kə'a ma ghən̄a ṅni wa.

²¹ Nda k̄da fitika ṅni zan̄ a ṅni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka tan̄, ka'a nda hən̄ mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwada d̄a ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ṅuduf, had̄ ya dza'a zadavaghuta d̄er turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaduta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka ṅani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, «ma zlən̄ ka ta zlən̄ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sesar. Wya guli zd̄aghan̄zda Lazglafta ta hud̄i, dza'a zlan̄zla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu,» ka'a. ²⁵ Drama ta ṅuduf zwanama, nda fa ghən̄a d̄a ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana had̄ik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwan̄pdə fwada rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta aṅni ta ghən̄a drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda had̄ik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta hən̄ ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ṅa dzəgha latani. Ka graftá hən̄ ka mitir hkən̄mbsak ndəfán̄ mida. Zadapta lu dau' guli, ka vzəgladata hən̄, ka grəglaftá hən̄ ka mitir hisambsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grun̄tá palaha ka hən̄ zlən̄aftá zlən̄, ka vazadatá hən̄ ta skwa sladanatá kwambalu fwad̄ nda ga mahulhulani ṅa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə hən̄ ta tsad̄akwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata hən̄ ta tsa zwan̄a kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka hən̄ magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghən̄a la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snan̄ta tan̄ mantsa ya ná, ka ratsin̄tá hən̄ ta tsa t̄ban̄ha tsa zwan̄a kwambalu ya ka zlidin̄ta ta drəf.

³³ Ta ghwan̄ a vli ka tsad̄aku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kd̄əkwakd̄ək, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwan̄pdə fwada fitika ghuni na ta fa ghən̄ mazlay, ta d̄an̄ a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kd̄əkwakd̄ək, tsuwatsa ta skwa zay ṅa ṅaghunatá ta ṅuduf. Had̄ ya ma kaghuni dza'a d̄əd̄avaghuta swidani d̄er ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kd̄əkwani ta tsa gwada ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghən̄ani ta kəma tan̄ demdem, ka balanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ṅuduf, ka zə hahən̄ guli. ³⁷ His d̄ərmək nda ndəfán̄ mbsak mku' mida ṅni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta tan̄, ka hlaftá hən̄ ta alkama ka pghaghata da drəf ṅa htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsad̄akwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga hən̄ wu, ama ka nghan̄ta hən̄ ta sana maslir̄n̄itsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka hən̄

* 27:35 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidiŋtá hən da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidiŋtá hən ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anaftá hən ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ŋa tiŋway falak, ka kla hən nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha hən grunťá dvrühwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavgliŋ a ta gigdavata ŋa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf 6lidiŋtá tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta psliidiŋta la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da ndapta mataba taŋ nda bibiŋa. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta hən ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala hən ta drəf, ka dza'a hən ta 6lu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la hən ta kataku, ka ta na sləhwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata hən, kəl hahən ka katagaptá vgha demdem ka labə ta 6la ghwa.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ŋni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ŋni zlra snaŋta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ŋerma mnduha hən, ka tsu'aftá hən ta aŋni. Ka vaŋnaghata hən ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtasl guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəŋa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka hən mataba taŋ mantsa: «Ta psła mndu na mndu na kah-wathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata dá ka guma Lazglafta nda tsi,» ka hən. ⁵ Ka wuslikidiŋtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had sana skwi ta ghunəŋta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ŋa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw hən ná, had sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka hən mbədglavata.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəŋa tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aŋni, ka payaŋnatá vli dīna, ka zatá ŋni ta fitik hkən ga taŋ. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzləŋ ta 6asa ŋudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta hən. ¹⁰ Ka va vlə hən ta skwi kavghakavgha ŋa ŋni. Ta sli'i ŋni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakanaftha hən ta inda skwi dza'a kata aŋni ma mbađa ŋni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ŋni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ŋni da luwa Sirikuz, ka zata ŋni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ŋni hada ka 6hadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka 6hadaghata ŋni da luwa Puzul bađu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ŋni ta zwanama ma zlghay nda ŋuduf. Ka hən mantsa: «Kdəkwəkdək, zawaza ta luma kawadaga nda aŋni,» ka hən nda aŋni. Mantsa ya ka ŋni 6hadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snaŋta zwanama ma zlghay nda ŋuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a hən ta sabi kə'a, ka sli'aftá hən ka sagha da guya aŋni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta hən, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ŋni da luwa Ruma, ka zlanəŋtá lu ta tvi ta Pwal ŋa dza'ani nzaku ma ŋani dzuguvi nda ghəŋani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwađa Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Bađu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda hən tskavar hən mantsa: «Zwanama dá, had sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidziha mu wu, ama ka ksafťá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la

Ruma. ¹⁸ Dawadifta tsahaya ta vli, ka kumə həŋ ta zlidista, kabga had sana skwi ksidif həŋ nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aŋni ta zliŋta wu, ka la Yahuda. Ka si mantša tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma dá na ta kəma mgham Sezar, ka yu. Aŋ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba nghanja kaghuni ka gwadanta mu ta tsa gwada ya. Ta ghəŋa tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəŋ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka həŋ nda tsi mantša: «Had sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf aŋni da la Zudiya wa. Had ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay aŋni ta snaŋtá skwi ta ndanu kagha ka ghəŋa gha nda ma wa gha. Skwi ya snaŋ aŋni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka həŋ.

²³ Ka tsaftá həŋ ta sana fitik tama ŋa gwayavata taŋ. Bađu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata həŋ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zraftá Pwal ta paslay, ka mnay ŋa taŋ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ŋa tđakta ghunislaka taŋ ta ghəŋa gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera la anabi, ŋa taŋ. ²⁴ Ka ksafatá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta dekdek. ²⁵ Ka traptá həŋ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə həŋ. Ka Pwal nda həŋ mantša: «A ta ŋa Sulkum nda ghuəa ta mnay ŋa dzidziha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ “La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda həŋ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləməŋa ghuni,
ama tsatsafta a kuni dekdek wa.

Dza'a nda ngaha kuni nda ira ghuni, ama
tsəmafta a kuni dekdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná,
təŋtəŋa ghəŋa taŋ.

Dərzliŋdərzla həŋ ta sləməŋa taŋ,
hahafhaha həŋ ta ira taŋ,
kabga va'a həŋ ta nghanja nda ira taŋ wu,
va a həŋ ta snaŋta nda sləməŋa taŋ guli wu,
da lamə tsi da ŋudufa taŋ,

da mbədaktá həŋ ta vgha tvə i'i,
da mbanafat* yu ta həŋ kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfida Gwada na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahəŋ, dza'a snay həŋ,» ka'a.

[²⁹ Kđakwa Pwal ta mnatá tsa gwada ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərdəy mataba taŋ.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rəŋ rəŋ his ma tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli.

³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ta ghəŋa Mgham Yesu Kristi, had sana skwi ta gurtsaŋta wa.

* 28:27 Ngha ta Isaya 6:9-10.

Tsgħa ta lwa Pwal ƚa La Ruma

Ga zgwā Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ƚa nzakwa da ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ƚa dza'a da mna Lfida Gwadaƚa ƚa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən ƚa ghəƚani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá həƚ ta gwada ta ghəƚani ma deftera Lazglafta.

³ Ta ghəƚa zwanani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya.

⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kligintá Lazglafta ta ghəƚa nzakwani ka zwanani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuḃa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdiđinta Lazglafta ta huđi, ka niđifta ka mnda ghunay ƚa dza'a da mna gwadaƚa ƚa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ƚa zlgħafta taƚ ka snata taƚ. Mantsa dza'a kəl həƚ ka vlanťa glaku ta Yesu Kristi.

⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ƚa nzakway ka ƚani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, đvuđva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ƚa nzakway ka ƚani. Ka nza zđakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəƚa ghuni.

Mamay Pwal ta nghanagħatá gwal zlgħay nda ƚuđuf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagħarfa yu ta Lazglafta da nda ma Yesu Kristi ta ghəƚa kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ƚuđufa ghuni ma inda vli ta ghəƚa hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ƚuđufa da turtuk ma mnay da ta Lfida Gwada ta ghəƚa Zwanani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay da ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ƚa gi vliħatani

* **1:17** Ngha ta Habakuk 2:4.

ta tvi ka ta kumay tsi ƚa ḃhadagħata da da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanťa kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliħa Sulkum ƚa sgaghunagħatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlagħunatá i'i ta mbraku nda ƚa da ma zlgħay nda ƚuđuf, ta vliħatá kaghuni ta mbraku nda ƚa ghuni ma zlgħay nda ƚuđuf.

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snanťa ghuni kazlay: Nda kda fitika da ta zba ḃhadagħata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta ḃhadagħata da ƚa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikħa ya. ¹⁴ Dguvta ghəƚa da ka mnanata da ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ƚa la Grek, ƚa gwal nda hida nda ya ƚa gwal kul hidaku tani. ƚa gwal nda guna sləmən taƚ nda ya ƚa gwal kul gunaku sləmən taƚ tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma ḃhadagħata da da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ƚa mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ƚa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ƚa mba inda mndu ta zlgħafta. ƚa zlrifta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ƚa kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwā tawa irani zlgħafər həƚ. Had sana tvi wu, ta ghəƚa tsa zlgħay nda ƚuđuf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlgħafta Lazglafta ná, tsaya mndu tdukwā tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəƚa hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda ḃasa ƚuđufani ta ghəƚa inda dmakuħa ta magə mnduha, nda kwala taƚ kul had ta vli glaku ƚani kə'a. Dza'a tsanagħatsa ta guma ta həƚ, kabga ghwadaka skwi ya ta magə həƚ ná, ta

hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ña snañta ta ghəña Lazglafta ná, dífaghu a wu, dədəy ta dañi nzakwani, kabga maranañmara Lazglafta ta həñ. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəñani nda mbrakwani ya ña kdekedzen ná, skwi ya kul laviñtá lu ta nghan̄ta ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəña hadik, laviñlava lu ta nghan̄ta nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda psiaftawi da tsi wa. ²¹ Añ mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had həñ ta vla glaku ñani wu, had həñ ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwađuta zwađu həñ ma ndanu. Ka nzamtá həñ ma grusl, sna a həñ ta skwi tđukwa wa. ²² Gwal nda hida añni ka hahəñ ta gray, tsaw ka rgha həñ. ²³ Má ña tsəlɔay tañ ta tsəlɔu ka vla glaku ña Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ña kdekedzen ya ná, ka laghu həñ da tsəlɔu ña skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak həñ, manda nimitak fwađ səla mista tañ tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliñtá mnduha ña maga skwi ya kumañ maya tañ. Mantsa tama ka magə həñ ta skwa hula nda vgha tañ mataba tañ. ²⁵ Ka zliñtá həñ ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi həñ da tsəlɔu ña skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ña tañ, ka kwalaghutá tsəlɔu ña Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya rañ zləzlvay ña kdekedzen. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliñtá həñ ña maga skwa hula. Zlan̄zla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahəñ, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlan̄zla həñ ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta həñ, ka laghwi həñ guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. Ka tđanaktá həñ ta ghəña tañ ta guma ya prək nda ghwađaka skwi ya maga həñ.

²⁸ Manda va ya kwalaghu həñ ta snanátá Lazglafta ya, ka zliñtá Lazglafta guli ta həñ mista tsa ghwađaka ndana tañ ya. Ka magə həñ ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha

ghwađaka skwiha kavghakavgha ta magə həñ: Ta ñaslu həñ, ta tsagana həñ, ta sidi həñ, ta draku həñ, ta psia mndu həñ, ta zlərdawi həñ, ta tsaghutá mndu həñ, ka matsañwaslay həñ, ta tsa mndəra mndu həñ, ³⁰ ta vza rutsak həñ ta mndu, ghuma Lazglafta həñ, ta ghazenzen həñ, ta gla ghəñ həñ, ta ghərbaku həñ. Me' ka həñ ta dzatá vgha ña maga ghwađaka skwi. Sna a həñ ta gwada da dadaha tañ wa. ³¹ Had ghəñ da həñ wu, maga a həñ ta skwi ta mnata həñ wu, dva a həñ ta mndu wu, tawa a həñ ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna həñ kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta rañtá həñ kə'a. Magay ta magə həñ ta tsa skwiha ya kwenkwen yeya a wu, ta ghubay həñ ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had ka nda psiaftawi bađu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəña gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəña gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəña gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala zđaku da tsi, dagala ksa ñuđuf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zđakwa Lazglafta ya ta tiñwa kagha ña mbəđanafta gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa tənəjatá ghəña gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbəđanaftá nzakwa gha ya ná, guma basatá ñuđufa Lazglafta ta tđanakta ka ta ghəña gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, bađu basafta Lazglafta ta ñuđuf ta ghəña mnduha, ña tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «Ña vlan̄tani ta nisəla inda mndu

taḅta slani maga* tsi.»⁷ Na gwal ta gḁata ta maga skwiha ḁinaḁina na mutsa glaku nda sgit, nda hafu na kḁekedzen ya, dza'a vlanṽla Lazglafta ta nzaku nda hafu na kḁekedzen ta hən. ⁸ Na gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwida maga ghwaḁaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri ta hən. ⁹ Inda mndu ta maga ghwaḁaka skwi, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri. Na zrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama na gwal ta maga skwiha ḁinaḁina ya, dza'a vlanṽla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zḁaku ta hən. Na zrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, haḁ Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul haḁ zlahu Musa da hən, dza'a rwaku hən ḁər má haḁ tsa zlahu ya da hən. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da hən guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən. ¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tḁukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa slna manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tḁukwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, tsaw baḁu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Haḁ zlahu da hən wu, vərḁa hahən ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, slna taṅ ta maraṅta kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ṅuḁufa taṅ guli manda tsayaṅa taṅ. Ta ndanay hən baḁu masani kazlay: Skwi ḁina maga yu, skwi ḁina a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfida Gwaḁa ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi baḁu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi na tsanaghata guma ta ghəṅa inda skwi nda ḁifa ma ṅuḁufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷ Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlahu Musa, ta ghərḁaku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi ḁina ma snəṅta ḁa ta zlahu Musa ka

ka, ¹⁹ nda fa ghəṅa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwaḁaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi na gwal kul snəṅtá skwi yu ka ka, mnda taghanaftá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu na sanlaha ka ka, tagha a ka na ghəṅa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərḁaku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwaḁa ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafaḁa ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafaḁa gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafaḁani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafaḁani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, haḁ Lazglafta dza'a ngha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafaḁani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, haḁ lu ta tsa fafaḁ ma nzakwa mndəra taṅ wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Haḁ tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafaḁa gha guli. ²⁸ Vərḁa mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərḁa tsatá fafaḁ guli ná, tsa tsa lu ta nghaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərḁa mnda la Yahuda ná, ma ṅuḁuf nzakwani. Vərḁa tsatá fafaḁ guli ná, ma ṅuḁuf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərḁa mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdiḁi 24:12. † 2:24 Ngha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5.

3

Had mndu ta nzakway tdukwa wa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafa na? ² Ndada a nzakwani ta nghadaptá lu ta nghaynghay wu, kabga tinjal na tan vlagata Lazglafta ta gwadani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma hən ta zlglafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tan ya ta nzakwa Lazglafta ka nərma ra? ⁴ Pyafa wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata na Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«kagha Lazglafta,
ka gwadagwada ka ta gwada ná, nda sna lu
kazlay:

tdukwa tsa gwada gha ya kə'a.
Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha,
fləwəd dza'a saba ka ma gumani.»*

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a marantá nzakwa Lazglafta tdukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tudukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tdukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəna mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutá kliginta kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi na vlantá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna hən kə'a nda anji ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahən demdem nzanaghanza dmaku ta hən. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu,
dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta
psa Lazglafta wa.

¹² Inda tan mbədanambəda hən ta hul ta
Lazglafta,
nda zada hən demdem. Had ya dər turtuk
ta maga skwi dina wu,
dər turtuk had wa.

¹³ Wa tan ná, manda gunatá kulu nzak-
wani.

Nda ghanika tan ta nana hən ta mnduha.
Ghwana mupuhwa ma huta ta wa tan.

¹⁴ Dagala ksi'i nda naslu ma wa tan.

¹⁵ Nda tsəra səla tan na dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahən ná, nda hwanzafa
inda vli,

ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a hən ta tva zdaku wa.

¹⁸ Had zləna Lazglafta† da hən dekdek wa.»

¹⁹ An mndani, nda sna amu ka kazlay:
Inda skwi ta gwadə zlahu ná, na gwal
vla Lazglafta ta tsa zlahu ya na tan ta
gwada tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu
nda psaltawi ta kəma Lazglafta wu, kada
santa inda mndu kazlay: Gaga hən ta
dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, had
mndu dza'a nzakway ka mndu tdukwa ta
kəma Lazglafta ta ghəna vəl magatani ta
skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza
na snanamta mnduha kazlay: Gaga kuni ta
dmaku kə'a.

Zlgay nda nuduf ta nanafatá mndu ka mndu tdukwa

²¹ Ndana tama, maranəmarə Lazglafta
ta tvi ta mnduha dza'a kəl hən ka nzak-
way ka tdukwa mnduha ta kəmani. Tsa
nzaku tdukwa ya ná, nda ma zlahu a ta
nzakwa lu wa. Mnəmma zlahu Musa nda
la anabi guli ta gwada ta ghəni. ²² Tsaya
tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanafatá mnduha
ka gwal tdukwa ta kəmani ya nda nza nda
ma zlglafta dər wa ta Yesu Kristi. Had
ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal
kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda tan
gaga hən ta dmaku traptra hən ma santa
sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zdananta Lazglafta
ta hudi ta hən ka mbalay, ka nanafatá hən
ka gwal tdukwa ta kəmani nda ma Yesu

* **3:4** Ngha ta Zabura 51:6. † **3:18** Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

Kristi ta pliginṭá hən ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ṅa mtutani ta ghəṅa inda mnduha ka planatá dmakwa taṅ nda usani nda ma zlghafta taṅ ta Yesu Kristi ṅa maraṅta kazlay: Tudúkwá tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghanṭa, ²⁶ ksana ksa ta ṅudufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudúkwá tsatsi kə'a. Tsatsi, tdukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tdukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəṅ nda tsa tama rki? Had wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda ṅuduf ṅərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda ṅuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ṅa la Yahuda nda ghəṅa taṅ ra? Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafada taṅ nda ma zlghay nda ṅudufa taṅ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlghay nda ṅudufa taṅ guli. ³¹ Ma tsa zlghafta zlghaf mu ya tama guli ná, hərdiṅhərdá mu ta zlahu ra? Hərdiṅ amu wu, katək ná, ṅlanafta ṅlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəṅa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nzakwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma ranra ghubayni ta ghəṅani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ranṭa ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlghaftá Lazglafta nda ṅudufani klaf a ta ghəṅani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəṅa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəṅa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a hən ta skwi dina. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da hən, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha taṅ, ga hən.

Rfu da gwal hərdiṅ Lazglafta ta dmakuha taṅ

⁸ Rfu da mndu kul had Mgham Lazglafta ta mbəda dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəṅa gwal nda datsa fafada taṅ re, ari nda gwal kul datsaku fafada taṅ guli a na? Ka mu kay na: «Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafadani re, ari tahula tsanatá fafad a na? Daga ta kul tsaku fafadani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafadani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlghaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafad. Ka nzaku tsa tsatá fafadani ya, ka ṅizla maraṅtá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafadani ya, ama ka zlghaftá hən ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ṅa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal nda tsa fafada taṅ guli, ka ksafksa hən ta sada zlghay nda ṅudufa da mu Abraham ta zlghaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafadani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməṅ ta gwal ta zlghafta

* 4:3 Ngha ta Zlrafta 15:6. † 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2.

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəŋa hadik† kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləmən kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlghaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlghafta zlghaf lu ya, had hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta basa ŋudufa Lazglafta, ama ka had zlahu wu katsi, had sana skwi ŋa 6lanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlghafta nda ŋuduf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləmən ya ŋa inda zivra Abraham. Nza a ka ŋa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kwenkwen wu. Nda nza guli ka ŋa inda gwal ta zlghafta nda ŋuduf manda ŋa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu\$ kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlghaf tsi nda ŋuduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had ŋa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəŋ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəŋa Abraham, zlghafzlgha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwan a imani ka hda dərək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tan ta nzakway ka Sara ta zwan. ²⁰ Dgan a ta ghəŋ dekdek ta ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən wu. Katək ná, zlghay nda ŋudufani ta vlanťá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləmən ya ná, mamu nda mbraku ŋa magata guli kə'a.

²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəŋa Abraham ndaghəŋani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəŋa amu, ka zlghafzlgha mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ŋa dzata ta ghəŋa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ŋa nzakwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Sləbaptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlghafta mu nda ŋuduf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zdakatahuda Lazglafta nda ma zlghafta mu nda ŋuduf. Ta tsa zdakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəŋa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghəŋa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya danwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya danwa ta ksa ŋuduf kə'a. ⁴ Ksa ŋuduf ta klaktá ghu6asaptá ghuya danwa. Tsa ghu6asaptá ghuya danwa ya guli ta klaktá faftá ghəŋ ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghəŋ ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta ma ŋudufa mu kə'a dvtutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul had mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa gwal dmaku ma fitik ya kuman Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta nzakway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a lavinlava ta fata ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta maga skwi ya dina. ⁸ Ka Lazglafta maramanťá dvtutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəŋa amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa

† 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § 4:17 Zlrafta 17:5. * 4:18 Zlrafta 15:5. † 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəŋa amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma basá nɔdɔfa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərɔaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwanjani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərɔa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwanjani kə'a. ¹¹ Tsaya kwenkwen yeya a wu, ta ghərɔaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərɔaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghəŋa i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghəŋa hadik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kɔ́aku Lazglafta ka vlanjta zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəŋa hadik. Ma fitika nzakwani ta kul had zlahu ná, had lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəŋa mndu, nduk ta ghəŋa gwal kul gatá dmaku manda ŋa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zɔaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dīna ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda sála. Ama tahula vlanjta Lazglafta ta zɔakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tɔukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zɔakatahudani katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlanjta tsi ta tsa zɔakatahudani ya

ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tɔukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta tanj ta hafu ŋa kɔkedzen, ŋa zay tanj ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tɔukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tɔukwa guli, ka plinjta tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu ŋa kɔkedzen. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tɔukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahu Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta daɓi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zɔakatahudani Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zɔakatahudani Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tɔukwa ŋa mutsa hafu ŋa kɔkedzen nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tanj nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gɔavata mu ma dmaku kada sgavaghata zɔakatahudani Lazglafta re, ari ki? ² Mantsa a dekdek wa! Mtugudunj mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gɔəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, paɔampada lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵ Anji, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ŋa nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶ Dina

ka sɲaŋta mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zləŋaf zləŋa lu ta udza zləŋay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga ŋa zadana tá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kdəŋtá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəлта a guli wu kə'a. Ta had mtaku nda mbraku ta ghəŋani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka ŋa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, dina ka sɲaŋta ghuni kazlay: Nda mta kuni, nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ŋa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəлтá mgham ta ghəŋa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni sɲanata skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanəŋ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ŋa maga dmaku. Katak ná, vlanəwavlə ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanəŋwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tdukwa nda həŋ. ¹⁴ Mantsa tama, ta had dmaku nda ga mgham ta ghəŋa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zɲakatahuda Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul had mista zlahu, laghula mu dista zɲakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a dekdek wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəŋa ghuni manda vu'a mndu ka sɲanata gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kə'a ra? Lavinlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ŋa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinlava ka ta sɲanata ŋa Lazglafta, ŋa naghafu Lazglafta ka mndu tdukwa ta ghəŋa vəl sɲanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta

Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda ŋudufa ghuni ta dughwanə skwi ya ta taghu lu ŋa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸ Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tdukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadə mnda səla ta gwadaghunata yu ta na gwadə na, kabga pərdaf a kuni ta sɲaŋta wa. Ghalya ná, si zliŋzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ŋədaka skwiha, nda dmakuha ŋa kwal kul sna gwadə da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlanəwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tdukwa ŋa nzakway ka gwal ta sɲanata ŋa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zdəgaghuna a maga skwi tdukwa wa. ²¹ Slənawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kdavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuəa ma nza-kwa ghuni, ŋa mutsay ghuni ta hafu ŋa kdekedzen ma kdavaktani. ²³ Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ŋa kdekedzen ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni ta zlahu. Ŋa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwadə na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəŋa mndu kə'a. ² Ka graghunaf gra yu ba! Marakw ga mndu ná, hbaŋhba zlahu ta zə'ala taŋ ka ta ndiri zə'ala taŋ. Ala, ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala taŋ ya. ³ Ka ta ndiri zə'ala taŋ, ka sli'afu tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dər sli'afu tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴ Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zləŋay ná, mtumta kaghuni

guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ɲa sana mndu, ka ɲa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ɲa magay mu ta skwi dīna ɲa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ɲa mu. Na tsa sɲaɲta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka ksə tsa ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduɲmta mu ta tsa zlahu ya si ta hɲamata ya. Lavinɲlava mu ta mag-anatá slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maramaɲta Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgəлта mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ɲa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má had ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má had ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala dá ta kul sɲaɲtá zlahu ná, ta nzutá nzakwa dá yu. Manda sɲaɲta dá ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ɲa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ɲa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwada ya mna tsi ná, nda ghuḅa, tɲukwa nzakwani, dīna guli. ¹³ Tsaya tama ní, lavinɲlava skwi dīna ta dzihata ra? Lavinɲ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ɲəma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ɲa sɲaɲtá kdavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dəday ta daḅi, nda kdavakta badzatani tani.

Mnda səla ná, ɲurdika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda səla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná,

sna a yu ta skwi ta magə yu wu, had yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi dīna zlahu kə'a. ¹⁷ Tsa ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Had skwi dīna ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi dīna, triɲ laviɲ a yu wa. ¹⁹ Had yu ta maga skwi dīna má ta kumə yu wu, skwi kul dīnaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapafɲta yu tazlay ma vgha dá: Ka maga yu ta skwi dīna ka yu ya ná, gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ɲudufa dá ya ná, zdigihazda zlahu Lazglafta. ²³ Ama ma vgha dá, ta tapafɲta yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda vərda skwi dīna ya ta ndanu yu. Tsa ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ Danwa dá ɲa dá gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəɲa dá ya ná, ta kumay yu ta sna zlahu Lazglafta, ama ma vgha dá ya, zlahu dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha taɲ nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəɲa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ɲa mtaku tani. ³ Traptra zlahu Musa ta maga tsa slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyafɲta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwanjani turtuktuk ma slu'uvgha manda ɲa gwal dmaku, ɲa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya

* 7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantša ya, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ná, tsa ŋa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa ya guli, tsa ŋa Sulkum nda ghuḅa ya ta laghu hahəŋ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ŋa skwi ta zdəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zdaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwi da snanatá ŋa skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga haď həŋ ta sna zlahu Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zdəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, haď kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka haď Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ŋa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. Aŋ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəŋa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantša tsi tama zwanama, ka dməŋ tsa nzaku ya ta amu. Dəməŋa nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Haď amu ta nzay manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəŋzla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal

ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, haď ta nighunista ka vu'a ŋa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ŋa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamať tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamať tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya đəŋwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Nərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya đəŋwa ta ghuyə mu na ná, haď lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a maramaŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəŋiŋ Lazglafta ná, nda mndəŋ ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəŋiŋ Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bətbət, nda đvay taŋ a nuta həŋ mantsaya guli wu, Lazglafta ta đvaťta nzata taŋ mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plinťta tsi ta inda skwi ya zlagiginiŋ tsi, ma ga vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ ta glaku manda ŋa zwana Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ flau' vgha taŋ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ŋizi inda skwiha zlagiginiŋ Lazglafta, ta ɓasa vgha həŋ manda marakw ta ɓasa yaku. ²³ Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta ɓasay ɓasay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika vərda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, ŋa nzata mu nda vərđaka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəŋa mu mbamaťta Lazglafta. Ka nda ghada nghanťta skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ná, fəŋla a lu ta ghəŋ tida wa. Tata fay lu ta ghəŋ ta skwi ya ghada lu ta nghanťta ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghəŋa mu ta skwi ta kul nghanťta mu katsi ná, nda ksata ŋuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

* 8:20 Ngha ta Zlrafta 3:17.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghuḅa ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndəḅu Sulkum kaghəṅani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ṅizi, kul lavinṭá lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma ṅudufa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta daway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta dawə Sulkum da tsi ta skwi ṅa gwal ta nzakway ka ṅani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: ṅa dinakwa taṅ mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ṅa gwal ta dvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taṅtaṅ ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taṅtaṅ ya, ghadughada ta nanaftá həṅ ṅa gara vgha nda zwanani, ṅa nzakwa tsa zwanani ya ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəṅ ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəṅ nanaf tsi ka gwal tdúkwa ta wa irani. Tsa hahəṅ nanaf tsi ka gwal tdúkwa ta wa irani ya, tsa hahəṅ ya vlanṅ tsi ta glaku ta həṅ.

Dvuḍva Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantša tsi, nu ta ṅa mnay mu ta ghəṅa tsaya tama? Ka si ṅa mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzaṅṭá kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu dem-dem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³ Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həṅ ka gwal tdúkwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a lavinṭa ksutá həṅ ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda dvuta ya dvu Kristi ta amu na? Ghuya danwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa hdak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəṅa gwada ta kagha ta kəl ṅni ka nzakway ta wa hdak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha aṅni manda tuwakha ta klə lu ta tumbla† kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfərtə amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta dvutá amu. ³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹ dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghəṅa hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had sana skwi zlaganap Lazglafta nda zlaga dza'a dgamata nda tsa dvu ya dvu Lazglafta ta amu, maramaṅ tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mnihata Sulkum nda ghuḅa. ² Ta kuzliha kuzla ta ṅudufa da katakata, nda ṅra ṅudufa da inda fitik, ³ ta ghəṅa zwanama da ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'afṭa Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanafṭá tsi ta hahəṅ, ka yu. ⁴ La Isra'ila həṅ. Hahəṅ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəṅ maranaṅ tsi ta sgitani, nda hahəṅ dzrafta tsi ta wi, hahəṅ vlanṅ tsi ta zlahu, hahəṅ maranaṅ tsi ta tvi ká həṅ da tsəlḅu ta kəmani, hahəṅ tanaf lu ta imi ta sləməṅ, ⁵ dzidziha taṅ gwal kulaṅ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taṅ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi dem-dem. Zləzlvama ṅa dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantša.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghəṅa tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23. * 9:7 Ngha ta Zlrafta 21:12.

yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwada ta ta ta imi ta sləmən mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kdághalam mandana luwa ná, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kdə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantša: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snan̄ta tan̄ ta skwi dīna nda ya kul dīnaku nda tsa ta luta tsa gwada ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantša kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaflu ya ná, n̄a nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlan̄tá Isuwa†,»
ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tudukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantša ya a dekdek wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi dīna ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi dīna. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida§ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zba zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganatá skwi dīna, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham n̄a maravata mbrakwa da ta kagha, nda ya n̄a tin̄tá hga da ta ghəŋa hadik* demdem.» ¹⁸ Mantša ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi dīna n̄a mndu ya kuman̄ tsi, ta tən̄ay ta n̄udufa mndu ya kuman̄ tsi guli.

Manda ya kuman̄ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka n̄a da kazlay: Ka si mantša ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama ba? Tsaw

waya dza'a lavin̄tá kwalaghutá skwi ya kuman̄ Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha n̄a zlərdá ya kuman̄ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda r̄bisl n̄a mndu ya ta tsafta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsaftá i'i mandana na kə'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafta huzla ya a ta lavin̄ta maga skwi ya kuman̄ tsi nda tsa r̄bisl ya ra? Nda va tsa r̄bisl turtuk ya, lavin̄lava ta tsatsaftá huzla ya n̄a maga slna nda tsi badu gwada, nda ya n̄a maga slnaha badu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kuman̄ta Lazglafta ta maran̄tá basata n̄udufani, nda maran̄tani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá n̄uduf katakata ta ghəŋa gwal nda fa n̄a zwaduta ma basata n̄udufani ya ní, nu n̄a gha mida tama na? ²³ Mantša ya kuman̄ta Lazglafta ta snan̄ta mnduha ta glakwa sgítani n̄a gwal tawa tsi ta hidahida ta hən̄, tsa gwal ya thanaf tsi n̄a lami da sgítani ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha da kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had ka mnduha da.

Gwal d̄vu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul d̄vuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta hən̄,
«mnduha da a kuni wu» kə'a ya, ma tsa vli ya dza'a hga lu ta hən̄ ka Zwana Lazglafta nda hafu†.»

²⁷ Ka Isaya nda n̄ani klan̄tá lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba tan̄. ²⁸ Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa hadik demdem, had dza'a laghwi da gərdaku wu†,» ka'a. ²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má p̄dama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná,
má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna mu manda luwa Gwamura§ guli,» ka'a.

† 9:9 Ngha ta Zrafta 18:10-14. ‡ 9:13 Ngha ta Zrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § 9:15 Ngha ta Sabi 33:19.

* 9:17 Ngha ta Sabi 9:16. † 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23. § 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlg hay nda n̄uduf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zban̄ a hahəŋ ta nzakway ka gwal t̄dukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá həŋ ta nzakway ka gwal t̄dukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlg hay nda n̄uduf. ³¹ La Isra'ila ya guli ná, zban̄zba hahəŋ ta magatá skwi ta kumə zlahu, ŋa nzakway ka gwal t̄dukwa ta wa ira Lazglafta, triđ traptra həŋ ta magatá tsa skwi kuman̄ zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zban̄ a həŋ nda ma zlg hay nda n̄uduf wu, nda ma magatá skwi kuman̄ zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahəŋ. Ka dzun̄tá tuthun ta həŋ «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa
Siyuna,
pala ya dza'a zlanbanaptá mnduha.
Mndu dza'a zlg hafta ná,
had̄ dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ŋa inda mndu

¹ Zwanama dá, skwi ta kumə yu ma n̄udufa dá ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəŋa tan̄ da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbay həŋ ta Lazglafta nda n̄udufa tan̄ kə'a, ama sna a həŋ ta vərđa tvi wa. ³ Sna a həŋ ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal t̄dukwa ta wa irani wa. Ŋa tan̄ ŋa tan̄ ma zba tva nzaku t̄dukwa ta wa ira Lazglafta ta magə həŋ, ka kwalaghutá həŋ ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal t̄dukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kđanakkda Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlg haftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta həŋ ka gwal t̄dukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlg hafta nda mba

⁵ Ka vərđa Musa vindafta ta ghəŋa tva nzaku ka mndu t̄dukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kđanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda

mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəŋa tva nzaku t̄dukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlg hay nda n̄uduf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata had̄ik da klagatá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzakw t̄dukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nza-kwani, nda ya ma n̄udufa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlg hay nda n̄uduf ya ta mnə ŋni ŋa mnduha. ⁹ Ka mnan̄mna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlg hafzlg ha ka guli ma n̄udufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlg hafta nda n̄uduf ta nuta lu ka mndu t̄dukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginqta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlg hafta ná, ta had̄ hula ta ghəŋani wu‡» ka'a. ¹² Tsaya tama ná, ta had̄ dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda tan̄ demdem, Mgham turtuk Mghama tan̄, ta vla zdaku katakata ŋa inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku§ kə'a.

¹⁴ Ka zlg haf a həŋ wu, kinawu ka həŋ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həŋ dza'a zlg haftá mndu kul snan̄ta həŋ ta gwada ta ghəŋani? Kinawu ka həŋ dza'a snan̄tá gwada ta ghəŋani guli ka had̄ mndu ta mnanan̄tá həŋ? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnan̄ta ka ghunaf a lu ta həŋ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha 6a ta wadaha vgha mndu ta ghəŋa gwal ta klədanaghatá Lfida Gwada* ta həŋ kə'a. ¹⁶ Tsaw inda tan̄ a ta snatá tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama dá! Wa ta zlg haftá tsa gwada mna ŋni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantša ya ná, ma snan̄tá gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlg hay nda

* 9:33 Ngha ta Isaya 28:16. * 10:5 Levitik 18:5. † 10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ 10:11 Isaya 28:16. § 10:13 Yuwel 3:5. * 10:15 Isaya 52:7. † 10:16 Isaya 53:1.

ɲuduf. Tsa gwada snan lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

¹⁸ Tsaw snan a tama rki 6a? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snawasna hga tan ta inda ghəŋa hadik, 6ha6ha lwa tan guli ta slrəŋa luwa†,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda, dza'a famfa yu ta kaghuni da basa ɲuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snantá sana skwi§ ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnata sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul psantá i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawantá i'i guli,

ka Lazglafta*,» ka'a.

²¹ Tsaw ka'a mnata ta ghəŋa la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da ɲa tsu'a gwal kwisa ghəŋa tan, sna a hən ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

¹ Vzinɲza Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la Benzamen yu guli.

² Vzin a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya wa. Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəŋa Iliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəŋa la Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama da! Pslapsla hən ta la anabi, ka zlazliŋtá hən ta gwirha gha. I'i turtukwa da ta pɔata, ta psa i'i hən guli ɲa dzata*,» ka'a ya. ⁴ Ama waka Lazglafta zlghanaftawani? «Ta teke'a mnduha da dəmbu' ndəfán pghaghu yu, gwal kul walaŋta tsəlɔata ta kəma ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli ná, teke'a pɔakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zɔakatahudani. ⁶ Ka si nda ma zɔakatahudi tsi, nda ma magatá slna a tsa tama wa.

† **10:18** Zabura 19:5. § **10:19** Vrafta ta Zlahu 32:21.

* **10:20** Isaya 65:1. † **10:21** Isaya 65:2. * **11:3** 1 Mghamha 19:10, 14. † **11:4** Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18. † **11:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10. § **11:10** Zabura 69:23-24. * **11:16** Ngha ta Mbsak 15:19-21.

Ka má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa zɔakatahudi ya, ka zɔakatahudi wa.

⁷ Nu klatá ghəŋa tsa gwada ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a hən wu, ama gwal dagap Lazglafta ná, mutsaf-mutsa hahən. Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa tan. ⁸ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta hən dlufur, ka razliŋtá ira tan, ka dərzliŋtá sləməŋa† tan kulam gitana kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantsa:

«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya tan ka dəɔla tan,

ka kadəŋ ɲa tan,

ka tuthun ɲa tan nda ya ɲa ghuzla iri ɲa tan.

¹⁰ Ka ghulpghulpa ira tan ɲa kwala tan nghanťá vli,

ka gdavata hən nda ɲatá hul§!» ka'a.

¹¹ ɲa dəkdek zlambuta hən tama rki? ka yu guli. Mantsa ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambu hən ya kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaftá mbaku, ɲa gagaftá hən da draku. ¹² Ka si klanakkla tsa zlam-bakwa tan ya ta skwi dina ta ghəŋa hadik, klanakkla tsa hta ta hən ya guli ta skwi dina ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nzakwa tsi bađu vrvakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaftá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghərɔaku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ ɲa sli'anaftá ɲudufa zwanama da ɲa draku ka má ta magaku tsi ɲa mbanaftá sanlaha mataba tan. ¹⁵ Ma tsa wudɪŋta Lazglafta ta hən ya, slərɔapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəŋa hadik. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta hən? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka tanťaŋa tsa'atá skwa zay, vlanťa Lazglafta lu ná, pɔakwani guli* ná, ɲani ya. Ka ɲa Lazglafta slrəŋa fu ná, ɲani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka datsanaghutá lu ta

zligimaha fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'af ta tida. Kagha mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuŋ ma mtak ka. Kagha tsa ndi'af lu ta dughwanjani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tsa fu ya ta mutsə kagha. ¹⁸ Ka si mantsa tsi tama, ma ghərɓə kagha ta ghərɓaku ta ghəŋa tsa zligimaha ya. Ka ta ghərɓaku ka katsi, dīna ka snəŋta gha ta kagha a slrəŋani wu, ta tsa slrəŋ ya nzafta kagha kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: Datsiŋ nda datsa a lu ta zligimahani, ka ndi'af ta i'i ra kə'a? ²⁰ Anj mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəŋa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf, datsiŋta lu ta hahəŋ, ama kagha, ma zlgħay nda ŋuduf gha nzafta kagha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghərɓaku, zləŋa ta Lazglafta. ²¹ Ka si zlana a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagha yeya dza'a zlaghata tsi ka zlgħaf a ka rki? ²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zdaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagha ná, mamu zdakwani ka dihavadiha ka ma tsa zdakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiŋtsa lu ta kagha guli.

²³ Manda va tsaya hahəŋ guli, ka gdava a həŋ ma tsa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanafatá həŋ ta vla taŋ. ²⁴ Ka si kagha, nzakwa fwa zaytuŋ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafatá ta fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəŋ ta nzakway ka fwa zaytuŋ ta hvə lu nda hva nzakwa taŋ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafatá ta va tsa dughwanjani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nzakwa ghuni kul snəŋta difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda difil ma ghəŋa taŋ. Gdavgda sanlaha ma la Isra'ila nda tənətá ghəŋ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna,

ŋa hliŋtani ta kwal kul sna gwada ma ŋudufa mndəra la Yakubu.

²⁷ Dza'a klaghukla yu ta dmakwa taŋ, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda həŋ†,» ka'a.

²⁸ Ta ghəŋa skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza həŋ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghəŋa gwada ta zabatani, dɔvudva lu ta həŋ ta gwada ta dzidziha taŋ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, had ta mbədglanafatá wa.

³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta taŋ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahəŋ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ŋa mutsafta taŋ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta həŋ demdem.

Di'ij gwada ta Lazglafta

³³ Di'ij gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snəŋtá skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta wa. Wa dza'a laviŋtá tsiŋlaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta magə tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta laviŋta snəŋtá ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ŋani na‡?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlanjta skwi ta Lazglafta,

ŋa faftani ta ghəŋ ta vranamta na§?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ŋani inda skwi. Ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekeden. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba ghunata dzvu. Vlanjwavla ta ghəŋa ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa

† 11:27 Isaya 59:20-21. ‡ 11:34 Isaya 40:13. § 11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

pla ghəŋ nda hafu mida, nda ghuḅa ta zḁəganata. Tsaya vərḁaka tva tsəlḅay ghuni ta tsəlḅu ŋani. ²Ma ksə kuni ta saḁa mnduha ma na ghəŋa haḁik na, zlanḡwa Lazglafta ka mbəḁaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviŋta kuni ta tsatsaftá skwi ta kumə Lazglafta, skwi ya ta dinuta, ta zḁəganata, ta payuta.

³Nda ma tsa zḁakatahudi zḁidiŋ Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ŋa inda kaghuni ná, ma klaf dər wa ta ghəŋani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dər wa ka klafkla tsi ta ghəŋani, ka gray nda slna zlgħay nda ŋuḁuf ya vlanḡ Lazglafta. ⁴Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndəgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵Manda tsaya guli ná, nana ndəghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶Zḁazḁa Lazglafta ta huḁi ka dagamaftá slna ŋa magay mu manda ya kumaŋ tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlanḡ Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlanḡ Lazglafta ta mbrakwa magay. ⁷Ka hgaf ŋa maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ŋa mndu vlanḡ Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ŋa taŋ. ⁸Ka vla mbraku ŋa mnduha vlanḡ Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ŋa taŋ. Ka muvla vlanḡ Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghəŋa sanlaha vlanḡ Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlanḡ Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹Hmətət ka kuni ḁvuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta madgwirmadgwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. Ŋafwa vgha ta skwi dina. ¹⁰Manda zwanama ka kuni ḁvuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Ŋavawaŋa ta tinlaghuta vlanḡta glaku ta sani ta ghəŋa ghuni. ¹¹Kwatskwats ka kuni, ma yaḁi kuni ta yaḁi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹²Nzawanza nda rfu ma

fata ghəŋa ghuni. Ksawaksa ta ŋuḁuf ma ghuya ḁaŋwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlanḡ kuni. ¹³Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlgħay nda ŋuḁuf ta pḁay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. Dawawa tfawi ta ghəŋa taŋ, ma ksi'i kuni ta həŋ. ¹⁵Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghəŋ. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul haḁ hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷Ma vranam kuni ta ŋaslu nda ŋaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dina ta wa ira inda mnduha. ¹⁸Ka ta magaku tsi ŋa nzata nda zḁaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kḁavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹Zwanama ḁa, ma planam kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ŋasla mndu, zlanəŋwazla ta ḅasa ŋuḁufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «i'i dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰Katək na, «ka ta kuzlanḡkuzla maya ta ghuma gha katsi, vlanḡvla ta skwi ŋa zay, vlanḡvla ta imi ŋa say. Ma tsa maganata gha mantsa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzəŋa vu ka ta bḁəmani†.» ²¹Ma zлана ka ta ghəŋa gha ka gay ŋaslu ta mgham ta ghəŋani. Katək ná, maga kagha ta skwi dina ŋa ŋraptá ŋaslu.

13

Sna gwada da ŋumna

¹Ka haninḡhana inda mndu ta ghəŋ mista ŋumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlanḡta həŋ, Lazglafta ta fata ŋumna. ²Tsaya tama, mndu ta pgha ghəŋ nda ŋumna ná, təŋanaftəŋa ta ghəŋ ta ghəŋa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta təŋanaftá ghəŋani guli ná, dza'a klanakkla ta ḁaŋwa ta ghəŋani. ³Haḁ gwal ta maga skwi dina ta zləŋa ŋumna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zləŋay. Ta kumay ka ta kwal kul zləŋa ŋumna ki'e? Ala maga ta skwi

* **12:19** Vrafta ta Zlahu 32:35. † **12:20** Ngha ta Mahdihdi 25:21-22.

dina, dza'a rfaghagha rfa. ⁴ Nda nza mnda njumna ka mnda maganata slna ta Lazglafta na kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zleja, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanata slna ta Lazglafta ya na, nda nza tsatsi na maranta basa nudufa Lazglafta na planamta inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama na, nda ra ka hanaganata ghej mistani. Ta gheja zleja ghuya danwa yeya a wu, ta daslay der amu ma gheja mu.

⁶ Tsaya ta kel der kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta tsKay ya guli na, Lazglafta ta pghata hej na magay tan ta tsa slna ya dina. ⁷ Vlanjavla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ranja hej: Plawa dzumna na gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla na gwal ta tska dzumna huzla. Zlejawazleja ta gwal ta raku ka zlejay ghuni, vlanjvavla ta glaku ta gwal ta raku ka vlanjta ghuni ta glaku ta hej.

Dva mnda sala

⁸ Ma nzaf dməja mndu ta kaghuni. Ba dməja dvuta sani nda sani yeya katsi gdavata. Mndu ta dvuta mnduha na, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzata mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pdakwa sanlaha ya na, nda gwagwa hej ma tsa gwada ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda sala manda va gheja gha* ke'a ya. ¹⁰ Had dvu ta maga ghwadaka skwi na mndu wa. Dvu ta dzanaghata gheja zlahu.

Nzata hzeja ka kzla sagha Kristi

¹¹ Navawaja, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'afra ghuni ta hani nana. Kel yu ka mnay mantsa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsadakwa vli. Slurinjmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanata tsuwadak. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifitik. Zlunjmazla ta mblita skwi nda ghuyaku. Zlunjmazla ta sli'injli'inj nda hliri. Zlunjmazla ta zlerdawi nda draku. ¹⁴ Sudavawa suda ta Mgham

Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghej ka maga skwi ta zdeganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda nuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma nani ma zlghay nda nuduf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda nudufani ya guli na, masu'ata yeya nani ta zay. ³ Ma the mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na ke'a nda mndu kul had ta zay. Ma tse mndu kul zay ta guma ta gheja mndu ta zay guli, kabga tsu'afsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha na tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zamba a tsi, nghanata danahəgani tsaya. Zlambuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinista dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk hej, ka sani nda nani. Dina ka sanja der wa ta grafta skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganapta ya ma, na Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, na Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghejani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, na Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka na ghejani wa, had mndu ta mtaku ka na ghejani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu na, ka na Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka na Mgham Yesu ta mtakwa mu. Der tata nzaku mu nda hafu, der mtumta mu, na Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi na, mtumta ka vragapta tsi nda hafu na nzanaghata ta gheja gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kel kagha ka tsa guma ta gheja zwanama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kel kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwanama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kema Lazglafta na tsamaghatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

* 13:9 Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata, dza'a saghasa inda mndu tsəlɔata ta kəma ɗa.

Inda taŋ dza'a mnay hən nda wa taŋ ka-zlay: I'i Lazglafta* ka'a.»

¹² Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ŋa Lazglafta.

Dina a zləmbiŋtá zwanama wa

¹³ Ma tsəglə mu ta guma ta ghəŋa sani nda sani mataba mu. Katək ná, ɗina ka ndanay ɗər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləmbiŋtá yu ta zwanama ɗa kə'a. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha ɗa nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidiɗ kazlay: Haɗ sana skwi kul ghuɓaku wu kə'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghuɓaku ka ŋa mndu ta klafta ka skwi kul ghuɓaku. ¹⁵ Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafta ka ta ŋuɗufa zwanama gha katsi, ɗvu a ka nda tsa wa. Ma zləmbiŋ ka ta zwanama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəŋa tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi ɗina da kagha ya da nzakway ka skwi ŋa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ŋa zay nda za, nda gwada ta skwi ŋa say nda sa wa. Nda nza ŋa gwada ta nzaku tɗukwa, nda ɗaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuɓa. ¹⁸ Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a ɗɗəganazɗa ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli.

¹⁹ Mantsa ya tama ná, ŋavamaŋa ka zba skwi ya dza'a klaktá ɗaku nda ya ŋa ŋla guyatá ghəŋa mu. ²⁰ Ma badziŋ ka ta magatá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay. Kahwathwatani ná, haɗ sana skwi ŋa zay nda za kul ghuɓaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbiŋzləmba tsa skwa zay ya ta zwanama gha katsi, Zlaŋzla, ma zə ka. ²¹ Skwi ta raku ná, zlaŋzla ta maga skwi ya dza'a zləmbiŋtá zwanama gha. ɗər za slu'i tsi, ɗər sa ima inabi tsi, ka ɗər nahgani tsi. ²² Inda skwi ya graf kagha, ŋamŋa gha ma ghəŋa gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi ɗina kul dganɗá ghəŋ ta ghəŋani ná, rfu da tsa mndu

ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəŋ ta ghəŋa skwi ya ta zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladafta ta skwi ya snaŋ tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga ghəŋ ná, dmaku ta magə lu.

15

Ksa sada Kristi

¹ Na amu nda mbra ma zlgħay nda ŋuɗuf na ná, katanɗa kata ta gwal nda hta mbrakwa taŋ. Ma laghu mu da zba skwi ta ɗɗəgamata. ² Magamamaga ta skwi ta ɗɗəganatá mnda səla ŋa katanɗá hən ŋa ŋlakwa taŋ ma zlgħay nda ŋuɗuf. ³ Kristi ná, zbaŋ a tsatsi ta skwi ya ta ɗɗəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i ɗəɗafta tsi*,» ka'a. ⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ŋa gunamatá sləmən, kada nzakwa mu nda fata ghəŋ ta Lazglafta, ma ləa ŋuɗuf nda ksa ŋuɗuf ya ta mnamata gwada Lazglafta. ⁵ Ka vlaghunavla Lazglafta ləa ŋuɗuf ŋa mndu nda ksa ŋuɗuf ŋa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi. ⁶ Mantsa ya, ŋa zləzlvay ghuni nda ŋuɗuf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

Ŋa inda mndu na Lfiɗa Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ŋa vlanɗá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, sasa Yesu Kristi maganatá slna ta la Yahuda ŋa maranantá hən kazlay: Tɗukwa Lazglafta kə'a, ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta dzidziha taŋ. ⁹ Sasa guli ŋa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəŋa tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvə hga gha mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa fay ɗa ta laha vla glaku ŋa hga gha† kə'a ya.

* 14:11 Ngha ta Isaya 45:23. * 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50.

10 Ka gwađa Lazglafta mnata guli na:
«Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda,
gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha

Lazglafta†,» ka'a.

11 Ka'a mnata guli na:

«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la
Yahuda,

zləzlvawa Mgham Lazglafta.

Ka zləzlvava inda mndəra mndu ta
Lazglafta§,» ka'a.

12 Ka anabi Isaya nda ɲani guli na:

«Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay,
ɲa gayni ta Mgham ta ghəɲa la Grek,
ɲa nzakwa la Grek nda fatá ghəɲ tida*,»
ka'a.

13 Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá
ghəɲ ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda
zdaku ma zlgħay ghuni nda ɲuduf, kada
nzata kuni nda fata ghəɲ nda ma mbrakwa
Sulkum nda ghuđa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

14 Zwanama da, grafgra i'i kaghəɲa da
kazlay: Nda fa vgha ghuni ɲa maga skwi
dina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda
ra ka sɲaɲta, nda sna kuni ta tva vlúvtá
hidaku kə'a. 15 Aɲ mndani, ma na defteri
vindaghunaf yu na ná, dvaghunagħa dva
yu ma sana vliha tagħəɲa sana skwiha ɲa
havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata
mantsa ya ná, kabga zdidinɲda Lazglafta ta
huđi, 16 ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi
mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda.
Ka faghutá tsi ta i'i ɲa mna Lfida Gwadani,
ɲa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda
ka skwi vlanɲ lu ta zdəganatá Lazglafta.
Sulkum nda ghuđa ta nanaftá tsa skwi
ya vla lu ya ka skwi ta ranɲta Lazglafta.

17 Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəɲa
da ma Yesu Kristi, ta ghəɲa slna Lazglafta
ya maga yu. 18 Hađ yu ta walaɲtá mna
sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a
tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul
nzakway ka la Yahuda ɲa nzakwa tanɲ ka
gwal snanatá gwađa ta Lazglafta. Nda nza
nda ma gwađa da, nda nza nda ma slnaha
da. 19 Nda ya nda ma mazəməzəma nda
mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma

Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursal-
ima yu ta tuza tsa Lfida Gwađa ta Kristi ya
ka lagħwi dikw ta hađika Iliri. 20 Ma vli ya
ta kul sɲaɲtá mnduha ta gwađa ta Kristi
yeya kumta maya da ta mna Lfida Gwađa
kada kwala yu ta magay ta thatá ɲa sana
mndu ta magata. 21 Mantsa ya vindafta lu
ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghanɲgha gwal ta kul walaɲta lu ta
mnananɲtá gwađa tida ta həɲ.

Dza'a sɲaɲsna gwal ta kul walaɲta lu ta
sɲanamtá† həɲ guli kə'a.»

Gwađa Pwal ta ghəɲa sli'ani da Ruma

22 Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da
kaghuni. 23 Ndanana tama ná, kdinɲda yu
ta slna da ma tsa luwaha ya. Nda kdá fitika
dvafta da ta lagħa da kaghuni. 24 Ta labə
yu ka dza'a ta hađika Ispay ya ná, dza'a
lagħala yu da nzdavata da kaghuni, ɲa
sli'afta da hada ka dza'a, ɲa katihata ghuni.
25 Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa
Ursalima. Ta klanɲtá katu ya katanɲ lu ta mn-
duha Lazglafta hada yu, 26 kabga gwal zl-
ghay nda ɲuduf ta hađika Mekaduniya nda
ya ta hađika Akaya ná, kurakura hahəɲ
kaghəɲa tanɲ ta tskaftá skwi ɲa katanɲtá gwal
ka pđu mataba mnduha Lazglafta ma luwa
Ursalima. 27 Hahəɲ kaghəɲa tanɲ ta ku-
rata katanɲtá həɲ. Aɲ mndani, ka dməɲ
nzakwani má ta həɲ kabga katanɲkata la
Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda
nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta.
Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanɲta gwal
kul nzakway ka la Yahuda ta hahəɲ nda
skwiha ma ghəɲa hađik ta htagħuta da həɲ.
28 Dgata da ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra
yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta
həɲ ya da dzva tanɲ kə'a ya, sli'afta da tsa
ka dza'a ta hađika Ispay, ɲa lagħa da nda
da kaghuni. 29 Nda sna yu kazlay: Ma
tsa lagħa dza'a lagħa yu da kaghuni ya ná,
dza'a lagħa nda tfatawa Kristi katakata yu
da kaghuni kə'a.

30 Zwanama da, ma nzakwa ndi'atá vgha
mu ma Yesu Kristi nda ya ma dvu ya
ta vlamata Sulkum ná, ta ndəba dzvu yu
da kaghuni ɲavawa ɲa kawadaga nda i'i

† 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10. † 15:21
Ngha ta Isaya 52:15.

ma maga du'a da Lazglafta ɲa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzwa gwal kul sɲaɲtá Yesu ta hadíka Zudiya, nda ya ɲa tsu'afta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ɲa taɲ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a bhadaghaɓha yu nda rfu da kaghuni, ɲa mbi'apta da ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwa Pwal

¹ Ta kumay yu ta sɲaɲta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saɲkre. ² Ka bhadaghaɓha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni manda ya ta raɲta mnduha Lazglafta. Ka katanɲa kuni ma skwi ya zbaɲ tsi ta katanɲa ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəɲa da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ɲni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həɲ ya. ⁴ Kərdakərda htsiɲa taɲ mista da, ɲa mbadiftá i'i. I'i nda ghəɲa da yeya a ta rfa həɲ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həɲ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taɲ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra da tegeɗ tegeɗ. Tsatsi taɲtaɲa mndu ta zlghaftá Kristi ta hadíka Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ɲa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ɲni nda həɲ ma gamak. Mal tsa hahəɲ ya sɲaɲ lu mataba gwal ghunay. Tinəl hahəɲ ta zlghaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra da tegeɗtegeɗ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urben gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra da tegeɗtegeɗ guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maraɲtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyaj la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha

Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəɲa taɲ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra da tegeɗ tegeɗ, ta ɲavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nza-kway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asinjkrita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pdakwa zwanama kawadaga nda həɲ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həɲ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va huɗkuhuɗku ta həɲ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ɲa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama da, wyawa dzvu, daswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həɲ ka tuthun, ta irna həɲ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həɲ. ¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həɲ dekdek wu, ɲa huɗa taɲ ta maga həɲ ta slna. Hle-mem ka həɲ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul sɲaɲtá dgata skwi dina nda ya kul dinaku həɲ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlghay nda ɲuɗuf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəɲa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda dífla maga skwi dina. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zdaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ɲa vlaghunatani ta mbraku ta ghəɲani. Ka nza zdakatahuɗa Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna da guli ɲa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuɲ nda Susipata guli ɲa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ɲa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taɲ ya ɲa ghuni. Ta tskə ga taɲ inda Igliz guli ta

vgha. Ta ga zgu Irasta mnda njanatá tse da luwa na ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu na ghuni.

[²⁴ Ka nza zɔakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Na Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Na Lazglafta glaku! Lavinlava ta di-haghunata manda va ya ta mnə Lfida Gwada, ya ta mnə yu ta ghəna Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya ná, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana ná, sabsa ta daɓi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta na kdekeden guli, ka snanamtá lu ta inda mndəra mndu na snata tan ta gwadani ma zlglafta tan.

²⁷ Na Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, na kdekeden! Amin.

Tanjan tsghatá lwa Pwal ña 1 La Kwarentj

Ga zgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ña nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ñni nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na ña mnduha Lazglafta ma luwa Kwarentj, kaghuni ta nzakway ka ña Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ña nzakwa ghuni ka ñani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa tanj guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta da ta ghəña kaghuni ma vəl zdanjani ta hudí ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwanja Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviñtá gwada nda snanja mniginjta vərda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata ñni ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ñudufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ña mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglanja mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku ña ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ña kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni badu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hagraftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, had ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwarentj

¹⁰ Zwanama da! Kdəkwakdək, ta ndəbay yu ta dzvu ña ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kəl yu ka mnay mantša zwanama

da ná, sli'afslí'a gwal ga Kluwe ka sagha da mniyata kazlay: Ta zlərdawi kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «Ña Pwal anjani» ka sanlaha, «Ña Apwalus anjani» ka sanlaha, «Ña Kefas anjani» ka sanlaha, «Ña Kristi anjani,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zləñay ta ghəña kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta da kabga had ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantša tama, had ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta da tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, had sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəña tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem ña mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada ña mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəña gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəña da ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləñay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸ Anj mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zləñay ná, nda nza ka tsaʔaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadanazada yu ta difla ghəña mnda səla, dza'a hərdin hərda yu ta mahizla ghəña mnda səla,» ka'a.

²⁰ Ka si mantša ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna anjani ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghəña hadik na guli? Had gwada ta hən dekdek wa. Niñna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghəña hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹ Nda ña tanj ma difil ná, traptra mnduha ma ghəña hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ñani ma difil. Ka klaftá

Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niŋ hahəŋ ka gwada tsaɓaku ya, ɲa mbanafá mnduha ta zlglafta. ²² Má maraŋnamara lu ta skwi ka mazəməzəm, kada grafta ɲni ka la Yahuda nda ɲa taŋ. Tsa skwi mnaŋna difla ɲni ya ɲa aŋni ta snay, ka la Grek nda ɲa taŋ. ²³ Aŋni, gwada ta zləŋatá Yesu Kristi ta udza zləŋay ɲa aŋni ta mnay. Ka zadɪntá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsaɓaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴ Ka gwal hagaf Lazglafta ɲa nzakway ka ɲani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəŋ. ²⁵ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsaɓaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taŋ.

²⁶ Zwanama dá daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷ Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ɲa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ɲa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸ Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuhtha həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ɲa ɲwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹ Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantša ya, kada kwala mndu ta ghərɓaku ta kəmani. ³⁰ Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹ Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi, ka ghərɓa tsi ta ghəŋa skwi kdiŋ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zləŋatá Kristi ta udza zləŋgay

¹ Vərda i'i ná, ma fitika lagha dá da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, had gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ² Ta sli'afatá yu ka lagha da kaghuni ná, had sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa dá ɲa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. ³ Ma tsa nzakwa dá da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa dá, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. ⁴ Ma tsa fitika mnay dá ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ɲa ghuni ya ná, maraghunanɲa hidaku ka ghubaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlglafta nda ɲudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

⁶ Ta mnə ɲni ta gwada ɲa gwal nda sifa ma zlglafta nda ɲuduf ná, vərda difil taghə ɲni, hidakwa gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik ta dza'a zwaɗuta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanɲá mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəŋɲá ghəŋa hadik ná, fafa Lazglafta ɲa mba amu, ɲa ɲlamafta. ⁸ Had ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həŋ katsi, má zləŋaf a həŋ ka dzata ta udza zləŋay ta Mghama glaku wa. ⁹ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay: Skwi ya ta kul nghanɲá ira mnduha, nda ya ta kul snanɲá mnduha nda sləməŋa taŋ, nda ya ta kul ndananɲá mnduha ma ghəŋa taŋ ya, skwi payaf Lazglafta ɲa gwal ta dɗuta* kə'a. ¹⁰ Na aŋni maraŋnanɲa Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kdavakta skwi ma

* **1:31** Ngha ta Irmija 9:22-23. * **2:9** Ngha ta Isaya 64:3.

ndana Lazglafta. ¹¹ Mnda sɛla ná, sulku-maní yeya nda sna ta kdavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kdavakta skwi ta nghanatá Lazglafta. ¹² Amu ná, Sulkuma na ghəŋa hadík na a mutsaf amu wu, Sulkum daga da Lazglafta ŋa amu ta mutsafta. Vlamavla Lazglafta ŋa sɛnɛta mu ta inda skwiha vlama tsi nda zɔakatahudani. ¹³ Ta mnə aŋni ta tsa skwiha ya ŋa mnduha ná, nda difla mnduha ma ghəŋa hadík a wu, nda difil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta tagha aŋni. Mantsa ya kəl ŋni ka tsiɛlanaptá inda skwiha ta sagha da Sulkum ŋa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə tsa Sulkum ya wa. Manda tsaɔaku ta sna tsatsi ta tsaha ya, laviŋ a vani ta sɛnɛta wu kabga nda Sulkuma Lazglafta ta laviŋta lu ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviŋlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, had sana mnduha dza'a laviŋta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Waya nda sna ta ndana Mgham na?

Waya ta laviŋta vɛlantá hidaku† na kə'a ya. Ama aŋni, ndanu manda ŋa Kristi ŋa aŋni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aŋni

¹ Ka vɛrdani ka lu mnay katsi zwanama da ná, ma tsa fitika nzakwa da da kaghuni ya ná, manda mna gwada ŋa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma həŋ a mna yu ta gwada ŋa ghuni wu, manda mna gwada ŋa mnduha ma ghəŋa hadík mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlgħafta ghuni ta Kristi nda ŋuduf. ² U'a ya vlagħuna yu, dafa a wu, kabga laviŋ a kuni ta ŋafta wa. Dər ndanana na ná, laviŋ a kuni ta ŋafta wu, ³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəŋa hadík tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zɛrdawí kuni mataba ghuni katsi ya ní, nzaku manda ŋa mnduha ma ghəŋa hadík a ta nzaku kuni nda tsa ra? Manda ŋa taŋ tata nzakwa kuni. ⁴ Ka si «ŋa Pwal aŋni,» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni,»

ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

⁵ Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ŋni his his, ghunaf tsi ŋa mnaghunatá gwada ŋa zlgħafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aŋni ta slna Mgham Yesu manda ya vɛlɛna tsi. ⁶ Sləgafsləga i'i, ka tiŋtá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dyay ka galay. ⁷ Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəŋ wa. Lazglafta turtukwani ta dyay ka galay. ⁸ Ka skwa turtuk mndu ta sləgaf ta nda mndu ta tatiŋtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani taɔta slna ya maga tsi da Lazglafta. ⁹ Nda gwa aŋni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. ¹⁰ Zdidinɛzda Lazglafta ta hudí ka thatá yu ta tughwani manda vɛrdá mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəŋani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəŋani tama. ¹¹ Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanani ya ná, Yesu Kristi ya, had sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. ¹² Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ŋa sanlaha, nda pala ŋa sanlaha, nda udzu ŋa sanlaha, nda sləka ŋa sanlaha, nda dzuma ŋa sanlaha. ¹³ Baɔu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta daɔi kabga vu dza'a galay. ¹⁴ Ka driŋ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. ¹⁵ Ka driŋdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ŋa nzakwani manda sumbun.

¹⁶ Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? ¹⁷ Ka ɔadziŋɔadza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a ɔadziŋ ɔadza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuɔa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

¹⁸ Ma nanə mndu ta ghəŋani. Ka mamu difil ma ghəŋa da manda daslakwa ŋa ghəŋa hadík ka mndu, ka niŋna tsi ta ghəŋani ka rgha kada nzata tsi ka vɛrdá mndu nda difla daga da Lazglafta. ¹⁹ Kəl yu ka mna tsaya ná, na difla mnduha ma

† 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

ghəŋa hađík na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ŋa taŋ ma hiđaku* ya ta ksa Lazglafta ta həŋ, ²⁰ Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hida, nda sna kazlay: Hađ hayhayani wu» kə'a†. ²¹ Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ŋa ghuni nzakwani. ²² Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəŋa hađík, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ŋa ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka ŋa Kristi kuni, Kristi guli, ŋa Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aŋni

¹ Mantsa tama, nghawa aŋni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aŋni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ² Vərđa skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka nərma mndu. ³ Da i'i tadá, dər má ta tsa mndəra dá kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, hađ gwada dá wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa dá wa. ⁴ Hađ sana skwi maga yu ta grə yu wa. Nərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawa, ta hway da wa kuni na! Bađu sagha Mgham ná, dza'a kliginjla ta dađi ta skwi nda difa. Ŋa kliginjani duway ta dađi ta skwi ta ndanə mnduha. Bađu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranja.

⁶ Zwanama dá, tsa skwiha garaghunaf yu ta ghəŋa aŋni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwadutá kuni ma tvi ka zluŋtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərɓaku kazlay: Mal tsa ŋa dá mndu ya ka ŋa sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay ŋa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a ná? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərɓaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu 6a?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pđá kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katak, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya danwa ŋni aŋni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katak, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹ Ta grə yu ná, nana aŋni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aŋni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ŋa pslatá həŋ ya aŋni. Nda nza ŋni ka skwa katskatsu, ŋa nghay mnduha ma ghəŋa hađík nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza aŋni ka rgha, ta ghəŋa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hida aŋni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aŋni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, hađ mndu ta kulaftá aŋni ka mndu wa. ¹¹ Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aŋni. Lgut tdukwa a ta vgha ŋni wu, ta gdata ta dga aŋni lu. Ta tvi ta tvi səla ŋni. ¹² Aŋni ta hərfaku ka maga* skwi ŋa fadamta ŋni da wa ŋni. Razanafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ŋni. Dər ki lu ta dula aŋni ya ná, mərsu' ká ŋni ta su'ay guli. ¹³ Dər kinawu ká mnduha ta raraza aŋni ya ná, slededa ka aŋni ta gwada nda həŋ. Ka maghdzəka taŋ ká mnduha ma na ghəŋa hađík na fatá aŋni. Manda nədak ká həŋ ta ngha aŋni.

Zwana da ta đvu yu katakata kaghuni

¹⁴ Ŋa pghaghunaghatá hula a ta vindaghunaf yu ta na skwi na wu, ŋa hurzlaghunaptá sləməŋ ta vindaghunaf yu, kabga zwana ta đvu yu kuni. ¹⁵ Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəŋa Yesu Kristi ŋa ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tiŋəl i'i ta mnaghunatá Lfida Gwada, ka zlgħaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdəkwakdək! Ksawaksa ta ghəzama dá. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanə dá ya đvu yu. Nərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ŋa lagha havglaghunaktá tva nzakwa dá ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ŋa Iglizha ma inda vli.

¹⁸ Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərɓaku. ¹⁹ Ka

* 3:19 Ayuba 5:23, 13. † 3:20 Zabura 94:11. * 4:12 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

ta d̄vay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviņ tsa gwal ta ghərɔaku ya ta magatá tsi, ka gwadiņta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu badu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadiņta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zdakwa ghəŋa da, nda ya nda d̄va kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlghay nda ηuduf ta magay nda vgha taŋ

¹ Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snan̄tá Lazglafta ná, had həŋ ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ŋa dzata ghuni ta ghəŋ ka taw, ka ghzliņtá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərɔaku ŋa ghuni ta ghərɔay ta ghəŋa tsa. ³ Dər má di'ij̄ nzatanzakwa da nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha da. Nda ghada tsanaghata da ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, tskavawatska. Ka tskavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha da nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlan̄ta kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa ɔadziņtá slu'uvghani, kada mbanaf̄ta Lazglafta ta hafani badu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Ngha a i'i ta skwi ŋa ghərɔay kaghuni ta ghərɔaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanaf̄ŋla ta inda hwadatá hupa buradi kə'a ra? ⁷ Kliŋwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle' manda hwadatá hupa buradi kul had is mida. An̄ mndani, nda sna yu kazlay: Ghuɔighunis ghuɔa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwan̄a Tuwak ta hnə lu ŋa za skala Pak* ya. ⁸ Ma

zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ŋa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwadaka skwi ya. Zama za nda buradi kul had is mida ta nzakway ka vərđani dze'dze' ya. Nda ηuduf ya nda ghuɔa, tdukwa†.

⁹ Ma tsa delewera da vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. ¹⁰ Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəŋa gwal ma ghəŋa hadik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mant̄sa tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəŋa hadik. ¹¹ Skwi mnə yu ŋa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemeraku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walan̄tá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwada i'i nda gwal kul sagha zlghaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəŋa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ŋa ghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa taŋ. Ka defteri na: «Ghzlapwaghzlap ta mndu ta maga ghwadaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsaptá guma mataba gwal zlghay nda ηuduf

¹ Ka sli'af̄sli'a skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walan̄tá dza'a kla tsa gwada ya da gwal guma kul snan̄tá Lazglafta, ka zluņtá mnduha Lazglafta na? ² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa hadik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa hadik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəŋa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mant̄sa ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul had ghzliwa taŋ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nwaya ki mndu dər turtuk

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3. ‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

nda difil ma ghəŋani prək ka dzraghunaftá skwi mataba ghuni na? ⁶ Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf ha ka klay ghuni da gwal guma kul sŋaŋtá Lazglafta wa.

⁷ Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka badzaku. Ka gagha ga mndu ta gwada, ksay gha ta ŋuduf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸ Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduŋtá skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹ Sna a kaghuni kazlay: Had vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. Dina ka sŋaŋta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'ŋsli'ŋ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰ Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kuslemberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, had həŋ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹ Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuḅaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ŋərma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlaŋwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹² «Had skwi piydif lu ta ghəŋani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Laviŋlava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw had i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³ «Skwa zay ná, ŋa hudī a ra? Hudī guli ná, ŋa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda hudī tani, dza'a badziŋbadza Lazglafta ta həŋ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ŋa maga sli'ŋsli'ŋ nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ŋa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ŋa slu'uvgha. ¹⁴ Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

* 6:16 Ngha ta Zlrafta 2:24.

¹⁵ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta da ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'aftá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taŋ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghəŋani. ¹⁷ Mndu ta zlanəŋtá ghəŋani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taŋ nda Mgham Yesu.

¹⁸ Tsaya tama, zlaŋwa sli'ŋsli'ŋ. Hamata dmakuha ta magə lu ná, ta 6la vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'ŋsli'ŋ ka slnani, ŋa vərda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuḅa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ŋa nzaku ma kaghuni, ta ka ŋa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰ Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlaŋwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgħa wa Pwal ta ghəŋa gwada ta klu-vustá vgha

¹ Ndanana tama, wana yu ta zlgħaghunaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ² Tsaw tama ná, ŋa wara hliri ná, dina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³ Ka vla zə'al ta vghani ŋa markwa taŋ. Ka vla marakw guli ta vghani ŋa zə'ala taŋ. ⁴ Vgha marakw ná, ŋani a wu ŋa zə'ala taŋ ya. Vgha zə'al guli ná, ŋani a wu ŋa markwa taŋ ya. ⁵ Ka dzraf nda dzra a kuni ŋa fitik rets kabga ŋa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ŋa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ŋafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ŋa ŋraptá kaghuni.

⁶ Hidaku ŋa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷ Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ŋa da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ŋani ma zďakatahudī vlaŋ Lazglafta. Yeya

ŋa gha, ka'a nda ya, yeya ŋa gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ŋa gwal kul haɗ markwa taŋ nda mi'a wadguha ná, dina ka kɗay ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si laviŋ a kuni ta ŋafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvtá vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvtá vgha taŋ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taŋ kə'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taŋ ya, nzatani mantša, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantša a tsi wu dzrəglaftani nda zə'ala taŋ. Yaha zə'al da ghziŋtá markwa taŋ guli.

¹² Wya skwi ta mnə i'i ka ghəŋa ɗa ŋa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlghay nda ŋuɗuf kul zlghaftá markwa taŋ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kɗa nzakwani nda tsa zə'ala taŋ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghziŋtá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlghaftá Yesu Kristi nda zə'ala taŋ kul zlghaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kɗa nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga taŋ. ¹⁴ Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuɓa tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlghaftá Kristi ya nda markwa taŋ ta zlghafta ya. Mantša ya guli, nda ghuɓa tsa guyata vgha marakw kul zlghaftá Kristi nda zə'ala taŋ ta zlghafta ya. Ka má nza a tsi mantša ná, má dza'a nzaku zwana taŋ manda zwana gwal kul sŋaŋtá Lazglafta. Wya kahwath-wata guli ná, nda ghuɓa nzakwa taŋ da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta haɗ yu nda kagha wu, ka tsa kul zlghafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlghay nda ŋuɗuf, flau' nzakwani kabga hgaŋ hga Lazglafta ta kaghuni ŋa nzaku nda zɗaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zɗəganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantša a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlaŋ Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hgaŋ Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ŋa inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fafaɗa mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafaɗa ɗa kə'a. Ka ta nda fafaɗani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsiŋtsa yu kə'a. ¹⁹ Dər tsanaghuha lu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, snata zlahu Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul haɗ ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niŋ kuni ta ghəŋa ghuni ka vu'a mnda səla. ²⁴ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantša ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghəŋa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghəŋa gwal kul kluvtá vgha taŋ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya sŋaŋ yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a sŋaŋ kuni ta gwada ɗa kabga mndu ta fə lu ta ghəŋ tida yu.

²⁶ Ta ghəŋa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nzakwa mndu mantša. ²⁷ Ka klafta ka ta marakw katsi, ma zbəgəl ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaft a ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. ²⁸ Ka klafta ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta ɗaŋwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya ɗaŋwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taŋ, manda gwal kul haɗ nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul haɗ ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul

had ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul had skwi da həŋ. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghəŋa hadik, manda gwal kul had ta za mgham, kabga ndusa na ghəŋa hadik na ka kdaku.

³² Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul had ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa hadik ŋa zba tva zdəganatani ta markwa taŋ. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantsa marakw kul had zə'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə həŋ. Tva skwiha ta zdəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə həŋ, kabga fafa həŋ ta ŋudufa taŋ, nda ghəŋa taŋ tani, ŋa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa hadik ŋa zba tva zdəganatani ta zə'ala taŋ.

³⁵ Ŋa kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ŋa tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afra kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul had sana ndanu.

³⁶ Ka lagha duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu ka'a, tsaw tata tdu ŋudufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu ka'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nzakwani ka'a ma ŋudufani mndu a ta pyafta wu ka'a katsi, dina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaŋta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taŋ katsi, laviŋlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ŋuduf katsi. ⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i ka'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwaday ndana, dza'a gwaday yu ta ghəŋa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi ka'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snaŋta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaŋtani wa. ³ Ka dvudva mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa hadik ka'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ Aŋ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantsa tsi, ŋa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa hadik. Ŋani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Had hafu ma skwa wuyay wu ka'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə həŋ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həŋ ta ndanay, kabga snusna həŋ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuduf wu, ŋriŋnisŋra na slu'i zu ŋni na ka həŋ ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, had skwi tsamagha tsi wu, had skwi htamaghu tsi guli wa.

⁹ Aŋ mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama dasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuduf nghər həŋ ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlghay nda ŋuduf ka nghanatá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, had tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli ka'a ra? ¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» ka'a ya ta zadŋntá tsa zwanjama kul

had mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiŋtá zwanama ma ndanu kul had mbrakwa taŋ ya, maganatá vərda Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa zay dza'a zləmbiŋta zwanama da katsi ná, had yu dza'a walglaŋta za slu'i dekdek wu, kada kwala yu zləmbiŋtá zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Laviŋ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəŋa slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra? ² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunatá mnda Mgham Yesu wu ná, ka ŋa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlgħay nda ŋuduf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ŋni ta skwi ŋa zay, nda ya ŋa say ŋni ma slna ta magə ŋni ra? ⁵ Laviŋ a aŋni guli má ta klinťá mukuma ma zlgħay nda ŋuduf ta nzakway ka markwa ŋni manda ŋa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari aŋni nda Barnabas yeya a ŋa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə sŋaŋta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zunťá ghəŋani ra? Mamu mndu ta ŋəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahá Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa. ⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlahá Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzaŋ ma wi ta sla. Ta dgə tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəŋa sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəŋa amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katək na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəŋa amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi, ta dgə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si aŋni

ta sləgamťá hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ŋni ta skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aŋni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawəŋ a aŋni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aŋni ta inda ghuya daŋwa ta slaŋnaghata, kabga yaha ŋni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəŋa Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za həŋ ta skwa zaya taŋ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahəŋ ta ŋa taŋ guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəŋa gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahəŋ ta ŋa taŋ guli† kə'a.

¹⁵ I'i ná, dawəŋ a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa da, ka ya dza'a kləgədəđusta lu ta skwa ghərɓakwa da. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərɓay da ta ghərɓaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnaŋ a yu wu ná, daŋwa ŋa da. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ŋa da. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay da ka mbalay ta Lfida Gwada kul dawə nisəla vəl mnay da ta tsa Lfida Gwada yeya.

¹⁹ I'i ta kwara ghəŋa da, tsaw ka niŋťá yu ta ghəŋa da ka vu'a inda mnduha ŋa katanťá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰ Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ. Ka mataba gwal ta ksa zlahá Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. ²¹ Ka mataba gwal kul sŋaŋťá zlahá Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həŋ. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlahá Lazglafta wu kə'a wu, ta sŋay yu ta zlahá Kristi. ²² Ka mataba gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlgħay nda ŋuduf yu

* 9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4. † 9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa da, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kdāvakta hidākwa da ŋa mba'atá sanlaha. ²³ Kada dza'a Lfidá Gwada ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nzakwa i'i tekwa mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴ Sna a kuni kazlay: pda' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta daḡi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. ²⁵ Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlaha ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ḡwadzu ḡwadza misim-misim. Ŋa amu ya, haḡ ta ḡadzaku dekdek wa. ²⁶ Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷ Ta zlahay yu ta ghəŋa da ka ghuya daŋwa ŋani, kada kwala vərda i'i ta dədağhuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfidá Gwada ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

¹ Zwanama da, ta kumay yu ta havaghu-naktá skwi ta slanaghata dzidziha mu ta fitika Musa. Demdem həŋ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həŋ ta tsughwadaptá drəfa dva*. ² Demdem həŋ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa taŋ ma ghwayak ma guyatá vgha taŋ nda Musa. ³ Demdem həŋ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem həŋ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlanjtá tsa kutumba ya ta həŋ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbaḡa† kawadaga nda həŋ. ⁵ Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zdəganatá Lazglafta ndəghatani mataba taŋ kəl həŋ ka rwuta ma mtak‡.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ŋa snamamta ŋa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahəŋ§ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba taŋ, vindaf lu ta

ghəŋa taŋ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'aftha həŋ ka gat-suwa* kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl həŋ ka rwuta dəmbu' hisambsak hkən mida ta fitika turtuk† ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghəŋ sanlaha mataba taŋ, kəl nahadikha ka zadānatá həŋ ya. ¹⁰ Ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl duhwalha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadānatá həŋ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda həŋ ŋa snanamtá sanlaha. Ka vindaftá lu ma defteri ŋa gunamanjtá sləməŋ ta amu gwal ta ndusakta nda kdākwa na ghəŋa hadik na. ¹² Tsaya tama, ka nda sladaslada da, ka mndu ná, daswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ranjtá mnda səla ya. Lazglafta ná, nərma mndu ya. Haḡ dza'a zlanjtá dzəghə ŋa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama da gwal ta dvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ŋa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghəŋani ya ní, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta‡ mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷ Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maraŋta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸ Ngha wa zwana la Isra'ila 6a. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya ní, guya a həŋ nda Lazglafta mida ra? ¹⁹ Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghəŋ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30. § **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwareŋt 11:23-26.

skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekedek wa. ²⁰ Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghəŋ ta plə gwal kul snaŋta Lazglafta ná, ɲa duhwalha halaway ta planata həŋ ta ghəŋ, ɲa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹ Laviŋ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Laviŋ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ɲa duhwalha halaway wa. ²² Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ɲa vla glaku ɲa Lazglafta

²³ Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a dīna wa. Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ɲla mndu guli wa. ²⁴ Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katanťá sana mndu.

²⁵ Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəŋa ghuni, ²⁶ kabga ka gwada Lazglafta na: «Ŋa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi midaŦ demdem,» ka'a.

²⁷ Ka hgaghunahga mndu kul snaŋta Lazglafta ɲa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaŋ kuni ta dawutá vli ta ghəŋani, ma ndananahga kuni ta sana ndanu ta ghəŋani. ²⁸ Ka «slu'a pla ghəŋ ɲa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹ Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, laviŋlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ɲa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famťá sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰ Ka si rfanahgarfa yu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəŋa skwa zay rfanahga yu ta Lazglafta ta ghəŋani na?

³¹ Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa

indani ɲa vlanťá glaku ta Lazglafta. ³² Ma nza kuni ka tuthun dər ka ɲa la Yahuda, dər ka ɲa la Grek, dər ka ɲa Igliza Lazglafta. ³³ Magawamaga manda ɲa da ta maga inda skwi ɲa zdəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katanťá ndəghata sanlaha ta magə yu, ɲa mutsafta taŋ ta mbaku.

11

¹ Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

² Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ɲanatá skwiha ta taghaghunafta yu ya. ³ Ndana tama, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Ghəŋ ta ghəŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəŋ ta ghəŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghəŋ ta ghəŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴ Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. ⁵ Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwatá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəŋani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghəŋ wu ka marakw ya ná, htsiŋtani guli ba! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəŋani, ka htsiŋtani a tsi ya, bukwatani tama!

⁷ Ma bukw zgun ta ghəŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun ɲa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ɲa zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ɲizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwada ta duhwalha Lazglafta. ¹¹ Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka had zgun wu, lava a ma zgun guli ka had marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw

ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndəbay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwana tsi ta ghəŋani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlan̄ta zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nzakwani da tsatsi, kabga vlan̄vla lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwani ghəŋani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlərday katsi, dina ka snan̄tani kazlay: Snəgla a aŋni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haď yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸ Karaku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgħay nda ŋuďuf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərda ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²² Ari haď wa a həga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuḅasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haď skwa tan̄ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha da ya ŋa ghuni, ka

maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁵ Mantsa guli kdakwa tan̄ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfiđá slərḅa ta zughu ya zlərbap Lazglafta nda usa da. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, nga a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga nga a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kdə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kdə tsi ka sa skwi ma na laghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snan̄tá guyata vgha tan̄ nda Mgham Yesu ná, tđanaktđa ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul dughwanaku mataba ghuni, nda raghwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəŋa mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haď Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa amu wa. ³² Ala ka tsamagha tsa Lazglafta ta guma ka zlah a amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamaghatá guma kawadaga nda gwal ma ghəŋa haďik.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavat-saka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlan̄tá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pđakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta bađu laba da da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuḅa

¹ Zwanama da, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghuḅa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snan̄ta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəlḅu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni

† 11:20 Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

ta tsəlbu, hahəŋ ta tiŋwa kaghuni guli. ³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Haď mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa a tsi wu katsi, haď mndu dza'a laviŋtá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ŋa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuḅa ma inda mndani, ŋa katuvtá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwada nda difil vlaš Sulkum ta sani. Midala gwada vlaš va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlgħay nda ŋuďuf vlaš tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlaš va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazəməzəma vlaš tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlaš tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlaš tsi ta sani. Mbrakwa laviŋtá gwada nda sana gwadaha vlaš tsi ta sani. Mbrakwa sŋaŋtá tva mbədiŋtá tsa gwadaha ya vlaš tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ŋa inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya 6a: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantša ya nzakwa Kristi guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul haď ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ŋa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka fawayha

vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyaf-pya ta nzatani ka fawayha vgha ra? ¹⁶ «Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməŋ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka fawayha vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a sŋaŋta lu ta sləməŋ? Ka má sləməŋ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Haď gwada da nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlaha kazlay: Haď gwada da nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul haď rga taŋ ya ná, tsahaya ŋərmani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Haď ghzliwa taŋ wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa taŋ. Tsa fawayha kul dínaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha dínadina ngha ya katək na, haď lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul haď ghzliwa taŋ ya, ka ŋərmani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul haď ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya dāŋwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk.

²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuďuf ná, taŋ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwadani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valaŋ lu ta mbrakwa maga mazəməzəma, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani həŋ demdem ra? Inda taŋ demdem ta maga mazəməzəma ra? ³⁰ Inda taŋ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda taŋ dem-

dem ta gwada sanlaha ma gwadaha ra? Inda taŋ demdem ta mbədiŋtá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni dʋuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwadə mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka had yu ta dʋutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwanŋwan, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda dífatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlghay nda ŋuduf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka had yu ta dʋutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlafha yu ta inda skwa da ka daganafatá gwal ka pdu, dər má vlaha yu ta ghəŋa da ŋa pla ghəŋ, ka had yu ta dʋutá mndu wu katsi, had sana skwi dza'a katadifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuduf da mndu ta dʋutá mndu, dagala zdaku da tsi. Had mndu ta dʋutá mndu ta draku wu, had mndu ta dʋutá mndu ta ghərɔaku wu, had ta gla ghəŋ wa. ⁵ Had ta maga skwa hula wu, had ta tsagana wa. Had ta basa ŋuduf wu, had ta zlaŋtá dugun ma ŋudufani wa. ⁶ Had ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərda skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Ŋaw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Had dʋutá mndu ta kdaghuta dekdek wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwada sanlaha ma gwada, dza'a kdaghukda snaŋtá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snaŋ mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama badu zlagapta tsa vərđani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwanə da ná, ka zwanzwani ka yu ta gwada, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghinjtá yu ta má zwanzwani.

¹² Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətzwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya mbəŋ ya dza'a nghanja mu. Ndanana ná, ki'aki'a snaŋta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda snaŋta Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gdavata: Mamu zlghay nda ŋuduf, nda faftá ghəŋ, nda dʋu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, dʋu ya.

14

Ŋa dɔay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Ŋavawaŋa ka zba dʋutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta. ² Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa dífatá skwiha Lazglafta ya. ³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwada tsatsi, ka vla mbraku ŋa taŋ, ka ksa ŋuduf ŋa taŋ, ka ŋla həŋ. ⁴ Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwaday kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaha, ama malaghumala kumay da ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəday dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶ Zwanama da, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha da da kaghuni, ka mnay da ta gwada nda kaghuni nda sanlaha ma gwadaha, ka sna a kuni ta kliginjtá da ta dífatá skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalu: Manda sinlak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a snaŋta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a

sli'afɬa na? ⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwada kul sɬaŋtá lu ka kuni gwada katsi, waka lu dza'a sɬaŋtá skwi ta mnə kuni na? Walaya gwada tsa gwadiŋ kuni. ¹⁰ Ta traku gwadaha kavghakavgha ma ghəŋa hadik, inda taŋ ná, mamu klatá ghəŋani. ¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwada ta gwadə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwada tsa gwada ya, ka matbay tsa mndu ta gwada tsa gwada ya ma i'i guli. ¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, ŋavawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanaftá Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwada nda sana gwada ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbədiŋiŋta. ¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaha kul sɬaŋtá lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha da yu ma ghunislaka da a wa. ¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha da, dza'a ndəbay yu nduk ma ghunislaka da guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma da, dza'a fay yu nduk ma sulkuma da guli. ¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwenkwen, waka hamata mndu ta snay kul sɬaŋtá tsa gwada ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷ Aŋ mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ka kaghuni demdem. ¹⁹ Ama malaghumala dvafta da ta mnatá gwada hutaf ma ghunislaka da mataba Igliz ŋa ŋlanaftá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwada dəmbu' ghwan nda sanlaha ma gwadaha kul sɬaŋtá lu.

²⁰ Zwanama da, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvə ghwadaka skwi tsi katsi, manda zwani kwitikwkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwada sana gwada, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwadganata yu ta na mnduha na,

tsaw kulam nda tsa sɬaŋta a həŋ ta gwada* da wu,» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋizla guma ya ŋa gwal kul zlghafta, mantsa ya a da gwal zlghay nda ŋuduf wa. Kla lwa Lazglafta ná, ŋizla zdaku ya ŋa gwal zlghay nda ŋuduf, mantsa ya a da gwal kul zlghafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaha, ta gwadə ya ta ŋani, ta gwadə ya ta ŋani, ka həŋ nda sanlaha ma gwada katsi, ka sli'afɬa hamata mnduha, ka gwal kul zlghafta a tsi, ka lami da taba taŋ, had həŋ dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kə'a ra? ²⁴ Ala ka lagha taŋ demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'afɬa mndu kul zlghafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba taŋ, had tsa gwada ya dza'a ksəŋta ŋa zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sabsa skwi ma ŋudufani ta daɬi ŋa zləmbatani zlumbruh ka tsəlbə ta kəma Lazglafta ŋa mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kahwathwata kə'a.

Gwada ta ghəŋa tska vgha ma guyata ghəŋ

²⁶ Zwanama da, nu ta raku ŋa magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi ŋa mndu sanlaha, kligiŋtá difata skwa Lazglafta ŋa sanlaha, mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ŋa sanlaha, mbədiŋiŋtá ŋa sanlaha, ŋa ŋlaku ká indani demdem. ²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadaha nda sanlaha ma gwadaha katsi, ma malaghumala həŋ ta mndu his ka hkən a tsi ta gwada, mnaha ya ta ŋani, mnaha ya ta ŋani ka həŋ da gwaday, mamu ka mndu ŋa mbəday katsi guli. ²⁸ Ka had mndu ŋa mbəday wu katsi, haft a tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadayni maghəŋmaghəŋ nda ya ŋa Lazglafta. ²⁹ ŋa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, his nda hkən ka mndu ŋa gwada. Psaptá tsa gwada ya ŋa sanlaha. ³⁰ Ka vlanvla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kligiŋtá difatá skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu taŋtaŋ ya tsərid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk ná, laviŋlava kuni ta kla lwa Lazglafta, ŋa taghafta inda kaghuni ta skwi, ŋa mutsafta

* 14:21 Ngha ta Isaya 28:11-12.

inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, ma dzva taŋ tsa mbraku vlaŋ Lazglafta ta həŋ ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlaḅaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magə mi'aha ma Igliz nda ghuḅa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskatá vgha, kabga vlaŋ a lu ta tvi ta həŋ ŋa gwadá wa. Nda hanatá ghəŋ ka həŋ nzata manda ya ta mnə deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumə həŋ ta snaŋta katsi, daway taŋ da zə'alha taŋ mintgha taŋ. Ka skwa hula gwadáy marakw ta gwadá mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwadá Lazglafta re, ari ŋa ghuni ndaghəŋa ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷ I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snaŋtani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹ Mantsa ya tama zwanama, ŋavawa ŋa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwadá nda sanlaha ma gwadaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

¹ Zwanama dá, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfida Gwadá mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ŋavatá kuni mida ya. ² Tsa Lfida Gwadá ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlghafta zlghaf kuni ya.

³ Tsa ŋərma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlghaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁴ Ka padamtá lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu badu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵ Ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwanpədə his. ⁶ Tahula tsa guli, ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərmaək ta fitik turtuk. Ta

mal gwal ta ndiri ndanana mataba taŋ, rwavaghu rwa sanlaha. ⁷ Maranaŋmara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranaŋha ta inda gwal ghunay.

⁸ Tahula maranaŋtani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka maridinťá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda ḅazaku ma tsa fitik ya. ⁹ Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlghaftá Lazglafta. ¹⁰ Nda zdakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa dá na. Nza a tsa zdakatahudani ŋa dá ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zdakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹ Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlghaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

¹² Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku wu kə'a na? ¹³ Ka si had sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. ¹⁴ Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwadá ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlghay nda ŋudufa kaghuni guli. ¹⁵ Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶ Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷ Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlghaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸ Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zada həŋ. ¹⁹ Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰ Na ŋa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taŋtaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraŋta

† 14:35 Ngha ta 1 La Kwareŋt 11:5.

kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹ Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²² Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³ Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi taŋtaŋani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi bađu sagha dza'a sagha tsi. ²⁴ Ŋa zađanata Kristi ta mbrakwa inda ghwađaka sulkumha nda mghamha taŋ tani, nda ŋa inda gwal dagal-adagala ma ghəŋa hađik. Tahula kđiŋtani ta zađanata, ŋa vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵ Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá ghuma-hani ka skwa ta diŋlay səłani. ²⁶ Ghuma dza'a lu zađanata ŋa dza ghəŋani ná, mtaku ya. ²⁷ Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səłani*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay səłani kə'a ya ná, nda tsala. Hađ tsa mndu ta vlanťa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səłani, hanaganata zwan ta ghəŋ mista tsa mndu ta vlanťa tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹ Ka mantsa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ŋaw ta maga həŋ ta batem da mnaka taŋ na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ŋaw ta dza'a aŋni tawa hađak inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghərbaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudə yu nda nimtakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kwenkwenj katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si hađ sli'agapta ma mtaku wu katsi,

manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka həŋ. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwađaka mnduha ná, ta bađzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walaŋ kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tada!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na kə'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Hađ skwi ta sləgadata ka ta dyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? ³⁷ Skwi ta sləgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. ³⁸ Ŋa vlanťa Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ŋa dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vlanťa tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha taŋ: Ndagħəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwađ fwađ səla mista taŋ. Ndagħəŋani ŋa zarakha, ndaghəŋani ŋa klipiha.

⁴⁰ Ndagħəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta hađik. Ndagħəŋani wđakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wđakwa skwiha ta hađik. ⁴¹ Ndagħəŋani wđakwa fitik, ndaghəŋani wđakwa tili. Ndagħəŋani wđakwa tek-watsa. Ta dgavadga wđakwa sana tek-watsa nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da hađik ná, ŋa rwu-tani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwa-vata a wa. ⁴³ Ka ghwađaka skwi vza-data lu da hađik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda ragħwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamťa lu, ma sli'agaptani mbəđanafmbəđa Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1. † 15:32 Ngha ta Isaya 22:13.

mnda sɛla ya ná, mamu slu'uvgha ta vlɛ Sulkum ya guli. ⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu taŋtaŋa mnda sɛla vuŋlanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu† ŋa mnduha. ⁴⁶ Tsa ka Sulkum ya a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda sɛla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷ Tsa taŋtaŋa mndu tsagap lu ma haɖik ya ná, ŋa haɖik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸ Manda nzakwa tsaya ka haɖik ya ná, ŋa haɖik tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ŋa luwa ya ná, ŋa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹ Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ŋa haɖik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰ Zwanama ɗa, nana skwi ta mnɛ yu na ná, haɖ slu'uvgha nda us dza'a laviŋtá lami da ga Mgham Lazglafta wa. Haɖ ya ta rwuta dza'a za hɛga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹ Wana yu dza'a maraghunatá ɗifata skwi mariɗiŋ Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbɛɗavafta. ⁵² Gi hadahada dza'a mbɛɗavafta mu manda kulitsa iri vyar lu ta kɗavakta vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbɛɗavaftá amu guli. ⁵³ Manda va tsaya ná, nda nza tkwe' ka mbɛɗapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ŋa mbɛɗaptá na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴ Tahula mbɛɗapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbɛɗapha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghɛŋa skwi nda vinda ma gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kɛ'a ya.

⁵⁵ «Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtakuŋ?»

⁵⁶ Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlanjta mbraku ta dmaku. ⁵⁷ Rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸ Mantsa tama zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, dihavawa diha, ma gigɗava kuni,

lawala ta kɛma ta kɛma nda slna Mgham Lazglafta, ya haɖ visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tsemi ŋa zwanama ma Ursalima

¹ Taghɛŋa skwi ta nghaghanaghatá tska skwi ŋa vlay ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaf yu ta Igliz ta haɖika Galat. ² Inda ɗemas, ka faghuta inda kaghuni ta tsemi mintgha ghuni taɓta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada tskey. ³ Lagha ɗa dazlay ya, ŋa vivindafta ɗa ta ɗelewer ŋa ghunafta ɗa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ŋa kla tsa skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴ Ala ka nda nza tsi ŋa dza'a vɛɗa i'i katɛk má, gway taŋ ta vgha tsa kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumɛ Pwal ta magay

⁵ Dza'a labla yu ta haɖika Mekaduniya, hada dza'a sli'afɛta yu ka labɛ da nghaghunaghatata. ⁶ Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zɛ hada a yu ta fwak, ŋa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷ Va a yu ta nghadaghatata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsɛɓakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda ɗvay Mgham Lazglafta tsi.

⁸ Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwan ŋa magatá ŋɛrma slna, aŋ mndani nda ndɛgha ghumaha ta lmu nda i'i.

¹⁰ Ka ɓhadaghaɓha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zlɛŋ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ŋa ɗa. ¹¹ Yaha ɗɛr wa da hɛrtɛtata, ka pghafta kuni nda zɗaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlaykzlay ŋni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndɛɓanandɛɓa yu ta dzvu katakata má ŋa laba taŋ nda zwanama da nghaghunaghatata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labɛ wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

† 15:45 Ngha ta Zrafta 2:7. § 15:55 Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14. * 16:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzleŋa, ka dihavata kuni ma zlgħay nda ŋuɖuf, yaha kuni da zləŋ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda ɖvutá mndu.

¹⁵ Zwanama ɖa, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taŋ tani, hahəŋ taŋtaŋa gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ta hadika Akaya, ka fata həŋ ta ghəŋa taŋ ŋa maganata sɪna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snawasna ta gwaɖa da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ŋani sɪna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghadighata. Nghay ɖa ta həŋ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga lɪihalɔa həŋ ta ŋuɖufa ɖa nda ŋa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, ɖina vla glaku ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta hadika Asiya ŋa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga taŋ tani ŋa ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹ I'i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva ɖa.

²² Inda mndu kul ɖva Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi'a.

Maranata!† (Mghama ŋni ta sagha!)

²³ Ka nza zɖakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Dvuɖva yu ta kaghuni demdem nda ŋuɖufa ɖa ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

† 16:22 Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwaɖa Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa 2 La Kwareŋt

Ga zgu

¹ I'i Pwal zbap Lazglafta ŋa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ŋni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ŋni ŋa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwareŋt, nda ya ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

² Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gdata* ta l6a ŋuduf ŋa mu ya. ⁴ Tsatsi ta l6a ŋuduf ŋaŋni ma inda ghuya ɗaŋwa ŋni. Nda tsa l6a ŋuduf ta vlaŋnata tsi ya, ta laviŋta aŋni ta l6anata ŋuduf ta sanlaha ta ghuya ɗaŋwa guli.

⁵ Manda va tsa ghuyta Kristi ta ɗaŋwa katakata ya ta ghuya aŋni guli. Lazglafta guli ná, ta l6aŋna l6a ta ŋuduf katakata nda ma Kristi. ⁶ Ka ta ghuyay aŋni ta ɗaŋwa katsi ná, ŋa l6aghunata ŋuduf, nda ya ŋa mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlaghunavla Lazglafta ta l6a ŋuduf ta aŋni ná, nda nza ŋa l6aghunata ŋuduf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ɗaŋwa mnderga va tsa ŋa aŋni ta ghuyay ya ⁷ Grafgra aŋni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ɗaŋwaha. Ka l6aghuna l6a Lazglafta ta ŋuduf manda ya ta l6aŋnata tsi ta ŋa aŋni ya guli.

⁸ Aŋi zwanama, va a aŋni ta kwalaghuni kul snantá ghuya ɗaŋwa ghuyə ŋni katakata ta hadika Asiya wa. Fərtufərtə tsa ghuya ɗaŋwa ya ka malaghuta mbrakwa ŋni. Graf a aŋni kazlay: Si ta dza'a nzanza ŋni da hafu kə'a wa.† ⁹ Manda va tsaya ná, nda fa aŋni ŋa rwiŋta ka aŋni sizlay. Tsaw

Lazglafta ta fata mantsa ŋa maraŋta kazlay: Ta mbrakwa ŋni a fafta ŋni ta ghəŋa ŋni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ŋni ta ghəŋ. ¹⁰ Tsatsi ta klaptá aŋni ma mnderga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klaŋnaptə mida guli. Ta tsatsi fatá ghəŋa ŋni ŋa klaptá aŋni dazlay guli. ¹¹ Ka kata kuni ta aŋni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa aŋni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəŋani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a taŋ ya.

Mbədapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹² Skwi ya ta vlaŋnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ŋni ta nzaku ɗina nda inda mnduha ka ŋni ta ɗaslay ma ghəŋa ŋni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ŋni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəŋ manda ya vlaŋna Lazglafta. Manda ya ta kumə ɗifla slu'uvgha a nza ŋni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta katanata nda zdakatahudani. ¹³⁻¹⁴ Skwi ta vindaghunafta aŋni ná, skwi ya ŋa dzaŋafta ghuni ŋa snantə ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snəŋ kuni ndanana mndani, ta graftá ŋni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aŋni, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa aŋni baɗu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantsa ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni kaku, ŋa mutsaghunaftá zɗaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ŋa vragapta ɗa nda da kaghuni guli ta sabə yu‡. Má ŋa katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana slu'uvgha ya a ka kaghuni ta gray, ŋa mnay ɗa kazlay: Aŋi, a' mantsa a kay guli wu kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tɗukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna aŋni ya. Nza a tsa gwada mna ghuna aŋni ya ka «aŋi,» a' «mantsa a kay guli wu» kə'a ta va tsa

* 1:3 Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † 1:8 Gray nda 1 La Kwareŋt 15:32. ‡ 1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ŋni, i Silas nda Timute nda vərda i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwanja Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə aŋni wa. Anji, ŋa tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «anji» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləmən. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, ŋa vlanťá glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihaŋnata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ŋizla ŋa maranťá kazlay: Ŋani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuđa famam tsi ma ŋudufa mu ŋa gramaftá skwiha dínadina dza'a tsi magay ŋa mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurdaghunaftá ŋudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwareŋt. ²⁴ Kumay ŋni ta faghunaghatá z lambak ta ghəŋa zlgħay nda ŋudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ŋa zdavafta ŋudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlgħay nda ŋuduf.

2

¹ Skwi kura yu ná, haď yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurdəglaghunaftá yu ta ŋudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurda yu ta ŋudufa ghuni ya ní, wa dza'a zdíďíftá ŋuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ŋraghunafta yu ta ŋuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa delewer ya ná, va a yu ta laba da slanaghatá mnduha má dza'a zdíďíftá ŋuduf mazlay ná, ŋa ŋəridíftá ŋuduf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa delewer ya ŋa ghuni ná, nda ghuya ghəŋa da, gurdə gurda ŋudufa da katakata, ima taw ta ira da. Ŋa ŋraghunaftá ŋudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka snanťa ghuni ta dva kaghuni ya dvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ Ŋranafta mndu ta ŋuduf ta mnduha ná, i'i a ŋridíft tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtiŋťá gwada ta ghəŋani wa. ⁶ Tsa

dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ŋani, yaha ŋudufani da ŋruta ka malagħutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu maranaŋwamara ta dvu kahwathwata. ⁹ Ŋa dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na delewer na guli, kabga ta kumay yu ta snanťa, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ŋa play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi guli, ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu dínadina ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslí'a yu ka lagħwi da luwa Truwas da mna Lfidá Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi. Manda bhadagħata da, kə'a ka yu ná, məd tadipta Mgham Yesu ta tvi dínadina ŋa mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəŋa da, kabga slanagha a yu ta zwanjama da Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni dughwana kə'a nda hən, ka sli'afťa ka zlanťá gwal ma luwa Truwas ka lagħu yu hadika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlanťanata za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aŋni ŋa mnanťá Kristi ma inda vli. Nda nza aŋni manda urdi zda vərtiktika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza aŋni manda urdi zda vərtikatani klaf Kristi ka vlanťá Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ŋa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadíŋťá ghəŋa tanť tani. ¹⁶ Ka ŋa gwal ta mutsa mbaku ná, zda tsa vərtikatani ya, ta vlanťvla Lazglafta ta hafu ta hən. Ka ŋa gwal ta zadíŋťá ghəŋa tanť guli ná, zda a tsa vərtikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta hən. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Aŋni ná, nza a aŋni manda hamata sanlaha ta za huda tanť ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aŋni, kahwathwata ta mnə aŋni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfiɗa dzratawi

¹ Ta dza'a zlrɛ nda zlrɛ ɲni ta ghuba ghɛɲa ɲni ra? Delewerɛ lagha maraɲta ghɛɲa ɲni da kaghuni ta zbɛ ɲni re, ari mamu a delewer ta zbɛ ɲni da kaghuni ɲa mara ghɛɲa ɲni manda ya ta magɛ sanlaha na?

² Vɛrɗa kaghuni tsa delewer maraɲtá ghɛɲa ɲni ya vindam Kristi ma ɲudufa ɲni, snaɲ lu, ta dzaɲɛ inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ɲni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ɲudufa mnda sɛla vindamta tsi.

⁴ Kɛl ɲni ka mnay kazlay: Vindata delewerɛ Kristi kuni kɛ'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramafɛ mantɛa ya nzakwani kɛ'a ta kɛma Lazglafta. ⁵ Nda sna aɲni kazlay: Slaghu a aɲni ka ghɛɲa ɲni ka maga tsa slna ya wu kɛ'a. Lazglafta ta vlaɲnatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlaɲnatá mbrakwa nzaku ka gwal maganatá slna ɲa mnay ɲa mnduha ta Lfiɗa dzratawi dzraf tsi. Tsa lfiɗa dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuɓa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuɓa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magɛ Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlaɲvɛ tsa slna ya ta glaku. Laviɲ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ɲa nzɗavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Had slna Sulkum nda ghuɓa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tɗukwa ya guli, malaghumala ɲani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si tsa

dza'a kwal kul nzɗavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ɲa na dza'a nzaku ɲa kɗekedzeɲ na tama.

¹² Had sana skwi dza'a ɲni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aɲni kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya kɛ'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanaghutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghaɲtá htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aɲni wa. ¹⁴ Tunɲunwa ghɛɲa la Isra'ila. Ha gita, laviɲ a hɛɲ ta snaɲta tsa kahwathwata ya ta dzaɲɛ hɛɲ ta tsa dzratawi ɲa ghalya ya wa. Ta kliɲ a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviɲ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kwenkwen. ¹⁵ Kulam gita, ta dzaɲɛ hɛɲ ta tsa zlahu Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ɲuduf ta hɛɲ ya hɛɲ. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbɛɗaghuta mndu ta vgha tvɛ Mgham Yesu ya ná, dɛɗaghuta tsa lgut‡ ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vɛl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbɛɗanafta ka nanafta manda va tsatsi, ka kla amu ta kɛma ta kɛma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama ɗaɲwa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta faɲnamtá tsa slna ya ma zɗakwani, tsaya ta kwal ɲni kul rwa ma-landugu. ² Had ta ɲana vgha nda ghwadaka skwiha ta magɛ lu ma difa ma difa, ta pgha hula ɲa mndu wa. Nana a aɲni ta mndu wu, had aɲni ta mbaɗanaftá gwada Lazglafta wa. Katɛk ná, kahwathwatani ɲa aɲni ta mnigiɲta banluwa. Mantɛa ya dza'a kɛl inda mndu ka ɗasla kahwathwata ɲni ma ɲudufani ta kɛma Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfiɗa Gwada ta mnɛ ɲni na katsi ná, da gwal ta zadɲntá ghɛɲa taɲ nzakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a hɛɲ ta na Lfiɗa Gwada ta mnɛ aɲni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghɛɲa hadik na ta ɲudufa taɲ, ɲa kwala taɲ kul nghaɲtá tsa

* **3:3** Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmiya 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27. † **3:7** Ngha ta Sabi 34:29-35. ‡ **3:16** Ngha ta Sabi 34:34.

tsuwadək ta tsuwadək hən, ta sabi ma Lfida Gwada ta ghəna glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə aṅni ta tsa Lfida Gwada ya ná, gwada ta ghəna aṅni a ta mnə ṅni wa. Gwada ta Kristi ta nzakway ka Mgham ṅa aṅni ta mnay. Aṅni, gwal ksaghunata slna aṅni, kabga nzakwa ṅni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəna hadik na: «Ka tsuwadək tsuwadək ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadəkanaftá vli ma ṅudufa ṅni ṅa tsuwadək mnduha, ṅa snaṅta taṅ ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bəzleghwa tsaf lu nda rəisl aṅni, ta kla tsa ṅərma skwa gadghəl ya. Kəl tsi ka nzakway mantsa ya ná, Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, aṅni a wa. ⁸ Dagala dāṅwa ta ghuyāṅnaptá lu, kulam nda tsaya, kdāṅna a wa. Dəganṅa ṅni ta ghəṅ badu masani, ta hla a ghəṅ ṅni tida wa. ⁹ Gaṅnapha lu ta iri, ta zlaṅna a Lazglafta wa. ṅuṅnusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma aṅni wa. ¹⁰ Ta wa hđak ṅni inda fitik manda va tsa maganata Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha ṅni. ¹¹ Ma inda ṅa aṅni ma nzaku ná, ta wa hđak ṅni ta ghəṅ gwada ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na ṅaṅni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantsa ya ná, nzaku ta wa hđak ṅa aṅni, nzakwa ghuni nda hafu ṅa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa yu ta gwada ta ghəṅa Lazglafta kəl yu ka gwaday†.» Aṅni guli na, zlghafzlgħa aṅni ta Lazglafta manda va tsaya, ta kəl aṅni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna aṅni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganāṅnaptá ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ṅni nda Yesu. ṅa hładamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ṅa kata kaghuni nzakwani, ṅa sga sli'adamta mnduha mutsaftá zđakatahuda Lazglafta. Mantsa tama, dza'a nda ndəgha mnduha ṅa rfa Lazglafta nda ya ṅa zləzlvay guli.

Faftá ghəṅ yeya skwi ma ghəṅa mu

* **4:6** Zrafta 1:3. † **4:13** Ngha ta Zabura 116:10.

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ṅni rwa-vata. Dər má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani ná, ta lfidaku nda lfidá vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, ki'a yeya na ghuya dāṅwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala ṅa kđekedzeṅ ta payamata tsa ghuya dāṅwa ya ta tvi ṅa mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanṅá iri amu ta ghəṅ, ta skwi ya nghanṅ iri a wu. Skwi ya ta nghə iri ná, had ta gđavata wu, skwi kul nghanṅá iri yeya ta gđavata ṅa kđekedzeṅ.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zliṅzla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana həga ta luwa kə'a. Ta ghəṅa vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ṅa kđekedzeṅ ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghəṅa hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa həga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid ya. Ta gama ta ṅada ghəṅ nda taw nda taw. Ta dər má sudidiva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka sudavamasuda lu katsi ná, had sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərđi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəṅa hadik na katsi ná, tata ṅada ghəṅ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəṅa hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwamta tsa nda hafu ṅa kđekedzeṅ ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəṅani ta payaftá amu ṅa mbəđamafta mantsa ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ṅa gramaftá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəṅ inda fitik. Aṅ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəṅa hadik na mu katsi ná, ta di'ij mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ngha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlghay nda ṅuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəṅa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má

tata ghəŋa hađik mu, dər má ta luwa a mu ná, zđəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰Inda amu demdem ná, dza'a laghala mu ta kəma Kristi ɲa tsamaghatá guma, ɲa zlgħay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəŋa hađik. Ka đina slnani maga tsi, dza'a zlgħay ta nisəlani, ka đina a slnani maga tsi wu dza'a zlgħay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərbapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləŋa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aɲni ka ɲavata ka kasaktá ghəŋa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aɲni dar, ta grafta aɲni guli ná, nda sna kaghuni ma ɲudufa ghuni ta aɲni. ¹²Ghubargəltá ghəŋa ɲni a ɲa aɲni ta ghubargəлта da kaghuni wa. Maraghunata tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aɲni ɲa aɲni ta maraghunata, ɲa snaɲta ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlaɲta ya ma ɲuduf. ¹³Rgha həŋ ka kaghuni mantša ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantša tsi, ɲa vla glaku ɲa Lazglafta nzakwani. Ka mantša a tsi katək wu má, ɲa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴Inda skwi ta magə aɲni ná, ta magay aɲni kabga nda sna aɲni ta đvu ya đvu Kristi ta aɲni. Tsaya ta tiɲwa aɲni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aɲni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵Mtumta ta ghəŋa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gagħəŋgaghəŋa taɲ, ɲa nzay taɲ ta nzaku ya ta zđəganata. Ka ɲa taɲ mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfida mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbədavafmbəda ka lfidani. ¹⁸Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ɲa slərbapta zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlaɲnatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ɲa sagħa taɲ slərbapta

zughu mataba taɲ nda tsatsi. ¹⁹Skwi ta mnə aɲni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ɲa slərbapta zughu matabani nda inda mndu. ɲəvghla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aɲni ɲa dza'a mnay ɲa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərbapta da ta zughu nda həŋ kə'a.

²⁰Kristi ta ghunaftá aɲni ɲa kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ɲni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ɲni ɲa ghuni, slərbapwa slərbə ta zughu nda Lazglafta. ²¹Walaɲ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwadata amu, ɲa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tđukwa ta wa irani.

6

¹Ndanana ná, ta ksa slna aɲni nda Lazglafta. Kdəkwakdək ta ndəba dzvu ɲni ɲa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zđakatahuda Lazglafta ya zlgħaf kuni. ²Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa gha.

Ma fitik ɲa mbagħafta, kataghakata yu*,»
ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³Va a ɲni ta ksafata mndu ta aɲni nda dmaku ma slna ta magə ɲni wu, tsaya ta kəl ɲni ka ɲavata ka maga skwi ɲa kwal kul zləmbiɲtá mndu. ⁴Katək ná, ta maray ɲni ta nzakwa ɲni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ɲni. Dər ta gay lu ta iri ɲaɲni, dər ta ghuyay lu ta đaɲwa ɲaɲni, dər ta gigray lu ta aɲni, ta ksay ɲni ta ɲuduf mida. ⁵Ta đgay lu ta aɲni, ta pghay lu ta aɲni da gamak, ta sli'anafsli'a lu ta zlərdawi ka gi dza aɲni, ta ghuyay ɲni ta đaɲwa ta maga slna, hađ ɲni ta faftá hani ta iri bađu ma sani wu, hađ ɲni ta đaɲtá skwa zay guli wa. ⁶Ta maray ɲni ta nzakwa ɲni ka gwal kul hađ sana skwi ɲa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ɲuduf, ka gwal maga zđaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuəa ma həŋ, ka gwal ta đvutá mndu nda ɲuduf turtuk. ⁷Ka gwal ta mna vərda gwada, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ɲni ma

* 6:2 Isaya 49:8.

zlaḅa nda zeghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸ Vlanḅnatá glaku ḅa sanlaha, hærtatátá aḅni ḅa sanlaha. Zlæzlæva aḅni ḅa sanlaha, raza aḅni ḅa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aḅni, tsaw kahwathwata ḅa aḅni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snaḅtá lu ta həḅ ka lu ta ngha aḅni, tsaw va nda sna lu ta aḅni dīnadīna. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta ngha aḅni, tsaw ta ndiri aḅni dīnadīna. Gaḅnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aḅni wa. ¹⁰ Ma skwi má ḅa ḅasay ḅni ta ḅuduf ya ná, rfu ḅa aḅni ta rfay. Ka pdu həḅ, ka lu nda aḅni, tsaw nda ndəgha mnduha ta nanaftá aḅni ka gadghəl. Mamu skwa taḅ ra, ka lu nda aḅni, tsaw ḅa ḅni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwarentj, had sana skwi difaghuna aḅni wa, dḅudva aḅni ta kaghuni katakata. ¹² Aḅni a ta kwal kul dḅaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aḅni. ¹³ Manda gwada da ḅa zwanani ya gwada yu ta na gwada na ḅa ghuni, maraḅnawamara ta dḅafta kaghuni ta aḅni ma ḅudufa ghuni guli.

Had skwi ta guyanaftá tsuwadak nda gurusl wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta ghəḅ kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tdukwa nda mndu ta maga ghwadaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwadak nda grusl na? ¹⁵ Ta ghəḅa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlghay nda ḅuduf nda mndu kul zlghafta na? ¹⁶ Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taḅ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda həḅ.

Ka Lazglafta taḅ ta dza'a nzata yu, ka mnduha da hahəḅ guli kə'a.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ḅa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taḅ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda həḅ, ma ksaḅ kuni ta skwi kul raku, tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ḅa nzakwa kaghuni ka zwana da nda kwagha da† guli, ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama da, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləməḅ ya ná, sudapma ghəḅa mu ma skwi dza'a ḅrintá vgha mu nda ḅudufa mu. Ka kdanakta mu ta nza-kwa mu hezle' ma zləḅa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunanawa guna ta ḅudufa ghuni. Had ya mataba ghuni magana ḅni ta ghwadaka skwi wu, had ya hlaghu ḅni ta səlani wu, had ya tsaghu ḅni guli wa. ³ Tsaghunaghata guma a ta tsaghunaghata ḅni wa. Manda va tsa mnə ḅni ya ná, dḅudva aḅni ta kaghuni. Dər má ḅa mtuta tsi, dər má ḅa nzaku nda hafu a tsi ná, had skwi dza'a dgamata wa. ⁴ Had yu nda mahulhula ndanu ta ghəḅa kaghuni wa. Ta ghərḅaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta daḅwa ná, nda ləḅa ḅudufa da, ta rfu yu.

⁵ Dər ma fitika ḅhadaghata ḅni da luwa Mekaduniya ná, had vgha mbi'aḅni wa. Ghuya daḅwa dər ndiga ndiga yeya ta slaḅnaghata. Grunus gra mnduha, ta zləḅ ḅni ma ḅuduf. ⁶ Mbada Lazglafta ya ta ləḅa ḅudufa gwal nda kəḅa ka ləḅanata ḅudufa ḅni ma ḅhadaghata Titus. ⁷ Tsa ḅhakta Titus yeya a ta ləḅanata ḅudufa ḅni wu, mnanamna guli ká kuni ləḅanata ḅudufani. Rusanaf rusa ká kuni ta kuma nghəḅlanḅtá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurda ḅudufa ghuni ta ghəḅa tsa delewer vindaghu-naf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəḅani wa*. Aḅ mndani, ha-gaḅhaga yu ta madər ma fitik rets, ng-hadapər yu ta gurdatá ḅudufa ghuni ta ghəḅa tsa delewer ya. ⁹ Ndanana ná, ta rfu yu ta ghəḅa tsa delewer vindaghu-naf yu ya. Taghəḅa vəl gurdaghunaftá ḅuduf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurdatá ḅudufa ghuni ya ta

† 6:18 Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1. * 7:8 Ngha ta 2 La Kwarentj 2:3.

klaghunaktá mbəđanaftá ɲuɖufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurdatá ɲuɖufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, haɖ sana dmaku magaghuna ɲni dekdek wa. ¹⁰ Gurdatá ɲuɖuf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbəđanafmbəɖa ta ɲuɖuf ɲa mbafta, ɲa kwala lu kul haga madər. Gurdatá ɲuɖuf manda ɲa gwal ma ghəŋa haɖik ná, mtaku ta klakta tsi. ¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurdatá ɲuɖuf manda ya ta zɖəganatá Lazglafta ya 6a, nghawangha ká kuni ta ɲavata ka payanatá nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama nghanjá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zɖəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlahá mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maran̄ta kuni kazlay: Ta haɖ kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

¹² Tsa ɖelewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunafta ná, vindaghunafvinda yu, kabga ɲa maran̄ta ghuni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ɲaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ɲuɖuf. ¹³ Ta ghəŋa tsa skwi ta ləaŋnatá ɲuɖuf ya guli ná, ta rfu ɲni katakata nghər ɲni ta rfa Titus, kabga zɖanafta kaghuni demdem ta ɲuɖuf. ¹⁴ Ghubaŋghuba yu ta ghubakwa ɖa ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gɖata aŋni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ɲni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləŋata zləŋa kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afta nda ya ka kuni fata ghəŋa ghuni ka snanatá gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ɲuɖufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəŋa ɖa ta kaghuni ma inda skwi.

8

Katan̄tá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ma Ursalima

¹ Zwanama ɖa, ta kumay ɲni ta mnaghunatá skwi maga zɖakatahuda Lazglafta

mataba Igliz ta haɖika Mekaduniya. ² Ma ghuya ɖaŋwa ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taŋ dgər ka pɖu, ka vlatá həŋ ta skwi dagala ɲa katan̄tá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋa taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta. Ka ghəŋa taŋ sagha həŋ ⁴ da ɖaway da aŋni ka ɲɖaŋɖa kazlay: Ta kumay aŋni ta nzakway tekw mataba gwal ta katan̄tá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta haɖika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həŋ ya ná, vlavla həŋ ka malaghutá skwi ya má si ta ndanu aŋni. Tiŋəl ghəŋa taŋ vlaŋ həŋ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'aftá həŋ ta maga skwi ya ta mnanata ɲni ta həŋ, manda ya ta kumə Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ɲni ka ndəbanatá dzvu ta Titus ɲa labə ɖa kɖiŋtá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlafta. ⁷ Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlgħay nda ɲuɖuf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snan̄tá kahwathwata, ma ɲavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma ɖvutá ya ɖvu kuni ta aŋni. Ya mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ɲərma slna ya nda ɲuɖuf turtuk.

⁸ Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ɲavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maran̄ta kazlay: Dvuɖva kaghuni kahwathwata guli ta katan̄tá sanlaha kə'a. ⁹ Nda sna kaghuni ta zɖakatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niŋtá tsi ta ghəŋani ka pɖu ɲa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pɖani ya.

¹⁰ Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kɖa ná, tiŋəl kaghuni ta kuratá katan̄tá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta haɖika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹ Ndanana guli ná, ɖina ka kɖiŋta ghuni ta tsa zɖakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga taŋtaŋ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹² Ka nda ɲuɖuf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zɖəganazɖa ta Lazglafta. Dawa a ta skwi kul haɖ da kagha wa.

¹³ Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəŋa sanlaha, ta ghuyə

kaghuni ta daŋwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴ Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, dīna ka katan̄ta ghuni ta gwal kul hađ skwi ma dzvu da həŋ. Bađu pđay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəŋ ya, ŋa katay taŋ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. ¹⁵ Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ŋa mndu ta tskanata dagala wu, htu a ŋa mndu ta tskanata kwitikw guli wu*,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶ Ta rfay ŋni ta Lazglafta ta vlan̄ta ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəŋani ŋa kataghunata manda va ŋaŋni. ¹⁷ Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ŋni ya ndəbana ŋni ŋa labə da kaghuni. Makđaku aŋni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəŋani, yifuyifa ma ŋudufani, kabga đvuđva ta kataghunata. ¹⁸ Wya ŋni ta ghunadaptá sana zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snan̄tani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹ Tsaya yeya a ta kəl ŋni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ŋni, ŋa magəgaŋnatá na slna ŋa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ŋa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ŋni ta katan̄ta mnduha kə'a.

²⁰ Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ŋni ta ŋanata dīna ŋa wara hlawa mnduha ta ghəŋa aŋni ta ksa slna nda tsi. ²¹ Skwi dīna ta kumə aŋni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²² Wana ŋni ta ghunaftá sana zwanama guli kawadaga nda həŋ. Nda kđa fitika ŋni ta dzəghaŋta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ŋni ná nda fa ghəŋani ŋa maga slna. Ndanana manda snan̄tani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəŋani. ²³ Titus ná, gratá ksa slna da ya. Kawadaga nda tsi ta maga ŋni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həŋ, ka ghunaftá həŋ da kaghuni. Ta vlay slna taŋ ta glaku ŋa Kristi. ²⁴ Maranan̄wa mara ta həŋ ká kuni đvutá həŋ kahwathwata, ŋa snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl həŋ ka

snan̄ta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ŋni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta đvay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəŋa gwada ta katu ŋa gwal zlg hay nda ŋuduf ná, ² Dər má vindaghu-naf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəŋa ghuni kə'a. «Daga kđa ta fata gwal zlg hay nda ŋuduf ta hadika Akaya* ta vgha taŋ ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hadika Mekaduniya. Na tsa kulan̄ta da mantsa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anaftá tsi ta wər inda taŋ, ka vlay. ³ Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadaptá tsa zwanamaha ya ŋa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ŋa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ŋni ta kaghuni ta ghəŋani ya da nzata ka bətbət. ⁴ Ka waya ka skwi ka bhadaghata ŋni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ŋa ghuni wu katsi, dza'a ksuxsa ta aŋni ka hula, kabga nda ghada mnanata ŋni ta həŋ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a bəsa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dīna ka ghunadaptá da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makđaku yu labə kə'a, ŋa kataghunata ka tsakanatá tsa ŋa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməŋ ya, ŋa slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a maran̄ta kazlay: Nda ŋuduf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ŋa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ŋudufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta đvay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ŋa gđata ghuni ta mutsa inda skwiha ŋa maga ŋa ghuni ma slna, ŋa pđakwani ŋa maga inda

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18. * 9:2 Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

ŋərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwaɗa Lazglafta kazlay:

«Ta vlidinɗ vɓa ta skwiha ŋa gwal ka pɗu,

ta gɗavagɗa zɗakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vɓaŋtá hulfa ta mndu ŋa sləgay, tsatsi guli ta vɓaŋtá skwi ŋa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta ghəŋani ŋa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zɗaku. ¹¹ Ŋa gɗatani ta tfaghunaghatani ma inda skwi, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta muvɓa inda fitik. Ŋa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ŋni.

¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katanɗá gwal zlgħay nda ŋuɗuf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafsi'a ta mnduha ŋa va rfay taŋ ta Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maranɗá nzakwa ghuni, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfida Gwaɗa Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ŋa sanlaha.

¹⁴ Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ŋa mamay taŋ ta kaghuni kabga tsa zɗaku ta malagħutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwaɗa tida

¹ I'i Pwal kaghəŋa ɗa, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zɗaku manda ŋa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, leɓtekwa yu, ka haɗ yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu. ² Ta ndəbagħunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi ɓhadagħar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.

³ Aŋ mndani, mnda səla aŋni, tsaw vulu manda ŋa mnda səla a ta vulu aŋni wa. ⁴ Huzla ta kəl aŋni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vɓaŋnatá tsa

ŋaŋni huzla nda mbra ta zadananatá vɓa ɗifa għumaha Lazglafta ya. Ta zadananatá ŋni ta ghwaɗaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta ŋarapŋara ŋni ta inda ghwaɗaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəŋ ta pya snanɗá Lazglafta. Ta gwaɗay aŋni ta gwaɗa ŋa ksanaktá ndana mnduha ŋa sna gwaɗa Kristi. ⁶ Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha aŋni ŋa dvanagħatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghawangħa ta skwi ta magaku ɓa! I'i ná, ŋa Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinɗra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Ŋa Kristi aŋni guli kə'a. ⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ŋa sladaghunafta, ŋa zɓambighunista a wa. Ghubaŋ għuba yu ta għubakwa ɗa nda tsaya, haɗ tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana ɗa ná, zba gagaghunaftá zləŋ a ta zbu yu nda tsa ɗelewera ɗa ya wa. ¹⁰ Aŋ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta ɗelewer ŋa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, haɗ ta gwaɗa nda mbraku wu, haɗ hayhaya gwaɗa ta gwaɗata tsi kay guli wu,» ka həŋ. ¹¹ Dina ka snanɗa tsa mndu ta mnay mantisa ya kazlay: Ka nu vindam ŋni ma ɗelewer ŋni ma nzakwa ŋni di'inɗ nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ŋni ta slna ŋni lagħar ŋni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ŋa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta klaftá ghəŋa taŋ ka gara ghəŋa taŋ. La rghaha! ¹³ Għuba a aŋni ta ghəŋa ŋni ka malagħutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli graŋnaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ŋni. Kuraghwa tsa vli graŋnaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə ɗa kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ŋni da kaghuni ná, tsughwaɗagħu a ŋni ta kuraghuta tsa vliha kuraŋna tsi ya wa. Tinəl aŋni ta klədagħunagħatá gwaɗa Kristi. ¹⁵ Haɗ aŋni ta Pak kuraghuta vli vɓaŋna lu, ka ghərbaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavagħasga zlgħay nda ŋuɗufa ghuni, ka sgavagħata slna ŋni mataba ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, ¹⁶ ŋa dza'a ŋni mna Lfida Gwaɗa

† 9:9 Ngha ta Zabura 112:9. * 10:15 Ngha ta Ruma 15:17-21.

ma sana hadikha di'in nda kaghuni. Va a ŋni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ŋa ghərɓay ŋni ta ghərɓaku ta ghəŋa slnaha ghada hahəŋ ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi ná, ka ghərɓa tsi ta ghərɓakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. ¹⁸ Mndu ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

I Pwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ŋuduf nda i'i, wana yu dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuduf. ² Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ŋa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kwenkwen ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahadik da barafta nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zləŋa da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋa Yesu tskəm nda tsa ŋaŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghəŋa Sulkum tskəm nda ya zlghaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfida Gwada ya zlghaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a hən ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ mndani, pərdaf a yu ta snantá gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷ Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunaf. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸ Ma tsa fitika magay da ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta hən ka maga slna ŋa ghuni. ⁹ Ma tsa

nzakwa da da kaghuni ya, ta pdatá yu ta skwi ná, had yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pdata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kdaŋta yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰ Ta ghubakwa da yu nda tsaya, had mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹ Kabgawu kəl yu ka mnay mantasa na? Kwala da kul dvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹² Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kdaŋta yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərɓaku kazlay: Manda va ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³ Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə hən. Manda gwal ghunay Kristi ka hən ta klaftá ghəŋa taŋ. ¹⁴ Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klafla ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wudaku. ¹⁵ Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganata slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ŋa mnduha wa. Ma kdavaktani ná, dza'a mutsay hən ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga hən.

Ghuya danwa Pwal

¹⁶ Ka yu ta vrəgliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərɓaŋta ghərɓakwa da guli.

¹⁷ Na gwada dza'a yu mnay na ná, dza'a gwadə manda ya ta zdəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwada yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərɓə yu ta ghərɓaku tida guli. ¹⁸ Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərɓaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərɓay yu mantasa ya. ¹⁹ Nda hida kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuduf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰ Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta

† 10:17 Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31. * 11:10 Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

taņ ta kaghuni ma dzva taņ. Ta rfu kuni nda nzagħunaghata taņ. Ta rfu kuni nda dzuḅaghunata taņ. Ta ksay kuni ta ṅuḍuf ta ghəṅa indani. ²¹ Ta ksə ka hula mnay ta aņni, traptra aņni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaday yu ta gwada manda ṅa rgha.

Ka si ta ghərḅaku sanlaha ya ná, dza'a ghərḅay i'i guli ta ghərḅaku. ²² Ka la Hebru hahəṅ, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəṅ, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəṅ, mantsa ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəṅ, wana yu dza'a gwada manda mndu nda ksa da halaway: Malagħumala yu ta hahəṅ dekdek. Ma vəl hərfaku tsi, ndada a hərfuta yu wa. Ma lamə da gamak tsi, ndada a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malgħumala ṅa da ka ṅa taņ. Lagha ta wa hḍak tsi, mbəḍava a ṅa da wa. ²⁴ Hutaf səla da ta mutsaftá sləvuḥ fwaḍmbsak haḍ turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵ Hkən səla lu ta ḍgaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzlrtsatá i'i, hkən dəḍaghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. ²⁶ Ma wawakwa da nda səla tazlay ná, dagala ghuya ḍaņwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya ḍaņwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya ḍaņwa su'u yu da la ini, dagala ghuya ḍaņwa su'u yu da gwal kul snaņtá Lazglafta. Dagala ghuya ḍaņwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya ḍaņwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya ḍaņwa su'u yu da zwanamaha ka ghwadak. ²⁷ Tazlay ná, ta hərfuhərfa yu, ta duda vgha da ta maga slna, haḍ yu ta faftá hani ta iri baḍu ma sani wu, baḍu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, haḍ yu ta mutsaftá skwa zay baḍu ma sani wu, ta dzay mta sl ta i'i, ta pḍapḍa yu ta lgut ṅa fafta ta vgha. ²⁸ Zlaņha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəṅa da ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəṅa da. Zləmbamtá mndu ma dmaku, ndada a kə'a ta dra i'i ta wa ṅuḍuf wa.

³⁰ Ka skwi ṅa ghərḅay da tsi katsi ná, hta ta mbrakwa da skwi ṅa ghərḅay da. ³¹ Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ṅa kḍekedzeņ ya kazlay: Tsakala

a yu ta wi wu kə'a. ³² Ma fitika nzakwa da ma luwa Damas ná, mbaḍaka ṅumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ṅa ḍakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaftá lu ta tḅaņ ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndaptaḥ yu ma dzvani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta ḍaņwa ta ghəṅa Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka ghərḅay da ta ghərḅaku dər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwada yu ta ghəṅa skwi maridīņ Mgham ka snadimta. ² Mamu sana mnda zlgħay nda ṅuḍuf klagha Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwanpḍə fwaḍa vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaņ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaņ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴ Ma tsa lafani da hada ya, ka snaņtá tsi ta gwadaḥa ya kul laviņtá lu ta rusay. Vlaņ a lu ta tvi ta mnda səla ṅa vriņta mnay guli wa. ⁵ Tsa mndu ya ṅa da má dza'a ghubay. I'i tada, htatá i'i ṅa da ta dza'a ghubay kwenkweņ. ⁶ Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəṅa da ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəṅa da kabga yaha lu da klaftá i'i ka malagħuta ka skwi ya ta nghanṭa lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snaņta lu ta sabi ma wa da a tsi.

⁷ Kada kwala yu ta ghərḅaku ta ghəṅa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka faḍimtá lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ṅa dzadzudusta, ṅa pyaftá i'i ka ghərḅaku. ⁸ Hkən səla da ta maga du'a má ṅa klinṭa Lazglafta ta tsa ḍaņwa ya. ⁹ «Vlagħavla yu ta zḍakatahuda da, prək ka nda tsa, ma hta ta ṅa gha ma mbraku ta maravata ṅa da ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal ghərḅay

† 11:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3. ‡ 11:33 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

da ta ghərɓaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa da kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰ Tsaya tama ta kal yu ka rfu nda hta ta mbrakwa da, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa da, nda ghuya danwa ta ghuyə lu ŋa da, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋudufma Kwareŋt

¹¹ Manda mndu nda ksa da halaway gwadata yu ta tsa gwada ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Had skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má had hayhaya da wa. ¹² Nizla ta maraŋtá nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ŋuduf ksə yu, nda ngha kuni ta mandərmimi nda mazəməm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da kaghuni. ¹³ Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawəŋ a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəŋa tsaya.

¹⁴ Nda fa vgha da ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanatá skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatá zwani. ¹⁵ I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəŋa da tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta dvtutá i'i kabga dvtuta da ta kaghuni ra?

¹⁶ Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənɓapnənɓa ta amu, ka həŋ. ¹⁷ Kinawu nənɓapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladikta na? ¹⁸ Ndəɓana ndəɓa yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwanama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ŋni ta mbada nda Titus ra?

¹⁹ Ka waya ka skwi nda kda fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapta ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ŋni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta dvtu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni. ²⁰ Skwi ta zləŋ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləŋay yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zlərda wi, nda draku, nda gufwatá ŋuduf, nda dvtutá ghəŋ, nda tsanavatá gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwazlaɓaku. ²¹ Sana skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta da ná, ka yu. Zləŋa da ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutá paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sli'inqsli'in ta magə həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

13

Kdavakta vlata Pwal ta hidaku

¹ Mahkəna səla da na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkən* a tsi,» manda ya nda vinda. ² Ma mahisa səla da ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pɗakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'in yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada da mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, had ya dza'a zlanɗa yu dər turtuk wa. ³ Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa da kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda

* 12:18 Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:22.

* 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

tsatsi. Ama dza'a maraghunan mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlgħay nda ŋuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni 6a ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tdukwa kasi'i wa. ⁶ Aŋni tani, tsatsaftsatsa aŋni, ta grafta ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kdanakkda aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi dina kwenkweŋ maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha ta nghay. ⁸ Had sana skwi laviŋ aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na delewer na, ta di'ŋ yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni 6hadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa badzighunista a wa.

¹¹ Zwanama da, dughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zdaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta dvutá mnduha, ta vla zdaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlgħay nda ŋuduf ŋa ghuni.

¹³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu Kristi, nda dvutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghu6a nda kaghuni demdem.

Tsgħa ta lwa Pwal ña La Galat

Ga zgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nza-kway ka mnda ghunay ta vindaghunaftha. Daga da mnduha a sagħa tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta klađiktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ña inda kaghuni gwal zlgħay nda ñuđuf ta hadika Galat*. ³ Ka nza zđakatahuđi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Vərđa Yesu kaghəñani ta vlatá ghəñani ña mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumañ Da mu Lazglafta. ⁵ Ña Lazglafta glaku ña kdekedzeñ. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbəđanató hul ta Lazglafta ya ta hganťa kaghuni ma zđakatahuđa Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kahwathwatani ka lu gwadañ na, had sana Lfida Gwada wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbađa ghəñ ghuni, ta kuma mbəđanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagħa sana mndu, dər va na añni na tsi, dər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskəm nda ya mnaghuna añni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəgliñťa mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskəm nda ya snañ kuni da añni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zđəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zđəganata yu ta Lazglafta a na?

Zđəganata da ta mnduha ta psə yu ra? Ka zđəganata da ta mnduha ta psə yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanató slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama da, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a.

¹² Manda va tsaya ná, snañ da mndu a yu wu, mndu a guli ta tagħadifta wa. Yesu Kristi ka ghəñani ta gunidĩñta.

¹³ Nda sna kaghuni ta nzakwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ña Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadanató həñ.

¹⁴ Mataba kamtagħuha da ná, mal i'i si ta ñavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəña da ka ksa dina dzidziha† da.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa da ma huđa ma da. Ka zđidĩñťa tsi ta huđi ka hgaftá i'i, ña ksa slnani.

¹⁶ Ka snidĩmtá tsi ta zwanani ña dza'a da mna gwada ta ghəñani ña gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidĩmtani ya, gi sli'af a yu ka lagħwi

dawanťa hidaku da mndu§ wa. ¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal ta tinlagħutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'afta yu ka lagħwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka lagħwi da luwa Damas.

¹⁸ Tahula vaku hkən tama, ka sli'aftá yu ka lafi da Ursalima ña snañťa Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpədə hutaf* ga tañ.

¹⁹ Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda həñ wu, ta ghəña Yakubu zwanamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ñni ta vgha nda tsi.

²⁰ Nana skwi ta vindi yu ña ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'afta da ma luwa Ursalima, ka lagħu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadika Zudiya wa.

²³ Gwada ta mnə lu ta ghəña da yeya snañ

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6. † **1:7** Ngha ta 2:3-5, aya 12-14. ‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5. * **1:18** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13.

həŋ kazlay: Tsa mndu si ta giri ŋa amu ghalya ya kay ta mbədavaf̄ta ndana, ka mna gwada ta ghəŋa tsa Lfida Gwada si ta kumə tsi ta zadanata ya, ka həŋ. ²⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Nda mbəda nzakwa da kə'a, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta ghəŋa da.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwanp̄də fwađ tahula tsa, ka vrəgladaftá yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaftá Titus ta sála da*. ² Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta gunidĩŋtá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa da, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlḡhay nda ŋuduf. Ka mnanan̄tá yu ta həŋ ta gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ya ta mnə yu ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha da, nda ŋavata ya ta ŋavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³ Titus gratá wawakwa da ná, mnda la Grek ya. Had mndu ta walan̄tá mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafađ kə'a nda tsi wa. ⁴ Sabsa gwada ta tsa fafađ kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwadak ta kdikadamta nzamta mataba ŋni, ŋa badza tsa fala'uwata vgha ŋni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay həŋ ta niŋnista ka vu'a zlahu Musa. ⁵ Walaŋ a ŋni ta zlanan̄tá tvi dər ka ki'a ta həŋ wu, kada ŋaghunata ŋni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶ Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlḡhay nda ŋuduf ya ná, had sana skwi sganagha həŋ ta ghəŋa tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tada, dər má wa həŋ, kaskwa turtuk həŋ da i'i, kabga had Lazglafta ta gala mndu‡ wa. ⁷ Nziya nza tsi ná, grafgra hahəŋ kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ŋa dza'a da mnay ŋa la Yahuda ya kə'a. ⁸ Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunaftá i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹ Grafta i Yakubu nda Kefas nda

Yuhwana ta nzakway ka gugudí mataba Igliz ta tsa zdakatahudí zdidĩŋ Lazglafta ya, ka zgwan̄natá həŋ nda Barnabas ŋa maran̄tá guyatá wa taŋ nda aŋni. Ŋa dza'a aŋni tvə la Grek, ta dza'a hahəŋ tvə la Yahuda. ¹⁰ Ka havapta kuni ka gwal ka p̄du, ka həŋ yeya skwi mnan̄na həŋ. Ka magəŖ yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa An̄takiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəŋa bədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay ná, ta taŋtaŋ, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlḡhay nda ŋuduf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aŋni. Manda bhadaghata tsa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zləŋa gwada da la Yahuda. ¹³ Ka tsaghutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlḡhay nda ŋuduf ta vgha guli manda tsa ŋa Piyer ya. Ka dədamtá Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana taŋ ya. ¹⁴ Nghay da ná, had tsa magakwa taŋ ya ta gra vgha nda Lfida Gwada wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ŋa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzaku manda ŋa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlḡhafta

¹⁵ Aŋni ná, la Yahuda buzul ŋni. Nza a aŋni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlḡhaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahu Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aŋni ka zlḡhaftá Yesu Kristi ŋa nzakwa ŋni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta†. Taghəŋa vəl magay ŋni ta skwi ta kumə zlahu Musa a wu, kabga had mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlahu Musa

* **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6. ‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17. § **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30. * **2:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26. † **2:16** Ngha ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

wa. ¹⁷ An̄ni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay n̄ni ta nzakway ka gwal t̄dukwa ta ira Lazglafta nda ma zlglafta n̄ni ta Kristi. Tsa slan̄nagha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku n̄a dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, had tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbəḏglavambəḏa yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuxsa yu ta ghəḅa ḏa nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlan̄tá zlahu n̄a nzakwa ḏa nda hafu da Lazglafta. Ma zlan̄aftá Kristi ta udza zlan̄ay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha ḏa ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda n̄uduf ma Zwan̄a Lazglafta ta ḏvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəḅani ta gwada ta i'i. ²¹ Va a yu ta vziḅtá zḏakatahuda Lazglafta wa. Ala ka lavin̄lava lu ta nzakway ka mndu t̄dukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahu Musa ya katsi, had hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda n̄uduf a tsi

¹ Aya la Galat ksu skwi! Nya sughunus lu na? Ya wya maraghunamara yu tsidif ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zlan̄ay. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta ḏawan̄ta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuḏa re, ari ma snan̄ta ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfida Gwada ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tin̄əl nda Sulkum nda ghuḏa zlrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kḏin̄ta nda slna slu'uvgha rki? ⁴ Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵ Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta

skwi ta kumə zlahu Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snan̄ta ghuni ka zlgħaftá kuni ta Lfida Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlgħafta nda n̄uduf ya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham ḅa! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəḅ kəl tsi ka nzakw ka mndu t̄dukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, ḏina ka snan̄ta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlgħaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal t̄dukwa ta wa irani ma zlgħafta tan̄ nda n̄uduf, kə'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» kə'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlgħaftá Lazglafta manda Abraham ta zlgħafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəḅa tan̄ ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həḅ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kḏanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had mndu dza'a nzata ka mndu t̄dukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu t̄dukwa ma zlgħay nda n̄udufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had skwi ta guyanaftá zlahu nda zlgħay nda n̄uduf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» kə'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niḅna lu ka ksi'atá mndu n̄a da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zlan̄af lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» kə'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlgħay nda n̄uduf

* **3:8** Ngha ta Zlrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7; Ruma 4:16, aya 8; Zlrafta 12:3. † **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12; ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23.

ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya.

Ta ta imi ta sləməŋ nda zlahu

¹⁵ Zwanama da, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha 6a: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu taŋ tida katsi ná, hađ wa sana mndu ka 6adziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa taŋ ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Na Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ. Vindaf a lu kazlay: Na Abraham nda zivirhani§ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwađ dər mək nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwađa ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta 6adziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta 6adziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ŋa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləməŋ ŋa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlaŋnavla, kabga ŋa snaŋta ŋni ta skwiha ya kul zdəganata. Na fitik kwitikw vlašnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama hađ mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya ná, zdəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a dekdek wa! Ka si má

mamu zlahu ta laviŋta vlašntá hafu ta mnduha katsi ná, ma laviŋlava ta nanaf tá mnduha ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ŋa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwađa Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləməŋ taf tsi ta sləməŋ ya ŋa gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi. Ta ghəŋa vəl zlgħafta taŋ kwenkwen dza'a kəl tsi ka vlašntá həŋ.

²³ Ta kul sagha gwađa ta zlgħay nda ŋuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta ngha aŋni tsam tsi. Zlahu ta ngha aŋni ha ka sagha fitika gunaŋnaŋta Lazglafta ta tva gwadafta zlgħay nda ŋuduf. ²⁴ Mantsa ya ná, zlahu ta nzakway ta ngha aŋni ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ŋni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ŋuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwađa ta zlgħay nda ŋuduf, ta hađ walglaŋta ŋni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlgħafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunaf-maga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta hađ skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, hađ skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, hađ skwi ta dganatá zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za həga ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ§.

4

Vu'a a wu, Zwaŋa Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwaŋ mndu dza'a za tsa həga ya, hađ skwi ta dganata nda vu'a dər má ŋani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwaŋ ya ná, ta snanasna ta ŋa gwal ta nghapta ka tsatsi, nda ŋa gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani da

§ 3:16 Ngha ta Zrafta 12:7. * 3:17 Ngha ta Sabi 12:40. † 3:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. ‡ 3:20 Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4. § 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwalasuha 2:8, 20.

amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghəŋa hadik* na amu. ⁴ Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwanani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nzintá tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta ŋni ka zwana Lazglafta.

⁶ Na maran̄ta kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwanani da ŋudufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†! kə'a. ⁷ Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwanani ka. Ka nda nza ka ka zwanani, nda nza ka ka mnda za həga ma zdakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzəglaku həŋ ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snan̄tá Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vərda‡ Lazglafta si ta gə kuni. ⁹ Ndanana tama, manda snan̄ta ghuni ta Lazglafta, ta snan̄tá Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrəglaghuta mista sana skwiha kul had mbrakwa§ tan̄, kul had rəga tan̄, kul had hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghəŋa ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vlihatá zləŋ skwi ta magə kuni. Manda skwi ka bətbət tsa slna da magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama da, wyawa dzvu, nzawanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zlafta da ta mnaghunatá Lfida Gwada ná, ma dan̄wa yu. ¹⁴ An̄ mn-dani, tsa dan̄wa da ya ná, ghwadaka dan̄wa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vzid a kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duh-wala Lazglafta tsu'afta kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'aftá i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihata kə'a. ¹⁶ Nda nza yu ka

ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata da ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta ŋavan̄a həŋ ka ŋaghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay həŋ ta dgaghunata nda i'i, kabga ŋa ŋavata ghuni mista tan̄. ¹⁸ Dina ŋavata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nzakwa da mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana da, ta basəgəltá vgha yu ta ghəŋa kaghuni manda marakw ta basa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snan̄ta yu ta skwi ŋa mnaghunata, kabga kbidifkba kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vindafta ta ghəŋa Abraham na: Mut-safmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had ka vu'a. ²³ Tsa zwan̄a tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwan̄ ya tsa marakw kul had ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta sləmən̄ tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəŋa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tan̄tan̄a dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a həŋ. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghəŋ ta kul yanaghutá zwan̄!

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walan̄ta basa yaku ya,

kabga mal ndəghata zwana marakw vzin̄ zə'ala§ tan̄,

ka ŋa marakw ya ta nzaku nda zə'ala tan̄ kə'a ya.

† **4:6** Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ **4:8** Ngha ta 1 La Kwareŋt 8:4-6. § **4:9** Ngha ta 4:3. * **4:10** Ruma 14:5, Kwalaŋsuha 2:16-23. † **4:23** Zlafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zlafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ **4:25** Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34. § **4:27** Isaya 54:1.

²⁸ Zwanama dá, kaghuni zwana ta ta imi ta sləmənɔ̃ manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwanɔ̃ ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ɲa tsa zwanɔ̃ ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Ghzliŋghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwanɔ̃ani tani, kabga had'zwanɔ̃a marakw ka vu'a dza'a za hɛga nda zwanɔ̃a marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, ɲa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, di-havawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanɲatá fafaɖ ta kumə ɲni ka kuni katsi ná, had' sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgəɭta ɲa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ɲa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tɖukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zɖakatahuda Lazglafta. ⁵ Anɲi ná, nda fa ghəɲa anɲi kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tɖukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħafta mu ta Kristi nda ɲuɖuf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafaɖani, dər tsa a tsi wu, had'ghzliwani wa. Zlgħafta nda ɲuɖuf, ka mara tsa zlgħay ya nda ma ɖvutá sanlaha vərɖa skwi.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ɲa kah-wathwata na? ⁸ Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta ɲlanaftá hupu* demdem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Had' fitik dza'a dganata kaghuni ta ɲa ghuni ndanu nda ɲa dá wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwazlaɓaku da taba ghuni ya,

dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama dá, i'i, ka si tata gɖata ta mnay kazlay: ɖina tsatá fafaɖ kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ɲa dá tama? Had' tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləɲay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwazlaɓa kaghuni ya ná, ka hərɖiŋhərɖa hən ta vgha taɲ, ka nzakwa hən daghəra'!

¹³ Zwanama dá, hgaghunahga Lazglafta ɲa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ɲa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, ɖvuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwaɖa turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: ɖvuɖva ta mnda səla manda va ya ta ɖvuta ka ta ghəɲa ghaɖkə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hih'i'ɖuvtá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ɲa nimtak katsi ná, ɖaswa ká kuni da zadana kuni ta ghəɲa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, had' kuni dza'a wal-glanɲa laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kabga va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi hən ma vgha taɲ. Tsaya kwal kuni kul lavinɲá maga skwi ya ta kuməɖ kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had' kuni mista zlahu Musa wa.

¹⁹ Ma ɖifa a skwiha zɖəgana magay ta slu'uvgha wu, wya hən: Maga sli'iŋsli'iŋ, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, ɓasa ɲuɖuf, ɖva ghən, daga vgha, kwal kul guya ghən, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ɲa ghuyaku ka maga sli'iŋsli'iŋ, nda pɖakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, had' mndərga gwal ta maga

* **4:30** Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10. * **5:9** Gray nda 1 La Kwareŋt 5:6. † **5:14** Zlahu 19:18. † **5:17** Gray nda Ruma 7:14-23.

tša skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuḁa: Dvutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zdaku, nzata nda ksa ṅuduf, nzaku ka ṅerma mndu, maga skwi dina, nzaku tdukwa, ²³ nzaku leḁtekwa, wara ghəṅ. Haḁ zlahu nda gwada ta ghəṅa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ṅa Yesu Kristi ná, dzadza hahəṅ ta udza zləṅay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə həṅ. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghəṅ! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgafmndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama da, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul dinaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərda tvi, ama dasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərda kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantša ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahu Kristi. ³ Ka haḁ mndu taḁta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghəṅani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ṅa da ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tša mndu ya ka rfa ghəṅani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ ṅa ghəṅani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ṅa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanətá ghəṅa ghuni. Haḁ Lazglafta ta zlaṅtá mndu ta nənḁay wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸ Ka ṅa slu'uvgha sləga mndu katsi, ṅa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ṅa zadamtani mida. Ala ka ṅa Sulkum sləga mndu, ṅa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ṅa kḁekedzeṅ. ⁹ Ma zlaṅ mu ta maga skwi dina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰ Mantša tama,

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi dinadina ṅa inda mndu. Katkatatani ṅa zwanama mu ma zlgħay nda ṅuduf.

Ga zgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na ḁa! Nda dzva da vindafta yu. ¹² Tša mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tša fafaḁ ya ná, ta kumay həṅ ta ghubay mnduha ta həṅ. Skwi kəl həṅ ka magay mantša ya ná, wara ghuyay taṅ ta daṅwa ta gwada ta udza zləṅay Kristi ya. ¹³ Vərda tša gwal nda ḁatsa fafaḁ taṅ ya ná, haḁ həṅ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həṅ ta ḁatsata ghuni ta fafaḁ, ṅa ghubay taṅ ta ghubakwa taṅ ta ghəṅa ḁatsatá fafaḁ ghuni. ¹⁴ I'i tada, ta ghəṅa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləṅay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa da. Ma tša mtutani ta udza zləṅay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtuguduṅta i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafaḁ ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zdakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəṅa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantša ya guli ta ghəṅa gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tša tama, yaha mndu walgləṅta didiptá vgha, kabga mivid ya ta vgha da ta maray kazlay: ṅa Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama da, ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

Tsgħa ta lwa Pwal ƚa La Afsus

Gazgu

¹ Ii Pwal, zɓap Lazglafta ƚa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ƚa kaghuni gwal ma luwa Afsus ta nzakway ka ƚa Lazglafta, ƚa kaghuni ta zlgħaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ƚani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɔakatahudani nda zɔakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zɔakwani ma Yesu Kristi

³ Zlɔzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi dɪnadɪna daga ta luwa ƚa katanťá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kɔaku Lazglafta zlaganaptá ghəŋa hađik, zabapzaba ta amu ƚa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ƚa nza-kwa mu kul hađ ghwadaka skwi ta amu. ⁵ Dvuđva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya đvuta tsi ma zɔakwani. ⁶ Manda tsaya magata tsi ƚa zlɔzlvay mu ta glakwa zɔakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zɔakatahudani ya nda ma slna Zwanani đvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramanťa Lazglafta ta glakwa zɔakatahudani. ⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zɔakatahudani ya, ka vlamatá inda đifil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramanťá tsi ta skwi ƚa magay ya nda đifa daga manda ghalya si kul snanťá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hađik tani, ƚa

nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghəŋa tanť demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ƚa nza-kway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmənť daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumanť tsi, ¹² kada zlɔzlvamnduha ta glakwani ma anťi ta faftá ghəŋa ƚa Yesu Kristi daga tanťanť ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanťa ghuni ta vərđa gwada ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghəŋa ghuni ƚa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuđa ya tamaf tsi ta imi ta sləmənť ya. Tsa Sulkum ya ná, ƚizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ ƚa đasudasu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ƚa maranťa ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pɔakwa skwiha dɪnadɪna dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ƚa đekđek ya dza'a tsu'a mu. Zlɔzlvama glakwa Lazglafta.

Ndəba dzva Pwal ta ghəŋa gwal zlgħay nda ƚuđuf ma Afsus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. Manda snanťa đa kazlay: Zlgħafzlgħa kuni ta Yesu Kristi, đvuđva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, ¹⁶ hađ yu ta zlanatá maga du'a ta ghəŋa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. ƚani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəba yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta đifil dza'a kəl kuni ka lavinťá snanťá vərđa tsatsi. ¹⁸ Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni dɪna, kada snanťa kuni ta tsa ƚərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəbay yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snanťá glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka ƚani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta snanťa ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlgħafta kə'a. Katakata

* 1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14. † 1:11 Ngha ta Yesuwa 13:19. ‡ 1:20 Ngha ta Zabura 110:1.

tſa mbrakwani ya. ²⁰ Nda tſa mbrakwani ya ſli'aganapta tſi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa† ņa vlanťa glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghəŋa inda ſulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa taŋ. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlan lu ta mndu ņa ga mghamſ. Ta ghəŋa gwal vlan lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlanťa* Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda ſkwi. Ma tſa nzakwani ka mali ta ghəŋa inda ſkwiha ya, ka fata tſi guli ņa nzaku ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz. ²³ Kristi ná, ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tſa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya ſi nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka ſkwiha ſi ta magə kuni. ² Si ta gdata ta kſa ſada mnduha ma na ghəŋa hadik na kuni. Gwada halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwadaka ſulkumha, ta nzaku ma ghuvanata luwa ſi ſna kuni. Kulam ndana tſa ghwadaka ſulkum ya ta gdata ta kſa ſna ma ņudufa mnduha ta kwalaghuta ſna gwada Lazglafta. ³ Amu demdem guli, manda tſa nzakwa hahəŋ ya ſi amu ghalya. Ghwadaka ſkwiha ta kumə ņudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, ſi ta magə mu. Ma tſa nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dədamdəda amu guli da baſa ņudufa Lazglafta, ka guram nda va ņa tſa mnduha ta maga ghwadaka ſkwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, dvuđva ta amu. ⁵ Kulam nda va tſa rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka ſkwiha ya ná, ka dvaftá tſi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zđakatahuda Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tſa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka ſli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda

Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya maramanťa tſi ta zđakatahudani nda ma Yesu Kristi, ņa nghanťa mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tſa zđakatahudani ta malaghutá inda ſkwi ya. ⁸ Zđakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunaf ta ma zlgħafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta ſkwiha dīnadīna wu, ka mbalay mbaghunaf ta tſi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta ſana ſna wu, da ghərḅə mndu ta ghərḅaku. ¹⁰ Magatá ſna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfid ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi ņa gdata mu ta maga ſnaha dīnadīna. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ņa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava ba ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlgħaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafađa taŋ ka həŋ ta hga kaghuni. Kəl həŋ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta aŋni ka hahəŋ, kabga datsatá fafađa taŋ. Tsaw tſa tsatá fafađa taŋ ya ná, ſkwi ta nghananťa ſlu'uvgha ya datsa mnduha nda dzva taŋ. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tſa fitik ya ná, ſna a kuni ta Kristi wu kə'a. Nza a kuni tek w mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tek w a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda həŋ ka tanaftá imi ta sləməŋ ta həŋ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na ná, had' ſkwi faf kuni ta ghəŋ tida wu, ſna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, ſi di'in kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghinťani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur ſi nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka ſagha tſi pſliŋta, ka namafta ka mndəra mndu turtuk. Əŋka'a ka tsatsi ta famta zđaku mataba mu. ¹⁵ Ka hliŋťa tſi ta inda tſa zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ņa guyanaftá mndəra la Yahuda nda ſanlaha ma mndəra mndu ņa nzakwa taŋ ka

§ 1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda ſkwi ya vindiŋ lu miſtani ņa ņanata. * 1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

sana lfida mndera mndu turtuk. Ma tsa magatani mantasa ya famta tsi ta zdaku mataba tanj. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zlənjay ya gyanafata tsi ta tsa mndera mnduha his ya ka mndera mndu turtuk, ka slərɔaptá zughu mataba tanj nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husantá sani nda sani mataba tanj. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghəja hadik da mna Lfida Gwada ta ghəja zdaku na kaghuni gwal si di'inj nda Lazglafta, nda ya na anj gwal si ta ndusanavatá* Lazglafta ya. ¹⁸ Əjka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda anj tani, ka lavinjta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuɔa turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huda həga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta vgha tida ya. ²¹ Əjka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka njaku, ka nuta ka həga nda ghuɔa ka na Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlgħay nda njuf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta difatá skwa Lazglafta

¹ Tsaya kəl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəja kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghəja vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi na kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zđazda Lazglafta ta huđi ka vlihatá slna na magay da na ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunidinjta ghunislaka da, kəl yu ka snantá difata skwani manda ya vindaghunaf yu ned ya kay. ⁴ Ka dzanafdzanja kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta difatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa difatá skwani

ya ná, marananj a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka mariginjta tsi nda ma Sulkum nda ghuɔa, ka marananjta tsi ta mnduhani zabap tsi na nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta difanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndera la Yahuda ta zlgħafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndera la Yahuda gwal ta zlgħafta. Nda kaghuni tani, nda vərda la Yahuda tani, nda na kuni ka mndera mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmən ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnay.

⁷ Zđidinjzda Lazglafta ta huđi ka nidifta ka Kwavani na mna tsa Lfida Gwada ya na mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdantá tsi ta huđi ka vlihatá tsa slna mnanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdaku ya ná, dagala katakata, lavinj a mnduha ta kđanaktá snanta wa. ⁹ Ka zđidinjta Lazglafta ta huđi guli na tsi-lanapta da ta inda mndu, ka Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa difatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzłaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda difa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kliginjta tsi ta dađi. ¹⁰ Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani na nghanjta gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra‡ ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, na snanta tanj ta nzakwa difla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kda fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəja hadik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlgħafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zlənj. ¹³ Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba dzvu na ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snanta ghuni ta ghuya danwa da ta ghəja vəl mnaghunata da ta Lfida Gwada. Ka ufa tsa ghuya danwa da ta ghəja ghuni ya, ta vgha na ghuni.

* **2:17** Gray nda Isaya 57:19. * **3:8** Gray nda 1 La Kwarentj 15:9. † **3:9** Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ **3:10** Ngha ta Kwilasuha 1:16 nda skwi ya vindinj lu mistani na nanata.

Dva mnda Kristi

¹⁴ Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka tsəlbata ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi vərda ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadík nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ndəba dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ŋudufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta daway yu da tsi guli ta gdavata Kristi ma ŋudufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli, ka ŋavata kuni ka dvuvustá vgha ghuni sani nda sani. Ka ta dvuvusdva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəŋhani da ghuvata hadík. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. ¹⁸ Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snəŋtá kdavakta dvu ya dvu Kristi ta amu. Had vərvera kdavakta dvuta ta dvuta tsi ta amu wa. ¹⁹ An mndani, had mndu ta laviŋtá snəŋtá vərvera dvuta dvu Kristi ta amu mndani wu, dər má mantsa tsi, ta daway yu da Lazglafta ŋa laviŋta ghuni ta snəŋta, kada ksaftha nza-kwa ghuni ta sada Lazglafta.

²⁰ Lazglafta ta laviŋtá maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviŋta tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta dawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹ Zləzlvama Lazglafta ta ghəŋa ŋərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlghafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama zləzlvə ŋa kdekedzen! Mantsa ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹ Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəba dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tdukwa manda ya ta ranjá mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ŋa nzaku ka ŋani kə'a ya. ² Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa

ghuni, lebtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ŋuduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka dvuta kuni ta həŋ. ³ Sulkum nda ghuəa ta guyaghunata, ŋavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zdaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa taŋ. ⁴ Gwal zlghay nda ŋuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuəa guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ŋa zlghay. ⁵ Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlghay nda ŋudufa mu, nda hga mndu turtuktuk mag-amafta lu ta batem. ⁶ Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷ Inda amu dagamaf daga Kristi ta zdakatahudani prək nda amu ŋa maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸ Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuəasaptani ta ghumahani, ka ŋlaghatá tsi ta luwa,
ka hliŋtá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a.
Ka daganafthá tsi ta slna kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadík.

⁹ «Ka ŋlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tinəl ta na ghəŋa hadík na saha tsi karaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadík ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ŋlaghatá ta luwa ka zaghuta trezekw, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganafthá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal nghan gwal zlghay nda ŋuduf ka tagha skwiha‡ ŋa taŋ sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ŋa katay taŋ ta mnduha Lazglafta ŋa maganatá slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ŋlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ŋa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwaŋa Lazglafta, ŋa snəŋta mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda

* **4:4** Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋt 12:12. † **4:8** Ngha ta Zabura 68:19. ‡ **4:11** Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa tan ta taghə həŋ ya ŋa zadimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵ Nzata a mantsa ya wu, kahwathwata skwi ta ng-hanata Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma dvuvusta mu ta vgha mu, ŋa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlghay nda ŋuduf guli. Ka ta dvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha tan, ta magay dər wa ta slnani ya vlan lu katsi, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ŋdanđá ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snanťá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katanťá həŋ ya. ¹⁸ Nda dərzla sləməŋa tan, had lfidá hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa tan, sna a həŋ ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa tan ŋa magay. Sli'insli'in yeya ŋa tan ta magay, zla a həŋ guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlghafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlghaftá kuni kə'a. Ma ndi'afťa ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi taghaghunaf lu ná, zlanťa ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta badza kaghuni, kabga si ta hara'away kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlananťwa tvi

ta Lazglafta ka mbədanafťa tsi ta ŋudufa ghuni, ka ndana kuni ta vərđa ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfidá nzaku ta gara vgha nda ŋani§. Favawa fa tama ta tsa lfidá nzaku ta zdəganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdəganata ya, nda ghuđa nzakwani guli manda ya ta taghə kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantsa tama, yaha kuni tsakalgəltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa ká kuni da magata kuni ta ghwadaka skwi†. Ma dədaghunagha fitik nda basatá ŋuduf, ²⁷ da mutsaftá halaway ta tvi ŋa klamtá kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgəltá ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani ŋa kata ghəŋani, nda ya ŋa mutsaftani ta skwi ŋa katanťá la ka pđu. ²⁹ Yaha ŋaslu da sabi ma wa ghuni. Gwada vla mbraku ma zlghay nda ŋuduf ŋa sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. Gwada ksay sləməŋ ka kuni gwaday, ŋa katanťá sanlaha. ³⁰ Yaha kuni ŋranafťa ŋuduf ta Sulkum‡ nda ghuđa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuđa ya ná, ŋizla nzakwa ghuni ka ŋa Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl Lazglafta ka varatá kaghuni dekdek ya. ³¹ Hliŋwa dgun ma ŋudufa ghuni, zlanťwa basa ŋuduf, zlanťwa sidi, ma zlərdə kuni ta wi nda mndu, ma razə kuni ta mndu, yaha kuni da maga dər mndəra wati ma ghwadaka skwi. ³² Nərma skwi ká kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidahida, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma Kristi§ ya.

5

Nzaku ma tsuwadək

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya dvu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magə kuni inda fitik, maranťwamara ta dvu ŋa sanlaha. Mantsa

§ 4:24 Gray nda Zlrafta 1:26, 27. * 4:25 Ngha ta Zakari 8:16. † 4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwada Grek ŋa ghalya. ‡ 4:30 Gray nda Isaya 63:10. § 4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá həŋ. * 5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

ya dʋuta Kristi ta amu ma mtutani ɲa mba-mafta. Tsa skwi maga tsi ya ná, zɔ́ɔganazɔ́da ta Lazglafta† manda skwa pla ghəŋ ta vlanɲa lu.

³ Ya nda nza kuni ka ɲa Lazglafta ya, yaha kuni walaŋtá hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghəŋa tsa skwiha ya. ⁴ Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsaɓaku, nda ɓla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghəŋa inda skwiha magaghuna tsi. ⁵ Wya skwi ɲa sɲaŋta ghuni: Had gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala dʋafta taŋ ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka guram nda wuya skwi tsaya.

⁶ Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa taŋ. Ta ghəŋa tsa ghwadaka skwiha ya ta ɓasa Lazglafta ta ɲuduf dza'a kəl tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwadaka skwiha ya. ⁷ Ma guyə kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndərga tsa ghwadaka skwiha ya. ⁸ Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadək‡ nzatá nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadək. ⁹ Kəl yu ka mnay mantsa ya ná, ta sli'agapta ma tsuwadək§ na skwiha dīnadīna, nda skwiha tɔ́ukwatɔ́ukwa, nda kahwathwata. ¹⁰ ɲavawaŋa ka tsəmaptá skwi ta zɔ́ɔganatá Mgham, ka maga kuni. ¹¹ Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwadaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, had hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» dīna a wu, ka kuni mnanaŋtá həŋ baŋluwa katək. ¹² Ta ksaku ka hula dər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma dīfa madīfa ya. ¹³ Ka klignɲkla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta daɓi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. ¹⁴ Ka nda ghada saba skwi ta daɓi katsi ná, gi tsuwadək nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afslī'a ta hani. Sli'afslī'a mataba gwal nda rwa, ka tsuwadəkaghafta Kristi» kə'a ya.

¹⁵ Mantsa tama, ɔ́asuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ. ¹⁶ Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi dīna ya ná, gi magawamaga, kabga ndada a ghwadaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. ¹⁷ Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la rgha, ɲavawaŋa ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ɲa magay ghuni.

¹⁸ Ma ghuyaf kuni nda ima in-abi, ya ta ɓadzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuɓa katsi mbutá kaghuni. ¹⁹ Wadahanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ɲudufa† ghuni nda lahaha. ²⁰ Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəŋa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

²¹ Hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləŋay kaghuni ta Kristi.

²² Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəŋ mista zə'ala taŋ. Manda tsaya dza'a maraŋta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista Mgham Yesu. ²³ Zə'al ná, ghəŋa markwa taŋ ya, manda nzakwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlghay nda ɲuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴ Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala taŋ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

²⁵ Kaghuni zə'alha, ka dʋuta dər wati ma zgun ta markwa taŋ manda ya ta dʋu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶ Mtumta ta ghəŋani, ka ghuɓiŋtá tsi nda imi‡ nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷ Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va

† 5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta dʋaftá amu: Ta dʋaftá kaghuni, ka sanlaha. ‡ 5:8 Gray nda Isaya 60:1. 3. § 5:9 Tsuwadək: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22). * 5:11 Gray nda Ruma. 13:12. † 5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3. ‡ 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5.).

a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani dīna kul had sana skwi tida. ²⁸ Manda tsaya guli, ka dīvuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta dīvuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta dīva markwa taŋ ná, ghəŋani ta dīvu tsi. ²⁹ Had mndu ta husaŋta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰ kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹ «Tsaya ta kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka laghwi ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktuk§,» ka defteri mnata. ³² Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³ Tsaw nghaghunagha ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka dīvuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta dīvuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdəganatá Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da i da gha nda ma gha,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya taŋtaŋa zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta sləməŋ tavatani. ³ Wya tsa tatá imi ta sləməŋ ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zda nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta bəsa ŋuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta həŋ, taghawatagha ta skwiha ŋa taŋ, zlahawazlaha ta həŋ manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda danəhəga taŋ

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da danəhəga ghuni ma na ghəŋa hadik na. Zləŋawa zləŋa ta həŋ, ka vla kuni ta glaku ŋa taŋ nda ŋudufa ghuni turtuk, manda skwi ŋa Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira taŋ kwenkweŋ yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta həŋ wa.

Magawamaga ta inda slna ghuni nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga ta slna ta həŋ nda zdakwa ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Kristi, ŋa mnduha yeya a wa. ⁸ Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dīna, dza'a mutsay ka ta nisəla gha da Mgham.

⁹ Kaghuni danəhəgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ŋa kwalvaha ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ. Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahəŋ tani, danəhəga turtuk ta nzakway ta luwa danəhəga ghuni kə'a. Had tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vlə Lazglafta

¹⁰ Wya kdavakta gwada da ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ŋa vulu nda halaway. Hlawahla demdem, ŋa dihavata ghuni ta lagha halaway da dzəgha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda səla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha taŋ ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghəŋa hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvanata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá kuni saghar ghuya danwa, ŋa dihavata ghuni ka ŋdanəda ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huđi nda banava. Magawa tdukwa skwi, kabga maga skwi tdukwa ná, manda suda ta gudum ŋa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zdaku ná, nda nza manda sudatá babah ma səla ŋa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. Zlghay nda ŋudufa ghuni ná, nda nza manda zalam ŋa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta

§ 5:31 Zrafta 2:24. * 6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † 6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

kuni ma ghəŋ ŋa kata ghəŋa ghuni ya. Nəwanaŋa ta gwada Lazglafta, tsaya ta nza-kway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuḅa† ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuḅa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walaŋta zlaŋtá maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghəŋa mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghəŋa i'i guli, ka saba gwada tdukwa ma wa da ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadāh ŋa tsiŋlanaptá mnduha ta skwi nda difa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i ŋa ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta ghəŋa tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghəŋa i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Ga zgu

²¹ Ta kumay yu guli ta sənəŋta kaghuni ta nzakwa da nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik§ ta inda skwi ta ghəŋa da. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlgħay nda ŋuduf ya ta dvu mu ta maganatanani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ŋa mnaghunantá nzakwa ŋni, ŋa ksaghunamtá ŋuduf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghuna vla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdaku, nda tva dvu vustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlgħay ya zlgħaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlanvla Lazglafta ta zdakatahudani ta inda gwal ta dvtutá Mghama mu Yesu Kristi nda dvu ya kul had ta kdaku.

† **6:17** Vliha ŋa gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: ŋa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: Nə gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2. § **6:21** Tisik: gha ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgħa ta lwa Pwal ƚa La Filipiya

Ga zgu

¹ I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ƚni. Ta ga zgu ƚni ƚa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta nħa kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zďakatahudańi nda zďakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Inda fitika ndananta da ta kaghuni ya ná, ta rfanagħarfa yu ta Da da Lazglafta.

⁴ Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta ta ghəna kaghuni ya ná, wadāh ƚudufa da.

⁵ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zrafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlghaftá Yesu Kristi nda ƚuduf, ha ka sagħa ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta. ⁶ Grafgra yu kazlay: Zlafzra Lazglafta ta maga ƚərma slna ma ƚudufa ghuni kə'a. Dza'a kďanƚda ta magay ƚa kďińtani bađu vragata Yesu Kristi†. ⁷ Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəna ghuni ya ná, tďukwa nzakwani, grafgra yu, kabga lagħula kuni da ƚudufa da. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zďakatahuda Lazglafta, ma na nzakwa da ma gamak ná, nda ya ma ƚavata ta ƚavata yu ka mnigintá gwada Lazglafta kahwathwata ka diħavata ka zlerďatá Lfida Gwada. ⁸ Nda sna Lazglafta kazlay: Ta đvudva yu ta kaghuni katakata kə'a. Đvudva yu ta kaghuni ma kďavakta hyahya ƚudufa da ma Yesu Kristi.

⁹ Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəna ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda đvutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka snanťa skwi đina, ƚa snanťa ghuni ta dganatá ƚərma skwi nda skwi kul đinaku, ¹⁰ ƚa snanťa ghuni ta zbaptá skwi đina ƚa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tďukwa

kul had rutsak ta kaghuni ha bađu vragata Kristi. ¹¹ ƚa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tďukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nħanťa mnduha ta tsa ƚərma skwi ta magə kuni ya, ƚa zləzlvay tanťa ta Lazglafta, ƚa vlay tanťa ta glaku ƚani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

¹² Zwanama da, wya skwi ta kumə yu ta snanťa ghuni: Nana ghuya đanťwa ta slidighata hadna na ná, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katək ná, ta kəma ta kəma ta kla tsi. ¹³ Skwi kəl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta nħa həga ƚumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həń kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəna magay da ta slna ƚa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zəghər gwal sganagħa tsi ta mbrakwa faftá ghəń ta Mgham Yesu na həń mataba gwal zlghay nda ƚuduf. Nda ta us tira tanťa ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwada Lazglafta ƚa mnduha.

¹⁵ Anť mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ƚuduf turtuk ta mna hahəń. ¹⁶ Tsa hahəń ya, ta mnay həń kabga đvudva həń ta i'i. Nda sna hahəń kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ƚa diħavata da ka zlerďatá Lfida Gwada ƚa mnduha kə'a. ¹⁷ Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəń ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəń ta malagħuta ka i'i. Nda ƚudufa tanťa a ta mna həń ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həń ta sgidighatá ghuya đanťwa ma na gamak na.

¹⁸ Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Đər makləwmakləw ta mna həń, mnamna həń ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəńani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay. ¹⁹ Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya đanťwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda għuđa ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. ²⁰ Skwi ya ma ƚudufa da faf i'i ta ghəna da tida ná, had yu dza'a walanťa magatá skwi dza'a pghidagħatá hula wa. Má vliħata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya da ndanana, đər má yawu tsi, ka đər

* **1:5** Nħa ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † **1:6** Gray nda 1:10, 1 La Kwareńť 1:8. ‡ **1:13** Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlvā mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa dā, ŋa dā. ²¹ Ŋa i'i tādā, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ŋərma skwa dā. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela dā tsa. ²² Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ŋa katanťá mnduha. Ka mantsa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ŋa psa'ata dā wa. ²³ Ta tādā i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta dā má si ta zdīgihata ŋa dza'a dā nghanťá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴ Ŋa kataghunata guli ya, dīna nzata dā nda hafu. ²⁵ Mantsa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ŋa nzata dā kawadaga nda inda kaghuni, ŋa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlgħay ghuni nda ŋuduf. ²⁶ Mantsa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanťa ghuni ta i'i, vrəgladagħar yu da kaghuni dza'azlay.

Ŋavata ka ŋa Lfīdā gwadā

²⁷ Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ŋa nghanťa mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwadā Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaŋta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta ŋavaŋa ka kuni nda ŋuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwadā Lazglafta. ²⁸ Yaha kuni zləŋa ghumaha ghuni. Ka zləŋaf a kuni ta həŋ wu katsi, tsaya dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ kə'a, ta mbaghunaftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹ Zdāghunanāz dā Lazglafta ta hudī nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlgħafta. Zlgħafta ghuni kwenkwenj yeya a wu, ta ghuyay kuni ta dāŋwa ka ŋani guli. ³⁰ Nda nghanťa kuni ta wdawdəš yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

¹ Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ŋuduf ra? Tsa d̄vud̄vaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuḅa a guyatá vgha ghuni ra? Ta d̄vuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahidā a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ² Ka si mantsa tsi, kada zd̄idifta kuni ta ŋudufa dā ná, nzawanza nda dzratawi. Ka d̄va kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ŋudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³ Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəŋ, leḅtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni nghanťa mnduha. ⁴ Inda kaghuni, ma laghu kuni nghanťa ghəŋa ghuni, nghanťa nghanťa nghanťa. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka zd̄idiftá ŋudufa dā.

Nzakwa Yesu ka kwalva

⁵ Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ⁶ Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zbanj a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa. ⁷ Ka zlanťá tsi ta tsa vli ya ka niŋťá ghəŋani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nzakwani manda mndu ya, ⁸ ka hanaganatá tsi ta ghəŋani, ka snatá tsi ta ŋa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləŋay mtakwa tsi. ⁹ Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlanťá glaku, ka vlanťá hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. ¹⁰ Na hganťá hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadik, nda gwal ma hadik, ta tsəlḅu ta kəmani. ¹¹ Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu Kristi Mgham‡ kə'a, ŋa zləzlvay tanj ta Lazglafta ta nzakway ka Da.

Nzakway ka tsuwadək ma ghəŋa hadik

¹² Zwanama dā gwal ta d̄vu yu nda ŋudufa dā, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəŋani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəŋa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta

§ 1:30 Nghanťa ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * 2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28. ‡ 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23.

gwađani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dər had yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zləŋa Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³ Lazglafta kaghəŋani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka dvaftá skwi ya ta zdəganata ŋa magay ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku, ma zlərdə kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa kuni kul had rutsak ta kaghuni, nda ghuḅa. Kada nza-kwa kuni ka vərda zwana Lazglafta kul had maslvinza ta kaghuni mataba mnduha nda ḅadza ta maga ḅədzaku ta na ghəŋa hadikš na. Nzawanza ta wḁaku mataba taŋ manda gumbəzla, ¹⁶ ka vlanṭa kuni ta gwada hafu ta həŋ. Ka magamaga kuni mantsa, dza'a rfu yu bađu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna ŋava yu ta magata ya ka bətbət wa.

¹⁷ Tsa zlgħay zlgħaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghəŋ ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza həŋ ta i'i, dza'a nzakway usa ḁa ka skwi dza'a tđanaghata yu ta ghəŋa ŋa ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka nzata kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəŋa ḁa ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay ŋa vlaghunatá mbraku, ŋa vragaptani da rusidiftá tva nzakwa ghuni, ŋa vlihatá mbraku ta i'i guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda ndanu manda ŋa ḁa mana vəl na, Ndaḁa a ta ndana tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zdəganatá ghəŋa taŋ yeya ta ndanu həŋ, had həŋ ta ndana skwi ta zdəganatá Yesu Kristi wa. ²² Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Nərma mndu Timute kə'a, ksagapksa ŋni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwan ta kata dani ma slna. ²³ Tama ná, kdīŋta taŋ

ta dgiŋtá gwada ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa ghəŋa ḁa ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghunadaghunapta ḁa ta zwanama ḁa Ipafrudita†, gra ta ksa slna ḁa ta wudə ŋni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ŋa katihata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snanṭani kazlay: Snaghunaghastna si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəŋani ŋa labə. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa ḁaŋwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá hadik ta ghəŋani, əŋka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəŋani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ŋuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafu. ²⁸ Zdīgihazḁa tsa ghunədagħunapta ḁa ya, ŋa nghaŋta kaghuni nda ira ghuni, ŋa rfay ghuni ta rfu, wutsaŋ ndana i'i dza'azlay guli. ²⁹ Ka ḅhadapḁha tsi ya, ka zlgħafta kuni dina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlanṭwa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. ³⁰ Pərda ka mtuta ta ghəŋa slna Kristi, fafa ta ghəŋani ŋa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghəŋani ta Yesu

¹ Kḁavakta gwada ḁa zwanama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgəltə wu, dina tsaya ŋa haghunamta ma ghəŋ ŋa kata kaghuni. ² Mantsa tama, ḁasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana ḁatsiŋtá fafaḁ ya. ³ Katək ná, amu vərda gwal ta tsa fafaḁ, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa, ta ghərḅaku ta Yesu Kristi. Had amu ta walaŋta faftá ghəŋa mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

⁴ Ka si nərma skwi, skwi ta maga'ata mnda səla katsi ná, ma dihafdiha i'i guli ta vgha ḁa tida. Ka si mamu mndu ta mnay

§ 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta nghay lu ta gwada Grek ŋa ghalya. * 2:17 Gray nda Timute 4:6.

† 2:25 Ngha ta 4:18. * 3:2 Ngha ta Mata 7:6.

kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda sɛla ta fafta yu ta ghɛɲa ɗa kɛ'a katsi nɔ́, mɔ́ mal i'i tama. ⁵ Kɛl yu ka mnay mantse na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndɛra la Benzamen. Ta mɔ́ tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafada ɗa. Tvɛ zlaha la Yahuda guli nɔ́, tekwi i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu ɲanata yu ta tva nza-kwa la Yahuda ha ka ghuyay ɗa ta ɗanwa ɲa gwal zlghay nda ɲuduf†. Had zlaha la Yahuda zlanaghu yu ɗɛr turtuk wa. Had sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela ɗa mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bɛtbɛt, kada ɲatsafta yu ta Kristi katɛk. ⁸ Mantse ya nzakwani, ka skwi bɛtbɛt inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama ɗa. Malaghumala tsatsi ta ghɛɲa inda skwi, kɛl yu ka pghintá inda hamata skwi. Manda ɲɛɗak ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'afata yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ ɲa nzakwa ɗa dekdɛk ka ɲani. Walglanɲa a i'i ta mnay kazlay: Tudukwa mndu yu kɛ'a ta kɛma Lazglafta, kabga snata ɗa ta zlaha la Yahuda wa. Skwi ta nidifta ka mndu tɗukwa ta kɛmani nɔ́, vɛl zlghafta ɗa ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidifta ka mndu tɗukwa, kabga zlghafta ɗa. ¹⁰ Skwi turtuk ta kumɛ i'i nɔ́, snanɲa ɗa ta Kristi nda mbrakwani ya kɛl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlanɲa ɗa ta iri manda ɲani, ɲa nuta ɗa manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ ɲa laviɲta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ɲani.

Hwaya ɲa kɗanakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada kɗanakta ɗa kɛ'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kɛ'a guli wa. Ta ghɛɲa ɲavata ka dza'a ta kɛma ta kɛma kada kɗanakta yu ta ksamta da dzva ɗa yeya ɲa ɗa ta magay, kabga nda na yu ka ɲa Yesu Kristi. ¹³ Mantse ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva ɗa kɛ'a wa. Kɗavakta skwi ta magɛ i'i nɔ́, zanaptá skwiha ta luta, ka ɲavata ka dza'a ta kɛma ta kɛma ɲa ksaktá tsa skwi ta kɛma ya ɲa ɗa. ¹⁴ ɲavata ka dza'a ta kɛma ta kɛma ɲa kɗanakta, ɲa mutsa nisɛla vɛl hgafta

hgaf Lazglafta ta amu, ɲa ɗa. Tsa nisɛla ya nɔ́, nzata ɗa ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantse ya skwi ɲa ndanay amu gwal nda ndɛha ta tva Lazglafta. Ka had kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghu-naptsala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na kɗanɲa mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama ɗa, ksawaksa ta sada ɗa, fafwa ira ghuni ta gwal ɗina mbada tan manda ya ta nghɛ kuni ta mbada anɲi ya. ¹⁸ Nda ndɛgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zlɛɲay, ka yu si ta gɗata ta mnay ɲa ghuni. Tata kɗanɲa yu ta mnay guli ɲa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kɗavaktani nɔ́, dza'a zwaɗu zwaɗa hɛɲ, kabga fafa hɛɲ ta huɗa tan ka Lazglafta tan. ɗɛr skwa hula† ta magɛ hɛɲ nɔ́, rfa tan ɲa tan. Ta ghɛɲa skwa ghɛɲa hadik yeya ɲa tan ta ndanay. ²⁰ Amu nɔ́, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ɲa amu ɲa kzlay. ²¹ Sahani dza'azlay nɔ́, ɲa mbɛɗanaftani ta na vgha mu kul had hayhayani na, ka ɲlanafta manda ɲani, nda mbraku ya kɛl tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama ɗa gwal ɗvu yu nda ɲudufa ɗa, mamaya ghuni ta ksihata, ta kumay yu ta nghɛglanɲá kaghuni. Ta kaghuni ta ghɛrɔba yu ta ghɛrɔbaku, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantse tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

² I Ivudi nda Siɲtika, wyawa dzvu, nza-wanza nda dzratá ghɛɲ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna ɗa nɔ́, wya dzvu, katanɲkata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga hɛɲ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ɲni ta ɗanwa nda hɛɲ ta mna gwaɗa Lazglafta ɲa

† **3:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11. ‡ **3:19** Huɗa tan: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pɛghanaghatá hula ta hɛɲ: Nghanaghatá tsa fafad (gray nda Galat 6:13, 15).

mnduha. Hahəŋ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga taŋ ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəglintá mnaghunata.

⁵ Nda zdaku ka kuni nzata nda inda mnda səla, ndusa Mgham Yesu ka saha.

⁶ Yaħa kuni ndana şana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanə kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka mantsa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zdaku, zdaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda səla, ŋa ksaghunamtani ta ŋudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kdavakta gwada da: Skwi ŋa ŋanata ghuni ná, ŋanawa ŋa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dina ta ghubu lu, nda inda skwi tdukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dinuta, nda inda skwi ta raku ka zləzlvay. Tsaha ya skwiha ŋa ŋanata ghuni ma ghəŋa ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta sənəta da i'i, nda skwiha ya nghan kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ŋa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghata la Filip ta ghəŋa skwi vla həŋ

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapnha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kəl tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kəl yu ka mnay mantsa guli wa. Dər má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katək wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Bađu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dər nda bagha yu dər nda maya yu, dər mamu skwi, dər had tsi katək wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Laviŋlava yu ta ŋaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vliħata. ¹⁴ Dər má mantsa

ya nzakwani mndani, dina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya danwa da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghəŋa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zlafta da ta mna gwada Lazglafta ma hadika Mekaduniya ná, had sana Igliz vluvus† ŋni ta skwi nda həŋ wu kə'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa da ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwiŋ ŋa da. ¹⁷ Gatá skwa ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghəŋa skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zlghafzlgħa yu ta tsa zdakataħudā ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi ta pədəgəltā yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zdəganata* katakata ya nzakwani. ¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta da dza'a hđaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghəlani ma Yesu Kristi. ²⁰ ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzeŋ. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ŋa ghuni. ²² Ta ga zgu pdakwa mnduha Lazglafta ŋa ghuni, katkatatani gwal ma həga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

* **4:3** Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † **4:6** Gray nda Mata 6:25-34. ‡ **4:15** Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:16. § **4:16** Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1, 2 La Kwareŋt 11:9. * **4:18** Gray nda Sabi 29:18, Afisu 5:2. † **4:22** Gray nda 1:13.

Tsgħa ta lwa Pwal ŋa La Kwalus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda d'vafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋərma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta zdakatahudi nda zdaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagħa sna ya ká kuni zlghafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta d'vutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋərma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya zdakwa gwada ya mna ghuna lu daga taŋtaŋ, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*. ⁶ Manda va ya bhadagħa tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa hadik demdem. Nda da a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga badu tsu'aftha ghuni ka snaŋtá kuni ta zdakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ŋərma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋərma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwada ta d'vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kdakwa ŋni ta snaŋtá gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hidaku, nda difil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zdəganata,

ŋa gdata ghuni ta maga skwi dinadina, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa laviŋta ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dinadina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadak. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl†, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya d'vu tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa muš.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghanatá lu ya, tsatsi taŋtaŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha nghan lu nda ya kul nghanatá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ŋani tsafta lu guli. ¹⁷ Ma kdə inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zraftani, ta nzakway ka taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka taŋtaŋani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərəbaptá zughu nda inda skwi nda usa zwanani. Ka famtá tsi ta zdaku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwanani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərəbapslərəba Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwanani ya ta ghuyaptá danwa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi ŋa ghubaghunata hezle', ŋa hladaghunaghata ta kəma Lazglafta, kul hadsana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gd'avawagda ma zlghay nda ŋuduf, dihavawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda

* **1:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † **1:7** Ipafras: Gray nda 4:12. Ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha. ‡ **1:13** Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53. § **1:14** Gray nda Ifesus 1:7. * **1:15** Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3. † **1:16** Gray nda Galat 4:3.

Lfida Gwada. Tida fatá ghəŋa mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, ŋa inda mndu ta ghəŋa hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya danwa Pwal ta ghəŋa slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya danwa ta ghuyə yu ta ghəŋa kaghuni. Ghuya danwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəŋa Igliz ya ta kdan̄ta yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ Ŋa Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta ŋa magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, ŋa mnaghunata vərda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snan̄ta tan̄ ta glakwa tsa gadghəlani nda difa ta wudaku, ya payana tsi ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma ŋudufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəŋa nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə ŋni ta gwada ta ghəŋani, ka vla hidaku ŋa inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviŋ lu ya, ŋa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu ŋa ghuni, nda ya ŋa gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira tan̄ ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata tan̄ nda hbatá ŋuduf, ka nzəvuvusta hən̄ ta vgha ma d̄vu, ka ndəghafta hən̄ nda vərda hidaku ŋa snan̄ta difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snan̄tá Kristi ya. ³ Inda gadghəla difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta hən̄. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'in̄ yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana da. Zda ŋudufa da ka nda sna yu ta

dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlghay nda ŋudufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlghafzlgha kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrəŋhani ya. Mbranafwa zlghay nda ŋuduf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəŋa hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəŋa mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəŋa hadik†, kul had Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəŋa inda mbrakuha nda gwal ta nzanaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəŋani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda klin̄ta dmaku ta ga mgham ta ghəŋa ghuni ya. ¹² Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlghafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku‡ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafađa ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. ¹⁴ Ka hərdin̄tá tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta raghwa amu ya. Ka hərdin̄ta tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. ¹⁵ Mantsa ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghatá mnduha nda ga mgham ta ghəŋa tan̄. Ka pghanaghatá tsi ta hula ta hən̄ ta kəma inda mnduha, ma hlaftá hən̄ ka vu'a zatá ghwa zwan̄ani ta udza zləŋay.

¹⁶ Tsaya tama, yaha mndu da kəba kaghuni ta ghəŋa skwi ŋa zay nda za, nda ya ŋa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika Sabat§. ¹⁷ Inda

* **2:1** Ngha ta 4:13. † **2:8** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin̄ lu mistani ŋa ŋanata. ‡ **2:12** Gray nda Ruma 6:4. § **2:16** Gray nda Ruma 14:1-6.

tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸ Yaha kuni zlanəntá ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsəlóu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwađa ta ghəŋa mazəməzəmhə nghan həŋ manda skwi ma suni ya, da nrapta həŋ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa taŋ, ¹⁹ ndi'a a vgha taŋ nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰ Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta had mbrakwa na ghəŋa hadik* na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gđata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa hadik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taŋ ta mnay kazlay: ²¹ «Ma kapan ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksaŋ ka ta yeya,» kə'a ya na. ²² Had sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksaŋər lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantsa ya. ²³ Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlóu ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slnaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, had dza'a katanja ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

¹ Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zeghwa Lazglafta* ya. ² Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta hadik, ³ kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴ Vərdá hafa ghuni ná, Kristi ya. Badú da zlagapər tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵ Zadanawa zadá ta ŋa ghəŋa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'insli'ŋ,

ghurduɓaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl ɓasa ŋudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanata gwađani. ⁷ Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, ɓasa ŋuduf, sidi, yaha razu nda nruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanava kuni ta gwađa ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudɨsuda kuni ta ghwaɗaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfidá nzaku, ka nuta kuni ka lfidá mndu, ta naku ka lfid ka lfid vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka snanja Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had mnay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafađa taŋ yehaya, gwal kul tsaku fafađa taŋ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəŋa taŋ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha taŋ yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hđatani ma inda taŋ.

¹² Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta đvay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahidá ta mndu, nda zdaku, nda hanata ghəŋ, nda nzakw leɓtekwa, nda ksanata ŋuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katək ná, đvuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa đvuvustá vgha ya ta nzakway ka tɓaŋ ta nərzlaghunata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta ŋudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk ŋa nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamnza gwađa Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwađa mataba ghuni, vluvuswavla ta hidaku sani ŋa sani nda kđavakta hidaku. Fawa laha ŋa Lazglafta ma hyahya ŋudufa ghuni nda rfu, ka zləzlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata

* **2:20** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindɨŋ lu mistani ŋa ŋanata. * **3:1** Ngha ta Zabura 110:1. † **3:10** Gray nda Zlrafta 1:26. ‡ **3:13** Gray nda Mata 6:12, 14. § **3:16** Gray nda Ifisuha 5:19-20.

SulkumŠ. ¹⁷ Dər nahgani ta magə kuni, dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfida hafu

¹⁸ Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəja ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

¹⁹ Zgwana, dıvuwadva ta mi'a ghuni. Ma nruhə kuni ta həj.

²⁰ Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdəganatá Mgham Yesu.

²¹ Dadaha, ma ganaf kuni ta basa nıduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəja tan.

²² Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da danahəga ghuni ta na ghəja hadik na. Ta wa iratan yeya a dza'a maga kuni ta skwi dina manda skwi na zdəganata ghuni ta həj wa. Magawamaga na tan nda vərda nıdufa ghuni, kabga zləafta ghuni ta Mgham Yesu. ²³ Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda vərda nıdufa ghuni manda skwi ta magə kuni na Mgham Yesu, nza a ka na mnduha wa. ²⁴ Dina ka snanəta ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* kə'a. Vərda danahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵ Mndu ta maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya nani dza'a mutsay, kabga had Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

¹ Kaghuni danahəgaha, nanawəna ta kwalvaha ghuni ta tdukwani nda rakwani. Dina ka snanəta ghuni guli kazlay: Mamu danahəga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

² Gəfawa gda ta maga du'a, mantsa ya dza'a kəl kuni ka nzata hzleja nda rfanaghatá Lazglafta. ³ Magawa du'a guli ta ghəja anı, kada gunanənta Lazglafta ta watgha na mnananəta gwadani ta mnduha, mnananəha nıni ta difata skwa Kristi

guli ta həj. Tsa vəl magay da ta difata skwa Kristi ya kəl lu ka hbamtá i'i. ⁴ Magawa du'a ta ghəja da na laviŋta da ta mnanəta gwada ta ghəjani dardar manda ya ta raku.

⁵ Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlghafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta katsaftá maga nərma skwi ya, ma zlidin kuni ta tsa fitik ya. ⁶ Ma gwada ta gwadə kuni, gwada tdukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hmətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlghawi na mndu.

Ga zgu

⁷ Tisik* ta nzakway ka zwanəma, hamha ta ghəjani ma slna Kristi. Kawadaga nıni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta ghəja da. ⁸ Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni na snanəta ghuni ta nzakwa nıni, na vlaghunatanani ta mbraku guli. ⁹ Kawadaga həj ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwanəma mu. Tsatsi guli, nərma mndu ya, zwanə ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna həj ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰ Ta ga zgu Aristarkus‡ na ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya na ghuni guli. Ka bhadaghabha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni. Nda ghada snanəta ghuni ta gwada ta ghəjani. ¹¹ Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya na ghuni guli. Tsa hahəj yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndadá a ksıdimta həj ta nıduf wa.

¹² Ta ga zgu IpafrasŠ ta nzakway ka mnda ghuni ya, na ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had ta zlanəta maga du'a da Lazglafta ta ghəja kaghuni wa. Ta magay ta du'a na dihavata ghuni, na sifaghunafta ta tva Lazglafta. ¹³ Nda ngha yu ka ghəja da kə'a ta va nıvata ka ksa slna ta ghəja kaghuni, nda ya ta ghəja gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. ¹⁴ Ta ga zgu Lukwa* vərda mnda mu ta nzakway ka

* **3:24** Gray nda Galat 4:1-2. † **3:25** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. * **4:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22. † **4:9** Ngha ta Filimuj 10-15. ‡ **4:10** Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pđakwani. Š **4:12** Ipafras: Ngha ta 1:7. * **4:14** Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuj 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuj 24.

duhtura ŋni ya guli ŋa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga taŋ ya.

¹⁶ Manda kdiŋta ghuni ta dzaŋafta na delewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ŋa dzaŋafta hahəŋ guli. Ŋa dzaŋafta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. ¹⁷ Mnanawamna ta Artipus† «ka ŋavata tsi ma slna ya vlan Mgham Yesu Kristi, ŋa kdanaftani.»

¹⁸ Nda dzva da vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ŋa ghuni kə'a. Havap-wahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zɔakatahuɔi nda kaghuni!

† 4:17 Artipus: Ngha ta Filimun 2.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal ña 1 La Tesalunik

¹ I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ñni nda i Silas nda Timute, ña kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zďakatahudi, nda zďakwani.

Zlghay nda ñudufa la Tesalunik

² Ta gdagdá ñni ta rfa Lazglafta ta ghəña kaghuni demdem. Ta kulay ñni ta kaghuni ma du'a ñni. ³ Ta gdagdá ñni guli ta havakta ta kəma Lazglafta Da ñni ta slna zlghay nda ñudufa ghuni, nda yifatá slna ta magə kuni, kabga đvafta ya đvaf kuni nda dihata fatá ghəña ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴ Zwanama đa, nda sna mu kazlay: Dvuđva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ña nzakway ka ñani kə'a. ⁵ Ma mnaghunata ñni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwenkwen yeya a mnaghuna ñni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuđa guli mnaghunata ñni. Nda sna añni kazlay: Vərđa gwada tsa gwada ta gwadə ñni ya kə'a. Nda sna kaghuni ka añni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ña kata kaghuni. ⁶ Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada ñni, nda ña Mgham Yesu. Dər má ta ghuya đañwa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuđa*. ⁷ Mantsa ya marananta kuni ta ñərmata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸ Əñka'a ka kaghuni kəl ndəghatá mnduha ka snantá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dər ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ña mnəgalta ñni ña tan̄ ta ghəña ghuni wa. ⁹ Nda wa tan̄ ta rusa mnduha ña ñni, ká kuni tsu'aftá añni ma lagha ñni da kaghuni, nda ya ká kuni zlan̄tá skwa wuyay ka mbədavata tsəlbú ta kəma vərđa Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ ña kzla zwanani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanani

* **1:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9.

* **2:7** Mamu dzəghu ma leštekwaku: Nzanza ñni leštekw. Ka nzatá ñni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay.

sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

¹ Zwanama đa, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ñni da kaghuni ya ka bətbət wu kə'a. ² Nda sna kaghuni guli ka ñni ghuyə ta đañwa ma luwa Filipiya, nda ya ká həñ razan̄nata. Ama ka taftá ñni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunatá Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndəghata ghuya đañwa. ³ Gwada ya mnə ñni ná, had tsakalawi mida wu, had nənba kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katək ná, manda va ya klaf Lazglafta ta añni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kə'a ka vlan̄nata ya, manda va tsaya ta mna añni. Mna a añni ña zďanaftá ñuduf ta mnduha wu, ña zďanaftá ñuduf ta Lazglafta ta mna añni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ñudufa mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walañ a añni ta hihin̄antá hihin̄aku da mndu wu kə'a. Had gwada ña hahatá mndu gwada ñni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁶ Nəvan̄ a añni ta rfan̄naghata mnduha, dər kaghuni, dər sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dər má dza'a maray ñni ta glakwa nza-kwa ñni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maran̄ a añni wa. Katək ná, leštekw hanaganata ñni ta ghəña ñni manda ya ta nghə marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghəña ñni ñaghuni ya ná, mnaghunatá Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ñni wa. Kuman̄kuma ñni ta vlaghunata nda hafa ñni tani, kabga lamla kuni da ñudufa ñni kahwathwata. ⁹ Zwanama đa, ta havakhava kuni ta datá vgha ñni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ñni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ñni da ghuyanaptá đañwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ña zay ñni ta mnə ñni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ña ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləm̄tsəka ñni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ñərma

mnduha nzata ɲni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tɔɔkwa nzakwa ɲni, had sana skwi ɲa tsanavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nza-kwa i da nda zwanani ya nzata ɲni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku ɲa ghuni. Vlaghunavla ɲni ta hidaku, ɲa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ɲa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gɔɔgɔɔ ɲni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ɲni ta gwada Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma Yesu Kristi ta hadika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəɲ ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həɲ ta Mgham Yesu, ka limistá həɲ ka giri‡ ɲa mu guli. Zɔɔgana a tsa skwi ta magə həɲ ya ta Lazglafta wu, nda nza həɲ ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay həɲ ta pyaftá aɲni ta mna gwada Lazglafta ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həɲ da mbafta. Ndanana, hɔɔanahda həɲ ta dmakwa taɲ, ka kɔɔavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ɲuduf ta ghəɲa taɲ§.

¹⁷ Aɲni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ɲuduf. Ta ksəɲnaksə mamaya ghuni katakata. Ta kumay ɲni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ɲni ta vradaghata da kaghuni. Nda kɔɔa fitika i'i Pwal ka ghəɲa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta aɲni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəɲa ɲni, nda haratá ghəɲa ɲni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ɲni mutsay badu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa

wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ɲni, kaghuni haratá ghəɲa ɲni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ɲni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ɲni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ɲni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ɲni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəɲa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ɲni da kaghuni ɲa sgaghunaghatá mbraku, ɲa dihavata ghuni ma zlghay nda ɲuduf, ³ kada kwala ɲudufa dər wa da tɔɔu ma na ghuya danwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nzakwa ɲni da kaghuni ná, ghadaghada ɲni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya danwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya sanə kuni. ⁵ Ma trapta da ta hbanatá ɲudufa da, kəl yu ka ghunadaptá Timute da kaghuni, ɲa sanəntá nzakwa zlghay nda ɲudufa ghuni. Ta zləɲay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ɲni ya ka bətbət.

⁶ Ndanana tama, sli'afslia Timute da kaghuni† ka vragaghuta da aɲni, ka rusanənaftá tsi ta gwada ta zlghay nda ɲudufa ghuni, nda ya ká kuni ta dɔvutá mndu. Ka mnanənaftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aɲni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəɲlanəntá aɲni, manda ya ta kumə aɲni ta nghanəntá kaghuni ya guli.

⁷ Tsaya tama zwanama, ləɲanənafta zlghay nda ɲudufa ghuni ta ɲuduf, ma tsa ghuyata danwa ɲni basu ɲni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu ɲni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa ɲni ta Lazglafta ɲni ta ghəɲa kaghuni ma na zdanənafta zdanənaf kuni ta ɲuduf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani ɲni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, ɲa vlanənatani ta tvi, ɲa lagha ɲni da nghaghunaghata, nda ya ɲa kɔɔighunistá skwi ya ta pɔɔaghuta ma zlghay nda ɲudufa ghuni.

† **2:14** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6. ‡ **2:15** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12. § **2:16** Ta ghəɲa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəɲa kɔɔanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ɲa la Yahuda. * **3:1** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16. † **3:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5.

¹¹ Má ka 6hadaɲnagha6ha Lazglafta tsatsi ka ghəɲani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa dʋu mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni ɲa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta dʋu aɲni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta ɲudufa ghuni ɲa nzakwa ghuni nda ghu6a kul had gwada ta ghəɲa ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, badu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹ Zwanama da, nu skwi ta pdaku ɲa mnay, ya nda ghada taghaghunafta ɲni ka kuni da magay ɲa zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəba ghuna ndəba ɲni ta dzvu katakata, ta vlaghunavla ɲni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kdaɲta kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ɲni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul had hliri. ⁴ Snaɲta dər wa ta nzaku nda markwa taɲ, ka vlaɲtá glaku manda ya ta kumə Lazglafta, ⁵ ɲa ghudzaku tida manda ɲa gwal kul snaɲta Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nən6apta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada ɲni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu ɲa maga sli'ɲsli'ɲ wa. Hgaf ɲa nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwada ya wu ka mndu katsi, mndu a vziɲ tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghu6a ya vziɲ tsi.

⁹ Ta ghəɲa dʋuvusta ghuni ta ghəɲa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəɲani ta taghaghunafta. ¹⁰ Tsaya skwi ta magə kuni ɲa inda* mnduha

Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndəba dzva yu da kaghuni zwanama, ka kdaɲta kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹ ɲavawaɲa ka nzata kuni nda zdaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ɲa kata ghəɲa ghuni, manda ya ghada ɲni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlglafta ta glaku ɲa ghuni, had kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snaɲta ghuni ta skwi ta ghəɲa gwal nda rwa, da nzatá kuni sasu'anaka manda gwal ta kul faftá ghəɲa taɲ ta Yesu. ¹⁴ Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlgay nda ɲuduf guli kə'a.

¹⁵ Na gwada dza'a ɲni mnay ndanana ná, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Badu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tinlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶ Badu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ɲa kapaɲta mali ta ghəɲa duhwalhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ɲa saha Mghama mu Yesu ka ghəɲani ta luwa, ɲa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku taɲtaɲ, ¹⁷ ɲa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda həɲ ma ghwayak, ɲa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvanata luwa. Mantsa ya tama, ɲa nzakwa mu ɲa dekdek kawadaga nda Mgham† Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama l6uvuswa ɲuduf nda tsa gwadaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama da, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghəɲa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda nzaku,

* **4:10** Ngha ta 2 La Kwareɲt 1:16. † **4:17** Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareɲt 15:51-52. * **5:2** Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. † **5:3** Gray nda Irmiya 6:14, 8:11.

ta had hwazlaḅaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa ḅadzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda hudī dluk ya. Had həŋ dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama ḁa, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ŋa sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶ Ka si mantse tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda ŋa sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleŋa ndiri ka zlahá vgha mu. ⁷ Gwal ta hani ná, girvidik ta hana həŋ ta hani, girvidik ta ghuyakwa həŋ ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, gifitik ta mbada amu ta mbada. Zlaha ma vgha mu. Klafma zlghaynda ŋudufnda ḁvu ka nzakwa həŋ manda sudatá lguta kufur ŋa wara nda tsi. Fafma ghəŋa mu ta mbaku manda fatá takazak† ma ghəŋ. ⁹ Pəgha a Lazglafta ta amu ŋa ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu ŋa mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəŋa amu mtuta Yesu, ŋa nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəŋa gwada Pwal

¹² Zwanama ḁa, ta ndəḅa dzvu yu da kaghuni, vlawá glaku ŋa gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəŋa kaghuni ŋa taghaghunaftá tvani ya. ¹³ Vlawá glaku ŋa taŋ dar ka ḁvuta kuni ta həŋ katakata ta ghəŋa slna taŋ. Nzuvuswanza nda zdaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama ḁa, ta ndəḅa dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yadī, tsafarawa gwal huleḅhuleḅa, vlawá mbraku ŋa gwal htu mbrakwa taŋ, ka ksa kuni ta ŋuduf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ŋaslu ta mndu nda ŋaslu. Navawaŋa katək, ka maga skwi ya ḁina mataba ghuni, nda ya ŋa hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəŋa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ŋa magay ghuni ta zdəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufiŋ kuni ta Sulkum nda ghuḅa, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwada la anabi. ²¹ Ama kwatsadapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya ḁina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda ḅadzaku.

²³ Ka ghuḅaghunaghūḅa Lazglafta ya ta vlatá zdaku kaghəŋani, ka naghunaftá tsi ka ŋani dardar. Ka ŋgha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵ Zwanama ḁa, ndəḅawa dzvu ta ghəŋa aŋni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama nda ḁvaftá vgha hmətət.

²⁷ Ta ndəḅa ghunatá dzvu yu ma hga Mgham Yesu. Ka dzaŋanafta kuni ta na ḁelewer na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni.

† 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña la 2 La Tesalunik

Ga zgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ña Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zđakatahudi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəña kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama da, had' ñni ta zlanja rfanaghatá Lazglafta ta ghəña kaghuni wa. Nda nza tsaya tđukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlgħay nda ñudufa ghuni, nda d'vu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ña sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kəl ñni ka ghubakwa ñni ta ghəña kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ñanaña kuni ta zlgħay nda ñuduf, ka su'a ghuya danwa nda giri ta gə lu ña ghuni.

⁵ Tsa ghuya danwa ya ta maray kazlay: Tudukwa guma Lazglafta kə'a, ña klaf-tani ta kaghuni ka gwal nda ra ña da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta danwa ta ghəñani ya. ⁶ Skwi tđukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá danwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá danwa ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá danwa ya, nda anñi tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgħaku dza'a saha həñ ña ghuzlanaptá iri ta gwal kul snanťá Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta həñ ya ná, tsaya zadanatá həñ dza'a zadanata lu di'in nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwaniť tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ña zləzlway inda

gwal ta zlgħafta, ña ndərmimay inda tan nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba tan, kabga zlgħafzlgħa kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ñni.

¹¹ Tsaya ta kəl ñni ka gđata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəña ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgħaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ña magay ghuni ta skwi dínadina, nda ya ña yifanaftani ta zlgħay nda ñudufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ña vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zđakatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama da*, ta kumay ñni ta mnaghunatá gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kəmani ya. Wya skwi ta ndəbu ñni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kə'a, yaha kuni da zlanja ka ghuya ghəña ghuni. Dər má la anabi tsi, dər má snan nda sna a kuni ta gwaday, dər i'i a ta vindaghunafta ká lu má mnaghunata. ³ Yahayaha mndu da nanafťá kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi banalan a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makəd tsaya ná, nda ndəgha gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ña saba tsa ghwadaka mndu ya dəday ta dabi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴ Dza'a sli'avafslia ta ghəña inda skwi nda ghuđa, nda ya ta ghəña inda skwi ta tsəlbu lu ta tsəlbu ta kəmani. Ña nzamtani ma həga Lazglafta, ña mnayni kazlay: I'i Lazglaftať kə'a. ⁵ Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa da da kaghuni. Zaghunapza ra? ⁶ Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ñaghutá tsa ghwadak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzłaga. ⁷ An mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsananja tsa mndu ta ñaghuta ya ta tvi

* 1:8 Grawa nda Isaya 66:15. † 1:9 Gray nda Isaya 2:10, 19, 21. * 2:1 Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † 2:4 Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2.

dza'azlay ná, kdekdek a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸ Dza'a sabsa ta dabi. Ma sagha dza'a sagha† Mghama mu Yesu ma glakwani, na zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹ Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwadaka mndu ya, na magayni ta inda mazəmzəmha, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandərmimi na nana§ mnduha. ¹⁰ Dza'a magay ta inda ghwadaka skwiha na nanaghatá gwal ta zada ghəna tan, kabga kwalaghuta tan ta tsu'af, dvaf a hən ta kahwathwata má dza'a mbanafá hən ya wa. ¹¹ Tsaya kəl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghəna tan na zlghafta tan ta tsakalawi, ¹² kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlghaftá kahwathwata, zdəgana maga ghwadaka skwi ta hən ya.

Nzaku ka mnda zlghay nda nɔdɔf nda diha

¹³ Anni, nda ra ka rfay ni ta Lazglafta ta ghəna kaghuni zwanama. Dvudva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta tan, na mbaghunaf ta nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuḅa, ma zlghafta ghuni nda nɔdɔfa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ Na tsaya kəl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfidá Gwada ya mnaghuna ni, na mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵ Tsaya tama zwanama da ná, dihavawa diha, ka nanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf ni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghunaf lu nda vinda a tsi.

¹⁶ Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghəni, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dvutá amu, ya ta zdantá hudi ka ləamatá nɔdɔf na kdekeden, nda skwi faf mu ta ghən tida. ¹⁷ Ka ləaghunaf tsi ta nɔdɔf, ka vlaghunaf tsi ta mbrakwa gdata ta maga skwi dīnadīna ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghəna anni

† 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24. Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

¹ Skwi ya ta pdaku tama zwanama da, magawa du'a ta ghəna anni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kəma ta kəma misimmisim, nda ya na ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ² Magawa du'a guli ta ghəna anni na katanatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnə ni na wa.

³ Mgham Yesu ná, vərda mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, na nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴ Wya skwi graf ni ta ghəna kaghuni ma ndi'atá vgha ni nda Mgham Yesu: Ta nanana kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ni, nda gdata ta gdata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi na dvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya na hbay ghuni ta nɔdɔf manda na Kristi.

Maga slna manda va na Pwal

⁶ Zwanama da, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ni ta na gwada na na ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlghay nda nɔdɔf ta yadi, kul had ta maga skwi taghaghunaf ni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi na magay, na ksay ghuni ta sada ni. Ma nzakwa ni da kaghuni ná, nza a ni ka gwal ta yadi wa. ⁸ Zan a ni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Anni ka ghəna ni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna na zay ni, kabga va a ni ta ghuyaghunaf dənwa† ta ghəna skwa zay ni wa. ⁹ Nza a vəl magay ni mantse ya kazlay, ra a ka mutsay ni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə ni ya na tagha skwi na ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa ni da kaghuni ya ná, wya ka ni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta maga slna ya wu ná, ma vlan kuni ta skwa zay guli,» ka ni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, sanaghagna kazlay mamu sanlaha ta yadi mataba ghuni, kul had ta maga slna kə'a. Ta ghəna valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə hən. ¹² Skwi ta mnə ni na tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga

* 3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15. † 3:8

ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghəŋa ghuni ta skwi ŋa zay ghuni, ka ŋni.

¹³ Kaghuni ya zwanama ná, ma hərfaku kuni ta maga skwi dīna. ¹⁴ Ka had yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnananwa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ŋa ksafani ka hula.

¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá həŋ ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghəŋani ta vla zdaku ya, ta zdaku dər ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I'i Pwal ta vindaghunafta nda dzva da, ta ga zgu yu ŋa ghuni. Tsaya thatá dzva da ta inda delewerha ta vindafta yu. Mantsa ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

Tanjan tsghatá lwa Pwal ña 1 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəñ tida ta vinda na delewer na.

² Na kagha Timute*, vərda zwanja da ma zlgħay nda ñuduf ta vinda yu. Ka vlagħavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zďakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zďakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu ña għa ma sli'a da da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagħa tsakalawi ña mnduha. Ka dvanaghata ka ta həñ ña zlanja tanj. ⁴ Ka mnanata ka ta həñ, yaha həñ da lagħwi da hamtá ghəñ ma gwada ta prukutunzum, nda mbəda mndəra mndu kul had lu dza'a kďanakta. Ta klaktá hwazlabaku, ka zlanja ñlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlgħay nda ñuduf tsaha ya. ⁵ Klatá ghəña tsa gwada ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá đvu ya ta sabi ma ñuduf ya nda għuəba, nda vərda ndanu kul had sana dga ghəñ, nda vərda zlgħay nda ñuduf. ⁶ Tsughwadagħu tsughwada sanlaha ta tvi, ka lagħwi zadamta ma tsa hwazlabakuha dza'a kwal katanaftá həñ ya. ⁷ Ta kumay həñ ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlahā Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərda hahəñ ta skwi ta mnə həñ wa. Sna a həñ ta vərda skwi ya sladaf həñ tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ña gwal tďukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ña gwal kul sna gwada da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlanja Lazglafta, nda gwal kul snanťa dza-hay', nda gwal ta pslatá dadaha tanj, nda

gwal ta pslatá mndu, ¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wada a ta wadu ka bətbət, nda ya ña gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlanťa vərďaka tagħa skwi. ¹¹ Tsa vərda tagħa skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfida Gwada fadim lu ña mnay ta ghəña glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna da. Ta rfay yu ta ghəña vəl klaftani ta i'i ka mndu nda ra ña faftá ghəñ tida, ña maganatá slna. ¹³ Anj mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ñani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala da kul snanťa si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si had zlgħay nda ñuduf da i'i wa. ¹⁴ Ka zďidintá Mghama mu ta hudı katakata, ka vlihatá zlgħay nda ñuduf, nda đvu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərda gwada nda ra ka tsu'afťa inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəña hadik ña mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba tanj. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kumankuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ñudufani. Nda nza ka gray ña gwal dza'a zlgħaftá tsatsi, ña nzakwa tanj nda rfu ña kďekedzenj. ¹⁷ Ka nza sgit nda glaku ña đekdek ña Mgham kul had ta mtavata, kul had ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ña kďekedzenj. Amin!

¹⁸ Timute zwanja da, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwada ta ghəña għa ghalya ya, ña nzakwa na gwada na ña vlagħatá mbraku, kada lavinťa ka ta vulaftá vərďaka vulu. ¹⁹ Nananja ta zlgħay nda ñudufa għa nda fatá ndana għa kul had sana dga ghəñ. Vzinqva sanlaha ta tsa fata ndanu kul had dga ghəñ ya, ka dzatá zlgħay nda ñudufa tanj. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda

* **1:2** Ngha ta slna gwal ghunay 16:1. † **1:13** Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5. ‡ **1:20** Gray nda 1 La Kwarentj 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14.

Alegzandra. Vlan̄vla yu ta h̄əŋ ta halaway†, kada kwala h̄əŋ razəgəltá Lazglafta.

2

N̄a wa rakwa tsəl̄b̄ay mu ta tsəl̄bu na?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku tan̄tan̄ ta gh̄əŋani karaku ná, tsaya d̄awa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta gh̄əŋa inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta gh̄əŋa mghamha nda inda gwal ta ŋanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku lēbtekw, ma zd̄aku, ma zl̄əŋa Lazglafta nda tvani, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta raku d̄ər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi d̄ina ta zd̄əganatá Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta tan̄ ta sn̄antá kahwathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta gyanaf̄tá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá gh̄əŋani ŋa varatá inda mnduha demdem†. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. ⁷ N̄a tsaya k̄əl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay† guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahudaš ta gwad̄a ta zlghay nda ŋuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa d̄a a wu, kahwathwata ta mn̄ə yu.

Imi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghūba hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zl̄ərd̄awi a guli wa.

⁹ N̄a mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hah̄əŋ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu h̄əŋ da rka nda d̄atá gh̄əŋ ya nda bla. Ma laghu h̄əŋ da rka nda dasu, d̄ər nda mizid̄ikw, d̄ər nda l̄gut ya nda bla dzvani* a tsi. ¹⁰ Ka rka h̄əŋ ta rka nda ŋərmata sl̄naha tan̄, manda ya ta ran̄ta mi'aha ta maran̄tá zl̄əŋay tan̄ ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá gh̄əŋ. ¹² Vlan̄ a yu ta tvi ta marakw ŋa

taghanaftá skwi, d̄ər ŋa ga mgham ta gh̄əŋa zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na tan̄tan̄a mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwad̄a Lazglafta†. ¹⁵ D̄ər má mant̄sa tsi, dza'a mbanafimba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gd̄avaḡd̄a tsi ta ŋavata ma zlghay nda ŋudufani, nda d̄vutá mndu, nda nzaku nda ghūba.

3

Gwal n̄gha Igliz

¹ Nana gwad̄a dza'a yu mnay na ná, gwad̄a ŋa faftá gh̄əŋ tida ya. Ka d̄vaf̄d̄va mndu ta sl̄na nzakw ka mali ta gh̄əŋa Igliz katsi ná, ŋərma skwi ya d̄van̄ tsi. ² Dina ka nzakwa mali ta gh̄əŋa Igliz, ka mndu kul had̄ rutsak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlah̄a katsi ta gh̄əŋani, ta ndanay katsi ta ndanu t̄dukwa, d̄ina ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tan̄, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama lēbtekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazen̄zen̄, ma nza tsi ka mndu d̄vutá ta t̄sedi. ⁴ Nda sna katsi ta ŋanatá h̄əŋani, nda sna katsi ta zlah̄a zwanani ŋa nzakwa tan̄ ka zwani ta sna gwad̄a nda hanata gh̄əŋ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta ŋanatá h̄əŋani wu katsi, wa k̄ə'a dza'a lavin̄tá n̄ghaftá Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lf̄id̄a mndu ma zlghay nda ŋuduf, da gl̄ə tsi ta gh̄əŋ, da zl̄əmbamtá tsi ma mnd̄ərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta ghubu d̄ər gwal kul sn̄antá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul had̄ lu ta gagay nda gaga, da zl̄əmbamtá tsi da d̄əbla halaway*.

Gwal ksa sl̄na ma s̄əla mnduha

⁸ Gwal ta ksa sl̄na ma s̄əla mnduha ya guli, d̄ina ka nzakwa tan̄. Yaha h̄əŋ p̄gha wirak his ma vu, yaha h̄əŋ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba t̄sedi nda ta ghwad̄aka tvi. ⁹ Dina ka nzakway tan̄ ka

* **2:4** Gray nda Izekiyel 18:23. † **2:6** Gray nda Mata 20:28. ‡ **2:7** Gray nda 2 Timute 1:11. § **2:7** Gwal kul sn̄antá Lazglafta Da mu ta Luwa. * **2:9** Gray nda 1 Piyer 3:3. † **2:14** Aya 13-14: Ngha ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

* **3:7** Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9.

gwal ta njanatá kahwathwata ya marigin lu ma zlg hay nda nɔdɔf nda fata ndanu kul had sana dga ghəŋ. ¹⁰ Dina ka dzəghanɔtá həŋ karaku. Tahula tsa, ka had sana skwi ŋa mnafta ta həŋ wu katsi, laviŋlava həŋ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹ Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa taŋ. Had wu ka həŋ ta kusleberaku, zlahaf-zlaha ka həŋ ta ghəŋa taŋ, ka nərmani ka həŋ nzakway ma inda skwi. ¹² Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərɔafpərɔda katsi ta zlaha zwanani nda gwal ga taŋ tani. ¹³ Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlanɔvla lu ta glaku ta həŋ ma inda vli. Laviŋlava həŋ ta gwada taŋ kul had zləŋ ma fatá ghəŋa taŋ ma zlg hay nda nɔdɔf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlg hay nda nɔdɔf

¹⁴ Ta vindi yu ta na delewer na ŋa gha ná, nda fa nɔdɔfa dá ta labə da nghaghaghata. ¹⁵ Ala, ka gərɔdugərɔda yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəŋ gugudi ta dihanatá kahwathwata. ¹⁶ Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda difa payaf Lazglafta,

ta nzakway ka Kristi ya zlg haf mu.

Marigin mara Lazglafta ka mnda səla. Tudukwa nzakwani,

ka Sulkum nda ghuɔa† maraŋta.

Nda ngha duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwada tida, ŋa inda gwal kul nza-kway ka la Yahuda.

Ka zlg haftá mnduha ma inda vli ta ghəŋa hadik.

Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagha skwa gwal tsakalawi

¹ Tsalinɔtsala Sulkum nda ghuɔa kazlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlg hay nda nɔdɔfa taŋ, ka laghwida da sna ŋa sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha kə'a. ² ŋa nanaghata gwal ta maga madgwirmadgwir, ta mna tsakalawi,

ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná, manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay həŋ ta kla marakw, dza'a lmay həŋ ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagiginɔtá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlg hay nda nɔdɔf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə həŋ ya, ŋa rfay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagigin Lazglafta ná, dina* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, had sana skwi ŋa wudanaghuta wu, ⁵ kabga ghuɔin ghuɔa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərɔda mnda maganatá slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka nərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwada zlg hay nda nɔdɔf, nda ya nda vərɔdaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a.

⁷ Zluŋzla ta gwada prukutunzumha ta gwadə halata mi'aha. Navaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dina zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vərɔda skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma.

⁹ Nana gwada na ná, vərɔda gwada ya, nda ra ka tsu'afɔta inda mndu kul had sana dzudzukway. ¹⁰ Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlg hay nda nɔdɔf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hərtətətá nzakwa gha ta ka zwaŋ. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlg hay nda nɔdɔf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuɔa. ¹³ Ma kdaku yu ka labə ya, ka gɔdata ka ta dzaŋanaftá gwada† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku

† 3:16 Gray nda Ruma 1:4. * 4:4 Gray nda Zrafta 1:31. † 4:13 Ngha ta Lukwa 4:16-21.

na tan, ka tagha ka ta skwi na tan. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Nafna ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kdavakta nudufa gha, na nghanja inda mnduha káka ta dza'a ta kama ta kama. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantsa ya, dza'a mbanafra ka ta ghəna gha, nda gwal ta fata sləmən ka snay tani.

5

Vla ta hidaku na inda gwal zlgħay nda nuduf

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda dasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da gha*. Manda mna gwada na zwanjama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, káka nghan hən. Nghan ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul had ndanantá sana skwi nda hən.

Mi'a wadgu

³ Vla ta glaku na vərđaka mi'aha ka wadgu, ka matunulum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tinəl hahən dza'a zrafta katanjá gwal ga tan, na planamtá dzva tan. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vərđa wadgu ta nzakway ka matunulum kul had mndu na katanja ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghənani. Had ta zlanjá maga du'a, ka tawa ghən da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, na dawa katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dər má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá hən, kada nzakwa hən kul had rutsak ta hən. ⁸ Ka had mndu ta nghanja ka la tan, katkatatani la ma həga ga tan wu katsi, 6lin6la tsa mndu ya ta zlgħay nda nuduf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlgħaftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'ala tan ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbədamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk

yeya ka zə'al snan tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma nərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi dina ta zwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tan, ta mbazay katsi ta səla gwal zlgħay nda nuduf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghənani ka maga inda nərma slna. ¹¹ Yaha ka mbədamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga badu sli'avafra dva zgun ma vgha tan, ka dganatá hən nda Kristi ná, zbay tan ta dza'agelta da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta hən kabga 6lanap6la hən ta skwi ya si kura hən tanjan. ¹³ Taghəna tsa guli, had sana skwi ta magə tsi ta ghəna sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa tan. Gwada kul nghanatá hən ná, tsaghuzlaram ka hən dida. ¹⁴ Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha tan, ka yaya hən ta zwani, ka nghan hən ta həga tan, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵ Mamu sanlaha ta gi ghadata mbədaghutá vgha, ka zlanjá vərđa tvi, ka laghwi mista halaway. ¹⁶ Ka mamu sana marakw ta zlgħaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndəra tan katsi, ka kata tsi ta hən, yaha tsi zlanantá Igliz, kada lavinja Igliz ta katanjá vərđa wadguha ya ta dunlunwaku.

Gwal nghan Igliz

¹⁷ La galata mndu ta ksa slna dina mataba Igliz ná, dina ka vla glaku dagala na tan. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi na mnduha. ¹⁸ Ka lu vindafra ma gwada Lazglafta na: «Had kuni dza'a hbunustá budzan ta wi ta sla ta dga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Ranra vlanjá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. ¹⁹ Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka masləmmtsək ta6 his ka hkən a tsi ta snanaghata. ²⁰ Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadva ta hən ta kama inda mnduha, kada ganafra tsi ta zlan ta sanlaha.

²¹ Ta ndəba dzvu yu na gha ta kama Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kama duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta

* 5:1 Gray nda Levitik 19:32. † 5:18 Nghan ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwarent 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

tša gwada ya, yaha ka da laghwi da dva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. ²² Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlanťa slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

²³ Yaha ka gđata ta sa imi kweŋkweŋ, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huđa gha, nda ya ŋa ghzla tša gđata ta gđata ka kul dughwanaku ya.

²⁴ Sanlaha ma mnduha ná, ta dađi dmakwa taŋ, dər ta la a lu tsanaghatá guma ta həŋ. Ama tahula tsanaghatá guma ta həŋ ta nghavata ŋa sanlaha. ²⁵ Manda va tsaya guli, ta nghaku ŋərma slna ta dađi, dər má sabə a tsi ta dađi gi hadahada wu, dífaghuta a wa.

6

La vu'aha

¹ Inda gwal ta ga vu'a, ka vla həŋ ta glaku ŋa danahəgaha taŋ, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. ² Ka gwal zlgħay nda ŋuduf na danahəgaha taŋ katsi, yaha həŋ da kwal kul sna gwada da həŋ, kabga nzakwa taŋ ka zwanama ma zlgħay nda ŋuduf. Ka ŋavaŋa həŋ katak ka maganata slna taŋ nda tvani, kabga tša danahəgaha taŋ ta maganata həŋ ta slna ya ná, gwal zlgħay nda ŋuduf ta dvu Lazglafta həŋ.

Ma tšedi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha ŋa tagħay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ. ³ Ka lagha mndu ka tagħa sana skwi tskəm, ka zluŋťa vərđaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ranťa zlgħay nda ŋudufa amu katsi, ⁴ tša mndu ya ná, gla ghəŋ ta glə tsi, had sana skwi snaŋ tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zlərđutawi nda mbada gwada yeya snaŋ tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlərđutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha ⁵ nda zlərđutawi kul kdavakta mataba gwal kul had ghunislak ma ghəŋa taŋ. Snəgla a həŋ ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi ŋa mutsa gadghəl ya ka hahəŋ ta ndanay.

⁶ Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. ⁷ Aŋ mndani, had sana skwi ya klaganam mu da ghəŋa hadik wa. Manda va tsaya guli ná, had sana skwi ya dza'a klinťa mu guli wa. ⁸ Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi ŋa zay, nda skwi ŋa suday ta vgha ya ná, prək mu nda tša. ⁹ Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dədamdəda həŋ da skwi ta dzəgha mndu. Ŋa dədamta taŋ da dəbla ghwadaka mnduha ta badza mndu, nda ya ta zadanatá mndu ŋa dekdek. ¹⁰ Dvutá tšedi ná, ta klakkla ta slrəŋa inda ghwadaka skwi. Ma tša dvuta taŋ ta tšedi ya, ka zlanavatá həŋ ta zlgħay nda ŋudufa taŋ, ka garađ tsi ta həŋ katakata.

Vərđaka vula zlgħay nda ŋuduf

¹¹ Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tša skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tđukwa, nda tva ndi'anavatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlgħay nda ŋuduf, nda tva dvutá mndu, nda tva ksa ŋuduf, nda tva nzaku leštekwə guli. ¹² Lma ta vərđa lma zlgħay nda ŋuduf. Zak za ta hafu ŋa kdekedzeŋ, kabga hgafhga Lazglafta ta kagha ta ghəŋani ma mnanťa gha ta ŋərmata zlgħay nda ŋudufa gha ta kəma ndəghata masləm̄tsəkha. ¹³ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu ŋa inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mniginťa vərđa gwada ta kəma Pwanəs Pilat* ná, ¹⁴ ka ŋanata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul had sana skwi ta kagha, kul had rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. ¹⁵ Dza'a maravamara bađu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tša Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuḅaya zdaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghəŋa mghamha†. Tsatsi mgham ta malaptá mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtukwani kul had ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadək kul lavinťa mndu ta ḅhanavata. Had mndu ta kdə nghanťa wa. Had mndu dza'a lavinťa nghanťa‡ guli wa. Ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kdekedzeŋ. Amin!

* **6:13** Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † **6:15** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3. ‡ **6:16** Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18.

Vlanťá hidaku ta gwal ka gadghəl

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa hadik na, yaha həŋ da ghərɔaku, yaha həŋ da laghwi da faftá ghəŋa taŋ ta gadghəla§ taŋ ya dza'a kwal kul nzɔavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nzakwa mu nda rfu ka həŋ faftá ghəŋa taŋ. ¹⁸ Mnanamna ta həŋ ka maga həŋ ta zɔaku. Ka sganaghata həŋ ta maga skwiha dínadína. Mnanamna ta həŋ ka muvla həŋ ta muvla, ka vla həŋ ta skwi ŋa katanťá sanlaha nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka həŋ magay, dza'a tskanatska həŋ ma ŋərma vli ta skwiha taŋ, ŋa slafta taŋ tida bađu mahtsim*, kada mutsafta həŋ ta vərɔa hafu.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁰ Timute ɔa, ɔasuwa ka ka ŋanatá skwi ya faghám Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul gra vgha nda zlgħay nda ŋuɔuf, nda tagħa skwi ya ta mnə lu kazlay: Snaŋťá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. ²¹ Ma famťá ghəŋ ka tagħa tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlgħay nda ŋuɔuf. Ka nza zɔakatahuda Lazglafta nda kaghuni!

§ 6:17 Gray nda Lukwa 12:20. * 6:19 Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal na 2 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu na mna gwada na mnduha ta ghəna gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² Na kagha Timute* zwanə da, ya ta dvu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zđakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zđakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəna kagha. Nani ta maganata yu ta slna nda nđufufa da turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴ Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəlanťá kagha, kada ndəghafta nđufufa da nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya kaka zlglafta kahwathwata nda nđufufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlglafta nda nđufuf ya ná, tiñəl midza gha Luwis ta zlglafta, ka fiñťá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlglafta kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudinťá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, na zbukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dvu nda ksanatá ghəñ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlglafta ta ghuya đanwa kawadaga nda i'i ta ghəna Lfidá Gwada, nda fata ghəñ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu na zakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi đina wu, ama mantsa ya kurata tsi nda zđakatahudani.

Tsa zđakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kđaku lu ka fatá ghəna hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klinťá mbrakwa mtaku, ka mara-mata nda ma Lfidá Gwada ta tva nzaku nda hafu na kđekedzen.

¹¹ Na mna tsa Lfidá Gwada ya na gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ da na tan. ¹² Ta ghəna tsaya ta kəl yu ka ghuya na đanwa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəñ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, na nanatá tsa Lfidá Gwada fadim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snan ka da i'i ka skwi na klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlglafta nda nđufuf, nda ya ma dvu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ Nanaña ta nərma tagha skwi ya faghama lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuđa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba tan. ¹⁶ Ka marananmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəna həga ga Unesifura, kabga si ta gđagda ta ksidimťá nđufuf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma haghaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka nđanđá, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vlanvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta bađu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma zakwa da ma luwa Afisus.

2

Nzanza ka vərđaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwanə da, mbra ta vgha ma zđakatahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snan ka da i'i ta kəma ndəghata masləmtsəkha ya, taghanaftagha ta nərma mnduha ta lavinťá taghanaftá sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya đanwa ta slaghaghata ta ghəna gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vərđaka sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. † 1:3 Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ 1:11 Gray nda 1 Timute 2:7.

mndu katsi, had ta laghwi da famtá ghənjani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zdanaftá ɲudufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶ Mndu ta ɲavata ka hva guli ná, tiɲəl tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nza-kway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfida Gwada ya ta mnə yu na. ⁹ Taghəna tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta danwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama dər má mantsa tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ɲa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta dakwa tan, kada mutsafta hahəɲ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ɲa nzakwa tan ma glaku kul had kdavaktani ya. ¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya danwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a ɲni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka dər nza a mu ka ɲərma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi† ka ɲərma mndu,

kabga laviɲ a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda ghənjani wa.

Mna ta vərɗaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta hən ta kəma Lazglafta, ka zlanɲa hən ta zlərdawi ta ghəna gwadaha. Had sana skwi ta katanɲa tsa zlərdawi ya ta mndu wu, ta ghəna zadinɲa gwal ta snay yeya katək ta zadinɲa tsi. ¹⁵ Kagha, ɲavaɲa ka nzakwa

ka ta kəma Lazglafta ka mndu nda ndəha, ka mnda maga slna kul had hula ta ksafɲa ma slnani, ta mna vərɗa gwada nda tvani.

¹⁶ Ma fə ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul ksa vgha nda zlgəhay nda ɲuduf, kabga gwal ta famtá ghəna tan da mndərga tsa gwadaha ya ná, ta sgaku nda sga di'ɲaghuta tan nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡ nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zlanɲla hən ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka hən ta mnay. Mantsa ya ka hən ta zlanɲinɲa sanlaha ma zlgəhay nda ɲudufa tan. ¹⁹ Tsaw tsa dihatá dughwanɲa skwi thaf Lazglafta ya ná, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwanɲa ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka ɲani§.» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: ɲa Mgham Lazglafta yu kə'a ná, ka mbədanambəda tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuya tili yeya a ta slanaghata lu ma həga dagala wa. Fidatá fu sanlaha, tsatsaf nda rəisl lu ta sanlaha. ɲa maga slna baɲu gwada dagala sanlaha, ɲa maga slna nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹ Ka Zlanɲla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi baɲu gwada dagala, ya faghu lu nda paya ɲa maga inda slna dinadina.

Nzanza ka vərɗa mnda ksa slna Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tdukwa, nda tva zlgəhay nda ɲuduf, nda tva dvu, nda tva zdaku kawadaga nda gwal nda ghuɓa ɲudufa tan, ta hga hga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zlərdutawiha ka bətbət, kul had hayhayani, kabga ta sabsa zlərdawi mida. ²⁴ Vani ná, had mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlərdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, laviɲlava katsi ta taghanaftá

* **2:5** Gray nda 1 La Kwareɲt 9:24-27. † **2:13** Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19. ‡ **2:17** Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20. § **2:19** Gray nda Mbsak. 16:5.

skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta ɲuduf ma skwi ta mnə mnduha tida. ²⁵ Nda hanatá ghəɲ katsi gwada nda gwal ta mbədanafá gwadani. Ka waya ka skwi dza'a vɲəɲvɲa Lazglafta ta tvi ta həɲ ɲa mbədanafá taɲ ta nzakwa taɲ, ɲa sɲaɲta taɲ ta kahwathwata. ²⁶ ɲa vrakta ghəɲa taɲ, ɲa ndapta taɲ ma dəbla halaway ya si ta ksaghutá həɲ ɲa snanatá skwi ta kumə tsi.

3

Kɔavakta fitik

¹ Wya skwi ɲa sɲaɲta gha: Ma kɔavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya danwa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta dɲutá ghəɲa taɲ, ka gwal ta dɲutá tseɲi, ka gwal ta ghərbaku, ta gla ghəɲ, ka gwal ta kwarakwara ta ghəɲa Lazglafta, ka gwal kul had nzi'ɲa taɲ ta dadaha taɲ, ka gwal kul had ta rfa mndu, ka gwal kul had ta zɲəɲa Lazglafta. ³ Dza'a nzakway həɲ ka gwal təɲtaɲa ghəɲa taɲ, ka gwal kul had ta tawa hidahidá ta mndu, ka gwal ta tsanavatá gwada ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi dɲina. ⁴ Dza'a nzakway həɲ ka gwal ta dza-waptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəɲ. Mal skwi ta zɔəganatá həɲ dɲu həɲ ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta tsəlbu ɲa Lazglafta ka həɲ ta nghə lu, ama va a həɲ ta sɲaɲtá mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba taɲ ta ra watgha, ka dza'a da həga da həga ga mndu da gataftá mi'aha kul had mbrakwa taɲ, hbu dmaku ta həɲ, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghəɲa taɲ. ⁷ Inda fitik həɲ ta tagha skwi mndani, ama triɔ, laviɲ a həɲ ta sɲaɲtá kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghəɲ ghəɲnaghəɲa nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghəɲ ghəɲnaghəɲa nda kahwathwata. Gwal nda hwaɔa ghwinzɲak taɲ həɲ. Had hayhaya zɲghay nda ɲudufa taɲ wa. ⁹ Ama had həɲ dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa

tsabakwa taɲ ya, manda va tsa ɲa i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa da, nda klatá ghəɲa slna ta magə yu, nda tva zɲghay nda ɲudufa da, nda ksa ɲuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta dɲutá mnduha, nda ya ka yu ta gɔavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidip lu, nda ghuya danwa ya ghuydip lu ma luwa Anɲakiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta həɲ. ¹³ Ama ghwaɔaka mnduha nda gwal nənba mnduha ná, ta kəma ta kəma ta baɔzakwa nzakwa taɲ. Dza'a nənbaɲnənba həɲ ta sanlaha, dza'a nənbaɲnənba həɲ ta ghəɲa taɲ guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, káka gɔavata. Ka fafta ka ta ghəɲa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghaghaf†. ¹⁵ Daga ma ga zwanja gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuɔa ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlaghavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zɲghaftá Yesu nda ɲuduf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina ɲa tagha kahwathwata, ɲa dagiɲtá krughuvi, ɲa payaftá mndu, ɲa taghanafá nzaku tɔukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək ɲa maga inda skwi ɲa maga skwi dɲina.

4

Mna ta gwada Lazglafta

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəɲa gwal nda hafu nda ya ta ghəɲa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gɔata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwaɔaka skwi, dva

* **3:11** Anɲakiya (ma Pisidi,) Ikwaniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20. † **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2.

ta hən, vla ta mbraku ɲa taɲ, hbatá ɲuduf ka tagha ka ta skwi ɲa taɲ, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha ɲa kwala mnduha kul snəgəltá vərɔ́daka tagha skwi. ɲa laghwa taɲ sna skwi ya ta kumə ghəɲ taɲ. ɲa laghwa taɲ da mbala ghwadaka gwal tagha skwi ɲa taghanatá skwi ya ta kumə hən. ⁴ Dza'a nu'afnu'a hən ta sləmənɲa taɲ yaha hən snəntá kahwathwata, ka mbədaghutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gdavagda gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya danwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfidá Gwada. Kdanafkda ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ I'i, nda maga fitika da, taghwan a yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a da. ⁷ Vulavula yu ta vərɔ́daka vulu, kdanakkda yu ta vərɔ́daka hwaya da, ɲanaɲa yu ta zlg hay nda ɲudufa da. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá da ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vli-hata mnda tsa guma tdukwa, badu fitika tsa guma. ɲa da ndaghənɲa da yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla dvaftá saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghəɲani

⁹ Ka ɲavata ka ka sabi slidighata misim-misim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula dvutá skwa ghənɲa hadik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† da. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus‡. ¹³ Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtasla da ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta§ ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka dəgha. Mgham

Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi. ¹⁵ Kagha guli, dasuwa káka nda tsi, kabga nzanza ghəɲəghəɲə nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Badu tanɲaɲa lagha da da guma da mbəda gwada ta ghənɲa da ná, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla hən demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta hən. ¹⁷ Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kdanaktá mna gwadani, ka snəntá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ɲa lafa da ta luwa da vla ga mghamani. ɲani glaku ɲa kdekeden. Amin!

Ga zgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura† tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwarent na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku‡. ²¹ Ka ɲavata ka, ka sabi misim-misim ma kdaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudensa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ɲa gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

* **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Tit, ngha ta 2 La Kwarent 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimun 24. ‡ **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani ɲa tuwak, ka ɲa gu a tsi ta payafta lu ɲa vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihi 24:12, Ruma 2:6. † **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17. ‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa Titus

Ga zgu

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ɲa katanťá mnduha ɗagap Lazglafta ɲa nzakway ka ɲani, ɲa snanamťá hɛɲ ta vɛrdaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zdɛganatá Lazglafta ya. ² ɲa nzakwa taɲ nda fatá ghɛɲ ta mutsa hafu ɲa kɛkɛdzen, kabga ghadaghada Lazglafta kul haď ta tsakalawi ta tamaťá imi ta slɛmɛɲ, ma kɛaku tsi ka tsaťá ghɛɲa haďik. ³ Ka kligiɲťá Lazglafta ta gwaďani ɲa mnduha ma fitik ya kumaɲ tsi nda ma mna gwaďani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunatá i'i ɲa magay.

⁴ ɲa kagha Titus*, vɛrdá zwanja ɗa ma zlgħay nda ɲuďuf ta vinda yu. Ka nza zɗakatahudi nda zɗakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndɛrga nzaku ta ranťá mnda mali mataba guyata ghɛɲ

⁵ Zlagħazla yu ma luwa Kret ɲa payanata gha ta skwiha ta paďaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda ya tagħaghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul haď gwada ta ghɛɲa taɲ katsi, gwal turtuk turtuk markwa taɲ, zlgħafzlgħa ka zwana taɲ ta Yesu, ksu a sli'ɲ ta hɛɲ wu, haď hɛɲ ta mbrɛs wu, katsi. ⁷ Mndu kul haď gwada ta ghɛɲani katsi, kabga slna Lazglafta ta magɛ tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanjanja, ka mndu ta gufwaku ɲuďufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazenzen, ma nza tsi ka mndu ta nɛnbaptá mndu ma tseďi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga taɲ, ta ɗvay katsi ta maga skwi ɗina, mndu nda hanata ghɛɲ katsi, tɗukwa mndu katsi, mndu nda ghuɓa katsi, mndu ta ngha ghɛɲani katsi. ⁹ Mndu ta laviɲta ɲanatá gwada Lazglafta taɓta skwi manda va ya tagħanaf lu katsi. Tsaya dza'a kɛl tsi ka pɛrɗafta katanťá sanlaha

nda tagħanaťá skwi tɗukwa manda va ya ta raku ta hɛɲ, ɲa marananťá krughuva taɲ ta gwal ta mbɛďanaťá† gwada.

¹⁰ Kɛl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndɛgha gwal kul haď ta sna gwada da mndu, ta tsabaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafaďa taɲ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanafťa lu ta wi ta hɛɲ, kabga ta ɓaďza nzaku ma hɛga ga mndu hɛɲ nda tagħa skwiha kul raku ɲa mndu, ɲa mutsa skwi ta tvi kul ɗinaku. ¹² Ka sana slayan mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuďay hɛɲ, la yaďi, la mahahau' hɛɲ,» ka'a. ¹³ Ta ɲa tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantsa tama, dvanaghadvá ta hɛɲ ka ɲɗanďa, ka ksa hɛɲ ta tva Lazglafta ɗina. ¹⁴ ɗɛvanagħa ɗva ta hɛɲ ka zlanťa hɛɲ ta sna tsa garaku ta garɛ la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbɛďanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda ghuɓa inda skwi demdem ɲa gwal nda ghuɓa. Haď skwi nda ghuɓa da gwal kul ghuɓaku kul zlgħaťá gwada Lazglafta wu, ɗina a ndana taɲ wu, ɗina a ghunislaka taɲ wa. ¹⁶ Nda sna ɲni ta Lazglafta ka hɛɲ ta mnay, nda ta tva skwi ta magɛ hɛɲ ya ná, sna a hɛɲ ta Lazglafta wu, nda nza hɛɲ ka skwa mbiday ka gwal mbrɛs, laviɲ a hɛɲ ta magatá skwi ɗina ɗɛr ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlgħay nda ɲuďuf

¹ Wya skwi dza'a kagha magay: ɲavanja ka tagħa ka ɲa mnduha ta hyahya skwi ta ghɛɲa ɗina. ² Ka mna ka ɲa la galata mndu, ka nzata hɛɲ nda hanatá ghɛɲ ka gwal nda ra vla glaku ɲa taɲ, ka gwal nda vɛrdá ghunislak da hɛɲ, nda zlgħay nda ɲuďuf tɗukwa, nda vɛrdá ɗvu, ka nzata hɛɲ ka gwal ksa ɲuďuf guli. ³ Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ɲa magay taɲ ta ɲɛrma skwi manda va ta zdɛganatá Lazglafta. Yaha hɛɲ da tsa mndɛra mndu, yaha hɛɲ da ghuyaku, ka tagħa hɛɲ ta skwi ɗinaɗina ɲa sanlaha. ⁴ Mantsa ya tama dza'a kɛl hɛɲ ka tagħanaťá dagħala mi'aha ta ɗva za'alha taɲ nda zwana taɲ, ⁵ nda tva ndanu tɗukwa, ta hɛɲ. Ka nzakwa hɛɲ ka

* 1:4 Tit: Ngha ta 2 La Kwareɲť 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † 1:9 Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

gwal nda ghuḅa. Ka njanata hən ta həga tan dina. Ka nzakwa hən ka nərma mi'aha. Ka sna hən ta gwaḁa da zə'alha tan. Mantsa ya ka hən da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwaḁa Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata hən ta hən ⁷ ma inda skwi. Kagha guli, ka maga ka ta skwi dina njanahay tan ta kagha, njanahay tan ta sada gha. Nda njuduf turtuk kaka tagha skwi ta taghe ka njanahay tan. Yaha ka da tsabaku. ⁸ Hyahya gwaḁa kaka mnay, njanahay tan ta gwal mbananata gwaḁa ka hula kada kwala hən mutsafta vzafta rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna hən ta gwaḁa da danahaga tan ma inda skwi. Ka maganata hən ta skwi dza'a zdanata njuduf ta hən. Yaha hən da mbanawi nda hən guli. ¹⁰ Yaha hən da kasantata skwiha tan. Njanahay tan ka hən da magay katək, kada grafta danahaga tan kazlay: Tudukwa mnduha hən ka'a. Mantsa dza'a ka mnduha ka ghuba tsa skwiha ta taghe mu ta ghəna Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbananata Lazglafta ta mnduha ma dmakwa tan

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maranmara Lazglafta ta zdanatahudi ta nzakway ka dzuḅaya mbaku njanahay tan inda mnduha demdem, njanahay tan mutsay tan ta mbaku. ¹² Tsa zdanatahudi vlama Lazglafta ya, ta taghamata kwal kul mbədglanata hul, njanahay tan kwal kul maməgəltata skwa ghəna hadik, njanahay tan mu ta nzakwa mu ma na ghəna hadik na nda hanata ghəna, nda maga skwi tudukwa, nda sna gwaḁa Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla njanahay tan fitik faf mu ta ghəna tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatata ghənani ka mtuta ma vla mu njanahay tan varagamapta ma dmakwa mu, njanahay tan mu ka gwal nda ghuḅa ta kamani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga njanahay tan* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya kaka da taghanafata hən. Ka vlanata ka ta mbraku ta hən. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwaḁa nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hertata ta kagha.

3

Nzaku ta ranata mnda zlgay nda njuduf

¹ Havanakhava ta gwal zlgay nda njuduf, ka hanaganata hən ta ghəna mista mghamha* nda ya da la njanahay tan ka maga hən ta skwi ta mnanata lu ta hən. ² Mnanamna ta hən, yaha hən da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdanata ka hən nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka hən, leḅtekwa ka hən nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, had mu si ta sna gwaḁa da mndu wa. Si nda zadanata mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sidi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prak ma ka mbida amu. Ta husanhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, mnda maranata Lazglafta mnda mba amu ta zdanatahudi nda dva mndani katakata, ⁵ ka mbanata tsi. Val magata mu ta skwiha tudukwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka ghudimistata mbrakwa Sulkum nda ghuḅa,† ka mu ka mutsafta lfida yaku. ⁶ Tsa Sulkum nda ghuḅa ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftata njudufa mu. ⁷ Mantsa ya ka'a zdanatahudi ka namafata ka njanahay tan mnduha njanahay tan mutsay mu ta hafu njanahay tan kdekeden ya faf mu ta ghəna tida. ⁸ Varda skwi na gwaḁa ta mnə yu na.

Ka gdata ka ta mna tsa gwaḁa ya ka ndanata njanahay tan mnduha, kada maga gwal zlgay nda njuduf ta njanahay tan skwiha inda fitik. Tsa ya varda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zlerdutawi ka bətbət ta ghəna gwaḁa ta mbada mndəra mndu‡ nda ya nda gwaḁa ta ghəna zlahu Musa. Had hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamata daga vgha da taba gwal zlgay nda njuduf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlan a tsi tahula dvəlganaghata

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10. * **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † **3:5** Gray nda Yuhwana 3:5. ‡ **3:9** Ngha ta 1 Timute 1:4. § **3:10** Gray nda Mata 18:15-17.

gha ka mahisŠ wu, ka zliŋta ka ta tvani.
¹¹ Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa
 ya ná, nda sna kazlay: Nda zaɗa yu ma tvi
 kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga
 dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta
 ŋani.

Hidaku vlan lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka
 Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim
 slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada
 dza'a za yu ta fwaka ɗa, ka yu ndanapta.
¹³ Ma fitik dza'a sli'afta i Zenas mnda tsa
 guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka
 katanŋa ka ta həŋ, da htugudunŋa skwi ta
 həŋ ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanaftá gwal
 zlghay nda ŋuduf manda amu ta ŋavata
 ka maga skwiha ɗinaɗina, ŋa katanŋa taŋ
 ta gwal htaghu skwi da həŋ, kabga dza'a
 mutsay həŋ ta nisəla taŋ.

Ga zgu ŋa kɗiŋta

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i
 ŋa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta
 inda graha u ma zlghay nda ŋuduf.

Ka nza zɗakatahuda Lazglafta kawadaga
 nda kaghuni demdem.

Tsgħa ta lwa Pwal ɲa Filimuj

Ga zgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəɲa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanjama mu Timute ɲni ta vindagħafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəɲ nda aɲni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pɔakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zɔakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəɲa ghuni. Ka vlagħunata həɲ ta zɔaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəɲa Filimuj

⁴ Inda fitika magay da ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəɲa kagħa, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda ɔvuta ya ɔvu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuɔuf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatá ghəɲa na zlghay nda ɲuɔuf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi bɔaɲay ta daɓi. ⁷ Zwanjama da, mndərga tsa ɔvu ta ɔvu ka ta gwal zlghay nda ɲuɔuf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga ɔvuɔva ka ta gwal zlghay nda ɲuɔuf, ka mbanafatá həɲ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ɲa tsu'aftá Unesima

⁸ Aɲ mndani, má si slagħusla yu ma nzakwa da ka ghunatá mnda Kristi, má ɲa mnagħatá tva skwi ma ɲa magay gha ɔina. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagħa nda ma ɔvu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga maganata da ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagħa ta ghəɲa zwanja da Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na

nzakwa da ma gamak na. ¹¹ Wya si had hayhayani da kagħa ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagħa nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədagħapta, ya hara da ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ɲagħuta tavata i'i hadna ma na nzakwa da tsam lu ma gamak ta ghəɲa Lfida Gwada, má ɲa magihatá slna ma vla gha, ya má da ɔawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, laviɲ a yu ta magay ga ghəɲ ga ghəɲa da kul snanatá yu da kagħa wu, ba má da kagħa katsi sabi da nzakw tsa zɔakwa gha ya ka mbla kagħa.

¹⁵ Ba kada vrəglavafta nzakwa ghuni ɲa kɔkedzeɲ ká skwi nda Unesima kəl tsi ka dgata vgha nda kagħa ɲa fitik kwitikw. ¹⁶ Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanjama mu tegedteged. ɔvuɔva i'i, kagħa yeya dza'a kwal kul ɔvafta rki. Mnda səla ya, zwanjama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərda i'i ta zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i ɔawa ka. ¹⁹ I'i Pwal, ta vindafta nda dzva da yu, dza'a play yu, dməɲa da kagħa ma zlgha nda ɲuɔuf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. ²⁰ Mantsa zwanjama da, ta ndəba dzvu yu da kagħa ma hga Mghama mu, ka ləihata ka ta ɲuɔufa da ma guyatá vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na ɔelewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta ɔawu yu da kagħa, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malagħutá ya mna yu kə'a.

²² Mantsa, ta ɔaway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni ɲa vli-hatani ta tvi ɲa ɔhadagħata da da kagħuni.

Ga zgu ɲa dza ghəɲa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras‡ ɲa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəɲa mag-anatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5. ‡ 1:23 Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12.

§ 1:24 Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Lukwa, gwal ta ksə ηni ta slnaŠ kawadaga
da həη, ηa gha guli.

²⁵ Ka nza zɔakatahuda Mghama mu Yesu
Kristi nda kaghuni.

Tsgha ta lwi ŋa La Hebru

Gwadgamata Lazglafta nda ma Zwanjani

¹ Manda ghalya ná, nda kɔ́a fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidziha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwada Lazglafta ta gwada nda amu. Ma fitika zlagiginja Lazglafta ta ghəŋa hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagiginj tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³ Tsa Zwanjani ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdintani ta magatá slna ghuɔintá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

⁴ Mantsa ya kəl tsa Zwanjani ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlanj tsi ka malaghutá ŋa tanj ya. ⁵ Had duhwala Lazglafta ya ta kdə walanja Lazglafta ta mnanata kazlay: «Kagha ná, Zwanja da ka, nda nza yu ka Da gha daga gita» kə'a wa. Had ya guli ta kdə walanja tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da gha, dza'a nzakway kagha ka Zwanja da‡ kə'a guli wa. ⁶ Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋa hadik, ka'a mantsa: «Ka tsəlbə inda duhwalha Lazglafta ta tsəlbə ŋani,» ka'a. ⁷ Ama wya ka'a mnata ta ghəŋa duhwalani: «Gwal ksihatá slna hahəŋ, ŋa nanaftá həŋ manda falak, ŋa nzakwa tanj manda ghanika vu,» § ka'a. ⁸ ŋa Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani:

* **1:2** Ngha ta Yuh. 1:3. † **1:3** Ngha ta Zab 110:1. ‡ **1:5** Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § **1:7** Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * **1:9** Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8. † **1:12** Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ **1:13** Ngha ta Zab 110:1. * **2:2** Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal ghunay 7:53.

«Dughurukwa ga mghama gha Lazglafta ná, nda nza ŋa kdekedzen. Dafa ga mghama gha ná, nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa. ⁹ Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgaghatá kagha, dfa a kagha ta ghwadaka skwiha wa. Tsaya kəl Da gha Lazglafta ka pghaghaghatá rda zdəghaftá ŋuduf, ka dvtá tsi ta kagha ka malaghutá graha* gha,» ka'a. ¹⁰ Ka'a guli: «Kagha ná, Mgham ka. Ma zraftani, kagha ta magaftá ghəŋa hadik. Luwa guli ná, magatá slna dzva gha ya. ¹¹ Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdu hərdə həŋ. Ama kagha ná, nda nza kagha ŋa kdekedzen. Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut. ¹² Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya, manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ. Dza'a mbədavafmbədə həŋ, manda ya ta mbədavafta lgut. Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná, manda va tsaya ka, had kdavakta† nzakwa gha wa.» ¹³ Ta walanj a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay: «Sawi nzata nda ga zeghwa da, dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha ŋa nzakwa tanj ka skwata pgha səlahə‡ gha» kə'a wa. ¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganatá slna ta Lazglafta, ta ghwanu lu ta həŋ ŋa katantá gwal ta nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga dasuwa nda skwi ya snanj mu, kada kwala mu ta zwaduta ma tvi.

² Tsa gwada si ta mnə duhwalha Lazglafta* ghalya ya ná, nda mbra nzakwani. Inda gwal ta kwal kul klaftá tsa gwada ya ka gwada, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa həŋ ta guma ya ta ranjá həŋ.
³ Ka si mantsa ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tinəl Mgham Yesu ta mna tsa gwada ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá gwal ta sanjá tsa gwada ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwada ya kə'a.
⁴ Ka nlanaghatá Lazglafta kaghəŋani guli ta tsa gwada tan ya, nda ma maga njizlaha, nda ma skwiha ka mandərmimi,† nda mazəməmha kavghakavgha. Dəganafha Sulkum nda ghuḅa ta slna ta mnduha ŋa maga skwiha kavghakavgha manda ya kumanə tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

⁵ Mantsa ya ná, duhwalhani a vlanj Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa zamana ta sagha ta mnə mu ya wa. ⁶ Katək ná, wya ka sana mndu vindafta ma deftera Lazglafta: «Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi. Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta ka tsatsi na?
⁷ Anj mndani, vraganavgha ka gudzekw ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta. Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.
⁸ Ka vlanjá ka ta ga mgham‡ ta ghəŋa inda skwi demdem,» ka'a. Ka vlanjá Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi, ka lu ya ná, had sana skwi kul had tsi ta ga mgham ta ghəŋani nda tsaya wa. Anj mndani, ta ngha a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghəŋa inda skwi kə'a wa. ⁹ Tsa mndu vragana lu ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya nghanj amu. Ka vlanjá Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghəŋa vəl mtutani, ka ghuytá danwa. Mantsa ya tama, ma zdakatahuda Lazglafta ná, ka ŋa inda mndu danja tsi ta mtaku.

† 2:4 Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12. ‡ 2:8 Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7. § 2:12 Ngha ta Zabura 22:23.

* 2:13 Ngha ta Isaya 8:17, 18. † 2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ 2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.

¹⁰ Inda skwi ná, Lazglafta ta magafta. Ka ŋani nzakwani guli. Mantsa, ka dvaftá Lazglafta ta payaftá Yesu nda ma ghuya danwa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, ŋa hlalni ta həŋ da glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla həŋ da mbaku ya.

¹¹ Tsa mndu ta ghuḅa mndu ya nda tsa gwal ghuḅin lu ya tani ná, ma da turtuk həŋ. Tsaya tsa kwal hula ksantá Yesu ka hga həŋ ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:

¹² «Dza'a mnanjmna yu ta hga gha da zwanama da.

Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,§» ka'a.

¹³ Ka'a guli mantsa:

«I'i ná, nda fa ghəŋa da dar ka ŋa Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwanaha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwanaha mnə tsi ya ná, mnda səla həŋ demdem. Ka nutá Yesu ka ghəŋani guli ka mnda səla manda va hahəŋ, kada laviŋta tsi ta mtuta, ŋa nanatá halaway ta nanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi.

¹⁵ Mantsa ya magata Yesu, ŋa zlu'agaptá həŋ ta gdata ta nzaku ma zləŋa mtaku ya ta niŋtá həŋ ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantsa ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanja wa. Zivra Abraham† ya sa tsi da katanja. ¹⁷ Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, nərma ya ma slna Lazglafta, ŋa platá dmakwa mnduha.‡ ¹⁸ Ndanana tama, laviŋlava ta katanjá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghanjdzgha lu ta tsatsi ka ghəŋani, ka ghuyanaptá danwa.

3

Yesu mali ta ghəŋa Musa

¹ Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hganj Lazglafta ŋa nzakw ka ŋani,

fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlgħaf mu ta mnə mu banluwa ya. ² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ŋa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ŋərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ŋa Musa, ma magayni ta slnani ŋa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.» ³ Mal mndu ta ba həga ta vlan̄ta lu ta sgít ŋani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dīna ka vlan̄tá glaku ta Yesu ka malagħutá ŋa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. ⁵ Musa ná, ŋərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnanan̄tá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwan̄ ta nzanaghata ta ghəŋa həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdanagda mu ta ŋanatá zlgħay nda ŋudufa mu, ka ghərɓay mu ta ghərɓaku ma fatá ghəŋa mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuɓa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,
⁸ yaha kuni tənanaftá ghəŋa ghuni manda
 ŋa dzidzīha ghuni,
 ta sli'anaftá gwada ma fitika dzəghan̄ta tan̄
 ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulam nda nghan̄ta tan̄ ta
 ŋərma skwi magə yu ŋa tan̄ ma vaku
 fwaɗ mbsak ná,
 ka dzəghihatá hən̄.

¹⁰ Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda hən̄.
 Ka yu mantsa:

“Ta dza'a ta kəma ta kəma hən̄ nda
 ghwadaka ndanu,
 sna a hən̄ ta skwi ta kumə yu da hən̄ wa.”

¹¹ Ma tsa gatá sida da ya ná, wadawada yu,
 had hən̄ dza'a walan̄tá lami da tsa vla
 mbi'a† vgha payanaf yu ta hən̄ ya
 wa,» ka'a.

¹² Dasuwa ka kuni zwanama da, yaha
 ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda
 ghwadaka ŋuduf ka zlanavatá Lazglafta
 ta vla hafu ya. ¹³ Ta hğay Lazglafta ta
 kaghuni «gita» guli. Mbruvuswa vgha

ghuni inda fitik, kada kwala dmaku
 nanagħatá kaghuni, da tənanaftá ya dər
 turtuk ma kaghuni ta ghəŋ. ¹⁴ Amu ná,
 graha Yesu Kristi mu ka ŋanaŋa mu his his
 dzvu ta kahwathwata fatá ghəŋ ya mutsaf
 mu daga tan̄tan̄ ya.

¹⁵ Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,
 yaha kuni tənanaftá ghəŋa ghuni, manda
 ŋa dzidzīha ghuni ta sli'anaftá gwada
 nda tsi‡ ya.»

¹⁶ I wa tsa mnduha ta snan̄tá lwa Lazglafta
 ka sli'anaftá hən̄ ta gwada nda tsi ya na?
 Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap
 Musa ta hən̄ ya a ra? ¹⁷ Ta ghəŋa i wa
 ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwaɗ
 mbsak ya guli na? Ta ghəŋa tsa gwal ta
 gatá dmaku ka rwutá hən̄ ma mtak ya a
 ra? ¹⁸ Ŋa i wa wadata tsi kazlay: Had hən̄
 dza'a walan̄ta lami da tsa vla mbi'a vgha
 payanaf tsi ta hən̄ ya wu kə'a ya na? Ŋa tsa
 gwal ta sli'anaftá§ gwada ya a ra? ¹⁹ Nda
 ngha mu ná, traptra ta hən̄ ta lami da tsa
 vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən̄ ya, kabga
 kwalaghuta tan̄ ta zlgħafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta
 sləmən̄ kazlay: Dza'a lavin̄lava kuni ta lami
 da vla mbi'a vgha ya payaghunaf yu kə'a
 ya, dasuwa ka kuni tama, da pɗagħutá sani
 dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami.

² Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada
 manda va ya mnana lu ta dzidzīha mu
 ghalya. Ama katan̄ a tsa gwada mnana lu ta
 hən̄ ya dekdek wa. Manda snan̄ta tan̄ ta tsa
 gwada ya, ka kwalaghutá hən̄ ta zlgħafta
 nda ŋudufa tan̄. ³ Amu gwal ta zlgħaftá tsa
 gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha
 ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawada yu ma gatá sida da:

Dza'a nghan̄ yu ka waka hən̄ dza'a lami da
 tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta
 hən̄ ya,» ka'a.

An̄ mndani, kdīnkda ta magatá slna daga
 ma zrafta ghəŋa hadik. ⁴ Ka lu mnata
 ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəŋa

* **3:2** Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindin̄ lu mistani ŋa ŋanata. † **3:11** Aya 7-11, Zabura 95:7-1. ‡ **3:15** Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ŋa ghalya mnafta lu. § **3:18** Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11.

* **4:3** Ngha ta Zabura 95:11.

mandəfáŋa fitik na: «Badu mandəfáŋa fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani†,» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had həŋ dza'a walaŋtá lami da tsa vla mbi'a vgha‡ ya si payanaf yu ta həŋ ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta snaŋta taŋtaŋ ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a həŋ wu, kabga kwalaghuta taŋ ta snanata gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'ŋ fitik tahula tsa, ka mnigintá tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka snaŋsna kuni ta lwani,
yaha kuni da taŋanaftá ghəŋa§ ghuni kə'a ya.

⁸ Ka si má va bhadanam bha Dzesuwa ta həŋ da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnəgla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ŋa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha badu mandəfáŋ ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ŋani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ŋani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ŋavamaŋa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanata gwada Lazglafta, manda tsa ŋa dzidziha mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Laviŋlava ta zlagadamta da ŋuduf, nda vla nzugu tani dikw da dudi. Nda sna ta dgaptá skwi ta daslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Had sana skwi ta difaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid həŋ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

¹⁴ Tsəhala mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata,

ta nzakway ka Yesu Zwaŋa Lazglafta, ta bhadafata ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlgəŋa nda ŋudufa mu. ¹⁵ Mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ŋa amu wa. Katək ná, dzghaŋdzgha lu ta mala mu ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantse tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghəŋ ta Lazglafta, tsatsi ta vla zdakatahudi, ŋa tawatani ta hidahida ta amu, ŋa vlamatani ta zdakatahudani ŋa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taŋ ná, ŋa maganata slna ta Lazglafta da manaka taŋ ya, ŋa vla skwi nda pla ghəŋ ŋa Lazglafta ta ghəŋa dmakwa mnduha.

² Tsa la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, nda sna hahəŋ ká həŋ dza'a maga skwi dina ŋa gwal kul snaŋtá maga skwi dina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli. ³ Tsaya tama dza'a kəl tsatsi ka pla ghəŋ ŋa Lazglafta, ta ghəŋa dmakuhani*, ta ghəŋa dmakuha mnduha yeya a wa. ⁴ Had mndu ta klaftá tsa glaku ŋa nzaku ka mali ta ghəŋa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá ghəŋani wa. Lazglafta ta hgaŋta manda ya hgaŋ tsi ta Haruna.

⁵ Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá ghəŋani ta nzaku ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ŋani kazlay:

Kagha ná, Zwaŋa da ka,
nda nza yu ka Da gha gita kə'a.

⁶ Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:

«Kagha mali ŋa kdekedzeŋ ta ghəŋa gwal ta ksa slna Lazglafta,

manda ŋa Melkisedek† ya,» ka'a.

⁷ Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəŋa hadik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ŋdanɔda

† 4:4 Zrafta 2:2. ‡ 4:5 Zabura 95:11. § 4:7 Zabura 95:7-8, manda ŋa gwada Grek ŋa ghalya mnaf ta lu. * 4:8

Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4. * 5:3 Ngha ta Levitik 9:7. † 5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4.

‡ 5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46.

da Lazglafta ta laviŋtá mbanaftha ma mtaku‡. Ka snanatá Lazglafta ta ghəŋa vəl hananatani ta ghəŋani. ⁸ Kulam nda nzakwani ka Zwanja Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka snanŋa kazlay: Snatá gwada ná, skwi nda bla ya kə'a. ⁹ Manda kdinŋa Lazglafta ta dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumanŋ tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka mndu ya ta mba inda gwal ta snanatá gwadani, ŋa nzakwa tanŋ nda hafu ŋa kdekedzen. ¹⁰ Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek.

Dasuwa ka kuni da zlanŋta kuni ta zlghay nda ŋuduf

¹¹ Mamu skwi dagala ŋa mnay ta ghəŋani, tsaw nda bla tsislay ŋa ghuni, kabga la a da sləmənŋa ghuni wa. ¹² Nda kda fitik má prək ka nzakwa ghuni ka gwal taghanatá skwi ta sanlaha, kabga nda kda fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. Ŋa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgelta ŋa ghuni ta va tsa skwiha ma gwada Lazglafta taghu kuni daga tanŋtanŋ ya. Ta sna a kuni karaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwanŋ ta ghuva tata sa u'a ya kuni. ¹³ Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwanŋ ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tdukwa§ wa. ¹⁴ Ŋa galata mndu na skwa zay tanŋtanŋa ta gdata hənŋ ta zay, ka slavaptá hənŋ ka tagha dganatá skwi dina, nda ya kul dinaku, ŋa magay tanŋ ta skwi dina.

6

¹ Mantsa ya tama, zluŋmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəŋa Kristi, mbadma ta ghəŋa tagha skwa gwal nda ndəha. Ma laghu mu vrəglafta ta ghəŋa dughwanŋa skwi ta nzakway ka: Gwada ta ghəŋa pla dmaku, ŋa zlanŋta mnduha ta maga slnaha ya ta kla hənŋ da Zadaku, nda gwada ta zlghaftá Lazglafta nda ŋuduf, ² nda gwada ta batemha, nda gwada ta fa dzvu ta ghəŋa mndu, nda gwada ta sli'agapta ma mtaku, nda gwada ta tsatá ghəŋa guma ŋa dekdek ya. ³ Zluŋmazla ta

tsahaya, mbadma ta kəma ta kəma. Wya skwi ŋa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴ Skwi ŋa snanŋa mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwadakanaf tsuwadaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuḅa ma ŋudufa tanŋ, ⁵ gwal ya si ta danŋtá zdakwa gwada Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ŋa zamana ta sagha, ⁶ ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta tanŋ da pləgəltá dmakwa tanŋ. Zlənəglafzlənŋa hənŋ ta Zwanja Lazglafta ta udza zlənŋay, ka razay* banluwa.

⁷ Lagha imi ka gdata ta nzaku ta vwah, ka magafta skwi tida ŋa katanŋtá gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa hadik ya da Lazglafta nda tsa. ⁸ Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya dyanaftha ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a drinŋdra† lu.

⁹ Zwanama da, anŋ mndani dər má mantsa mnata ŋni ná, da sna anŋni kazlay: Ta nərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰ Lazglafta ná, tdukwa tsatsi, had dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ŋa katanŋtá zwanama ghuni gwal zlghay nda ŋuduf, ya ta gdata kuni ta kata hənŋ ndanana guli ya wa. ¹¹ Ndanana ná, ta kumay ŋni ta ŋavata inda kaghuni nda fata ghəŋ ta skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida ha ka kdavaktani. ¹² Ma ksu yađi ta kaghuni. Ksawaksa ta sada gwal ta ŋavata ma zlghay nda ŋuduf, gwal ta faftá ghəŋa tanŋ ta Lazglafta ka mutsaftá hənŋ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənŋ ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləmənŋ ta Abraham

¹³ Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləmənŋ ta Abraham ná, ka wadananatá tsi nda vərda htsinŋani, kabga had sana mndu ta malaghutá tsatsi ŋa wadanatani nda tsi wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaghaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra‡ gha tusak,» ka'a. ¹⁵ Mantsa ya, ka ŋavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta

§ 5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwareŋt 3:2. * 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. † 6:8 Gray nda Zlrafta 3:17-18.

‡ 6:14 Zlrafta 22:16-17.

imi ta sləmən̄ ya. ¹⁶ Ta wađu mndu ta wađu ná, nda skwi ta malaghutá htsiṅa vərda tsatsi ta wađa tsi. Tsa wađu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərdə lu ta ghəṅani ya. ¹⁷ Nda tsaya ná, kumaṅkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən̄ ta mndu ya kazlay: Had yu dza'a mbəđanaftá skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda wađu. ¹⁸ Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul laviṅtá mbəđanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləmən̄ ta mndu nda wađu ya wađa tsi nda tsi. Had dza'a walaṅtá tsakalatawiš mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ṅa ṅavata mu nda fatá ghəṅ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghəṅ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa mu. Kah-wathwata dihatani had skwi ta gigđan̄ta wa. Zlaganapzłaga ta złala ka 6hadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tiṅlaghuta Yesu ta lami ka amu, ṅa nzaku ṅa kdekedzen̄ ka mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta manda ṅa Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəṅa ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəṅa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwī da guya Abraham ta vrakta ta kwarafta sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. ² ṅa tsa Melkisedek ya hlanaf ta Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəṅa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tdukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zđaku» ya. ³ Tsatsi ná, had dani wu, had mani wu, had dzidzani wa. Had vəl mnay kazlay: Bađu yeya yata lu, bađu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwaṅa Lazglafta nzakwani. Nda nza ṅa kdekedzen̄ ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlan̄ta. ⁵ Skwi ṅa snan̄ta ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, złaha Musa ta mnanatá hahəṅ, ṅa dza'a tan̄ da đawa zaka da inda la Isra'ila. Zwanama tan̄ tsa gwal ta đawu həṅ da həṅ ya. An̄ mndani, zivra Abraham hahəṅ guli. ⁶ Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlan̄ta. Ta ghəṅa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄. ⁷ Had sana zlərdəy wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəṅ ya. ⁸ Mndəra la Levi ta złgha zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həṅ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta złghafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ṅa kdekedzen̄ ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹ ṅa tsin̄tá ghəṅani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanłaha ya ná, klaṅkla tsatsi guli ta zaka ka vlan̄tá Melkisedek nda ma dzidza tan̄ Abraham. ¹⁰ An̄ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagha Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ ṅa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlan̄ta Lazglafta ta złahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna tan̄ ya ná, slaghwa a ṅa dzanaghatá ghəṅa skwi ya kumaṅ Lazglafta, ta vlan̄tá tsi ta złahu ta həṅ wa. Ka má si slaghusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəṅa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹² Ka si mbəđapmbəđa Lazglafta ta mndərga mali ta ghəṅa gwal ta ksa slnani mantsa katsi ná, nda nza tkwe' ka mbəđaptá złahu guli. ¹³ Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwada na ta ghəṅani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walaṅta ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi

§ 6:18 Gray nda Mbsak 23:2. * 6:19 Gray nda Livitik 16:2. * 7:11 Vla skwi ṅa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta złahu ta ghəṅa vla skwi ṅa Lazglafta, ka mbəđatani ma sana vli. † 7:14 Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33.

kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda† kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadaŋ a Musa ta gwada ta ghəŋa tsa mndəra taŋ ya ma fitika gwadayni ta gwada ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kdəgliŋtá tsaliŋta ná, zlagapzлага sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kdavakta. ¹⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Nda nza ka ŋa kdekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta,

manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

¹⁸ Mantsa ya ná, nda hərda zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, had hayhayani wa. ¹⁹ Zlaha Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a bhadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadatá tsi ta wađu. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wada a ta wađu wa. ²¹ Yesu ná, nda wađu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawada yu,

had yu dza'a vrəglafta tida wu:

“Nda nza ka ka mnda ksa slna ŋa kdekedzeŋ§” » kə'a.

²² Ma tsa wađu wada Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərbatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³ Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku had həŋ ta gdavata wa. ²⁴ Yesu ná, ŋa kdekedzeŋ nzatá nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta ya guli, had dza'a tsavapta wa.

²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanaftha ŋa kdekedzeŋ ta inda gwal dza'a bhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu

ná, ŋa kdekedzeŋ nzatá nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa taŋ.

²⁶ Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ya pahan mu. Tsatsi ná, nda ghuḅa nzatá nzakwani, had rutsak tida wa. Had dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəŋ inda fitik ŋa ghəŋani, nda ya ŋa hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəŋ ma vlatani ta ghəŋani. ²⁸ La mali ta ghəŋa slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa ná, gwal nda hta nzakwa taŋ ya. Ma fitika wadata Lazglafta ta tsa wađu wada tsi ya, mbədapta tsa gwada ya ta zlahu Musa. Ka fatá tsi ta zwanani ŋa kdekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi kumanj tsi.

8

Yesu mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta

¹ Wya mala dughwana skwi ta mnə ŋni: Mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta*. ² Ta ksa slna tsatsi ma vərda həga tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ŋa vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəŋ tani. Nda ra ka mutsafta ŋa amu ma mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi ŋa vlayni. ⁴ Ka má si ta hadik na Kristi katsi ná, ma had fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa slna ta magə tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba həga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa káka, manda va tsa nzakwani maragha yu ta ghwá† ya ná, manda va

‡ 7:17 Zabura 110:4. § 7:21 Zabura 110:4. * 8:1 Ngha ta Zabura 110:1. † 8:5 Ngha ta Sabi 25:40.

tsaya káka da bafta,» ka'a. ⁶ Kahwathwata ná, slna dagala vlanj lu ta Yesu. Tsatsi ta nzamta ma takataka slərɓatá zughu dīna ta malaghuta, thaf lu ta tatá imi ta sləmən dīna ta malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma haɗ rutsak ta tsa tanɗanja dzratawi ya wu katsi, ma zbəgla a lu ta mahisani wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ɗa tanj. Ka'a mantša:

«Dza'a saghasa fitik,
dza'a dzrəglafdzra yu ta wi ka lfidani
mataba ɗa nda la Isra'ila,
nda ya nda la Yuda,

⁹ nzata a manda tsa dzratawi dzraf yu
nda dzidzīha tanj ma tsa fitika hlagapta ɗa
ta hən

nda dzva ɗa ma haɗika Masar ya wa.
Hahən ka ghənja tanj ta ɓadziŋtá tsa si
dzratawa ɗa nda hən ya, ka zliŋtá i'i
ta hən guli,

¹⁰ Mantša tama, wya tsa dzratawi dza'a
dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa
fitik ya.

Dza'a taghanaftagha yu ta zlahuha ɗa ta
hən, ɗa hanamta ɗa ta hən ma ndana
tanj,

thanamha yu ta hən ma ɗudufa tanj. Dza'a
nzanza yu ka Lazglafta tanj, ɗa nza-
kwa hahən ka mnduha ɗa guli.

¹¹ Haɗ mndu dər turtuk dza'a taghəglanaftá
mndəra tanj, dər zwanamani kazlay:
Snaɗsna ta Lazglafta kə'a wa.

Inda tanj dza'a nda sna hən ta i'i, nda zwani
tani, nda glata mndu tani.

¹² Dza'a planapla yu ta krughuva tanj,
havglakta a yu ɗekɗek ta dmakuha tanj
wu,» ka'a.

¹³ Ma tsa mna gwada ta dzratawi ka lfid ya,
niɗna Lazglafta ka halatani ta tsa tanɗanani
ya. Tsa ɗa ghalya ta halaku ya, ta ghwanj a
ka hluta wa.

9

Tsəlbu ɗa Lazglafta ta haɗik, nda ya ta luwa

¹ Ma tsa tanɗanja dzratawi ya, mamu tvi
ya ta raku ɗa magay ka lu dza'a tsəlbu ɗa

* **9:5** Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22. † **9:7** Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34.

Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta haɗik, ² nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Tanɗanja huɗa tsa həga ya ná, vli nda ghuɓa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ɗa Lazglafta. ³ Tahula mahisa zlala, mamu sana huɗi ta hgu lu ka vli nda ghuɓa katakata. ⁴ Mida famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta gwada dzratawi tida. ⁵ Ka tsat-saftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlabak ta vli ya ta vlə lu ta us ɗa Lazglafta ɗa pla dmaku. Ama haɗ lu dza'a pasla gwada* ta tsaya ndana wa.

⁶ Mantša ya gwagwatá nzakwa tsa həga ɗa gɗata gwal ta dra skwi ɗa Lazglafta ta lami da maga slna tanj ma tanɗanja huɗani ya. ⁷ Ama ma tsa mahisa huɗi ya, mali ta ghənja gwal ta dra skwi ɗa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ɗa kladanamtani nda usa rini, ɗa vlanɗá Lazglafta ɗa plinistá krughuvani†, nda ya ɗa plinistá ɗa hamata mnduha guli. ⁸ Mantša ya kumanɗa Sulkum nda ghuɓa ta mnamanɗa kazlay: Haɗ tvi ɗa lami da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya, ka ta gɗavagɗa tsa tanɗanja huɗi ya wa. ⁹ Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghən ta plə lu ɗa Lazglafta ná, slaghu a ɗa dzanaghatá ghənja ghuɓatá dmakwa gwal ta tsəlbu ɗani wu kə'a. ¹⁰ Gwada ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuɓaku kavghakavgha kwenkwenj ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviɗ mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ɗa kzla mbəɗanafta Lazglafta ta inda skwi.

¹¹ Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzakway ka mali ta ghənja gwal dra skwi ɗa Lazglafta famatá vərɗa skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala

ta dínuta katakata, ya kul baftá mnda sála. Ta ghəŋa na hađík na a bafta Lazglafta guli wa. ¹² Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa huđi nda ghuḅa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəŋ wa. Vərdá ŋani ma us vla tsi, ka mbamafta ŋa dekdek ma dmakuha mu. ¹³ Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəŋha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra†, ŋa fađaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tsa krughuva taŋ ya ka saha ta həŋ manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴ Ka si mantsa ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəŋani ka vlanťá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ŋa kdekeden tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghuḅinťá ŋudufa mu, ŋa zlanťa mu ta maga ghwađaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵ Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ŋa dzrəglaftawi ka lfid'nda həŋ, ŋa zlghay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ŋərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ ŋa vlanťá həŋ, ŋa nzakwani ka ŋa taŋ ŋa dekdek ya. Əŋka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwađaka skwiha ya ta magə həŋ ma dzratawi ya ŋa ghalya.

¹⁶ Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷ Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, hađ lu ta ksantá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸ Mantsa ya guli, dər tsa taŋtaŋa dzratawi ya ná, nda us magafta lu. ¹⁹ Tahula mnanafta Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ŋa klaftani ta usa zwana lghəŋ nda ŋa duguzumha ka gaḅanafta nda imi. Bəlahu ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbun lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰ «Nana na usa dzratawa Lazglafta nda

kaghuni ka ŋanata kuni ta tsa dzratawiŠ ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta həŋ. ²¹ Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. ²² Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuḅinťa lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, hađ platá dmaku wa.

Platá ghəŋ pla Kristi ta ghuḅa dmaku

²³ Nda ra ka ghuḅinťa mantsa ya ta tsəna skwiha ta ghəŋa hađík na, kabga fwata vərđá tsa skwiha ta luwa ya həŋ. Tsaha ta nzakway ka vərđakani ta luwa ya guli ná, nda ra ŋa taŋ nda pla ghəŋ ya ta malaptá tsa taŋtaŋani ya. ²⁴ Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul magaf mnda sála ya wa. Fwata tsa vərđani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwada ma vla mu. ²⁵ Inda vaku tsa mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ŋa gdata ta vlatá ghəŋani wa. ²⁶ Ka má mantsa tsi ná, má mbədava a fitika ghuyayni ta đanwa daga ka yawu zlagapta ghəŋa hađík wa. Turtuktuk sála zlagapta tsatsi ma na kđavakta fitik na. Ka vlanťá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ŋa hərdinťá dmakwa mu dekdek. ²⁷ Inda mnda sála ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk sála, tahula tsa ŋa tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸ Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk sála mtuta tsi, ŋa vlanťá ghəŋani ta Lazglafta, ŋa hərdinťá dmakwa ndəghata mnduha†, ŋa vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ŋa hərdgəltá dmaku a wa, ama ŋa mbanaftá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

¹ Zlaha Musa ná, vərđaka nzidida tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Lavin a dekdek ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta ŋa nzakwa taŋ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəŋ ta gdata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya

† 9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19. § 9:20 Sabi 24:8. Ŋa ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8. * 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11.

† 9:28 Gray nda Isaya 53:12.

dza'a ghuḅiṅta hən ta wa ira Lazglafta na?
² Ka si má ta ghuḅay tsi katsi, magata taṅ turtuktuk ya ná, má ndanəgla a hən ta dmakuha taṅ wu, má zlanzla lu ta pləgəltá ghən. ³ Tsaw mantša ya a wa. Katək ná, tsa pla ghən ta plə hən ya, ta havanaktá hən ta dmakuha taṅ vaku nda vaku, had ta ghuḅiṅtá hən, ⁴ kabga had usa lghənha, nda duguzumha ta hərdiṅtá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ṅa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghənja hadik, ka'a mantša:

«Va a ka ta plaghatá ghən nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ṅa plaghata ghən guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ṅa vlaghata.

⁶ Zdəgagha a skwi nda səla ta drə lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ṅa pla ghən ta ghənja dmaku wa.

⁷ Ka yu mantša: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghənja hadik da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghənja da ma deftera zlahu*,» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghən nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ṅa pla ghən ta ghənja dmaku tani, va a ka ta hən wu, zdəgagha a hən guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghən ya kay guli.

⁹ Ka'a guli mantša: «Wana yu, saghasa yu ṅa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa taṅtaṅa pla ghən ta plə lu ya, ka mbədapta nda mahisani. ¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlanṅtá tsi ta ghənani ṅa pla ghən turtuktuk səla. Mantša ya kəl mu ka nzakway nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata hən ka maga slna taṅ inda fitik, ta gdata ta vla va tsa skwi turtuk ṅa hərdiṅta dmaku ya, ama laviṅ a ta hərdiṅta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghənani ṅa pla ghən ṅa hərdiṅta dekdek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá

tsi nda ga zeghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta dinlay səlani.

¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghənani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tdukwa ṅa dekdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuḅiṅta tsi ta dmakwa taṅ. ¹⁵ Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuḅa guli kazlay: Prək tsa pla ghən turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda hən ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ṅudufa taṅ, dza'a thanamtha yu ta hən ma ghunislaka taṅ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantša: «Had yu dza'a havglakta dekdek ta dmakuha taṅ, nda krughuvha taṅ wu,» ka'a. ¹⁸ Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ṅa vlanṅtá Lazglafta ṅa hərdiṅtá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹ Mantša tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuḅa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ṅa lami nda tida ṅa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərda ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghənja gwal dra skwi ṅa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta.

²² Ma tsa nzakwani mantša ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ṅuduf turtuk, nda fata ghən dar, nda ghuḅata ṅuduf kul had dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələnja. ²³ Sladafmaslada ta fatá ghənja mu ka gdata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləmən ya ná, ṅərma mndu ya kə'a.

²⁴ Nghapma ngha ka sani nda sani, ṅa vlamatá mbrakwa đvuvustá vgha nda maga skwi dina. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vluvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

* **10:7** Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ṅa ghalya.

²⁶ Tahula snaŋta mu ta vərda tvi, ka gdata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta haď sana skwi dza'a vlata lu ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋtá dmaku wu kə'a. ²⁷ Ta ghəŋa kzlay ma zləŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləmtsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, haď tawa hidahida tida wa. ²⁹ Ka si mantsa ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlrindiŋtá Zwaŋa Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zďakatahudi ya tama? haď hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghuŋiŋta nda tsi ya. ³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatsa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zləŋay gwada ta dəďamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma taŋtaŋa snaŋta ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwafatá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa daŋwa ya. ³⁴ Ksuxsa ka hidahida ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hlугudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanaŋ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ŋa kdekedzen nzakwani. ³⁵ Mantsa tama, ŋavawa ŋa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəŋa ghuni ta Lazglafta. Ka ŋavaŋa kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni dagala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zďəganatá Lazglafta, ŋa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləməŋ. ³⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta bəts nzda guli ná, dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha ya, gərdata a wa.

³⁸ Mndu ya tďukwa ta wa ira da ná, dza'a nzakway nda hafu nda ma zlgħay nda ŋuďufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul zďəgləghihata a tsa mndu ya wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tekw mataba gwal ta vru nda hul ŋa zadĩŋtá ghəŋa taŋ ya wa. Ama nda nza amu tekw mataba gwal ta zlgħafta ta dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlgħay nda ŋuďuf

¹ Zlgħay nda ŋuďuf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta ngha a iri. ² Ta ghəŋa zlgħay nda ŋuďufa taŋ, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlgħay nda ŋuďuf snaŋta mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghanŋa lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghanŋa* iri həŋ.

⁴ Nda ma zlgħay nda ŋuďufani klafta Abel ta skwa pla ghəŋ ta malaghutá dínaku ka ŋa Kayinu, ka vlanŋtá Lazglafta. Tsa zlgħay nda ŋuďufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tďukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlanŋ tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlgħay nda ŋuďufani ná, tata gwada tsatsi.

⁵ Nda ma zlgħay nda ŋuďuf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa, daŋ a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Zďəganazda Inuk ta Lazglafta‡ ma kďaku tsi ka klaghata ta luwa. ⁶ Ka haď zlgħay nda ŋuďuf wu ná, haď fitik zďəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dína ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dína guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuďuf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghanŋa iri karaku.

* 11:3 Ngha ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9. † 11:4 Zlrafta 4:3-10. ‡ 11:5 Zlrafta 5:24.

Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga tanj tani, ka mbaftá hən. Ma tsa magatani mantša ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəŋa hadik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwaš kabga zlgħay nda ɲudufani.

⁸ Nda ma zlgħay nda ɲuduf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka lagħwi ta hadik ya dza'a vlanja Lazglafta ɲa ɲani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf, ka lagħa tsi nzata ka matbay ma tsa hadik dza'a lu vlanja, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləmənɲ ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantša ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa hən ma tsa tatá imi ta sləmənɲ ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghəŋani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf mutsafta Abraham‡ ta zwanj ma halatani katakata. Markwa tanj Sara guli tsutsa ka dzəghən. Ka fatá tsi ta ghəŋani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantša ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwanj a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwaŋta ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwaš.

¹³ Ma zlgħay nda ɲuduf rwuta hən demdem, ta kul mutsaftá hən ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta hən ya. Ama grafgra hən kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa tanj ta ghəŋani. Ka graftá hən kahwathwata kazlay: Matbay ɲni ta wawutá wawaku* ta na ghəŋa hadik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mnay mantša ya ná, maranmara hən banluwa kazlay: Ta kzla vla tanj hən kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a hən dekdek ta tsa vli sabə hən ya wa. Ka má ta ndanay hən katsi, má si vraghuvra hən. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malagħutá tsaya ɲa tanj ta pahanja, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zdəganatá Lazglafta,

na hɲay ta hgə hən ka Lazglafta tanj. Ka payanaftá tsi ta luwa tanj ta hən.

¹⁷ Nda ma zlgħay nda ɲuduf kumafta Abraham ta vlatá zwanjani Izak ɲa pla ghən ma dzəghənja ya dzəghən Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kdakwakdakwa zwanjani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta ghəŋa tsa zwanj ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya tagħaf yu ta imi ta sləmənɲ† ya dza'a yagapta zivra għa,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavinlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəŋa nzaku ya ká hən dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tƒə tsi ta tsa wi ya ɲa tanj, ka dzuɓunjtá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlɔu ta kəma Lazglafta‡.

²² Nda ma zlgħay nda ɲuduf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a hən ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta hən guli ta skwi ka hən dza'a magay nda ghudzifaniš.

²³ Nda ma zlgħay nda ɲuduf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwanj ya ta wa ira tanj. Zlənɲaf a hən ta ɓlanapta tanj ta zlahə mghama Masar wa.

²⁴ Nda ma zlgħay nda ɲuduf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hɲay ka zwanja makwa Fir'awna.* ²⁵ Ta dran ghuyay da ta danjwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay da ta rfu ma gay da ta dmaku ɲa fitik kwitikw. ²⁶ Mal ghuydipta mnduha ta danjwa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ɲudufani ta skwi ya dza'a vlanja Lazglafta ta kəma.

§ 11:7 Zrafta 6:13-22. * 11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27. † 11:10 Ngha ta 11:16, 12:22. ‡ 11:11 Ngha ta Zrafta 18:11-14, 21:2. § 11:12 Ngha ta Zrafta 22:17. * 11:13 Ngha ta Zrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † 11:18 Ngha ta Zrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zrafta 21:12. ‡ 11:21 Aya 20: Ngha ta Zrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zrafta 48:1-20, 47:31. § 11:22 Ngha ta Zrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * 11:24 Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12.

²⁷ Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf sli'af ta Musa ka zlanatá hadíka Masar, kul zleɲaɲta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul lavinjtá lu ta nghaɲta nda iri ya.

²⁸ Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf tahanatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwinjtá ɲa ghuni guli, ka'a.

²⁹ Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf tsughwadapta zwana la Isra'ila ta drɛfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadapta aɲni manda ɲa taɲ ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† hɛɲ mida.

³⁰ Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf zlinjtá la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata taɲ ta fitik ndɛfáɲ ta wawanafta.

³¹ Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf tsu'af ta‡ Ra-hab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labɛ da vitsa luwa taɲ. Ma lagha la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghɛɲ nda Lazglafta, ka zlanatá hɛɲ ta tsatsi nda hafu.

³² Nu dza'a mnɛgɛlta yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnɛgɛlta dá ta gwadá ta ghɛɲa i: Zideyuy, nda Barak, nda Samsuy, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha§. ³³ Hahɛɲ ná, nda ma zlg hay nda ɲuɖuf zazakta hɛɲ ta hadíkha nda vulu. Ka magatá hɛɲ ta skwi tɖukwa, ka mutsaftá hɛɲ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta hɛɲ. Ka hanaftá hɛɲ ta wi ta rveriha. ³⁴ Ka ninjtá hɛɲ ta zlg hakwa vu læmtæk. Ma sli'a mnduha pslata hɛɲ nda kafay, ka ndaptá hɛɲ mida. Had mbraku ma hɛɲ wu, ama ka nuta hɛɲ ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta hɛɲ ka bigwala, ka ɲawaftá hɛɲ ta sludza hadíkha kavghakavgha. ³⁵ Ka nghɛglanjtá mi'aha ta mnduha taɲ si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihɛɲ nda kwik-wiha lu ta hɛɲ ka tatadaptá hɛɲ, ka kwalaghutá hɛɲ ta zlanatá hɛɲ ɲa mutsa

sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. ³⁶ ɲa sanlaha ya guli ná, gagɛ nda gaga lu ta hɛɲ, ka slɛvaptá hɛɲ. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zida ta sanlaha ka pghamta ma gamak. ³⁷ Nda pala zlazlɛrtsata lu ta sanlaha ka pslatá hɛɲ, dátsanap nda dátsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá hɛɲ. Hwayapta ka ra vli ɲa sanlaha, ka nutá hɛɲ ka pɖu ka kla huta ta tuwak nda ɲa gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta danwa, ka ganaptá lu ta iri† ta hɛɲ. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadík ɲa sanlaha. Ra a ghɛɲa hadík ka ɲa tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda taɲ zdɛganazda hɛɲ ta Lazglafta, kabga zlg hay nda ɲuɖufa taɲ. Tsaw ta mutsaf a hɛɲ ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta hɛɲ ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá dínuta ɲa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghɛɲa slnani nda hahɛɲ nda ghɛɲa taɲ kul had amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya danwa

¹ Tsaya tama, mantsa ya ndɛghata tsa maslɛmtsækha ta wamafta ya. Pghinmapgha ta inda skwi ta ndɛgamata ta gɛrda amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu dína ta vɛrdaka hwaya ya mnama Lazglafta ɲa hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlg hay nda ɲuɖuf, tsatsi guli dza'a ɖhadamaghata da vla dzatá ghɛɲani. Tsatsi ta tsu'af tá mtutani ta udza zleɲay. Ksa a ka hula nda mndɛrga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghɛɲani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zeghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghɛɲa ya ka Yesu su'af tá mndɛrga husaɲta ya husaɲ tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hdák wa.

† 11:29 Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31. ‡ 11:31 Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. § 11:32 Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1—25:1. * 11:35 Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37. † 11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * 12:2 Ngha ta Zabura 110:1.

⁵ Zanaþza kuni ta gwada Lazglafta ta vla mbraku ña zwanani ra?

«Zwanja da! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghəñ, ma kla ka ta ghəñ tida ka dvaghaghadv tsi.

⁶ Mndu ta zlahu tsi ta d̄vu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaftsi ka zwanani† ta dzə tsi guli.»

⁷ Su'uwasu'a ta ghuya danwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlahu kaghuni nda tsi. Tsa ghuya danwa ya ta maranta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan kul had dani ta zlahay ra? ⁸ Ka si zlahu a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərda zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹ Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəña hadik na ta zlahu amu, ta snay mu ta gwada da hən. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwada da tsi ña mutsa hafu rki na? ¹⁰ Ta zlahay dadaha mu ta amu ña fitik kwitikw, manda ya ta gradapta hən kazlay: Ma dza'a dina mantsa kə'a. Ama Lazglafta ná, ña kata amu ta zlahu tsi ta amu, ña mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuða ya. ¹¹ Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zdəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghəñani wa. Ama tahula tsa, ña yiganaptani ta zdaku, nda nzaku tdukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹² Ka si mantsa tsi, dayapwadaya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta labuta ya guli. ¹³ Mbadawambada ta mada ta tvi ya nda slada‡, kada kwala səla ya nda wərda ta kdinta, katak ná, ka mbafta tsi.

¹⁴ Zbawazba ta nzata nda zdaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuða ta wa ira Lazglafta. Ka had tsi mantsa wu ná, had ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghanja kuma Lazglafta wa. ¹⁵ Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbədanatá hul ta zdakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda slrən dāhdaha

da d̄yamta ka badza ndəghata mnduha§. ¹⁶ Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vziñtá skwi ta nzakway ka ña Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kwenkwen ya. ¹⁷ Tahula tsa, manda ya snañ kuni, ka lagha tsi da zlgħa tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəña dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

¹⁸ Gavadagha ta vata ghwa Sinay laviñ lu ta ksanta nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlgħaku gigiga, dər tavata grusl tđik, dər tavata mghama falak, ¹⁹ dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwadgəlgana† ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰ Ndəbandəba hən ta dzvu, kabga laviñ a hən ta ñaftá tsa skwi mnana lu ta hən kazlay: Inda mndu dza'a ksantá tsa ghwa ya, dər má nimtak tsi, dza'a zlərtsazlərtsa lu nda pala kə'a ya. ²¹ Ka ganaftá tsa skwi nghan hən ya ta zləñ ta hən, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha da da zləñ‡ katakata kə'a.

²² Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwa Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviñtá lu ta mbədaftá hən ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga tan ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəña inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tdukwa, gwal ta kdanakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ña dzraftawi ka lfid ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwada ta gwadə tsa us ya, ka ña Abel§ ta mnata.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da

† 12:6 Ngha ta Mahdihdi 3:11-12. ‡ 12:13 Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihdi 4:26. § 12:15 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17. * 12:17 Aya 16-17: Ngha ta Zlrafta 25:29-34, 27:30-40. † 12:19 Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22. ‡ 12:21 Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19. § 12:24 Ngha ta Zlrafta 4:10.

kwalaghutá snantá lwa Lazglafta ya ta gwada nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwada tsa mndu ta mnay na tan ta ghəna hadik* ya ná, ndap a hən ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləmən kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli na kwanahani. Hadik nda ghəjani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray na mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafta lu na hlutani, kada gdavata tsa kul had ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Maranmamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganatá slna ya ta zdəganata nda hanintá ghəj, nda ya nda zlənjay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadənatá† skwi ya.

13

Vərda gwal nda guya ghəna tan

¹ Gdāvawagda nda dvuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afra dina ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'afra duhwalha Lazglafta kul snantá* hən. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda hən. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri na tan, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahəj.

⁴ Inda kaghuni demdem, vlanwavl ta sgit ta klvvtá vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghəna gwal ta maga sli'in'sli'in, nda gwal ta hliri tani.

⁵ Yaha tsemi da tđaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəna kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had yu dza'a zlaghata wu, had yu dza'a walanatá†

vzighista wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghəj kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had sana skwi ta zlənjə yu wu,

nu dza'a magihata mndu† na kə'a ya.

⁷ Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwada Lazglafta. Havakwa-hava ká hən nzakwagapta, nda ya ká hən mtakuš. Ka kla kuni ta sadá zlgəy nda nđufu tan. ⁸ Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway na kdekedzen guli. ⁹ Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəna ghuni. Zđakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaftá nđufu mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəna za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, had ta kata* hən wa.

¹⁰ Tsa gwal ta dra skwi na Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, had wa tan ka za skwi ta na mu ma gwir† wa. ¹¹ Tsa mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini nani ta kladamta da tsa vli nda ghuđa katakata ya, na pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta drinta tahula luwa† lu. ¹² Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwaš, na ghuđintá dmakwa mnduha nda ma nani ma us. ¹³ Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴ kabga ta na ghəna hadik na a luwa amu na kdekedzen wa. Ama luwa dza'a nzakway* na kdekedzen na amu ta pahay. ¹⁵ Gdamagda ta zləzlvu Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəj nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶ Yaha kuni zlanatá maga zđaku, nda katantá mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata hən ya ta zdəganatá Lazglafta.

¹⁷ Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata hən. Hahəj ta nghapta ka hafa ghuni, kabga

* **12:25** Gray nda Sabi 20:22. † **12:26** Ngha ta Hagay 2:6. ‡ **12:29** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24. * **13:2** Ngha ta Zrafta 18:1-8, 19:1-3. † **13:5** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ **13:6** Ngha ta Zabura 118:6. § **13:7** Gray nda 10:32-33. * **13:9** Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwarent 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † **13:10** Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ **13:11** Zlahu 16:27. § **13:12** Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * **13:14** Gray nda 11:10, 16.

dza'a zlgħay həŋ ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da həŋ, ya dza'a kəl həŋ ka maga slna taŋ nda rfu, nda ɲada ghəŋ a wa. Ka nda ɲada ghəŋ tsi ná, kataghunaftá a tsa wa.

¹⁸ Magawa du'a ta ghəŋa aŋni. Grafgra ɲni kazlay: Had sana bədzaku ya maga ɲni wu kə'a ma ndana ɲni. Ta kumay ɲni ta gdata ɲni ta maga skwi dīnadīna inda fitik. ¹⁹ Kdəkwakdək, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəŋa da, ka mutsidifta Lazglafta ta vradapta da misim-misim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰ Lazglafta ya ta vla zdaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ɲa pla ghəŋ, mutsafta lu ta dzraftawi ɲa kdekedzeŋ.

²¹ Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dīna, ɲa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zdəganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ɲani glaku ɲa kdekedzeŋ ya. Amin!

Kdīŋta nda ga zgu

²² Zwanama da, vindaghunaf vinda yu ta na delewer na ɲa vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdəkwakdək ka ɲanata kuni ta tsəna gwadaha na ma ɲudufa ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiŋzla lu ta zwanama mu Timute† ma gamak kə'a. Ka bhagagha bha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta mal-ihā ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ɲa ghuni.

²⁵ Ka nza zdakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† 13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgħa ta lwa Yakubu

Ga zgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ɲa ghuni mndəra mnduha Ghwanpɔdɔ his ta wutsa ta vgha ta ghəɲa hadik*.

Mbra vgha ma ghuya danwa

² Zwanama da, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya danwa tsi katsi, nghawa ngha manda skwa rfu. ³ Dina ka snaɲta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaɲtá zlgħay nda ɲudufa ghuni ná, ta klaghunak kla ta ksa ɲuduf kə'a. ⁴ Ama dina ka mar-avata tsa ksa ɲudufa ghuni ya kahwath-wata, kada nzakwa kuni ka gwal kul had sana skwi ta ghəɲa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul had sana skwi ta htapta ma həɲ dekdek. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni pɔgudunus difil katsi, ka dawata tsi da Lazglafta, dza'a vlanɲla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zdaku. ⁶ Ama ka dawata tsi nda zlgħay nda ɲuduf, yaha tsi dganɲtá ghəɲ dər ka ki'a ta ghəɲani. Ka ta dga ghəɲ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ɲudufani, slada a ghəɲani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pɔu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pɔu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fitik ghədandanɲ dzafta ta kuzunɲ ná, ɲa ghwalutani, ɲa rkuta vzlizlahani, ɲa luta‡ dɪnakwa rkatarkani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tirwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa ɲuduf ka su'a skwi ta dzghaɲta, kabga tahula dzghaɲta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta inda gwal ta dvuta. ¹³ Ka dzghaɲdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Had ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghaɲdzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka tdamta tsi. ¹⁵ Ka zlanəɲzla lu ta ghəɲ ta tsa ghudzaku ya katsi, ɲa zlgħaftani ta hudɪ, ɲa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafta dmaku, ɲa klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama da, gwal ta dvu yu, ma nanə kuni ta ghəɲa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta dɪnuta, nda inda mbəhu ya kul had sana skwi ta ghəɲani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadakha. Had tsatsi ta mbədavafta wa, had sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəɲani ta dvutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tanɲanani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwada Lazglafta snaɲər lu

¹⁹ Zwanama da gwal ya dvu yu, wya skwi ɲa snaɲta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləməɲani. Ka mndu kul had gwada ta nzuɲta ta wi a wu, ka mndu ta gi basa ɲuduf§ a wu, ²⁰ kabga had mndu ta basa ɲuduf ta maga skwi ya dina ta zdəganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghɪɲwapgha ta inda skwiha ya ta ɲɪɲɪɲtá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata ghəɲ ta gwada ya ɲəbəm Lazglafta ma kaghuni ta laviɲtá mbanafata hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nzakway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanətá kuni ta ghəɲa ghuni. ²³ Ka lagha mndu ka snaɲtá gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula ngħaɲtani ta tsatá

* **1:1** Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † **1:5** Ngha ta Mahdihdi 2:3-6. ‡ **1:11** Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7. § **1:19** Ngha ta Ekleziyast 7:9.

vghani ka laghu tsi, ɲa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'afta vgha tdukwa tida, kul had ta zanaptá gwada tahula snanani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghəɲani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərda dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuḅa kul had rut-sak tida: Nghapta ka zwana tawakri nda wadguha ma daɲwaha* taɲ, nda nghay mndu ta ghəɲani ma ghwadaka skwiha ta ghəɲa hadik da ɲriɲta tsi ta ghəɲani.

2

Gala mndu nda gala ná, bliɲtá zlahu ya

¹ Zwanama da, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlghay nda ɲuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ² Grafta: Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəɲa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pɗu nda sudatá gərzanani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda sudatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantse: «Nzanza kagha ma ya vli dina ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa pɗu ya guli mantse: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta hadik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka si mantse tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama da gwal dɗu yu, fawafa ta sləməɲ. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pɗu ta wa ira gwal ma ghəɲa hadik, ɲa nzaku ka Gadghəl ma zlghay nda ɲuduf, ɲa mutsay taɲ ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləməɲ, ta gwal ta dɗuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hərtətətá kuni ta gwal ka pɗu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ɲa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla

guma kə'a katək ra? ⁷ Hahəɲ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ɲərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəɲa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi dina. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ɲani wa. ¹⁰ Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka ɓlanaptá tsi ta ya turtuk ná, ɓlanapóla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu‡ kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda ɓlanaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta həɲ nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Baɗu fitika tsa guma ná, had Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul had ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəɲa guma.

Zlghay nda ɲuduf kul had slnani ná, nda mta

¹⁴ Zwanama da, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlghay nda ɲuduf kə'a, ka had tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlghay nda ɲudufani ya nda tsa ra? ¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərɗi'u, had sana skwi ɲa zanɲa taɲ inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba ghuni nda həɲ mantse: «Lawala nda vghata zɗaku, ka vlaghunavla Lazglafta ta skwi ɲa bukwa ghuni, nda skwi ɲa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlanɲ a kaghuni ta skwi ɲa katanɲá həɲ ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlghay nda ɲuduf guli. Ka had slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Had zlghay nda ɲuduf, ka had slnani wa

* 1:27 Ngha ta Isaya 1:17. * 2:1 Ngha ta Ayuba 34:19. † 2:8 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 2:11 Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlghay nda ɲuduf ɲa kagha ta ɲanata, maga slna ɲa i'i kə'a. Ala, «mar- iha mara kagha ta zlghay nda ɲuduf kul haɗ slnani, ta maraghatá i'i ta zlghay nda ɲuduf nda ma slnaha da.» ¹⁹ Zlghafzlgħa kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantša nzakwani, ta ɲa għa tsa. Ama dīna ka snaɲta kagha guli kazlay: Zlghaf- zlgħa ghwadaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku həɲ da zləɲʂ. ²⁰ Rghargħa vgha na. Ta kumay ka ku- lam gita ta mnaghanta kazlay: Zlghay nda ɲuduf kul haɗ slnani ná, haɗ hayhayani wu kə'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanani Izak ta gwir* ná, ka mndu tɗukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? ²² Hada ná, nda ngha ka ká zl- ghay nda ɲudufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta hɗanaghatá ghəɲa zlghay nda ɲuduf. ²³ Mantša ya dzatá ghəɲa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlghaf- zlgħa Abraham ta Lazglafta, kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. ²⁴ Nda ngha kuni tama ká mndu nzak- way ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlghay nda ɲuduf kwenkwenj yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta həɲ, ka kɗikiɲtá həɲ nda ta sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka haɗ hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlghay nda ɲuduf guli, ka haɗ slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3

Ghwadaka skwi ghanik

¹ Zwanama da, yaha kuni da pghamtá vgha bəska' ɲa nzaku ka gwal tagħa skwi, kabga mal ta ghəɲa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, da- gala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka

haɗ mndu ta guvtá krughuvi ma gwada wu ná, ɲərma mndu tsaya ta laviɲta ng- haftá vghani demdem. ³ Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ɲa snamata taɲ ta gwada mu katsi ná, laviɲlava mu ta kla inda vghani demdem dər ndiga tsi. ⁴ Nghawangħa guli ba ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiɲway. Nda zwanə suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. ⁵ Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərɓaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangħa guli ta vu ndez kwitikw, laviɲlava ta driɲtá mghama zivak nek- wnekw. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nza- kwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda ghwadaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha bədzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta dudu vu, mbaɗaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mndərga skwiha: Dər nimtak tsi, dər zarak tsi, dər nahadik tsi, dər klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama ghanik ná, haɗ mndu ta laviɲtá zlahafta wa. Sana ghwadaka skwi ya kul laviɲtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹ Nda tsi ta zləzlvə mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wu- bisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama da, ra a ka nzakwani mantša wa. ¹¹ Ta mbəzagapmbəza imi zɗa nda imi daɗɗaha ma va tsa dzuɓay turtuk ya ra? ¹² Zwanama da, Haɗ fwa ghuraf dza'a walaɲtá yafta yakwa Zaytuɲ wa. Haɗ fwa inabi dza'a walaɲta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, haɗ imi zɗa ta sabi ma imi nəmnəma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta dīfil

¹³ Wati ma mndu ya nda dīfil ma ghəɲani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku dīna, nda hanata ghəɲa ya ta mutsu lu ma dīfil. ¹⁴ Ama ka ndughun- dughwa ɲudufa ghuni nda draku, nda ya

§ 2:19 Ngha ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * 2:21 Ngha ta Zrafta 22:9. † 2:23 Ngha ta Zrafta 15:6 ‡ 2:23 Ngha ta Zrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21. * 3:9 Ngha ta Zrafta 1:26-27.

nda d̄va ghəŋ kati, ma ghər̄bə kuni ta ghər̄baku ka bətbət, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mndərga tsa d̄fil ya ná, ta saha ta luwa a wa. Nə ghəŋa had̄ik tsaya, ŋa slu'uvgha ya, ŋa halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta gə draku nda d̄vuta ghəŋ ta mgham ná, mamu hwazlaḅaku nda inda mndərga ghwad̄aka slnaha tani. ¹⁷ Tan̄tan̄ karaku, d̄fil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuḅa. Tahula tsa, ta klakla ta zd̄aku nzaku, leḅtekwa, ta dzra ghəŋ, dagala hidahida da tsi, slna d̄inad̄ina ta sabi da tsi, had̄ ta gala mndu wu, had̄ mad̄gwirmad̄gwir da tsi wa. ¹⁸ Gwal ta d̄va zd̄aku ná, zd̄aku ŋa tan̄ ta sləgay, yakwani ya ta mutsu həŋ ná, tsaya nzaku t̄dukwa.

4

Ghwad̄aka ndanu ta klatá zlərd̄a wi

¹ Nu ta klaktá lmu nda zlərd̄awi mataba ghuni na? Vəl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ² Ta hara'away kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka pslə kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, trid̄ mutsaf a kuni wu, ka zlərd̄ə kuni ta wi, ka lmə kuni ta lmu. Had̄ kuni ta mutsaftá skwi ta kumə kuni wu, kabga d̄awa a kuni da Lazglafta wa. ³ Ta d̄away kuni mndani, had̄ kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta d̄awa kuni wu, ŋa maga skwi ta zd̄əgaghunata ta d̄awa kuni. ⁴ Fkərwaha na! Sna a kuni kazlay: D̄vutá ghəŋa had̄ik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya kə'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda ghəŋa had̄ik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta grə kuni ná, ka bətbət skwi mna defteri ta mnay kazlay: D̄vud̄va Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya kə'a ya ra? ⁶ Ta vlay katək ta zd̄akatahud̄i ya ta fərtuta kəl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha ghəŋ Lazglafta nda gwal ta gla ghəŋ, ama ta vlay ta zd̄akatahud̄ani* ŋa gwal ta hanaganatá† ghəŋa tan̄ kə'a ya. ⁷ Hanaganawahana ta ghəŋa ghuni ŋa Lazglafta, ka pgha kuni ta ghəŋ nda halaway ŋa hwayaghutani di'in̄ nda kaghuni.

⁸ Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gav-aghunavagava‡ tsatsi guli. Mbazin̄wa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghuḅin̄wa ŋud̄ufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwad̄aka ndanu. ⁹ Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mbəzawambəza ta ima taw. Ka nuna ghuḅasu ta ghuḅasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka ḅasa ŋud̄uf. ¹⁰ Hanaganawa ghəŋa ghuni ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

¹¹ Ma vazu kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwan̄ama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghat̄sa ka ta guma ta zlahu kati ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹² Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta laviŋtá mbanaf̄ta, tsatsi guli ta laviŋtá zad̄anata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwan̄ama gha?

Na ghuni a mahtsim wa

¹³ Ndanana tama, fawafa ta sləməŋ, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ŋa zata mu ta vaku, ŋa tsakalay mu ta tsakala, ŋa mutsakta mu ta tsemi kə'a ya. ¹⁴ Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim§ wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, ḅats nzd̄ani ŋa gi zwad̄utani ya nzakwa ghuni. ¹⁵ Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta d̄vaf̄d̄va Lazglafta ta kladamapta nda hafu kati ná, dza'a magay ŋni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶ Ama ndanana ná, ta ghər̄baku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəŋ. Ghwad̄aka skwi na mndərga tsa gəla ghəŋ ya. ¹⁷ Mant̄sa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi d̄ina má ŋa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

* **4:6** Ngha ta Mahdihdi 3:34. † **4:6** Ngha ta mahdihdi 3:34 mnə lu ma gwad̄a Grek ghalya. ‡ **4:8** Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7. § **4:14** Aya 13-14: Ngha ta Mahdihdi 27:1.

5

¹ Ndana tama, fawafa ta sləmən kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəŋa ghuya dāŋwa ya dza'a dədəgaghunaghata. ² Rwurwa skwa gadghəla ghuni ghunzədək, zuzahar ta lgutha ghuni. ³ Hpađuhpada hzay* ta dasuha ghuni nda tseđiha ghuni. Tsa hzayha taŋ ya dza'a mna gwada ta kaghuni, ŋa dughwaduta taŋ ta vgha ghuni, manda ya ta dghwadu vu ta skwi. Ta sagha kdakwa ghəŋa hadik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. ⁴ Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunata slna ma vwah† wa. Nranafŋra kuni ta ŋudufa taŋ. Ta wahu hən. Ka snanaghatá tsa waha taŋ ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵ Zuzahar kuni ta mghama ghuni ma ghəŋa hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumaŋ maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶ Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had dmakwa taŋ, pslapsla kuni ta tdukwa mnduha kul pghanatá ghəŋ nda kaghuni.

Ksatá ŋuduf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷ Mantsa tama zwanama da, nzawanza nda ksa ŋuduf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha ba ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla ŋərma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa ŋuduf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta taŋtaŋa ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. ⁸ Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá ŋuduf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹ Zwanama da, ma ŋadə kuni ta ghəŋ ta ghəŋa sani nda sani kada kwala lu tsaghu-naghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰ Zwanama da, klawakla ta sada satá duni nda ksa ŋudufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹ Nda tfawi ta ghəŋa ghuni ka anŋi ta mnay nda gwal ta ghuya dāŋwa nda ksa ŋuduf. Sniŋsna kuni ta mna gwada ta ksatá ŋudufa Ayuba, nda ngha kuni ta kdavakta skwi

ya vlan Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, dagala tawa hidahida nda zdaku§ da tsi.

¹² Zwanama da, sana skwi guli ná, ma wadu kuni ta wadu, dər nda luwa, dər nda hadik, dər nda wati ma skwa wadu tsi. Ama ka «anji» tsi, ka nza tsi ka anji. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dədəmanta ma guma Lazglafta*.

Ndəba dzvu ta ghəŋa dāŋwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndəba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga hən ta du'a da Lazglafta ta ghəŋani, nda pghanaghatá rdí nda hga Mgham†. ¹⁵ Ka nda ŋuduf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa dāŋwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnuvusra dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda dāŋwaha ghuni. Maga du'a mndu tdukwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda va amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, ŋa kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəŋa hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zligiŋtá luwa ta imi, ka zlrəglafatá skwiha ta dayaku‡ ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwaduta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama da, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka snanŋtani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwadu tsi ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga

* **5:3** Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19. † **5:4** Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ **5:7** Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23. § **5:11** Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8. * **5:12** Ngha ta Mata 5:34-37. † **5:14** Ngha ta Markus 6:13. ‡ **5:18** Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § **5:20** Ngha ta Mahdihi 10:12, 1 Piyer 4:8.

tsi ya guli ná, dza'a plinpla Lazglafta ta
ndaghata dmakuhaŒ.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na ŋa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadika Pun̄ nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*. ² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ŋani nda ma Sulkumani nda ghuḅa, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ŋa wutsikaghunaftá usani ka ghuḅighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani tani katakata.

Faftá ghəŋ ta mbaku

³ Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfid ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəŋ ta nzaku nda hafu ka lfid, ⁴ ka kzla skwi ya kul ḅadzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵ Kaghuni, ka zlg hafzlg ha kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ŋa mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza'a snan̄ta kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. An̄ mndani, ndanana nda ŋra ŋudufa ghuni ŋa fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ŋa maran̄tá nzakwa zlg hay nda ŋudufa ghuni. Ta ḅadzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ŋa nghay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlg hay nda ŋudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ŋa klaghunaktá tsa zlg hay nda ŋudufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, baḁu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu

Kristi ya. ⁸ An̄ mndani, ta ngha† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama dṽudṽa kuni, zlg hafzlg ha kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, ⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəŋa zlg hay nda ŋudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zban̄zba la anabi dīna ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaftá mnduha, ka mnutá həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa zdakatahudī payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ŋudufa tan̄ ta gwada ta ghuya dan̄wa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ŋavatá tsa anabiha ya ka psa snan̄ta, ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹² Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa tan̄ a tsa gwada ya wu, ka ŋaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ghunagata Lazglafta snaghunamtá həŋ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kuman̄kuma duhwalha Lazglafta ta snan̄ta.

Nzaku ya ta ran̄tá gwal zlg hay nda ŋuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nzawanza nda fata ghəŋ hzlen̄a. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdakatahudī ya dza'a vlaghunata lu baḁu zlagapta Yesu Kristi. ¹⁴ Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanatá gwadani ya, ma zlan̄an̄ kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdəghaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snan̄tá Lfida Gwada. ¹⁵ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuḅa tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghuḅa manda va tsatsi. ¹⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuḅa, kabga nda ghuḅa§ i'i,» ka'a.

¹⁷ Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəŋa inda mndu taḁta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nzawanza nda zləŋay ma na nzakwa ghuni tata na ghəŋa hadik na. ¹⁸ Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghun̄an̄ dzidza ghuni lu

* 1:1 Gray nda Yakubu 1:1. † 1:8 Gray nda Yuhwana 20:29. ‡ 1:11 Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26. § 1:16 Livitik 19:2.

ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta badzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwanja tuwak kul had maslivinza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰ Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlaganaptá ghəŋa hadik, ka marigintá tsi ma na kdavakta fitik na, ŋa kata kaghuni. ²¹ Nda ma tsatsi zlghafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlantá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlghafta, ka faftá ghəŋa ghuni ta Lazglafta.

²² Nda nza kuni ka gwal nda ghuḅa, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ŋa dvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ndufu ghuni. Gdawagda tama ta dvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda nduf tur-tuk. ²³ Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ŋa kdekeden kə'a. Lazglafta ya kul had ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzuŋ nzakwani.

Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzuŋ nzakwani guli.

²⁵ Ama gwada Lazglafta ná, ŋa kdekeden† nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2

¹ Hlinwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ndufu ghuni, ma kuslember kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ² Manda zwanja vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vərda gwada Lazglafta ŋa glay ghuni ta glaku nda tsi, ŋa mutsay ghuni ta mbaku ŋa dekdek. ³ «Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zdakwa* Mgham Yesu Kristi.»

⁴ Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wudidin mnduha ya. Tsatsi zbp Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵ Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ŋa Sulkum, ŋa nzakwa ghuni ka guyata ghəŋa gwal nda ghuḅa ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərda palaka tughwa ba həga,

ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəŋani tida ná,

had sana skwi dza'a pghanaghatá hula dekdek wu,» ka'a.

⁷ Ka ŋa kaghuni gwal ta zlghafta ya ná, dagala sgitani, ama mantsaya a da gwal kul zlghafta wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Va tsa pala wudidin gwal ba həga ya, ta nuta ka vərda pala tughwa həga.»

⁸ Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun.

Tsa pala ya ta zlanbanaptá† mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta həŋ ka tuthun, kabga kwalaghuta taŋ ta snanatá gwada Lazglafta. Manda tsaya thanafta Lazglafta ta həŋ daga manda ghalya.

⁹ Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndəra mndu zabap Lazglafta, ka guyata ghəŋa gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta, ka gwal faghu Lazglafta ka ŋani. Tsatsi ta hafaftá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka pghaghunamta ma tsuwadək ta ndərmim lu nda ndərmima, ŋa mna skwi maga tsi ta malaghutá mbraku‡.

¹⁰ Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ŋani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa§ kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

* **1:19** Ngha ta Kwalasuha 1:20. † **1:25** Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mna lu manda ya nda Grek ŋa ghalya. * **2:3** Ngha ta Zabura 34:9. † **2:8** Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14. ‡ **2:9** Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1. § **2:10** Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25.

11 Zwanama da gwal ta dƙu yu nda nɗuƙufa da, dina ka sɗanta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gɗavata a kuni ma na ghɗa hadik na wu kɗa. Tsaya ta kɗl yu ka vla mbraku ɗa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbɗ tsa skwiha ya. 12 Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul sɗanta Lazglafta. ɗa nzakwani dɗr mɗa ta vaza rutsak hɗɗ ta kaghuni, ɗa nghay tan ta ɗɗrma slna ya ta magɗ kuni, ɗa zlɗzlvay tan ta Lazglafta baɗu dza'a sagha tsi da guyaku nda hɗɗ.

13 Ma tsa nzakwa ghuni ka ɗa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghɗa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghɗa mnduha. Haniɗwa ghɗ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghɗa inda skwi. 14 Haniɗwa ghɗa ghuni mista ɗumna ya fa lu ɗa tsanaghatɗ guma ta gwal ta maga ghwadaka skwi, nda ya ɗa ghuba gwal maga skwi dina*. 15 Kumanɗkuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi dina, ɗa hanafɗa wi ta gwal kul sɗanta skwi, ta gutɗ rgha tan. 16 Nzawanza ka gwal fala'u vgha tan. Nziya nza tsi nɗa, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ɗa bukwanatɗ ghwadaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maranta nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatɗ slna ta Lazglafta. 17 Vlawavla ta glaku ɗa inda mndu, dƙuwadva ta zwanama ghuni ma zlghay nda nɗuƙuf, zlɗɗawazlɗa ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ɗa Mgham dagala.

Klawasada Kristi

18 Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghɗa ghuni mista danahaga ghuni, ka zlɗa kuni ta hɗɗ kahwathwata. Mista gwal zɗa ghɗa tan nda gwal leɓtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal tanɗa nzakwa tan tani. 19 Ka lagha mndu ka su'a ghuya danwa, ta ghɗa kumayni ta nzaku manda ya ta zɗaganatɗ Lazglafta, dɗr mɗa si ra a ghuyayni ta tsa danwa ya wu katsi nɗa, skwi dina ya. 20 Ka lagha ghuni ka gatɗ gwada, ka ghuyɗ lu ta danwa ɗa ghuni ta ghɗani, ka su'aftɗ kuni katsi, mamu mndu

dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatɗ skwi dina, ka ghuyɗ lu ta danwa ɗa ghuni ta ghɗani, ka su'aftɗ kuni katsi, skwi dina tsaya da Lazglafta. 21 Ka ɗa tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta danwa guli ta ghɗa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ɗa ksay ghuni guli ta selani. 22 Tsatsi nɗa, walaɗ a ta gatɗ dmaku wu, had sana tsakalawi ta sabi ma waniɗ wa. 23 Ma fitika razay mnduha, vranam a ta hɗɗ nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta danwa ɗani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kɗa wa. Ka zlananta tsi ta ghɗani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. 24 Tsatsi ka ghɗani ta klaftɗ dmakwa mu ta vghani ma zlɗafta lu ta udza zlɗay. ɗa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvɗ dmaku, ɗa nzay mu ta nzakwa tɗukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. 25 Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zadaɗ, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zɗal

1 Kaghuni guli mi'aha, haniɗwahana ta ghɗ mista zɗalha* ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dɗr mɗa sna a sanlaha ta gwada wu, ɗa nghay tan ta ɗɗrma nzakwa mi'a tan, ɗa mbɗanafta tan ta nzakwa tan, dɗr mɗa pslaf a kuni ta wi. 2 Dza'a ngħanngħa hɗɗ ta ɗɗrmata nzakwa ghuni, nda ya kɗ kuni ta sna gwada da hɗɗ. 3 Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nghay wa iri, manda: Datɗ ghɗ ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu, nda ya nda lgut nda bla nda blaɗ dzvani. 4 Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda difa ma nɗuƙufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had ta ɗadzavata, manda: Nzaku leɓtekwa, tɓekwa. Tsahaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. 5 Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghɗ ta Lazglafta ta rka, ma haniɗta tan ta ghɗa tan mista zɗalha tan. 6 Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama daɗ!» ka'a si ta hɗay guli. Kaghuni guli nɗa,

* 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7. † 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. ‡ 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6.

* 3:1 Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18. † 3:3 Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ 3:6 Ngha ta Zrafta 18:12.

kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dīna, ka ksu a zlēŋ ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dīna ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghəŋ, ya gwal nda hta mbrakwa taŋ hahəŋ. Ka vla kuni ta sgitš ŋa taŋ, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahəŋ tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dīna

⁸ Ŋa kdīŋta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dūvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nzawanza nda hanatá ghəŋ. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ŋa tsaya hgafta Lazglafta ta kaghuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zdakwa nzakwani, ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma nzakwani, ksanatani ta ghanikani, zlanŋtani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanŋtani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi dīna.

Zbayni ta zdaku ka ŋavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tdukwa.

Nda fa sləmənani ka sna du'a taŋ.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná, ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta hən†,» ka'a.

¹³ Ka ŋavaŋa kuni ka maga skwi dīna ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ŋa ghuni na? ¹⁴ Aŋ mndani dər má ta ghuyay kuni ta danwa ta ghəŋa vəl magay ghuni ta skwi tdukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zlēŋ kuni ta gwal ta kuma magaghunatá ghwadaka skwi. Ma tdu tsi ta ŋudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham‡ ma ŋudufa ghuni. Fata

§ 3:7 Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19. * 3:9 Ngha ta Mata 5:44. † 3:12 Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17.

‡ 3:15 Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13. § 3:18 Ngha ta Ruma 1:4. * 3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24.

kaghuni ta ghəŋa ghuni ŋa ghuni ŋa zlgawi da inda gwal ta dawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlgə kuni ta tsa wi ya, zlgawazlgaha nda hanatá ghəŋ, nda ya nda vla glaku ŋa taŋ guli. Gədata kaghuni ta maga tsa skwi dīna ya ŋaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta həŋ, dər klafkla həŋ ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza ŋərmata nzakwa ghuni ta tva Kristi. ¹⁷ Ta draŋ ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dīna, ka si mantsaya kumanŋta Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tdukwa mndu, ka mtutá tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mnduha, ŋa bhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma Sulkumš. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ŋa sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná, hahəŋ gwal ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta ghalya. Aŋ mndani, nzdavanzda Lazglafta ka ksanatá ŋudufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya həŋ kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rdak ta vgha a ta ghuḅu na batem wa. Magaftá batem ná, vlanŋta mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərda ŋudufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta danwa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ŋa ghuyay manda ŋani. Mndu ta ghuytá danwa ma slu'uvgha ná, had ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pđakwa fitik ŋa zay ghuni nda

hafu ta na ghəŋa hadik na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal kul snanťá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'inśli'in, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zdakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakdawaya skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snanťá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'inśli'in ya, ka razu həŋ ta kaghuni. ⁵ Ama hahəŋ nda wa tan dza'a mnanťá slna tan ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwada ta dər gwal nda rwa, ŋa nzakwa tan nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatá Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadik, manda va ŋa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

⁷ Ndusakndusa kdavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzlerŋa nda difil ma ghəŋ, ŋa ŋavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gdavata ghuni nda d'vuvustá vgha nda ŋuduf turtuk sani nda sani, kabga ta tinway d'vu ta mndu ŋa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ŋa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda gwal ta ksa slna nda zdakatahudī kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlanjvla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlanj Lazglafta ta mbrakwa maganatá† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlanj Lazglafta. Magawamaga mantsaya ŋa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. Nani glaku, nda mbraku, ŋa kdekedzen. Amin!

Ghuya danwa nzaku ka mnda Kristi

* **4:8** Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20. † **4:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7. ‡ **4:18** Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmiya 25:29. * **5:2** Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28.

¹² Zwanama da gwal ta d'vu yu, yaha kuni da ndərmima ghuya danwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya danwa, kada ndəghafta ŋudufa ghuni nda rfu badu dza'a maranťa tsi ta glakwani ŋa inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəŋa nzakwa ghuni ka ŋa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta danwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya danwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəŋa vəl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik ŋa zlraftá Lazglafta ta tsa guma. Tinjəl ta ghəŋa həgani dza'a zlrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zlrafta katsi, kinawu dza'a kdavakta tsi ta ghəŋa gwal kul snatá Lfida Gwada Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Ka nda danwa mbafta mndu tdukwa katsi, kinawu dza'a kdavakta ŋa ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku‡ na?» ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya danwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gdata həŋ ta maga skwi dina. Ka fanamta həŋ ta ghəŋa tan ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həŋ, kul had ta mbədanaftá skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəŋ. Masləmtsəka ghuya ta danwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka da ma glakwa Kristi ya dza'a maranťa Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla

kaghuni nda mbla. Ma magə kuni kabga ŋa mutsa tsemi, ama magawamaga kabga đvu. ³Ma zbə kuni ta ga má mghammgham ta ghəŋa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ŋa ksay tanj ta sada ghuni. ⁴Ka mantsaya ka kuni magay, badu zlagagaghata mghama gwal ta ngha rini ná, ŋa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul badzavata ya.

⁵Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəŋ mista la galata mndu ta ngha Igliz. Kaghuni demdem nzawanza nda hanatá ghəŋ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zdəgana a gwal ta gla ghəŋ ta Lazglafta wu, ama ta zdənanj zda ta hudi ta gwal ta hanaganatá† ghəŋ.» ⁶Hanaganawa ghəŋ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kumanj‡ tsi. ⁷Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda danjwa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni§.

⁸Nzawanza hzlenj nda difil, kabga ta pgha budukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ŋa dughwadutani. ⁹Dihavawa diha ma zlgħay nda ŋuduf, ma zlananj kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa danjwa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəŋa hadik demdem kə'a. ¹⁰Tahula ghuyta ghuni ta danjwa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghunavla Lazglafta ya ta gdata ta vla zdakatahudi, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, ŋa lami da glakwani ya ŋa kdekedzenj, ŋa payafta tsatsi kaghəŋani ta kaghuni, ŋa dihaghunatani, ŋa mbraghunaftani, ŋa kwala skwi kul gigidanjta kaghuni. ¹¹Ŋani mbraku ŋa kdekedzenj. Amin!

Ga zgu

¹²Silvenj ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwanjwa delewer na. Nda sna yu kazlay: Ŋerma mndu ya kə'a* ta tva Lazglafta. Ŋa vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya ŋa graghunaftá kahwathwata zdakatahuda

Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zdakatahuda Lazglafta ya.

¹³Ta ga zgu Igliz ma Babila ŋa ghuni, gwal dagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwanj† da Markus guli ŋa ghuni. ¹⁴Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

† 5:5 Ngha ta Mahdihdi 3:34. ‡ 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14. § 5:7 Ngha ta Zabura 55:23.

* 5:12 Silas: Ngha ta Slna gwal ghunay 15:22, 40. † 5:13 Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwanj da: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Simuñ Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghnunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlg hay nda ñuduf ka guram nda va ñañni, nda ma zdakwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sgaghunagha sga Lazglafta ta zdakatahuđi nda zdaku ma sñantá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya ta ranťá mnda zlg hay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgaftá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zdakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta đinuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləməñ daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, laviñta kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiha ya ta hara'uwa iri ta ghəña hadik, ka ksay ghuni ta sadá Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlg hay nda ñudufa ghuni ta nzaku đina. Ta ghəña nzaku đina, ka sganaghata kuni ta sñantá skwi. ⁶ Ta ghəña sñantá skwi, ka sganaghata kuni ta ksantá ghəñ. Ta ghəña ksantá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zdəganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zdəganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, đvutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gđavagđa kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda sñantá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani.

Zanapza ta tsa mbanaf ma mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama da, ñavawañ ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka đagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dəđamta da ghwadaka skwi wa.

¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdekedzeñ ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gđavata ta hava tsa skwiha ya ña ghuni, dər má nda ghada sñantá ghuni, ta ñavañ kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi đina na havay da ta tsa skwiha ya ñaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəñ hzleñ. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwan a kdavakta hafa da ma na ghəña hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama da Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa da, ña nzakwani dər má nda mta yu, ña laviñta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghanťá glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ñni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəña tan a mnaghuna ñni wu, ama skwi ghada añni ta nghanťá mbrakwani nda ira ñni ya mnaghuna ñni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada añni. Nda sna añni nda sləməña ñni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwanə da ya đvu yu ta zdəghata katakata kə'a. ¹⁸ Vərdá añni ka ghəña ñni ta sñantá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa ñni kawadaga nda tsi ta ghwa'nda ghuđa*.

¹⁹ Ta ghəña tsaya guli ná, nda fa ghəña ñni ta gwada ya klak la anabi. Đina má ka ñanata ghuni dasuwa ta tsa gwadaha tan ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwadaku ma grum. Đina ka gđata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka sfa gumbəzla ña nghanťa ghuni ta tsalatá inda

* **1:18** Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

skwi ma ɲuɖufa ghuni. ²⁰ Karaku ná, wya skwi ɲa snaɲta ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəɲa taɲ a həɲ wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, haɖ ya walaɲ mnda səla ta tsa'ata ma ghəɲani wa. Sulkum nda ghuɓa ta vlaɲtá mbraku ta həɲ, ɲa mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həɲ.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzlaga ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həɲ ta ghwadaka tagha skwi ɲa zadɪntá mnduha, ɲa vziɲta taɲ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanaf tá həɲ ya. Mantsaya gi dza'a tɖakta həɲ ta zadaku ta ghəɲa taɲ. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla taɲ ma tsa ghwadaka nzaku ya, ɲa razay mnduha ta vərɖa tva Lazglafta kabga hahəɲ. ³ Ta tadaku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, ɲa tsakalay taɲ ta wi ɲa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəɲa taɲ daga manda ghalya, ta kzlaykzlay zadaku ta həɲ.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zlana a Lazglafta ta həɲ mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta həɲ da duda vu, ka tsamtá həɲ nda zidá ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, zlana a Lazglafta ta həɲ mantsaya guli wa. Ka zadanatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghəɲa Nuhu si ta mnay ɲa mnduha kazlay: Magawa skwi tɖukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndəfán guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadanatá tsi ta həɲ nda vu, ka niɲtá həɲ ka hutidif. Mantsaya maranaɲta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghatá həɲ†. ⁷ Ludu ná, tɖukwa mndu ya. Ta kuzlanɲkuzla tsa maga sli'ɲsli'ɲ ta magə gwal

ma luwa Suduma ya ta ɲuɖufani katakata‡. ⁸ Mataba taɲ ta nzakwa tsa tɖukwa mndu ya. Inda fitik ta nghay, ta snay, ta inda tsa sli'ɲsli'ɲ ta magə həɲ ta hla səla mndu ya. Ta gurɖa ɲuɖufani, kabga tɖukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hligiɲtá tɖukwa mnduha ma skwi ta dzəghaɲtá həɲ. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwadaka skwi ɲa ganaptá iri ta həɲ baɖu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi kumaɲ slu'uvgha taɲ, nda gwal ta hərtətátá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ɲa taɲ.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, haɖ hula ta wa ira taɲ wa. Ta gla ghəɲ həɲ. Vla a həɲ ta glaku ɲa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza həɲ. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, haɖ həɲ ta ghuɓasa həɲ, ka raza həɲ ta kəma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, haɖ ghəɲ da həɲ wa. Manda nimtak ta yaku ɲa kasuta, ka psliɲtá həɲ ya, ka həɲ ta magaku. Dər skwi kul snaɲtá həɲ tsi ná, razay taɲ ɲa taɲ. Manda va tsaya ná, dza'a zadanaɲaɖa lu ta həɲ manda nimtakha. ¹³ Nda ghuya ɖaɲwa dza'a vranamta Lazglafta ta həɲ. Manda ya ghuyanap hahəɲ ta ɖaɲwa ta sanlaha ya. Ka skwa zɖanaftá vgha ta həɲ ka həɲ klaftá sasaku, nda maga sli'ɲsli'ɲ dər nda fitik ma ghəɲ tsi. Ka skwa hula nzamta taɲ mataba ghuni, ta kuzlaku ta ɲuɖuf guli. Ta zay həɲ ta say həɲ kawadaga nda kaghuni, ama mbəɖata taɲ ta hul ná, skwi ta kumə mayaŠ taɲ ta magə həɲ. ¹⁴ Ta tadaku ira taɲ ta mi'aha, hərfava a həɲ ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafata həɲ ta gwal nda hta mbrakwa taɲ ka pghamtá həɲ da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira taɲ ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta həɲ. ¹⁵ Zluɲzla həɲ ta vərɖaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda ɲa Balama zwaɲa Baswara zɖuguduɲ tsemi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghəɲa kwalaghutani ta snatá gwadá, ha ka

* **2:5** Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24. † **2:6** Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ **2:7** Ngha ta Zlrafta 19:1-16. § **2:13** Ngha ta Yuda aya 12.

gwađganatá kđih kul had ta gwađa ya nda gwađa manda va ņa mndu. Ka hanaftá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwađaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turința falak ya həŋ guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta həŋ ma grusl tđik katakata. ¹⁸ Ta ghərbaku həŋ ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta taŋ yeya ta vgha nda gwal ta gđata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka həŋ ta mnay ņa taŋ. Hahəŋ ya kay tatan, nda ghada nzatá həŋ ka vu'a bədzaku ta kla həŋ da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwađaka skwi ta bədzaku mndu ma ghəŋa hadik ya, manda snaŋta taŋ ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwađaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala bədzatá həŋ ka nzakwa taŋ taŋtaŋ. ²¹ Ta dər má kwala taŋ kul snaŋtá tsa tvi tđukwa ya, ka ya ghada həŋ ta snaŋtá tsa tvi ya dınadına, tahula tsa, ka zlanavata taŋ ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta həŋ. ²² Tsa skwi ta slanaghatá həŋ ya, maraŋmara kazlay: Kahwathwata tsa gwađa mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†,» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ņa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghəŋ ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha đa ya ta đvu yu, mahisa delewera đa nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna delewera đa his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snaŋta, ņa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəŋa taŋ. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuđa ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal

ghunay, ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi ņa snaŋta ghuni karaku ná, đina ka snaŋta ghuni kazlay: Ma ndusakta kđavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kumaŋ ghəŋa taŋ, dza'a ghuđasay həŋ ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləməŋ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik,» ka həŋ. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap həŋ ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwađani ta luwa nda hadik. Kligin ma imi lu ta hadik, nda imi guli magafta lu ta hadik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud zadanamta* Lazglafta ta ghəŋa hadik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəŋa hadik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwađa Lazglafta ya ta ņanata, ņa zadánata nda vu. ņanaŋa ta həŋ ha sagha fitika guma, ņa zadánatá ghwađaka mnduha.

⁸ Graha đa gwal ta đvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik dəmbu' nzakwani. Fitik dəmbu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Gərđa a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbəđanaftá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ņa zwađuta luwa gi rək. ņa drința vu ta inda skwi ta luwa, ņa zwađuta‡ ghəŋa hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantsa dza'a zwađuta inda tsa skwiha ya ná, mndərga wati nzaku ta raku ņa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuđa. Ka vlanța kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ņavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ņa sagha tsa fitik ya gi

* **2:16** Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † **2:22** Ngha ta Mahdihdi 26:11. * **3:6** Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11. † **3:8** Ngha ta Zabura 90:4. ‡ **3:10** Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2.

misimmisim. Tsa fitik dza'a zadánata lu ta luwa ña nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gdavata nzaku tdukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən̄ ya.

¹⁴ Tsaya tama graha da ya ta d̄vu yu, ñavawa ña, ña slaghunaghatani nzidid̄ kul had̄ sana skwi ta kaghuni, ña nzakwa ghuni nda zdaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərdaku ná, kabga ña mutsafta mnduha ta mbədanaf̄ta nzakwa tañ, ña mbanaf̄tani ta hən̄ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwan̄ama mu Pwal ya ta d̄vu mu guli nda difil ya vlan̄ Lazglafta. ¹⁶ Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda delewerhani ya, ta gwadə tsi ta gwadə ta ghəña mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa delewerhani ya, ta tərdanafta gwal kul snant̄a skwi, nda gwal kul taghaku skwa tañ, ta klat̄a ghəña skwi mida. Manda va tsaya ta snuta hən̄ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma delewer. Manda tsaya ta klanakta hahən̄ ka ghəña tañ ta zadaku.

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta d̄vu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwad̄aka mnduha da zad̄ighunista da tsaghut̄a kuni ta vgha ta fat̄a ghəña ghuni. ¹⁸ Ama gdavawagda ta dza'a ta kəma ta kəma ma snant̄a Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ña vlaghunatani ta zdakatahudani. Nani glaku, daga ndanana nda ya ña kdekedzen̄. Amin!

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta ηni na ná, gwada ta ghəja mndu ta vla hafu ta nza-kway daga ta kul zraftá* inda skwi ya. Ta ghəja skwi snəη ηni nda skwi nghan̄ ηni nda ira ηni, nda ya vitsanava ηni, nda ya ksəη ηni nda dzva ηni ta mnaghunata ηni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghan̄tá aηni nda ira ηni. Tsaya kəl aηni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ηni ka mnay ηa ghuni ta gwada ta hafu ηa kdekedzeη si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghan̄ ηni nda ya snəη ηni ya, tsaya ta mnaghunata aηni kada nzakwa kuni nda guya nda aηni. Ka nda guya ghəja mu katsi, nda guya ghəja mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwan̄ani Yesu Kristi. ⁴ Kada kd̄iηta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ηni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵ Tsuwadəka nzakwa Lazglafta, had̄ skwi ka grum da tsi wu, na skwi snəη aηni da tsi, ta mnaghunata aηni. ⁶ Ka nda guya ghəja mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəja tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbadə ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəja mu sani nda sani nda tsa ηa ghubimista usa Yesu Zwan̄a Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka had̄ mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəja mu ta nanə mu, had̄ kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mnigijmna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, ηa ghubiηtani ta inda dmakwa mu§, ηa nzakwa mu tsuwedek ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi

Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Had̄ tsa gwadani ya ma ηudufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ηa mbəl ηa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ηani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ² Tsatsi ta mtuta ηa pla ghəη kada plimista Lazglafta ta dmakuha* mu. Nza a ηa pla dmakuha amu ndaghəja mu wu, laviηlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəja had̄ik demdem guli.

Lfidá zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maramaηta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mantsa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Had̄ kahwathwata dekdek ma ηudufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, dvudva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ηa Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zraftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snəη kuni ya. ⁸ Aη mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfidá nzaku ya maramaη tsi. Mantsa ya kaghuni guli. Manda skwi ta had̄ grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadək.

⁹ Ka «ma tsuwadək yu» ka mndu ta gray, tata husaηhusa zwan̄amani ta nzakway ma zlgħay nda ηuduf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta dvay mndu ta zwan̄amani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni.

§ 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26. † 2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34.

tsuwadək, hađ sana skwi dza'a sabi da tsi ɲa zləmbiɲtá mndu wa. ¹¹ Mndu husaɲ zwanamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatdamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbađ tsi ta mbađa mida wu, kabga tđikanaf tđika grum ta irani.

Ma d̄vu kuni ta ghəɲa hadik

¹² Zwana da, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.»

¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nza-kway daga ta kul zraftá† inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuḅasapghuḅasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwada Lazglafta ma kaghuni, ka ghuḅasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəɲa hadik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəɲa hadik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəɲa hadik katsi ná, d̄va a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəɲa hadik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taɲ nda skwi kumaf ira taɲ ya. Mutsafta taɲ kay guli, glay taɲ ta ghəɲ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. ɲa na ghəɲa hadik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka snaɲta kaghuni kazlay: Ta kđakukđaku nana ghəɲa hadik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kđukda. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ɲa kđekedzeɲ.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana da, ndusa ghəɲa hadik ka kđaku, manda va ya snaɲ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa

kđakwa ghəɲa hadik§ kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həɲ. Si nza a nzakwa taɲ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa taɲ kawadaga nda amu ná, má gđavagda həɲ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ɲa snaɲta kazlay: Mataba amu a həɲ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərda skwi ta ghəɲa Yesu Kristi.

²¹ Kəl yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snaɲtá vərda skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziɲtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziɲta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dər wati ma mndu ta vziɲtá Zwanə Lazglafta ná, hađ tvani ɲa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay banluwa kazlay: Yesu ná, Zwanə Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

²⁴ Kaghuni, ɲanawa ɲa ta tsa skwi snaɲ kuni daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya. Ka ɲanaɲa kuni ta tsa skwi snaɲ kuni daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya katsi, dza'a gđavagda nzakwa ghuni kawadaga nda Zwanə nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaftá imi ta sləməɲ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ɲa kđekedzeɲ, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta d̄asuwa nda tsa gwal ta kuma hla səla ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ɲudufa ghuni ya, psəgla a kuni ta sana mndu ɲa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunafta tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vərda skwiha ya. Hađ tsakalawi mida wa. Gđavawagda

† 2:13 Gray nda 1:1. § 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22. * 2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana dá, gdavawagdá kawadaga nda Yesu Kristi, ña kwala zlēñ ksa amu bađu vragata dza'a vragata tsi, ña kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudúkwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snañta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tđukwa ná, zwana Lazglafta həñ kə'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta đvutá amu 6a! Zwana dá kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəña hadík ta amu wu, kabga sna a həñ ta Lazglafta wa. ² Zwanama dá, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma dífa karaku. Tsaw nda sna amu kazlay: Bađu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəñani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəñani da dmaku manda ña Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gdagdá mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlahá Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlahá Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəña hadík da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, had' dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gdavata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had' ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gđata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana dá, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gđata ta maga skwi tđukwa ná, tđukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tđukwa ya. ⁸ Mndu ta gđata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya kəl Zwanə Lazglafta ka saha.

Sahani ta ghəña hadík ná, ña zliñtá slna halaway.

⁹ Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwanə Lazglafta, had' ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ñudufani. Had' ta kdəñtá maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰ Dər wati ma mndu kul had' ta maga skwi tđukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwanə Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul đva zwanəmani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ña Kristi

¹¹ Daga zrafta ghuni ta zlgħaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† kə'a. ¹² Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwanə halaway, ka dzatá tsi ta zwanəmani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ña Kayinu ta magay, tđukwa‡ skwi ña tsa zwanəmani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³ Zwanama dá, ka ta husəñhusa§ kuni ta mnduha ma ghəña hadík katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴ Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta đvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul đva zwanəmani ná, ma mtaku ta gdavata tsatsi. ¹⁵ Mndu husəñ zwanəmani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ña kdekedzeñ wu kə'a. ¹⁶ Wya tvi kəl amu ka snañtá skwi ta hgə lu ka đva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəñani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəña mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷ Ka mamu skwi da mndu, ka nghanťá tsi ta zwanəmani ta pđay, ka laghu tsi da nghay nda iri† katsi ná, laviñ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta đvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸ Zwana dá, gwaday ma wi kwenkwen a đva zwanəmana wa. Dvumadva kahwathwata ma ñudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

* **3:1** Ngha ta Yuhwana 1:12. † **3:11** Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ **3:12** Ngha ta Zrafta 4:1-8. § **3:13** Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * **3:14** Ngha ta Yuhwana 5:24. † **3:17** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8.

¹⁹ Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadē ta vārda tvi mu ta mbadā kə'a. Tsaya tama ná, nda lba ṅudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰ Ka ta dga ghəṅ mu ta ghəṅa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ṅudufa mu kə'a. ²¹ Zwanama da, ka had dga ghəṅ ta dgə mu ta ghəṅa skwi maga mu wu katsi, wadāh vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²² Dər má nu dawan mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zdəganata. ²³ Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəṅa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanani, ka dvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata†. ²⁴ Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gdavagda kawadaga nda Lazglafta, ta gdavagda Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gdavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹ Zwanama da, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya kaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka had wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəṅa hadik. ² Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a grafta mndu nda Sulkuma Lazglafta mida ba: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yata lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³ Ka had tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, had Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snanta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəṅa hadik.

⁴ Kaghuni zwana da, zwana Lazglafta kaghuni, ghuḃasapghuḃasa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum

ma gwal ma ghəṅa hadik ya. ⁵ Hahəṅ ná, ṅa ghəṅa hadik həṅ. Tsaya ta kəl həṅ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəṅa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəṅa hadik ta sləməṅ ta həṅ guli ka snay. ⁶ Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ṅni. Ka Zwanə Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməṅ ka sna skwi ta mnə ṅni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vārda Sulkum ma həṅ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həṅ.

Lazglafta ná, dvu ya

⁷ Zwanama da gwal dvu yu, gdamagda ta dvutá sani nda sani. Tva dvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta dvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwanə Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸ Mndu kul dvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, dvu ya. ⁹ Wya ká Lazglafta maramantá tva dva mndani: Ghunagaghuna ta zwanani turtuktuk ta ghəṅa hadik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tinəl Lazglafta ta dvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwanani ka saha da mtuta ṅa pla ghəṅ ṅa plamata Lazglafta ta dmakwa† mu. Tsaya na vārda dvutá mndu, da thə amu kazlay: Tinəl amu ta dvutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama da gwal ta dvu yu, ka si mantsa ya dvuta Lazglafta ta amu katsi ya, dvama dva amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹² Had mndu ta kəd nghanjá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa dvutá vgha mu ta dvuta mu sani nda sani ya ná, nza-kwa Lazglafta ta gdavata kawadaga nda amu tsa. Ta dvudva mu ta Lazglafta dar manda ya kumanj tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gdavagda amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gdavagda kawadaga nda amu kə'a.

¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanani ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəṅa hadik*, ka nghanjá aṅni nda ira ṅni, tsaya ta mnə aṅni ṅa mnduha. ¹⁵ Mndu ta mnay

† 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17. * 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6. † 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16.

† 4:10 Ngha ta 2:2. § 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42.

banjuwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. ¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, dvu ya. Tsaya tama, mndu ta gdata ta dva mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta dvay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, hađ amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa hadik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu, hađ amu dza'a zləŋay wa. Tsa dvutadvu Lazglafta ta amu ya ná, ta hliŋtá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura ŋudufani, ta fa a ghəŋani ta tsa dvudvu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, dvudva mu ta Lazglafta kabga tiŋəl tsatsi ta dvuta amu. ²⁰ Ka «dvudva yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husanhusa zwanamani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, dvu a ta Lazglafta wa. Ka dvu a mndu ta zwanamani ya nghan tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a dvutá Lazglafta ya kul nghan tá tsi na? ²¹ Ka dvudva yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka dvudva tsi ta zwanamani† guli, ka zlahu Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghubasaptá ghəŋa hadik

¹ Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka dvudva tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi ná, dza'a dvudva guli ta zwana Lazglafta. ² Ka dvudva mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka sanŋa dvudva mu ta Zwana Lazglafta kə'a. ³ Snata mu ta zlahu Lazglafta ná, tsaya dvafta mu ta Lazglafta kahwathwata.

Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. ⁴ Inda zwana Lazglafta ná, ghubasapghubasa hən ta ghəŋa hadik. Nda ghubasa ghəŋa hadik, kabga nda fa ghəŋa mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghubasaptá ghəŋa hadik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a ta ghubasapta.

Masləmtsəka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi ná, sasa ta ghəŋa hadik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghin tá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kwenkwen yeya wu, pghin pgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, kabga hađ tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən skwi‡ ta maramanŋa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a. ⁸ Tsa skwiha hkən ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən ya ná, ka skwa turtuk gwada taŋ. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta ghəŋa skwi ta nghan ta hən ya ní, malaghumala a ŋa Lazglafta ma gwada ta mnata, ka ŋa mnduha ra? Lazglafta ka ghəŋani ta mnan tá tsa skwiha ya ta ghəŋa zwanani. ¹⁰ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlghaftá Lazglafta guli ná, niŋna ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghaftá skwi mna Lazglafta ta ghəŋa zwanani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu ŋa kdekedzen. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwanani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta mnamata. ¹² Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlghatá Zwanja Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu ŋa kdekedzen da Lazglafta

¹³ Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, ŋa kaghuni gwal ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mut-safmutsa kuni ta hafu ŋa kdekedzen kə'a. ¹⁴ Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da dawa skwi manda ya ta zdəganata ná, har ghəŋa mu, kabga ta snamasna. ¹⁵ Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta dawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay:

† 4:21 Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28. * 5:3 Ngha ta Yuhwana 14:15. † 5:6 Ngha ta Yuhwana 19:34. ‡ 5:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. § 5:12 Ngha ta Yuhwana 3:36.

Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi dawaj mu kə'a.

¹⁶ Ka nda ngha mndu ta zwanamani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku ŋa kdekeden kati, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa tsa mndu ya ŋa vlanŋa Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, ŋa gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá hən da mtaku ŋa kdekeden dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu da mtaku ŋa kdekeden. Mna a i'i kazlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa mndərga tsaya kə'a wa. ¹⁷ Inda skwi ta magə lu kul dinaku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul had ta kla mndu da mtaku ŋa kdekeden.

¹⁸ Nda sna amu kazlay: Dər wati ma mndu ta nuta ka Zwanə Lazglafta ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Zwanə Lazglafta ta nghay, laviŋ a halaway ta ksənŋa wa.

¹⁹ Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta ghəŋa hadik ná, ta ma dzva halaway hən demdem.

²⁰ Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwanə Lazglafta ta ghəŋa hadik ka vlamatá tsi ta difil ŋa snənŋá vərda Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda vərda Lazglafta nda ya nda zwanəni Yesu Kristi. Tsatsi ná, vərda Lazglafta ta vlamatá hafu ŋa kdekeden ya.

²¹ Zwana da, dasuwa ka kuni, yaha kuni da ŋana vgha nda skwa wuyay.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'iglata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná, ɲa makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ɲa zwanani ya ta d̥vu yu kahwathwata. I'i turtukwa da yeya a ta d̥vutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ² Ta d̥vay ɲni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a g̥davag̥da guli ma amu.

³ Má ka vlamavla Lazglafta ta nzakway ka Da nda Yesu Kristi ta nzakway ka Zwanani, ta zd̥akatahudani nda tawa hidahidani, nda zd̥akwani ɲa nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma d̥vutá mndu.

Kahwathwata, nda d̥vu

⁴ Manda snaɲta da kazlay: Nanaɲa sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵ Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zrafta* mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, d̥vumad̥va amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶ Vərdá tva d̥vutá mndu manda ya kumaɲ zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda d̥vutá mndu, kabga mantsa ya taghamafta lu daga zrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷ Kəl yu ka mnay mantsa ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəɲa hadik. Ka həɲ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəɲa hadik wu, ka həɲ. Tsa mndu ta mnay mantsa ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸ Dasuwa ka kuni nda həɲ, da d̥əd̥əgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da aɲni, ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹ Dər wati ma mndu ta kwal kul ɲanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ɲani nda

tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka g̥davag̥da mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nza-kwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰ Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ɲani. ¹¹ Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹² Ta teke'a ndəghata pd̥akwa skwiha má ɲa mnaghunata da mndani, tsaw va a yu ta vindaghunafta nda vinda ta delewer wu. Ta kumay yu ta laba da nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaduvusta mu ka skwa turtuk. Kada zd̥avafta ɲudufa mu.

¹³ Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ɲa gha.

* 1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Mahkəna tsghatá lwa 3 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'iglata mndu ta vinda na delewer na ŋa gra da Gayus* ya ta d̥vu yu kahwathwata.

² Zwanama da, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem d̥ina da kagha. Má d̥ughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlghay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa da ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁴ Had skwi taḅta s̥naŋta da ta dihatá nzakwa zwana da ta vərda tvi wa. ⁵ Zwanama da, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf d̥ər má ka matbay h̥əŋ ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katar̥ ka ya ná, ta ghubay h̥əŋ ta kagha da gwal zlghay nda ŋuduf hadna. Ndada a d̥vafta tsi ta aŋni wu, ka h̥əŋ ta mnay. Wya dzvu, ka kd̥aŋta ka ta kata mnd̥ər̥ga tsa mnduha ya, kada kd̥iŋta h̥əŋ ta wawakwa taŋ manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku h̥əŋ ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi h̥əŋ. Had sana skwi ta mutsafta h̥əŋ da gwal kul zlghaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlghaftá Kristi, d̥ina ka katay mu ta mnd̥ər̥ga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərda slna ta magə h̥əŋ ya.

D̥aŋwa gwal guyata gh̥əŋ

⁹ Si vindanafvinda yu ta d̥lewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Baḅu laba da da kaghuni ya ná, dza'a rusanafusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə tsi ya. Ta gh̥əŋa tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ŋuduf ta lagha h̥əŋ da taŋ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha

ya guli ná, pyayni ta h̥əŋ, ka ŋawa h̥əŋ mataba guyatá gh̥əŋ.

¹¹ Gra da ya ta d̥vu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi d̥ina. Mndu ta maga skwi d̥ina ná, nda na tsatsi ka Zwanə Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, ndada a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. Aŋni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna aŋni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

Ga zgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta delewer wa. ¹⁴ Nz̥davata a yu ka labə da kaghuni wu, ŋa guyakwa u tsa, ŋa gwaday u.

¹⁵ Ka nza zdaku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ŋa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

* 1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwareŋt 1:14.

Tsgha ta lwa Yuda

Ga zgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu na ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal d'vu tsi ka pghata na Yesu Kristi.

² Ka nza hidahida Lazglafta nda zdakwani nda d'vutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəṇa gwal ghwadak

³ Graha da ya ta d'vu yu ma ṇudufa da, gitagita a ta d'vuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəṇa gwada ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta da, na vlaghunatá mbraku, na ṇavata ghuni ma zlghay nda ṇuduf ya zlghaf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwada ta mbaku ya ná, had' dza'a walanja mbədavafu wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza zdakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka hən ta mnay. Mantsa ya vziṇta hən ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəṇa amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəṇa tan daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta snan̄ta ba. Ghalya, ka katan̄ta Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagaptá hən ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəṇa tan ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan lu ta hən, ka zlanavatá tsa vli si vlan Lazglafta ta hən ya. Ta ghəṇa tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá hən ka tsamta, ka zlan̄ta hən ma vəl tdika na kzla kdin̄ta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəṇa tan badu tsa fitik daga ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta

wanaftá hən. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'insli'in̄ manda na tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amta hən da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta hən ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, na maranan̄ta mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə hən. Ta sli'amsli'a hən da maga ghwadaka skwi ta zdəganatá hən manda ya ta fanaghata suni ta hən. Vla a hən ta glaku na Lazglafta wu, mbada hən ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹ Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walan̄ a ta razanaftá halaway badu zlərday tan ta wi ta ghəṇa mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kwen̄kwen̄ ná, «Ka dvagha dva Lazglafta †,» ka'a, ¹⁰ Hahən ta tan, raraza skwi kul snan̄ta hən yeya na tan. Manda nimitak magakwa tan, ghəṇa zadaku ta kala hən. ¹¹ Dan̄wa na tan, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə hən. Ka vziṇta hən ta ghəṇa tan ka maga ghwadaka skwi na mutsa tedi manda na Balama ghalya guli, na rwakwa tan kabga sli'avafta tan nda zlərdutawi manda na Kware ‡ ghalya. ¹² Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda hən. Ghəṇa tan skwi snan̄ hən. Hahən gwal ta ṇrin̄ta skwa zay ma vla guyatá ghəṇa mnduha ka za skwi, ksa a hula ta hən wa. Manda ṇatá matətdu ta vuslin̄ falak ya hən, manda fu kul had' ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya hən. Manda fu tdin̄ lu nda slrən̄ nda slrən̄ ta mtuta ka ghwaluta dzun̄un̄ ya hən. ¹³ Manda tska ta ṇədak ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha tan. Manda tekwatsa ta sli'afta ta vla tan ka ndandaraku ta luwa ya hən. Ma vəl ka ṇra tdik fanata Lazglafta ta vli na nzakwa tan na kdekeden̄§.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfəṇa dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəṇa mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na:

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3. † **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. ‡ **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35. § **1:13** Ngha ta Zlrafta 5:18, 21:24.

«Wya Mgham ta saha kawadaga nda duh-walhani nda ndəgha nədđəm, ¹⁵ ɲa tsa guma ta ghəɲa inda mndu ta ghəɲa hadik, ɲa tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəɲa vəl maganata taɲ ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəɲa ɲaslu bədzakana həɲ guli,» ka'a. ¹⁶ Ta ghəɲ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya kazlay: Rurunwaku nda ɲada ghəɲ yeya ɲa taɲ inda fitik. Skwi ta kumə ghəɲa taɲ ta magə həɲ, ghuba mndu ɲa gatu ta wi skwi ta gwadə həɲ.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dvu yu, havak-wahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka həɲ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghuḅasa gwal ta zlgħaftá Lazglafta ma kdavakta fitikha. Nzaku manda ya kumaɲ tsa ghwadaka ndana* taɲ ya, ɲa taɲ.» ¹⁹ Tsa hahəɲ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghəɲa taɲ ta dvu həɲ. Had Sulkuma Lazglafta ma həɲ wa.

²⁰ Kaghuni tama graha da ta dvu yu nda ɲudufa da, katuvuswa vgha ghuni ma zlgħay nda ɲudufa ghuni, ka glakwa kuni. ɲavawaɲa ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. ²¹ Nzawanza ma dvtutá mnda Lazglafta. Fafwa ghəɲa ghuni hzlenja ta zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi ɲa mutsa hafu ɲa kdekedzen. ²² Tawawa hidahida, ka katanja kuni ta gwal ta daga ghəɲ. ²³ Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tdigintá həɲ ma skwi dza'a klamtá həɲ da vu. Tawawa hidahida ta sanlaha, ama daswa ka kuni da tdamtá həɲ ta kaghuni da dmakwa taɲ.

Vlanja glaku ta Lazglafta

²⁴ Ka nza glaku ɲa Lazglafta ya ta lavintá ngha kaghuni, yaha kuni zlumbutá, tsatsi dza'a ghuḅighunista tsezle' ɲa rfay ghuni ta rfu ta hladaghunaghatá tsi ta kəma glakwani. ²⁵ ɲa Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha ɲa kdekedzen. Amin.

* **1:18** Ngha ta 2 Piyer 3:3.

Suna Yuhwana

Skwiha marigin Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwada ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanťá tsa skwiha ya ŋa maranaŋťá həŋ, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋťá tsa skwiha ya. ² Inda na skwiha nghan yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋťá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Iglizha ndəfáj

⁴ I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuḅa Iglizha ndəfáj ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfáj ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zdakatahudi nda zdaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərda masləmtsək ya guli, ta zdakatahudi nda zdaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvudva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinťá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. ⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku ŋa kdekeden. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.

Dza'a nda ngha inda mnduha nda ira taŋ, nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸ «I'i zraftani, i'i kdavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanťa Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwanama ghuni ya ta vinda ghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya danwa. Su'way ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vzinťa ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigin tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik bađu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuḅa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula da.

¹¹ Ka'a mantša: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafťa ka ta ghuḅa Iglizha ndəfáj, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbədavata yu ka nghan yu ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbədavata da, ka nghanťa yu ta pitirlaha dasu ndəfáj. ¹³ Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwanama mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuya nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda bəta swida tuwak nda ya manda bəta papla. Ta zlgħaku iri ma ghəŋani manda vu. ¹⁵ Ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bəzrlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka ŋanató tsi ta tekwatsaha ndəfáj ma dzva zəghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəŋ. ¹⁷ Manda nghanťa da, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva

* **1:9** Patmus: sana zwanama vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta həŋ, na tsa vli ya.

zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i taŋtaŋani, i'i kdavaktani†, 18 i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ŋa kdekedzeŋ. Ma dzva da ŋanata yu ta makuɔla mtaku nda hɔga mtaku tani. 19 Vinda tama ta inda skwi ya nghan ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. 20 Wya klatá ghəŋa skwi ya nda difa ma na tekwatsaha ndəfáŋ ta nghan ka ma dzva zeghwa da, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfáŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfáŋ ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəŋa ghuɔa Igliz ndəfáŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfáŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfáŋ yeya guli.»

2

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma Luwa Afisus

1 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ŋanata tekwatsaha ndəfáŋ ma dzva zeghwani, ta mbada mataba pitirlaha dasu ndəfáŋ. Ka'a mantsa: 2 Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me'ka magay, ta ŋavaŋa ka. Had ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunata mndu ŋni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a hən kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghantá ka ta hən, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi hən kə'a. 3 Ta ŋavaŋa ka, ka su'a ghuya danwa ta ghəŋa gwada ta i'i. Had ka ta rwa mala gulu wa. 4 Ama, mamu sana skwi ta dvu yu ta kagha ta ghəŋani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta dvə ka taŋtaŋ wa. 5 Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagha, ka vranaftha ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbədanafta nzakwa gha katsi, dza'a laghala yu da slaghaghata, ŋa klaghuta pitirla gha ma vlani. 6 Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zdigihata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

† 1:17 Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12. * 2:7 Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2. † 2:14 Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24. † 2:15 Ngha ta 2:6, nda skwi ya ŋa ŋanata.

7 «Ka mamu sləməŋa snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«ŋa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlanvla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta hən, ŋa zay taŋ.»

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Samirna

8 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka taŋtaŋani nda kdavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. 9 Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pda gha. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagha, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a ya, tsaw mantsa ya a hən wu, guyata ghəŋa mnduha halaway hən. 10 Ma zləŋ ka ta ghuya danwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ŋa dzəghaghunata, ŋa zaghunata fitik ghwan ta giri ŋa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ŋudufa gha dər ŋa dzata kagha tsi. Dza'a vlaghavla yu ta hafu ŋa nisəla vəl zata gha ta ghwa.

11 «Mndu ya nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had mtakwa mahis dza'a walaŋta ksaŋta wa,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

12 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. 13 Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlghay nda ŋudufa gha, dər ma fitika dzata Antipas ta nzakway ka nərma mndu, ka masləmtsəka da ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. 14 Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta dvutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, ŋa za slu'a skwa wuyay, nda ya ŋa maga sli'insli'in†

ya. ¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta dvuta tagha skwa la Nikwalay† guli. ¹⁶ Mbədanafmbəda ta nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay ηni nda həŋ nda kafay ya ta sabi ma wa da.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zata ghwa ná, dza'a vlanvla lu ta skwa zay ya nda difa. Dza'a vlanvla yu ta inda taŋ guli ta pala ka ηusliŋ ya vindaf lu ta lfida hguš tida. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlghafta ya,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ηa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ηa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ηa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwanə Lazglafta ya ta zlghaku iri ma ghəŋani manda zlghakwa vu, ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda dva mndu ya ta dvə ka, nda gdavata ya gdava ka ma zlghay nda ηuduf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka taŋtaŋ kə'a.

²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəŋani. Zlanəzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbada kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta kshata slna da da maga sli'insli'in, nda ya da za slu'a skwa wuyay. ²¹ Zlanəzla yu ta fitik ma ηa mbədanaftani ta nzakwani, ama va a ta zlanəta maga tsa sli'insli'inani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzləŋa ghuya daŋwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbədanafmbəda həŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanəta maga tsa ghwadaka slna taŋ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghəŋa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snanəta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ηudufa mndu tani kə'a. Ta6 ta slna ya

maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴ «Ama pdakwa kaghuni gwal zlghay nda ηuduf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagha skwi ya, kul taghaftá tsa skwi ta hgə həŋ kazlay: Difata skwa halaway kə'a ya, had sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵ Nanawanə kahwathwata ta zlghay nda ηudufa ghuni ta vragaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta nanata slna da ha ka kdavaktani, dza'a vlanvla yu ta mbraku ta ghəŋa inda mndəra mndu.

²⁷ Tsa mbraku dza'a vlanəta yu ya ná, tsa mbraku vliha Da da yeya. Na gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəŋa mnduha. Dza'a dza6inəza6a ta ghwadaka mnduha, manda ya ta dza6inəta lu ta siga r6isl ya. ²⁸ Dza'a vlanvla yu ta gumbəzla sərđək† guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ηa Igliz,» ka'a.

3

Tsgħa ta lwi ηa Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda ηa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ηa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta nanata Sulkumha ndəfəŋ ka ηa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfəŋ. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ² Sli'avaksli'a, mbra ta gwal ta nda hafu ma həŋ sli'ef sli'efa makəd həŋ da kdivta. Ta nghə yu ta slna gha ta kəma Lazglafta da ná, kdanak a ka wa. ³ Havakhava gha tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi taghaghaf lu nda ya ka ka snanəta. Snasna ka mbədanafta ka ta nzakwa gha. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a laghala yu manda ghali ksaghaghata, snanəta a ka, ka ta wati luwa dza'a lagha yu wa*. ⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha gha, ma va tsa luwa Sardis ya kul ηriŋta lguta taŋ. Tsahaya, dza'a sli'i həŋ

§ 2:17 Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15.

† 2:23 Ngha ta Zabura 7:10, Irmiya 17:10, Zabura 62:13.

‡ 2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16.

* 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10.

* 2:20 Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha

2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda

1 Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16.

* 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10.

kawadaga nda i'i nda sudata lguta nusliŋ, kabga ranra ta həŋ.

⁵ «Mantsa ya dza'a sudanavata lu ta lguta nusliŋ ta mndu dza'a zata ghwa. Had' yu dza'a walaŋta hərdiŋta hgani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ŋa kdekeden wa. Dza'a mnanmna yu ta hgani ta kəma Da da, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: Ŋa da həŋ kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda ghuəa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ŋanata makuəla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had' wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi guli, had' wa mndu ka gunata guli wa.

⁸ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa gha kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ŋanaŋa ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagha guna yu ta watgha. Had' mndu dza'a hafta wa.

⁹ Wya skwi dza'a yu magay ŋa guyata ghəŋa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə həŋ. Dza'a tiŋwaftiŋwa yu ta həŋ ŋa lagha da tsələbu ta kəma gha ka vla glaku ŋa gha, ŋa sraŋta taŋ kazlay: Dvudva† yu ta kagha kə'a.

¹⁰ Manda va ya ŋana kagha ta gwada da ka gdavata mida ya, dza'a ŋa gha ŋa i'i ta kagha guli ma ghuya danwa dza'a dədanaghatá inda ghəŋa hadik ŋa dzəghaŋtá həŋ ya. ¹¹ Ndusa yu ka lagha. Ŋanaŋa nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudi ma həga Lazglafta da. Had' dza'a walaŋta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfida Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta.

Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfida hgu† ya mutsaf yu.

¹³ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem.

¹⁵ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləŋləŋa a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶ Ma ta dər nzakwa gha ləŋləŋa ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihiŋiŋvniha yu ta kagha ma wa da.

¹⁷ Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had' sana skwi ta pdu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: danwa ŋa gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərđi'u ka, nda ghulpa ka guli.

¹⁸ Hidaku ya ta vlə yu ŋa gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta nusliŋ ŋa sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərđi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ŋa ta ira gha, kada nghanja ka ta vli. ¹⁹ Gwal ta dvaf\$ yu ná, ta dvay yu ta həŋ, ta zlahay yu ta həŋ. Mantsa ya, ŋanaŋa ka payanata ka ta tva gha. ²⁰ Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka sraŋsna mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da taŋ, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹ «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

²² «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta gunatá watgha ta luwa.

† 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4. ‡ 3:12 Ngha ta Isaya 62:2. § 3:19 Ngha ta Mahdihdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6.

Ka snəglaŋta yu ta tsa lwi si ta gwađgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantša: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

² Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka ng-haŋta yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³ Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wuđaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan. Dakwambuhwali ta wuđaku manda pala ta hgə lu ka Im-rud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. ⁴ Mamu dughurukha hisamsak fwađ mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwađ mida galata mnduha guli ta nzan-zafta tida, nda susuđatá lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəŋa taŋ. ⁵ Mamu wuđakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfáŋ. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfáŋ. ⁶ Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wuđaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma həŋ, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma taŋ nda ya nda tvə hula taŋ. ⁷ Tsa taŋtaŋa skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwanə lghəŋ nzakwani. Tsa mahkənani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwađani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. ⁸ Tsa skwiha fwađ nda hafu ma həŋ ya ná, mku' mku' zlabakha taŋ. Ka iri dze'dze' wawa ta zlabakha taŋ nda vli nda ma huđani tani. «Nda ghuđa! Nda ghuđa! Nda ghuđa!

Na nzakwa Mgham Lazglafta,
ya nda mbra.
Kagha manda ghalya,
kagha ndanana,
kagha guli dza'azlay ta kəma§,»
ka həŋ ta vaghay nda vagha,
ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwađ nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kđekedzen, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, ¹⁰ ta zlabatá tsa galata mnduha hisamsak fwađ mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughurukwa ga mgham. Ta tsəlbu həŋ ta tsəlbu ta kəma Lazglafta ya nda hafu ŋa kđekedzen ya, ta hlapta həŋ ta tsa zewzewaha ma ghəŋa taŋ ya ka pghata ta kəma tsa dughurukwa ga mgham ya. Ka həŋ mantša:

¹¹ «Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,
kagha ta zlaganaptá inda skwi.
Manda ya đvaf ka zlaganapta ka ta həŋ,
Ka gi nzaku həŋ.
Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda
ra ka vlaghata glaku, nda zləzlvu.
Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

5

Deftera zwanə tuwak

¹ Ka ng-haŋta yu ta mbsatá defteri vin-daf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu nda ŋizlaha ndəfáŋ. ² Ka ngə yu ta sana duhwal nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi da-gala dagala. Ka'a mantša: «Wa ya nda ra ŋa đlanapta na ŋizla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

³ Lay! Had sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəŋa hadik, dər ta mnaka hadik*, ta laviŋta gunanafta tsa defteri ya, dər ka ng-hamta dida wa. ⁴ Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala lu kul slafta ta mndu nda ra ŋa gunanafta tsa defteri ya dər ŋa ng-hanavata ya wa. ⁵ Ka sani ma tsa galata mnduha ya nda i'i mantša: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndəra la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a đlanaptá tsa ŋizla ya, ka gunanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka ng-haŋta yu ma takataka tsa dughuruk ya, nda ya mataba tsa skwiha fwađ nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tsa galata mnduha ya ta Zwanə Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfáŋ dulihani, ndəfáŋ

* **4:3** Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi ŋa ŋanata gha. † **4:5** Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ **4:7** Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10, 10:14. § **4:8** Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3. * **5:3** Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ŋa ŋanata.

irihani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndáfáñ ghunaf lu ta inda ghəña hadik ya. ⁷ Ka lagha tsi da tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya, ka zlgaghutá tsa defteri ma dzva zeghwani ya. ⁸ Manda zlglafta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zləmbata tsa skwiha fwad nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisamsak fwad mida ya ta kəmani. Inda tan, nda njanatá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghuḅa, ma dzva tan. ⁹ Ka fə həñ ta lfida laha. Ka həñ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na,
ka ḅlanaptá nızlahani, kabga si dzadza lu ta
kagha,
ka varanaktá ka ta Lazglafta
nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda
mndəra gwada ta gwadə lu,
nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.
¹⁰ Nanafna ka ta həñ ka mnduha Lazglafta,
kagha ta nzakway ka Mgham.
Nanafna ka ta həñ ka gwal ksanatá slna ta
Lazglafta,
ña gay tan ta mgham ta ghəña mnduha ma
ghəña hadik.»

¹¹ Ka nghanja yu ta nədđəma† ta duhwalha Lazglafta kul laviñta lu ta mbədafta ta wanafta tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həñ ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə həñ ta laha. ¹² Ka həñ nda lwi dagaladagala mantsa:

«Tsa Zwanja Tuwak si dza lu ya kay ná,
ranra zlglaftani ta ga Mgham, nda gadghəl,
nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu,
nda glaku, nda ghubu,» ka həñ.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəña hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həñ guli mantsa:

«ña mndu ta nzaku ta dughuruk, nda
Zwanja Tuwak na zləzlvu,
nda ghubu, nda glaku, nda mbraku ña
kdekedzen!» ka həñ.

¹⁴ «Mantsa ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwad nda hafu ma həñ ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ka tsəlbə ta kəmani.

6

Nızlaha

¹ Tahula tsa, ka nghə yu ta psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tanjan tsa nızlaha* ndáfáñ ya. Ka snə yu ta mnay sana tanjana tsa skwiha fwad nda hafu ma həñ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanja yu ta sana plis ka nusliñ. Ta nzaku mndu tida nda ña ta lghed da tsi. Ka vlanja lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta mahisa tsa nızlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma həñ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ⁴ Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlanja lu ta mbrakwa hliñta inda zdaku ta ghəña hadik ta tsa mndu tida ya, kada psuvusta mnduha ta vgha tan. Ka vlanja lu ta sana kafay dagala.

⁵ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahkəna nızla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma həñ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka nra†. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya. ⁶ Ka snə yu ta gwadagapta sana lwi ma takataka tsa skwiha fwad nda hafu ma həñ ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaḅa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaḅa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rdī nda ima inabi ya, ma ksan ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mafwada nızla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwada tsa skwiha nda hafu ma həñ ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzun̄kuzun̄. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlanja lu ta mbraku ta həñ ta ghəña slḅahw turtuk ma dgata ghəña hadik fwad ña rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda danwaha, nda ya nda nimitakha‡. ⁹ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa nızla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psla

† 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10. * 6:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ña njanata. † 6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.

‡ 6:8 Ngha ta Izekiyel 14:21.

lu ta ghəŋa gwadā Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuḅa, ya kahwathwata. Baḏu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta həŋ ta vəl pslata taŋ ta aŋni na?» ka həŋ. ¹¹ Ka daganaf ta lu ta lguta ŋusliŋ ta inda taŋ. Ka lu nda həŋ mantša: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuḏuf ŋa fitik kwitikw, ha ka hḏamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a pslata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mamku' a ŋizla ya. Ka gigḏavaf ta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³ Ka rkagata tekwatsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigḏanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vlaṢ taŋ, ka laghwi. ¹⁵ Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghəl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwi da ḏiḏifa ma galighaha nda ya ma dzaŋha ta ghwá. ¹⁶ Ka həŋ nda ghwá nda ya nda dzaŋ mantša: «Dəḏəgaŋnaghawa dəḏa, ka bukwanata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghanṭá aŋni, yaha Zwaŋa Tuwak da tsaŋnaghatá guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika ḅasata ŋuḏufa taŋ. Wati ma mndu ya dza'a ŋafta* na?» ka həŋ.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta duhwalha Lazglafta fwad ta sladu ta slərpuha hadik fwad. Ka ŋaghuta həŋ ta falakha* fwad, kada kwala həŋ ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana

duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda ŋatá ŋizla† Lazglafta ta vla hafu. Ka hganṭá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valaŋ lu ta həŋ ta mbrakwa ḅadziŋtá hadik nda imiha tani ya. ³ Ka'a nda həŋ mantša: «Ma ḅadziŋ kuni karaku ta dər hadik, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anaf ta mu ta ŋizla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mnidīŋta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ya. Dəmbu' dərmaq nda fwad mbsak fwad mida həŋ. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila həŋ. ⁵ Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Gada. ⁶ Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Manasa. ⁷ Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Isakar. ⁸ Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Zabuluŋ. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwanṗḏə his mataba mndəra la Benzameŋ. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ta həŋ.

Mndəra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghanṭá yu guli ta ŋəḏḏəma ŋəḏḏəma ta mnduha kul laviŋta lu ta mbəḏafta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda hadikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwadā ta gwadə mndu saba həŋ. Ta sladu həŋ ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwaŋa Tuwak nda sudatá lguta ŋusliŋ nda ŋatá zlizlam ma dzvu, həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwaŋa Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka həŋ. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya kay tani ta wanafta tsa

§ 6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4. * 6:17 Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * 7:1 Ngha ta Irmia 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † 7:2 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. ‡ 7:3 Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

dughuruk ya. Ka zləmbata hən ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlbu ɲa Lazglafta. ¹² Ka hən mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghəɲani, nda ra ka rfay, ka vla glaku ɲani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, ɲa kdekeden tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ɲusliɲ ta vgha na na? Sagha ga hən na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama da,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahən ná, gwal ta sabi ma giriš ganap lu ta hən katakata ya hən. Ka ghwaɓaptá hən ta lguta taɲ, ka ɓaɓaptá hən ma usa Zwaɲa Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kəl hən ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka zləzlvá tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma həgani. ɲa katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hən. ¹⁶ Haɗ maya nda ndala dza'a kuzləglaɲta hən wa. Haɗ fitik nda vis dza'a dzəgəлта hən guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwaɲa Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha hən, ɲa hlayni ta hən ta dzuɓaya ima hafu, ɲa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta hən.»

8

Mandəfəɲa ɲizla

¹ Manda pslanapta Zwaɲa Tuwak ta mandəfəɲa ɲizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfəɲ ta sladu ta kəmani. Ka vlaɲta lu ta duliha ndəfəɲ guli ta hən.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ɲatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlaɲtá lu ta urdi ɲulum ɲa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ɲa Lazglafta. ⁴ Ka sli'afɲa diɲa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafɲa nda vu ta gwir, ka wdagata ta

hadik. Ka ghudzagata luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wdə luwa ta wdu, ka ghudzavafɲa hadik‡.

Duliha

⁶ Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfəɲ ta ɲaɲanata duli ya kay ta vgha ɲa vyay.

⁷ Ka vyata tsa taɲtaɲa duhwala Lazglafta ya ta ɲani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaɓanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dgatá hadik hkən, nda faway turtuk ma dgatá fuha hkən, nda faway turtuk ma dgatá kuzuɲa mukwanek§ hkən.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ɲani ma duli. Ka vzadatá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbəɗavafɲá faway turtuk ma dgatá imi hkən, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dgatá skwiha nda hafu ma imi hkən, zadanaha lu ta faway turtuk ma dgatá kwambalu hkən guli.

¹⁰ Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka dəɗagata mghama tekwatsa ta zlgaku manda vu ta luwa, ka dəɗafɲa ta faway turtuk ma dgatá zala hkən nda ya ta dzuɓay. ¹¹ «ɲilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá fawaya dgatá imi hkən ɲilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta saɲtá tsa imi ya, kabga nzakwani ɲilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwaɗa duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka dzadzantá lu ta faway turtuk ma dgatá fitik hkən, nda faway turtuk ma dgatá tili hkən, nda faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dgatá tsuwadək hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadəka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadəka* rvidik hkən.

¹³ Tata nghaynghay yu, ka snə yu ta dzala ta zaghuta da ghuvanata luwa, ka'a mantsa: «Daɲwa! Daɲwa! Daɲwa ɲa mnduha ta ghəɲa hadik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula taɲ, dza'a vyata hən ya,» ka'a.

§ 7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19.

Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8.

† 8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16.

‡ 8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § 8:7 Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22.

* 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmija 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

* 7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1,

† 8:3 Ngha ta Sabi 30:1. 3.

* 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmija 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta nani ma duli. Ka gi nghə yu ta dədagata tekwatsa ta luwa ta hadik. Ka vlanťá lu ta tsa tekwatsa ya ta makuóla mghama gudzuvruŋ. ² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvruŋ ya, ka saf dínj kudumbul mida manda dínja mghama* vu ta zlgħaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani tđik da tsa dínj ta safi ma tsa gudzuvruŋ ya. ³ Ka sli'agaptá hi'i ma tsa dínj ya ka tatá vgha ta hadik. Ka vlanťá lu ta mbraku ta hən, manda mbraku ya vlan lu ta rda† ta hadik. ⁴ Ka lu nda hən mantša: «Yaha kuni da ksantá kuzurŋ ta hadik, dər fu, dər wati ma skwi ta dyafta nda dya. Mnduha kul had nızla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma taŋ yeya kwenkwen dza'a kuni hahay. ⁵ Yaha kuni da pslatá hən nda psła, ama ka ganapta kuni tiri ta hən ka tili hutaf,» ka lu nda hən. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a hən wa. Ta kumay hən ta mtuta taŋ, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta hən.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəŋa taŋ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taŋ guli. ⁸ Manda səmbəka ta swidi ma ghəŋa marakw ya swidi ta hən. Manda sli'in ma wa rveri ya sli'inja taŋ. ⁹ Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taŋ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu* ya ghudzaga zlabaka taŋ. ¹⁰ Huturha taŋ ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taŋ ya ta mutsa hən ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. ¹¹ Mghama taŋ ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəŋa tsa gudzuvruŋ ya. «Abaduŋ,» ka lu ta hğay nda gwađa Hebru. Nda gwađa Grek ya guli ná, «Apwaliyaŋ,» ka lu ta hğay. «Tsaya zadaku.»

¹² Tanťana ghuya danwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya danwaha his guli ta sagha.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta nani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwađ, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta† ya. ¹⁴ Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantša: «Paliŋpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵ Tsa duhwalha fwađ ya ná, payaf paya lu ta hahən ŋa tsa vaku ya, nda ya ŋa tsa tili ya, nda ya ŋa tsa fitik ya, nda ya ŋa tsa nzemndi ya. Ka zlazlignťá lu ta hən ŋa zadanatá fawaya turtuk ma dğatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶ Ka snadimťá lu ta mbsaka sludziha taŋ ta plis ta plis. Mlenwi his dərmaek hən. ¹⁷ Mantša ya maridinťa lu. Ka nghanťá yu ta plisha nda mnduha tida, nda sudatá lguta kufur manda vu ta vgha taŋ. Ka kubalkubal manda pala ta hgə lu ka Safir nzakwani. Ka ghuvazwanghuvazwan ghandand kay guli. Ghəŋa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taŋ ná, vu, nda dínj, nda ghandandatá vu ya. ¹⁸ Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda dínj, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa taŋ ya, ka rwinťá lu ta faway turtuk ma dğatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁹ Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa taŋ, nda ya ma hutura taŋ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghəŋ tida ya nzakwa tsa huturha taŋ ya. Nda tsa hutura taŋ ya ta babala hən ta mnduha.

²⁰ Má ŋa mbədanafta pđakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya danwaha ya ta nzakwa taŋ ma slnaha taŋ ta magata hən ya ná, ka kwalaghutá hən. Ka gđavata hən ta tsəlbu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahən ná, ngha a hən ta vli wu, sna a hən ta sləmən wu, had hən ta mbađa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹ Ka kdantá hən ta va psła mndu, ka va mbađakwa taŋ, nda

* 9:2 Ngha ta Zlrafta 19:28. † 9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ŋa ŋanata. ‡ 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3. * 9:9 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi ŋa ŋanata.

va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Zlana a həŋ dekdek wa.

10

Zwaŋa tuwak nda zwaŋa defteri

¹ Ka nghanṭa yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghəŋani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlghakwa vu ya nzakwa səlahani.

² Ka ŋanatá tsi ta gunata zwaŋa defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaḡani ta hadik. ³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfəŋ ka luwa ŋəzlata. ⁴ Manda ŋəzlata tsa luwa ya ndəfəŋ, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantša: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tsa skwi mna tsa ŋəzlata ŋəzla luwa ndəfəŋ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghanṭá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kdekeden, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantša: «Ta had' gdglata ta gərdaku wu, ⁷ ama bađu da vyata tsa mandəfəŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, bađu tsaya dza'a hdamta Lazglafta ta difatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantša: «La! Ka zlghafta ka ta tsa zwaŋa defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgha, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, dah dza'a nzata tsi ma huda gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlghaftá yu ta tsa zwaŋa defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa da manda zudum. Ama tahula dughwaduta da, ka nzatá vəl ma huda† da dah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantša: «Ka kləgəlta ka ta lwa Lazglafta ta gwadəy ta ghəŋa ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantša: «Sli'afslī'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədaf ka ta gwal ta tsəlbu ŋa Lazglafta mida*. ² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a diŋla luwa nda ghuḡa ka tili fwad mbsak his mida†. ³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha da his, ŋa sudavata taŋ ta buhu ta vgha, ŋa zata taŋ ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada da ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa hadik‡ ya ná, fwa zaytuŋha his nda pitirlaha dasu his ya. ⁵ Ka kumanəkuma mndu ta maganatá ghwadaka skwi ta həŋ katsi, dza'a sabsa vu ma wa taŋ, ŋa zadənatá tsa ghumaha taŋ ya. Mantša ya dza'a zadənata lu ta mndu ya ta kumanṭá maganata ghwadaka skwi ta həŋ. ⁶ Mamu həŋ nda mbrakwa haghuta luwa, ŋa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə həŋ ta lwa Lazglafta ya. Mamu həŋ guli nda mbrakwa mbədənafta imi guli ka us. Mamu həŋ nda mbrakwa gaktá dənwa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik ma fitik ya kumanṭ həŋ§.

⁷ Manda kdīŋta taŋ ta ga masləmtsəka taŋ, ŋa linista tsa nimitak ta safi ma gudzuvruŋ ya ta həŋ nda lmu ŋa mbranaghatani

* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † **11:2** Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ **11:4** Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14. § **11:6** Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * **11:7** Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21.

ta həŋ, ɲa rwanatani* ta həŋ, ⁸ ɲa nzakwa mbla taŋ ta daɓi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafta Mghama taŋ ta udza zləŋay. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ ɲa nghay inda mndəra mndu ta mbla taŋ, dər ta nzaku ta hadik ga həŋ, dər wati gwadə ta gwadə həŋ, ɲa zata taŋ ta fitik hkən nda rita ta nghay. Dvaŋta a həŋ ta padəmtá tsa mbliha ya wa. ¹⁰ ɲa rfay mnduha ma ghəŋa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvtá vgha ta ghəŋa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga həŋ tiri katakata ta mnduha ta ghəŋa hadik.

¹¹ Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ɲa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta həŋ. ɲa sli'avakta‡ taŋ ka sladata nda səla taŋ. ɲa ksuta zləŋ katakata ta inda gwal ta ngha həŋ. ¹² Manda sli'avakta taŋ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda həŋ mantša: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ɲlaghatá həŋ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha taŋ. ¹³ Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzaɓanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwaŋ. Ka rwuta mnduha dəmbu' ndəfəŋ ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zləŋ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴ Mahisa ghuya ɗaŋwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagma.

Mandəfəŋa duli

¹⁵ Ka vyata mandəfəŋa duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka həŋ mantša: «Mgham Lazglafta ɲni nda Kristani ta ga mgham ta ghəŋa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ɲa kdəkədzəŋ*,» ka həŋ. ¹⁶ Ka zləmbata tsa halata mnduha hisamb-sak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zlužlumbruha ka tsəlbu ɲa Lazglafta. ¹⁷ Ka həŋ mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana, kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ɲni,

kabga ɲanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya,

ka nzaku ka ka Mgham,

¹⁸ Ka gavaghatá mndəra mnduha ta sidi.

Ndana tama,

saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta həŋ.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valaŋvala ka ta nisəla gwal ta ksaghatá slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuɓa, nda gwal ta zləŋa hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

Saghasa fitik guli ɲa zadənata gha ta inda gwal ta ɓadziŋtá ghəŋa hadik†,» ka həŋ.

¹⁹ Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wdə luwa ta wdu, ka snaku hla wi, ka ɲzlə luwa ta ɲzlu, ka gigdavaftá hadik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makdakatandan

¹ Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwaŋpdə his ma ghəŋ. ² Nda hudí tsa marakw ya ta ɓasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlaŋtani.

³ Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makdakatandan ya ka dva manda vu. Ndəfəŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwaŋ duli-hani guli. ⁴ Ka slpidiŋtá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makdakatandan ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ɲa ndutá tsa zwaŋani ya dgar* tsi. ⁵ Ka yatá tsi ta zwaŋa zgun ya dza'a ɲanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwaŋ ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶ Ta

† 11:8 Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19. ‡ 11:11 Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § 11:12 Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. * 11:15 Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † 11:18 Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13. * 12:4 Ngha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9.

hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ɲa zunustá skwa zay haɗa ka fitik dembu' nda his dærmæk nda mku' mbsak.

⁷ Ka lmanafɗa lu ta lmu ta luwa. Ka lmanafɗa i Misel† nda duhwalhani ta lmu nda makɗakatandanɗ. Ka lmu i makɗakatandanɗ nda duhwalhani tani. ⁸ Ka ɲawafɗa i Misel nda duhwalhani ta hɛɲ. Ta haɗ wa taɲ ɲa nzəglata ta luwa wa. ⁹ Ka sliɲwigiɲtá lu ta tsa mghama makɗakatandanɗ ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwaɗaka sulkum ta nana inda ghəɲa hadik. Ka sliɲwigiɲtá lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani taniŠ.

¹⁰ Ka snanɗa yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafmba Lazglafta, maraɲmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maraɲmara Kristi ta ɲani ma mbraku guli, kabga sliɲwigiɲtani ta hadik ta mndu ya ta gɗata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gɗata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Nrapɲra hɛɲ, kabga vəl varata Zwaɲa Tuwak ta hɛɲ nda usani, nda ya kabga vəl mnay taɲ kazlay: Kah-wathwata gwada Lazglafta kə'a.

Zlɛɲaɲə a hɛɲ ta mtaku ka laghwɛ da ɗvutá hafa taɲ wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa, nda gwal ta nzaku tida tani. ɗaɲwa ɲa gha hadik nda drəf, kaghuni dza'a ghuya ɗaɲwa, kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika ɗa wu» kə'a.

¹³ Kə'a ka makɗakatandanɗ ná, sliɲwigiɲsliɲwɛvawad mbsak his mida. ¹⁴ Ka vlanɗtá lu ta zɛmbakha his manda ɲa dzala ta tsa marakw ya, ɲa ndrəghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ɲa kwala nahadik ɓhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka

vaku hkən, fwaɗ ka maɲzlawats†. ¹⁵ Ka vnihidinɗtá tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má ɲa klaghata. ¹⁶ Ama ka kataftá hadik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi ta tsa zala zligiɲ makɗakatandanɗ ma wani ya. ¹⁷ Ka ɓasaftá tsa makɗakatandanɗ ya ta ɲuɗuf nda tsa marakw ya. Ka sli'afɗa tsi ka laghwɛ da lmu nda pɗakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ɲanatá zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta ɲanatá ta nzaku ka maslɛmɗtsəka Yesu.

¹⁸ Ka laghu tsa makɗakatandanɗ ya sladafta ta wutak ta wa drəf.

13

Nimtak ta sabi ma drəf

¹ Tahula tsa, ka nghanɗa yu ta sana nimtak ta sabi ma drəf. Ndəfáɲ ghəɲ tida, gh-waɲ dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghəɲhani ya mamu vindatá hgə ɲa raza Lazglafta. ² Tsa nimtak nghə yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda səla mandundi səlahani. Manda wa rveri wani. Ka vlanɗtá makɗakatandanɗ ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya. ³ Ka nghanɗa yu ta balatá sani ma tsa ghəɲha tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lkwanɛ ya. Ka ndərmim inda mnduha ta ghəɲa hadik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i hɛɲ mistani. ⁴ Ka tsəlbu hɛɲ ta tsəlbu ɲa tsa makɗakatandanɗ ya, kabga vlanɗtani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsəlbu hɛɲ ta tsəlbu ɲa tsa nimtak ya guli, ka hɛɲ mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a laviɲta guya kuma nda tsi?» ka hɛɲ.

⁵ Ka vlanɗtá lu ta tvi gi ka ghərɓə tsi ta ghərɓaku ka raraza Lazglafta. Ka vlanɗtá lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fawad mbsak his mida. ⁶ Ka zɛraftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani. ⁷ Ka zlananɗtá lu ta tvi ɲa vulu nda mnduha Lazglafta, ɲa ghuɓasaptani ta hɛɲ*. Ka vlanɗtá lu ta ga mgham ta ghəɲa inda mndəra mndu, nda inda zivra mndu,

† 12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ɲa ɲanata. § 12:9 Grafta nda Zɛrafta 3:1, Lukwa 10:18. * 12:10 Grafta nda Ayuba 1:9, 11, Zakari 3:1-2. † 12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7. * 13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

nda ya ta ghəŋa inda gwadā ta gwadə lu, nda ya ta ghəŋa inda hadikha, ⁸ ŋa tsəlɓay inda mnduha ta ghəŋa hadik ta tsəlɓu ŋani, Tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma defteri hafu daga zrafta ghəŋa hadik da Zwaŋa. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlɓa tsa tsəlɓu ya.

⁹ Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu ŋa ksaghatá da ga vu'a ya ná,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ŋa dzata nda kafay ya guli ná,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dīna ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ŋuduf nda ya nda zlgħay nda ŋudufa taŋ.

Nimtak ta sabə ma hadik

¹¹ Ka nghanťá yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ŋa zwaŋa tuwak. Ta gwadā guli manda ŋa makdakatanəŋ. ¹² Mbrakwa tsa nimtak taŋtaŋ ya da tsi. Ka marə tsi ta tsa mbraku ya ta kəma tsa taŋtaŋa nimtak ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəŋa hadik, nda inda skwiha mida ŋa tsəlɓu ŋa tsa taŋtaŋa nimtak si balana lu manda skwi ŋa dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha. ¹⁴ Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəŋa hadik nda skwa ndərmimay ya vlan lu ta tvi ŋa magay ta kəma tsa taŋtaŋa nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəŋa hadik mantša: «Magafwamaga ta skwa wuyay ŋa vlanťá glaku ta taŋtaŋa nimtak si balana lu manda skwi ŋa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. ¹⁵ Ka vlanťá lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ŋa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa taŋtaŋa nimtak ya, ŋa gwadayni ta gwadā, ŋa pslatani ta inda gwal kul vlanťá glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimtak ya mantša: Tahanafwataha ta njizla ta dzva zegħwi, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pđu, nda la kul had ka vu'a, nda la ka vu'a tani. ¹⁷ Ka had tsa njizla

ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸ Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghəŋani. Mndu ya nda difil ma ghəŋani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimtak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagħa lu

¹ Ka nghanťá yu kay guli ta Zwaŋa Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwad mbsak fwad mida kawadaga nda tsi. Inda taŋ, nda vinda hga Zwaŋa Tuwak nda hga Dani guli ma bizlbizla kuma* taŋ. ² Ka snanťá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga ŋəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwad nda hafu ma hən ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had sana mndu ta laviŋta tagħaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwad mbsak fwad mida si ta hadik vara lu ta hən ya a tsi wa.

⁴ Hahən ná, ŋriŋ a hən ta vgha taŋ nda hliri wa. Ksanaksa hən ta vgha taŋ, ka nzata hən hezle'. Mista Zwaŋa Tuwak ta mbaďa hən ta mbaďa dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta hən. Nda nza hən ka taŋtaŋani vlan lu ta Lazglafta nda ya ŋa Zwaŋa Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa taŋ wa. Had sana maslivinza ta hən guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwadā ŋa kdekedzen da tsi ŋa mnay ŋa mnduha ta ghəŋa hadik, ŋa inda hadikha, ŋa inda mndəra mndu, ŋa inda mndəra gwadā ta gwadə lu, ŋa inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala

* 14:1 Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † 14:5 Grafta nda Sefuni 3:13.

mantsa: «Zlənawazlənə ta Lazglafta ka zləzlvə kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlɔawatsəlɔa ta tsəlɔu ɲa mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuɔayha†,» ka'a.

⁸ Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantsa: «Kweɲ tama! Nda zləmɔa Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda ɲaniŠ,» ka'a.

⁹ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Ka ta tsəlɔay mndu ta tsəlɔu ɲa tsa nimitak ya, nda ya ɲa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta ɲizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰ dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had' sana skwi gaɔam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa ɔasatá ɲudufa Lazglafta pghamta lu. ɲa gay lu ta iri ɲani ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwanə Tuwak*.

¹¹ Diɲa tsa vu ta gə lu ta iri ɲa taɲ ya ná, dza'a gɔavagɔa ta ɲlu ta luwa ha ɲa kɔdekɔzɛɲ†. Tsa gwal ta tsəlɔu ɲa tsa nimitak ya, nda ya ɲa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlghaftá tsa mbsaka hgani ya ná, had' mbi'a vgha taɲ ma ghuya ɔaɲwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹² Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlahə Lazglafta, ta zlghaftá Yesu nda ɲuduf, gɔavawagɔa mantsa ya. ¹³ Ka snanťa yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantsa: «Vinda! Daga ndana ná, "Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta," ka'a. "Mantsa nzakwani, kada mbi'a hən ta vgha ma slnaha taɲ, kabga ta dza'a mista taɲ slnaha taɲ,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghəɲa mnduha ta ghəɲa hadik

¹⁴ Kə'a ka yu guli ná, ka nghanťa yu ta ghwayak ka ɲusliɲ. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwanə mndu† ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu ma

ghəɲani, nda ɲatá vdu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵ Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantsa: «Kla ta tsa vudá gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwiŠ ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶ Ka wudidiɲta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəɲa hadik.

¹⁷ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vdu ya nda za da tsaya.

¹⁸ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəɲa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ɲanató vdu nda za ya mantsa: «Wudidiɲwudá ta tsa vudá gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a.

¹⁹ Ka gi wudidiɲta tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiɲa ɔasata ɲudufa Lazglafta. ²⁰ Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiɲ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbada manda zala ha meli hkən dərɔmək*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəɲghəɲ yeya dza'a nghanaku.

15

Kɔavakta ghuya ɔaɲwa

¹ Tahula tsa, ka nghanťa yu ta sana ɲizla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanťa yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáɲ nda ɲanató ghuya ɔaɲwaha ndəfáɲ ma dzva taɲ guli. Tsahaya kɔavakta ghuya ɔaɲwa, kabga tsahaya dzatá ghəɲa ɔasa ɲudufa Lazglafta.

² Ka nghanťa yu ta sana skwi manda drəf ta wudaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanťa yu guli ta gwal ta ghuɔasapta tsa nimitak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu hən ta tsa drəf ta wudaku

† 14:7 Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ɲa ɲanata. § 14:8 Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8. * 14:10 Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ɲa ɲanata. † 14:11 Grafta nda Isaya 34:10. † 14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13. * 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, ɲada ghəɲ 1:15.

manda dalagar ya, nda n̄an̄atá htimbil ya v̄lan̄ Lazglafta ta h̄əŋ. ³ Fa laha ya si ta f̄ə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta f̄ə Zwan̄a Tuwak, ta f̄ə h̄əŋ. Ka h̄əŋ mant̄sa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta,
dagala sl̄na gha ya ta maḡə ka,
ka skwa nd̄ərmimay nzakwani.

Kagha Mgham ta gh̄əŋa inda had̄ikha.
Inda skwi ta maḡə ka ná, t̄dukwat̄dukwa
nzakwani,
kahwathwata nzakwani guli. ⁴ Mghama
d̄a!

Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku
ŋa gha ka zl̄zl̄va kagha na?

Kagha turtukwa gha ya nda ghūba.
Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda
had̄ikha da ts̄əl̄bu ta k̄əma gha,
kabga nda ngha h̄əŋ ta inda skwi ta maḡə
ka ná,

t̄dukwa nzakwani*,» ka h̄əŋ.

⁵ Tahula tsaya guli, ka nghan̄tá yu ta gunatá h̄əga tumpul ma h̄əga Lazglafta ta luwa† ya ta k̄əl mnduha ka guya v̄gha nda Lazglafta. ⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta nd̄əf̄əŋ ya kay ma h̄əga Lazglafta, nda n̄an̄atá ghuya d̄an̄waha nd̄əf̄əŋ ma dzva tan̄, nda sudatá lguta ŋusliŋ tilil ta wdaku ta v̄gha tan̄. ⁷ Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma h̄əŋ ya kay ta leghwaha nd̄əf̄əŋ ka dasu ka dasu, ka v̄lan̄tá tsa duhwalha Lazglafta nd̄əf̄əŋ ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha h̄əŋ nda b̄asa ŋud̄ufa Lazglafta ta nzakway ŋa k̄dekedzen̄. ⁸ Ka nd̄əghan̄aftá d̄in̄ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani‡ ta tsa h̄əga Lazglafta ya. Had̄ tvi ŋa l̄əglama mndu da tsa h̄əga Lazglafta ya, ha ka dzatá gh̄əŋa tsa ghuya d̄an̄waha nd̄əf̄əŋ da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa basatá ŋud̄ufa Lazglafta

¹ Ka sn̄ə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma h̄əga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta nd̄əf̄əŋ ya mant̄sa: «Lawala da

* **15:4** Ngha ta Sabi 15:1nda Irmiya 10:7, Zabura 86:9.

† **15:5** Grafta nda Sabi 38:21.

‡ **15:8** Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4.

† **16:2** Ngha ta Sabi 9:10.

† **16:4** Gray nda Sabi 7:17. 21.

‡ **16:10** Gray nda Sabi 10:21. 22.

pghadata ta had̄ik ta tsa leghwa b̄asatá ŋud̄ufa Lazglafta nd̄əf̄əŋ ya,» ka'a.

² Ka sli'aftá tan̄tan̄a duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá ŋani ma leghwa b̄asata ŋud̄uf ta had̄ik. Ka slaftá ghwad̄ak ghwad̄aka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda ŋizla nimtak, nda ya ta gwal ta ts̄əl̄bu ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta h̄əŋ.

³ Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa b̄asata ŋud̄uf da dr̄əf. Ka nuta dr̄əf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma dr̄əf.

⁴ Ka pghadatá mahk̄əna duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa b̄asata ŋud̄uf da ghwa nda ya ta dzūbayha. Ka mb̄əd̄avaftá imi ka us†. ⁵ Ka sana duhwala Lazglafta ya ta n̄an̄atá imi ta sn̄ə yu mant̄sa: «Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya.

Manda ghalya ka,
mamu ka ndanana guli.
Nda ghūba nzakwa gha.

⁶ Tsa mnduha ya ta pghin̄tá usa mnduha gha nda la anabiha gha, Lazglafta. Tsaya ta k̄əl ka ka v̄lan̄tá us ta h̄əŋ ŋa say tan̄.

Mutsaf mant̄sa h̄əŋ ta skwi ta ran̄ta h̄əŋ,» ka'a.

⁷ Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta sn̄ə yu mant̄sa: «Mantsaya nzakwani Mgham Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,» ka'a.

⁸ Ka pghan̄aftá mafwad̄a duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa b̄asata ŋud̄uf ta fitik. Ka mutsaftá fitik ta tvi ŋa dra mnduha nda vu. ⁹ Ka k̄d̄ah̄ə tsi ta mnduha ka ŋd̄an̄d̄a. Ka raz̄ə mnduha ta h̄əga Lazglafta, ya nda mbraku ta gh̄əŋa tsa ghuya d̄an̄waha ya. Ama ka kwalaghutá h̄əŋ ta paya tva tan̄ ŋa vla glaku ŋani.

¹⁰ Ka pghaftá mahutafa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa b̄asata ŋud̄uf ta dughurukwa nimtak. Ka nutá ga mghamani t̄dik ka gr̄usl‡. Ka hpad̄ə mnduha ta sli'ina tan̄, kabga v̄əl b̄asa kuzlakwani. ¹¹ Ka raz̄ə h̄əŋ ta Lazglafta ta luwa ta gh̄əŋa lukwa tan̄, nda ghuya d̄an̄waha

taŋ. Ka kwalaghutá hən ta paya tva taŋ ma slnaha taŋ.

¹² Ka pghaftá mamku' a duhwala Lazglafta ta nani ma leghwa basata nɔdɔf ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa ya ŋa paya tvi ŋa mghamha ta sli'agaftha nda ma mndəra luwa. ¹³ Ka nghanjá yu ta saba ghwadaka sulkumha hkən manda kləŋ manda kləŋ ma wa makdakatandan, nda ya ma wa nimtak, nda ya ma wa ghwadaka anabi. ¹⁴ Tsa ghwadaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu hən slanaghatá mghamha ta ghəŋa hadik demdem, ŋa hagaktá hən ŋa vulu badu tsa mghama fitik ta nzakway ka ŋa Lazglafta ta mbruta ya.

¹⁵ «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hzleŋa, ta ngha lɔgutani da mbadə tsi ta mbada ka fərdi'u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

¹⁶ Ka tsakanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwada Hebru ka Harmageduŋ.

¹⁷ Ka pghadaftá mandəfəŋa duhwala Lazglafta ta nani ma leghwa basata nɔdɔf da ghuvanata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kda!» ka'a. ¹⁸ Ka wdə luwa ta wdu, ka hlə lu ta wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka ghudzavaftha hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavaf a hadik katakata ta6 ta tsaya wa. ¹⁹ Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanza6tá inda luwaha ta ghəŋa hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá leghwa basata nɔdɔfani§ katakata ya. ²⁰ Gi rək, zwazwada inda hadikha ta tsatsamta ma drəf. Gi lpay nghəgla a lu ta ghwáha guli wa. ²¹ Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghəŋa mnduha. Ka rarazə mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa tsa ghuya danwa taŋ da tsa paplaha ya, kabga fərtufərtə tsa ghuya danwa ya katakata.

17

Guma taghəŋa Babila

§ 16:19 Gray nda Isaya 51:17. * 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24. * 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7. † 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindin lu mistani.

¹ Tahula tsa, ka gavagaghatá sani tur-tuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndəfəŋ ta ŋanatá leghwaha ndəfəŋ ya tavata i'i. Ka'a mantša: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya ba. ² Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa hadik durin da tsa hliri* ya,» ka'a.

³ Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanjá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimtak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimtak ya, ndəfəŋ ghəŋani, ghwan dulihani. ⁴ Tsa marakw ya ná, lɔguta dvanɔdvanə nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wdaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakdaway, nda ghwadaka skwiha ma vəl hlirani mida. ⁵ Nda vinda hga difatá skwi ma bizlbi-zla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakdawayha ta ghəŋa hadik.» ⁶ Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmtsəkha Yesu.

Na tsa nghanjá da mantša ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. ⁷ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantša: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa difatá skwi ta ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimtak ya nzaf tsi tida, ndəfəŋ ghəŋani, ghwan dulani ya. ⁸ Tsa nimtak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvrun† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zlafta ghəŋa hadik, ya hən, ŋa ndermimay taŋ nda ndərmimə nghanjər hən ta tsa nimtak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzlagə guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snanťa skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa

ghəŋha ndəfán ya ná, tsaya ghwáha ndəfán nzanaf tsa marakw ya ta həŋ. Nda nza həŋ guli ka mghamha ndəfán. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambuta mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzdavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had'ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndəfán ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwanŋ nghə ka ya ná, mghamha ghwan† ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa həŋ ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlananta taŋ ta mbrakwa taŋ, nda ga mghama taŋ, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay həŋ ta vulu nda Zwanja Tuwak, ŋa ŋrapta Zwanja Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋərmani ya, ta həŋ. Zwanja tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli,» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantasa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwanŋ nghan ka nda nimitak ya, dza'a husanhusa tsa marakw ta hliri ya ta həŋ, ŋa sudata taŋ ka zlananta ka fərdi'u, ŋa zuta taŋ ta slu'ani ka zadánata nda vu. ¹⁷ Mantasa ya ná, Lazglafta ta fanamta həŋ ma ndana taŋ ŋa magata taŋ ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana taŋ ka skwa turtuk, ka vlananta həŋ ta ga mghama taŋ ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwada Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka nghananta yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwadakanafata tsa glakwa mbrakwani ya

† 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

ta ghəŋa hadik demdem. ² Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantasa:

«Nda zlamba!

Ya nda zlamba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka sulkumha nda ghwadaka zarakha ta mbiđu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila, kabga fafa ta ghəŋani ka maga sli'injli'inj. Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'injli'injani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ka maga sli'injli'inj nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snanta yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantasa:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya, kabga yaha kuni da ŋlamta ma tsa dmakwani ya,

da dədamta kuni ma ghuya danwa manda ŋani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtá ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadaka slnani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta danwa manda va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his ka kuni planamta skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud' turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya,

ka leghwa wud'wud' his ka kaghuni planamta.

⁷ Ta6 ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka ninta ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani na:

“Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walananta a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, bađu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danwani ta nzakway ka mtaku, nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, ɲa dɾiŋta nda vu guli.
Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta
ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*,» ka'a.

⁹ Nghanɲa inda mghamha ta ghəɲa hadik
ta gutá sli'ɲsli'ɲ nda tsi, ta zutá mgham
da tsi ta dɪɲa tsa luwa ya ta draku, dza'a
tawɲ tawa hən, dza'a ɲadɪɲɲada hən ta
ghən. ¹⁰ Di'ɲ dza'a nzakta hən, kabga zləɲa
tsa ghuya dənwa hada ya. Ka hən dza'azlay
mantsa:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa da-
gala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma† tsa
re!» ka hən.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta ghəɲa hadik
ta taw, ka ɲada ghən ta ghəɲa tsa luwa
ya, kabga had mndu dza'a skugəltá hu-
zla taɲ wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway
ka ¹² dasu, nda dzindar, nda palaha nda
bla nda bla dzvani, nda skwiha lwi, nda
lgutha kulefedfedá, nda lgutha ka dva ka
dva, nda lgutha ta wɔaku, nda sanlaha
ma lgutha dɪnadɪna, nda inda mndərga
udzuhá nda bla mutsay, nda inda mndəra
skwiha magaf lu nda sli'ɲa gwi'an, nda
skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan
zwan. Sanlaha guli ná, magaf nda pala
lu. ¹³ Ta dzawapdzawa hən guli ta ur-
diha kavghakavgha, nda sluhwaha zdazda
zi'akwani, nda ima inabi, nda rɔi, nda
hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha,
nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka
mnda səla guli. Ta had mndu ta skugəltá
hən wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa
luwa ya mantsa:

«Nda zada inda tsa skwiha ta zdəgaghata ya,
zwaɔuzwada inda gadghəla gha,
nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha
tida.

Mutsəglaf a ka wa,» ka hən.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma
tsa luwa, ka nuta hən ka gadghəl ya, di'ɲ
nzakta hən kabga zləɲa tsa ghuya dənwani‡
ya. Dza'a taway hən ta taw ɲa nzakwa

taɲ ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka hən dza'azlay
mantsa:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa
dagala,

si ta rkaftarka nda lgut kulefedfedá,

nda ya nda lguta dva,

nda ya nda lgut ta wɔaku,

nda ya nda mizidikw. Magaf nda dasu lu ta
sanlaha,

nda palaha ta dɪnuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná,

ka zadanata mndərga tsaya ma gadghəl
re!» ka hən.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu,
nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza
imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'ɲ nda
tsi. ¹⁸ Na nghay taɲ ta dukwakwa dɪɲa
drakwa tsa luwa ya, ka wahu hən ta wahu.
Ka hən mantsa: «Wati luwa ya dagala ɲa
gray nda tsa luwa ya na?» ka hən. ¹⁹ Ka
tsədə hən ta hadik ta ghən, ka taw, ka ɲada
ghən, ka wahu. Ka hən mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka
gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zadanatá§ tsa re!» ka
hən.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa
kaghuni ta rfu ta ghəɲa zadanatá tsa luwa*
ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal
ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu
kaghuni guli, kabga tsanaghatá Lazglafta
ta guma ta ghəɲa tsa skwi magaghuna tsi
ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda
mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta
ta sana pala dagala manda buna ka vza-
ghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya
dza'a vziɲta lu ta Babila ta nzakway
ka luwa dagala, ɲa kwal kul nghəlanɲa.
²² Had lu dza'a snəlanɲa ghudzagata htim-
bil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew,
nda gwal ta vya siɲlak, nda gwal ta vya
talakwa tani ma luwa Babila wa. Had
lu guli dza'a sləlanaghatá gwal vivda dər
má wati ma sana skwi tsi wa. Had lu
dza'a snəlanɲa ghudzaga buna ma luwa

* **18:8** Vli ɲa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6:
Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9. † **18:10** Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. ‡ **18:15** Aya 11:15.
Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36. § **18:19** Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. * **18:20** Gray
nda Irmiya 51:48.

Babila guli wa. ²³ Had tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadakaglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snaglant lwa zwanamidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka pdakwa sanlaha ta ghəŋa hadik. Nda tsa mbədakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

²⁴ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psila lu ta ghəŋa hadik‡.

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snantá yu ta lwi dagala ta nzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Ŋa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'ij

ta badziŋta hadik nda tsa sli'injsli'injani ya.

Ganapga Lazglafta tiri

kabga vəl psilatani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka həŋ ka mahis mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Had tsa diŋ ta đukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,

ŋa kdekedzen dza'a gdavata tsi,» ka həŋ.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwađ mida ya, nda tsa skwiha fwađ nda hafu ma həŋ ya, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka həŋ mantsa: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka həŋ.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani,

kaghuni gwal ta zləzlvay,

zwani nda galata mnduha tani,

zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snantá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala

dagala ma ghwa, ta nəzlu manda nəzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wadāh ká mu nzata, vlanjavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwanja Tuwak ta makwamidzani,

nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸ Vlanvla lu ta tvi ŋa sudavatá lgut kulefed fedā,

ta wudaku, nda ghuḅa guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefedfedā ya ná,

slna tđukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

⁹ Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwanja Tuwak† ta makwa» kə'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snantá da mantsa ya, ka zləmbata yu ka tsəlbu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə‡ ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta ŋanatá kahwathwata ya marigiŋ lu nda ma Yesu. Ŋa Lazglafta dza'a tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigiŋ lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta ŋla plisa ŋusliŋ

¹¹ Tahula tsa, ka nghanatá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka ŋusliŋ. Ŋərma mndu nda vərđa mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tuđukwa ta tsa tsi ta guma§, tđukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda zlgħakwa vu ya irani. Nda ndəgha zewazewaha ma ghəŋani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. ¹³ Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. ¹⁴ Mbadā la

† 18:23 Aya 21:23. Gray nda Irmija 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmija 7:34, 25:10. ‡ 18:24 Gray nda Irmija 51:49. * 19:6 Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † 19:9 Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24. ‡ 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izekiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka nusliŋ ka nusliŋ, nda susudata lgutha kulefedfæda, ka nusliŋ ka nusliŋ, nda ghuḅa nda ghuḅa guli. ¹⁵ Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani ŋa zadānatá mnduha kul snatá ŋani, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa taŋ nda mani'uwa kufur, ŋa hu'anaptani ta həŋ manda hu'a yakwa inabi ma glifiŋ ŋa diza imani ya. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Katakata ḅasatá ŋudufa Lazglafta ta mbruta kə'a. ¹⁶ «Rveri ta ghəŋa rveriha, Mgham ta ghəŋa mghamha,» ká lu vindaftá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghanṭá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvanata luwa mantša: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ŋa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul haḁ ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghanṭá yu ta tsa nimitak ya, nda mghamha ta ghəŋa haḁik, nda sludziha taŋ tani, ta tskavata ŋa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimitak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magatá mazəmzəmha ta kəma tsa nimitak ya. Nda tsa mazəmzəmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'aftá ŋizla tsa nimitak ya ka tsəlḅu ŋa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həŋ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. ²¹ Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a taŋ.

20

Vaku dambu'

¹ Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuḅla gudzuvrurŋ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksafatá tsi ta tsa

makḁakatandaŋ dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ŋa za vaku dambu'. ³ Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvrurŋ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka ŋərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəŋa haḁik ha ka hḁatá tsa vaku dambu' ya. Tahula tsaya, ŋa zligiŋta ŋa vaku kwitikw.

⁴ Tahula tsa guli, ka nghanṭá yu ta dughurukha*. Ka vlanṭá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanṭá yu ta hafa gwal ḁatsaghu lu ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəŋa gwada Lazglafta. Hahəŋ ná, tsəlḅaŋ a həŋ ta tsəlḅu ŋa tsa nimitak ya nda ya ŋa skwa wuyayni tani wa. Haḁ ŋizlani ta kuma taŋ nda ya ta dzvuha taŋ wa. Ka vramtá həŋ, ka gə həŋ ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dambu'. ⁵ Tsaya taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəŋ nda hafu ha ka kḁatá tsa vaku dambu' ya wa. ⁶ Rfu da tsa gwal ta sli'agapta taŋtaŋ ma mtaku ya, nda ghuḅa hahəŋ. Ta haḁ mahisa mtaku nda mbraku ta ghəŋa taŋ wa. Hahəŋ ná, dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta nda ya ŋa Yesu Kristi, ŋa gay taŋ ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dambu'.

Kḁatá mbrakwa halaway

⁷ Manda kḁatá tsa vaku dambu' ya, ŋa pligiŋtá halaway ma gamakani, ⁸ ŋa sabani da nangəltá mnduha ta ghəŋa haḁik demdem, ta nzakway ka haḁika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həŋ ŋa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka taŋ. ⁹ Ka sli'agaghata həŋ ma inda vli ta ghəŋa haḁik, ka wamtá həŋ ta ghuḅa mnduha Lazglafta nda tsa luwa ḁvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həŋ. ¹⁰ Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həŋ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimitak nda ghwadaka anabi ya, ŋa giri ŋa taŋ hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha ŋa kḁekedzeŋ.

Dzatá ghəŋa guma

¹¹ Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta sana dughuruk ka nusliŋ dagala, ta nzaku mndu

* 19:18 Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

* 20:4 Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

tida. Ka nutá hadík nda luwa lay ta kəmani. Nghəglan̄ta a lu ta hən̄ wa. ¹² Ka gi nghan̄tá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta tafta slnaha tan̄ ta magata hən̄ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³ Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahən̄. Ka tsanaghatá lu ta guma ta hən̄ tafta slnaha tan̄ ta magata hən̄. ¹⁴ Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. ¹⁵ Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

21

Lfida luwa nda lfida hadik

¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida hadík. Lula tan̄tan̄a luwa nda tan̄tan̄a hadík, ta had' drəf guli wa. ² Ka gi nghan̄tá yu ta saha luwa dagala nda ghuḅa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. ³ Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantisa: Wya həga tumpula nzakwa Lazglafta mataba mnduha! N̄a nzakwani kawadaga nda hən̄, n̄a nzakwa tan̄ ka mnduhani, n̄a nzakwa tsatsi guli kawadaga nda hən̄, ⁴ n̄a masanaptani ta hən̄ ta inda ima taw ma ira tan̄. Ta had' mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta had' taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* tan̄tan̄a skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantisa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantisa: «Vindaf vinda, kabga na

gwadaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi n̄a faftá ghən̄ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantisa: «Nda kda tama! I'i zlraftani nda kdavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlan̄ta ndala, dza'a vlan̄vla yu ta dzuḅaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vlan̄vla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwan̄a† da. ⁸ Ama gwal ta yađi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakḁaway skwiha, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal ta maga sli'in̄sli'in̄, nda gwal ta mbadaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu ghandand dza'a pghaghata lu ta hən̄. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfán̄, ta n̄an̄an̄atá leghwaha ndəfán̄, nda ndaghatani nda tsa ghuya dan̄waha ndəfán̄ ka kwanahani ya. Ka gwad̄gihatá tsi, ka'a mantisa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwan̄a Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwá‡ dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuḅa ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta. ¹¹ Tsa luwa ya ná, ta wdaku da glakwa Lazglafta, ta wdaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wudaku manda dalagar. ¹² N̄am ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwan̄pdə his watghaha tida, ghwan̄pdə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwan̄pdə his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha hkən̄ nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən̄ nda tvə Nur, watghaha hkən̄ nda tvə Sud, watghaha hkən̄ nda tvə Mazu§. ¹⁴ Ta palaha ghwan̄pdə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwan̄pdə his, gwal si ta dza'a mista Zwan̄a Tuwak.

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19.

† **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28. ‡ **21:10** Gray nda Izekiyel ... 40:2. § **21:13** Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwada nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani na graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dambu' his nda fwad dərɱək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbədaftá tsi ka səla dərɱək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəday mbədafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dínuta katakata rkanafu lu ta rka. Tanjanja palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwan. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfəjan, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanjani, nda palaka Krisupraza. Maghwanjəpdə ndəjani, nda palaka Hyasinta. Maghwanjəpdə hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanjəpdə his ya ná, palaha ghwanjəpdə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wdaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, nga a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantsa ya Zwanja Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili na tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanja Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbadə ma tsuwadək inda mndəra mnduha ta mbada, na hładamta mghamha ta ghəja hadik ta gadghəlha tan da tsa luwa ya. ²⁵ Had lu dza'a walanja hahaftá watgha tsa luwa ya gifitik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hładamhla lu ta inda skwiha dínadina nda gadghəla inda

mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had skwi kul ghubaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziŋtá ghəjani ka maga manzakdaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga tan ma deftera hafu da Zwanja Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wudaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanja Tuwak*, ² ta mbada ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanjəpdə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. ³ Had skwi ksi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda na Zwanja Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, na tsəlay kwalvahani ta tsəlu nani. ⁴ Dza'a nghangha hən ta kumani, dza'a mamu hani ma bizlbizla kuma tan guli. ⁵ Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəlta a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən na gay tan ta mgham ha na kdekeden.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Kahwathwata na gwada na, gwada na faftá ghəj tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valantá Sulkumani ta la anabi ta ghunaftá duhwalhani na maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghəja gwal ta nanatá tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanja nda sləmənja da, ka nghanjá yu nda ira da ta tsa skwiha ya. Manda snanja da ka nghanjá yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray na da ya, ka tsəlu nani.

⁹ Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə ka mantsa! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi,

* 21:15 Gray nda Izekiyel ... 40:3. † 21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9.

* 22:1 Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8. † 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zrafta 3:17.

manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, na Lazglafta tsalá ka ta tsalú,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik. ¹¹ Ka ghwadaka skwi kumanj mndu ta magay ya, kdayni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi na mbiday nda mbida kumanj mndu ta magay ya, kdayni ta magay. Ka nzaku tdukwa kumanj mndu ta magay ya guli, kdayni ta magay. Mndu ya nda ghuá ya, ka kda tsi ta nzakwani nda ghuá,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisala yu, na vlantá inda mndu tabta slnani maga tsi. ¹³ I'i zraftani, i'i kdavaktani. I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tanjanani, i'i kdavaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghəja gwal ta ghuáaptá lguta tan. Hahəj gwal dza'a mutsaftá laviŋta za yakwa fwa hafu\$, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya. ¹⁵ Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəfaku, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta psilatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zďagana tsakalawi, ta tsakalay həj guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶ «I'i Yesu ta ghunaftá duhwala da na mnananjá tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wdaku gasərdək yu,» ka'a.

¹⁷ Ka i Sulkum nda makwamidzi mantsa: «Saghasa,» ka həj.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanja ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanjla lu ka mbalay*.

Dzatá ghəjani

¹⁸ Ka yu ta mnananjá dər wati ma mndu ya ta snanjá na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya danwaha vindam lu ma na defteri na. ¹⁹ Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuá ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

²⁰ Ka na mndu ta nghanjá na skwiha na ta mnay ná, «Anj, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!

²¹ Ka nza zďakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10. § 22:14 Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22. * 22:17 Gray nda Isaya 55:1. † 22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ 22:20 Gray nda 1 La Kwarej 16:22.